«PRECEDENT UA – 2017»

КВІЦ
2018
Київ

УДК 347.965

Це дослідження було б неможливим без сприяння і допомоги
Аркадія Бущенка, Миколи Бруска, Яни Заікіної, Наталі Гурковської та Олени Грабовської.

Ця публікація підготовлена Українською Гельсінською спілкою з прав людини в рамках проекту «Щорічне дослідження національної судової практики «Precedent UA — 2017», який здійснюється завдяки підтримці американського народу, наданій через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID) в рамках Програми «Нове правосуддя».

Погляди авторів, представлені у цій публікації, не обов'язково відображають погляди USAID або Уряду США.

PRECEDENT UA – 2017/ – К.: КВІЦ, 2018. – 412 с.

ISBN 978-617-697-094-1

У цій збірці представлені результати дослідження «Precedent UA – 2017», проведеного Українською Гельсінською спілкою з прав людини щодо застосування українськими суддями 517 рішень Європейського суду з прав людини проти України за статтею 6 (право на справедливий суд в кримінальному провадженні) Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод на основі даних Єдиного державного реєстру судових рішень України за період з 1 січня 2006 року по 3 серпня 2017 року. Дослідження розраховане на суддів, адвокатів, прокурорів, юристів, правозахисників, аспірантів та студентів юридичних факультетів, науковців, дослідників, широку громадськість.

УДК 347.965

ISBN 978-617-697-094-1

© Українська Гельсінська спілка з прав людини 2018

ЗМІСТ

1. Методологія дослідження «Precedent UA — 2017» 6

2. Особливості застосування національними суддями рішень 7
Європейського суду з прав людини проти України за статтею 6 Конвенції про захист
прав людини і основоположних свобод (кримінальне провадження) 15

3. Ґендерне питання в дослідженні «Precedent UA — 2017». 19

4. Приклади застосування національними суддями рішень Європейського суду з
прав людини проти україни щодо порушення статті 6 конвенції про захист прав людини і
основоположних свобод (кримінально-правовий аспект) 239

5. Каталог досліджуваних 157 рішень Європейського суду
з прав людини за статтею 6 Конвенції 239

5.1. Загальні гарантії 239
5.1.1. Право на доступ до суду 239
5.1.2. Незалежність та безсторонність суду 240
5.2. Процесуальні гарантії 243
5.2.1. Рівність сторін та змагальність 243
5.2.2. Обґрунтованість судових рішень 245
5.2.3. Право зберігати мовчання та не свідчити проти себе. 249
5.2.4. Використання доказів, отриманих незаконно чи в порушення прав,
гарантованих Конвенцією 251
5.2.5. Публічність та гласність 254
5.2.6. Розумний строк 256
5.3. Презумпція невинуватості. 263
5.4. Права сторони захисту 266
5.4.1. Право бути негайно і детально поінформованим зрозумілою мовою про
характер і причини обвинувачення 266
5.4.2. Право мати адекватні час та засоби для підготовки захисту. 266
5.4.3. Право на правову допомогу 270

5.4.3.1. Право захищати себе особисто та право на юридичну допомогу за власним вибором 270
5.4.3.2. Право на безоплатну правову допомогу. 277
5.4.4. Право допитувати свідків обвинувачення або вимагати,
щоб їх допитали, а також вимагати виклику й допиту свідків захисту
на тих самих умовах, що й свідків обвинувачення 279
6. Додатки
6.1. Список національних судових рішень, в яких релевантно
застосовано досліджувані рішення Європейського суду з прав людини проти України
щодо порушення статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод
(кримінально-правовий аспект). 282
6.2. Довідник із застосування статті 6 Європейської конвенції з прав людини.
Право на справедливий суд (кримінально-процесуальний аспект).. 320
6.3. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод, ... 389
Протокол № 15 про внесення змін до Конвенції про захист прав людини
і основоположних свобод. 406
Протокол № 16 про внесення змін до Конвенції про захист прав людини
і основоположних свобод 408

Ми повинні бути тими змінами, які ми хочемо бачити[1].

Махатма Ганді

[1] Джерело: http://cikavo.com/article/11509.html

1. МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ «PRECEDENT UA – 2017»

Суддя Верховного Суду *Аркадій Бущенко,*
виконавчий директор УГСПЛ *Олександр Павліченко,*
юристи УГСПЛ *Михайло Тарахкало,*
Віталія Лебідь та
Олена Сапожнікова

Для відбору та оцінювання рішень національних судів з погляду використання практики Європейського суду з прав людини, були визначені та узгоджені критерії, завдяки яким відбирались або відхилялись розглянуті в процесі дослідження рішення національних судів.

Ми виходили з принципу, що лише згадка рішення ЄСПЛ у рішенні національного суду не є використанням практики. Для того, щоб визначити, що рішення ЄСПЛ дійсно було застосоване, а не лише згадане в рішенні, ми визначили декілька критеріїв релевантності (нерелевантності) згадування рішення ЄСПЛ:

1. Рішення ЄСПЛ не просто згадується в загальному переліку разом з іншими рішеннями ЄСПЛ;
2. Посилання на рішення ЄСПЛ відсилає до відповідного фрагменту рішення і дозволяє з'ясувати, які саме міркування ЄСПЛ мав на увазі суддя;
3. Рішення не застосоване в шаблонний спосіб;
4. Відповідний принцип не сформульований в національному законодавстві, тому посилання на рішення ЄСПЛ заповнює цю прогалину;
5. Посилання на рішення ЄСПЛ суттєво впливає на вирішення справи на відміну від ситуації, коли справа була б вирішена так само і без посилання на рішення ЄСПЛ;
6. Посилання на рішення ЄСПЛ використовується для вирішення ситуації, а не на поглиблення проблеми;
7. Рішення ЄСПЛ:
   а) стосується суті розглянутого питання і логічно пов'язане із аргументацією;
   б) використовується за подібних або порівняних обставин справи;
   в) є застосовним до ситуації, яка розглядається – і має логічний зв'язок із фактами справи;
   г) не є цитатою із роз'яснень вищих судів;
   д) не спотворює зміст відповідного фрагменту рішення ЄСПЛ і не вирване з контексту.

2. ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНИМИ СУДДЯМИ РІШЕНЬ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ ПРОТИ УКРАЇНИ ЗА СТАТТЕЮ 6 КОНВЕНЦІЇ ПРО ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ І ОСНОВОПОЛОЖНИХ СВОБОД (кримінальне провадження)

Микола Бруско,
юрист міжнародного права, аналітик

Важко уявити собі державу, в якій усі її органи та інститути працювали б максимально точно та злагоджено, враховуючи інтереси кожного, надаючи допомогу всім громадянам в максимально стислі строки, без жодних затримок. Навіть у випадку звичайного звернення до центру надання адміністративних послуг за необхідним документом можна стикнутися з певними труднощами, пов'язаними із великою кількістю подібних запитів. З одного боку через недостатню кількість працівників, які надають ці послуги, а з іншого – відсутність належної професійної підготовки у спеціалістів, про яку писали ще римські філософи: «Quod quisquis norit in hoc se exerceat» (від лат. «Нехай кожен займається тим, у чому він розбирається»). Такі проблеми існують не лише в Україні, а й в інших країнах. Однак, саме європейські держави активно змінюють і реформують застарілі механізми надання відповідних послуг. Інакше кажучи, шлях вдосконалення будь-якої системи, а особливо судової, – це тривалий процес, що потребує суттєвих змін та залучення значних ресурсів.

Україна теж намагається робити певні кроки в цьому напрямку. Нещодавно було оновлено склад Верховного Суду і проводився конкурс на посади суддів у місцеві суди. Така масштабна реформа сприяла оновленню штату суддів, отже відповідно було залучено фахівців високої категорії, професіоналів своєї справи, які мають неоціненний досвід у цій сфері, що в майбутньому допоможе країні створити дієву судову систему, в якій у прийнятті рішень будуть керуватися виключно нормами закону. Варто зауважити, що саме досвідчені фахівці дотримуються постулатів римської юриспруденції, з-поміж яких: «Scire leges non hoc est verba earum tenere, sed vim ac potestatem» (від лат. «Знання законів полягає не в тому, щоб пам'ятати їх слова, а в тому, щоб розуміти їх зміст»).

Останнім часом посилилася увага до міжнародних принципів, зокрема положень статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (право на справедливий суд), в яких зазначається, що:

1. Кожен має право на справедливий і публічний розгляд його справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом, який вирішить спір щодо його прав та обов'язків цивільного характеру або встановить обґрунтованість будь-якого висунутого проти нього кримінального обвинувачення.

2. Кожен, кого обвинувачено у вчиненні кримінального правопорушення, вважається невинуватим доти, доки його вину не буде доведено в законному порядку.

3. Кожний обвинувачений у вчиненні кримінального правопорушення має щонайменше такі права:

a) бути негайно і детально поінформованим зрозумілою для нього мовою про характер і причини обвинувачення, висунутого проти нього;

b) мати час і можливості, необхідні для підготовки свого захисту;

c) захищати себе особисто чи використовувати юридичну допомогу захисника, вибраного на власний розсуд, або – за браком достатніх коштів для оплати юридичної допомоги захисника – одержувати таку допомогу безоплатно, коли цього вимагають інтереси правосуддя;

d) допитувати свідків обвинувачення або вимагати, щоб їх допитали, а також вимагати виклику й допиту свідків захисту на тих самих умовах, що й свідків обвинувачення;

e) якщо він не розуміє мови, яка використовується в суді, або не розмовляє нею, – одержувати безоплатну допомогу перекладача.

Вже неодноразово порушувалося питання дослідження механізму роботи суду, приймалось чимало правильних рішень та законів, але чи були вони ефективні та дієві? Для того, щоб відповісти на це питання потрібно проаналізувати рішення, які виносять судді, а також зрозуміти з якими проблемами вони стикаються, розглядаючи ту чи іншу справу.

Українська Гельсінська спілка з прав людини втретє провела масштабне щорічне дослідження, під час якого було проаналізовано рішення українських суддів з електронного Єдиного державного реєстру судових рішень, що мали порушення статті 6 Конвенції (кримінальне провадження) і які мали релевантне застосування 157 рішень Європейського суду з прав людини. В межах дослідження оброблено та розглянуто близько одного мільйона справ. Проаналізувавши рішення по них, виокремимо десять справ Європейського суду, відповідно до частоти звернень, на які найчастіше посилалися українські судді:

1-ше місце – справа «Яременко проти України» з кількістю застосувань 59; 2-ге – «Корнєв і Карпенко проти України» з кількістю застосувань 58; 3-тє – «Шабельник проти України» з кількістю застосувань 41; 4-те місце – «Жуковський проти України» з кількістю застосувань 39; 5-те – «Балицький проти України» з кількістю застосувань 28; 6-те – «Меріт проти України» з кількістю застосувань 22; 7-ме – «Луценко проти України» з кількістю застосувань 20, «Жогло проти України» з кількістю застосувань 20; 8-ме – «Мироненко і Мартенко проти України» з кількістю застосувань 17, «Жупнік проти України» з кількістю застосувань 17, «Болдириєв проти України» з кількістю застосувань 17; 9-те – «Гриненко проти України» з кількістю застосувань 16; 10-те місце – «Салов проти України» з кількістю застосувань 12.

МІСЦЕ		КІЛЬКІСТЬ ЗАСТОСУВАНЬ
1	**ЯРЕМЕНКО** проти України	59
2	**КОРНЄВ І КАРПЕНКО** проти України	58
3	**ШАБЕЛЬНИК** проти України	41
4	**ЖУКОВСЬКИЙ** проти України	39
5	**БАЛИЦЬКИЙ** проти України	28
6	**МЕРІТ** проти України	22
7	**ЛУЦЕНКО** проти України	20
8	**ЖОГЛО** проти України	20
	МИРОНЕНКО І МАРТЕНКО проти України	17
	ЖУПНІК проти України	17
	БОЛДИРИЄВ проти України	17
9	**ГРИНЕНКО** проти України	16
10	**САЛОВ** проти України	12

Таким чином, варто виділити першу трійку справ, оскільки їх релевантне застосування було майже по всій Україні. У справі «Яременко проти України», № 32092/02[2], зазначено, що особа зверталася до Європейського Суду із заявою про те, що, перебуваючи під вартою в поліції, заявник зазнав поганого поводження, а його заяви у зв'язку з цим не були розглянуті. Суд виніс рішення по цій справі про порушення статті 6 § 1 Конвенції.

[2] URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/974_405/page

Зауважимо, що аналогічні порушення в Україні досить поширені, тому судді послуговуються рішеннями Європейського Суду, що дає їм можливість приймати правильні рішення. Яскравим прикладом цьому є релевантне застосування європейської практики, а саме справи «Яременко проти України», зокрема у рішенні Миргородського міськрайонного суду Полтавської області від 19 січня 2015 року, справа № 541/736/14-к, суддя Чернюк В. Д.[3] Теза із рішення: «*...З огляду на це та, зважаючи на приписи ст. 17 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини, за якими практика Європейського суду з прав людини, є джерелом права, суд приймає до уваги положення констатовані при розгляді справи «Яременко проти України (рішення від 12 червня 2008 року), за змістом яких в аспекті порушення пункту першого статті 6 Європейської конвенції про захист прав і основних свобод людини зазначено, що право обвинуваченого не свідчити проти себе та не давати показань є загальновизнаними міжнародними стандартами та складовими права на справедливий суд. Зокрема, право не свідчити проти себе передбачає, що сторона обвинувачення у кримінальній справі повинна доводити вину обвинуваченого без використання доказів, отриманих шляхом застосування методів примусу або пригнічення волі обвинуваченого.*

Крім того, суд приймає до уваги і те, що права захисту буде непоправно порушено, якщо при засудженні особи судом використовуються викривальні показання, отримані під час допиту без присутності захисника (справа «Сальдуз проти Туреччини, заява № 36391/02, пункт 55, ЄСПЛ, 2008).

При цьому, у відповідності до практики Європейського суду з прав людини, обвинувачений не зобов'язаний доводити про застосування до нього тиску і тоді, коли особа заявляє небезпідставну скаргу про неправильне поводження з боку правоохоронних органів, має бути проведене ефективне офіційне розслідування, під час якого можна виявити та забезпечити покарання винних осіб. Мінімальні стандарти, викладені в практиці Суду, передбачають проведення незалежного та безстороннього розслідування під контролем громадськості, а від компетентних органів влади вимагають ретельності та оперативності при його проведенні (рішення ЄСПЛ від 12 червня 2008 року в справі «Яременко проти України). [...]»

У рішенні по справі «Корнєв і Карпенко проти України», № 17444/04[4], розглянуто важливі питання, що стосуються порушення статті 6 Конвенції, а саме: було порушено право заявника негайно постати перед судом, не надано можливості допитати основного свідка у його справі і, таким чином, достатньо підготуватися, щоб заперечити показання, на яких ґрунтувалося його засудження. Були також порушені права позивачки (матері п. Корнєва), оскільки вона не мала достатньо часу і можливостей у своєму розпорядженні для того, щоб підготувати свій захист, відповідно вона не мала справедливого судового розгляду у справі про вчинення нею адміністративного правопорушення за статтею 185-3 КУпАП.

Прикладом рішення, в якому є релевантне застосування європейської практики, а саме справи «Корнєв і Карпенко проти України», може бути рішення Суворовського районного суду м. Одеси від 05 березня 2015 року, справа № 523/20784/14-к, 1кп/523/163/15, суддя Деркачов О. В.[5] Теза із рішення: «*...Відпо-*

---

[3] URL: http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/45953122

[4] URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/974_637

[5] URL: http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/55064593

відно до ч. 1 ст. 6 Конвенції кожен має право на справедливий і публічний розгляд його справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом, який вирішить спір щодо його прав та обов'язків цивільного характеру, встановить обґрунтованість будь-якого висунутого проти нього кримінального обвинувачення.

Частина 3 зазначеної статті Конвенції передбачає, що кожний обвинувачений у вчиненні кримінального правопорушення має щонайменше право: a) бути негайно і детально проінформованим зрозумілою для нього мовою про характер і причини обвинувачення, висунутого проти нього; b) мати час і можливості, необхідні для підготовки свого захисту; c) захищати себе особисто чи використовувати юридичну допомогу захисника, вибраного на власний розсуд, або – за браком достатніх коштів для оплати юридичної допомоги захисника – одержувати таку допомогу безоплатно, коли цього вимагають інтереси правосуддя».

Це гарантує обвинуваченому «мати час і можливості, необхідні для підготовки свого захисту». Окрім іншого ця гарантія означає, що обвинувачений повинен мати можливість організувати свій захист належним чином і без обмежень можливості надання суду, який розглядає справу, всіх відповідних аргументів захисту і, таким чином, вплинути на результат провадження. Крім того, можливості, доступні кожному, хто обвинувачується у вчиненні кримінального правопорушення, мають включати ознайомлення для цілей підготовки свого захисту з результатами розслідувань, які проводилися протягом усього провадження у справі. Питання адекватності часу та можливостей, наданих обвинуваченому, слід вирішувати в контексті обставин кожної конкретної справи (рішення ЄСПЛ у справі «Корнєв та Карпенко проти України» від 21 січня 2011 року, № 17444/04).

Оскільки захисник обвинуваченого – адвокат ОСОБА_5, що користується правами ОСОБА_6, фактично не обізнаний з усіма матеріалами досудового розслідування в даному кримінальному провадженні і це перешкоджає підготовці до захисту, то суд вважає необхідним клопотання захисника задовольнити. [...]»

Рішення, що посідає третю сходинку в рейтингу, це справа «Шабельник проти України» № 16404/03[6], в якій заявник стверджував, що суд засудив його за вбивство пані К., спираючись на викривальні показання, здобуті з порушенням його права «на мовчання» та права не свідчити проти себе, і що йому перешкоджали в ефективному здійсненні права на захист під час допитів на досудовому етапі провадження у справі стосовно вбивства пані К. У свою чергу, Європейський Суд, розглянувши всі докази та показання постановив, що було порушено статтю 6 §§ 1 та 3 (c) Конвенції.

Прикладом рішення, в якому є релевантне застосування європейської практики, а саме справи «Шабельник проти України», може бути рішення Апеляційного суду Волинської області від 02 листопада 2012 року, справа № 0304/1249/2012, судді: Філюк П. Т., Опейда В. О., Лозовський А. О.[7] Теза із рішення: «*...Відповідно до роз'яснень, що містяться у п. 13 постанови Пленуму Верховного Суду України «Про застосування законодавства, яке забезпечує право на захист у кримінальному судочинстві» від 24 жовтня 2003 року № 8, під особами, які через свої фізичні або психічні вади не можуть самі реалізувати право на захист, необхідно розуміти,*

[6] URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/974_457

[7] URL: http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/27230879

зокрема, осіб з істотними дефектами мови, зору, слуху тощо, а також осіб, які хоча і визнані осудними, але мають психічні вади, що перешкоджають самостійно захищатися від обвинувачення.

Стан здоров'я обвинуваченої особи належить до обставин, що її характеризують, і відповідно до п. 3 ч. 1 ст. 64 КПК України підлягає доказуванню при провадженні дізнання і досудового слідства.

Таким чином, неповнота встановлення характеризуючих даних про особу ОСОБА_3, зокрема про стан здоров'я, потягли під час досудового розслідування кримінальної справи порушення її права на захист.

Як зазначив Європейський суд з прав людини у справі «Шабельник проти України» (п. 53, рішенні від 19 лютого 2009 року, заява № 16404/03) хоча право кожного обвинуваченого у вчиненні кримінального правопорушення на ефективний захист з боку адвоката, який, у разі потреби, може бути призначений офіційно, не є абсолютним, воно становить одну з основоположних засад справедливого судового розгляду.

Згідно із підпунктом «с» пункту 3 статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод кожний обвинувачений у вчиненні кримінального правопорушення має щонайменше право захищати себе особисто чи використовувати юридичну допомогу захисника, вибраного на власний розсуд, або за браком достатніх коштів для оплати юридичної допомоги захисника одержувати таку допомогу безоплатно, коли цього вимагають інтереси правосуддя. [...]»

Як зазначалось вище, представлене дослідження охоплює більше мільйона переглянутих справ, що винесли п'ятсот дванадцять суддів України. Беручи до уваги дослідження Української Гельсінської спілки з прав людини за 2015[8], 2016[9], 2017 роки, можемо стверджувати, що наразі судді виносять зважені та достатньо аргументовані рішення. Прослідковується чітка тенденція збільшення використання практики Європейського Суду. Судді не бояться посилатись на різні європейські рішення, оскільки розуміють, що до уваги потрібно брати усі точки зору, а особливо позицію такого міжнародного судового органу, як Європейський суд з прав людини. Міжнародна судова прецедентна практика не зможе завадити, а лише допоможе суддям набути професійних знать та вмінь.

[8] URL: https://precedent.in.ua/2016/02/08/u-nas-na-sajti-opublikovana-povna-elek/

[9] URL: https://precedent.in.ua/2018/01/25/elektronna-versiya-doslidzhennya-sudovoyi-praktyky-precedent-ua-2016/

1. Автономна Республіка Крим
2. Вінницька область
3. Волинська область
4. Дніпропетровська область
5. Донецька область
6. Житомирська область
7. Закарпатська область
8. Запорізька область
9. Івано-Франківська область
10. Київська область
11. Кіровоградська область
12. Луганська область
13. Львівська область
14. Миколаївська область
15. Одеська область
16. Полтавська область
17. Рівненська область
18. Сумська область
19. Тернопільська область
20. Харківська область
21. Херсонська область
22. Хмельницька область
23. Черкаська область
24. Чернівецька область
25. Чернігівська область
26. м. Севастополь
27. Кременчуцький район
28. Криворізький район

Наразі спостерігаємо збільшення використання посилань на рішення Європейського Суду. Не виключено, що в майбутньому, коли всі судді, котрі працюють в українських судах, будуть володіти англійською мовою на відповідному рівні, а ухвали національних судів виноситимуться двома мовами – українською та англійською. Звідси, найбільш активними користувачами практики Європейського Суду є такі суди та судді:

1) Васильєв Олександр Павлович (Апеляційний суд Івано-Франківської області);
2) Драч Іван Володимирович (Кам'янець-Подільський міськрайонний суд Хмельницької області);
3) Зубар Наталія Борисівна (Вознесенський міськрайонний суд Миколаївської області);
4) Кадегроб Альбіна Іванівна (Апеляційний суд Одеської області);
5) Котелевський Руслан Іванович (Апеляційний суд Одеської області);
6) Пархоменко Павло Іванович (Бахмацький районний суд Чернігівської області);
7) Прібилов Вадим Михайлович (Апеляційний суд Одеської області);
8) Снігерьова Раїса Іванівна (Апеляційний суд Харківської області);
9) Соломка Ірина Анатоліївна (Шаргородський районний суд Вінницької області);
10)Широкоряд Роман Володимирович (Апеляційний суд Кіровоградської області).

Під час дослідження справ з Єдиного державного реєстру судових рішень, пов'язаних з практикою Європейського Суду, виявлено, що метою ґрунтовного опису таких проблем не був пошук недоліків та помилок, які можуть допустити судді у своїх рішеннях, а виключно бажання допомогти знайти ідеальний формат посилання на практику Європейського Суду, котрий точно відображав би те рішення, на яке посилається суддя. Це допомогло б у подальшому уникнути непорозумінь.

Відтак, судді матимуть змогу вказувати такі посилання відповідно до правил ідентифікатора Європейського прецедентного права ECLI (European Case-Law Identifier)[10], за яким зазначаються всі необхідні дані рішення ЄСПЛ.

Такі невеликі зміни у формулюванні значно покращать сприйняття та розуміння рішення як для суддів, так і для тих, хто досліджує та аналізує їх. Загалом, проаналізувавши усі матеріали, що розглядались у дослідженні, варто вказати тільки на технічні помилки, що трапляються в рішеннях, які однак ґрунтовно не впливають на ту позитивну тенденцію, яка відбувається разом із змінами в законодавстві та судовій системі. Сподіваємось на те, що судді будуть і надалі послуговуватись рішеннями Європейського Суду, а також дотримуватись римської концепції «Aequum et bonum est lex legum» (*від лат. «Справедливість і благо – закон законів»*).

[10] Method of citing the case-law of the Court of Justice of the European Union on the basis of the ECLI. URL: https://curia.europa.eu/jcms/jcms/P_126035/en/

3. ҐЕНДЕРНЕ ПИТАННЯ В ДОСЛІДЖЕННІ «PRECEDENT UA – 2017»

Олег Шинкаренко,
журналіст, письменник

Система правосуддя повинна бути неупередженою та збалансованою, у тому числі за ґендерною складовою.

У цьому дослідженні зроблена спроба критично оглянути ґендерний аспект практики застосування досліджуваних рішень Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ) за статтею 6 Конвенції на підставі аналізу статистики Державної судової адміністрації України, проаналізувати ґендерний склад суддів, добре обізнаних із практикою ЄСПЛ, та ґендерний розподіл заявників до ЄСПЛ.

Статистика Державної судової адміністрації України

У квітні 2018 року Державною судовою адміністрацією України[11] проведено аналіз ґендерного складу суддів та працівників місцевих і апеляційних судів України.

За окремими категоріями посад ґендерний склад суддів місцевих і апеляційних судів України такий: з 5482 суддів 2745 (50,1%) жінок та 2737 (49,9%) чоловіків.

Цікавою є інформація про розподіл адміністративних посад. Так, станом на 1 березня 2018 року у місцевих і апеляційних судах України:

із 591 судді, які обіймають посаду голови суду, 210 осіб (36%) – жінки, 381 (64%) – чоловіки;

із 210 суддів, заступників голови суду, 74 особи (35%) – жінки, 136 (65%) – чоловіки;

із 646 керівників апаратів 496 осіб (77%) – жінки, 150(33%) – чоловіки;

із 673 заступників керівника апарату 559 осіб (83%) – жінки, 114 (17%) – чоловіки.

Із представленого аналізу помітно, що хоча у загальному складі суддів ґендерну рівність дотримано (50,1% жінок та 49,9% чоловіків), але на посадах голів та заступників голів суду все ж таки дещо переважають чоловіки: відповідно 64 та 65%. Це означає, що жінки, безумовно, присутні у судовій системи України. Однак говорити про їхню повну рівність поруч із чоловіками все ще не можна, адже більшість жінок працюють на підлеглих посадах.

У західній традиції ситуація, близька до української, отримала назву «скляна стеля« *(англ. glass ceiling)* — це метафора, яка використовується для позначення невидимого бар'єра, котрий утримує окрему демографічну категорію від зростання вище певного рівня ієрархії. Це означає, що жінкам значно важче обіймати керівні посади, аніж чоловікам через певні штучні перешкоди. Така ситуація призводить до того, що хоча загалом в ор-

[11] Джерело: https://court.gov.ua/press/news/466405/

ганізації ґендерний баланс є дотриманим, але на керівних посадах переважають чоловіки. Жінки, зазвичай, їх– підлеглі.

Наразі неможливо точно сказати, чи пояснюється ґендерний дисбаланс на посадах голів та заступників голів суду саме феноменом «скляної стелі«. Але сам факт того, що у загальному складі суддів ґендерний баланс є практично ідеальним, а на керівних посадах він порушений, схиляє до думки на користь цього.

Ґендерний склад суддів, добре обізнаних із практикою ЄСПЛ

Дослідження зосереджено з-поміж інших питань і на тому, як розподілений ґендерний склад суддів, що найбільш активно та доречно використовують у своїх судових рішеннях рішення Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ) проти України за статтею 6 (кримінальне провадження) Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Для цього із загальної кількості 5482 судді експерти відібрали 512 суддів, серед яких показники застосування рішень ЄСПЛ є найбільшими. З'ясувалося, у цьому списку лише 37% суддів (191) належать до жіночої статі і 63% (321) – до чоловічої.

Уся зібрана статистика представлена нижче у вигляді кругових діаграм, де червоним кольором позначені чоловіки, а синім — жінки.

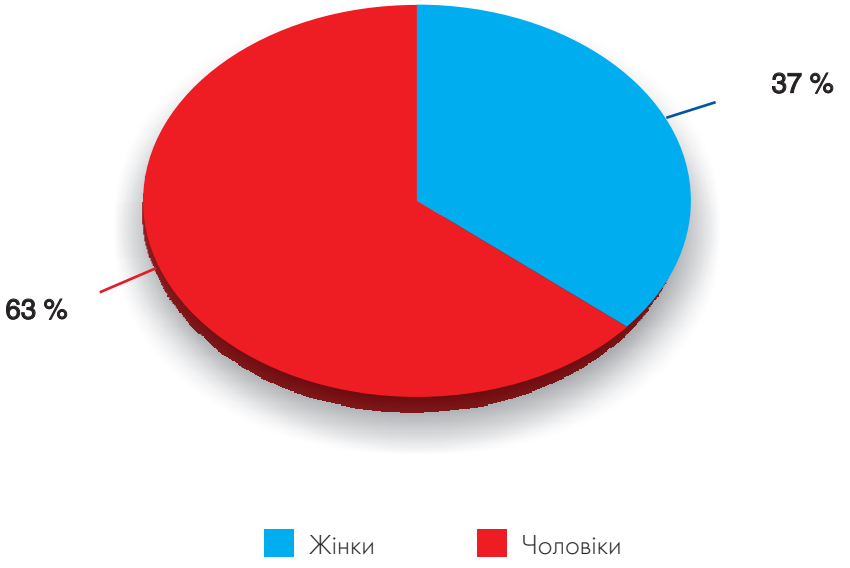

Ґендерний розподіл заявників до ЄСПЛ

Цікавим є також список рішень ЄСПЛ проти України, в яких констатовано різні аспекти порушення статті 6 Конвенції (кримінальне провадження). В ньому наявні 157 імен скаржників з України, які вважають, що їхні права були порушені в результаті дій правоохоронної системи нашої держави. З них лише 16 справ (10,2%) стосуються жінок, які є у складі заявників, і тільки 9 справ (5,7%) подані на розгляд Європейського Суду саме жінками.

1. CASE OF ARKHIPOV AND OTHERS v. UKRAINE
2. CASE OF SHVETS AND OTHERS v. UKRAINE
3. CASE OF ZHURAVEL AND OTHERS v. UKRAINE
4. CASE OF GAVRASHENKO AND OTHERS v. UKRAINE
5. CASE OF MIKHNO v. UKRAINE
6. CASE OF KUZMINA v. UKRAINE
7. CASE OF USHAKOV AND USHAKOVA v. UKRAINE
8. CASE OF IGNATKINA v. UKRAINE
9. CASE OF YEROKHINA v. UKRAINE
10. CASE OF FYODOROV AND FYODOROVA v. UKRAINE
11. CASE OF NECHIPORUK AND YONKALO v. UKRAINE
12. CASE OF GALAT v. UKRAINE
13. CASE OF NIKIFORENKO v. UKRAINE
14. CASE OF TELEGINA v. UKRAINE
15. CASE OF FARAFONOVA v. UKRAINE
16. CASE OF SAFYANNIKOVA v. UKRAINE

Це, безумовно, зовсім не свідчить про те, що права жінок в Україні порушуються у десять разів рідше, аніж права чоловіків. Скоріше, жінки менше скаржаться до Європейського Суду, аніж чоловіки.

Резюме

Як видно з результатів, представлених у дослідженні, хоча співвідношення чоловіків та жінок на суддівських посадах є практично однаковим, чоловіки мають суттєву перевагу на керуючих посадах голів та заступників голів суду.

Помітно також, що чоловіки значно активніше та разом із тим доречніше, ніж жінки застосовують у своїй практиці рішення ЄСПЛ: 37% суддів-жінок (191) проти 63% (321) суддів-чоловіків. Очевидно, це пояснюється тим, що переважно подібні рішення приймають голови та заступники голів суду.

Список використаних джерел:

1. Donald R. Songer and Kelley A. Crews-Meyer. Does Judge Gender Matter? Decision Making in State Supreme Courts. Social Science Quarterly. Vol. 81, No. 3 (September 2000), pp. 750–762.

2. National Women's Law Center. Women in the Federal Judiciary: Still A Long Way to Go.
URL: https://nwlc.org/resources/women-federal-judiciary-still-long-way-go/
3. Державна судова адміністрація України. Аналіз гендерного складу суддів та працівників місцевих і апеляційних судів України URL: https://court.gov.ua/archive/466405/
4. Forster-Long, LLC. The American Bench 2016. URL:
https://www.nawj.org/statistics/2016-us-state-court-women-judges
5. American Judicature Society. Racial and Gender Diversity on State Courts. Published in The Judges' Journal, Volume 48, Number 3, Summer 2009.

4. ПРИКЛАДИ ЗАСТОСУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНИМИ СУДДЯМИ РІШЕНЬ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ ПРОТИ УКРАЇНИ ЩОДО ПОРУШЕННЯ СТАТТІ 6 КОНВЕНЦІЇ ПРО ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ І ОСНОВОПОЛОЖНИХ СВОБОД (кримінально-правовий аспект)

Суддя Верховного Суду *Аркадій Бущенко*,
виконавчий директор УГСПЛ Олександр Павліченко,
юристи УГСПЛ *Михайло Тарахкало*, *Віталія Лебідь* та *Олена Сапожнікова*

В ході вивчення національної судової практики щодо релевантного застосування суддями 157 рішень Європейського суду з прав людини проти України за статтею 6 (кримінальне провадження) Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод було виокремлено 19 українських судових рішень, де були застосовані положення досліджуваних рішень Європейського Суду найбільш вдало. Наводимо їх тексти нижче[12].

4.1. Ухвала Уманського міськрайонного суду Черкаської області від 04 травня 2017 року, справа № 705/1291/17, суддя Коваль А. Б. .:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/66343697

...В провадженні Уманського міськрайонного суду Черкаської області перебувають адміністративні матеріали *про притягнення ОСОБА_2 до адміністративної відповідальності, передбаченої ч. 1 ст. 130 КУпАП.*

Вищезазначені матеріали 22.03.2017 року за результатами автоматизованого розподілу справ визначені для розгляду судді Уманського міськрайонного суду Черкаської області Ребрині К.Г.

В передбачений законом строк зазначена справа була призначена до розгляду, з повідомленням учасників судового розгляду про час та місце судового засідання.

13.04.2017 року адвокат ОСОБА_1 в інтересах ОСОБА_2 подав заяву про відвід судді Ребрини К.Г., мотивуючи свою заяву тим, що він адвокат і представляв інтереси ОСОБА_3 по справі 705/7457/16ц, ним було подано відвід судді Ребрині К.Г., у звязку з цим та з метою уникнення сумніву щодо неупередженості судді під час проведення судового розгляду та вирішення справи по суті, так як суддя Ребрина К.Г. може поставитись субєктивно до нього як до представника ОСОБА_2, що може негативно виразитись на результаті розгляду адміністративних матеріалів відносно ОСОБА_2.

Про розгляд заяви про відвід судді повідомлено учасників розгляду матеріалів про адміністративне правопорушення.

---

[12] За період з 01 січня 2006 року по 03 серпня 2017 року. Тексти взято з Єдиного державного реєстру судових рішень: http://reyestr.court.gov.ua/

Адвокат ОСОБА_1 та ОСОБА_2, будучи належним чином повідомленими про місце, дату та час розгляду заяви, – в судове засідання не зявилися, подали попередньо заяву про розгляд заяви у їх відсутність.

Судом, з урахуванням положень ст. 81 КПК України, визнано за можливе проводити розгляд заяви про відвід за відсутності особи, якій заявлено відвід.

Суд, дослідивши заяву про відвід судді та вивчивши матеріали адміністративної справи, приходить до наступного висновку.

Кодекс України про адміністративні правопорушення фактично не передбачає процесуальних норм, які регламентують порядок розгляду суддею справ про адміністративні правопорушення і не містить спеціальних норм, що передбачають для учасників судового розгляду можливість заявити відвід судді і, відповідно, не передбачають порядку розгляду заяви про відвід.

Між тим, згідно з ч.1 ст. 6 Європейської Конвенції про захист прав і основоположних свобод людини, від 04.11.1950 року, кожна людина має право при визначенні її громадянських прав і обов'язків або будь-якого кримінального обвинувачення проти неї на справедливий і відкритий розгляд впродовж розумного терміну незалежним і безстороннім судом, створеним відповідно до закону.

Таким чином, зазначена міжнародно-правова норма гарантує кожній людині справедливий розгляд її справи незалежним і безстороннім судом, створеним відповідно до закону.

17 липня 1997 року Україна ратифікувала зазначену Конвенцію і Протоколи 1, 2, 4, 7, 11, чим визнала її дію в національній правовій системі, а також обов'язковість рішень Європейського суду з прав людини, які стосуються тлумачення та застосування норм Конвенції.

Згідно практики Європейського суду з прав людини, деякі справи про адміністративні правопорушення, за своєю суттю мають кримінальний характер та повністю підпадають під гарантії ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (п.п. 21–22 рішення у справі «Надточій проти України». П.33 рішення у справі «Гурепка проти України»).

Згідно з ст. 8 Конституції України, в Україні визнається і діє принцип верховенства права .Відповідно до положень ст. 9 Конституції України та ст. 17 Закону України «Про міжнародні договори», від 22.12.1993 року, міжнародні договори, згода на обов'язковість яких дана Верховною Радою України, – є частиною національного законодавства України. Передбачено також, що коли міжнародним договором встановлені інші права, ніж ті, що передбачені законодавством України, то застосовуються правила міжнародного договору.

Зазначені обставини свідчать про наявність прогалин в праві стосовно процесуального врегулювання розгляду суддею справ про адміністративні правопорушення і, зокрема, врегулювання права на відвід і порядку розгляду заяви про відвід.

Враховуючи викладене, суд приходить до висновку про те, що у цьому випадку правомірним і доцільним буде застосування аналогії процесуального закону і прийняття та розгляд заяви особи, яка притягується до адміністративної відповідальності ОСОБА_2 про відвід судді повинен відбуватись за правилами, закріпленими в КПК України.

ст. ст. 75, 76 КПК України передбачені обставини, що виключають участь судді в розгляді справи, а також встановлена недопустимість повторної участі судді в розгляді справи.

Згідно ст. 80 КПК України, за наявності підстав, передбачених ст. 75–79 КПК України, суддя зобов'язаний заявити самовідвід. Заяви про відвід (самовідвід) під час судового провадження подаються до початку судового розгляду.

Обставини, передбачені ст. ст. 75, 76 КПК України, які виключають участь судді Ребрини К.Г. в розгляді вказаної справи, на які посилається адвокат ОСОБА_1, в ході розгляду заяви про відвід не встановлені. Фактично в заяві про відвід мають місце посилання на наявність процесуальних порушень під час розгляду адміністративної справи, які в послідуючому можуть бути оскаржені в процесуальному порядку і не є підставою для відводу відповідно до положень чинного КПК України.

Одночасно, згідно п. 1 ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, яка підлягає застосуванню відповідно до статті 9 Конституції України, ст. 17 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» – закріплено принцип, за яким кожен має право на справедливий і публічний розгляд його справи безстороннім судом. При цьому, наявність безсторонності визначається в тому числі і тим, чи забезпечує суд умови, за яких у сторін не виникало б будь-яких сумнівів у безсторонності судді та всього складу суду при розгляді даної скарги. Так, наявність вищевказаних правових норм, та те, що учасники судового розгляду, зокрема захисник особи, відносно якої складено адміністративний протокол, який перебуває на розгляді в суді, критично ставиться до можливості розгляду відповідної адміністративної справи суддею Ребриною К.Г. – є підставою для висновку, що можливості забезпечення умов, за яких у сторін, в першу чергу у особи, яка притягується до адміністративної відповідальності, не виникало б будь-яких сумніві у безсторонності – не має.

Тобто, враховуючи відповідні положення Європейської Конвенції про захист прав і основоположних свобод людини та практику Європейського суду з прав людини, – суддя підлягає відводу, якщо у стороннього спостерігача могли б виникнути сумніви в неупередженості судді.

Як слідує з матеріалів справи про адміністративне правопорушення, у зв'язку з недовірою судді, з метою уникнення сумніву щодо неупередженості судді під час проведення судового розгляду та вирішення справи по суті, суд вбачає підстави для задоволення заяви про відвід судді Уманського міськрайонного суду Ребриної К.Г.

На підставі викладеного, керуючись Конституцією України, ст. 6 Європейської Конвенції про захист прав і основоположних свобод людини від 04.11.1950 року, ст. ст. 75, 76, 80, 81 КПК України, суд –

УХВАЛИВ:

Заяву адвоката ОСОБА_1 в інтересах ОСОБА_2 про відвід судді Уманського міськрайонного суду Черкаської області Ребрини К.Г., що буда заявлена в межах розгляду адміністративних матеріалів про притягнення ОСОБА_2 до адміністративної відповідальності, передбаченої ч. 1 ст. 130 КУпАП – задоволити.

Матеріали адміністративної справи № 705/1291/17; 3/705/378/17 про притягнення ОСОБА_2 до адміністративної відповідальності, передбаченої ч. 1 ст. 130 КУпАП – передати негайно до канцелярії суду для подальшого розподілу відповідно до ч. 3 ст. 35 КПК України.

Ухвала оскарженню не підлягає.

4.2. Рішення Апеляційного суду міста Києва від 28 квітня 2015 року, справа № 757/1944/13-к, судді: Осіпова Л.О., Боголюбська Л.Б., Дзюбін В.В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/44096923

...Вироком Печерського районного суду м. Києва від 18 лютого 2014 року ОСОБА_2 визнано *винним у вчиненні кримінального правопорушення – злочину, передбаченого ч. 5 ст. 185 КК України, та призначено йому покарання у виді позбавлення волі на строк 8 (вісім) років з конфіскацією всього належного йому майна за виключенням житла.*

ОСОБА_4 визнано винним у вчиненні кримінальних правопорушень – злочинів, передбачених ч. 5 ст. 185, ч. 1 ст. 358, ч. 4 ст. 358 КК України, та призначено йому покарання:

за ч. 5 ст. 185 КК України у виді позбавлення волі на строк 9 (дев'ять) років з конфіскацією всього належного йому майна за виключенням житла,

за ч. 1 ст. 358 КК України – у виді обмеження волі на строк 1 (один) рік,

за ч. 4 ст. 358 КК України – у виді обмеження волі на строк 2 (два) роки.

На підставі ч. 1, ч. 3 ст. 70 КК України шляхом поглинення менш суворого покарання більш суворим ОСОБА_4 призначено остаточне покарання у виді позбавлення волі строком на 9 (дев'ять) років з конфіскацією всього належного йому майна за виключенням житла.

ОСОБА_6 визнано винним у вчиненні кримінального правопорушення – злочину, передбаченого ч. 5 ст. 185 КК України, та призначено йому покарання у виді позбавлення волі на строк 9 (дев'ять) років з конфіскацією всього належного йому майна за виключенням житла.

Задоволено цивільний позов ОСОБА_10 та ухвало стягнути на його користь з ОСОБА_2, ОСОБА_4 й ОСОБА_6 солідарно 10 506 240 гривень.

Ухвалено стягнути з ОСОБА_2, ОСОБА_4 та ОСОБА_6 солідарно на користь держави процесуальні витрати за залучення експертів в розмірі 2 830 грн. 08 коп., 11 143 грн. 44 коп., 1 029 грн. 84 коп., 1 324 грн. 08 коп., 882 грн. 72 коп., 1 176 грн. 96 коп., 1 176 грн. 96 коп., 1 324 грн. 08 коп., 4 904 грн., 5 888 грн.

Вирішено питання про речові докази відповідно до ст. 100 КПК України.

Арешт, накладений постановами слідчого СВ Печерського РУ ГУ МВС України в м. Києві від 2.04.2012, 7.05.2012, 14.05.2012 на майно ОСОБА_2, ОСОБА_4 та ОСОБА_6 залишено з метою забезпечення цивільного позову.

Вироком суду першої інстанції ОСОБА_2 визнано винуватим у таємному викраденні чужого майна, вчиненому повторно за попередньою змовою групою осіб в особливо великих розмірах.

ОСОБА_6 визнано винуватим у таємному викраденні чужого майна, вчиненому за попередньою змовою групою осіб в особливо великих розмірах.

ОСОБА_4 визнано винуватим у таємному викраденні чужого майна, вчиненому повторно за попередньою змовою групою осіб в особливо великих розмірах, а також у підробленні та використанні завідомо підробленого документа.

За встановлених у вироку обставин 11.11.2011 ОСОБА_2, ОСОБА_4 та ОСОБА_6 з метою таємного викрадення чужого майна в особливо великих розмірах вступили в попередню змову між собою, згідно якої за невстановлених досудовим розслідуванням обставин, шляхом вклеювання фотокартки ОСОБА_4 зі зміненою

зовнішністю, наданою ним ОСОБА_2, останніми виготовлено підроблений паспорт на прізвище ОСОБА_11 Після чого, ОСОБА_4 17.02.2012, діючи умисно та усвідомлюючи протиправність своїх дій, уклав по вказаному підробленому паспорту із анкетними даними ОСОБА_11 договір № ОСФ.00.017-86/02-2012 від 17.02.2012 із АТ «Родовід Банк» про надання у тимчасове користування індивідуального банківського сейфу під № 017, після чого, відвідавши сховище з вказаним індивідуальним банківським сейфом, 2.03.2012 розірвав угоду з метою в подальшому перекласти підозру у заздалегідь спланованій крадіжці на невстановлену особу з анкетними даними ОСОБА_11, ІНФОРМАЦІЯ_4.

3.03.2012, діючи відповідно до розподілених ролей, ОСОБА_4 на своєму автомобілі «Nissan Qashqai» привіз ОСОБА_2 до магазину «Yamaha», що розташований по вул. Червоноармійській у м. Києві та залишився чекати останнього в автомобілі. ОСОБА_2, вийшовши із автомобіля зустрівся із ОСОБА_6, який чекав неподалік, та вони попрямували до приміщення АТ «Родовід Банк», розташованого по вул. Димитрова, 5 у м. Києві. Приблизно о 14 год. 40 хв. вказаного дня, зайшовши до приміщення банку, ОСОБА_6, діючи згідно ввіреної йому ролі, умисно направився до кімнати перераховування коштів, заготовивши перед цим незначну суму грошових коштів, і за допомогою пристрою для перераховування коштів перерахував їх, створюючи шум з метою відвернути увагу працівників банку від ОСОБА_2 В цей же час ОСОБА_2, діючи згідно відведеної йому ролі, за допомогою заздалегідь виготовлених відмичок для відкриття банківських сейфів, переслідуючи мету збагачення, відімкнув індивідуальний банківський сейф під НОМЕР_1, де виявив належні ОСОБА_10 грошові кошти в сумі 1 541 000 доларів США, частину яких, діючи повторно, з корисливих мотивів таємно викрав, та разом із ОСОБА_6 залишили місце вчинення злочину. Продовжуючи свій злочинний намір, направлений на таємне викрадення чужого майна в особливо великих розмірах, 3.03.2012 приблизно о 16 год. 20 хв. ОСОБА_6 та ОСОБА_2 повернулися до приміщення сховища банку АТ «Родовід Банк», звідки таємно викрали іншу частину грошових коштів із індивідуального банківського сейфу НОМЕР_1, після чого залишили місце вчинення злочину.

Таким чином, ОСОБА_2, ОСОБА_6 та ОСОБА_4, діючи за попередньою змовою між собою, таємно, а ОСОБА_2 та ОСОБА_4 – повторно, викрали грошові кошти із індивідуального банківського сейфу НОМЕР_1 в сумі 1 541 000 доларів США, що відповідно до курсу Національного банку України станом на 3.03.2012 становить 12 309 508 гривень, що є особливо великим розміром.

В апеляційній скарзі обвинувачений ОСОБА_4, посилаючись на невідповідність висновків суду, викладених у вироку, фактичним обставинам кримінального провадження, неповноту та упередженість судового розгляду, істотні порушення вимог кримінального процесуального закону, неправильне застосування закону України про кримінальну відповідальність, просить вирок суду першої інстанції скасувати та виправдати його за ч. 5 ст. 185 КК України.

Обвинувачений ОСОБА_4 стверджує про свою непричетність до викрадення грошових коштів з індивідуального банківського сейфу АТ «Родовід Банк» та вказує, що не знав про злочинні наміри ОСОБА_2, який використав його, запропонувавши відкрити на підроблений паспорт індивідуальний банківський сейф, щоб відвести підозру від себе. Також обвинувачений вказує, що судом не взято до уваги докази, які виправдовують його, а вирок мотивовано показаннями свідків, потерпілих, які засвідчили лише факт крадіжки, висновками експертиз, які не доводять його вини, та показаннями ОСОБА_2, від яких останній відмовився.

За доводами ОСОБА_4 не відповідає фактичним обставинам і висновок суду про те, що він постійно змінював свої показання, оскільки ним лише були спростовані показання про обставини підроблення паспорту, відібрані під тиском працівниками міліції в день затримання.

В апеляційній скарзі зі змінами до доповненнями захисник ОСОБА_3 в інтересах обвинуваченого ОСОБА_4, посилаючись на невідповідність висновків суду, викладених у вироку, фактичним обставинам кримінального провадження, на допущені судом істотні порушення вимог кримінального процесуального закону, та як наслідок неправильне застосування закону України про кримінальну відповідальність та невідповідність призначеного судом покарання ступеню тяжкості кримінального правопорушення та особі обвинуваченого, неправильне вирішення цивільного позову, порушила питання про скасування вироку суду першої інстанції та закриття кримінального провадження відносно ОСОБА_4 в частині обвинувачення за ч. 5 ст. 185 КК України.

Стверджуючи про відсутність в діях ОСОБА_4 складу злочину, передбаченого ч. 5 ст. 185 КК України, захисник посилається на те, що на день викрадення грошових коштів обвинувачений ОСОБА_4 розірвав договір з банком та не мав доступу до банківського сховища, і відповідно на місці вчинення злочину не був, протиправно майно зі сховища не вилучав. Крім того, ОСОБА_4 орендував індивідуальний банківський сейф на прохання ОСОБА_2, не знаючи про намір останнього скоїти крадіжку, а з ОСОБА_6 раніше знайомий не був та з ним не спілкувався.

За доводами захисника висновок суду про наявність змови ОСОБА_4 з ОСОБА_6 та ОСОБА_2 щодо вчинення крадіжки, про його роль у її вчиненні не підтверджується будь-якими доказами, а рішення про доведеність вини ОСОБА_4 у викраденні грошових коштів ґрунтується лише на показаннях ОСОБА_2, від яких останній відмовився, пославшись на те, що вони отримані без дотримання права на захист та під психологічним тиском. При цьому суд неповно дослідив обставини провадження, не усунув протиріччя в досліджених доказах, не перевірив версії сторін обвинувачення та захисту, необґрунтовано відмовив в задоволенні клопотань сторони захисту щодо допиту свідків та експертів. Звертає увагу на наявність чинної постанови слідчого від 14.05.2012 про закриття кримінальної справи щодо ОСОБА_4 за ч. 5 ст. 185 КК України за цим же обвинуваченням.

Також захисник ОСОБА_3 зазначає, що суддею, що входила до складу суду, яким ухвалено оскаржений вирок, кримінальна справа, в якій ОСОБА_4 обвинувачувався лише за ст. 358 КК України, двічі поверталась на додаткове розслідування з посиланням на неконкретність обвинувачення, можливість кваліфікації його дій за більш тяжкий злочин та перевірку законності постанови про закриття кримінальної справи щодо ОСОБА_4 за ч. 5 ст. 185 КК України. Таке посилання, за твердженнями захисника, виглядає як пряма вказівка до застосування цієї норми закону та свідчить про упередженість суду. Крім того, суд, не звертаючи уваги на невиконання органами досудового розслідування його ж вказівок, які визнав підставами для повернення справи на додаткове розслідування, всупереч вимог ст. ст. 291, 314 КПК України призначив справу до розгляду.

В апеляційній скарзі захисник ОСОБА_1 в інтересах обвинуваченого ОСОБА_2, не оспорюючи встановлені судом фактичні обставини кримінального провадження та кваліфікацію його дій, посилаючись на суворість та невідповідність призначеного судом покарання ступеню тяжкості кримінального правопорушення та особі обвинуваченого, просить вирок суду першої інстанції щодо ОСОБА_2 змінити, призначити ОСОБА_2 покарання із застосуванням ст. 69 КК України та на підставі ст. 75 КК України звільнити його від відбування покарання з випробуванням.

За доводами захисника ОСОБА_1 при призначенні ОСОБА_2 покарання суд не взяв до уваги щире каяття ОСОБА_2 у вчиненому, стан його здоров'я, те, що він працює, має постійне місце проживання, позитивно характеризується за місцем проживання та роботи. Також захисник вказує, що у вироку суд не навів переконливих доводів, які б вказували про неможливість виправлення обвинуваченого без реального відбування покарання.

В апеляційній скарзі захисник ОСОБА_5 в інтересах обвинуваченого ОСОБА_6, посилаючись на неповноту судового розгляду, невідповідність висновків суду, викладених у вироку, фактичним обставинам кримінального провадження та неправильне застосування закону України про кримінальну відповідальність, просить вирок Печерського районного суду м. Києва від 18 лютого 2014 року щодо ОСОБА_6 скасувати та кримінальне провадження щодо нього закрити.

При цьому захисник посилається на неконкретність пред'явленого обвинувачення, зокрема, звертає увагу на суперечності в частині визначення часу змови між учасниками вчинення злочину, відсутність відомостей про походження відмичок, якими згідно обвинувального акту ОСОБА_2 та ОСОБА_6 відкривали комірки в сховищі банку, а також про те, яким чином обвинувачені здійснювали такі технічні маніпуляції, і за яких обставин вони могли здобути відповідні навички. За доводами захисника версія обвинувачення суперечить показанням ОСОБА_2, згідно яких він відчинив лише одну банківську комірку НОМЕР_1 за допомогою двох ключів, заздалегідь наданих чоловіком на ім'я ОСОБА_18, який замовив вчинення крадіжки саме з цієї комірки, а в частині способу проникнення до банківської комірки – спростовується висновками трасологічних експертиз. На переконання захисника є сумнівним і існування предмету крадіжки – грошових коштів у визначеному згідно пред'явленого обвинувачення розмірі.

Крім цього, за доводами захисника ОСОБА_5 висновки суду про участь ОСОБА_6 у вчиненні крадіжки грошових коштів з банківського сховища не підтверджуються дослідженими в судовому засіданні доказами, а поклавши в основу вироку показання ОСОБА_2 від 21.03.2012, суд не вказав, з якими доказами у справі вони узгоджуються, не взяв до уваги зміну ним показань та не навів при цьому будь-яких аргументів.

За доводами захисника об'єктивну сторону крадіжки ОСОБА_2 вчиняв одноособово, самостійно в приміщенні банку упакував викрадене та в подальшому доручив винести із банку ОСОБА_6, який не знав, що саме йому доручено винести, а тому суд безпідставно інкримінував ОСОБА_6 вчинення крадіжки грошових коштів за попередньою змовою групою осіб та ще й в особливо великих розмірах.

В апеляційній скарзі з доповненнями обвинувачений ОСОБА_6, посилаючись на неповноту судового розгляду, невідповідність висновків суду, викладених у вироку, фактичним обставинам кримінального провадження та неправильне застосування закону України про кримінальну відповідальність, просить вирок суду першої інстанції, яким його засудженого за ч. 5 ст. 185 КК України, скасувати та кримінальне провадження щодо нього закрити у зв'язку з тим, що не встановлені достатні докази для доведення його винуватості в суді і вичерпані можливості їх отримати.

При цьому обвинувачений наводить доводи, які є аналогічні доводам, викладеним в апеляційній скарзі його захисника ОСОБА_5, та стверджує, що не був обізнаний з намірами ОСОБА_2 скоїти крадіжку, участі у вчиненні злочину не приймав, і його винуватість не доводиться доказами, дослідженими судом першої інстанції.

Крім того, стверджуючи, що належним відповідачем за заявленим у кримінальному провадженні цивільним позовом є АТ «Родовід Банк», ОСОБА_6 просить змінити вирок суду першої інстанції в частині вирішення цивільного позову шляхом зменшення до нуля сум, які підлягають стягненню з нього.

В апеляційній скарзі ОСОБА_7, діючи в своїх інтересах та інтересах неповнолітньої дочки, просить вирок Печерського районного суду м. Києва від 18.02.2014 скасувати в частині залишення арешту грошових коштів та речей, вилучених 21.03.2012 під час обшуку в квартирі АДРЕСА_5, з метою забезпечення цивільного позову.

За доводами ОСОБА_7 вилучені під час обшуку коштовності та грошові кошти обвинуваченому ОСОБА_6 не належать, а є її власністю та власністю її матері, сестри, доньки та бабусі.

Іншими учасниками кримінального провадження апеляційні скарги на вирок суду першої інстанції не подані.

Заслухавши суддю-доповідача, доводи обвинувачених ОСОБА_6, ОСОБА_4, ОСОБА_2, захисників ОСОБА_1, ОСОБА_3, ОСОБА_5, ОСОБА_9, які підтримали подані апеляційні скарги, в той же час вважали, що вирок суду підлягає скасуванню з підстав істотного порушення вимог кримінального процесуального закону з призначенням нового розгляду у суді першої інстанції, доводи прокурора та представника потерпілого ОСОБА_8, які заперечували проти задоволення поданих апеляційних скарг та стверджували про відсутність підстав для скасування вироку, провівши судові дебати та вислухавши останнє слово обвинувачених, обговоривши доводи апеляційних скарг, колегія суддів вважає, що апеляційні скарги підлягають частковому задоволенню, а вирок – скасуванню в порядку ч. 2 ст. 404 КПК України з призначенням нового розгляду у суді першої інстанції з наступних підстав.

Відповідно до положень статті 370 КПК України судове рішення повинно бути законним, обґрунтованим і вмотивованим. Законним є рішення, ухвалене компетентним судом згідно з нормами матеріального права з дотриманням вимог щодо кримінального провадження, передбачених цим Кодексом.

Згідно з ч. 1 ст. 20 КПК України підозрюваний, обвинувачений, виправданий, засуджений має право на захист, яке полягає, крім іншого, у користуванні правовою допомогою захисника.

Відповідно до вимог ст. 52 КПК України участь захисника у кримінальному провадженні щодо особливо тяжких злочинів є обов'язковою. У цьому випадку участь захисника забезпечується з моменту набуття особою статусу підозрюваного.

Відповідно до положень ст. 3 КПК України до кримінального провадження відноситься судове провадження, а частиною судового провадження є судове провадження в суді першої інстанції, яке включає підготовче судове провадження, судовий розгляд, ухвалення та проголошення судового рішення

Статтями 318–380 КПК України передбачено правила, за якими здійснюється судовий розгляд в суді першої інстанції.

Зокрема, згідно з положеннями ст. 324 КПК України, якщо в судове засідання не прибув захисник у кримінальному провадженні, де участь захисника є обов'язковою, суд відкладає судовий розгляд, визначає дату, час та місце проведення нового засідання і вживає заходів до прибуття його до суду. Одночасно, якщо причина неприбуття є неповажною, суд порушує питання про відповідальність адвоката, який не прибув. Якщо подальша участь у судовому провадженні захисника неможлива, головуючий пропонує обвинуваченому протягом трьох днів обрати собі іншого захисника. Якщо в кримінальному провадженні, де участь захисника є обов'язковою,

прибуття в судове засідання захисника, обраного обвинуваченим, протягом трьох днів неможливе, суд відкладає судовий розгляд на необхідний для з'явлення захисника строк або одночасно з відкладенням судового розгляду залучає захисника для здійснення захисту за призначенням.

З кримінального провадження вбачається, що ОСОБА_2, ОСОБА_4, ОСОБА_6 кожного визнано винним та засуджено за вчинення злочину, передбаченого ч. 5 ст. 185 КК України, який відповідно до ст. 12 КК України відноситься до особливо тяжких злочинів, а тому участь захисників у кримінальному провадженні щодо них була обов'язковою.

Проте, під час розгляду кримінального провадження судом першої інстанції право обвинувачених ОСОБА_2 та ОСОБА_6 на захист було порушено.

Так, під час судового провадження в суді першої інстанції захист обвинуваченого ОСОБА_2 за його вибором здійснював адвокат ОСОБА_12, а в подальшому – адвокат ОСОБА_1 Захист обвинуваченого ОСОБА_6 за його вибором здійснював адвокат ОСОБА_13, а в подальшому – адвокат ОСОБА_14

Як вбачається з журналу судового засідання, судові засідання 25.04.2013, 29.11.2013 та частково 26.11.2013 проведено у відсутність захисника обвинуваченого ОСОБА_6, а судові засідання 9.07.2013, 14.11.2013, 26.11.2013, 12.12.2013 та 16.12.2013 – у відсутність захисника обвинуваченого ОСОБА_2 (т. 7, а.п. 146–148, т. 8, а.п. 16–18, т. 9, а.п. 28–31, 61–64, 93–95, 105–107, 123–127), при тому, що останній в судовому засіданні 14.11.2013 заперечував проти проведення судового розгляду у відсутність свого захисника.

Вказані обставини відображені і на приєднаних до матеріалів судового провадження технічних носіях інформації.

Проведення судового розгляду кримінального провадження у вказані дні, під час яких досліджувались матеріали провадження, речові докази, вирішувалось клопотання про тимчасовий доступ до речей та їх вилучення, а також питання щодо продовження строку тримання обвинуваченого ОСОБА_2 під вартою, є істотним порушенням вимог кримінального процесуального закону, яке згідно з п. 4 ч. 2 ст. 412 КПК України є безумовною підставою для скасування судового рішення.

Крім того, стаття 6 Конвенції про захист прав людини й основоположних свобод гарантує кожному право на справедливий суд.

Відповідно до п. 1 зазначеної вище статті кожен має право на справедливий і публічний розгляд його справи незалежним і безстороннім судом.

Європейський Суд з прав людини у рішенні від 10 грудня 2009 року у справі «Мироненко і Мартенко проти України» нагадав, що згідно з усталеною практикою Суду наявність безсторонності для цілей п. 1 статті 6 Конвенції має визначатися за допомогою суб'єктивного та об'єктивного критеріїв. За суб'єктивним критерієм оцінюється особисте переконання та поведінка конкретного судді, тобто чи виявляв суддя упередженість або безсторонність у даній справі. Відповідно до об'єктивного критерію визначається, серед інших аспектів, чи забезпечував суд як такий та його склад відсутність будь-яких сумнівів у його безсторонності.

Суд звернув увагу на те, що, застосовуючи об'єктивний критерій, слід з'ясувати, чи існують, окрім самої поведінки судді, певні факти, які можуть служити підставою для сумніву в його безсторонності. Тобто при визначенні наявності у відповідній справі законних підстав сумніватися в безсторонності певного судді позиція особи,

про яку йдеться, має важливе, але не вирішальне значення. Вирішальне значення при цьому матиме можливість вважати такі сумніви об'єктивно обґрунтованими.

Суд зазначив, що ухвалою від 17.08.2000 суддя повернув кримінальну справу стосовно Т. і К. на додаткове розслідування, висловивши думку, що ці заявники вдалися до вимагання і цей факт не був розслідуваний правоохоронними органами. Такі формулювання в його ухвалі, як, наприклад, про те, що «оскільки в їх діях вбачається співучасть в скоєнні більш тяжкого злочину», могли викликати обґрунтовані побоювання, що у судді вже сформувалася думка про вину заявників, і що це може позначитися на його безсторонності в разі повторного направлення йому матеріалів цієї справи для розгляду. Такі побоювання заявників щодо небезсторонності судді Суд визнав об'єктивно обґрунтованими та оцінив як порушення п. 1 ст. 6 Конвенції про захист прав людини й основоположних свобод.

Як вбачається з матеріалів судового провадження суддя Царевич О.І., під головуванням якої в складі трьох суддів розглянуто кримінальне провадження № 12012110060000565, двічі, 11.07.2012 та 12.11.2012, повертала кримінальну справу за обвинуваченням ОСОБА_2 й ОСОБА_6 кожного у вчиненні злочинів, передбачених ч. 5 ст. 185 КК України, та ОСОБА_4 у вчиненні злочинів, передбачених ч. 1 ст. 358, ч. 4 ст. 358 КК України, на додаткове розслідування, і при цьому зробила висновок про можливість кваліфікації дій ОСОБА_4 за статтею Кримінального кодексу України, якою передбачено відповідальність за більш тяжкий злочин, або пред'явлення йому обвинувачення, яке раніше не пред'являлось, та перевірки законності постанови старшого слідчого СВ Печерського РУ ГУ МВС України в м. Києві від 14.05.2012, якою кримінальну справу відносно ОСОБА_4 за ч. 5 ст. 185 КК України було закрито (т. 4, а.п. 60–65, т. 5, а.п. 30–35).

За таких обставин, враховуючи практику Європейського суду з прав людини, яка підлягає застосуванню як джерело права, колегія суддів вважає, що оскаржене судове рішення ухвалено незаконним складом суду, що також відповідно до п. 2 ч. 2 ст. 412 КПК України є безумовною підставою для скасування вироку.

Крім того, за змістом вимог ч. 4 ст. 110 КПК України обвинувальний акт є процесуальним рішенням, яким прокурор висуває обвинувачення у вчиненні кримінального правопорушення і яким завершується досудове розслідування. Обвинувальний акт повинен відповідати вимогам, передбаченим у статті 291 цього Кодексу.

Зокрема, відповідно до п. 5 ч. 2 ст. 291 КПК України обвинувальний акт повинен містити у собі виклад фактичних обставин кримінального правопорушення, які прокурор вважає встановленими, правову кваліфікацію кримінального правопорушення з посиланням на положення закону і статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність та формулювання обвинувачення.

Як вбачається зі змісту обвинувальних актів від 25.02.2013, від 17.12.2013 (т. 6, а.п. 62–69, т. 9, а.п. 141–148), на підставі яких проводився судовий розгляд орган досудового розслідування та прокурор повною мірою не дотримались цих вимог закону, оскільки обвинувальний акт не містить в собі належним чином сформульованого обвинувачення, а містить лише фактичні обставини, які прокурор вважає встановленими, повідомлення про підозру ОСОБА_4 у вчиненні кримінальних правопорушень, передбачених ч. 5 ст. 185, ч. 1 ст. 358, ч. 4 ст. 358 КК України, ОСОБА_2 у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 5 ст. 185 КК України, та ОСОБА_6 у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 5 ст. 185 КК України, та правову кваліфікацію їх дій.

В той же час, висунуте обвинувачення в обвинувальних актах відсутнє. Відсутнє в обвинувальних актах при визначенні правової кваліфікації діянь ОСОБА_4, ОСОБА_2, ОСОБА_6 за ч. 5 ст. 185 КК України і зміст кваліфікуючої ознаки крадіжки, вчиненої в особливо великих розмірах, відповідно до положень примітки 4 до статті 185 КК України.

Вказані обставини залишились поза увагою суду, і розгляд кримінального провадження за відсутністю висунутого обвинувачення порушує гарантовані законом процесуальні права обвинувачених, в тому числі і право на захист, що відповідно до положень ч. 1 ст. 412 КПК України є істотним порушенням вимог кримінального процесуального закону, яке перешкодило суду ухвалити законне та обґрунтоване рішення, та є підставою для скасування вироку.

Враховуючи викладене, апеляційні скарги захисника ОСОБА_1 в інтересах обвинуваченого ОСОБА_2, захисника ОСОБА_3 в інтересах обвинуваченого ОСОБА_4, захисника ОСОБА_5 в інтересах обвинуваченого ОСОБА_6, обвинувачених ОСОБА_4 та ОСОБА_6, ОСОБА_7 підлягають частковому задоволенню, а вирок Печерського районного суду м. Києва від 18 лютого 2014 року щодо ОСОБА_2, ОСОБА_4, ОСОБА_6 – скасуванню з призначенням відповідно до положень ч. 1 ст. 415 КПК України нового розгляду у суді першої інстанції.

Призначаючи новий розгляд у суді першої інстанції, суд апеляційної інстанції відповідно до положень ч. 2 ст. 415 КПК України не вправі вирішувати наперед питання про доведеність чи недоведеність обвинувачення, достовірність або недостовірність доказів, переваги одних доказів над іншими, застосування судом першої інстанції того чи іншого закону України про кримінальну відповідальність та покарання. Тому доводи апеляційних скарг захисника ОСОБА_1 в інтересах обвинуваченого ОСОБА_2, захисника ОСОБА_3 в інтересах обвинуваченого ОСОБА_4, захисника ОСОБА_5 в інтересах обвинуваченого ОСОБА_6, обвинувачених ОСОБА_4 та ОСОБА_6, а також ОСОБА_7 підлягають ретельній перевірці судом першої інстанції при новому розгляді кримінального провадження.

Колегія суддів не вбачає підстав для зміни запобіжного заходу ОСОБА_2 та ОСОБА_6, оскільки вони обвинувачуються у вчиненні кримінального правопорушення, яке відноситься до категорії особливо тяжких злочинів, і обставини, які свідчать про наявність ризиків, що стали підставою для обрання їм запобіжного заходу, не відпали. Крім того, слід зазначити, що застосування до ОСОБА_6 запобіжного заходу – особистого зобов'язання, про що ним та його захисником було порушено питання під час апеляційного розгляду кримінального провадження, враховуючи його соціальні зв'язки, дані про особу, не зможе запобігти ризикам ухилення від суду та виконання його процесуальних рішень.

Тому колегія судів вважає за необхідне продовжити строк тримання ОСОБА_2 та ОСОБА_6 під вартою на 60 днів.

Разом з тим, у зв'язку із необхідністю скасування вироку і призначення нового розгляду в суді першої інстанції, враховуючи стадію кримінального провадження, а саме закінчення досудового розслідування, обставину фактичного тривалого строку тримання під вартою ОСОБА_2 та ОСОБА_6, а саме з 21 березня 2012 року, а також з огляду на соціальні зв'язки ОСОБА_2, його працездатний вік, сімейний стан, стан здоров'я, який потребує належного медичного втручання, наявність на утриманні неповнолітньої дитини, з огляду на соціальні зв'язки ОСОБА_6, його працездатний вік, сімейний стан, стан здоров'я, який також потребує належного ме-

дичного втручання, наявність утриманців, а також на те, що вони обвинувачуються у вчиненні злочину, який не пов'язаний із застосуванням насильства або погрози його застосування, та який не спричинив загибель людини, і раніше до них у цьому провадженні запобіжний захід у вигляді застави не обирався та не був порушений, з метою забезпечення гарантування дотримання прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження, колегія суддів на підставі ст. ст. 177, 178, 183, 194 КПК України, враховуючи існуючі ризики, вважає за можливе одночасно з продовженням строків тримання під вартою визначити ОСОБА_2 та ОСОБА_6 заставу як альтернативний запобіжний захід.

При цьому відповідно до ч. 5 ст. 182, ч. 3 ст. 183 КПК України колегія суддів вважає необхідним визначити як ОСОБА_2, так і ОСОБА_6 заставу у розмірі 500 мінімальних заробітних плат, який, на переконання колегії суддів, є достатнім для забезпечення виконання обвинуваченими обов'язків, передбачених п.п. 1–4, 8 ч. 5 ст. 194 КПК України. Саме такий розмір застави буде альтернативою запобіжного заходу у виді тримання під вартою та достатнім стримуючим засобом, який здатен забезпечити гарантії належної процесуальної поведінки ОСОБА_2 та ОСОБА_6 Підстав вважати визначений розмір застави завідомо непомірним як для ОСОБА_2, так і для ОСОБА_6 колегія суддів не вбачає.

Ухвалою слідчого судді Печерського районного суду м. Києва від 28 грудня 2012 року за поданням слідчого Печерського РУ ГУ МВС України в м. Києві у даному кримінальному провадженні ОСОБА_4 було змінено запобіжний захід з підписки про невиїзд на домашній арешт (т. 5, а.п. 94).

Вироком Печерського районного суду м. Києва від 18 лютого 2014 року застосований до ОСОБА_4 запобіжний захід у вигляді домашнього арешту до набрання вироком законної сили змінено на тримання під вартою та його взято під варту в залі суду.

Оскільки вирок суду першої інстанції підлягає скасуванню в повному обсязі, в тому числі і в частині рішення про зміну ОСОБА_4 запобіжного заходу на тримання під вартою, а з матеріалів провадження вбачається, що ОСОБА_4 раніше застосовані до нього, як в порядку КПК 1960 року, так і в порядку КПК 2012 року запобіжні заходи у вигляді підписки про невиїзд та домашнього арешту не порушував, враховуючи обставину фактичного тривалого строку заборони йому залишати житло цілодобово, його соціальні зв'язки, працездатний вік, наявність на утриманні трьох неповнолітніх дітей, колегія суддів вважає за можливе змінити застосований до нього ухвалою слідчого судді Печерського районного суду м. Києва від 28 грудня 2012 року запобіжний захід у виді домашнього арешту на особисте зобов'язання.

Керуючись ст. ст. 404, 405, 407, п.п. 2, 4 ч. 2, ч. 1 ст. 412, ст. 415 КПК України, колегія суддів судової палати з розгляду кримінальних справ Апеляційного суду міста Києва

УХВАЛИЛА :

Апеляційні скарги захисника ОСОБА_1 в інтересах обвинуваченого ОСОБА_2, захисника ОСОБА_3 в інтересах обвинуваченого ОСОБА_4, захисника ОСОБА_5 в інтересах обвинуваченого ОСОБА_6, обвинувачених ОСОБА_4 та ОСОБА_6, а також ОСОБА_7 задовольнити частково.

Вирок Печерського районного суду м. Києва від 18 лютого 2014 року щодо ОСОБА_2, ОСОБА_4, ОСОБА_6 скасувати і призначити новий розгляд у суді першої інстанції.

Запобіжний захід ОСОБА_2 та ОСОБА_6 залишити без змін у вигляді тримання під вартою та продовжити строк його дії на 60 днів, а саме до 26 червня 2015 року включно.

Визначити ОСОБА_2, ІНФОРМАЦІЯ_1, заставу в розмірі 500 мінімальних заробітних плат, що становить 609 000 (шістсот дев'ять тисяч) гривень у національній грошовій одиниці, яка може бути внесена як самими ОСОБА_2, так і іншою фізичною або юридичною особою (заставодавцем) на розрахунковий рахунок Апеляційного суду м. Києва (м. Київ, вул. Солом'янська, 2-а, код ЄДРПОУ суду 02894757, банк ГУ ДКС України в м. Києві, код ЄДРПОУ ГУ ДКСУ – 37993783, МФО – 820019, реєстраційний рахунок – 37314015000104).

ОСОБА_2 або заставодавець мають право у будь-який момент внести заставу у розмірі визначеному у судовому рішенні протягом дії ухвали.

У разі внесення застави зобов'язати ОСОБА_2 після звільнення з-під варти прибувати за кожною вимогою до суду або до іншого органу державної влади протягом дії запобіжного заходу у вигляді застави.

На підставі ч. 5 ст. 194 КПК України покласти на ОСОБА_2 у разі внесення застави наступні обов'язки:

- не відлучатися з населеного пункту, в якому він проживає, без дозволу суду;

- повідомляти суд про зміну свого місця проживання;

- утримуватись від спілкування з потерпілим та свідками по справі,

- здати на зберігання до відповідних органів державної влади свій паспорт (паспорти) для виїзду за кордон, інші документи, що дають право на виїзд з України та в'їзд в Україну.

Встановити термін дії зазначених обов'язків до 26 червня 2015 року.

Роз'яснити ОСОБА_2, що у разі внесення застави у визначеному у даній ухвалі розмірі, оригінал документу з відміткою банку, який підтверджує внесення застави на розрахунковий рахунок Апеляційного суду м. Києва, має бути наданий уповноваженій службовій особі Київського слідчого ізолятора УДПС України в м. Києві та Київській області.

Після отримання та перевірки протягом одного дня документа, що підтверджує внесення застави, уповноважена службова особа Київського слідчого ізолятора негайно має здійснити розпорядження про звільнення ОСОБА_2 з-під варти та повідомити усно і письмово суд.

У разі внесення застави та з моменту звільнення ОСОБА_2 з-під варти внаслідок внесення застави, визначеної у даній ухвалі, він зобов'язаний виконувати покладені на нього обов'язки, пов'язані із застосуванням запобіжного заходу у вигляді застави.

З моменту звільнення з-під варти у зв'язку з внесенням застави ОСОБА_2 вважається таким, до якого застосовано запобіжний захід у вигляді застави.

У разі невиконання обов'язків заставодавцем, а також якщо ОСОБА_2, будучи належним чином повідомленим, не з'явиться за викликом до суду без поважних причин чи не повідомить про причини своєї неявки, або якщо порушить інші покладені на нього при застосуванні застави обов'язки, застава звертається в дохід держави та зараховується до спеціального фонду Державного бюджету України й використовується у порядку, встановленому законом для використання коштів судового збору.

У разі звернення застави в дохід держави відповідною особою (органом) буде вирішуватись питання про застосування до ОСОБА_2 запобіжного заходу у вигляді застави в більшому розмірі або іншого більш суворого запобіжного заходу.

Визначити ОСОБА_6, ІНФОРМАЦІЯ_3, заставу в розмірі 500 мінімальних заробітних плат, що становить 609 000 (шістсот дев'ять тисяч) у національній грошовій одиниці, яка може бути внесена як самими ОСОБА_6,

так і іншою фізичною або юридичною особою (заставодавцем) на розрахунковий рахунок Апеляційного суду м. Києва (м. Київ, вул. Солом'янська, 2-а, код ЄДРПОУ суду 02894757, банк ГУ ДКС України в м. Києві (код ЄДРПОУ ГУ ДКСУ – 37993783, МФО – 820019, реєстраційний рахунок – 37314015000104).

ОСОБА_6 або заставодавець мають право у будь-який момент внести заставу у розмірі визначеному у судовому рішенні протягом дії ухвали.

У разі внесення застави зобов'язати ОСОБА_6 після звільнення з-під варти прибувати за кожною вимогою до суду або до іншого органу державної влади протягом дії запобіжного заходу у вигляді застави.

На підставі ч. 5 ст. 194 КПК України покласти на ОСОБА_6 у разі внесення застави наступні обов'язки:

- не відлучатися з населеного пункту, в якому він проживає, без дозволу суду;

- повідомляти суд про зміну свого місця проживання;

- утримуватись від спілкування з потерпілим та свідками по справі,

- здати на зберігання до відповідних органів державної влади свій паспорт (паспорти) для виїзду за кордон, інші документи, що дають право на виїзд з України та в'їзд в Україну.

Встановити термін дії зазначених обов'язків до 26 червня 2015 року.

Роз'яснити ОСОБА_6, що у разі внесення застави у визначеному у даній ухвалі розмірі, оригінал документу з відміткою банку, який підтверджує внесення застави на розрахунковий рахунок Апеляційного суду м. Києва, має бути наданий уповноваженій службовій особі Київського слідчого ізолятора УДПС України в м. Києві та Київській області.

Після отримання та перевірки протягом одного дня документа, що підтверджує внесення застави, уповноважена службова особа Київського слідчого ізолятора негайно має здійснити розпорядження про звільнення ОСОБА_6 з-під варти та повідомити усно і письмово суд.

У разі внесення застави та з моменту звільнення ОСОБА_6 з-під варти внаслідок внесення застави, визначеної у даній ухвалі, він зобов'язаний виконувати покладені на нього обов'язки, пов'язані із застосуванням запобіжного заходу у вигляді застави.

З моменту звільнення з-під варти у зв'язку з внесенням застави ОСОБА_6 вважається таким, до якого застосовано запобіжний захід у вигляді застави.

У разі невиконання обов'язків заставодавцем, а також якщо ОСОБА_6, будучи належним чином повідомленим, не з'явиться за викликом до суду без поважних причин чи не повідомить про причини своєї неявки, або якщо порушить інші покладені на нього при застосуванні застави обов'язки, застава звертається в дохід держави та зараховується до спеціального фонду Державного бюджету України й використовується у порядку, встановленому законом для використання коштів судового збору.

У разі звернення застави в дохід держави відповідною особою (органом) буде вирішуватись питання про застосування до ОСОБА_6 запобіжного заходу у вигляді застави в більшому розмірі або іншого більш суворого запобіжного заходу.

Запобіжний захід відносно ОСОБА_4 у виді домашнього арешту, застосованого до нього ухвалою слідчого судді Печерського районного суду м. Києва від 28 грудня 2012 року, змінити на особисте зобов'язання.

Покласти на ОСОБА_4 наступні обов'язки:

- не відлучатися з населеного пункту, в якому він проживає, без дозволу суду;

- повідомляти суд про зміну свого місця проживання;

- утримуватись від спілкування з потерпілим та свідками по справі,

- здати на зберігання до відповідних органів державної влади свій паспорт (паспорти) для виїзду за кордон, інші документи, що дають право на виїзд з України та в'їзд в Україну.

Звільнити ОСОБА_4 з-під варти в залі судових засідань Апеляційного суду м. Києва.

Ухвала набирає законної сили з моменту її проголошення та оскарженню в касаційному порядку не підлягає.

4.3. Рішення Апеляційного суду Чернівецької області від 20 січня 2015 року, справа № 1-кп-270/12, судді: Потоцький В. П., Колотила О.О., Косован Т.Т.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/42381809

...Ухвалою Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ ухвалу апеляційного суду Чернівецької області від 17 березня 2014 року скасовано, а справу направлено на новий апеляційний розгляд.

В своїй апеляційній скарзі прокурор Єгоров П.В., не заперечуючи правильність кваліфікації та доведеність вини обвинуваченої ОСОБА_2, просить скасувати вирок районного суду в частині застосування ст. 69 КК України та призначення обвинуваченій більш м'якого покарання, ніж передбачено законом, й ухвалити новий вирок, яким визнати ОСОБА_2 винуватою у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч.2 ст. 307 КК України, та призначити їй покарання у виді семи років позбавлення волі з конфіскацією майна.

Апеляційні вимоги обґрунтовує тим, що районним судом не надано жодної оцінки тому факту, що ОСОБА_2 вчинила умисний злочин, пов'язаний з незаконним обігом наркотичних засобів, повторно, в період непогашеної судимості, до затримання працівниками міліції по місцю проживання характеризувалась посередньо, під час досудового так і судового слідства вину не визнавала, давала показання з метою уникнення кримінальної відповідальності.

Обвинувачена у своїй апеляційній скарзі просить закрити кримінальне провадження на підставі ст. 284 КПК України, посилаючись на незаконність прийнятого судом першої інстанції рішення.

Зокрема, вказує, що оперативні закупівлі були проведені з порушенням норм кримінального процесуального законодавства, а тому не можуть бути визнані належними і допустимими доказами. Також зазначає, що залучений «покупець» ОСОБА_4 є «провокатором», який спонукав її до вчинення злочину, сам приніс до неї додому готовий наркотик і в подальшому видав його, як нею виготовлений, хоча при проведенні обшуку будь-яких слідів злочину, пов'язаного з незаконним обігом наркотиків, у її будинку не було виявлено.

Згідно вироку районного суду ОСОБА_2 визнана винуватою у тому, що вона 05 вересня 2012 року приблизно о 16 годині по місцю свого проживання в АДРЕСА_1, незаконно повторно збула за 200 гривень «покупцю» ОСОБА_4 один медичний шприц ємкістю 5 мл з особливо небезпечним наркотичним засобом опієм ацетильованим, який завчасно виготовила та зберігала з метою збуту, вагою в перерахунку на суху речовину 0,113 грама.

Крім цього, 09 жовтня 2012 року приблизно о 12 годині по місцю свого проживання в АДРЕСА_1, ОСОБА_2 повторно незаконно збула за 300 гривень «покупцю» ОСОБА_4 один медичний шприц ємкістю

5 мл з особливо небезпечним наркотичним засобом опієм ацетильованим, який завчасно виготовила та зберігала з метою збуту, вагою в перерахунку на суху речовину 0,302 грама.

Заслухавши суддю-доповідача, який доповів зміст оскаржуваного вироку суду, обвинувачену ОСОБА_2 та діючого в її інтересах захисника ОСОБА_3, які підтримали подану апеляційну скаргу обвинуваченої та просили її задовольнити, думку прокурора, який в свою чергу підтримав подану ним апеляційну скаргу, просив її задовольнити, а апеляційну скаргу обвинуваченої ОСОБА_2 – залишити без задоволення, дослідивши матеріали кримінального провадження, надавши усім учасникам процесу слово в судових дебатах, а також обвинуваченій – останнє слово, обговоривши наведенні в апеляційних скаргах доводи, колегія суддів вважає, що апеляційна скарга обвинуваченої ОСОБА_2 підлягає задоволенню, а апеляційна сскарга прокурора – не підлягає, на підставі наступного.

Апеляційним судом встановлено, що згідно обвинувального акту (т.2 а.с.2–4) органом досудового слідства ОСОБА_2 обвинувачується у тому, що 05 вересня 2012 року переслідуючи мету особистого збагачення за рахунок дій пов'язаних з незаконним обігом наркотичних засобів, завчасно виготовила за місцем свого проживання наркотичний засіб – опій ацетильований, який зберігала з метою подальшого збуту. В ході проведення в неї оперативної закупівлі працівниками міліції приблизно о 16 год. 30 хв. ОСОБА_2 по місцю свого проживання в АДРЕСА_1, незаконно збула за 200 гривень «покупцю» ОСОБА_4 один медичний шприц ємкістю 5 мл з особливо небезпечним наркотичним засобом опієм ацетильованим, вагою в перерахунку на суху речовину 0,113 грама.

Крім цього, 09 жовтня 2012 року приблизно о 12 годині по місцю свого проживання в АДРЕСА_1, ОСОБА_2 повторно незаконно збула за 300 гривень «покупцю» ОСОБА_4 один медичний шприц ємкістю 5 мл з особливо небезпечним наркотичним засобом – опієм ацетильованим, який завчасно виготовила та зберігала з метою збуту, вагою в перерахунку на суху речовину 0,302 грама.

З даними висновками обвинувачення погодився суд першої інстанції й обвинувальним вироком визнав ОСОБА_2 винуватою у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч.2 ст. 307 КК України, та за цим законом засудив її до 3 років позбавлення волі.

Однак колегія суддів апеляційного суду не може погодитись з таким рішенням суду першої інстанції, на підставі наступного.

Відповідно до статті 370 КПК України, судове рішення повинно бути законним, обґрунтованим і вмотивованим. Тобто воно повинно бути ухвалене компетентним судом на підставі об'єктивно з'ясованих обставин, які підтвердженні доказами, дослідженими під час судового розгляду та оціненими судом відповідно до ст. 94 КПК України, та в якому наведені належні та достатні мотиви та підстави його ухвалення.

Згідно до п.2 ч.3 ст. 374 КПК України у мотивувальний частині вироку у разі визнання особи винуватою зазначаються докази на підтвердження встановлених судом обставин, а також мотиви неврахування окремих доказів.

Колегією суддів встановлено, що вказаних вимог Закону районним судом не дотримано.

Висновки суду першої інстанції про винуватість ОСОБА_2 у вчиненні інкримінованого їй кримінальному правопорушенні не підтверджуються доказами, дослідженими під час судового розгляду, які на думку колегії суддів, не можуть бути допустимими та достатніми для визнання її винуватою у вчиненні тяжкого кримінального правопорушення.

Як вбачається із вироку району суду, по епізоду незаконного виготовлення, зберігання з метою збуту та незаконний збут особливо небезпечного наркотичного засобу 05 жовтня 2012 року, в його основу покладені показання свідків ОСОБА_5 та ОСОБА_6, понятого ОСОБА_7, який у суді першої інстанції показав, що очевидцем вчинення ОСОБА_2 кримінального правопорушення, передбаченого ч.2 ст. 307 КК України, не був, а дізнався зі слів агента ОСОБА_4, що той купив у ОСОБА_2 одноразовий шприц заповнений на 3 мл рідиною темного кольору за 200 гривень, а також письмовим доказом у справі, а саме: рапортом о/у ВБНОН УМВС України в Чернівецькій області ОСОБА_5, постановою про проведення оперативної закупівлі від 14.10.2012 року, актом огляду грошей від 05 вересня 2012 року, актом огляду покупця ОСОБА_4, протоколом оперативної закупівлі від 05 вересня 2012 року, висновком спеціаліста №664-Х від 10 вересня 2012 року.

Колегія суддів вважає, що вказаних доказів є явно недостатньо для доведеності винуватості ОСОБА_2 у вчиненні тяжкого злочину, оскільки свідки ОСОБА_5 та ОСОБА_6 є працівниками міліції та на переконання апеляційного суду є зацікавленими особами у даному кримінальному провадженні, показання понятого ОСОБА_7, є фактично показаннями з чужих слів та мали б бути оцінені у відповідності зі ст. 97 КПК України, а письмові докази, наявні у матеріалах кримінального провадження, зокрема, які зазначені вище, ніяким чином не доводять те, що кримінальне правопорушення по епізоду від 05 вересня 2012 року було вчинено саме обвинуваченою.

Крім того, суд першої інстанції не дав жодної оцінки твердженням ОСОБА_2 про те, що в суді не був допитаний свідок обвинувачення, а саме: «покупець» ОСОБА_4, який був єдиною особою, яка могла підтвердити, що саме від ОСОБА_2 отримала наркотичні засоби, які згодом вилучили працівники міліції, та заперечити факт провокації злочину, а також свідок захисту – ОСОБА_8, який хоч і являється її сином, однак міг підтвердити її невинуватість.

Вказані доводи є слушними та узгоджуються з Європейською Конвенцією з прав людини, зокрема пунктом 3(d) статті 6 право допитувати свідків обвинувачення та свідків захисту на тих самих умовах.

У справі «Жуковський проти України» (рішення від 3 березня 2011 року) Європейський Суд з прав людини зазначив, що «...у разі, якщо вирок ґрунтується виключно або вирішальною мірою на показаннях особи, яку обвинувачений не мав можливості допитати або вимагати, щоб її допитали під час досудового слідства судового розгляду, права сторони захисту обмежуються такою мірою, яка є несумісною з гарантіями, передбаченими статтею 6 Конвенції».

На думку колегії суддів суд першої інстанції, недопитавши зазначених вище свідків, істотного порушив вимоги кримінального процесуального законодавства, зокрема, право на захист, що є однією з підстав для скасування вироку районного суду в цій частині.

Крім того, районний суд не дав правової оцінки тому, що відповідно до ч.1 ст. 9 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» у кожному випадку за наявності підстав для проведення оперативно-розшукової діяльності порушують оперативно-розшукову справу, строки ведення якої регулюються ст. 9-1 цього Закону. В даному конкретному випадку цей строк складає 6 місяців, та може бути продовжений до одного року.

Як вбачається з матеріалів кримінального провадження, 14 жовтня 2011 року начальником ВБНОН Михайлюком було винесено постанову про проведення оперативної закупівлі у гр. ОСОБА_2.(т.1 а.с.5)

При цьому, рапорт про проведення оперативної закупівлі наркотичного засобу – опію у ОСОБА_2 датується 05 вересня 2012 року (т.1 а.с.4), а постанова про порушення кримінальної справи за ч.2 ст. 307 КК України від 10 вересня 2012 року (т.1 а.с.1).

Оперативно-розшукова справа згідно ЗУ «Про оперативну розшукову діяльність» не може бути витребувана судом, а отже доводи апелянтки щодо незаконності проведення першої оперативної закупівлі не можуть бути належним чином перевірені, а отже усі сумніви щодо доведеності вини ОСОБА_2 слід тлумачити на її користь.

Крім того, як вірно зазначено в апеляційній скарзі обвинуваченої, акти огляду грошей, огляду покупця та протокол оперативної закупівлі складено в приміщенні ВБНОН у м. Чернівці, а не безпосередньо перед початком проведення оперативної закупівлі та відразу після проведення такої дії.

Як встановлено колегією суддів, будь-яких фінансових документів, що підтверджують законність походження грошей, які були використані для проведення оперативної закупівлі, а також даних про те, що після її проведення ці кошти були повернуті до відповідного підрозділу МВС України, матеріали кримінального провадження не містять.

За таких обставин, належних доказів, які прямо чи непрямо підтверджують існування чи відсутність обставин, що підлягають доказуванню у кримінальному провадженні, та інших обставин, які мають значення для кримінального провадження районним судом по епізоду від 05 вересня 2012 року не встановлено, а отже кримінальне провадження в цій частині підлягає закриттю.

Аналізуючи вирок районного суду по епізоду незаконного виготовлення, зберігання з метою збуту та незаконний збут особливо небезпечного наркотичного засобу від 09 жовтня 2012 року, колегія суддів вважає, що надані суду матеріали проведеної оперативної закупівлі наркотичного засобу є недопустимим доказом, а тому не можуть бути покладені в основу обвинувального вироку.

Згідно ст. 86 КПК України допустимим є доказ, який отриманий у встановленому законом порядку.

Як вбачається з акту огляду грошей від 03 жовтня 2012 року в сумі 600 гривень, які були вручені «покупцю» ОСОБА_4 для проведення оперативної закупівлі наркотичного засобу у ОСОБА_2, така оперативно-розшукова дія проводилась з участю двох понятих: ОСОБА_9 і ОСОБА_10, мешканців міста Чернівці.

Однак, перевірити в судовому засіданні такий факт не представилось можливим, оскільки за судовою повісткою до суду понятий ОСОБА_10 не з'явився, а на запит районного суду адресно-довідковий підрозділ ГУДМС України в Чернівецькій області повідомив, що понятий ОСОБА_10 у Чернівцях за вказаною в акті адресою зареєстрованим не значиться (том 1 а.с. 35, том 3 а.с.58–59, 70).

За таких обставин, участь понятого ОСОБА_10 при складанні акту огляду грошей від 03 жовтня 2012 року викликає сумніви. У зв'язку з недотримання процесуальної форми складання вищезазначеного акту (обов'язково за участю двох понятих) такий процесуальний документ є недопустимим доказом, оскільки викликає сумнів у законності проведення оперативно-розшукової дії при проведенні оперативної закупівлі наркотичного засобу у обвинуваченої.

У відповідності до ч.3 ст. 271 КПК України, під час підготовки та проведення заходів з контролю за вчиненням злочину (проведення оперативних закупівель) забороняється провокувати (підбурювати) особу на вчинення цього злочину з метою його подальшого викриття, допомагаючи особі вчинити злочин, який вона б не вчинила, якби особа, яка бере участь у слідчій (розшуковій) дії цьому не сприяла. Здобуті в такий спосіб речі і документи не можуть бути використані у кримінальному провадженні.

Як вбачається із акту огляду покупця від 09 жовтня 2012 року (том 1 а.с.38) «у громадянина ОСОБА_4 в його одязі і взутті сторонніх предметів не виявлено». При цьому зі стенограми відеозапису розмови 09 жовтня 2012 року під час оперативної закупівлі наркотичних речовин між «покупцем» та обвинуваченою ОСОБА_2 (том 1 а.с. 122, 123.126–127), встановлено, що «покупець» під час оперативної закупівлі наркотичного засобу прийшов додому до обвинуваченої зі своїм шприцом, що було зафіксовано на дослідженому судом диску «DVD-R», де є відеозапис проведення оперативної закупівлі 09 жовтня 2012 року наркотичних засобів у ОСОБА_2 (том 1 а.с.128-129). Разом з тим, на даному відеозаписі не зафіксовано факту передачі покупцем ОСОБА_2 грошей, а обвинуваченою покупцю шприца, як це зазначено у стенограмі (том 1 а.с. 127).

Колегія суддів, проаналізувавши вищезазначене, приходить до висновку, що «покупець» ОСОБА_4 09 жовтня 2012 року фактично повідомив обвинуваченій, яка сказала про відсутність у неї медичних шприців, що у нього «є свій шприц», а відтак, висновок про те, що ОСОБА_2 під час оперативної закупівлі у неї наркотичного засобу продала покупцю медичний шприц з наркотичним засобом не відповідає дійсності.

На думку колегії суддів, в даному випадку дії «покупця» ОСОБА_4 мали провокативний характер, так як він сам приніс до будинку ОСОБА_2 медичний шприц, який потім видав як куплений в обвинуваченої, при цьому фактично підбурював її до вчинення злочину словесно.

За таких обставин, протокол оперативної закупівлі від 09 жовтня 2012 року (том 1 а.с. 39), як доказ винуватості ОСОБА_2, викликає сумнів у достовірності зазначених у протоколі обставин і апеляційний суд вважає, що такий доказ не може бути покладений в основу обвинувального вироку.

З урахуванням усього викладеного вище, а також матеріалів кримінального провадження, апеляційний суд, проаналізувавши усі докази з точки зору належності, допустимості, достовірності, а сукупність зібраних доказів – з точки зору достатності та взаємозв'язку, приходить до висновку, що ні органом досудового слідства ні судом першої інстанції не встановлені достатні докази для доведення винуватості ОСОБА_2 у вчиненні двох епізодів кримінального правопорушення, передбаченого ч.2 ст. 307 КК України.

Колегія суддів вважає, що районний суд порушив вимоги ч.3 ст. 62 Конституції України та ч.3 ст. 373 КПК України, відповідно до яких, обвинувачення не може ґрунтуватись на доказах, одержаних незаконним шляхом, а також на припущеннях, усі сумніви щодо доведеності вини особи тлумачаться на її користь.

Керуючись п.2 ч.1 ст. 409 КПК України, вирок районного суду підлягає скасуванню, з закриттям кримінального провадження на піставі ст. 417 КПК України, оскільки в ході перегляду судового рішення суду першої інстанції, апеляційним судом не встановлені достатні докази для доведеності винуватості ОСОБА_2 в інкримінованому їй злочині, та вичерпані можливості їх отримання судом.

Закриваючи кримінальне провадження з реабілітуючих підстав, враховуючи при цьому положення ст. 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, колегія суддів вважає за необхідне скасувати ОСОБА_2 міру запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою.

Також апеляційний суд приходить до висновку, що процесуальні витрати, пов'язані з проведенням експертиз, наявних в матеріалах кримінального провадження, слід компенсувати за рахунок Державного бюджету України.

Долю речових доказів слід вирішити у відповідності до ст. 100 КПК України.

За таких підстав, апеляційна скарга ОСОБА_2 підлягає задоволенню, апеляційна скарга прокурора Єгорова П.В. задоволенню не підлягає, при цьому обвинувальний вирок Кіцманського районного суду Чернівецької

області від 02 грудня 2013 року щодо ОСОБА_2, засудженої за ч.2 ст. 307 КК України, – скасуванню із закриттям кримінального провадження.

Керуючись ст. 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року ст. ст. 100, 284, 404, 405, 407, 409, 417, 418, 419 КПК України, колегія суддів судової палати з розгляду кримінальних справ апеляційного суду Чернівецької області, –

УХВАЛИЛА:

Апеляційну скаргу ОСОБА_2 задовольнити.

Апеляційну скаргу прокурора Єгорова П.В. залишити без задоволення.

На підставі п.3 ст. 284, ст. 417 КПК України обвинувальний вирок Кіцманського районного суду Чернівецької області від 02 грудня 2013 щодо ОСОБА_2 за ч.2 ст. 307 КК України – скасувати, і кримінальне провадження закрити у зв'язку з не встановленням достатніх доказів для доведення винуватості ОСОБА_2 в суді, і вичерпані можливості їх отримання.

Міру запобіжного заходу ОСОБА_2 у вигляді тримання під вартою скасувати, звільнивши її з-під варти з зали суду негайно.

Витрати, пов'язані з проведенням судових експертиз, у розмірі 1676 (одна тисячв шістсот сімдесят шість) 88 грн. компенсувати за рахунок Державного бюджету України.

Речові докази у даному кримінальному провадженні:

1. наркотичний засіб у вигляді опію ацетильованого, який 05 вересня 2012 року ОСОБА_2 незаконно збула в ході оперативної закупівлі покупцю ОСОБА_4, наркотичний засіб у вигляді опію ацетильованого, який 09 жовтня 2012 року ОСОБА_2 незаконно збула в ході оперативної закупівлі покупцю ОСОБА_4 та скляний кухоль з наркотичними засобами у вигляді макової соломи, який знаходив стінках скляного кухля, який 09 жовтня 2012 року вилучений в ході проведення санкціонованого обшуку працівниками міліції по місцю проживання ОСОБА_2 і передані на зберігання до камери схову наркотичних засобів та психотропних речовин УМВС України в Чернівецькій області за квитанцією № 101, одна гільза з маркуванням позначенням «3877», один сувенір типу патрона та поліетиленовий пакет з подрібненою речовиною рослинного походження, здані в камеру схову речових доказів Кіцманського РВ УМВС України в Чернівецькій області – знищити.

2. кошти в сумі 100 гривень, а саме: грошова купюра номіналом: 50 гривень КВ 5000855, 20 гривень – ЕГ 2523717, 20 гривень – ЗФ 1819077, 10 гривень – ЄЕ 1151668, які 09 жовтня 2012 року вилучені в ході проведення санкціонованого обшуку працівниками міліції по місцю проживання ОСОБА_2 та передані до бухгалтерії ФЕВ УМВС України в Чернівецькій області – повернути у Відділ фінансового забезпечення та бухгалтерського обліку УМВС України в Чернівецькій області.

3. кошти в сумі 30 гривень, які 09 жовтня 2012 року вилучені в ході проведення санкціонованого обшуку працівниками міліції по місцю проживання ОСОБА_2, на які накладено арешт та здано на баланс у Відділ фінансового забезпечення бухгалтерського обліку УМВС України в Чернівецькій області – повернути ОСОБА_2

4. конверт з бирками та поліетиленовими пакетами, в яких знаходилися виявлені та вилучені під час обшуку гроші у ОСОБА_2 за адресою АДРЕСА_1, який знаходиться в матеріалах справи – залишити при матеріалах справи.

5. постанову про накладення арешту на майно від 12 листопада 2012 року – скасувати, а мобільний телефон марки «SAMSUNG GT-S5230» IMEI НОМЕР_1, з сім-картоюНОМЕР_1, з сім карткою оператора мобільного зв'язку «МТС», що вилучений у ОСОБА_2 та зданий на зберігання до камери схову речових доказів Кіцманського РВ УМВС України в Чернівецькій області повернути – ОСОБА_11.

6. лазерний диски формату «DVD-R», який зберігається в матеріалах кримінального провадження, т. 1 а.с. 129 – залишити при матеріалах кримінального провадження.

Ухвала апеляційного суду набирає законної сили з моменту її проголошення і може бути оскаржена в касаційному порядку до Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ шляхом подачі касаційної скарги безпосередньо до суду касаційної інстанції протягом трьох місяців з моменту її проголошення.

4.4. Рішення Личаківського районного суду м. Львова від 26 травня 2014 року, справа № 1312/1701/12, суддя Леньо С. І.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/39020539

Підсудний ОСОБА_4 обвинувачується органом досудового розслідування в тому, що перебуваючи на посаді начальника відділу боротьби з правопорушеннями у сфері інтелектуальної власності та комп'ютерних технологій УДСБЕЗ ГУ МВС України у Львівській області, до функційних обов'язків якого входило безпосереднє керівництво роботою відділу в повному обсязі по оперативному обслуговуванню закріпленої лінії роботи, забезпечення постійного спостереження за оперативною обстановкою, здійснення її аналізу і на цій основі розробка практичних заходів по її оздоровленню, а також контроль за цією роботою оперативного складу, являючись згідно ст. 16 Закону України «Про міліцію» працівником правоохоронного органу, здійснюючи функції представника влади та службової особи, яка, виходячи з положень п. 2 примітки до ст. 368 КК України, займає відповідальне становище, використовуючи надані йому владні повноваження всупереч інтересам служби, з корисливою метою, що полягала у власному збагаченні, в період з жовтня 2010 року по липень 2011 року, вчиняв зловживання владою та своїм службовим становищем, одержання хабарів в особливо великому розмірі та пособництво в зайнятті гральним бізнесом.

Підсудний ОСОБА_5 обвинувачується органом досудового розслідування в тому, що працюючи на посаді головного спеціаліста відділу екологічного контролю біоресурсів та природно-заповідного фонду, державного інспектора з охорони навколишнього природного середовища Державної екологічної інспекції у Львівській області, будучи службовою особою, діючи умисно, з корисливих мотивів, в особистих інтересах та інтересах третіх осіб, всупереч інтересам служби, вчинив пособництво в одержанні хабара в особливо великому розмірі, а також вчинив пособництво в зловживанні службовим становищем, вчиненим працівником правоохоронного органу.

Так, ОСОБА_4, використовуючи надані йому владні повноваження начальника відділу боротьби з правопорушеннями у сфері інтелектуальної власності та комп'ютерних технологій УДСБЕЗ ГУ МВС України у Львівській області, скерував невстановлених слідством підлеглих йому працівників відділу для проведення перевірки діяльності інтерактивного клубу, що розміщений в АДРЕСА_4. В ході проведення організованої підсудним ОСОБА_4 перевірки, останній, зловживаючи владою та службовим становищем, укрив факт проведення такої

перевірки від офіційної реєстрації. З метою взяття під контроль діяльності ОСОБА_6 та отримання внаслідок цього стабільного особистого доходу у вигляді сплати щомісячних сум хабарів, ініціював зустріч з останнім і під час такої зустрічі, що мала місце на парковці автомобілів поблизу кафе «Тартак» на вул. Городоцькій в м. Львові, у невстановлений слідством день на початку січня 2011 року, підсудний ОСОБА_4 поставив вимогу ОСОБА_6 передавати йому щомісячно грошові кошти в сумі 37 000 (тридцять сім тисяч) доларів США, з яких 30 000 (тридцять тисяч) доларів США – за непритягнення ОСОБА_6 до кримінальної відповідальності за ст. 2032 КК України і «сприяння» в подальшій можливості здійснення забороненим видом діяльності – гральним бізнесом в АДРЕСА_4, а 7 000 (сім тисяч) доларів США – за можливість безперешкодного здійснення підприємницької діяльності з надання інтернет послуг в інтерактивних клубах в АДРЕСА_5, АДРЕСА_6, АДРЕСА_7, АДРЕСА_8, АДРЕСА_9; в АДРЕСА_10 та в АДРЕСА_11.

У випадку відмови ОСОБА_6 передавати підсудному ОСОБА_4 щомісячні хабарі, останній повідомив, що ОСОБА_6 не зможе у подальшому здійснювати заборонену діяльність, пов'язану із зайняттям гральним бізнесом в АДРЕСА_4, і він, ОСОБА_4 притягне ОСОБА_6 до кримінальної відповідальності за вчинення злочину, передбаченого ст. 2032 КК України, а також створить умови щодо закриття інтерактивних клубів за вищевказаними адресами.

ОСОБА_6, перебуваючи у безвихідному становищі, погодився на протиправні вимоги підсудного ОСОБА_4 щодо щомісячного передавання хабарів ОСОБА_6 через спеціаліста відділу екологічного контролю біоресурсів та охорони природного заповідного фонду державної екологічної інспекції у Львівській області ОСОБА_5, який одночасно являвся родичем підсудного ОСОБА_4, а саме рідним братом дружини. У подальшому ОСОБА_5, діючи по попередньо узгодженому плану з ОСОБА_4, достовірно знаючи про незаконні дії останнього, з січня по липень 2011 року, в кінці кожного місяця телефонував ОСОБА_6, призначав час та місце зустрічі, де отримував від ОСОБА_6 обумовлені суми хабара в розмірі 37 000 (тридцять сім тисяч) доларів США щомісячно, які в подальшому, за невстановлених слідством обставин передав ОСОБА_4

Всього ОСОБА_4, згідно обвинувачення, за попередньою змовою та в групі з ОСОБА_5, використовуючи надані йому владні повноваження працівника правоохоронного органу, діючи умисно, повторно, з корисливих мотивів, в особистих інтересах та інтересах третіх осіб, всупереч інтересам служби та завданням кримінального судочинства, з метою отримання хабарів в особливо великому розмірі та власного незаконного збагачення, упродовж січня–липня 2011 року одержав від ОСОБА_6 хабарів на загальну суму 222 000 доларів США, що в перерахунку за курсом Національного банку України у відповідні періоди становить 1 767 010 грн., що в 500 і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян, тобто є хабарем в особливо великому розмірі.

Крім цього, підсудний ОСОБА_4 обвинувачується органом досудового розслідування в тому, що використовуючи надані йому владні повноваження, будучи обізнаним по суті своєї служби з інформацією про злочини у сфері комп'ютерних технологій, зокрема щодо незаконної діяльності ОСОБА_6 при зайнятті гральним бізнесом, будучи посадовою особою правоохоронного органу, діючи умисно, з корисливих мотивів, за попередньою домовленістю з ОСОБА_6 в особистих корисливих інтересах власного незаконного збагачення та в інтересах ОСОБА_6, всупереч інтересам служби та завданням кримінального судочинства, протягом січня–липня 2011 року більше не ініціював проведення офіційних перевірок діяльності ОСОБА_6 працівниками очо-

люваного ним відділу, укривав отриману ним інформацію від офіційної реєстрації і умисно ухилився від виконання покладених на нього законом обов'язків, та вирішував проблемні питання діяльності ОСОБА_6 при його зверненні, пов'язані з перевірками інших контролюючих та правоохоронних органів, заздалегідь повідомляв ОСОБА_6 про ініційовані правоохоронними органами перевірки та рейди, а також своїми порадами та вказівками, спрямованими на укриття вчинюваного ОСОБА_6 злочину, сприяв подальшому веденню грального бізнесу ОСОБА_6

Також ОСОБА_4 обвинувачується органом досудового розслідування в тому, що своїми вищевказаними умисними діями, пов'язаними із зловживанням владою і службовим становищем, одержанням хабара, пособництвом у зайнятті ОСОБА_6 незаконною підприємницькою діяльністю – гральним бізнесом, дискредитував правоохоронні органи. Свідомо та умисно в період з жовтня 2010 року по липень 2011 року, виконуючи службові обов'язки всупереч інтересам служби, переслідуючи корисливу мету, з метою власного збагачення, систематично приховував достовірно відому йому інформацію про вчинення злочину, чим завдав тяжких наслідків охоронюваним законам правам та інтересам щодо обов'язковості виконання на території України вимог Закону України «Про заборону грального бізнесу в Україні», та тим самим створив уяву про корумпованість, вседозволеність і можливість ігнорування вимог законодавства працівниками правоохоронних органів, чим підірвав авторитет та престиж органів державної влади і правоохоронних органів в особі УДСБЕЗ ГУ МВС України у Львівській області.

Крім цього, ОСОБА_4 обвинувачується в тому, що у невстановлений слідством день жовтня 2010 року, в силу своїх повноважень, за невстановлених слідством обставин, з метою отримання хабарів в особливо великому розмірі, а відтак власного незаконного збагачення, скерував невстановлених слідством підлеглих йому працівників відділу, для проведення перевірки господарської діяльності приватних підприємців ОСОБА_7 та ОСОБА_8, які займались наданням послуг у сфері розваг та харчової торгівлі в орендованих приміщеннях ігрових залів, розміщених по АДРЕСА_12, АДРЕСА_13, АДРЕСА_14. Факт та результати проведення організованої ним перевірки підсудний ОСОБА_4 умисно скрив від офіційної реєстрації.

В подальшому, з метою взяття під контроль діяльності ОСОБА_7 і ОСОБА_8 та отримання внаслідок цього стабільного особистого доходу у вигляді сплати щомісячних сум хабарів, підсудний ОСОБА_4 ініціював зустріч з ОСОБА_10 Під час такої зустрічі, у невстановлений слідством день на початку листопада 2010 року, перебуваючи в кафе поблизу розташування службового приміщення ГУ МВСУ у Львівській області на пл. Генерала Григоренка в м. Львові, поставив вимогу ОСОБА_10, який представляв інтереси своєї дружини ОСОБА_7 та товариша ОСОБА_8, передавати йому щомісячно грошові кошти в сумі 4 500 (чотири тисячі п'ятсот) доларів США за сприяння в подальшій підприємницькій діяльності, а саме по 1 500 доларів США за безперешкодне функціонування кожного з трьох залів з ігровими атракціонами, що розміщені по АДРЕСА_12, АДРЕСА_13, АДРЕСА_14. У випадку незгоди з його вимогою про щомісячну передачу хабарів, ОСОБА_4 повідомив, що приватні підприємці ОСОБА_7 та ОСОБА_8 не зможуть надалі здійснювати свою господарську діяльність, а тому ОСОБА_10 був змушений погодитись на протиправні вимоги ОСОБА_4

Отримавши згоду ОСОБА_10 про передачу хабарів, підсудний ОСОБА_4, з метою унеможливлення викриття своєї протиправної діяльності, заздалегідь розробив схему їх передачі. Так, підсудний ОСОБА_4 поставив вимогу, що ОСОБА_10 щомісяця буде передавати хабарі через спеціаліста відділу екологічного контролю

біоресурсів та охорони природного заповідного фонду державної екологічної інспекції у Львівській області ОСОБА_5, який являвся родичем ОСОБА_4, а саме рідним братом його дружини.

У подальшому підсудний ОСОБА_5, діючи по наперед узгодженому плану з підсудним ОСОБА_4, достовірно знаючи про незаконні дії останнього, з жовтня 2010 року до лютого 2011 року, в кінці кожного місяця телефонував ОСОБА_10, призначав час та місце зустрічі, де кожного разу отримував обумовлені суми хабара в розмірі 4 500 доларів США, які в подальшому передавав ОСОБА_4

Також, згідно пред'явленого обвинувачення, наприкінці лютого – на початку березня 2011 року підсудний ОСОБА_4 поставив вимогу ОСОБА_10 про збільшення суми хабаря до 7 500 (семи тисяч п'ятсот) доларів США щомісячно за «сприяння» в подальшій підприємницькій діяльності, а саме по 2 500 доларів США за безперешкодне функціонування кожного з трьох залів з ігровими атракціонами, розміщених по АДРЕСА_12, АДРЕСА_13, АДРЕСА_14. Так, у невстановлений день березня 2011 року ОСОБА_10, на виконання вимоги підсудного ОСОБА_4, прибув до м. Львова разом з ОСОБА_8 і ОСОБА_11, де на території літнього кафе готелю «Супутник» ОСОБА_4 повідомив їх, що ціна збільшується на 1 000 доларів США за кожен зал, на що ОСОБА_10 був змушений погодитись.

Одержавши таким чином згоду на збільшення суми щомісячного хабаря, підсудний ОСОБА_4, згідно обвинувачення, не змінював розробленої схеми його отримання від ОСОБА_10 через ОСОБА_5 та впродовж березня–червня 2011 року отримував від ОСОБА_10 по 7 500 доларів США.

04.07.2011 року ОСОБА_10, усвідомивши протиправність вимог підсудного ОСОБА_4, звернувся із заявою в УСБУ у Львівській області та надав згоду співпрацювати з метою викриття протиправної діяльності останнього. 04.07.2011 року близько 11:05 год. ОСОБА_10 передав підсудному ОСОБА_5 грошові кошти в сумі 7 500 (сім тисяч п'ятсот) доларів США для послідуючої їх передачі підсудному ОСОБА_4 за сприяння в подальшій підприємницькій діяльності та за безперешкодне функціонування трьох залів з ігровими атракціонами, що розташовані на території м. Червонограда, упродовж червня 2011 року. У подальшому, 04.07.2011 року, підсудний ОСОБА_5 передав підсудному ОСОБА_4 грошові кошти в сумі 7 500 (сім тисяч п'ятсот) доларів США, які попередньо отримані ним від ОСОБА_10 Цього ж дня біля 11:30 год. працівниками УСБУ у Львівській області підсудного ОСОБА_4 затримано між житловими будинками № 23 «в» та 25 по вул. Яреми в м. Львові, а предмет хабара в сумі 7 500 (сім тисяч п'ятсот) доларів США вилучений працівниками УСБУ у Львівській області.

Всього, згідно обвинувачення, підсудний ОСОБА_4, діючи повторно в групі з ОСОБА_5, використовуючи надані йому владні повноваження працівника правоохоронного органу, будучи службовою особою, що займає відповідальне становище, діючи умисно, повторно, з корисливих мотивів, в особистих інтересах та інтересах третіх осіб, всупереч інтересам служби та завданням кримінального судочинства, з метою отримання хабарів в особливо великому розмірі і власного незаконного збагачення, протягом жовтня 2010 року – липня 2011 року одержав хабарів від ОСОБА_10, що представляв інтереси ОСОБА_7 та ОСОБА_8, на загальну суму 50 600 доларів США, і в перерахунку за курсом Національного банку України у відповідні періоди становить 402 277 грн., та упродовж січня – липня 2011 року одержав від ОСОБА_6 хабарів на загальну суму 222 000 доларів США, що в перерахунку за курсом Національного банку України у відповідні періоди становить 1 767 010 грн. Всього разом підсудний ОСОБА_4, діючи в групі з підсудним ОСОБА_5, отримали хабарів на загальну суму 274 000 доларів США, що в перерахунку за курсом Національного банку України у відповідні

періоди становить 2 169 287 грн., що в 500 і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян, тобто відповідно до примітки до ст. 368 КК України є одержанням хабара в особливо великому розмірі.

Винуватість ОСОБА_4 та ОСОБА_5 у вчиненні інкримінованих їм органом досудового розслідування злочинів доводиться, на думку органу досудового розслідування, наступними доказами: протоколом допиту обвинуваченого ОСОБА_6 (т.6 а.с. 31–34); протоколом допиту свідка ОСОБА_12 (т. 3 а.с. 135); протоколом допиту свідка ОСОБА_13 (т.3 а.с.144); протоколом допиту свідка ОСОБА_14 (т.3 а.с. 146); протоколом допиту свідків ОСОБА_15 та ОСОБА_16 (т.3 а.с.150, 154); протоколом допиту свідка ОСОБА_17 (т.3 а.с. 171–176); протоколом відтворення обстановки та обставин подій з обвинуваченим ОСОБА_6 (т.3 а.с.227–233); протоколом огляду місця події (т. 3 а.с. 92–104); показаннями спеціаліста НДЕКЦ при ГУМВСУ у Львівській області ОСОБА_18 (т.3 а.с.158–160), з участю якого проводився огляд вилучених пристроїв; протоколом огляду предметів (т.3 а.с 105–118); журналами інкасації та виплат виграшів, а також записами про результати інкасації ігрових апаратів (т. 7 а.с. 2–272); роздрукованими в ході огляду ноутбука електронними файлами (т. 7 а.с. 273–282); протоколом додаткового допиту обвинуваченого ОСОБА_6 (т.6 а.с.35–47); явкою з повинною ОСОБА_6 (т. 3 а.с. 62, 64); стенограмами звукозапису розмов, зроблених за результатами проведення оперативно розшукових заходів (т.4 а.с.55; т.4 а.с.59; т.4 а.с.63; т.4 а.с.65; т.4 а.с.70; т.4 а.с.71; т.4 а.с.79; т.4 а.с.81; т.4 а.с.83; т.4 а.с.85; т.4 а.с.89; т.4 а.с.91; т.4 а.с.93; т.4 а.с.95; т.4 а.с.97; т.4 а.с.99; т.4 а.с.101; т.4 а.с.103; т.4 а.с.109; т.4 а.с.111; т.4 а.с.113; т.4 а.с.117; т.4 а.с.125); протоколом огляду документів – електронного диска з інформацією, отриманою з ПАТ «Київстар» (т.5 а.с.114–132); протоколом допиту свідка ОСОБА_19 (т. 2 а.с.140); протоколом допиту свідка ОСОБА_20 (т.2 а.с.146); протоколом допиту свідка ОСОБА_21 (т.2 а.с. 149); протоколом допиту свідка ОСОБА_22 (т.2 а.с.153); протоколом допиту свідка ОСОБА_23 (т.3 а.с.167); протоколом допиту свідка ОСОБА_10 (т. 1 а.с.121–126); протоколом відтворення обстановки та обставин подій зі свідком ОСОБА_10 (т.4 а.с.154–180); протоколами очних ставок свідка ОСОБА_10 з обвинуваченими ОСОБА_4 та ОСОБА_5 (т.1 а.с. 220, 232); витягом з посадової інструкції розподілу функціональних обов'язків працівників відділу боротьби з правопорушеннями у сфері інтелектуальної власності та комп'ютерних технологій УДСБЕЗ ГУ МВС України у Львівській області (т.6 а.с.100–101); протоколами допиту свідка ОСОБА_24 (т.2 а.с. 206, т.6 а.с.222); протоколом допиту свідка ОСОБА_25 (т.6 а.с. 225); заявою ОСОБА_10 від 04.07.2011 року та його первинними поясненнями (т.1 а.с.12–19, 76–81); протоколом огляду грошових коштів від 04.07.2011 року (т.1 а.с.40); протоколом огляду технічних засобів від 04.07.2011 року (т.1 а.с.62 т. 5 а.с. 66); висновком криміналістичної експертизи матеріалів та засобів відео та звукозапису № 2991\2992\2993 від 19.10.2011 року (т.5 а.с. 50); протоколом за результатами здійснення оперативно-розшукового заходу від 15.08.2011 року та стенограмами запису розмови ОСОБА_5 та ОСОБА_10 (т. 4 а.с. 143); протоколом огляду місця події від 04.07.2011 року з участю ОСОБА_4 (т. 1 а.с.67–71); протоколом огляду місця події від 04.07.2011 року з участю ОСОБА_5 (т.1 а.с.72–75); висновком комп'ютерно-технічної експертизи № 3047/3048/3049/3050 від 24.10.2011р. (т.5 а.с. 74–80); протоколом огляду документів (т. 2 а.с. 218–220); протоколом допиту свідків ОСОБА_26 та ОСОБА_27 (т.1. а.с. 97, 111 , т.1 а.с. 100, 107); протоколом допиту свідків ОСОБА_28 та ОСОБА_29 (т.1. а.с. 103, 115, т.1 а.с. 105, 118); протоколами огляду місця події від 12.07.2011 року в приміщеннях, що в АДРЕСА_12, АДРЕСА_14 та АДРЕСА_15 (т.2 а.с. 5–26); протоколом допиту свідка ОСОБА_8

(т. 1 а.с. 82, т.2 а.с. 27); протоколом відтворення обстановки та обставин події з ОСОБА_8 (т.4 а.с. 253); свідоцтвом про державну реєстрацію ОСОБА_8 приватним підприємцем (т.2 а.с. 33); свідоцтвом про сплату єдиного податку (т.2 а.с.34); договором оренди приміщення в АДРЕСА_13 (т.2 а.с. 36); договором про надання послуг з виготовлення відео атракціонів (т.2 а.с. 41); атестатами виробництва ігрових атракціонів (т.2 а.с.43–84); протоколом допиту свідка ОСОБА_7 (т.2.а.с. 85–87); протоколом допиту свідка ОСОБА_32 (т.2 а.с. 92–95); протоколом допиту свідка ОСОБА_31 (т.2. а.с.96–99); інформаційним листом УДСБЕЗ ГУ МВСУ у Львівській області (т.2 а.с. 186); постановою про відмову в порушенні кримінальної справи (т.2 а.с.188); протоколом допиту свідка ОСОБА_11 (т.2.а.с. 100–106); протоколом відтворення обстановки та обставин події з свідком ОСОБА_11 (т. 4 а.с. 252); протоколом очної ставки свідка ОСОБА_11 зі свідком ОСОБА_10 (т.2.а.с. 110–113); протоколом впізнання фотокарток свідком ОСОБА_11 (т.2 а.с.107); протоколом впізнання особи свідком ОСОБА_11 (т.4 а.с.25); протоколом впізнання особи свідком ОСОБА_8 (т.4 а.с.30); протоколом очної ставки свідка ОСОБА_8 з ОСОБА_4 (т.4 а.с.33–38); протоколом очної ставки свідка ОСОБА_11 з ОСОБА_4 (т.4 а.с.39–41); постановою про відмову в порушенні кримінальної справи відносно ФОП ОСОБА_8 (т.2 а.с.199); висновком спеціаліста № 395 від 14.10.2011 року (т.2 а.с. 200–205); протоколом додаткового допиту свідка ОСОБА_10 (т.2. а.с. 114); інформацією на електронному носії, отриманою з Львівської філії ПАТ «Київстар», скерованою листом № 1289\10\01\03\00 від 15.09.2011 року (т.5 а.с.133); протоколом огляду документів (т.5 а.с. 114–134); декларацією про доходи ОСОБА_5 від 28.03.2011 року (т.2 а.с.213, 216); заявою ОСОБА_5 від 04.07.2011 року (т.1 а.с.84); поясненнями ОСОБА_5 (т.1 а.с.92, 95); протоколом допиту підозрюваного ОСОБА_4 (т.1 а.с. 162–168).

Однак, допитаний у судовому засіданні підсудний ОСОБА_4 (т. 10, а.с. 245–251, т. 11, а.с. 9–11) свою вину в інкримінованих йому органом досудового розслідування злочинах не визнав та пояснив, що з травня–червня 2007 року був призначений на посаду начальника відділу по боротьбі зі злочинністю у сфері інтелектуальної власності та високих технологій УДСБЕЗ ГУ МВС України у Львівській області. З 12 серпня 2010 року по січень 2011 року не перебував на роботі у зв'язку з відпусткою, лікарняними, перебуванням на виборах до Львівської обласної Ради та відрядженням. Приступив до роботи 31.01.2011 року. З моменту виходу на роботу з ініціативи керівництва УДСБЕЗ ГУМВС України у Львівській області фактично був усунутий від виконання прямих функціональних обов'язків керівника відділу. Обов'язки начальника відділу замість нього виконував його заступник ОСОБА_19, який отримував пошту, матеріали, які розписував на виконавців, а також приймав участь у нарадах. Таким чином, він не міг в цей період часу організувати перевірку роботи гральних закладів як в м. Львові, так і в м. Червонограді.

Крім цього підсудний ОСОБА_4 пояснив суду, що інкримінованих йому досудовим слідством злочинів не вчиняв.

ОСОБА_4 пояснив також, що познайомився з ОСОБА_6 у травні – червні 2009 року на мийці автомобілів, де вони обмінялися номерами телефонів, і згодом почали спілкуватись сім'ями, разом їздити відпочивати, неодноразово допомагали один одному по різних питаннях, як фінансових, так і будь-яких інших. В серпні – вересні 2009 року ОСОБА_6 познайомив ОСОБА_4 з ОСОБА_10. Після знайомства у ОСОБА_4 з ОСОБА_10 склались нормальні відносини і вони періодично спілкувались по телефону, або зустрічались.

На початку весни 2010 року, під час зустрічі, ОСОБА_10 познайомив його із чоловіком, якого представив як свого компаньйона на ім'я ОСОБА_8, в подальшому ОСОБА_4 дізнався, що це ОСОБА_8, та розповів про бізнес, яким вони займаються, а саме: безвиграшними відео-атракціонами, і запропонував йому відкрити з ними спільний заклад, оскільки він шукає надійного партнера, який може вкласти гроші в цей бізнес. Про цю розмову він розповів своїй дружині та своєму товаришеві ОСОБА_32. Його дружина сказала, що могла б зайнятися цим бізнесом, ОСОБА_32 теж це зацікавило. Через деякий час він разом з ОСОБА_32 зустрілись з ОСОБА_10, де він їх познайомив та сказав, що ОСОБА_32 буде займатися цим питанням також від імені і його дружини. ОСОБА_10 розповів ОСОБА_32 деталі справи, зокрема, що він знайшов приміщення у АДРЕСА_22, яке здається в оренду за 16 тис. грн. на місяць, а також, що є підприємець ОСОБА_8, який має дозвіл на цю діяльність, і що в нього є обладнання. Також під час цієї розмови ОСОБА_10 повідомив про умови участі ОСОБА_32 та його дружини в спільному бізнесі, а саме: що з його сторони буде гральне обладнання, оренду його дружина та ОСОБА_32 повинні відразу заплатити половину за 2 місяці, а також вони повинні повністю за власний кошт зробити ремонт цього приміщення та облаштувати його зсередини та зовні, на що необхідно буде близько 50–60 тис. грн., оскільки ОСОБА_8 вкладав в цю справу обладнання. Сума, яку повинна була внести його дружина та ОСОБА_32, складала 70 тис. грн. В кінцевому результаті ними було вкладено 75 тисяч грн., з яких в доларах було вкладено: за оренду приміщення – 2 000 доларів США; за зовнішню рекламу – 800 доларів США; камера відео-спостереження – 750 доларів США; телевізор – 500 доларів США; переобладнання техніки – 3 450 доларів США. В своєї сестри ОСОБА_59 його дружина позичила 10 тис. дол., які вони передали ОСОБА_32, який разом із ОСОБА_10 і ОСОБА_8 купував будівельні матеріали, контролював ремонт приміщення, спілкувався з ОСОБА_10 по абсолютно всіх питаннях. Ці події відбувались весною 2010 року. Дохід від цього бізнесу складав від 5 до 15 тисяч грн.

На початку березня 2011 року йому зателефонував ОСОБА_10 та повідомив, що у нього проблеми. Зокрема, сказав, що у АДРЕСА_16 він має інтерактивний клуб, де через інтернет інколи займається гральним бізнесом. Також повідомив, що Личаківський РВ разом із телеканалом ЗІК це виявили і проводять там перевірку. Він категорично відмовив йому у допомозі і сказав, щоб він дану проблему вирішував сам, оскільки в його діях містився склад злочину, і він не вважає за необхідне втручатись в хід розслідування. В ЖРЗПЗ Личаківського РВ міститься зареєстрована заява ЗІК, № запису 1358 від 07.03.2011 року, з приводу зайняття незаконним гральним бізнесом. По цьому факту порушена кримінальна справа № 142-0142 від 21.03.2011р. за ст. 2031 КК України, та вилучено 29 комп'ютерів.

Після цієї розмови він вирішив перевірити діяльність їх спільного із його дружиною закладу в м. Червонограді. Зокрема, він попросив ОСОБА_32, щоб той відвідав заклад і привіз ОСОБА_4 усі документи по цьому бізнесу. Отримавши копії документів, також з'ясував, що ОСОБА_8 05.12.2010 року передав у суборенду вищезгадане приміщення, хоча сам ОСОБА_8 тільки 01.12.2010 року переуклав договір оренди на дане приміщення. Його цей факт здивував, оскільки ні його дружина, ні ОСОБА_32 нічого про цю суборенду не знали. Було встановлено, що особа, якій було передано приміщення в суборенду – це ОСОБА_33, зареєстрований як ФОП 09.09.2010 року, який як він в подальшому встановив, 16.10.2010 року був арештований Франківським РВ ЛМУ ГУ МВСУ у Львівській області за підозрою у скоєнні злочину, передбаченого ч. 2 ст. 186 КК України (кримінальна справа № 144-3667). Далі він встановив, що 01.03.2011 року вироком Франківського районного

суду м. Львова ОСОБА_33 був засуджений на 4 роки позбавлення волі. Після цього він під диктовку ОСОБА_32 власноручно написав список з переліком витрат, які були понесені на спільний бізнес. Через декілька днів вони зустрілись з ОСОБА_10 і розповіли йому про те, що знають про договір суборенди, та вважають, що ОСОБА_10 та ОСОБА_8 поводяться нечесно, і що всі відносини з ними розриваються, та їм необхідно повернути кошти. При зустрічі він надав ОСОБА_10 власноручно написаний список з переліком витрат на спільний бізнес. Загальна сума, яка була виведена на цих записах, становила 7 500 доларів США та 15 000 грн. ОСОБА_10 занотував собі ці витрати, та повернув йому записи. Вказану записку він поклав в передній підлокітник автомобіля марки «Мерседес», на якому їздив по дорученню, де її і вилучили 04.07.2011 року працівники СБУ під час його затримання та обшуку автомобіля, що зафіксовано на відеозаписі його затримання протягом часу з 12 год. 26 хв. 44 сек. до 12 год. 33 хв. 54 сек. А також відомості про цю записку були внесені до протоколу огляду місця події. Вказана записка була поміщена в пакет № 8 і опечатана печаткою СБУ для пакетів № 31. При вище зазначеній зустрічі ОСОБА_10 сказав, що у нього проблеми з коштами, і він поверне їх не одразу.

Після цього 17.05.2011 року у АДРЕСА_17 правоохоронні органи виявили підпільний зал гральних автоматів, який належав ОСОБА_8 та ОСОБА_10 02.06.2011 року до нього в приміщення ЛМУ ГУ МВСУ у Львівській області по вул. С. Бандери, 1, близько 10 год. 21 хв. прибули ОСОБА_10 та ОСОБА_8 для дачі ОСОБА_8 пояснень по Бродах, про що є відповідний запис в журналі обліку відвідувачів та запрошених ЛМУ ГУ МВС України у Львівській області. Вони знову ж таки просили про допомогу у вирішенні питання по Бродах, і обіцяли, що повернуть кошти до кінця червня 2011 року. Він категорично відмовився їм допомагати, а його підлеглий ОСОБА_20 опитав ОСОБА_8 по вказаному факту і згідно запису в журналі вони об 11 год. 41 хв. покинули приміщення ЛМУ. По цьому факту 30.08.2011 року було порушено кримінальну справу за №112-0165 за ст. 2032 ККУ згідно даних УІТ відносно ОСОБА_34, брата ОСОБА_10. При цьому було вилучено 10 гральних автоматів. Зазначене свідчить, що у ОСОБА_10 був мотив оговорити його.

Також йому було відомо, що ОСОБА_6 організував діяльність інтерактивних клубів, які надавали інтернет-послуги, за адресами: АДРЕСА_6, АДРЕСА_7, АДРЕСА_9, а також в м. Самбір. Про інші інтерактивні клуби, в тому числі, в АДРЕСА_4, йому відомо не було. Він не міг нікого зі своїх підлеглих скеровувати для проведення перевірки діяльності інтерактивного клубу, що розміщений в АДРЕСА_4, у невстановлений слідством день січня 2011 року, оскільки до 28.01.2011 року перебував на стаціонарному лікуванні, на роботу вийшов лише 31.01.2011 року, та ще до виходу на роботу з ініціативи керівництва УДСБЕЗ ГУ МВС України у Львівській області фактично був усунутий від виконання прямих функціональних обов'язків керівника відділу. Обов'язки начальника відділу замість нього виконував ОСОБА_19.

Зазначені обставини ОСОБА_19 та інші працівники відділу підтвердили у своїх показах в якості свідків в ході судового розгляду даної справи.

Він також зазначив, що не володів ніякою інформацією про протиправні діяння ОСОБА_6, не організовував жодних перевірок по ОСОБА_6, не укривав факт та результати проведення таких перевірок від офіційної реєстрації, та не мав у своєму розпорядженні жодних даних чи оперативної інформації щодо зайняття ОСОБА_6 гральним бізнесом та пояснив, що ніколи не ставив жодних вимог та умов ОСОБА_6 передавати йому щомісячно грошові кошти за непритягнення його до кримінальної відповідальності чи за так зване сприяння в по-

дальшій можливості здійснення забороненим видом діяльності – зайняття гральним бізнесом за адресою АДРЕСА_4, а також не вимагав та не брав жодних грошових коштів за можливість безперешкодного здійснення підприємницької діяльності з надання інтернет-послуг в інтерактивних клубах АДРЕСА_5, АДРЕСА_6, АДРЕСА_7, на АДРЕСА_8, АДРЕСА_9 та в АДРЕСА_10, а також в АДРЕСА_11, та не вирішував для ОСОБА_6 ніяких проблемних питань, пов'язаних з перевірками контролюючих та правоохоронних органів, не сприяв йому порадами та вказівками по веденню ним грального бізнесу, тим більше, що він не знав про такий гральний бізнес.

Він вважає обвинувачення його в тому, що він повідомляв ОСОБА_6 про ініційовані правоохоронними органами перевірки та рейди, побудованим на припущеннях, та яке не підтверджується реальними доказами і зазначив, що в ході досудового слідства не встановлено, що дійсно у вищевказаних інтерактивних клубах планувалось проведення перевірок, що такі перевірки фактично проводились, та не має результатів таких перевірок, а також не має даних, хто брав участь у цих перевірках. Він не доручав ОСОБА_5 отримувати у ОСОБА_6 щомісяця хабарі, і такі ОСОБА_5 не отримував, а ОСОБА_5 з приводу позики та повернення грошей дійсно двічі по його проханню зустрічався з ОСОБА_6 Це було вкінці травня – початку червня 2011 року та другій половині червня 2011 року. Про позику грошей вкінці травня – початку червня 2011 року він попередньо домовився з ОСОБА_6, а ОСОБА_5 повинен був ці гроші в ОСОБА_6 взяти та передати йому чи його дружині. Сума позики становила 1,5 тисячі доларів. Ці кошти він позичав для своїх батьків на будівельно-ремонтні роботи в будинку, що в селищі Східниця.

В другій половині червня 2011 року він просив ОСОБА_6 повернути йому позичені раніше кошти в розмірі 400 доларів США, однак, оскільки ОСОБА_6 не було в Україні, лише в кінці червня – на початку липня 2011 року ОСОБА_5, на його прохання забрав в ОСОБА_6 ці гроші, однак він заперечив отримання ним чи ОСОБА_5 будь-коли грошових коштів в розмірі 37 000 доларів США в ОСОБА_6 та зазначив, що в матеріалах досудового слідства відсутні будь-які об'єктивні дані про те, що така сума грошей будь-коли ними обумовлювалась та в подальшому передавалася. Також він заперечив факт скерування перевіряючих в інтерактивні клуби до ОСОБА_8 та ОСОБА_10, зазначивши, що в листопаді 2009 року він на роботі не був.

Він також заперечив зустріч у листопаді 2010 року з ОСОБА_10, та факт вимоги в ОСОБА_10 грошових коштів, як і зустрічі на території кафе готелю «Супутник». Оскільки ОСОБА_10 мав повернути кошти його дружині та ОСОБА_32, то на прохання його дружини з ОСОБА_10 мав зустрітися і забрати кошти ОСОБА_5, який 01.07.2011 року повідомив його, що ОСОБА_10 не зможе повернути кошти, і поверне їх лише 04.07.2011 року. Після чого ОСОБА_5 зустрівся з ОСОБА_10 і той повернув частину коштів, а решту суми боргу в розмірі 5 500 доларів США, 15 000 грн. та прибуток від бізнесу ОСОБА_10 винен його дружині та ОСОБА_32 по сьогоднішній день.

Про обставини свого затримання він пояснив, що 04.07.2011 року він під'їхав під свій будинок, де поговорив з ОСОБА_5, після чого той поїхав, а він зайшов додому, взяв кошти в сумі 28 000 грн., які належали його мамі, і поїхав на зустріч з нею. Виїхавши з двору та проїхавши 100 метрів, йому з повороту на зустріч виїхав автомобіль «Рено», який перекрив йому дорогу. З даного автомобіля вибігло троє чоловіків: один з них – ОСОБА_24, інший був в масці, третього він не знає. Ці особи підбігли до його автомобіля. Він привідкрив двері і хотів вийти з автомобіля. В цей час особа в масці силою витягла його з автомобіля, кинула лицем в асфальт, заламала назад руки, сидячи на ньому, та вдягла кайданки. В цей час до нього підбігла особа, яка натягла йому

на голову задню частину піджака, і притисла голову коліном до землі. В подальшому до нього були застосовані заходи фізичного впливу, хоча опору він не чинив, перебував в положенні лежачи на землі лицем вниз в кайданках, одягнутих на руки, позаду спини. Після серії ударів в голову, коли його підняли, він не міг адекватно оцінювати ситуацію навколо себе, і, в подальшому, не міг пригадати, що з ним відбувалося. Про подальші події, які сталися під час його затримання, знає лише з відеозапису.

Також він зазначив, що особи, які проводили його затримання, з метою фальсифікації доказів спеціально відвели відеокамеру від нього на час понад 40 сек., під час якого йому підкинули грошові кошти 7 500 доларів США, яких у нього на час затримання не було. А в подальшому, ці кошти представили, як кошти, які нібито йому передав ОСОБА_10 через ОСОБА_5 Також він зазначив, що понятих з самого початку не було, вони з'явились тоді, коли кошти йому вже підкинули, коли йому закинули на голову піджак, з нього випали ключі і мобільний телефон, підкинуті кошти були засунуті у кишеню на половину, оскільки там були гроші в сумі 28 000 грн., і якщо б вони знаходились там раніше, то випали б з кишені. Він мав при собі наступні суми грошей: 28 000 грн., які знаходились, зокрема, 20 000 грн. в правій внутрішній кишені піджака, а 8 000 грн. в лівій внутрішній кишені піджака. В барсетці також були його особисті грошові кошти в сумі, приблизно, 570 євро, 179 доларів та 4 283 грн. Суми в розмірі 7 500 доларів США у нього при собі не було. З відеозапису його затримання видно, що на запитання ОСОБА_24 він не зміг пояснити, що це за грошові кошти в сумі 7 500 доларів США, оскільки для нього було незрозуміло, звідки вони взялися. Також він зазначив, що під час його затримання події знімалися на дві відеокамери, якими керував ОСОБА_24 і на відеозаписі зафіксовано нанесення йому побоїв, та не підтвердив своєї участі в телефонних розмовах, стенограми яких є в матеріалах кримінальної справи.

Допитаний у судовому засіданні підсудний ОСОБА_5 (т. 11, а.с. 11–14) свою вину в інкримінованих йому органом досудового розслідування злочинах не визнав та пояснив, що познайомився з ОСОБА_6 у 2009 році, часто його бачив на всіх іменинах та днях народження, знав, що в ОСОБА_6 склалися дружні відносини з ОСОБА_4 Чим займався ОСОБА_6, йому відомо не було. Після знайомства з ОСОБА_6 у них склалися дружні відносини, вони спілкувались по телефону, ОСОБА_5 позичав у ОСОБА_6 незначну суму грошей для погашення кредиту, які в подальшому повертав, родина ОСОБА_4 також позичала кошти у ОСОБА_6 Ці кошти ОСОБА_5 забрав у ОСОБА_6 в травні, та передавав своїй сестрі чи батькам ОСОБА_4

Підсудний ОСОБА_5 повністю заперечив факт змови його з ОСОБА_4 для вимагання хабарів, факт отримання хабарів та передачу їх ОСОБА_4 і зазначив, що ОСОБА_4 не надавав йому вказівок отримувати хабарі, не знав про те, що ОСОБА_6 займається підприємницькою діяльністю.

З ОСОБА_10 він познайомився літом 2010 року, коли дізнався від ОСОБА_32, що він та сестра ОСОБА_5 мають спільний бізнес з ОСОБА_10 Зустрічався з ним на прохання сестри і ОСОБА_32 для того, щоб отримати виручку зі спільного бізнесу. Отримані від ОСОБА_10 кошти – частину прибутку від їхнього бізнесу, ОСОБА_5 відвозив їх своїй сестрі, або ОСОБА_32 Він не знав, які суми передавав йому ОСОБА_10, оскільки гроші не перераховував.

Наприкінці червня 2011 року він здзвонився з ОСОБА_10, однак останній переніс зустріч на інший день і близько 11:00 год. 04.07.2011 року він зустрівся з ОСОБА_10, який передав кошти в розмірі 7500 доларів США, які він відвіз додому сестрі. Виходячи з будинку він зустрівся з ОСОБА_4, вони поспілкувалися і розійшлися. Стверджує, що жодних коштів ОСОБА_4 в цей день не передавав. На роботі ОСОБА_5 побачив, як до

нього підбігли невідомі особи в масках, схопили його за руки. Фізичного опору він не чинив, проте його повалили на підлогу, викрутили руки, одягнули на них кайданки. Вважає, що з цього часу став фактично затриманим. Внаслідок вчиненого працівниками СБУ на нього тиску, він мав погане самопочуття та йому викликали лікарів, надавали медичну допомогу. В статусі затриманого і підозрюваного йому не роз'яснили жодних прав, зокрема, і права на захист та правову допомогу, не склали протокол про його затримання, хоча він неодноразово просив допустити до слідчих дій свого захисника – адвоката ОСОБА_2, що знаходився поруч, проте, працівники УСБУ у Львівській області до нього адвоката ОСОБА_2 не допустили. Незважаючи на те, що оперативник УСБУ у Львівській області ОСОБА_36 дозволив адвокату ОСОБА_2 бути присутнім при огляді місця події, в подальшому, захисника не було допущено в службовий кабінет екологічної інспекції Львівської області, де складався протокол огляду місця події та відбулось його зачитування на відео. З цих причин він відмовився підписати протокол, поки з ним не ознайомиться його адвокат, що був за дверима кабінету. У подальшому, його двічі без захисника опитували, спочатку у приміщенні УСБУ у Львівській області, а потім – в нічний час (коло 2–3 год. ночі) – у прокуратурі області. Під час опитування до нього застосовувався психологічний та моральний тиск, та його наполегливо переконували дати неправдиві свідчення проти себе та ОСОБА_4

Він усно розказав їм, що сьогодні, 04.07.2011р., отримав від ОСОБА_10, з його слів, 7500 доларів США, як повернення грошей за вихід сестри зі спільного бізнесу. Ці гроші він передав своїй сестрі. Працівники СБУ та прокуратури тиснули на нього, погрожуючи в сторону його сестри та стверджуючи, що його сестра та ОСОБА_10 займались незаконним гральним бізнесом і їх посадять на 10 років тюрми. У зв'язку з чим працівники СБУ та прокуратури вимагали від нього оговорити ОСОБА_4 В результаті чого, будучи доведеним до крайності, не маючи поруч захисника та бажаючи допомогти сестрі, він під диктовку працівників СБУ оговорив ОСОБА_4 Будучи в дуже наляканому, психологічно-пригніченому стані і під тиском та під диктовку він написав явку з повинною з текстом, який йому продиктували працівники СБУ. Про те, що текст явки з повинною не належить йому, свідчить відеозапис, де видно, що він читає з листочка те, що йому було надиктовано в СБУ.

З-приводу порушення права на захист при затриманні та проведенні першочергових слідчих дій він звертався із заявою до прокурора області. Таким чином, він категорично заперечив в суді явку з повинною, оформлену від його імені, та пояснення, які здобуто з порушенням права на захист і внаслідок застосування до нього психологічного тиску та опитуванням його в нічний час.

Стосовно усіх оголошених чи прослуханих розмов з оперативно-розшукової справи, він такі розмови не підтвердив, зазначивши, що не пригадує їх, оскільки з цього часу минуло більш як два роки. Йому також не відомі жодні факти вчинення ОСОБА_4 зловживання службовим становищем, чи факти прикриття ОСОБА_4 вчинення ОСОБА_6 незаконного грального бізнесу. На той час він не знав, яку посаду обіймає ОСОБА_4, і що входить до його повноважень. У період 2010–2011 років ОСОБА_4 мав серйозні проблеми зі здоров'ям, часто лікувався та з цих причин був відсутній на роботі. Він не знав, що ОСОБА_6 займався гральним бізнесом за адресою: АДРЕСА_4, та не знав, що в ОСОБА_6 є комп'ютерні клуби. Йому також не було відомо і про факти вирішення ОСОБА_4 для ОСОБА_6 будь-яких проблемних питань, пов'язаних з перевірками контролюючих та правоохоронних органів, чи сприяння ОСОБА_4 порадами та вказівками по веденню ОСОБА_6 грального бізнесу.

Дослідивши, проаналізувавши та оцінивши докази, зібрані органом досудового розслідування на досудовому слідстві, а також докази подані в ході судового розгляду даної кримінальної справи, суд визнає недоведе-

ним пред'явлене підсудному ОСОБА_4 обвинувачення у зловживанні владою та службовим становищем за ч.3 ст. 364 КК України, в одержанні хабарів в особливо великому розмірі за ч.4 ст. 368 КК України, та пособництві в зайнятті гральним бізнесом за ч.5 ст. 27, ч.1 ст. 203-2 КК України, а також визнає недоведеним пред'явлене підсудному ОСОБА_5 обвинувачення у пособництві в одержанні хабара в особливо великому розмірі за ч.5 ст. 27, ч.4 ст. 368 КК України, та в пособництві в зловживанні службовим становищем, вчиненим працівником правоохоронного органу за ч.5 ст. 27, ч.3 ст. 364 КК України. У зв'язку з чим суд приходить до висновку щодо необхідності виправдання підсудних ОСОБА_4 та ОСОБА_5 за недоведеністю їх участі у вчиненні цих злочинів з наступних підстав.

У відповідності до ст. 62 Конституції України особа вважається невинуватою у вчиненні злочину і не може бути піддана кримінальному покаранню, доки її вину не буде доведено в законному порядку і встановлено обвинувальним вироком суду. Ніхто не зобов'язаний доводити свою невинуватість у вчиненні злочину. Обвинувачення не може ґрунтуватися на доказах, одержаних незаконним шляхом, а також на припущеннях. Усі сумніви щодо доведеності вини особи тлумачаться на її користь.

Відповідно до вимог ст. 323 КПК України в редакції 1960 року вирок суду повинен бути законним і обґрунтованим. Суд обґрунтовує вирок лише на тих доказах, які були розглянуті в судовому засіданні. Суд оцінює докази за своїм внутрішнім переконанням, що ґрунтується на всебічному, повному і об'єктивному розгляді всіх обставин справи в їх сукупності, керуючись законом.

На переконання суду під час судового розгляду даної кримінальної справи обвинувачення не довело винуватість підсудних ОСОБА_4 та ОСОБА_5 у вчиненні інкримінованих їм злочинів.

Як убачається з показів підсудних ОСОБА_4 та ОСОБА_5, вони не визнали свою вину у вчиненні інкримінованих їм злочинів як на досудовому слідстві, так і в ході судового розгляду даної справи з мотивів, які наведені вище, їх позиція була незмінною, доводи обґрунтованими, послідовними, і підтверджені матеріалами справи.

В ході судового розгляду даної кримінальної справи встановлено, що ОСОБА_4, ІНФОРМАЦІЯ_1, у відповідності до наказу начальника ГУ МВС України у Львівській області за №390 о/с від 04.10.2007 року (т. 6, а.с.99) призначений на посаду начальника відділу боротьби з правопорушеннями у сфері інтелектуальної власності та комп'ютерних технологій УДСБЕЗ ГУ МВС України у Львівській області. Згідно з інструкцією про розподіл функціональних обов'язків працівників відділу боротьби з правопорушеннями у сфері інтелектуальної власності та комп'ютерних технологій, затвердженої начальником ГУ МВСУ у Львівській області 11.01.2011 року (т. 6, а.с.100), очолюваний ОСОБА_4 відділ підпорядковується управлінню служби з економічною злочинністю ГУ МВСУ у Львівській області, та до основних його функцій, зокрема, входять: організація роботи по попередженню, викриттю та припиненню злочинів у сфері інтелектуальної власності та комп'ютерних технологій; оперативне обслуговування підприємств, установ, відомств та приватних структур, здійснення в установленому порядку оперативно-розшукової діяльності, дослідчої перевірки матеріалів дізнання, робота за дорученням керівництва УДСБЕЗ ГУ МВСУ у Львівській області в роботі слідчо-оперативних груп. У функціональні обов'язки ОСОБА_4, як керівника вищевказаного відділу (т. 6, а.с.100–101), входило: безпосереднє керівництво роботою відділу в повному обсязі по оперативному обслуговуванню закріпленої лінії роботи; забезпечення постійного спостереження за оперативною обстановкою, здійснення її аналізу і на цій основі розробка практичних заходів по її оздоровленню, а також контроль за цією роботою оперативним складом.

Судом також встановлено, що з 12 серпня 2010 року по 31 січня 2011 року підсудний ОСОБА_4 був відсутній на роботі, про що зазначено в службовій характеристиці на капітана міліції ОСОБА_4 (т. 6, а.с.84), а після виходу на роботу 31.01.2011 року фактично був усунутий керівництвом від виконання прямих функціональних обов'язків.

Зазначене підтверджується показами ОСОБА_4, даними в судовому засіданні, відповідно до яких з серпня 2010 року по січень 2011 року він не перебував на роботі в наступні періоди: з 12.08.2010 до 14.09.2010 року перебував у черговій відпустці за 2010 рік; з 14.09.2010 до 23.09.2010 року перебував на лікарняному в поліклініці ГУМВС України у Львівській області з діагнозом ГРВІ; з 24.09.2010 до 13.10.2010 року перебував на лікарняному в поліклініці ГУМВС України у Львівській області з діагнозом ГРВІ; з 14.10.2010 до 31.10.2010 року перебував у відпустці по виборах, так як був зареєстрований кандидатом у депутати до Львівської обласної ради; з 01.11.2010 до 23.11.2010 року перебував на стаціонарному лікуванні в Львівській обласній інфекційній клінічній лікарні; з 24.11.2010 до 27.11.2010 року перебував у відрядженні в м. Києві на нараді в МВС України; з 02.12.2010 до 22.12.2010 року перебував у відпустці по стану здоров'я, у зв'язку із чим виїжджав до Австрії; з 22.12.2010 до 28.01.2011 року перебував на стаціонарному лікуванні в Обласному ендокринологічному диспансері. Приступив до роботи 31.01.2011 року. З моменту виходу на роботу з ініціативи керівництва УДСБЕЗ ГУ МВС України у Львівській області фактично був усунутий від виконання прямих функціональних обов'язків керівника відділу. Обов'язки замість ОСОБА_4 виконував його заступник ОСОБА_19

Показання ОСОБА_4 щодо відсутності його на роботі у зазначений період підтверджено іншими доказами, дослідженими судом, зокрема:

- інформацією ГУ МВС України у Львівській області з цього питання (т. 10, а.с.80, т. 11, а.с. 46);

- копією наказу по особовому складу № 258 о/с від 16.08.2010 року про надання ОСОБА_4 чергової відпустки за 2010 рік з 12 серпня до 19 вересня 2010 року (т. 2, а.с. 130);

- копією довідки про тимчасову непрацездатність №2714 та №2881 з 14.09.2010 року по 24.09.2010 року та з 24.09.2010 року по 14.10.2010 року (т. 2, а.с. 125, т. 2, а.с. 127, т. 10, а.с. 211);

- копією рапорта про відпустку в зв'язку з виборами з 13.10.2010 року по 01.11.2010 рік;

- копією посвідчення про реєстрацію кандидатом в депутати від 08.10.2010 року;

- копією довідки № 72 з Львівської обласної інфекційної лікарні про перебування ОСОБА_4 на стаціонарному лікуванні з 01.11.2010 року по 23.11.2010 року (т. 2, а.с. 126, т. 10, а.с. 214);

- копією Витягу із медичної карти стаціонарного хворого № 989 про перебування ОСОБА_4 на стаціонарному лікуванні в поліклініці ГУ МВСУ з 01.11.2010 року по 23.11.2010 року (т. 2, а.с. 128);

- копією наказу по особовому складу № 376 о/с від 06.12.2010 року про надання ОСОБА_4 відпустки через хворобу з 02 грудня до 22 грудня 2010 року (т. 2, а.с. 129);

- копією рапорта ОСОБА_4 про відрядження в Київ з 24.11.2010 року по 27.11.2010 року включно;

- копією рапорта ОСОБА_4 про відпустку по стану здоров'я з виїздом в Австрію на лікування з 02.12.2010 року по 22.12.2010 року; листом начальника ВМЗ ГУМВСУ у Львівській області (т. 5, а.с. 22);

- копією листа в.о. начальника ВМЗ ГУ МВСУ у Львівській області з проханням про надання ОСОБА_4 відпустки по хворобі з 02.12.2010 року по 22.12.2010 року (т. 10, а.с. 217);

- копією Витягу-епікризу з історії хвороби про перебування ОСОБА_4 на стаціонарному лікуванні в обласному ендокринологічному диспансері з 22.12.2010 року по 28.01.2011 року (т. 10, а.с. 218);

- показаннями допитаних на досудовому слідстві та в судовому засіданні свідків ОСОБА_20 (т. 2, а.с. 146–148, т. 10, а.с.11–14), ОСОБА_21 (т. 2, а.с. 149–152; т. 10, а.с. 14), ОСОБА_22 (т. 2, а.с. 153–156; т. 10, а.с. 13–14), ОСОБА_19 (т. 2, а.с. 140–145; т. 10, а.с. 10–11).

Отже, дані докази, досліджені судом, підтверджують відсутність ОСОБА_4 на роботі у період часу з 12 серпня 2010 року по 31 січня 2011 року та фактичне невиконання ним службових обов'язків у цей період, що свідчить, на думку суду, про неможливість вчинення ним організації перевірок роботи залів з ігровими атракціонами чи грального бізнесу із залученням до цього працівників свого відділу.

Також судом встановлено, що працівники відділу УДСБЕЗ ГУ МВСУ у Львівській області перевірки залів з ігровими атракціонами по АДРЕСА_12, АДРЕСА_21 та АДРЕСА_14 не проводили. Зазначене підтверджується наступними доказами:

- інформацією, наданою начальником УДСБЕЗ ГУМВСУ у Львівській області ОСОБА_38 (т. 2, а.с. 186);

- вищенаведеними доказами про відсутність ОСОБА_4 на роботі в період з серпня 2010 року по січень 2011 року;

- показаннями ОСОБА_4, який в судовому засіданні повідомив, що він та працівники ввіреного йому відділу не були на перевірці у закладі за адресою: АДРЕСА_12, і він такої перевірки не організовував, ні він, ні підлеглі працівники відділу не перевіряли підприємців ОСОБА_8 та ОСОБА_7, по мобільному телефону він з ОСОБА_10 по питаннях перевірки не спілкувався, зустрічі йому не призначав, та в цей період був відсутній на роботі (т. 10, а.с. 245–251);

- показаннями свідка ОСОБА_19, який підтвердив, що у 2010–2011 роках працював заступником начальника відділу по боротьбі з економічною злочинністю ГУ МВС України у Львівській області, у період відсутності на роботі ОСОБА_4 виконував обов'язки начальника зазначеного відділу, в період літа, кінця осені 2010 року до січня місяця 2011 року, приблизно шість-сім місяців, коли ОСОБА_4 був відсутній на роботі, виконував обов'язки начальника відділу, в цей період розписував пошту на підлеглих працівників, у 2010 році працівники ввіреного відділу жодного разу не перевіряли приватних підприємців ОСОБА_8 та ОСОБА_7 у м.Червонограді, ОСОБА_4 на перевірку до вказаних підприємців їх не скеровував, працівники відділу не організовували зустрічей ОСОБА_4 з ОСОБА_10 та ОСОБА_8 (т. 2, а.с. 140–145; т. 10, а.с. 10–11);

- показаннями свідків ОСОБА_20 (т. 2, а.с. 146–148, т. 10, а.с. 11–14), ОСОБА_21 (т. 2, а.с. 149–152; т. 10 а.с.14) та ОСОБА_22 (т. 2, а.с. 153–156; т. 10, а.с. 13–14), які зазначили, що працівниками відділу не проводилася перевірка закладів ігрового бізнесу у м. Червонограді, ОСОБА_4 не давав їм вказівок їхати на перевірку закладів ігрового бізнесу у м. Червоноград, сам ОСОБА_4 також не їздив на перевірки і не міг фізично сам перевіряти будь-кого, неможливо було організувати перевірку так, щоб ніхто з працівників відділу про це не знав, протягом 2010–2011 років ОСОБА_4 довгий час був на лікарняному, на роботу не ходив, виконував обов'язки начальника відділу у період його відсутності ОСОБА_19, ОСОБА_4 ніколи не втручався у роботу відділу, коли перебував на лікарняному, та як начальник відділу, ніколи не перешкоджав працівникам відділу процесуальному розвитку будь-яких матеріалів по відділу щодо виявлених порушень законодавства.

Окрім того, і в матеріалах кримінальної справи відсутні дані про працівників ГУ МВСУ у Львівській області, які, згідно пред'явленого обвинувачення, проводили вищевказану перевірку у підприємців ОСОБА_8 та ОСОБА_7, у тому числі, відсутні дані про того працівника міліції, який, згідно обвинувачення, зобов'язував ОСОБА_10 зв'язатися з ОСОБА_4 по питаннях перевірки. Також в матеріалах даної кримінальної справи відсутні жодні дані чи матеріали проведення перевірки зазначених вище залів з ігровими автоматами працівниками УДСБЕЗ ГУ МВС України у Львівській області.

Таким чином в судовому засіданні не здобуто будь-яких даних про проведення перевірки у підприємців ОСОБА_8 та ОСОБА_7 працівниками ГУ УМВСУ у Львівській області, що на думку суду, ставить під сумнів обвинувачення ОСОБА_4 у вчиненні зловживання владою та своїм службовим становищем, одержання хабарів в особливо великому розмірі та пособництво в зайнятті гральним бізнесом.

В ході судового розгляду даної кримінальної справи свідок ОСОБА_10 повідомив (т. 9, а.с. 121–129), що з ОСОБА_4 він познайомився приблизно восени 2010 року, а ОСОБА_5 знає також з осені 2010 року. На уточнююче запитання ОСОБА_10 відповів, що з ОСОБА_4 він познайомився у жовтні або листопаді 2010 року, коли перевіряли заклад в м. Червонограді, раніше він з ним не був знайомий. Під час допиту в якості свідка в судовому засіданні ОСОБА_10 також заперечив факт його знайомства з ОСОБА_6, зазначивши, що чув, що прізвище ОСОБА_6 проходить по справі, але з ним не знайомий і стосунків не мав.

Однак ці показання ОСОБА_10 спростовано в судовому засіданні наступними доказами:

- показаннями підсудного ОСОБА_4, який в судовому засіданні повідомив, що познайомився з ОСОБА_10 приблизно в серпні–вересні 2009 року та що їх познайомив ОСОБА_6

- показаннями ОСОБА_6 про те, що він познайомив ОСОБА_4 з ОСОБА_10 в 2009 році, оскільки з останнім станом на 2009 рік він вже був знайомий;

- показаннями допитаного у ході судового розгляду підсудного ОСОБА_5 про те, що познайомився з ОСОБА_10 літом 2010 року і познайомив їх ОСОБА_32, які останній підтвердив в судовому засіданні, зазначивши, що познайомив ОСОБА_5 з ОСОБА_10 літом 2010 року.

Таким чином, судом встановлено, що знайомство ОСОБА_10 та ОСОБА_4 відбулось в серпні 2009 року, а не восени 2010 року, як це зазначено в обвинуваченні, чим спростовуються твердження органу досудового розслідування про те, що підсудний ОСОБА_4 познайомився з ОСОБА_10 під час перевірки його закладу в м. Червонограді. Оскільки ОСОБА_4 був знайомий з ОСОБА_10 з серпня 2009 року, то могли мати з весни 2010 року спільний бізнес, що також підтверджується показаннями підсудних ОСОБА_4 та ОСОБА_5, свідків ОСОБА_32, ОСОБА_39, ОСОБА_40

Суд надає віри показанням підсудного ОСОБА_4 про те, що між його дружиною ОСОБА_55, ОСОБА_32, ОСОБА_10 та ОСОБА_8 існували взаємовідносини по веденню спільного бізнесу – безвиграшних відео атракціонів в приміщенні у АДРЕСА_14. Такі показання підсудного ОСОБА_4 є послідовними, логічними, підтверджуються показаннями підсудного ОСОБА_5, та іншими доказами у справі, зокрема:

- показаннями свідка ОСОБА_32 в ході судового розгляду про те, що після спілкування з ОСОБА_4 він вирішив зайнятися бізнесом спільно з дружиною ОСОБА_55 Весною 2010 року вони зустрілись з ОСОБА_10 та обговорили умови співпраці. Гроші, які було вкладено в спільний бізнес, належали ОСОБА_55, і вона вклала в рахунок його частки 5 000 доларів США. Заклад почав працювати на початку червня 2010 року. Зал зна-

ходився у багатоповерховому будинку, на ньому була рекламна вивіска з написом «Ігрові атракціони» та буква «Є». ОСОБА_32 часто їздив у Червоноград, де у даному залі за їхні кошти провели ремонт, купили телевізор, відеокамеру та комп'ютер, вклали кошти у техніку. У залі було 12–13 ігрових атракціонів. Він займався проведенням ремонту та перевіряв покази лічильника, забирав виручку. Загальна сума, яку вони спільно вклали з ОСОБА_55, становила 75 000 (сімдесять п'ять тисяч) грн. Дохід від бізнесу становив 15 000 (пятнадцять тисяч) грн. на місяць, з яких 50% виручки забирав ОСОБА_10 та ОСОБА_8, а інших 50 % забирали він та ОСОБА_55 З працівників закладу ОСОБА_32 знає ОСОБА_40, який працював майстром по атракціонах, та ОСОБА_54, яка працювала в залі, та з якою він спілкувався. Також ОСОБА_32 повідомив, що влітку 2010 року познайомив ОСОБА_5 з ОСОБА_10, і ОСОБА_5, на його прохання, декілька разів забирав виручку, коли ОСОБА_32 не міг забрати кошти. Весною 2011 року ОСОБА_4 розповів йому про проблеми, які виникли у ОСОБА_10, та що останній звернувся до ОСОБА_4 за допомогою. Він та ОСОБА_4 вирішили перевірити бізнес у м.Червонограді, в результаті чого встановили, що договір оренди приміщення по АДРЕСА_14 переукладений на іншу особу, а саме, приміщення передане в суборенду особі на прізвище ОСОБА_33, який, як в подальшому було встановлено, заарештований. Тоді ОСОБА_32 з ОСОБА_55 вирішили вийти з цього бізнесу. ОСОБА_10 вони повідомили про ці обставини та сказали повернути вкладені кошти. ОСОБА_32 продиктував ОСОБА_4 витрати, які той записав, і показали ці витрати ОСОБА_10 ОСОБА_10 записав ці витрати, і повинен був повернути вкладені кошти. ОСОБА_10 казав, що не має можливості повернути кошти відразу, бо купив автомобіль. В подальшому, ОСОБА_10 повернув ОСОБА_5 2000 доларів США, про що йому стало відомо після затримання ОСОБА_4 та ОСОБА_5 (т. 11, а.с. 67–69);

- показаннями свідка ОСОБА_32 у суді під час одночасного допиту в присутності ОСОБА_10 (т. 11, а.с. 160–162), додатково вказавши, що разом з ОСОБА_10 їздили купувати будівельні матеріали, замовляли вивіску. Він мав номер телефону ОСОБА_10 Його номер у 2010 році був НОМЕР_1, та з цього телефону він спілкувався неодноразово з ОСОБА_10;

- наданою суду свідком ОСОБА_32 світлокопією документу, де зазначено показники лічильників ігрових атракціонів по об'єкту в АДРЕСА_14, дохідна та витратна частина за місяць, та повідомив, що цей звіт йому передала ОСОБА_11 і такі звіти складалися кожного місяця. Також ОСОБА_32 повідомив, що вкінці червня 2011 року він спілкувався з ОСОБА_11 з приводу передачі коштів та звіту, та вона повідомила, що передасть йому звіт, а кошти передасть ОСОБА_10 30 червня 2011 року він також розмовляв з приводу повернення коштів по телефону з ОСОБА_10;

- показаннями свідка ОСОБА_32 у суді під час одночасного допиту в присутності свідка ОСОБА_8 (т.11 а.с.202–214) про те, що знайомий з ОСОБА_8, їх познайомив ОСОБА_10 наприкінці весни 2010 року, коли почали купувати будівельні матеріали для проведення ремонту у залі. ОСОБА_8 він бачив 1–3 рази. Вони вели спільний бізнес у АДРЕСА_22, який був оформлений на ОСОБА_8;

- показаннями свідка ОСОБА_32 у суді під час одночасного допиту в присутності свідка ОСОБА_11 (т.11 а.с.243–247) про те, що знайомий з ОСОБА_11, знає її як ОСОБА_54, вона була компаньйоном ОСОБА_10 і допомагала вести бухгалтерію по бізнесу. Їх познайомив ОСОБА_10 і вони спілкувалися з нею з літа 2010 року по літо 2011 року. Зустрічі відбувались у м. Львові або в м. Червонограді, коли вона замість ОСОБА_10 передавала виручку від спільного бізнесу за місяць. Крім того, періодично по роботі та по особистих питаннях він спілкувався з нею по мобільному зв'язку;

- показаннями свідка ОСОБА_40 (т. 11, а.с. 72), який підтвердив показання свідка ОСОБА_32 і в ході судового розгляду повідомив, що у вересні 2010 року він зустрівся з ОСОБА_32, який запитав, чи зможе він з ним поїхати у м. Червоноград, бо йому потрібно там забрати гроші, на що той погодився. В Червонограді вони зупинились біля автобусної зупинки, поруч з багатоповерховим будинком, де вікна на першому поверсі були заклеєні синьою плівкою. ОСОБА_32 вийшов з автомобіля, його не було пів години, а потім повернувся з грошима і вони поїхали назад у Львів;

- показаннями свідка ОСОБА_39 (т. 11, а.с. 129–130, 202–214), який у ході судового розгляду справи підтвердив показання підсудного ОСОБА_4 та свідка ОСОБА_32 повідомивши, що йому невідомі факти протиправної діяльності ОСОБА_4 та ОСОБА_5 підсудний ОСОБА_4 є сином його дружини. Коли йому стало відомо, що затримали ОСОБА_4 і ОСОБА_5, він приїхав у Львів 05.07.2011 року. У перші дні дізнався, хто написав заяви, і почувши, що заявником є ОСОБА_10 з Червонограда, дуже здивувався. Про їх спільний бізнес він дізнався у жовтні 2010 році від ОСОБА_32, який підвозив його у м. Червоноград, та повідомив, що у нього з ОСОБА_55 є спільний бізнес. В подальшому він дізнався, що ОСОБА_55 позичила у своєї сестри 10 000 доларів США і цю суму вони вклали у цей бізнес. Йому також відомо, що ОСОБА_4 до затримання казав, що потрібно розірвати цей бізнес, а також йому відомо, що ОСОБА_32 не вносив фінансів у цей бізнес, а взяв на себе зобов'язання за це налагодити бізнес та провести ремонт. Далі він подав скаргу у органи прокуратури, по якій його не опитували і не відреагували на факти, викладені у скарзі.

Згідно ст. 64 КПК України при провадженні досудового слідства, дізнання і розгляді кримінальної справи в суді підлягають доказуванню: подія злочину (час, місце, спосіб та інші обставини вчинення злочину); винність обвинуваченого у вчиненні злочину і мотиви злочину; обставини, що впливають та ступінь тяжкості злочину, а також обставини, що характеризують особу обвинуваченого, пом'якшують та обтяжують покарання; характер і розмір шкоди, завданої злочином, а також розміри витрат закладу охорони здоров'я на стаціонарне лікування потерпілого від злочину.

У відповідності до ст. 65 КПК України доказами у кримінальній справі є всякі фактичні дані, на підставі яких у визначеному законом порядку орган дізнання, слідчий, суд встановлюють наявність або відсутність суспільно небезпечного діяння, винність особи, яка вчинила це діяння, та інші обставини, що мають значення для правильного вирішення справи.

Постановою Пленуму Верховного Суду України №5 від 29 червня 1990 року з наступними змінами «Про виконання судами України законодавства і постанов Пленуму Верховного Суду України з питань судового розгляду кримінальних справ і постановлення вироку» (п.17) зазначено, що при постановленні вироку суддя повинен дати остаточну оцінку доказам з точки зору їх стосовності, допустимості, достовірності і достатності.

Суд не надає віри показанням свідка ОСОБА_10 про те, що останній познайомився з ОСОБА_4 в жовтні – листопаді 2010 року, і раніше вони знайомі не були та про те, що в жовтні чи листопаді 2010 року в приміщеннях, де він разом з ОСОБА_8 надавали послуги з безвиграшних атракціонів, працівники очолюваного ОСОБА_4 відділу проводили перевірку, і що ними була організована зустріч ОСОБА_4 з ОСОБА_10, перша його зустріч з ОСОБА_4 відбулася біля обласного Управління міліції в кафе, і що на цій зустрічі ОСОБА_10 обумовив з ОСОБА_4 суми хабарів в розмірі 1 500 доларів США за кожний заклад, щоб такий безперешкодно працював, а саме, щоб не проводились перевірки та не вилучалась техніка, ос-

кільки ці показання ОСОБА_10 спростовуються вищенаведеними доказами, дослідженими судом в судовому засіданні, яким суд надає віри.

Таким чином в судовому засіданні встановлено, що ОСОБА_10 та ОСОБА_4 були знайомі з серпня 2009 року, в ОСОБА_55, ОСОБА_32, ОСОБА_10 та ОСОБА_8 був спільний бізнес, половину прибутку від якого ОСОБА_10 щомісячно сплачував ОСОБА_55 та ОСОБА_32, а грошові кошти від ОСОБА_10 отримував або ОСОБА_32, або ОСОБА_5

Судом також встановлено, що жодних перевірок роботи підприємців ОСОБА_8, ОСОБА_7 чи ОСОБА_6 очолюваний ОСОБА_4 відділ не проводив, а сам він на роботі в цей період часу не був, таким чином обвинувачення *ОСОБА_4 в у зловживанні владою та службовим становищем та одержанні хабарів в особливо великому розмірі спростовуються на підставі цих висновків суду.*

Окрім того, на підтвердження висновків суду про відсутність складу злочину в діях ОСОБА_4 та ОСОБА_5 суд також враховує інформацію, надану в ході судового розгляду ДПІ у м. Червонограді (т. 10, а.с. 63), зокрема:

- про те, що ОСОБА_8 перебуває на обліку в ДПІ у м. Червонограді, як суб'єкт підприємницької діяльності – фізична особа, та обсяг виручки від реалізації товарів (робіт, послуг) ОСОБА_8 в період 01.01.2010 року – 30.09.2010 року, тобто за 9 місяців 2010 року, становив 53 420,00 грн., за період 01.01.2010 року – 31.12.2010 року, тобто за 12 місяців 2010 року, становив 81 490,00 грн., за період 01.01.2011 року – 31.03.2011 року, тобто за 3 місяці 2011 року, становив 19 890,00 грн., а за період 01.01.2011 року – 30.06.2011 року, тобто за 6 місяців 2011 року, становив 35 850,00 грн.;

- про те, що ОСОБА_7 перебуває на обліку в ДПІ у м. Червонограді, як суб'єкт підприємницької діяльності – фізична особа, та обсяг виручки від реалізації товарів (робіт, послуг) ОСОБА_7 в період 01.01.2010 року – 30.09.2010 року, тобто за 9 місяців 2010 року, становив 98 300,00 грн., за період 01.01.2010 року – 31.12.2010 року, тобто за 12 місяців 2010 року, становив 136 400,00 грн., за період 01.01.2011 року – 31.03.2011 року, тобто за 3 місяці 2011 року, становив 14 260,00 грн., а за період 01.01.2011 року – 30.06.2011 року, тобто за 6 місяців 2011 року, становив 30 740,00 грн.

Таким чином, з досліджених судом доказів вбачається, що загальний розмір доходів підприємців ОСОБА_8 та ОСОБА_7 в період жовтня 2010 року – грудня 2010 року складав 85 170 грн. (37 100 грн. + 48 070 грн.), що приблизна на 22 000 грн. менше від суми хабара за цей період, в отриманні якого обвинувачується ОСОБА_4, а тому обвинувачення ОСОБА_4 та ОСОБА_5 в отриманні хабара в розмірі 4 500 доларів США щомісячно за прикриття грального бізнесу є необґрунтованим, оскільки його розмір за цей період є набагато більшим від отриманого ОСОБА_8 та ОСОБА_7 доходу за цей період.

В період січня 2011 року – червня 2011 року загальний розмір доходів підприємців ОСОБА_8 та ОСОБА_7 складав 66 590 грн. (35 850 грн. + 30 740 грн.) не давав їм можливості сплачувати хабар в розмірі 7 500 доларів США щомісячно, оскільки розмір всього доходу за цей період майже складає розмір щомісячного хабара.

Також суд не надає віри показанням свідка ОСОБА_10 в тій частині, що на початку березня 2011 року під час зустрічі на літньому майданчику біля готелю «Супутник», на якій були присутні ОСОБА_4, ОСОБА_10, ОСОБА_8 та ОСОБА_11 підсудний ОСОБА_4 підняв суму хабарів на 1 000 доларів США за кожен зал, і

що з березня 2011 року сума хабарів сягала 7 500 доларів США за три зали щомісяця, оскільки такі показання є суперечливими, непослідовними, та спростовуються іншими доказами дослідженими судом:

- зокрема, в своїй заяві про скоєння злочину, поясненнях та протоколах допиту в якості свідка ОСОБА_10 взагалі не згадував про зустріч біля готелю «Супутник». Вперше про це ОСОБА_10 згадав в протоколі очної ставки з ОСОБА_11 (т. 111, а.с. 222; т. 111, а.с. 222);

- показаннями підсудного ОСОБА_4, допитаного в ході судового розгляду, який заперечив факт зустрічі з ОСОБА_10, ОСОБА_8 та ОСОБА_11 біля готелю «Супутник» при обставинах зазначених ОСОБА_10;

- відповіддю на запит суду ПАТ «Туристичної фірми «Львів-Супутник» (т. 10, а.с. 65), літній майданчик бару «Супутник» працював з 05.04.2011 року. Тобто, на початку березня 2011 року літній майданчик біля готелю «Супутник» не працював.

Таким чином здобутими та дослідженими в судовому засіданні доказами спростовуються показання ОСОБА_10 про його зустріч з ОСОБА_4 і зміну останнім розміру хабара, що ставить під сумнів його ж показання за фактом передачі і отримання ОСОБА_4 хабара в розмірі 4 500 дол. США щомісячно за період з жовтня 2010 року по лютий 2011 року.

Судом також встановлено на підставі показань підсудного ОСОБА_4, ОСОБА_32, ОСОБА_5, що після розірвання відносин по веденню спільного бізнесу навесні 2011 року у ОСОБА_10 існував борг перед дружиною підсудного ОСОБА_4 – ОСОБА_55 та ОСОБА_32 у розмірі 7 500 доларів США та 15 000 грн., і цей борг ОСОБА_10 мав повернути. Цей факт стверджується наступними доказами:

- показаннями підсудного ОСОБА_4;

- показаннями свідка ОСОБА_32, наведеними вище;

- протоколом огляду місця події з участю ОСОБА_4 (т. 1, а.с. 67–71), відповідно до якого в підлокітнику водія в автомобілі «Мерседес Бенц» чорного кольору, д.н.з. НОМЕР_2, яким на момент затримання керував ОСОБА_4, було виявлено записку з розрахунками вартості будматеріалів і оргтехніки. Дану записку було вилучено та поміщено в пакет № 8, який був опечатаний печаткою та скріплений підписами понятих. На відеозаписі огляду місця події о 12:26:44 видно записи, які містились на цій записці, зокрема, у ній зазначено: «за оренду – 2 000 доларів США; рекламу – 800 доларів США; камера – 750 доларів США; телевізор – 500 доларів США; комп'ютери – 3 450доларів США, всього – 7 500 доларів США», що підтверджує покази ОСОБА_4 та ОСОБА_32 про те, що ОСОБА_4 були власноручно зроблені записи витрат, які повинен був повернути ОСОБА_10, і ця записка після повідомлення її змісту ОСОБА_10 знаходилась в автомобілі, яким в той час керував ОСОБА_4 Вилучена записка речовим доказом визнана не була, та була скерована слідчим ОСОБА_45 в УСБУ у Львівській області для використання в ході оперативно-розшукової діяльності, що вбачається з постанови про речові докази від 24.10.2011 року (т. 5, а.с. 100–102).

Окрім того, вищезазначені покази підсудних ОСОБА_4 та ОСОБА_5 підтверджуються показаннями допитаної в суді свідка ОСОБА_42 (т. 11, а.с. 29–30), яка повідомила, що 04.07.2011 року, коли вона була у квартирі ОСОБА_4, прийшов ОСОБА_5, який сказав, що приніс ОСОБА_55 гроші. Вона попросила його покласти гроші на тумбочку. Свідок бачила ці гроші, це була купка доларів США. Після цього ОСОБА_5 пішов на роботу, то ОСОБА_42 зачинила за ним двері. Через п'ять хвилин прийшов ОСОБА_4, який запитав у

ОСОБА_55, де лежать гроші мами, на що вона сказала йому, де вони лежать. ОСОБА_4 взяв ці гроші – це були гривні, і пішов, вона за ним закрила двері. Через деякий час подзвонив мобільний телефон ОСОБА_55 – це був її батько, який повідомив, що її брата затримали працівники «Альфи». ОСОБА_55 одяглася і вибігла з квартири, свідок ОСОБА_42 забрала дітей до себе. На уточнюючі запитання свідок повідомила, що ОСОБА_55 побігла, і грошей, які приніс ОСОБА_5, вона не брала.

Пред'явлене ОСОБА_4 та ОСОБА_5 обвинувачення в одержанні хабара в особливо великому розмірі, та, відповідно, в пособництві в одержанні хабара в особливо великому розмірі від ОСОБА_10, ґрунтується на доказах, які є не допустимими, або на доказах, які підлягають критичній оцінці та визнанню їх сумнівними та недостовірними доказами.

Показання свідка ОСОБА_10 підлягають критичній оцінці та визнанню їх судом сумнівним та недостовірним доказом з підстав того, що вони суперечать іншим дослідженим доказам у справі, в тому числі і письмовим доказам, про що зазначалось вище, а також, є непослідовними та такими, що не відповідають фактичним обставинам справи і неспроможними, що вбачається з наступного.

У ході судового розгляду свідок ОСОБА_10 повідомив (т. 9, а.с. 121–129), що його дружина – ОСОБА_7, яка зареєстрована приватним підприємцем, займається наданням послуг в сфері громадського харчування, роздрібної торгівлі продуктами харчування, мінеральними водами, соками тощо. У свідка є колега – ОСОБА_8, який орендує нежитлові приміщення в м. Червонограді за трьома різними адресами, а саме: АДРЕСА_12, АДРЕСА_13, АДРЕСА_14. Вказані приміщення перероблені під окремі кімнати, в яких знаходились гральні атракціони, на яких проводиться гра для дозвілля без грошового виграшу. Зазначені приміщення ОСОБА_8 орендує в приватних підприємців. У вказаних вище залах, ОСОБА_8 займався наданням послуг в сфері розваг – гральними атракціонами, і у нього наявна уся необхідна документація. Таким бізнесом дружина ОСОБА_10 та ОСОБА_8 займаються приблизно з жовтня 2010 року. Натомість, з матеріалів справи вбачається, що усі вищезазначені приміщення орендувались ОСОБА_8 та були здані останнім в суборенду особі на прізвище ОСОБА_33 (т. 10, а.с. 223–226), який також орендував в ОСОБА_8 устаткування для електронних ігор (т. 11, а.с. 157). Оскільки по бізнесу, яким займався ОСОБА_8, проводилась перевірка в порядку ст. 97 КПК України, то у ОСОБА_8 з цього приводу відбирались пояснення працівниками міліції. В таких поясненнях ОСОБА_8 зазначав, що приміщення та обладнання здавав в суборенду ОСОБА_33, і що відбувалось в цих приміщеннях, зокрема, чи надавались там послуги з грального бізнесу, ОСОБА_8 не відомо (т. 11, а.с. 182). Таким чином, покази ОСОБА_10 з-приводу цих обставин є сумнівними, оскільки заперечуються наведеними доказами.

У ході судового розгляду справи свідок ОСОБА_10 також повідомив, що заяву в УСБУ у Львівській області подав 4 липня 2011 року, і вони з ОСОБА_8 вирішили подати таку заяву ввечері напередодні. Також ОСОБА_10 повідомив, що до 04.07.2011 року в правоохоронні органи із заявою ОСОБА_10 не звертався.

Проте, такі показання ОСОБА_10 спростовуються показаннями допитаних в ході судового розгляду свідків понятих – військовослужбовців строкової служби ОСОБА_29 (т. 11, а.с. 125–128), ОСОБА_28 (т. 11, а.с. 121–124) та ОСОБА_27 (т.11 а.с.202–214), які були запрошені в якості понятих при проведенні слідчих та процесуальних дій в даній кримінальній справі. В ході судового розгляду ними повідомлено, що ще 03.07.2011 року у вечірній час вони були попереджені керівництвом військової частини про те, що їх залучатимуть понятими 04.07.2011 року. Для цього вони мали ввечері 03.07.2011 року знайти собі цивільний одяг, а вранці

04.07.2011 року швидше поснідати та бути готовими для виходу за межі військової частини, щоб в подальшому взяти участь у слідчих діях в якості понятих.

Також ОСОБА_10 повідомив, що робив копії грошових купюр два, три останні місяці, це квітень, травень, червень, усі копії коштів, які ОСОБА_10 передавав, він відкопіював і надав до заяви. Проте, до заяви ОСОБА_10, поданої 04.07.2011 року на адресу начальника УСБУ у Львівській області (т. 1, а.с. 12–39), долучено лише 80 одиниць стодоларових купюр, хоча за його показаннями з березня 2011 року він платив хабарі в розмірі 7 500 доларів США щомісячно. Відповідно, показання ОСОБА_10 в цій частині не відповідають дійсності.

Також ОСОБА_10 повідомив, що інформацію про кошти в сумі 7 500 доларів США, а саме серії та номери купюр, які він передав ОСОБА_5 04.07.2011 року, він вказав у своїй заяві на адресу СБУ, яку подав 04.07.2011 року. Проте, з матеріалів справи вбачається, що у заяві від 04.07.2011 року на адресу начальника УСБУ у Львівській області (т. 1, а.с. 12–18) жодної згадки про 7 500 доларів США не має.

Також свідок ОСОБА_10 повідомив, що разом із заявою надав працівникам СБУ свій диктофон, а йому видали інший диктофон. Проте, жодних даних про те, що ОСОБА_10 видавався інший диктофон, у матеріалах кримінальної справи не має.

Свідок ОСОБА_10 також повідомив, що після написання ним заяви був проведений огляд грошових коштів, написані ним пояснення. Протокол огляду грошових коштів друкувався не у його присутності. Протокол огляду грошових купюр складали у цей самий день зранку у приміщенні УСБУ у Львівській області або через дорогу в іншому службовому приміщенні СБУ. Цей протокол складали недовго. ОСОБА_10 його підписав. Працівник УСБУ оголошував кожен номер та серії купюри на камеру при свідках. Поняті прийшли після написання заяви, коли почали розкладати кошти. Грошей працівники СБУ не помічали. Таким чином, з цих показань вбачається, що поняті не могли бачити, хто приніс ці кошти, якщо їх вже розкладали на стіл. Також ОСОБА_10 в судовому засіданні повідомив, що протокол огляду грошових коштів складався після огляду коштів та у його присутності, номінали і серії диктував працівник СБУ. Отже, в суді ОСОБА_10 по різному вказував, чи був він присутній при складенні протоколу огляду грошових коштів, а також, чи друкувався такий протокол до початку проведення огляду грошей, чи після такого огляду. В ході судового розгляду свідок ОСОБА_10 зазначив, що у своїй заяві в СБУ він вказав ті кошти, які він мав передати 04.07.2011 року. Проте, у ОСОБА_4 грошей, які вказані у заяві ОСОБА_10 від 04.07.2011 року, не виявлено.

Допитані у ході судового розгляду свідки – поняті ОСОБА_28 (т. 11, а.с. 121–124) та ОСОБА_29 (т. 11, а.с. 125–128) повідомили, що огляд грошових коштів проводився у приміщенні однокімнатної квартири, які у м. Львові здаються подобово, а не у приміщенні УСБУ у Львівській області, як зазначено у згаданому протоколі, та як про це також в суді вказав оперуповноважений СБУ у Львівській області ОСОБА_24 Грошові кошти мали зі собою ті співробітники СБУ, які приїхали з понятими. При цьому, поняті стверджують, що протокол огляду грошових коштів при них не складався. На момент огляду цей протокол був вже складений. Номера купюр із записаними номерами в протоколі огляду ними повністю не звірялись, оскільки це зайняло би 2–3 години часу. Отже, поняті ОСОБА_28 та ОСОБА_29 заперечили місце проведення огляду грошових коштів, зокрема, вказавши на якусь квартиру, а не службове приміщення СБУ, як вказано у протоколі огляду грошових коштів, та як повідомили ОСОБА_10 та співробітник СБУ ОСОБА_24

Показання ОСОБА_10 є сумнівними, оскільки протокол огляду грошових коштів не міг друкуватись «недовго», так як у ньому зазначено серії та номери 75 одиниць 100 доларових купюр.

Окрім того, показання ОСОБА_10 в суді суперечать показанням, які він давав на досудовому слідстві. Зокрема, допитаний у ході судового розгляду даної справи ОСОБА_10 вказав (т. 9, а.с. 121–129), що на перевірці в жовтні чи листопаді 2010 року з залі, що у АДРЕСА_12, ОСОБА_4 присутній не був. Проте, з пояснень ОСОБА_10, даних на досудовому слідстві, які було оголошено в ході судового розгляду (т. 1, а.с. 76–81), ОСОБА_10 повідомив, що ОСОБА_4 був присутній на перевірці в листопаді 2010 року та представлявся йому як старший групи перевіряючих. На запитання про вказані суперечності, ОСОБА_10 в судовому засіданні повідомив, що ОСОБА_4 на перевірці не було, можливо, він помилився, можливо, він хвилювався, коли давав пояснення на адресу начальника СБУ. В судовому засіданні ОСОБА_10 не вказав, що 04.07.2011 року до грошей, які передавав ОСОБА_5, він доклав папірець з написом « 7 500 доларів США». Після оголошення судом додаткового протоколу допиту свідка ОСОБА_10 (т. 2, а.с. 114–121), останній підтвердив, що до грошей додав папірець з написом « 7 500 доларів США». Проте, такі показання ОСОБА_10 спростовуються відеозаписом огляду грошових купюр в сумі 7 500 доларів США, з якого вбачається, що при видачі ОСОБА_10 грошей у розмірі 7 500 доларів США паперу з написом « 7500» долучено до грошей не було.

Також слід зазначити, що листок з написом « 7 500» в матеріалах даної кримінальної справи як речовий доказ відсутній, рукописний текст на даному листку предметом дослідження почеркознавчої експертизи не був, відповідно показання у цій частині ОСОБА_10 є недостовірними та не підтверджуються іншими матеріалами справи.

У ході судового розгляду ОСОБА_10 повідомляв, що на початку березня 2011 року у нього була зустріч з ОСОБА_4 біля готелю «Супутник», на якій ОСОБА_4 підняв суму хабарів на 1 000 доларів США за кожен зал. На цю зустріч він взяв зі собою ОСОБА_8 та ОСОБА_11 Проте, з-приводу цих обставин ОСОБА_10 на досудовому слідстві давав інші покази. Зокрема, в своїх первинних показаннях (т. 1, а.с. 125) зазначив, що з-приводу підняття суми хабарів на 1 000 доларів США зустрічався з ОСОБА_4 у м. Львові біля міського управління міліції, і був на цій зустрічі сам. В своїх показаннях в якості свідка на ставці віч-на-віч з ОСОБА_5 та ОСОБА_4 (т. 1, а.с. 222, 234) ОСОБА_10 повідомляв, що приблизно на початку березня 2011 року зустрічався з ОСОБА_4, де познайомив його з ОСОБА_8, і на цій зустрічі ОСОБА_4 сказав, що тепер слід платити не 1 500 доларів, а 2 500 доларів США. Отже, в показаннях ОСОБА_10 наявні розбіжності щодо місця його зустрічі з ОСОБА_4, а також щодо учасників (присутність ОСОБА_8 та ОСОБА_11) цієї зустрічі.

Окрім того, у своїх поясненнях ОСОБА_8 повідомив (т. 1, а.с. 82–83), що про збільшення суми на 1 000 доларів США за кожен ігровий зал він дізнався від ОСОБА_10, та не повідомляв про те, що він був присутній на такій зустрічі. Свідок ОСОБА_11 повідомила під час її допиту допиті та на ставці віч-на-віч (т. 2, а.с. 110–113), що така зустріч відбулась не на початку березня, а у квітні чи на початку травня 2011 року, що суперечить показанням ОСОБА_10

Також слід зазначити, що сумнівність, непослідовність, недостовірність та неспроможність показань ОСОБА_10 полягає в тому, що останній не зміг пояснити, чому, займаючись законним бізнесом, платив хабарі у таких великих сумах, що перевищували розмір доходу та не звертався із заявою у правоохоронні органи; не зміг пояснити, як працівники міліції могли перешкодити їх діяльності, якщо усі документи по бізнесу були у них в

порядку, і вони здійснювали законний бізнес; не зміг вказати прізвищ та даних жодного працівника міліції, які проводили перевірку у жовтні 2010 року; не зміг пригадати точний час щомісячної передачі грошей; на одночасному допиті в суді з ОСОБА_32 свідок ОСОБА_10 підтвердив, що можливо раніше спілкувався з ОСОБА_32, і можливо це було при зустрічі з ОСОБА_4 Повторно відповідаючи на питання, ОСОБА_10 підтвердив, що він зустрічався з ОСОБА_4 і тоді познайомився з ОСОБА_32; не заперечив, що бачився з ОСОБА_32 весною 2010 року, сказавши, що не пригадує цього; не заперечив, чи мав він номер мобільного телефону ОСОБА_32, сказавши що не пригадує цього; не заперечив здійснення телефонних дзвінків до ОСОБА_32, сказавши, що не пригадує цього; в подальшому підтвердив спілкування з ОСОБА_32 по телефону, проте заперечив, що спілкувався з ним часто; не пригадав, коли запрацював об'єкт в АДРЕСА_14, при цьому не заперечив показань ОСОБА_32, що цей об'єкт запрацював в кінці весни 2010 року; не заперечив факту виникнення неприязних відносин між ним та ОСОБА_32, сказавши, що не пригадує цього. На одночасному допиті в суді з ОСОБА_32 свідок ОСОБА_8 повідомив, що зустрічався з ОСОБА_32 і при зустрічі був присутній ОСОБА_10 Він знав ОСОБА_32 як ОСОБА_32. ОСОБА_10 спілкувався з ОСОБА_32 і він зрозумів, що вони знайомі. Таким чином, ОСОБА_10 був знайомий з ОСОБА_32, зустрічі між ними відбувались у Львові, хоча сам ОСОБА_10 заперечує зустрічі між ним, ОСОБА_32 та ОСОБА_8

Хоча під час судового розгляду даної кримінальної справи ОСОБА_10 не визнав факт ведення спільного бізнесу з ОСОБА_55 та ОСОБА_32, заперечив факт знайомства з ОСОБА_32, однак, тісна співпраця між ними, на думку суду, крім пояснень підсудних ОСОБА_4, ОСОБА_5 та свідків ОСОБА_32, ОСОБА_39 підтверджуються телефонними з'єднаннями між номерами мобільних телефонів ОСОБА_10 та ОСОБА_32, які отримані судом з ПрАТ «Київстар» 05 грудня 2013 року (т. 11, а.с. 107). З аналізу вказаної інформації між ОСОБА_10 та ОСОБА_32 відбувались численні телефонні розмови та СМС повідомлення: у грудні 2010 року – 21 з'єднання, 7 СМС повідомлень; у січні 2011 року – 28 з'єднань, 14 СМС повідомлень; у лютому 2011 року – 18 з'єднань, 11 СМС повідомлень; у березні 2011 року – 36 з'єднань; у квітні 2011 року – 17 з'єднань, 10 СМС повідомлень; у травні 2011 року – 15 з'єднань, 2 СМС повідомлення; у червні 2011 року – 10 з'єднань, 1 СМС повідомлення. Інформація про номер мобільного телефону ОСОБА_10 – НОМЕР_3, надана ним в ході допиту його в якості свідка в суді. Інформація про номер мобільного телефону ОСОБА_32 – НОМЕР_1, надана ним в ході допиту його в якості свідка в суді (т. 11, а.с.117). Вказаною інформацією про часті телефонні з'єднання мобільних телефонів ОСОБА_32 та ОСОБА_10 підтверджено неодноразове спілкування між ними. Такі факти телефонних розмов ОСОБА_10 в судовому засіданні пояснити не зміг, та продовжував заперечувати факт знайомства з ОСОБА_32, однак такі, на думку суду, стверджують факт тісної співпраці між ними та підтверджують показання підсудних та свідків в цій частині.

Таким чином, суд вважає показання свідка ОСОБА_10 сумнівними, недостовірними та неспроможними. З аналогічних мотивів сумнівними, недостовірними та неспроможними доказами є показання ОСОБА_10, які він надав у ході відтворення обстановки та обставин події (т. 4, а.с. 154–162), а також під час проведення ставок віч-на віч з ОСОБА_4 та ОСОБА_5 (т. 1, а.с. 220–226, 232–237).

Водночас, недостовірними джерелами доказів є протоколи проведення зазначених слідчих дій.

Показання свідка ОСОБА_8 підлягають критичній оцінці та визнанню їх судом сумнівним та недостовірним доказом з підстав того, що вони суперечать іншим дослідженим доказам у справі, про що зазначалось вище,

а також, є непослідовними та такими, що не відповідають фактичним обставинам справи, що вбачається з наступного.

Як убачається з показів допитаного в судовому засіданні свідка ОСОБА_8 (т. 9, а.с. 194–199), останній очевидцем вимагання хабарів та передачі грошових коштів не був. Особисто до нього жодної вимоги про сплату грошей за безперешкодне функціонування гральних атракціонів ніхто не ставив, гроші ОСОБА_4, у тому числі через ОСОБА_5, він не передавав, хоча саме він займався підприємницькою діяльністю, пов'язаною з гральними атракціонами. ОСОБА_5 свідок ОСОБА_8 не знає і жодних претензій до нього не має. Усі обставини по справі свідок повідомляв зі слів ОСОБА_10

Допитаний у ході судового розгляду ОСОБА_8 повідомив, що вперше побачив ОСОБА_4 у березні 2011 року на літніх столиках біля готелю «Супутник», проте, вказані показання є недостовірними з наведених вище обставин.

Окрім того, в судовому засіданні ОСОБА_8 підтвердив факт неодноразового спілкування ОСОБА_32 з ОСОБА_10, при зустрічах з якими він також приймав участь, не заперечив факт свого спілкування з ОСОБА_32 по телефону, що опосередковано підтверджує показання ОСОБА_4 та ОСОБА_32 про існування спільного бізнесу між ОСОБА_10, ОСОБА_55 та ОСОБА_32

Також сумнівність та недостовірність показань ОСОБА_8 полягає в тому, що він не зміг пояснити, чому сплачував хабарі, якщо займався законним бізнесом; не зміг повідомити, з якого часу почали платити гроші в розмірі 1 500 доларів США за зал, та з якого часу сплачували по 2 500 доларів США за зал. Окрім того, під час проведення одночасного допиту з ОСОБА_32 в судовому засіданні ОСОБА_8 повідомив, що у нього проблеми з пам'яттю, так як він «лікувався на Кульпарківській у м.Львові».

З наведених мотивів недостовірними та сумнівними є показання свідка ОСОБА_8 під час проведення відтворення обстановки та обставин події (т. 4, а.с. 259–262), а також під час проведення очної ставки з ОСОБА_4 (т. 4, а.с. 33-38). Недостовірними джерелами доказів є протоколи проведення зазначених слідчих дій.

Показання свідка ОСОБА_11 підлягають критичній оцінці та визнанню їх судом сумнівним та недостовірним доказом з підстав того, що вони суперечать іншим дослідженим доказам у справі, а також, є такими, що не відповідають фактичним обставинам справи, що вбачається з наступного.

Допитана у ході судового розгляду свідок ОСОБА_11 (т. 9, а.с. 217–222) повідомила, що була підлеглим працівником підприємця ОСОБА_8 та один раз на прохання ОСОБА_10 та ОСОБА_8 передавала ОСОБА_5 пакет, в якому, зі слів вказаних осіб, були гроші. Зазначені показання свідка ОСОБА_11 заперечив підсудний ОСОБА_5, зазначивши, що ніколи грошей від ОСОБА_11 не отримував.

Сумнівність та недостовірність показань ОСОБА_11 підтверджується показаннями свідка ОСОБА_32, який повідомив, що по питаннях спільного бізнесу в залі, що в АДРЕСА_14, він неодноразово спілкувався з ОСОБА_11 по мобільному телефону, і це об'єктивно підтверджено інформацією оператора мобільного зв'язку «Київстар» про з'єднання даних абонентів (т. 11, а.с. 107).

Свої показання свідок ОСОБА_32 підтвердив під час одночасного допиту з ОСОБА_11 в суді, повідомивши, що знайомий з ОСОБА_11 з весни-літа 2010 року. Його познайомив з нею ОСОБА_10, представивши як бухгалтера їхнього бізнесу. Зустрічався з нею декілька разів у залі, що в АДРЕСА_14, та декілька разів у м.Львові. Вона передавала йому прибуток від бізнесу за вказаною адресою в тих випадках, коли не

міг це зробити ОСОБА_10 Спілкувався також з нею по мобільному телефону з приводу бізнесу та по особистих питаннях.

Хоча свідок ОСОБА_11 в судовому засіданні і заперечила факт знайомства її та спілкування з ОСОБА_32, однак, її покази спростовуються вищезазначеними доказами у справі. Також ОСОБА_11 дала неправдиві покази про зустріч ОСОБА_10 з ОСОБА_4 на літньому майданчику кафе біля готелю «Супутник», зазначивши, що вказана зустріч відбулась в травні 2011 року, і на цій зустрічі ОСОБА_4 повідомив ОСОБА_10 та ОСОБА_8 про необхідність платити більшу суму грошей. Водночас, свідок не змогла повідомити, про які суми грошей йшла мова в розмові між вказаними особами. Такі покази свідка ОСОБА_11 заперечив підсудний ОСОБА_4, вказавши, що такої зустрічі і розмови не було. У показаннях свідка ОСОБА_11 є суперечності з показаннями свідків ОСОБА_10 та ОСОБА_8, які повідомили, що ця зустріч була на початку березня 2011 року, коли як убачається з наданої відповіді вони ще не працювали, а ОСОБА_11 повідомила, що зустріч відбулась в травні 2011 року.

В ході судового розгляду ОСОБА_11 заперечила факт знайомства з ОСОБА_32 Однак, такі фактичні обставини підтверджуються телефонними з'єднаннями між номерами мобільних телефонів ОСОБА_11 та ОСОБА_32, які отримані судом з ПрАТ «Київстар» 05 грудня 2013 року. Проаналізувавши вказану інформацію, між номерами мобільних телефонів працівниці ОСОБА_10 – ОСОБА_11 та ОСОБА_32 відбувались наступні телефонні розмови та СМС повідомлення: у грудні 2010 року – 9 з'єднань; у січні 2011 року – 3 з'єднання; у лютому 2011 року – 20 з'єднань, 2 СМС повідомлення; у березні 2011 року – 17 з'єднань, 1 СМС повідомлення; у квітні 2011 року – 3 з'єднання; у травні 2011 року – 3 з'єднання; у червні 2011 року – 5 з'єднань. Номер свого мобільного телефону – НОМЕР_4, ОСОБА_11 повідомила під час допиту її в якості свідка на досудовому слідстві (т.2 а.с.101), а також в судовому засіданні під час одночасного допиту з ОСОБА_32 (т.11 а.с.243–247). Інформація про номер мобільного телефону ОСОБА_32 – НОМЕР_1, надана ним в ході допиту його в якості свідка в суді (т.11 а.с.117). Вказаною інформацією про телефонні з'єднання мобільних телефонів ОСОБА_32 та ОСОБА_11 підтверджено неодноразове спілкування між ними у вказаний період і свідчить на думку суду про тісну співпрацю. Такі факти телефонних розмов ОСОБА_11 в судовому засіданні пояснити не змогла, та продовжувала заперечувати факт знайомства з ОСОБА_32

Таким чином, суд вважає показання свідка ОСОБА_11 сумнівними та недостовірними. З наведених мотивів недостовірними та сумнівними є показання свідка ОСОБА_11 під час проведення відтворення обстановки та обставин події (т. 4, а.с. 252–255), а також під час проведення ставки віч-на-віч з ОСОБА_4 (т. 4, а.с. 39–42). Недостовірними джерелами доказів є протоколи проведення зазначених слідчих дій.

Показання свідка ОСОБА_7 не мають доказового значення для вирішення даної справи, так як не містять по своїй суті даних про фактичні обставини справи.

В обвинувальному висновку зазначено, що ОСОБА_7 фактично доглядала дітей і події перевірки залу та вимагання грошей їй відомі зі слів чоловіка ОСОБА_10 Допитана у ході судового розгляду свідок ОСОБА_7 (т. 9, а.с. 199–200) вказала, що з підсудними ОСОБА_4, ОСОБА_5 та ОСОБА_6 не знайома. Їй не відомо, коли проводилась перевірка працівниками міліції, вона не знала місце проведення перевірки, та хто її проводив. Їй також не відомі обставини спілкування її чоловіка ОСОБА_10 з ОСОБА_4 та ОСОБА_5 Від чоловіка їй ві-

домо, що він возив комусь кошти, але кому саме, за що і скільки, вона не розпитувала, а він не розповідав. У своїх показаннях ОСОБА_7 не повідомила даних про осіб, які проводили перевірку, вимагали та отримували хабар, суми хабарів або інші обставини, які мають значення для справи. Тобто, очевидцем інкримінованих обвинуваченим дій свідок ОСОБА_7 не була.

Показання свідка ОСОБА_32 не мають доказового значення для вирішення даної справи, так як не містять по своїй суті даних про фактичні обставини справи.

Допитана у ході судового розгляду справи свідок ОСОБА_32 (т. 9, а.с. 220–221), будучи працівником закладу в АДРЕСА_12, по суті обставин справи нічого повідомити не змогла. Факти давання ОСОБА_8 грошей будь-кому за непроведення перевірок їй не відомі. З протоколу допиту її як свідка на досудовому слідстві (т. 2, а.с. 92–94) вбачається, що про факти вимагання хабарів працівниками правоохоронних органів їй нічого невідомо.

Показання свідка ОСОБА_31 не мають доказового значення для вирішення даної справи, так як не містять по своїй суті даних про фактичні обставини справи.

Допитаний у ході судового розгляду в якості свідка працівник інтерактивного клубу «Колізей» ОСОБА_31 повідомив (т. 9, а.с. 201–202), що він не знайомий з підсудними ОСОБА_4, ОСОБА_5 та ОСОБА_6, та йому не відомо про протиправні дії цих осіб. З протоколу допиту його як свідка на досудовому слідстві (т. 2, а.с. 96–98) вбачається, що про факти вимагання хабарів працівниками правоохоронних органів йому нічого невідомо.

Заява ОСОБА_10 від 04.07.2011 року на ім'я начальника УСБУ у Львівській області (т. 1, а.с. 12–19) про факти вимагання в нього та отримання ОСОБА_4 хабарів через ОСОБА_5 містить ряд недоліків та суперечностей у зв'язку з чим її слід визнати недопустимим доказом у справі.

Зокрема, на заяві ОСОБА_10 не має відомостей про те, хто з оперативних працівників УСБ України у Львівській області прийняв цю заяву. Розгляд та перевірка цієї заяви керівництвом УСБУ у Львівській області не доручалась оперативним працівникам УСБУ у Львівській області, про що свідчить відсутність відповідних письмових резолюцій. Таким чином, першочергові слідчо-процесуальні заходи по заяві ОСОБА_10 проводили не уповноважені оперативні працівники УСБУ у Львівській області, на яких розгляд заяви ОСОБА_10 не покладався. Також слід зазначити, що для перевірки заяви ОСОБА_10 керівництвом УСБ України у Львівській області не створювалась слідчо-оперативна група. Докази, здобуті не уповноваженими особами, які не входили до оперативної групи по розгляду заяви ОСОБА_10, дає підстави для визнання таких недопустимими доказами.

В зазначеній заяві ОСОБА_10 наявний перелік грошових купюр номіналом 100 доларів США в кількості 8 000 доларів США, однак, вказані грошові кошти не були виявлені та вилучені під час огляду місця події, особистих обшуків у ОСОБА_5 та ОСОБА_4, а також під час обшуків на робочих місцях та за місцем їхнього проживання. Отже, суд вважає наведені у заяві відомості неправдивими.

Разом з цим, слід зазначити, що у заяві від 04.07.2011 року на адресу УСБУ у Львівській області ОСОБА_10 не вказує про те, що 04 липня 2011 року повинен передати ОСОБА_4 грошові кошти у розмірі 7 500 доларів США.

Протокол огляду грошових коштів від 04.07.2011 року (т. 1, а.с. 40–61) є недопустимим та недостовірним доказом, виходячи з наступного. В порушення вимог ст. 85 КПК України у протоколі огляду грошових коштів не вказано час початку і закінчення слідчої дії, не зазначено, на підставі яких статей Кримінально-процесуального

кодексу України проводилась дана слідча дія. Згідно показів допитаних в судовому засіданні свідків – понятих ОСОБА_28 та ОСОБА_29, огляд грошових коштів проводився у приміщенні квартири, які у м. Львові здаються подобово. Грошові кошти мали зі собою співробітники СБУ, які приїхали з понятими. Поняті стверджують, що протокол огляду грошових коштів при них не складався. На момент огляду цей протокол був вже складений. Номера купюр із записаними номерами в протоколі огляду повністю не звірялись, оскільки це зайняло би 2–3 години часу. Під час затримання ОСОБА_4 та огляду грошових коштів, які були вилучені в останнього, вказаний протокол особою, яка проводила дану слідчу дію, не зачитувався, гроші, які були виявлені у ОСОБА_4 в сумі 7 500 доларів США, та інші виявлені суми грошей з протоколом огляду грошових коштів не звірялися. Як зазначалось вище, в заяві ОСОБА_10 про грошові кошти в розмірі 7 500 доларів США не зазначено, до заяви вони не долучені, працівникам УСБУ ОСОБА_10 не видавались. З протоколу огляду грошових купюр та відеозапису цієї слідчої дії вбачається, що, всупереч вимог ст. ст. 85, 851, 852 КПК України, учасників цієї слідчої дії не повідомлено про застосування відеозапису. В протоколі огляду грошових купюр не зазначено, якою відеокамерою проводився запис, та на яку відеокасету, а також не вказано час проведення відеозйомки. Окрім того, в протоколі зазначено, що бізнесом займався заявник ОСОБА_10 та партнером по бізнесу в нього був товариш ОСОБА_43 В інших матеріалах кримінальної справи фігурує, що бізнесом займалась дружина заявника і товариш ОСОБА_43, тобто наявні розбіжності, а отже, неправдиві дані.

Згідно вимог КПК України до порушення кримінальної справи можна проводити єдину слідчу дію – огляд місця події. А тому, проведення такої слідчої дії як огляд грошових коштів до порушення кримінальної справи, є незаконним, а отже, недопустимим доказом у справі. Також слід зазначити, що згідно вимог КПК України слідчі дії проводяться слідчим, або, за окремим дорученням слідчого – органом дізнання. В даному випадку, оперативні працівники УСБУ у Львівській області, не маючи відповідного окремого доручення та без порушення кримінальної справи, проводили слідчі дії, що є грубим порушенням норм КПК України.

Протокол огляду технічних засобів від 04.07.2011 року з додатками – стенограмами розмов, які визнані слідчим як джерело доказів – документи (т. 1, а.с. 62–66), є недопустимим та недостовірним доказом, виходячи з наступного.

В порушення вимог ст. 85 КПК України, у протоколі не зазначено, на підставі яких статей КПК України проводилась дана слідча дія. В протоколі відсутні дані про те, що поняті звіряли стенограми розмов із записами на диктофоні. На стенограмах розмов відсутні підписи понятих та особи, яка склала зазначені стенограми. Допитані в судовому засіданні поняті ОСОБА_28 та ОСОБА_29 в судовому засіданні засвідчили, що в квартирі, де проводився огляд грошових купюр, вони також підписали протокол огляду технічних засобів. Їх повідомили, що є записи на диктофоні, і якщо їм буде треба, то їх з ними ознайомлять. Диктофонних записів вони не прослуховували. Стенограм також не було складено.

У відповідності до рішення Конституційного Суду України від 20.10.2011 року у справі №1-31/2011 за конституційним поданням Служби безпеки України щодо офіційного тлумачення положення частини третьої статі 62 Конституції України, дані стенограми розмов з диктофону, який ініціативно, цілеспрямовано використовувався заявником ОСОБА_10 у розмові, як він вказує, з ОСОБА_5 та ОСОБА_4, слід визнати недопустимим доказом.

Згідно показів свідка ОСОБА_10, в проміжок часу з 08 год. до 10 год. ранку 04.07.2011 року у нього було відібрано заяву про скоєння злочину на восьми аркушах з переписом 80-ти 100доларових купюр із зазначенням серій та номерів цих купюр, проведено огляд грошових коштів в розмірі 7 500 доларів США та складено протокол огляду грошових купюр так само із зазначенням серій та номерів цих купюр, проведено огляд диктофона та складено протокол огляду з додатками – стенограмами на 4-х аркушах, відібрано пояснення у ОСОБА_10 на 5-ти аркушах. Однак, суд вважає, що за дві години не можливо скласти усі перелічені документи та провести усі перелічені процесуальні дії.

Згідно інформації ПрАТ «Київстар», отриманої згідно постанови суду (т. 10, а.с. 75–78), о 09 год. 16 хв. ОСОБА_10 перебував не в приміщенні УСБУ, як він зазначав, а рухався по вул. Карпінського до площі Шашкевича в м. Львові. Тобто, наведені вище документи були складені з ознаками фальсифікації, складені не більше ніж за 1 год. 16 хв., що, на думку суду, є неможливим, а покази ОСОБА_10 – неправдивими.

Протокол огляду місця події з участю ОСОБА_4 від 04.07.2011 року (т. 1, а.с. 67–71) слід визнати недопустимим та недостовірним доказом, оскільки працівниками УСБУ у Львівській області при проведенні даної слідчої дії істотно порушено вимоги кримінально-процесуального законодавства України, які регулюють порядок затримання та проведення огляду місця події при документуванні хабарницьких дій.

У ході судового розгляду встановлено, що, в порушення вимог ст. ст. 85, 190, 191, 195 КПК України, огляд місця події розпочався без участі понятих, які з'явились на місці події о 11:30 год. 30 секунд. Огляд місця події розпочався о 11.27 год., та протягом 3-х хвилин слідча дія проводилась у відсутності понятих. Допитаний в судовому засіданні понятий ОСОБА_27 пояснив, що на місце події він прибув з працівником СБУ через 5 хвилин після отримання ним телефонного сигналу про необхідність прибуття на вул. Яреми у м. Львові. Як затримували ОСОБА_4, зупиняли його автомобіль, витягували ОСОБА_4 з автомобіля, повалювали його на землю, одягали йому на голову піджак, одягали на руки кайданки, свідок не бачив. Свідок з іншим понятим прибули на місце затримання в той час, коли ОСОБА_4 лежав на землі, руками за спину, прикутий в кайданках.

Допитаний в судовому засіданні ОСОБА_24 (т. 9, а.с. 103–108) визнав, що при затриманні ОСОБА_4 мали бути поняті, а також підтвердив, що відеокамера безпідставно була відведена від ОСОБА_4

З відеозапису цієї слідчої дії вбачається, що саме на початку цієї слідчої дії, коли ще не було понятих, працівниками СБУ були вчинені істотні порушення норм Конституції України та КПК України. Зокрема, в період 04.07.2011 року о 11:27 год. до ОСОБА_4 підбіг невідомий чоловік, який не вказаний серед учасників та присутніх слідчої дії у протоколі огляду місця події, та який накинув ОСОБА_4 на голову задню частину піджака, та притиснув ногою йому голову таким чином, що ОСОБА_4 був позбавлений можливості бачити, що відбувається з ним, з його одягом, біля нього та в його автомобілі. В цей час, ОСОБА_4 було викручено руки та одягнуті кайданки. З цього моменту ОСОБА_4 був у статусі затриманого. О 11:27 год. 37 сек. відеокамеру, яка проводила зйомку затримання ОСОБА_4, було відведено від подій, які відбувались з ОСОБА_4, у зв'язку з чим не можливо встановити, що відбувалось з ОСОБА_4 в цей час. Слід зазначити, що відеокамера не фіксувала події навколо ОСОБА_4 протягом 37 секунд. Таким чином, показання ОСОБА_4 про те, що в цей час йому накинули на його голову піджак та в цей момент підкинули грошові кошти в сумі 7 500 доларів США, є логічними, оскільки працівники УСБУ мали достатньо часу, за відсутності понятих, підкинути ОСОБА_4 у його піджак грошові кошти. Також під час затримання ОСОБА_4 до нього застосовувались незаконні заходи фізич-

ного впливу, що зафіксовано на відеозаписі огляду місця події о 11:28 год. 13 секунд, де видно момент нанесення ОСОБА_4 невідомою особою умисного удару ногою в ділянку живота.

Також з відеозапису затримання ОСОБА_4 видно, що в момент відведення відеокамери від ОСОБА_4 працівник УСБУ накрив голову ОСОБА_4 його піджаком, а коли о 11:28 год. 16 секунд відеокамера знову була наведена на ОСОБА_4, піджак знаходився в зім'ятому стані та, як видно на відео, в кишені піджака вже видно грошові кошти, а працівник спецпідрозділу УСБУ, що був одягнутий в чорну маску з прорізами для очей та рота, поправляв на спині ОСОБА_4 його піджак.

Із відеозапису також видно, як о 11:28 год. 25 сек. невідома на той час особа на ім'я «ОСОБА_56» рукою наносить ОСОБА_4 умисний удар в ділянку голови. За результатами проведеної під час досудового слідства судово-медичної експертизи, висновок судово-медичної експертизи №1719 від 06.07.2011 року (т. 5, а.с.13–14), у ОСОБА_4 виявлено легкі тілесні ушкодження, а саме: синець на волосяній частині голови, синець в ділянці здухвинної кістки зліва, синець та садно на обличчі, садна на обох колінних суглобах, садна на лівій руці.

Допитаний в ході судового розгляду свідок ОСОБА_44 (т. 10, а.с. 152–153), який брав участь в силовій фазі затримання ОСОБА_4, та який наносив ОСОБА_4 удари по голові та по тілу, на запитання, чому він це робив, зіслався на статтю 63 Конституції України. Інші учасники цієї слідчої дії, в тому числі і ОСОБА_24, зазначили, що жодних фактів побиття не бачили. Хоча такі факти чітко зафіксовані на відеозаписі, який демонструвався у ході судового розгляду справи.

За вказаних обставин суд констатує грубе порушення права ОСОБА_4 на захист, а також нелюдське та таке, що принижує гідність, поводження працівниками УСБУ у Львівській області по відношенню до ОСОБА_4

У період описаних подій понятих не було. Поняті з'явились на цій слідчій дії о 11:30 год. 30 сек. Таким чином, в порушення вимог ст. ст. 85, 190, 191, 195 КПК України, проведення огляду місця події розпочато без понятих.

У протоколі огляду місця події з участю ОСОБА_4, в порушення вимог ст. 85 КПК України, не вказано усіх осіб, які були присутні при огляді місця події. З відеозапису видно, що огляд місця події фіксували дві відеокамери, проте, в порушення вимог ст. ст. 22, 64, 85, 85-1, 85-2, 190, 191, 195 КПК України, у кримінальній справі наявний відеозапис лише з однієї відеокамери. Факт застосування під час огляду місця події двох відеокамер не зафіксовано у протоколі огляду місця події.

В ході допиту в якості свідка ОСОБА_24, який керував вказаною слідчою дією, повідомив (т. 9, а.с. 103–106; т. 10, а.с. 119–122), що йому не відомий чоловік, який фіксував цю слідчу дію на відеокамеру. Такі ж покази надав допитаний в судовому засіданні оперативний працівник УСБУ ОСОБА_25 (т. 9, а.с. 106–108), вказавши, що слідча дія фіксувалася лише однією відеокамерою. Іншою відеокамерою могла знімати стороння особа з числа перехожих, якій ця подія викликала певний інтерес.

Проте, з відеозапису огляду місця події вбачається, що ОСОБА_24 давав вказівки невідомому чоловікові, який фіксував слідчу дію на другу відеокамеру, що також підтверджується показаннями допитаного в судовому засіданні свідка – понятого ОСОБА_27, який повідомив, що на місці події він бачив дві відеокамери, та два працівника, які знімали огляд місця події на відеокамери, підпорядковувалися керівнику операції по затриманню ОСОБА_4 На запит суду щодо надання інформації про другу відеокамеру з прокуратури Львівської області надійшла інформація про те, що не представилось можливим встановити невідому особу, яка 04.07.2011 року

проводила відеозапис огляду місця події іншою відеокамерою та місцезнаходження такого відеозапису (т. 10, а.с. 140).

Також слід зазначити, що всупереч вимогам ст. ст. 85,195 КПК України, у протоколі огляду місця події не вказано підстави для проведення даної слідчої дії. Згідно вимог КПК України, слідчі дії проводяться слідчим, або, за окремим дорученням слідчого – органом дізнання. В даному випадку, оперативні працівники УСБУ у Львівській області, окремого доручення слідчого не мали, слідчу дію проводили як неуповноважені та некомпетентні особи, що є істотним порушенням норм ст. 190 КПК України, у зв'язку з чим даний доказ необхідно визнати як недопустимий.

В порушення вимог ст. ст. 85, 190, 195 КПК України, органом дізнання у даному протоколі не у повному обсязі відображено обставини проведення огляду місця події. Зокрема, в протоколі не зафіксовані факти нанесення тілесних ушкоджень ОСОБА_4, не зафіксовані запитання оперативного працівника та відповіді затриманого ОСОБА_4

Окрім того, на відеозаписі огляду місця події з участю ОСОБА_4 о 12:15 год. 25 секунд зафіксовано, як о/у ОСОБА_24 витягнув з мобільного телефону марки «Самсунг» сімкартку «МТС», однак, у протоколі огляду місця події ця дія не зафіксована. Також у протоколі огляду місця події не зафіксовано факт виймання сімкартки оператора «Лайф» з мобільного телефону «Нокія», який вилучено у ОСОБА_4 о 12:17 год. 03 секунди, та не зафіксовано факт виймання сімкартки оператора «Київстар» з мобільного телефону «Нокія-6700», який вилучено з автомобіля ОСОБА_4 о 12:28 год. 20 секунд. Вказані сімкартки, всупереч вимогам ст. ст. 85, 190, 191, 195 КПК України, у протоколі огляду місця події не зазначені як вилучені під час проведення цієї слідчої дії, а також, не опечатані у пакети з проставлянням на них підписів понятих та інших учасників слідчої дії.

Вилучення вказаних сімкарток з мобільних телефонів ОСОБА_4 не зафіксовано жодним процесуальним документом у справі.

Допитаний у ході судового розгляду справи слідчий прокуратури Львівської області ОСОБА_45 повідомив, що дані стартові картки з трьох вилучених під час огляду місця події мобільних телефонів ОСОБА_4 він не оглядав, відомості у них не досліджував і до справи не долучав. А тому, суд вважає, що наявна в цих сім картках інформація є недопустимим, недостовірним доказом, та не може підтверджувати вину у вчиненні інкримінованого обвинуваченим злочину.

У протоколі огляду місця події з участю ОСОБА_4 відповіді останнього на запитання о/у ОСОБА_24 надруковані неточно.

Всупереч вимогам ст. ст. 85, 190, 191, 195 КПК України, зазначений протокол огляду місця події складався не в місці фактичного проведення слідчої дії, в протоколі не зазначено місце його складення. В матеріалах кримінальної справи відсутній рукописний текст протоколу огляду місця події, з якого міг бути надрукований наявний в справі протокол.

Всупереч вимогам ст. ст. 85, 85-1, 85-2 КПК України, перед початком огляду місця події учасників слідчої дії не повідомлено про застосування відео зйомки та характеризуючі дані відеокамер та відеокасет, на які проводилась зйомка, що не дає можливості ідентифікувати оригінали відеозаписів. В матеріалах кримінальної справи відсутній висновок судово-технічної експертизи на предмет підтвердження оригіналу відеозапису огляду місця події. У зв'язку з цими істотними порушеннями вимог КПК України, суд визнає даний доказ, як недопустимий.

Всупереч вимогам ст. ст. 85, 177, 178, 184, 188 КПК України, органом дізнання не складено протокол особистого обшуку одягу ОСОБА_4 Протокол особистого обшуку складений слідчим 05.07.2011 року, та відповідно до вказаного документу в результаті обшуку у ОСОБА_4 було вилучено лише наручний годинник (т. 1, а.с. 150). Особистий огляд ОСОБА_4, проводився без вмотивованої постанови слідчого та санкції прокурора, а обшук його автомобіля проводився без постанови суду, а тому суд визнає його як недопустимий доказ.

В порушення вимог ст. ст. 85, 190, 191, 195 КПК України під час проведення огляду місця події інші вилучені у ОСОБА_4 грошові кошти, окрім 7 500 доларів США, не оглядались.

В порушення вимог ст. ст. 85, 190, 191, 195 КПК України при оголошенні серій та номерів купюр грошових коштів в сумі 7 500 доларів США, поняті грошових коштів не звіряли. Допитаний в ході судового розгляду свідок – понятий ОСОБА_27 зазначив, що особисто він грошових коштів, які оглядались, не звіряв. Разом з цим, із наявного у справі відеозапису огляду місця події не можливо перевірити, які саме серії та номери мали грошові купюри, вилучені у ОСОБА_4

З відеозапису огляду місця події з участю ОСОБА_4 видно, що разом з грошима 7 500 доларів США був клаптик паперу з написом « 7500 $», який о/у ОСОБА_24 був поміщений в пакет №1 разом з грошовими коштами, однак, в протоколі огляду місця події про вилучення та поміщення в пакет вказаного клаптику паперу не зазначено. Клаптик паперу з написом « 7500 $» в ході проведення досудового слідства зник, його рукописний текст почеркознавчою експертизою не досліджувався, у зв'язку з чим не можливо перевірити показання ОСОБА_10 про те, що цей напис він зробив власноручно. З приводу зникнення цього доказу судом було зроблено запит в прокуратуру Львівської області, на що отримано дві відповіді, згідно першої записка втрачена в ході проведення експертизи спецхімречовини, згідно другої відповіді записка втрачена в ході проведення техніко-криміналістичної експертизи грошових знаків. Водночас, допитаний в суді о/у СБУ ОСОБА_24 повідомив, що не бачив щоб ОСОБА_10 робив якийсь запис на клаптику паперу і долучав до коштів. З відеозапису проведення огляду грошових коштів видно, що ОСОБА_10 до грошей жодних клаптиків паперу не прикріпляв.

З відеозапису огляду місця події з участю ОСОБА_4 видно, що 04.07.2011 року о 11:27 год. останній був фактично затриманий працівниками УСБУ у Львівській області. Проте, всупереч вимогам кримінально-процесуального кодексу України, після затримання ОСОБА_4 протокол про його затримання в порядку ст. 106 КПК України органом дізнання не складався, право на захист ОСОБА_4 як підозрюваному в порядку ч. 2 ст. 21 КПК України не забезпечено та не роз'яснено, родичів ОСОБА_4 про факт його затримання не повідомлено.

Як вбачається з матеріалів справи, протокол затримання ОСОБА_4 був складений лише 05.07.2011 року о 02 год. 30 хв. (т. 1, а.с. 142–143), а протокол про забезпечення підозрюваному ОСОБА_4 права на захист був складений 05.07.2011 року о 01 год. 30 хв. (т. 1, а.с. 132). Таким чином, суд вважає, що органом дізнання було грубо порушено право ОСОБА_4 на захист, передбачене Європейською Конвенцією з прав людини і основоположних свобод та Конституцією України.

Допитаний в судовому засіданні працівник УСБУ у Львівській області ОСОБА_24 (т. 9, а.с. 103–108; т. 10, а.с. 119–122) повідомив, що він особисто проводив огляд місця події та затримання ОСОБА_4 Протокол затримання ОСОБА_4 він не складав. Зупинення автомобіля ОСОБА_4, витягування ОСОБА_4 з автомобіля, повалення його на землю, насідання на нього, одягання наручників, застосування до ОСОБА_4 фізичної сили, вважає свідок ОСОБА_24, є оглядом місця події.

Допитаний в судовому засіданні оперативний працівник УСБУ у Львівській області ОСОБА_25, який був присутній при затриманні ОСОБА_4 та огляді місця події з його участю, вказав, що ОСОБА_4 був у кайданках, але не був затриманий, бо протокол затримання не складався.

Допитаний у ході судового розгляду справи свідок ОСОБА_39 (т.11 а.с.129–130,202–214) повідомив, що ОСОБА_4 затримували у м. Львові на вул. Яреми, тому він вирішив поговорити з мешканцями і запитати, чи бачив хтось факт затримання. Від однієї з мешканок АДРЕСА_23 свідок ОСОБА_39 дізнався, що вона бачила, як ОСОБА_4 затримували, надівали йому кайданки, валили на землю, били, накидали піджак на голову та щось засунули у кишеню піджака. Цю розмову свідка ОСОБА_39 чув ОСОБА_47, який, будучи допитаним у ході судового розгляду в якості свідка (т.11 а.с.202–214), повідомив, що у 2011 році працював у «Ідея банку». Проходячи по вул. Лазаренка, 8 у м. Львові, побачив ОСОБА_39, який розмовляв з жінкою на ім'я ОСОБА_57. Ця жінка розповідала ОСОБА_39, що бачила подію, як ОСОБА_4 перегородили дорогу, витягнули з автомобіля, одягнули кайданки, накинули піджак на голову і у кишеню піджака поклали пакет чи щось інше. Пізніше ОСОБА_4 підняли із землі і все це фільмували на відеокамери. ОСОБА_57 розповідала про ці події детально, оскільки все це бачила особисто.

Допитаний у ході судового розгляду справи слідчий прокуратури Львівської області ОСОБА_45 повідомив (т.11 а.с.243–247), що розслідував дану кримінальну справу. Підтвердив, що у ході досудового слідства він встановив, що ОСОБА_4 був формальним керівником відділу ГУМВС України у Львівській області, фактично службових обов'язків він не виконував та керівництво працівниками відділу не здійснював. Зазначив, що якщо б він особисто як слідчий був на місці затримання ОСОБА_4 та огляду місця події, то роз'яснив би ОСОБА_4 право мати захисника, склав би протокол про роз'яснення прав затриманого. Слідчий не зміг пояснити, яка була необхідність відводити від ОСОБА_4 відеокамеру, для чого працівники СБУ голову ОСОБА_4 накривали піджаком, для чого ОСОБА_4 наносили умисні удари по тілу. Підтвердив, що у кримінальній справі немає клаптика паперу з написом « 7500$», який був вилучений разом з грошима, відсутня записка, яка вилучена в автомобілі ОСОБА_4 із записами витрат на будівельні матеріали, відсутній відеозапис з другої відеокамери, що він не оглядав усі три стартові картки з мобільних телефонів, які були при ОСОБА_4, що він не призначав фоноскопічної експертизи з метою ідентифікації голосу на аудіозаписах розмов, зафіксованих у ході проведення оперативно-розшукових заходів. Визнав, що він як слідчий не встановив і не допитав усіх осіб, які були присутніми при затриманні ОСОБА_4 та проведенні огляду місця події з його участю. Підтвердив, що у протоколі огляду місця події не вказані усі особи, присутні при даній слідчій дії.

Враховуючи наведені порушення процесуального закону при проведенні огляду місця події з участю ОСОБА_4, суд вважає протокол огляду місця події з участю ОСОБА_4 недопустимим доказом, здобутим з істотним порушенням права особи на захист та з грубим порушенням вимог кримінально-процесуального законодавства щодо збирання і закріплення доказів.

Також слід визнати недопустимим доказом у справі Протокол огляду місця події від 04.07.2011 року з участю ОСОБА_5 (т. 1, а.с. 72–74), так як під час його затримання та проведення огляду місця події працівниками УСБУ у Львівській області допущено істотне порушення норм кримінально-процесуального закону, а також, істотно порушено конституційне право ОСОБА_5 на захист.

Як вбачається з відеозапису огляду місця події з участю ОСОБА_5, останній був повалений працівниками УСБУ у Львівській області на землю, та йому були одягнені кайданки. З цього моменту ОСОБА_5 набув статусу затриманого за підозрою у скоєнні злочину. Проте, всупереч вимогам кримінально-процесуального кодексу України, після затримання ОСОБА_5 протокол про його затримання, в порядку ст. 106 КПК України органом дізнання складений не був, право на захист ОСОБА_5 як підозрюваному забезпечено та роз'яснено в порядку ч. 2 ст. 21 КПК України не було, родичів ОСОБА_5 про факт його затримання також не повідомлено.

Як вбачається з матеріалів справи, протокол затримання ОСОБА_5 був складений лише 05.07.2011 року о 02 год. 20хв. (т. 1, а.с. 145–146), протокол роз'яснення підозрюваному права на захист був складений 05.07.2011 року, година не вказана (т. 1, а.с. 156), захисник ОСОБА_2 був допущений слідчим до кримінальної справи для захисту інтересів підозрюваного ОСОБА_5 04.07.2011 року після порушення кримінальної справи (т. 1, а.с. 139).

З відеозапису огляду місця події з участю ОСОБА_5 видно, що останній неодноразово виявляв бажання мати захисника – адвоката ОСОБА_2, про що заявляв працівнику УСБУ у Львівській області ОСОБА_36 Незважаючи на те, що захисник ОСОБА_2 знаходився поруч з учасниками слідчої дії, особисто заявляв про допуск його, як захисника ОСОБА_5, для участі у цій та подальших слідчих діях, що вбачається з відеозапису, проте, в порушення вимог кримінально-процесуального законодавства України, працівники УСБУ у Львівській області для захисту прав та інтересів фактично затриманого ОСОБА_5 його захисника ОСОБА_2 не допустили, слідчу дію проводили без його участі.

Незважаючи на те, що о/у УСБУ у Львівській області ОСОБА_36 дозволив адвокату ОСОБА_2 бути присутнім при огляді місця події, в подальшому, адвоката ОСОБА_2 в службовий кабінет екологічної інспекції Львівської області, де складався протокол огляду місця події та відбулось його зачитання на відео зйомку, не допустили. При підписанні протоколу огляду місця події ОСОБА_5 повідомив о/у УСБУ у Львівській області ОСОБА_36, що він не буде підписувати протокол, поки його не огляне його захисник, однак, ОСОБА_36 відповів, що захисник буде представлений згодом після огляду місця події.

Працівниками УСБУ у Львівській області при відсутності фізичного опору з боку ОСОБА_5, останнього схоплено та без законної необхідності повалено на підлогу коридору приміщення екологічної інспекції у Львівській області, під час чого було спричинено легкі тілесні ушкодження у вигляді садна в ділянці лівого ліктьового суглобу, що підтверджує висновок судово-медичної експертизи №1718 від 06.07.2011 року (т. 5, а.с. 9).

Допитаний в суді о/у УСБУ у Львівській області ОСОБА_36, який проводив затримання ОСОБА_5 та огляд місця події з його участю, повідомив, що даною слідчою дією керував він. Процесуальних документів 04.07.2011 року про затримання ОСОБА_5 не складав, чи роз'яснював процесуальні права ОСОБА_5, не пригадав.

За вказаних обставин суд констатує грубе порушення права ОСОБА_5 на захист, а також нелюдське та таке, що принижує людську гідність, поводження працівниками УСБУ у Львівській області по відношенню до ОСОБА_5

Всупереч вимогам ст. ст. 85, 85-1, 85-2 КПК України, перед початком огляду місця події учасників слідчої дії не повідомлено про факт застосування відеозйомки, а також характеризуючі дані відеокамери та відеокасети, що не дає можливості ідентифікувати оригінали відеозаписів. Всупереч вимогам ст. ст. 85, 177, 178, 184,

188, 190, 191, 195 КПК України, органом дізнання не складено протоколу особистого огляду (обшуку) одягу ОСОБА_5, про результати особистого обшуку ОСОБА_5 в протоколі огляду місця події нічого не зазначено. В порушення вимог ст. ст. 85, 190, 191, 195 КПК України, у протоколі огляду місця події не вказано усіх осіб, які були присутні при огляді місця події. З відеозапису огляду місця події з участю ОСОБА_5 зафіксовано працівника УСБУ у Львівській області, якого не вказано серед присутніх у протоколі огляду місця події.

Всупереч вимогам ст. ст. 85, 195 КПК України, у протоколі огляду місця події не вказано підстави для проведення даної слідчої дії, у тому числі не зазначено, що слідча дія проводиться на підставі заяви ОСОБА_10, та не повідомлено, що саме шукають працівники УСБУ у Львівській області.

Всупереч вимогам ст. ст. 85, 85-2, 190, 191, 195 КПК України, на відеозаписі не зафіксовано процес поміщення вилучених під час огляду об'єктів в пакети, їх опечатування та проставлення на них підписів понятих. О 11:41 год. 33 секунди учасники слідчої дії перемістились з коридору, де був затриманий ОСОБА_5, в його службовий кабінет, при цьому усі виявлені у ОСОБА_5 предмети, а саме мобільний телефон «Нокіа-6700», гроші, ключі залишились на підлозі коридору. На цей момент ці предмети не були вилучені, поміщені в пакети, опечатані та скріплені підписами понятих.

В порушення вимог ст. ст. 85, 190, 191, 195 КПК України, органом дізнання у даному протоколі не в повному обсязі вказані обставини проведення огляду місця події.

Також суд констатує, що даний протокол не несе жодного доказового значення для обвинувачення ОСОБА_4 та ОСОБА_5, оскільки під час огляду місця події не виявлено та не вилучено жодних речових доказів на підтвердження винуватості останніх, у тому числі грошей, які могли бути предметом хабара.

Явку з повинною ОСОБА_5 від 04.07.2011 року (т. 1, а.с. 84-86) слід визнати недопустимим та сумнівним доказом винуватості підсудних, оскільки судом встановлено, що цей документ написаний ОСОБА_5 під психологічним тиском та під диктовку працівників УСБУ у Львівській області, що суперечить вимогам ст. 96 КПК України в редакції 1960 року, відповідно до якої явкою з повинною є особисте, добровільне письмове повідомлення заявником органу дізнання про злочин.

Суд констатує, що явка з повинною написана ОСОБА_5 з порушенням конституційного права особи на захист, що суперечить вимогам ст. 59 Конституції України та ст. 21 КПК України в редакції 1960 року, оскільки на момент написання явки з повинною ОСОБА_5 перебував в статусі затриманого, неодноразово заявляв про допуск для захисту його прав та законних інтересів захисника ОСОБА_2, однак, в забезпеченні права на захист ОСОБА_5 було необгрунтовано відмовлено.

На порушення права захист та написання явки з повинною під тиском та під диктовку працівників СБУ ОСОБА_5 неодноразово вказував при затриманні та в ході допиту його в якості підозрюваного та обвинуваченого. Зокрема, про це зазначено в протоколі затримання ОСОБА_5 (т. 1, а.с. 146), протоколі допиту підозрюваного (т. 1, а.с. 158).

Суд вважає, що явка з повинною ОСОБА_5, його пояснення в УСБУ у Львівській області та в прокуратурі Львівської області є недопустимими доказами та не можуть підтверджувати вину підсудних у вчиненні інкримінованих їм злочинів.

В матеріалах кримінальної справи наявний відеозапис, на якому зафіксовано процес зачитування ОСОБА_5 явки з повинною. Враховуючи вищенаведені обставини написання явки з повинною суд вважає

даний відеозапис недопустимим доказом. Також слід зазначити, що в явці з повинною не вказано про застосування відеозапису під час відібрання явки з повинною, що суперечить вимогам ст. ст. 96, 85-2 КПК України. З відеозапису зачитування ОСОБА_5 явки з повинною видно двох понятих, які в заяві ОСОБА_5 не вказані. Відеозапис опитування ОСОБА_5 у відсутності захисника здобутий з порушенням права на захист.

З приводу порушення права на захист при затриманні та проведенні першочергових слідчих дій ОСОБА_5 звертався зі скаргою на адресу прокурора області (т. 3, а.с. 55–56).

В ході судового розгляду ОСОБА_5 категорично заперечив явку з повинною, оформлену від його імені, та пояснення, які було здобуто з порушенням права на захист і внаслідок застосування до ОСОБА_5 психологічного тиску та проведення процесуальних дій в нічний час.

Протокол пред'явлення ОСОБА_11 фотознімків для впізнання ОСОБА_5 (т. 2, а.с. 107–108) слід визнати недопустимим та недостовірним доказом, оскільки впізнання проведено всупереч вимогам ст. ст. 174, 176 КПК України. Орган досудового слідства перед пред'явленням фотознімків для впізнання у ході допиту не з'ясував в ОСОБА_11 детальні зовнішні характеристики ОСОБА_5, за якими ОСОБА_11 змогла б його впізнати. Окрім того, ОСОБА_11 за обставин наявності самого ОСОБА_5, пред'явлено для впізнання не ОСОБА_5, а лише його фотокартку. Як видно із даного протоколу, наявні на такому фотокартки істотно різняться між собою, на фотокартках зображено осіб різного віку, з різними зачісками, з різними рисами обличчя, з різним одягом.

Протокол пред'явлення ОСОБА_11 для впізнання ОСОБА_4 (т. 4, а.с. 24–28) слід визнати недопустимим та недостовірним доказом з наступних підстав. Впізнання проведено з порушенням вимог ст. ст. 174, 175, 176 КПК України, оскільки перед цією слідчою дією в ході допиту ОСОБА_11 не було з'ясовано зовнішні характеристики ОСОБА_4, за якими вона б могла впізнати останнього. Особи, які пред'являлись для впізнання, було різного віку, різної тіло будови, одягнуті в різний одяг.

Протокол пред'явлення ОСОБА_8 для впізнання ОСОБА_4 (т. 4, а.с. 29–32) слід визнати недопустимим та недостовірним доказом з наступних підстав. Впізнання проведено з порушенням вимог ст. ст. 174, 175, 176 КПК України, оскільки перед цією слідчою дією в ході допиту ОСОБА_8 не з'ясовано зовнішніх характеристик ОСОБА_4, за якими він би його впізнав. Крім того, особи, які пред'являлись для впізнання, були різного віку та тіло будови, були одягнені в різному одязі.

На незаконність проведення даної слідчої дії та недопустимість цього доказу вказує і те, що під час очної ставки ОСОБА_4 на запитання слідчого, чи знає ОСОБА_8, вказав, що бачив ОСОБА_8 раніше в слідчому відділі прокуратури області, де між ними ще раніше мала бути проведена очна ставка. Дану слідчу дію раніше було відмінено через погане самопочуття ОСОБА_4 ОСОБА_8 слова ОСОБА_4 підтвердив та зазначив, що раніше бачив ОСОБА_4 у прокуратурі області.

Доказом обвинувачення підсудних є відеозапис з камери, яка була на ОСОБА_10 при передачі грошей ОСОБА_5 04.07.2011 року, та запис з якої слідчий надавав для перегляду ОСОБА_10 Проте, у матеріалах кримінальної справи даний запис відсутній, в ході судового розгляду не досліджувався. Разом з тим, даний відеозапис не підтверджує вину підсудних, оскільки факт цієї зустрічі ОСОБА_5 не заперечується, проте зустріч відбувалась за його словами з-приводу повернення грошей за вихід ОСОБА_55 та ОСОБА_32 зі спільного бізнесу.

В обвинувальному висновку слідчий покликається на те, що під час розслідування справи, за постановою

Галицького районного суду від 26.07.2011 року надано дозвіл на отримання від оператора мобільного зв'язку ПАТ «Київстар» усіх з'єднань з номерів телефонів НОМЕР_5 (ОСОБА_4.), НОМЕР_6 (ОСОБА_4.), НОМЕР_7 (ОСОБА_4.) та НОМЕР_8 (ОСОБА_5). Та на виконання постанови суду листом №1289\10\01\03\00 від 15.09.2011 року Львівською філією ПАТ «Київстар» скеровано в прокуратуру Львівської області таку інформацію на електронному носії. Цей електронний носій оглянутий слідчим, на підставі чого ним зроблено відповідні висновки.

У справі відсутні будь-які дані про належність номерів мобільних телефонів, які вказані вище, ОСОБА_4 В ході судового розгляду даної справи судом оглянуто отриманий з Львівської філії ПрАТ «Київстар» електронний носій (компакт-диск), який виявився пустим, та жодної інформації не містить.

Згідно супровідного листа №62/14/1-2065 від 17.08.2011 року (т. 4, а.с. 43) в прокуратуру Львівської області за підписом керівника УСБУ у Львівській області скеровано протоколи за результатами здійснення оперативно-розшукових заходів, які тимчасово обмежують права людини за справою №2008. Дані протоколи слід визнати недопустимими доказами, оскільки разом з ними не скеровано, і у матеріалах кримінальної справи відсутні, постанови апеляційного суду Львівської області на дачу дозволів для проведення ОТЗ щодо ОСОБА_4 та ОСОБА_5, у тому числі на зняття інформації з каналів зв'язку, візуальне спостереження в громадських місцях, службовому приміщенні із застосуванням фото-, кіно-, відеозйомки, оптичних та радіоприладів.

Супровідний лист №62/14/1-2065 від 17.08.2011 року не зареєстрований у встановленому порядку в канцелярії прокуратури області та не розписаний на слідчого, що розслідував дану кримінальну справу, про що свідчить відсутність печатки прокуратури Львівської області з вхідними реєстраційними даними.

В матеріалах кримінальної справи відсутній документ, який підтверджує легалізацію матеріалів ОТЗ у встановленому порядку.

Стенограми розмов, які є додатками до протоколів за результатами здійснення оперативно-розшукового заходу, який тимчасово обмежує права людини, є неналежними та недопустимими доказами у справі з наведених вище підстав.

Стенограми складені старшим оперуповноваженим БКОЗ УСБУ у Львівській області ОСОБА_24, який на власний розсуд визначив, кому належать ті чи інші фрази. Носії інформації, на яких ці розмови були записані, до матеріалів справи не долучені, доказами не визнані. Згідно відповіді Апеляційного суду Львівської області на запит суду отримано відповідь про те, що відносно ОСОБА_4 був наданий дозвіл на проведення оперативно-розшукових заходів із використанням технічних засобів постановою апеляційного суду Львівської області від 17 травня 2011 року терміном на 120 діб, та постановою апеляційного суду Львівської області від 14 червня 2011 року терміном на 90 діб. Щодо ОСОБА_6 був наданий дозвіл на проведення оперативно-розшукових заходів із використанням технічних засобів постановою апеляційного суду Львівської області від 26 квітня 2011 року терміном на 120 діб. Щодо ОСОБА_5 був наданий дозвіл на проведення оперативно-розшукових заходів із використанням технічних засобів постановою апеляційного суду Львівської області від 17 травня 2011 року, від 25 травня 2011 року терміном на 120 діб.

Згідно п. 2 Постанови Пленуму ВСУ від 28 березня 2008 року № 2 Про деякі питання застосування судами України законодавства при дачі дозволів на тимчасове обмеження окремих конституційних прав і свобод людини і громадянина під час здійснення оперативно-розшукової діяльності, дізнання і досудового слідства, за

вмотивованим рішенням суду можуть бути застосовані такі обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина, як, зокрема, зняття інформації з каналів зв'язку, застосування інших технічних засобів одержання інформації.

Таким чином, зняття інформації з каналів зв'язку та застосування технічних засобів одержання інформації є різними видами відповідних обмежень.

З відповіді, яка надійшла з Апеляційного суду Львівської області, видно, що було надано дозвіл на застосування технічних засобів одержання інформації, а не на зняття інформації з каналів зв'язку. Номери каналів зв'язку у відповіді суду не вказані.

Суд вважає, що Апеляційним судом Львівської області не надавався дозвіл на застосування такого заходу, як зняття інформації з каналів зв'язку, які зазначені в протоколах, складених за результатами здійснення оперативно-розшукового заходу, який тимчасово обмежує права людини.

З врахуванням наведеного, усі протоколи, які складені за результатами здійснення оперативно-розшукового заходу, є недопустимими та недостовірними доказами у справі.

Висновок криміналістичної експертизи матеріалів та засобів відео-звукозапису №№2991/2992, 2993 від 19.10.2011 року (т. 5, а.с. 50–62) жодного доказового значення для встановлення вини ОСОБА_4 та ОСОБА_5 не має, оскільки об'єктом дослідження експертизи був диктофон, який ініціативно, цілеспрямовано використовувався заявником ОСОБА_10 у розмові, як він вказує, з ОСОБА_5 та ОСОБА_4 У відповідності до рішення Конституційного Суду України від 20.10.2011 року у справі №1-31/2011, дані записи розмов, зроблені з наданого ОСОБА_10 диктофону, є недопустимим доказом.

Висновок комп'ютерно-технічної експертизи №3047-3050 від 24.10.2011 року (т. 5, а.с. 74–80) жодного доказового значення для встановлення вини ОСОБА_4 та ОСОБА_5 не має, оскільки відомості у досліджених об'єктах – мобільних телефонах не містять даних про факти вимагання, передачі, одержання будь-яких грошей. Сімкартки з мобільних телефонів, які вилучено у ОСОБА_4, всупереч вимогам ст. ст. 85,190,191,195 КПК України, у протоколі огляду місця події не вказані як вилучені, не опечатувались у пакети з проставленням на них підписів понятих та інших учасників слідчої дії. Вилучення вказаних сімкарток з мобільних телефонів ОСОБА_4 не зафіксовано жодним процесуальним документом у справі. Допитаний у ході судового розгляду слідчий прокуратури області ОСОБА_45 повідомив, що він не оглядав вказаних сімкарток і не долучав до справи. Таким чином, відомості, які містяться у сім картках, не можуть слугувати допустимими та достовірними доказами, та не підтверджують вину підсудних у вчиненні інкримінованих злочинів.

Показання свідка ОСОБА_48 (т. 2, а.с. 211–212), яка проводила експертизу грошових коштів в розмірі 7 500 доларів США, жодного доказового значення для встановлення вини ОСОБА_4 і ОСОБА_5 не має. Проте, свідок ОСОБА_48 підтвердила, що з кримінальної справи зник клаптик паперу з написом, який, як ствердив ОСОБА_10, зробив він.

Протокол огляду документів (т. 2, а.с. 213–214) жодного доказового значення для встановлення вини ОСОБА_4 та ОСОБА_5 не має, оскільки в пам'яті системного блоку комп'ютера, вилученого у ОСОБА_5, інформації, яка має значення по справі, не встановлено.

Вилучена в ході обшуку робочого стола ОСОБА_5 декларація не містить даних про злочини, які інкримінуються ОСОБА_4 та ОСОБА_5

Протокол огляду документів (т. 2, а.с. 218–223) жодного доказового значення для встановлення вини ОСОБА_4 і ОСОБА_5 не має, оскільки містить необгрунтовані припущення про здобуття доказів вини підсудних.

Всупереч вимогам ст. 62 Конституції України визнано речовим доказом мобільний телефон ОСОБА_5, який не містить жодної інформації про факти вимагання хабара чи одержання хабара ОСОБА_4 за пособництва ОСОБА_5 Всупереч вимогам ст. 62 Конституції України грошові кошти в сумі 145 грн., вилучені у ОСОБА_5, визнано коштами, які здобуті злочинним шляхом. Записник ОСОБА_5 зеленого кольору не містить інформації, яка має значення для справи. В порушення вимог ст. 62 Конституції України визнано речовим доказом три мобільні телефони ОСОБА_4, оскільки в мобільних телефонах та на сім картках немає жодної інформації про факти вимагання хабара ОСОБА_4 або одержання хабара ОСОБА_4 за пособництва ОСОБА_5 Враховуючи, що мобільні телефони у ОСОБА_4 вилучено під час огляду місця події з істотним порушенням кримінально-процесуального законодавства щодо документування можливих протиправних дій, та права особи на захист, доказ у вигляді інформації на мобільних телефонах слід визнати недопустимим. Вилучені у ОСОБА_4 службове посвідчення, кредитна (зарплатна картка), водійські права, дозвіл на використання травматичної зброї, реєстраційне посвідчення на автомобіль та довіреність на право керування автомобілем, доказового значення для вирішення даної справи не мають.

Наявні в матеріалах кримінальної справи постанови про відмову в порушенні кримінальної справи від 30.11.2010 року /ЖРЗПЗ №3280/1/ (т. 2, а.с. 188–189), від 31.03.2011 року /ЖРЗПЗ №533 від 15.03.2011 року/ (т. 2, а.с. 191), від 31.03.2011 року /ЖРЗПЗ №352/2 від 20.04.2011року/ (т. 2, а.с. 192), від 12.10.2011 року /ЖРЗПЗ №3003/1 від 03.10.2011 року/ (т. 2, а.с. 199), згідно з якими за фактом виявлення гральних атракціонів у приміщеннях, які орендував ОСОБА_8, відмовлено у порушенні кримінальної справи за ст. 203 КК України на підставі ст. 6 п. 2 КПК України, а також висновок спеціаліста про проведення комп'ютерно-технічного дослідження №395 від 14.10.2011 року (т. 2, а.с. 200–205), згідно з яким гральні автомати не містять механічних пристроїв для видачі виграшів і можуть використовуватись для дозвілля як розважальний гральний атракціон без грошового виграшу, свідчать про те, що ОСОБА_8 займався законною підприємницькою діяльністю, пов'язаною з ігровими атракціонами, і підстав сплачувати хабарі за зайняття цим видом діяльності у ОСОБА_10 не було.

Пред'явлене ОСОБА_4 обвинувачення в пособництві в зайнятті гральним бізнесом не ґрунтується на жодних доказах, які зібрані в ході досудового слідства та судового розгляду даної справи.

Допитаний у ході судового розгляду ОСОБА_6 повідомив, що протягом січня–липня 2011 року здійснював зайняття забороненим видом господарської діяльності – гральним бізнесом за адресою: АДРЕСА_4. ОСОБА_4 не повідомляв його ні про які перевірки у даному закладі, про існування закладу по АДРЕСА_4 нічого не знав. В судовому засіданні ОСОБА_6 заперечив причетність ОСОБА_4 до ведення ОСОБА_6 грального бізнесу по АДРЕСА_4, та вказав, що ОСОБА_4 не було відомо про ведення ним, ОСОБА_6, грального бізнесу. Ні ОСОБА_4, ні ОСОБА_5 не сприяли йому у діяльності ігрового бізнесу. ОСОБА_6 визнав себе винним у зай-

нятті гральним бізнесом та просив застосувати до нього Закон України «Про амністію в 2011 році». Постановою суду ОСОБА_6 звільнено від кримінальної відповідальності у зв'язку із амністією.

Зібрані у справі докази вини ОСОБА_6 в зайнятті останнім гральним бізнесом, вини ОСОБА_4 у вчиненні інкримінованого йому злочину, передбаченого ст. 27 ч. 5 - ч. 1 ст. 203-2 КК України, не підтверджують. Допитані в ході судового розгляду даної справи свідки ОСОБА_14 (т. 9, а.с. 96–97), ОСОБА_15 (т. 9, а.с. 97–98), ОСОБА_16 (т. 9, а.с. 98–99) повідомили, що з підсудними ОСОБА_4 та ОСОБА_5 не знайомі, про факти пособництва ОСОБА_4 в зайнятті гральним бізнесом нічого не вказали. Інших доказів причетності ОСОБА_4 до зайняття ОСОБА_6 гральним бізнесом в матеріалах справи також не має.

Пред'явлене ОСОБА_4 та ОСОБА_5 обвинувачення в одержанні хабара в особливо великому розмірі, в пособництві в одержанні хабара в особливо великому розмірі від ОСОБА_6, а також обвинувачення в зловживанні владою та службовим становищем ОСОБА_4 та пособництво в зловживанні владою та службовим становищем ОСОБА_5 ґрунтується на доказах, які є не допустимими, підлягають критичній оцінці та визнанню їх сумнівними, недостовірними доказами.

Явка з повинною ОСОБА_6 не є належним та допустимим доказом по даному обвинуваченню, виходячи з наступного.

В обвинувальному висновку стверджується, що 04.07.2011 року в УСБУ у Львівській області звернувся ОСОБА_6 із явкою з повинною, в котрій зазначив, що він займається гральним бізнесом, ОСОБА_4 у нього вимагає щомісячно хабарі в сумі 37 000 (тридцять сім тисяч) доларів США за непроведення перевірок його господарської діяльності, і ОСОБА_6 передає гроші через ОСОБА_5

Проте, в явці з повинною ОСОБА_6 не зазначає, що займається гральним бізнесом, а вказує, що є власником семи інтерактивних клубів. Про гральний бізнес за адресою: АДРЕСА_4 ОСОБА_6 не вказує.

Водночас, явка з повинною була написана ОСОБА_6 під тиском та під диктовку працівників УСБУ, що підтверджується наступними доказами.

Згідно матеріалів справи (т. 3, а.с. 28–39) 05 липня 2011 року в буфеті готелю «Жорж» ОСОБА_39 зустрівся з ОСОБА_6, де останній повідомив про те, як його незаконно 4 липня 2011 року затримали працівники УСБУ у Львівській області, і шляхом насильства, погроз і шантажу заставили оговорити ОСОБА_4 На зустрічі з ОСОБА_39 ОСОБА_6 добровільно та власноручно написав заяву на ім'я прокурора Львівської області (т. 3, а.с. 30–33), де описав обставини його затримання, побиття, викрадення та вивезення в невідомому напрямку, поміщення в невідоме приміщення та вимагання повідомити про давання грошей ОСОБА_4 ОСОБА_6 спочатку даний факт заперечував, однак, після побиття, побоюючись за своє життя, під диктовку написав так звану явку з повинною. Також ОСОБА_6 в заяві на ім'я прокурора вказав, що під час його затримання працівники УСБУ у Львівській області забрали у нього 3 000 доларів США. Написану власноручно заяву ОСОБА_6 віддав ОСОБА_39, який, в свою чергу, разом із своєю заявою на ім'я прокурора області 07.07.2011 року подав у прокуратуру. По викладених у заяві ОСОБА_39 та заяві ОСОБА_6 фактах жодної перевірки прокуратурою області не проводилось, натомість, 08.08.2011 року ОСОБА_39 отримав формальну відписку, згідно якої підстав для проведення перевірки в порядку статті 97 КПК України по наведених в заявах фактах прокурор не вбачав, та не проводячи перевірку, у відповіді зазначив, що наведені в заявах факти не підтвердились.

Допитаний в суді свідок ОСОБА_49 (т.11 а.с. 202–214) повідомив, що бачив, як ОСОБА_6 насильно витягли з машини, повалили на землю та почали бити. Потім одягли кайданки та затягли в автомобіль і вивезли в невідомому напрямку. Також зазначений свідок був очевидцем розмови ОСОБА_6 та ОСОБА_39, та в своїх показах підтвердив, що ОСОБА_6 добровільно, без будь-якого примусу писав заяву на ім'я прокурора області, яку передав ОСОБА_39

Допитаний в суді свідок ОСОБА_29 (т. 11, а.с. 125–129), який брав участь як понятий при відібранні явки з повинною, повідомив, що після участі в якості понятого в затриманні ОСОБА_5 по даній справі, він та ще один понятий поїхали на якусь квартиру. В цій квартирі, як їм повідомили, знаходився власник ігрового бізнесу. В квартирі поняті знаходились 3–4 години, протягом яких із так званим власником ігрового бізнесу постійно проводили бесіду працівники спецслужб. Під кінець поняті засвідчили слова, які начитав власник ігрового бізнесу на камеру. Свідок ОСОБА_29 в показах зазначив, що цей чоловік явку з повинною зачитував на камеру, а працівники спецслужб за камерою тримали листочок з написаним текстом, і цей чоловік цими записами користувався. Також свідок ОСОБА_29 зазначив, що фізичного примусу на цього чоловіка не було, але йому було запропоновано варіанти, як можна було вийти з ситуації, яка для нього склалась. Двоє-троє чоловік постійно знаходились з цим власником грального бізнесу, та постійно з ним про щось розмовляли.

Суд констатує, що явка з повинною ОСОБА_6 не була добровільною та була написана під тиском працівників УСБУ у Львівській області.

У ході судового розгляду ОСОБА_6 (т. 10, а.с. 162–164) повністю заперечив факти вимагання у нього хабарів та давання їх ОСОБА_4, у тому числі через ОСОБА_5 Від своїх показів, даних на досудовому слідстві, та явки з повинною відмовився. Водночас, вказав, що з ОСОБА_4 він познайомився у 2009 році на автомийці, вони розговорилися, обмінялися телефонами, після чого почали дружити. Дружили сім'ями, відпочивали, святкували дні народження. Могли один одному позичити гроші. У 2009 році ОСОБА_4 познайомив його з братом своєї дружини ОСОБА_5 Він мав телефон ОСОБА_5, який також позичав у нього кошти та повертав їх. У період 2009 – 2010 років він відкрив інтерактивні клуби у АДРЕСА_9, АДРЕСА_6, АДРЕСА_4. ОСОБА_4 знав, що у нього є інтерактивні клуби. На АДРЕСА_4 у нього стояли ігрові автомати. ОСОБА_4 не знав про це. У січні 2011 року по АДРЕСА_4 ніхто перевірок не проводив, він з ОСОБА_4 не знайомився, він був знайомий з ним два роки до цього. ОСОБА_4 йому ніколи ніяких умов передавання грошей не ставив, вони були у дружніх відносинах. Він ОСОБА_4 для його батьків позичав гроші в сумі 1 500 доларів США та він передавав ці кошти через ОСОБА_5 Був момент, що він у ОСОБА_4 позичав 400 доларів США. Також спілкувався по телефону з ОСОБА_5 з-приводу купівлі дерева. ОСОБА_5 він теж позичав гроші, які той в подальшому повертав. Жодних коштів в якості хабарів ОСОБА_4 через ОСОБА_5 не передавав. Факту вимагання хабарів не було. У нього не було прибутків в розмірі 300 000 (триста тисяч) грн., його доходи становили в різні періоди 100 000 (сто тисяч) грн., 120 000 (сто двадцять) тисяч грн. Не зміг пояснити чому він надавав такі покази на досудовому слідстві. Відмовився пояснювати чому писав явку з повинною та давав відповідні покази на досудовому слідстві. Не пригадав, чи надавав він коментарі з приводу запису розмов. Не пригадав, чи примушували його давати покази на досудовому слідстві. Відмовився давати пояснення з приводу обвинувачення ОСОБА_4 і ОСОБА_5 Повідомив, що знає ОСОБА_10 давніше ніж ОСОБА_4, і саме він у 2009 році познайомив ОСОБА_4 з ОСОБА_10 Заперечив свої показання на досудовому слідстві про те, що з ОСОБА_4 познайомився в жовтні 2010 року. ОСОБА_39 він знає з 2009 року.

Таким чином, в судовому засіданні ОСОБА_6 повністю заперечив обставини, викладені у обвинувальному висновку.

Незважаючи на те, що у ході судового розгляду справи ОСОБА_6 відмовився від показань, даних на досудовому слідстві, такі показання ОСОБА_6 не містили інформацію про номінали, серії та номери купюр, які він передавав ОСОБА_4 через ОСОБА_5, як і де саме він передавав гроші ОСОБА_5 в січні, лютому, березні, квітні 2011 року. Тобто не пригадує ні конкретних сум, ні місця, ні обставин таких подій, а тому не можуть бути доказами обвинувачення у вчиненні ОСОБА_4 та ОСОБА_5 інкримінованих їм злочинів.

При проведенні відтворення обстановки та обставин події ОСОБА_6 не згадав обставин передачі грошей у січні–квітні 2011 року, при цьому у протоколі даної слідчої дії, в порушення кримінально-процесуального законодавства України, повністю продубльовано протокол допиту свідка ОСОБА_6

Таким чином, суд вважає, що показання ОСОБА_6 з приводу вимагання у нього ОСОБА_4 хабарів та давання останньому хабарів та протокол відтворення обстановки та обставин події за його участю є сумнівними та недостовірними доказами у справі, які повністю заперечені ОСОБА_6 в судовому засіданні і не можуть бути доказами обвинувачення.

Стенограми розмов між ОСОБА_6 та ОСОБА_4, які були складені за результатами проведення оперативно-розшукових заходів (прослуховування телефонних розмов), та зміст яких в ході допиту в якості свідка чи обвинуваченого під час досудового слідства намагався пояснити ОСОБА_6, не є допустимими доказами у справі. В матеріалах справи відсутні докази, що ці розмови велись між ОСОБА_6 та ОСОБА_4, відсутні висновки експертиз щодо встановлення належності голосу в цих телефонних розмовах ОСОБА_4 чи ОСОБА_6, а також відсутні докази того, що належності номера мобільного телефону, по якому велись розмови з ОСОБА_6, ОСОБА_4 Наявні у кримінальній справі роздруківки розмов та відеозаписи не містять даних про вимагання та передачу хабара. Відсутні дані про вимагання та одержання хабара від ОСОБА_6 в матеріалах оперативно-розшукової діяльності, зокрема, у протоколах з відповідними додатками у вигляді стенограм розмов.

Записи цих розмов на електронному носії в матеріалах справи відсутні, що унеможливлює належним чином перевірити, чи велись такі розмови, та який зміст цих розмов.

Допитаний як на досудовому слідстві, так і в суді свідок ОСОБА_19 повідомив, що протягом 2010–2011 років посаду начальника відділу займав ОСОБА_4, однак, останній біля 5 місяців був відсутній на роботі, і цей свідок виконував його обов'язки. Зокрема, свідок зазначив, що з жовтня 2010 року по липень 2011 року до нього потрапляла уся вхідна пошта, і саме він організовував роботу відділу замість ОСОБА_4, з яким він не спілкувався. ОСОБА_4 самостійно, без участі працівників очолюваного ним відділу, не міг здійснювати перевірки закладів, що здійснюють гральний бізнес, не зміг би виконати огляди, виїмки, відібрання пояснень. В січні 2011 року та в інший час ОСОБА_4 не скеровував його або інших працівників відділу на перевірку діяльності закладу, що розміщений у АДРЕСА_4, і такої перевірки вони не проводили. Аналогічні покази дали свідки, підлеглі ОСОБА_4 – ОСОБА_20, ОСОБА_21, ОСОБА_22, які вважали ОСОБА_4 формальним керівником, оскільки він фактично роботою не займався, нарад не відвідував і не проводив, мав неприязні стосунки з керівництвом, його обов'язки фактично виконував ОСОБА_19

Допитана у ході судового розгляду свідок ОСОБА_14, яка з січня 2011 року по липень 2011 року працювала у залі з ігровими автоматами, що у АДРЕСА_4, свідком будь-яких протиправних дій ОСОБА_4 та

ОСОБА_5 не була. Допитаний у ході судового розгляду справи свідок ОСОБА_15 повідомив, що знайомий з підсудним ОСОБА_6 Близько 2 років працював охоронником у залі з ігровими автоматами у АДРЕСА_4. У його обов'язки входило відкривати двері та спостерігати за порядком у залі. Інших підсудніх ОСОБА_4 та ОСОБА_5 не знає і йому невідомо про їх протиправні діяння. Допитаний у ході судового розгляду справи свідок ОСОБА_16 повідомив, що знайомий лише з підсудним ОСОБА_6 Він працював контролером в залі з ігровими автоматами у АДРЕСА_4. Підсудніх ОСОБА_4 та ОСОБА_5 не знає і про них йому нічого невідомо. Допитаний у ході судового розгляду справи свідок ОСОБА_12 повідомив, що знайомий тільки з ОСОБА_6 З іншими підсудними ОСОБА_4 та ОСОБА_5 не знайомий і про них йому нічого не відомо.

Згідно ст. 65 КПК України в редакції 1960 року, доказами в кримінальній справі є всякі фактичні дані, на підставі яких у визначеному законом порядку орган дізнання, слідчий і суд встановлюють наявність або відсутність суспільно небезпечного діяння, винність особи, яка вчинила це діяння, та інші обставини, що мають значення для правильного вирішення справи. Ці дані встановлюються: показаннями свідка, показаннями потерпілого, показаннями підозрюваного, показаннями обвинуваченого, висновком експерта, речовими доказами, протоколами слідчих і судових дій, протоколами з відповідними додатками, складеними уповноваженими органами за результатами оперативно-розшукових заходів, та іншими документами.

У ст. 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод встановлено, що нікого не може бути піддано катуванню або нелюдському чи такому, що принижує гідність, поводженню або покаранню. За ст. 28 Конституції України кожен має право на повагу до його гідності. Ніхто не може бути підданий катуванню, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує його гідність, поводженню чи покаранню.

В одному із фундаментальних рішень Європейського суду з прав людини (рішення у справі «Сельмуні проти Франції») визначено, що ст. 3 Конвенції є втіленням основних цінностей демократичних суспільств, які входять до складу Ради Європи, і вважається одним із найважливіших основоположних положень Конвенції, відступ від якого не дозволяється.

У своїх рішеннях Європейський Суд з прав людини зазначає, що ст. 3 Конвенції захищає одну із фундаментальних цінностей демократичного суспільства, згідно з цією статтею забороняється будь-яке катування або нелюдське чи таке, що принижує гідність, поводження, незалежно від обставин справи чи поведінки потерпілого (рішення у справі «Лабіта проти Італії»).

Відповідно до ст. 3 Конвенції поводження визнається нелюдським при досягненні мінімального рівня жорстокості. Оцінка цього мінімального рівня є відносною: вона залежить від усіх обставин справи, таких як тривалість такого поводження, його фізичні та психічні наслідки, а також у деяких випадках стать, вік та стан здоров'я потерпілої особи (рішення у справі «Валашінас проти Литви»). Суд вважає поводження за «нелюдське», оскільки, воно було умисним, призводило або до справжніх тілесних ушкоджень, або до гострих фізичних чи душевних страждань. Поводження, на думку Європейського суду, було «таким, що принижує гідність», якщо воно мало на меті викликати у потерпілих почуття страху, муки і меншовартості, а відтак принизити та зневажити (рішення у справі «Кудла проти Польщі»).

Також у випадках, коли особа висуває небезпідставну скаргу про те, що вона була піддана неналежному поводженню зі сторони суб'єктів владних повноважень в порушення ст. 3 Конвенції, це положення, якщо його тлумачити як загальний обов'язок держави відповідно до ст. 1 Конвенції, вимагає, щоб було проведено ефек-

тивне офіційне розслідування, метою якого є виявлення і покарання відповідальних осіб. Якщо б це було не так, загальна правова заборона катування та нелюдського чи такого, що принижує гідність, поводження чи покарання, попри своє фундаментальне значення, була б неефективною на практиці, і в деяких випадках представники держави могли б фактично безкарно порушувати права тих, хто перебуває під їхнім контролем (рішення у справі «Ассенов та інші проти Болгарії», рішення у справі «Лабіта проти Італії»).

Розслідування за небезпідставним твердженням про неналежне поводження має бути ретельним та ефективним. Це означає, що органи влади мають завжди намагатись встановити події та не покладатися на поспішні або безпідставні висновки для закінчення розслідування чи для обгрунтування своїх рішень (рішення у справі «Ассенов та інші проти Болгарії»). Вони мають вживати всіх необхідних та доступних заходів, щоб отримати докази відносно подій, в тому числі, свідчення очевидців та результати експертиз (рішення у справі «Танрікулу проти Туреччини», рішення у справі «Гюль проти Туреччини»).

Проте, незважаючи на наявні у справі докази нелюдського та такого, що принижує гідність, поводження з ОСОБА_4, ОСОБА_6, ОСОБА_5, наявності відеозапису такого поводження, та наявності висновків судово-медичної експертизи про наявність у ОСОБА_4 та ОСОБА_5 тілесних ушкоджень, під час досудового розслідування даної кримінальної справи ретельне та ефективне розслідування проведено не було, та було поспішно констатовано факт відсутності порушень з боку працівників УСБУ.

Зокрема, незважаючи на те, що ОСОБА_39 у своїй заяві на ім'я прокурора Львівської області (т. 3, а.с. 5–11, т. 3, а.с. 28–39), а також в ході допиту в якості свідка (т. 3, а.с. 18–26), повідомляв про факти побиття ОСОБА_6 та незаконного з ним поводження, ефективне розслідування з цього приводу проведено не було. 25.07.2011 року слідчий ОСОБА_45 доручив проведення службового розслідування викладених у заяві ОСОБА_39 фактів начальнику УСБУ у Львівській області ОСОБА_60 (т. 3, а.с. 40). В матеріалах кримінальної справи відсутні результати такого службового розслідування, проте, наявна відповідь прокурора Львівської області ОСОБА_39 (т. 3, а.с 46–47), згідно якої прокуратурою області було встановлено, що у співробітників УСБУ у Львівській області в ході проведення ОРЗ виникла необхідність опитати ОСОБА_6, у зв'язку з чим останній був запрошений в УСБУ у Львівській області для дачі пояснень, на що добровільно погодився. Твердження про незаконне затримання останнього, нанесення тілесних ушкоджень, знущання під час затримання, транспортування і незаконне ув'язнення, незаконні вимоги до написання явки з повинною, свого підтвердження не знайшли. ОСОБА_6 від дачі показів з даного приводу відмовився на підставі ст. 63 Конституції України. В ході перевірки було з'ясовано, що ОСОБА_6 особисто в органи прокуратури з будь-якими скаргами не звертався, претензій до працівників правоохоронних органів не висловлював. А тому, підстав для проведення прокуратурою Львівської області перевірки в порядку ст. 97 КПК України в редакції 1960 року не вбачається. Проте, наведені у цій відповіді факти не відповідають встановленим судом обставинам справи.

Таким чином, суд вважає, що прокуратурою Львівської області не було проведено ефективного офіційного розслідування з метою виявлення і покарання відповідальних осіб по фактах, які були викладені у небезпідставних скаргах ОСОБА_39 та небезпідставній заяві ОСОБА_6, про те, що ОСОБА_6 був підданий неналежному поводженню зі сторони працівників УСБУ у Львівській області.

Також судом встановлено, що підсудний ОСОБА_4 та підсудний ОСОБА_5 зверталися до прокурора Львівської області (т. 3, а.с. 49–56) в порядку статей 94, 97 КПК України із заявами та скаргами, в яких зазна-

чали про факти неналежного поводження з ними зі сторони працівників УСБУ у Львівській області під час їхнього затримання 04.07.2011 року.

Перевірка викладених в цих скаргах обставин проводилась прокурором відділу управління нагляду прокуратури Львівської області ОСОБА_58, який 22 серпня 2011 року виніс постанову про відмову в порушенні кримінальної справи відносно працівників УСБУ у Львівській області ОСОБА_36 та ОСОБА_24 та інших за відсутністю в їх діях складу злочину (т. 3, а.с. 57–60).

В даній постанові прокурор ОСОБА_58 покликається на результати службової перевірки, проведеної УСБУ у Львівській області від 12.08.2011 року, з висновку за результатами проведення якої вбачається, що під час затримання та відібрання пояснень у ОСОБА_5 та ОСОБА_4 співробітники управління діяли в межах повноважень, факти нанесення їм тілесних ушкоджень та вчинення тиску свого підтвердження не знайшли. ОСОБА_58 також було проаналізовано наявні оперативні та процесуальні документи, висновки судово-медичних експертиз, та констатовано, що в ході проведення цієї перевірки доводи ОСОБА_5 та ОСОБА_4 щодо умисного заподіяння їм працівниками СБУ під час затримання тілесних ушкоджень вчинення фізичного та психологічного тиску під час відібрання пояснень свого підтвердження не знайшли. Проте, з матеріалів кримінальної справи вбачається, що відносно ОСОБА_4 та ОСОБА_5 застосовувалися незаконні методи фізичного впливу, що вбачається з відеозаписів їх затримання, а також підтверджується наявними в матеріалах кримінальної справи висновками судово-медичних експертиз.

Одна із основних правових позицій Європейського суду полягає у тому, що коли особу взято під варту в поліції здоровою, але на час звільнення з-під варти ця особа має ушкодження, у держави виникає обов'язок забезпечити достовірне пояснення причин таких ушкоджень, а в разі неспроможності зробити це виникає питання про порушення за ст. 3 Конвенції (рішення у справі «Томазі проти Франції»).

Допитаний в ході судового розгляду справи ОСОБА_58 повідомив (т. 10, а.с. 84–85), що по даній справі ним було винесено постанову про відмову в порушенні кримінальної справи щодо неправомірних, на думку ОСОБА_4 та ОСОБА_5, дій працівників УСБУ у Львівській області. Всі факти, відображені у постанові, відповідають дійсності. За результатами перевірки не встановив фактів побиття ОСОБА_4 Не зміг пригадати, як відбирав пояснення у ОСОБА_4 Не пригадав факту недопуску захисника під час опитування ОСОБА_4 Не пригадав, чи опитував він в ході проведеної ним перевірки ОСОБА_5

Проте, під час його допиту встановлено, що у ході проведення перевірки він ОСОБА_5 не опитував, не оглядав відеозапису затримання ОСОБА_4 та проведення огляду місця події, де видно як працівник СБУ наносить ОСОБА_4 руками та ногами умисні удари по тілу, внаслідок чого спричинив йому тілесні ушкодження, а також не оглядав відеозапису затримання ОСОБА_5 та проведення з ним огляду місця події. Також ОСОБА_58 не встановив осіб, які наносили тілесні ушкодження ОСОБА_4, не опитав їх. Показання ОСОБА_35 свідчать про проведення ним неповної перевірки та прийняття незаконного рішення про відмову в порушенні кримінальної справи щодо працівників СБУ, які перевищуючи службові повноваження, вчинили побиття ОСОБА_4 при його затриманні.

В ході судового розгляду було встановлено, що побиття ОСОБА_4 вчиняв працівник СБУ ОСОБА_44, який, будучи допитаний у ході судового розгляду справи (т.10, а.с.152–153), повідомив, що приймав участь у силовій фазі затримання підсудного ОСОБА_4 При затриманні було багато людей, тому не зміг вказати чи

були поняті. Він не мав на меті натягувати на голову ОСОБА_4 піджак, чи натягував він піджак, не пригадав. Після перегляду відео, де видно як ОСОБА_44 наносить ОСОБА_4 умисні удари по тілу, останній, скориставшись ст. 63 Конституції України, відмовився відповідати на запитання, чому він наносив ці удари.

Суд вважає, що внаслідок проведення неефективного розслідування повідомлених ОСОБА_4 та ОСОБА_5 фактів прокурор ОСОБА_58 не встановив справжніх причин тілесних ушкоджень, які були у ОСОБА_4 та ОСОБА_5, не встановив, хто ці тілесні ушкодження вчиняв, належним чином перевірку не провів, всупереч даним відео зйомки затримання ОСОБА_4 на якому зафіксовано особу, що безпідставно наносила тілесні ушкодження підсудному, у зв'язку з чим, на думку суду, мало місце порушення ст. 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та ст. 28 Конституції України.

Також, суд вважає, що наявні у справі визнавальні покази ОСОБА_6, а також явки з повинною ОСОБА_6 та ОСОБА_5, на яких будується обвинувачення підсудних у справі, були отримані з порушенням права на захист.

Порушення вимог п. 1 та пп. «с» п. 3 ст. 6 Конвенції у справі «Григор'єв проти України» встановлено у зв'язку з тим, що суд використав для засудження заявника визнавальні показання, які були отримані в результаті застосування фізичного впливу, коли його було затримано у зв'язку з адміністративним правопорушенням, але фактично допитано як підозрюваного, не забезпечуючи при цьому права мати захисника та права не свідчити проти себе. Національні судові органи не забезпечили справедливого судового розгляду щодо того, що визнавальні показання заявника були отримані в результаті застосування до нього фізичного впливу та за відсутності юридичної допомоги.

Порушення вимог п. 1 та пп. «с» п. 3 ст. 6 Конвенції у справі «Нечипорук і Йонкало проти України» встановлено у зв'язку з тим, що зізнання заявника у вчиненні злочину, надане ним внаслідок катування, було прийнято судами як доказ, що є порушенням вимог зазначеної статті незалежно від ступеня впливу цього зізнання на рішення суду та кількості підтверджень таких зізнавальних показів, наданих заявником в подальшому; фактично будучи підозрюваним у вчиненні відповідного злочину – статус, що за національним законодавством вимагає обов'язкової участі захисника, – заявник не мав можливості користуватись послугами захисника у відповідний період; суди не надали належного обґрунтування обвинувального вироку у справі заявника.

Порушення вимог п. 1 і пп. «с» п. 3 ст. 6 Конвенції у справі «Балицький проти України» встановлено у зв'язку з тим, що визнавальні показання, які в подальшому було використано судом для засудження заявника, відбирались у заявника формально як у свідка під час його адміністративного арешту, але фактично його допитували як підозрюваного, не забезпечуючи при цьому права мати захисника та права не свідчити проти себе.

Суд констатує, що пояснення, показання, явки з повинною від підсудних ОСОБА_5, ОСОБА_6 відбирались з порушенням їх права на захист, на юридичну допомогу, та з порушенням права не свідчити відносно себе.

Таким чином, суд приходить до висновку, що докази зібрані під час досудового слідства не можна брати в обґрунтування вини підсудних ОСОБА_4 та ОСОБА_5 внаслідок їх недопустимості чи недостовірності, зокрема:

- протокол допиту обвинуваченого ОСОБА_6 (т. 6, а.с. 31–34) є недопустимим та недостовірним доказом;

- протокол допиту свідка ОСОБА_12 (т. 3, а.с. 135) не містить даних про винуватість підсудних;

- протокол допиту свідка ОСОБА_13 (т. 3, а.с.144) не містить даних про винуватість підсудних;

- протокол допиту свідка ОСОБА_14 (т. 3, а.с. 146) не містить даних про винуватість підсудних;

- протокол допиту свідків ОСОБА_15 та ОСОБА_16 (т. 3, а.с. 150, 154) не містить даних про винуватість підсудних;

- протокол допиту свідка ОСОБА_17 (т. 3, а.с. 171–176) не містить даних про винуватість підсудних;

- протокол відтворення обстановки та обставин подій з обвинуваченим ОСОБА_6 (т. 3, а.с. 227–233) є недопустимим та недостовірним доказом;

- протокол огляду місця події (т. 3, а.с. 92–104) не містить даних про винуватість підсудних;

- показання спеціаліста НДЕКЦ при ГУ МВСУ у Львівській області ОСОБА_18 (т. 3, а.с. 158–160), з участю якого проводився огляд вилучених пристроїв не містить даних про винуватість підсудних;

- протокол огляду предметів (т. 3, а.с. 105–118) не містить даних про винуватість підсудних;

- журнали інкасації та виплат виграшів, а також записи про результати інкасації ігрових апаратів (т. 7, а.с. 2-272) не містять даних про винуватість підсудних;

- роздруковані в ході огляду ноутбука електронні файли (т. 7, а.с. 273–282)не містять даних про винуватість підсудних;

- протокол додаткового допиту обвинуваченого ОСОБА_6 (т. 6, а.с. 35–47) є недопустимим та недостовірним доказом;

- явка з повинною ОСОБА_6 (т. 3, а.с. 62, 64) є недопустимим та недостовірним доказом;

- стенограми звукозапису розмов, зроблених за результатами проведення оперативно розшукових заходів (т. 4, а.с.55; т. 4, а.с. 59; т. 4, а.с. 63; т. 4, а.с. 65; т. 4, а.с. 70; т. 4, а.с.71; т. 4, а.с. 79; т. 4, а.с. 81; т. 4, а.с. 83; т. 4, а.с. 85; т. 4, а.с. 89; т. 4, а.с. 91; т. 4, а.с. 93; т. 4, а.с. 95; т. 4, а.с. 97; т. 4, а.с. 99; т. 4, а.с. 101; т. 4, а.с. 103; т. 4, а.с. 109; т. 4, а.с. 111; т. 4, а.с. 113; т. 4, а.с. 117; т. 4, а.с. 125)є недопустимим та недостовірним доказом;

- протокол огляду документів – електронного диска з інформацією, отриманою з ПАТ «Київстар» (т. 5, а.с. 114–132) є недопустимим та недостовірним доказом;

- протокол допиту свідка ОСОБА_19 (т. 2, а.с. 140) містить дані про невинуватість підсудних;

- протокол допиту свідка ОСОБА_20 (т. 2, а.с. 146) містить дані про невинуватість підсудних;

- протокол допиту свідка ОСОБА_21 (т. 2, а.с. 149) містить дані про невинуватість підсудних;

- протокол допиту свідка ОСОБА_22 (т. 2, а.с. 153 містить дані про невинуватість підсудних;

- протокол допиту свідка ОСОБА_23 (т.3 а.с.167) не містять даних про винуватість підсудних;

- протокол допиту свідка ОСОБА_10 (т. 1, а.с. 121 –126) є сумнівним та недостовірним доказом;

- протокол відтворення обстановки та обставин подій зі свідком ОСОБА_10 (т. 4, а.с. 154–180) є сумнівним та недостовірним доказом;

- протоколи очних ставок свідка ОСОБА_10 з обвинуваченими ОСОБА_4 та ОСОБА_5 (т. 1, а.с. 220, 232) є сумнівними та недостовірними доказами;

- витяг з посадової інструкції розподілу функціональних обов'язків працівників відділу боротьби з правопорушеннями у сфері інтелектуальної власності та комп'ютерних технологій УДСБЕЗ ГУ МВС України у Львівській області (т. 6, а.с. 100–101) містить дані про невинуватість підсудних;

- протокол допиту свідка ОСОБА_24 (т. 2, а.с. 206; т. 6, а.с. 222) є сумнівним та недостовірним доказом;

- протокол допиту свідка ОСОБА_25 (т. 6, а.с. 225) – є сумнівним та недостовірним доказом;

- заява ОСОБА_10 від 04.07.2011 року та його первинні пояснення (т. 1, а.с. 12–19, 76–81) є недопустимими та недостовірними доказами;

- протокол огляду грошових коштів від 04.07.2011 року (т. 1, а.с. 40) є недопустимим та недостовірним доказом;

- протокол огляду технічних засобів від 04.07.2011 року (т. 1, а.с. 62; т. 5, а.с. 66) є недопустимим та недостовірним доказом;

- висновок криміналістичної експертизи матеріалів та засобів відео та звукозапису № 2991\2992\2993 від 19.10.2011 року (т. 5, а.с. 50) є недопустимим та недостовірним доказом;

- протокол за результатами здійснення оперативно-розшукового заходу від 15.08.2011 року та сенограмами запису розмови ОСОБА_5 та ОСОБА_10 (т. 4, а.с. 143) є недопустимим та недостовірним доказом;

- протокол огляду місця події від 04.07.2011 року з участю ОСОБА_4 (т. 1, а.с.67–71) є недопустимим та недостовірним доказом;

- протоколом огляду місця події від 04.07.2011 року з участю ОСОБА_5 (т. 1, а.с. 72–75) є недопустимим та недостовірним доказом;

- висновок комп'ютерно-технічної експертизи № 3047/3048/3049/3050 від 24.10.2011 року (т. 5, а.с. 74–80) не містить даних про винуватість підсудних;

- протокол огляду документів (т. 2, а.с. 218–220) є недопустимим та недостовірним доказом;

- протоколи допиту свідків ОСОБА_26 та ОСОБА_27 (т. 1, а.с. 97, 111; т. 1, а.с. 100, 107) є недопустимими та недостовірними доказами;

- протоколи допиту свідків ОСОБА_28 та ОСОБА_29 (т. 1, а.с. 103, 115; т. 1, а.с. 105, 118) є недопустимими та недостовірними доказами;

- протокол огляду місця події від 12.07.2011 року в приміщеннях, що в АДРЕСА_12, АДРЕСА_14 та АДРЕСА_15 (т. 2, а.с. 5–26) не містить даних про винуватість підсудних;

- протокол допиту свідка ОСОБА_8 (т. 1, а.с. 82; т. 2, а.с. 27) є сумнівним та недостовірним доказом;

- протоколом відтворення обстановки та обставин події з ОСОБА_8 (т. 4, а.с. 253) є сумнівним та недостовірним доказом;

- свідоцтво про державну реєстрацію ОСОБА_8 приватним підприємцем (т. 2, а.с. 33) не містить даних про винуватість підсудних;

- свідоцтво про сплату єдиного податку (т. 2, а.с. 34) не містить даних про винуватість підсудних;

- договір оренди приміщення в АДРЕСА_13 (т. 2, а.с. 36) не містить даних про винуватість підсудних;

- договір про надання послуг з виготовлення відео атракціонів (т. 2, а.с. 41) не містить даних про винуватість підсудних;

- атестати виробництва ігрових атракціонів (т. 2, а.с. 43–84) не містять даних про винуватість підсудних;

- протокол допиту свідка ОСОБА_7 (т. 2, а.с. 85–87) не містить даних про винуватість підсудних;

- протокол допиту свідка ОСОБА_32 (т. 2, а.с. 92–95) не містить даних про винуватість підсудних;

- протокол допиту свідка ОСОБА_31 (т. 2, а.с. 96–99) не містить даних про винуватість підсудних;

- інформаційний лист УДСБЕЗ ГУ МВСУ у Львівській області (т. 2, а.с. 186) містить дані про невинуватість підсудних;

- постанова про відмову в порушенні кримінальної справи (т. 2, а.с. 188) не містить даних про винуватість підсудних;

- протокол допиту свідка ОСОБА_11 (т. 2, а.с. 100–106) є сумнівним та недостовірним доказом;

- протокол відтворення обстановки та обставин події з свідком ОСОБА_11 (т. 4 а.с. 252) є сумнівним та недостовірним доказом;

- протокол ставки віч-на-віч свідка ОСОБА_11 зі свідком ОСОБА_10 (т. 2, а.с. 110–113) є сумнівним та недостовірним доказом;

- протокол впізнання фотокарток свідком ОСОБА_11 (т. 2, а.с. 107) є недопустимим та недостовірним доказом;

- протокол впізнання особи свідком ОСОБА_11 (т. 4, а.с. 25) є сумнівним та недостовірним доказом;

- протокол впізнання особи свідком ОСОБА_8 (т. 4, а.с. 30) є сумнівним та недостовірним доказом;

- протокол ставки віч-на-віч свідка ОСОБА_8 з ОСОБА_4 (т. 4, а.с. 33–38) є сумнівним та недостовірним доказом;

- протокол ставки віч-на-віч свідка ОСОБА_11 з ОСОБА_4 (т. 4, а.с. 39–41) є сумнівним та недостовірним доказом;

- постанова про відмову в порушенні кримінальної справи відносно ФОП ОСОБА_8 (т. 2, а.с. 199) не містить даних про винуватість підсудних;

- висновок спеціаліста № 395 від 14.10.2011 року (т. 2, а.с. 200–205) не містить даних про винуватість підсудних;

- протокол додаткового допиту свідка ОСОБА_10 (т. 2, а.с. 114) є сумнівним та недостовірним доказом;

- інформація на електронному носії, отримана з Львівської філії ПАТ «Київстар», скерованою листом № 1289\10\01\03\00 від 15.09.2011 року (т. 5, а.с. 133) не містить даних про винуватість підсудних, оскільки диск пустий;

- протокол огляду документів (т. 5, а.с. 114–134) є недопустимим та недостовірним доказом;

- декларація про доходи ОСОБА_5 від 28.03.2011 року (т. 2, а.с. 213, 216) не містить даних про винуватість підсудних, та є недопустимим доказом;

- заява ОСОБА_5 від 04.07.2011 року (т. 1, а.с. 84) є недопустимим та недостовірним доказом;

- пояснення ОСОБА_5 (т. 1, а.с. 92, 95) є недопустимим та недостовірним доказом;

- протокол допиту підозрюваного ОСОБА_4 (т. 1, а.с. 162–168) не містить даних про винуватість підсудних.

Таким чином, оцінивши зібрані у справі докази у відповідності до ст. 67 КПК України в редакції 1960 року, суд вважає, що пред'явлені ОСОБА_4 та ОСОБА_5 обвинувачення ґрунтуються на недостовірних та недопустимих доказах, які здобуто з істотним порушенням вимог кримінально-процесуального закону щодо збирання та закріплення доказів, а також на припущеннях, які об'єктивно нічим не підтверджуються і категорично заперечуються показаннями допитаних в суді підсудних ОСОБА_4, ОСОБА_5 та ОСОБА_6, та дослідженими судом доказами.

Рішення суду про визнання доказів недопустимим тягне невизнання їх юридичної сили і неможливість використання в доказуванні та в обґрунтуванні вироку.

Згідно ст. 368 КК України, відповідальність за одержання хабара настає за умови, що службова особа одержала його за виконання чи невиконання в інтересах того, хто дає хабар, чи в інтересах третьої особи,

будь-якої дії з використанням наданої їй влади чи службового становища, яку вона може чи повинна вчинити відповідно до своїх службових повноважень.

В ході судового розгляду не знайшли свого підтвердження факти одержання ОСОБА_4 хабарів в особливо великому розмірі та пособництво ОСОБА_5 в одержанні хабарів ОСОБА_4 в особливо великому розмірі. Сам лише факт виявлення грошових коштів в підсудного ОСОБА_4, при його неналежній фіксації, що відображено на відеозаписі слідчої дії – огляді місця події, за відсутності інших належних, допустимих, достовірних та достатніх даних про обставини, що згідно ст. 64 КПК України в редакції 1960 року підлягають доказуванню в даній справі, свідчить про наявність сумніву щодо вчинення підсудними цього злочину.

Відповідальність за ст. 364 КК України в редакції, яка діяла у 2011 році, настає за умисне, з корисливих мотивів чи в інших особистих інтересах або в інтересах третіх осіб використання службовою особою влади чи службового становища всупереч інтересам служби, якщо воно завдало істотної шкоди охоронюваним законом правам, свободам та інтересам окремих громадян або державним чи громадським інтересам або інтересам юридичних осіб.

В ході судового розгляду не підтвердилось обвинувачення у зловживанні владою та службовим становищем ОСОБА_4, а також не підтвердилось пособництво ОСОБА_5 в зловживанні службовим становищем, вчиненим працівником правоохоронного органу.

Відповідальність за статтею 203-2 КК України настає за зайняття гральним бізнесом.

Згідно ч. 5 ст. 27 КК України пособником є особа, яка порадами, вказівками, наданням засобів чи знарядь або усуненням перешкод сприяла вчиненню злочину іншими співучасниками, а також особа, яка заздалегідь обіцяла переховати злочинця, знаряддя чи засоби вчинення злочину, сліди злочину чи предмети, здобуті злочинним шляхом, придбати чи збути такі предмети, або іншим чином сприяти приховуванню злочину.

Проте, наявними у справі належними, допустимими, достовірними доказами не підтверджується факт пособництва ОСОБА_4 у зайнятті гральним бізнесом, яким займався ОСОБА_6, оскільки в ході судового розгляду не встановлено, що ОСОБА_4 своїми порадами, вказівками, наданням засобів чи знарядь або усуненням перешкод сприяв ОСОБА_6 вчиненню цього злочину.

Оскільки в силу ст. 62 Конституції України сумніви щодо вчинення злочину підсудними тлумачаться на їх користь, а припущення про їх винуватість, що ґрунтується на недопустимих доказах, та сумнівних показаннях свідків у справі та обвинуваченого на той час ОСОБА_6, не може бути покладено в основу обвинувального вироку, а тому підсудних ОСОБА_4 та ОСОБА_5 у вчиненні інкримінованих їм злочинів слід виправдати за недоведеністю їх участі у скоєнні інкримінованих їм злочинів.

З вищенаведеного вбачається, що докази, зібрані у ході проведення оперативно-розшукових заходів та при проведенні слідчих дій, зібрані з грубим порушенням кримінально-процесуального законодавства, а отже є неналежними та не допустимими. Суд не може їх прийняти як доказ винуватості підсудних ОСОБА_4 та ОСОБА_5 у вчиненні інкримінованих їм досудовим слідством злочинів.

У відповідності до п. 23 Постанови Пленуму Верховного Суду України №5 від 29.06.1990 року із змінами «Про виконання судами України законодавства і постанов Пленуму Верховного Суду України з питань судового розгляду справ і постановлення вироку» всі сумніви щодо доведеності обвинувачення, якщо їх неможливо усунути, повинні тлумачитись на користь підсудного. Коли зібрані по справі докази не підтверджують обвинувачення

і всі можливості збирання додаткових доказів вичерпані, суд зобов'язаний постановити виправдувальний вирок, а не повертати справу на додаткове розслідування.

Стаття 8 Конституції України декларує, що в Україні визнається і діє принцип верховенства права.

У відповідності до ст. 3 Конвенції Ради Європи від 04.11.1950 року «Про захист прав людини і основоположних свобод», нікого не може бути піддано катуванню або нелюдському чи такому, що принижує гідність, поводженню або покаранню.

Згідно ст. 327 ч. 4 КПК України в редакції 1960 року коли не доведено участі підсудного у вчиненні злочину, суд постановляє виправдувальний вирок.

Оскільки при розгляді кримінальної справи в суді участь підсудного ОСОБА_4 у вчиненні злочинів, передбачених ч.4 ст. 368, ч.3 ст. 364, ч.5 ст. 27 – ч.1 ст. 203-2 КК України, та ОСОБА_5 – у вчиненні злочинів, передбачених ч.5 ст. 27, ч.4 ст. 368, ч.5 ст. 27, ч.3 ст. 364 КК України, не доведена, суд вважає, що їх слід визнати невинуватими за вказаними статтями та виправдати.

При цьому, слід зауважити, що так як зібрані докази не підтверджують обвинувачення і всі можливості збирання додаткових доказів вичерпані, суд зобов'язаний постановити виправдальний вирок, а не повертати справу на додаткове розслідування.

Речові докази у справі – цифровий плеєр (диктофон), відеокасети, компакт диски (пакет № 1), СД-диск (т.5 а.с.107), які знаходяться при матеріалах кримінальної справи – слід залишити на зберіганні в матеріалах кримінальної справи. Медичні карти амбулаторного хворого ОСОБА_4 (пакет № 2) слід повернути ОСОБА_4 50 ігрових автоматів, що вилучені з приміщення за адресою: АДРЕСА_4, які передано на збереження в ЛВК № 48 УДД з ПВП у Л/о, – конфіскувати. Ноутбук «Emashines», вилучений з приміщення на АДРЕСА_4, який зберігається в камері схову речових доказів відділу з розслідування злочинів щодо корупційних діянь прокуратури Львівської області, – слід передати в дохід держави. Мобільний телефон марки «Нокіа-6700» з карткою оператора Київстар НОМЕР_8, який знаходиться при матеріалах кримінальної справи, – слід повернути ОСОБА_5 Службове посвідчення ОСОБА_5 НОМЕР_14 від 02.10.2007 р., права водія та талон до них ОСОБА_5, техпаспорт на автомобіль НОМЕР_13, ключі від автомобіля, які зберігаються в камері схову речових доказів прокуратури області в окремому пакеті, – слід повернути ОСОБА_5 Мобільний телефон «Самсунг» та два мобільні телефони «Нокіа», вилучені у ОСОБА_4, які знаходяться при матеріалах кримінальної справи, – слід повернути ОСОБА_4 Службове посвідчення, кредитну картку, водійські права, дозвіл на використання травматичної зброї, реєстраційне посвідчення на автомобіль та довіреність на право керування автомобілем ОСОБА_4, які зберігаються в камері схову речових доказів прокуратури області, – слід повернути ОСОБА_4

У зв'язку з тим, що підсудних визнано невинними у вчиненні інкримінованих злочинів, судові витрати, понесені за проведення експертиз матеріалів та засобів відео та звукозаписів, комп'ютерно-технічної експертизи та судово-технічної експертизи грошових знаків, в силу ст. 93 КПК України в редакції 1960 року, не підлягають стягненню з підсудних, а арешт накладений на їх майно та запобіжний захід підлягають до скасування.

Керуючись Конституцією України, Конвенцією Ради Європи від 04.11.1950 року «Про захист прав людини і основоположних свобод», ст. ст. 323, 324 КПК України 1960 року, суд, –

ВИРІШИВ:

ОСОБА_4 визнати невинним у пред'явленому обвинуваченні за ч. 4 ст. 368, ч. 3 ст. 364, ч. 5 ст. 27 – ч. 1 ст. 203-2 КК України та виправдати підсудного ОСОБА_4 за недоведеністю його участі у вчиненні злочинів, передбачених ч. 4 ст. 368, ч. 3 ст. 364, ч. 5 ст. 27 – ч. 1 ст. 203-2 КК України.

ОСОБА_5 визнати невинним у пред'явленому обвинуваченні за ч. 5 ст. 27 – ч. 4 ст. 368, ч. 5 ст. 27 – ч. 3 ст. 364 КК України та виправдати підсудного ОСОБА_5 за недоведеністю його участі у вчиненні злочинів, передбачених ч. 5 ст. 27 – ч. 4 ст. 368, ч. 5 ст. 27 – ч. 3 ст. 364 КК України.

Запобіжний захід, обраний підсудному ОСОБА_4, у виді застави в розмірі 100 000,00 (сто тисяч) гривень, – скасувати.

Повернути ОСОБА_3 (ідентифікаційний код НОМЕР_9) внесену згідно квитанції № 10 від 08.05.2012 р. (т.8, а.с.333) за ОСОБА_4 на рахунок Територіального управління Державної судової адміністрації у Львівській області № 37313005000789 заставу в розмірі 100 000,00 (сто тисяч) гривень.

Запобіжний захід, обраний підсудному ОСОБА_5, у виді застави в розмірі 80000,00 (вісімдесят тисяч) гривень, – скасувати.

Повернути ОСОБА_53 (ідентифікаційний код НОМЕР_10) внесену згідно квитанції № 11 від 08.05.2012 р. (т.8, а.с.335) за ОСОБА_5 на рахунок Територіального управління Державної судової адміністрації у Львівській області № 37313005000789 заставу в розмірі 80000,00 (вісімдесят тисяч) гривень.

Речові докази у справі:

Цифровий плеєр (диктофон), відеокасети, компакт диски (пакет № 1), СД-диск (т.5, а.с.107), які знаходяться при матеріалах кримінальної справи, – залишити на зберіганні в матеріалах кримінальної справи.

Медичні карти амбулаторного хворого ОСОБА_4 (пакет № 2) – повернути ОСОБА_4

50 ігрових автоматів, що вилучені з приміщення за адресою: АДРЕСА_4, які передано на збереження в ЛВК № 48 УДД з ПВП у Л/о, – конфіскувати.

Ноутбук «Emashines», вилучений з приміщення на АДРЕСА_4, який зберігається в камері схову речових доказів відділу з розслідування злочинів щодо корупційних діянь прокуратури Львівської області, – передати в дохід держави.

Грошові кошти в сумі 67032,00 (шістдесят сім тисяч тридцять дві) гривень та 100 (сто) доларів США, що вилучені в ході огляду місця події з приміщення за адресою: АДРЕСА_4, які передано на збереження в ЗГРУ «Приватбанк» (т.5, а.с.147),– передати в дохід держави.

Мобільний телефон марки «Нокіа-6700» з карткою оператора Київстар НОМЕР_8, який знаходиться при матеріалах кримінальної справи, – повернути ОСОБА_5

Службове посвідчення ОСОБА_5 НОМЕР_14 від 02.10.2007р., яке зберігається в камері схову речових доказів прокуратури області в окремому пакеті, – повернути ОСОБА_5

Мобільний телефон «Самсунг» та два мобільні телефони «Нокіа», вилучені у ОСОБА_4, які знаходяться при матеріалах кримінальної справи, – повернути ОСОБА_4

Службове посвідчення ОСОБА_4, дозвіл на використання травматичної зброї, які зберігаються в камері схову речових доказів прокуратури області, – повернути ОСОБА_4

Арешт на ? частку квартири за адресою: АДРЕСА_1 – скасувати.

Арешт на автомобіль «KIA CEED», 2008 р.в., д.н.з.НОМЕР_11 – скасувати.

Арешт на автомобіль «Mercedes BENZ E200 KOMPR», 2007 р.в., д.н.з.НОМЕР_12 – скасувати.

Арешт на ручний годинник «Мауріс Лакруа», вилучений у ОСОБА_4, який передано на збереження в ЗГРУ «Приватбанк» (т.5, а.с.147) – скасувати та повернути майно ОСОБА_4

Арешт на ланцюжок з жовтого металу довжиною 57,4 см та медальйон із зображенням з металів жовтого та білого кольорів, вилучені у ОСОБА_5, який передано на збереження в ЗГРУ «Приватбанк» (т.5, а.с.147) – скасувати та повернути майно ОСОБА_5

Арешт на грошові кошти, вилучені в ОСОБА_5, в сумі 145 (сто сорок п'ять) гривень, які передано на збереження в ЗГРУ «Приватбанк» (т.5, а.с.147), – скасувати та повернути кошти ОСОБА_5

Арешт на грошові кошти, вилучені в ОСОБА_4, в сумі 8000,00 (вісім тисяч) гривень, 20000,00 (двадцять тисяч) гривень, 4283 (чотири тисячі двісті вісімдесят три) гривень, 179 (сто сімдесят дев'ять) доларів США, 570 (п'ятсот сімдесят) Євро, які передано на збереження в ЗГРУ «Приватбанк» (т.5 а.с.99), – скасувати та повернути кошти ОСОБА_4

На вирок може бути подано апеляційну скаргу до Апеляційного суду Львівської області протягом п'ятнадцяти діб з моменту його проголошення через Личаківський районний суд м. Львова.

4.5. Рішення Апеляційного суду Чернівецької області від 20 січня 2015 року, справа № 1-кп-270/12, судді: Потоцький В. П., Колотила О.О., Косован Т.Т.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/42381809

Прокурор Єгоров П.В. та обвинувачена ОСОБА_2 подали апеляційні скарги на вирок Кіцманського районного суду Чернівецької області від 02 грудня 2013 року, яким ОСОБА_2 визнана винуватою у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч.2 ст. 307 КК України, і за його вчинення призначено їй покарання із застосуванням ст. 69 КК України у виді позбавлення волі на строк 3 (три) роки з конфіскацією майна.

Запобіжний захід ОСОБА_2 до вступу вироку в законну силу залишено тримання під вартою.

Ухвалою апеляційного суду Чернівецької області від 17 березня 2014 року вирок було змінено, виключено з обвинувачення ОСОБА_2 епізод незаконного виготовлення, зберігання з метою збуту та незаконний збут особливо небезпечного наркотичного засобу 09 жовтня 2012 року і провадження в цій частині закрито. В решті вирок районного суду залишено без змін.

Ухвалою Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ ухвалу апеляційного суду Чернівецької області від 17 березня 2014 року скасовано, а справу направлено на новий апеляційний розгляд.

В своїй апеляційній скарзі прокурор Єгоров П.В., не заперечуючи правильність кваліфікації та доведеність вини обвинуваченої ОСОБА_2, просить скасувати вирок районного суду в частині застосування ст. 69 КК України та призначення обвинуваченій більш м'якого покарання, ніж передбачено законом, й ухвалити новий вирок, яким визнати ОСОБА_2 винуватою у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч.2 ст. 307 КК України, та призначити їй покарання у виді семи років позбавлення волі з конфіскацією майна.

Апеляційні вимоги обґрунтовує тим, що районним судом не надано жодної оцінки тому факту, що ОСОБА_2 вчинила умисний злочин, пов'язаний з незаконним обігом наркотичних засобів, повторно, в період

непогашеної судимості, до затримання працівниками міліції по місцю проживання характеризувалась посередньо, під час досудового так і судового слідства вину не визнавала, давала показання з метою уникнення кримінальної відповідальності.

Обвинувачена у своїй апеляційній скарзі просить закрити кримінальне провадження на підставі ст. 284 КПК України, посилаючись на незаконність прийнятого судом першої інстанції рішення.

Зокрема, вказує, що оперативні закупівлі були проведені з порушенням норм кримінального процесуального законодавства, а тому не можуть бути визнані належними і допустимими доказами. Також зазначає, що залучений «покупець» ОСОБА_4 є «провокатором», який спонукав її до вчинення злочину, сам приніс до неї додому готовий наркотик і в подальшому видав його, як нею виготовлений, хоча при проведенні обшуку будь-яких слідів злочину, пов'язаного з незаконним обігом наркотиків, у її будинку не було виявлено.

Згідно вироку районного суду ОСОБА_2 визнана винуватою у тому, що вона 05 вересня 2012 року приблизно о 16 годині по місцю свого проживання в АДРЕСА_1, незаконно повторно збула за 200 гривень «покупцю» ОСОБА_4 один медичний шприц ємкістю 5 мл з особливо небезпечним наркотичним засобом опієм ацетильованим, який завчасно виготовила та зберігала з метою збуту, вагою в перерахунку на суху речовину 0,113 грама.

Крім цього, 09 жовтня 2012 року приблизно о 12 годині по місцю свого проживання в АДРЕСА_1, ОСОБА_2 повторно незаконно збула за 300 гривень «покупцю» ОСОБА_4 один медичний шприц ємкістю 5 мл з особливо небезпечним наркотичним засобом опієм ацетильованим, який завчасно виготовила та зберігала з метою збуту, вагою в перерахунку на суху речовину 0,302 грама.

Заслухавши суддю-доповідача, який доповів зміст оскаржуваного вироку суду, обвинувачену ОСОБА_2 та діючого в її інтересах захисника ОСОБА_3, які підтримали подану апеляційну скаргу обвинуваченої та просили її задовольнити, думку прокурора, який в свою чергу підтримав подану ним апеляційну скаргу, просив її задовольнити, а апеляційну скаргу обвинуваченої ОСОБА_2 – залишити без задоволення, дослідивши матеріали кримінального провадження, надавши усім учасникам процесу слово в судових дебатах, а також обвинуваченій – останнє слово, обговоривши наведенні в апеляційних скаргах доводи, колегія суддів вважає, що апеляційна скарга обвинуваченої ОСОБА_2 підлягає задоволенню, а апеляційна сскарга прокурора – не підлягає, на підставі наступного.

Апеляційним судом встановлено, що згідно обвинувального акту (т.2 а.с.2–4) органом досудового слідства ОСОБА_2 обвинувачується у тому, що 05 вересня 2012 року переслідуючи мету особистого збагачення за рахунок дій пов'язаних з незаконним обігом наркотичних засобів, завчасно виготовила за місцем свого проживання наркотичний засіб – опій ацетильований, який зберігала з метою подальшого збуту. В ході проведення в неї оперативної закупівлі працівниками міліції приблизно о 16 год. 30 хв. ОСОБА_2 по місцю свого проживання в АДРЕСА_1, незаконно збула за 200 гривень «покупцю» ОСОБА_4 один медичний шприц ємкістю 5 мл з особливо небезпечним наркотичним засобом опієм ацетильованим, вагою в перерахунку на суху речовину 0,113 грама.

Крім цього, 09 жовтня 2012 року приблизно о 12 годині по місцю свого проживання в АДРЕСА_1, ОСОБА_2 повторно незаконно збула за 300 гривень «покупцю» ОСОБА_4 один медичний шприц ємкістю 5

мл з особливо небезпечним наркотичним засобом – опієм ацетильованим, який завчасно виготовила та зберігала з метою збуту, вагою в перерахунку на суху речовину 0,302 грама.

З даними висновками обвинувачення погодився суд першої інстанції й обвинувальним вироком визнав ОСОБА_2 винуватою у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч.2 ст. 307 КК України, та за цим законом засудив її до 3 років позбавлення волі.

Однак колегія суддів апеляційного суду не може погодитись з таким рішенням суду першої інстанції, на підставі наступного.

Відповідно до статті 370 КПК України, судове рішення повинно бути законним, обґрунтованим і вмотивованим. Тобто воно повинно бути ухвалене компетентним судом на підставі об'єктивно з'ясованих обставин, які підтвердженні доказами, дослідженими під час судового розгляду та оціненими судом відповідно до ст. 94 КПК України, та в якому наведені належні та достатні мотиви та підстави його ухвалення.

Згідно до п.2 ч.3 ст. 374 КПК України у мотивувальний частині вироку у разі визнання особи винуватою зазначаються докази на підтвердження встановлених судом обставин, а також мотиви неврахування окремих доказів.

Колегією суддів встановлено, що вказаних вимог Закону районним судом не дотримано.

Висновки суду першої інстанції про винуватість ОСОБА_2 у вчиненні інкримінованого їй кримінальному правопорушенні не підтверджуються доказами, дослідженими під час судового розгляду, які на думку колегії суддів, не можуть бути допустими та достатніми для визнання її винуватою у вчиненні тяжкого кримінального правопорушення.

Як вбачається із вироку району суду, по епізоду незаконного виготовлення, зберігання з метою збуту та незаконний збут особливо небезпечного наркотичного засобу 05 жовтня 2012 року, в його основу покладені показання свідків ОСОБА_5 та ОСОБА_6, понятого ОСОБА_7, який у

суді першої інстанції показав, що очевидцем вчинення ОСОБА_2 кримінального правопорушення, передбаченого ч.2 ст. 307 КК України, не був, а дізнався зі слів агента ОСОБА_4, що той купив у ОСОБА_2 одноразовий шприц заповнений на 3 мл рідиною темного кольору за 200 гривень, а також письмовим доказом у справі, а саме: рапортом о/у ВБНОН УМВС України в Чернівецькій області ОСОБА_5, постановою про проведення оперативної закупівлі від 14.10.2012 року, актом огляду грошей від 05 вересня 2012 року, актом огляду покупця ОСОБА_4, протоколом оперативної закупівлі від 05 вересня 2012 року, висновком спеціаліста №664-Х від 10 вересня 2012 року.

Колегія суддів вважає, що вказаних доказів є явно недостатньо для доведеності винуватості ОСОБА_2 у вчиненні тяжкого злочину, оскільки свідки ОСОБА_5 та ОСОБА_6 є працівниками міліції та на переконання апеляційного суду є зацікавленими особами у даному кримінальному провадженні, показання понятого ОСОБА_7, є фактично показаннями з чужих слів та мали б бути оцінені у відповідності зі ст. 97 КПК України, а письмові докази, наявні у матеріалах кримінального провадження, зокрема, які зазначені вище, ніяким чином не доводять те, що кримінальне правопорушення по епізоду від 05 вересня 2012 року було вчинено саме обвинуваченою.

Крім того, суд першої інстанції не дав жодної оцінки твердженням ОСОБА_2 про те, що в суді не був допитаний свідок обвинувачення, а саме: «покупець» ОСОБА_4, який був єдиною особою, яка могла підтвердити,

що саме від ОСОБА_2 отримала наркотичні засоби, які згодом вилучили працівники міліції, та заперечити факт провокації злочину, а також свідок захисту – ОСОБА_8, який хоч і являється її сином, однак міг підтвердити її невинуватість.

Вказані доводи є слушними та узгоджуються з Європейською Конвенцією з прав людини, зокрема пунктом 3(d) статті 6 право допитувати свідків обвинувачення та свідків захисту на тих самих умовах.

У справі «Жуковський проти України» (рішення від 3 березня 2011 року) Європейський Суд з прав людини зазначив, що «...у разі, якщо вирок ґрунтується виключно або вирішальною мірою на показаннях особи, яку обвинувачений не мав можливості допитати або вимагати, щоб її допитали під час досудового слідства судового розгляду, права сторони захисту обмежуються такою мірою, яка є несумісною з гарантіями, передбаченими статтею 6 Конвенції».

На думку колегії суддів суд першої інстанції, недопитавши зазначених вище свідків, істотного порушив вимоги кримінального процесуального законодавства, зокрема, право на захист, що є однією з підстав для скасування вироку районного суду в цій частині.

Крім того, районний суд не дав правової оцінки тому, що відповідно до ч.1 ст. 9 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» у кожному випадку за наявності підстав для проведення оперативно-розшукової діяльності порушують оперативно-розшукову справу, строки ведення якої регулюються ст. 9-1 цього Закону. В даному конкретному випадку цей строк складає 6 місяців, та може бути продовжений до одного року.

Як вбачається з матеріалів кримінального провадження, 14 жовтня 2011 року начальником ВБНОН Михайлюком було винесено постанову про проведення оперативної закупівлі у гр. ОСОБА_2.(т.1 а.с.5)

При цьому, рапорт про проведення оперативної закупівлі наркотичного

засобу – опію у ОСОБА_2 датується 05 вересня 2012 року (т.1 а.с.4), а постанова про порушення кримінальної справи за ч.2 ст. 307 КК України від 10 вересня 2012 року (т.1 а.с.1).

Оперативно-розшукова справа згідно ЗУ «Про оперативну розшукову діяльність» не може бути витребувана судом, а отже доводи апелянтки щодо незаконності проведення першої оперативної закупівлі не можуть бути належним чином перевірені, а отже усі сумніви щодо доведеності вини ОСОБА_2 слід тлумачити на її користь.

Крім того, як вірно зазначено в апеляційній скарзі обвинуваченої, акти огляду грошей, огляду покупця та протокол оперативної закупівлі складено в приміщенні ВБНОН у м. Чернівці, а не безпосередньо перед початком проведення оперативної закупівлі та відразу після проведення такої дії.

Як встановлено колегією суддів, будь-яких фінансових документів, що підтверджують законність походження грошей, які були використані для проведення оперативної закупівлі, а також даних про те, що після її проведення ці кошти були повернуті до відповідного підрозділу МВС України, матеріали кримінального провадження не містять.

За таких обставин, належних доказів, які прямо чи непрямо підтверджують існування чи відсутність обставин, що підлягають доказуванню у кримінальному провадженні, та інших обставин, які мають значення для кримінального провадження районним судом по епізоду від 05 вересня 2012 року не встановлено, а отже кримінальне провадження в цій частині підлягає закриттю.

Аналізуючи вирок районного суду по епізоду незаконного виготовлення, зберігання з метою збуту та незаконний збут особливо небезпечного наркотичного засобу від 09 жовтня 2012 року, колегія суддів вважає,

що надані суду матеріали проведеної оперативної закупівлі наркотичного засобу є недопустимим доказом, а тому не можуть бути покладені в основу обвинувального вироку.

Згідно ст. 86 КПК України допустимим є доказ, який отриманий у встановленому законом порядку.

Як вбачається з акту огляду грошей від 03 жовтня 2012 року в сумі 600 гривень, які були вручені «покупцю» ОСОБА_4 для проведення оперативної закупівлі наркотичного засобу у ОСОБА_2, така оперативно-розшукова дія проводилась з участю двох понятих: ОСОБА_9 і ОСОБА_10, мешканців міста Чернівці.

Однак, перевірити в судовому засіданні такий факт не представилось можливим, оскільки за судовою повісткою до суду понятий ОСОБА_10 не з'явився, а на запит районного суду адресно-довідковий підрозділ ГУДМС України в Чернівецькій області повідомив, що понятий ОСОБА_10 у Чернівцях за вказаною в акті адресою зареєстрованим не значиться (том 1 а.с. 35, том 3 а.с.58–59, 70).

За таких обставин, участь понятого ОСОБА_10 при складанні акту огляду грошей від 03 жовтня 2012 року викликає сумніви. У зв'язку з недотримання процесуальної форми складання вищезазначеного акту (обов'язково за участю двох понятих) такий процесуальний документ є недопустимим доказом, оскільки викликає сумнів у законності проведення оперативно-розшукової дії при проведенні оперативної закупівлі наркотичного засобу у обвинуваченої.

У відповідності до ч.3 ст. 271 КПК України, під час підготовки та проведення заходів з контролю за вчиненням злочину (проведення оперативних закупівель) забороняється провокувати (підбурювати) особу на вчинення цього злочину з метою його подальшого викриття, допомагаючи особі вчинити злочин, який вона б не вчинила, якби особа, яка бере участь у слідчій (розшуковій) дії цьому не сприяла. Здобуті в такий спосіб речі і документи не можуть бути використані у кримінальному провадженні.

Як вбачається із акту огляду покупця від 09 жовтня 2012 року (том 1 а.с.38) «у громадянина ОСОБА_4 в його одязі і взутті сторонніх предметів не виявлено». При цьому зі стенограми відеозапису розмови 09 жовтня 2012 року під час оперативної закупівлі наркотичних речовин між «покупцем» та обвинуваченою ОСОБА_2 (том 1 а.с. 122, 123.126–127), встановлено, що «покупець» під час оперативної закупівлі наркотичного засобу прийшов додому до обвинуваченої зі своїм шприцом, що було зафіксовано на дослідженому судом диску «DVD-R», де є відеозапис проведення оперативної закупівлі 09 жовтня 2012 року наркотичних засобів у ОСОБА_2 (том 1 а.с.128–129). Разом з тим, на даному відеозаписі не зафіксовано факту передачі покупцем ОСОБА_2 грошей, а обвинуваченою покупцю шприца, як це зазначено у стенограмі (том 1 а.с. 127).

Колегія суддів, проаналізувавши вищезазначене, приходить до висновку, що «покупець» ОСОБА_4 09 жовтня 2012 року фактично повідомив обвинуваченій, яка сказала про відсутність у неї медичних шприців, що у нього «є свій шприц», а відтак, висновок про те, що ОСОБА_2 під час оперативної закупівлі у неї наркотичного засобу продала покупцю медичний шприц з наркотичним засобом не відповідає дійсності.

На думку колегії суддів, в даному випадку дії «покупця» ОСОБА_4 мали провокативний характер, так як він сам приніс до будинку ОСОБА_2 медичний шприц, який потім видав як куплений в обвинуваченої, при цьому фактично підбурював її до вчинення злочину словесно.

За таких обставин, протокол оперативної закупівлі від 09 жовтня 2012 року (том 1 а.с. 39), як доказ винуватості ОСОБА_2, викликає сумнів у достовірності зазначених у протоколі обставин і апеляційний суд вважає, що такий доказ не може бути покладений в основу обвинувального вироку.

З урахуванням усього викладеного вище, а також матеріалів кримінального провадження, апеляційний суд, проаналізувавши усі докази з точки зору належності, допустимості, достовірності, а сукупність зібраних доказів – з точки зору достатності та взаємозв'язку, приходить до висновку, що ні органом досудового слідства ні судом першої інстанції не встановлені достатні докази для доведення винуватості ОСОБА_2 у вчиненні двох епізодів кримінального правопорушення, передбаченого ч.2 ст. 307 КК України.

Колегія суддів вважає, що районний суд порушив вимоги ч.3 ст. 62 Конституції України та ч.3 ст. 373 КПК України, відповідно до яких, обвинувачення не може ґрунтуватись на доказах, одержаних незаконним шляхом, а також на припущеннях, усі сумніви щодо доведеності вини особи тлумачаться на її користь.

Керуючись п.2 ч.1 ст. 409 КПК України, вирок районного суду підлягає скасуванню, з закриттям кримінального провадження на піставі ст. 417 КПК України, оскільки в ході перегляду судового рішення суду першої інстанції, апеляційним судом не встановлені достатні докази для доведеності винуватості ОСОБА_2 в інкримінованому їй злочині, та вичерпані можливості їх отримання судом.

Закриваючи кримінальне провадження з реабілітуючих підстав, враховуючи при цьому положення ст. 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, колегія суддів вважає за необхідне скасувати ОСОБА_2 міру запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою.

Також апеляційний суд приходить до висновку, що процесуальні витрати, пов'язані з проведенням експертиз, наявних в матеріалах кримінального провадження, слід компенсувати за рахунок Державного бюджету України.

Долю речових доказів слід вирішити у відповідності до ст. 100 КПК України.

За таких підстав, апеляційна скарга ОСОБА_2 підлягає задоволенню, апеляційна скарга прокурора Єгорова П.В. задоволенню не підлягає, при цьому обвинувальний вирок Кіцманського районного суду Чернівецької області від 02 грудня 2013 року щодо ОСОБА_2, засудженої за ч.2 ст. 307 КК України, – скасуванню із закриттям кримінального провадження.

Керуючись ст. 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року ст. ст. 100, 284, 404, 405, 407, 409, 417, 418, 419 КПК України, колегія суддів судової палати з розгляду кримінальних справ апеляційного суду Чернівецької області, –

УХВАЛИЛА:

Апеляційну скаргу ОСОБА_2 задовольнити.

Апеляційну скаргу прокурора Єгорова П.В. залишити без задоволення.

На підставі п.3 ст. 284, ст. 417 КПК України обвинувальний вирок Кіцманського районного суду Чернівецької області від 02 грудня 2013 щодо ОСОБА_2 за ч.2 ст. 307 КК України – скасувати, і кримінальне провадження закрити у зв'язку з не встановленням достатніх доказів для доведення винуватості ОСОБА_2 в суді, і вичерпані можливості їх отримання.

Міру запобіжного заходу ОСОБА_2 у вигляді тримання під вартою скасувати, звільнивши її з-під варти з зали суду негайно.

Витрати, пов'язані з проведенням судових експертиз, у розмірі 1676 (одна тисячв шістсот сімдесят шість) 88 грн. компенсувати за рахунок Державного бюджету України.

Речові докази у даному кримінальному провадженні:

1. наркотичний засіб у вигляді опію ацетильованого, який 05 вересня 2012 року ОСОБА_2 незаконно збула в ході оперативної закупівлі покупцю ОСОБА_4, наркотичний засіб у вигляді опію ацетильованого, який 09 жовтня 2012 року ОСОБА_2 незаконно збула в ході оперативної закупівлі покупцю ОСОБА_4 та скляний кухоль з наркотичними засобами у вигляді макової соломи, який знаходив стінках скляного кухля, який 09 жовтня 2012 року вилучений в ході проведення санкціонованого обшуку працівниками міліції по місцю проживання ОСОБА_2 і передані на зберігання до камери схову наркотичних засобів та психотропних речовин УМВС України в Чернівецькій області за квитанцією № 101, одна гільза з маркуванням позначенням «3877», один сувенір типу патрона та поліетиленовий пакет з подрібненою речовиною рослинного походження, здані в камеру схову речових доказів Кіцманського РВ УМВС України в Чернівецькій області – знищити.

2. кошти в сумі 100 гривень, а саме: грошова купюра номіналом : 50 гривень КВ 5000855, 20 гривень – ЕГ 2523717, 20 гривень – ЗФ 1819077, 10 гривень – ЄЕ 1151668, які 09 жовтня 2012 року вилучені в ході проведення санкціонованого обшуку працівниками міліції по місцю проживання ОСОБА_2 та передані до бухгалтерії ФЕВ УМВС України в Чернівецькій області – повернути у Відділ фінансового забезпечення та бухгалтерського обліку УМВС України в Чернівецькій області.

3. кошти в сумі 30 гривень, які 09 жовтня 2012 року вилучені в ході проведення санкціонованого обшуку працівниками міліції по місцю проживання ОСОБА_2, на які накладено арешт та здано на баланс у Відділ фінансового забезпечення бухгалтерського обліку УМВС України в Чернівецькій області – повернути ОСОБА_2

4. конверт з бирками та поліетиленовими пакетами, в яких знаходилися виявлені та вилучені під час обшуку гроші у ОСОБА_2 за адресою АДРЕСА_1, який знаходиться в матеріалах справи – залишити при матеріалах справи.

5. постанову про накладення арешту на майно від 12 листопада 2012 року – скасувати, а мобільний телефон марки «SAMSUNG GT-S5230» IMEI НОМЕР_1, з сім-картою НОМЕР_1, з сім карткою оператора мобільного зв'язку «МТС», що вилучений у ОСОБА_2 та зданий на зберігання до камери схову речових доказів Кіцманського РВ УМВС України в Чернівецькій області повернути – ОСОБА_11.

6. лазерний диски формату «DVD-R», який зберігається в матеріалах кримінального провадження, т. 1 а.с. 129 – залишити при матеріалах кримінального провадження.

Ухвала апеляційного суду набирає законної сили з моменту її проголошення і може бути оскаржена в касаційному порядку до Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ шляхом подачі касаційної скарги безпосередньо до суду касаційної інстанції протягом трьох місяців з моменту її проголошення.

4.6. Рішення Підволочиського районного суду Тернопільської області від 18 лютого 2016 року, справа № 2218/12406/12, судді: Кузьменко І.О., Могачевська:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/56001562

Вироком колегії суддів судової палати в кримінальних справах апеляційного суду Тернопільської області від 31.08.2007 р. ОСОБА_11 та ОСОБА_9 визнані винними і засуджені за п.п. 6, 12 ч. 2 ст. 115, ч. 4 ст. 187,

ч.1 ст. 263 КК України. Згідно цього вироку: ОСОБА_11, достовірно знаючи, що родина ОСОБА_7 займається бізнесом та володіє приватним підприємством «Іскрицький», на початку березня 2004 року вирішив скоїти на них розбійний напад з метою заволодіння їх майном. З цією метою він вступив в злочинний зговір з ОСОБА_9, якому запропонував вчинити розбійний напад на сім'ю ОСОБА_7, з використанням зброї, на що останній погодився. Готуючись до цього ОСОБА_11 на автомобілі «таксі» прослідкував за автомобілем ОСОБА_6 та встановив, що він із сім'єю проживає у під'їзді АДРЕСА_1 на шостому поверсі, вивчив місцевість та шляхи під'їзду до будинку. ОСОБА_9, який незаконно зберігав пістолет придатний до стрільби бойовими патронами і є вогнепальною зброєю, погодився використати його при вчиненні розбійного нападу на ОСОБА_6.

Після отримання необхідної інформації ОСОБА_11 та ОСОБА_9, знаючи, що 13.03.2004 р. ОСОБА_6 буде відсутній за місцем свого проживання розподілили між собою ролі, відповідно до яких ОСОБА_9 повинен був напасти на потерпілого ОСОБА_7 при виході його з квартири, після чого вони планували проникнути у квартиру та заволодіти коштами в сумі близько 2 000 доларів США, що еквівалентно на час вчинення злочину 10 660 гривням.

Щоб не бути впізнаними можливими очевидцями вчинення злочину, ОСОБА_11 виготовив маски із спортивних штанів та придбав на ринку по вул. Олімпійській дві пари рукавиць, а ОСОБА_9 приготував пістолета з глушником для використання його під час нападу.

Реалізовуючи свій злочинний намір на заволодіння майном потерпілих ОСОБА_7, підсудні ОСОБА_11 та ОСОБА_9 зустрілись 13.03.2004 р. близько 7:00 год. на тролейбусній зупинці «Олімпійська» м. Хмельницький, звідки маршрутним таксі № 26 поїхали на вул. Інститутську, де біля Технологічного університету «Поділля» замовили автомобіль «таксі» ГАЗ-3110 під керуванням ОСОБА_12 і попросили підвезти їх до будинку АДРЕСА_1. Зупинившись неподалік вказаного будинку, ОСОБА_9 та ОСОБА_11 передали водієві ОСОБА_12 за послугу 20 грн, попросивши його зачекати, вийшли із автомобіля і попрямували до будинку № 14.

Зайшовши у під'їзд № 5 будинку АДРЕСА_1, підсудні ОСОБА_11 та ОСОБА_9 ліфтом піднялись на шостий поверх, одягнувши перед цим маски та рукавиці, які ОСОБА_11 дістав із пакету, а ОСОБА_9 передав ОСОБА_11 пістолет з глушником. Підсудні підійшли до входу в тамбур квартири № 165 і стали очікувати, коли із квартири йде ОСОБА_13

Коли близько 7 год. 45 хв. ОСОБА_7 вийшов із своєї квартири 165 в тамбур та побачивши нападників, намагався зачинити двері, то підсудні, діючи узгоджено, вчинили на нього розбійний напад і згідно попередньо розподілених ролей, ОСОБА_9 почав наносити йому удари руками та ногами у різні частини тіла, спричинивши легкі тілесні ушкодження з короткочасним розладом здоров'я.

Почувши у тамбурі крики, потерпіла ОСОБА_14 вийшла із квартири та почала боронити сина, намагаючись припинити протиправні дії підсудних. У цей час підсудний ОСОБА_11, з метою подолання опору потерпілої ОСОБА_14, почав наносити їй удари по голові та грудній клітці торцевою поверхнею ручки пістолету, який тримав у руках.

Оскільки ОСОБА_14 продовжувала чинити опір, підсудний ОСОБА_11, під час розбійного нападу, з метою її вбивства з корисливих мотивів, умисно з відстані близько одного метра вистрілив у неї з пістолету та вбив її. В цей час потерпілий ОСОБА_7 припинив опір ОСОБА_9 та впав на підлогу.

Побоюючись бути викритими, підсудні вибігли з будинку, сіли у той же автомобіль «таксі», який їх очікував і зникли з місця події.

Крім того, підсудний ОСОБА_9 без передбаченого законом дозволу в 1998 році придбав у невстановленої слідством особи в с. Колибань Хмельницького району обріз мисливської рушниці «ІЖ Б 47», 16 калібру та у 2004 році придбав магазин до автомата АК-74 та 26 патронів, калібру 5, 45 мм, рожок до автомата АК-74 та зберігав у своєму гаражі. В травні 2004 року ОСОБА_9 передав дану зброю ОСОБА_15, який зберігав її в гаражі АДРЕСА_2 і 05.06.2004 р. видав її працівникам міліції.

Також підсудний ОСОБА_9 за невстановлених слідством обставин придбав пістолет невизначеної конструкції, яким згідно висновку експерта №110 від 13.03.2004 р. міг бути пістолет конструкції Токарєва (ТТ), пістолети-кулемети конструкції Дегтярьова, Шпагіна, Судаєва, калібру 7, 62, а також револьвер системи «Наган», перероблений для стрільби пістолетними патронами, калібру 7,62 мм або інша саморобна зброя калібру 7, 62 з використанням складових частин (стволу) вказаної зброї.

Адвокат Аббасова А.Г в інтересах ОСОБА_9 звернулася із заявою про перегляд вказаного вироку по нововиявлених обставинах. В обгрунтування вимог вказано наступне: ОСОБА_9 був засуджений за скоєння злочинів у групі з ОСОБА_11 за п.п. 6,12 ч. 2 ст. 115, ч. 4 ст. 187, ч.1 ст. 263 КК України. Рішенням Європейського суду з прав людини в справі «Нечипорук і Йонкало проти України» від 21 квітня 2011 року постановлено про порушення при проведенні досудового розслідування щодо ОСОБА_11, а саме: статті 3, п. 2 ст. 5, п.1 ст. 6, п. 3 (с) ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року.

03.03.2013 р. Хмельницьким міськрайонним судом ОСОБА_11 за п.п. 6,12 ч. 2 ст. 115, ч. 4 ст. 187, ч.1 ст. 263 КК України визнано невинуватим і виправдано через не доведення його участі у вчиненні злочинів.

Відповідно до ст. 459 КПК України вказаний вирок Хмельницького міськрайонного суду являється нововиявленою обставиною.

А тому, оскільки ОСОБА_17 звинувачувався і визнаний винним за вчинення злочинів у групі разом із ОСОБА_11, котрий визнаний не винним в інкримінованих злочинах, то адвокат просить суд скасувати вирок колегії суддів судової палати в кримінальних справах апеляційного суду Тернопільської області від 31.08.2007 р. щодо ОСОБА_9 за нововиявленими обставинами і ухвалити новий вирок, яким визнати його невинним за п.п. 6,12 ч. 2 ст. 115, ч. 4 ст. 187, ч.1 ст. 263 КК України і виправдати.

Заступник прокурора Хмельницької області Бровчук М.В. звернувся із аналогічною заявою і просить суд частково скасувати вирок колегії суддів судової палати в кримінальних справах апеляційного суду Тернопільської області від 31.08.2007 р. щодо ОСОБА_9 за нововиявленими обставинами і ухвалити новий вирок, яким визнати його невинним і виправдати за п.п. 6,12 ч. 2 ст. 115, ч. 4 ст. 187 КК України, а в частині засудження за ч.1 ст. 263 КК України до 3-х років позбавлення волі залишити без змін.

Рішенням Європейського суду з прав людини в справі «Нечипорук і Йонкало проти України» від 21.04.2011р. встановлено: при проведенні досудового розслідування щодо ОСОБА_11 допущені порушення Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, а саме:

статті 3 Конвенції, яке полягає у тому, що до заявника застосовували електричний струм під час його перебування у відділі міліції, що є особливо серйозною формою поганого поводження і яке має вважатися катуванням;

пункту 2 статті 5 Конвенції, яке полягає у тому, що на час затримання заявника 20 травня 2004 року відносно нього не було чітко заявленої підозри і що з ним поводилися як із підозрюваним у справі про вбивство,

незважаючи на те, що формально його було затримано за підозрою у вчиненні адміністративного правопорушення;

пункту 1 статті 6 Конвенції щодо обмеження права ОСОБА_11 не свідчити проти себе;

пункту 3 (с) статті 6 Конвенції щодо обмеження права ОСОБА_11 на захист, яке полягало у тому, що під час розслідування його справи ОСОБА_11 зазнав обмеження в доступі до захисника.

У зв'язку з цим постановою Верховного Суду України від 06 лютого 2012 року вирок колегії суддів судової палати в кримінальних справах апеляційного суду Тернопільської області від 31.08.2007 р. та ухвалу колегії суддів судової палати в кримінальних справах Верховного Суду України від 20.03.2008 р. щодо ОСОБА_11 скасовано, справа передана на новий судовий розгляд до суду першої інстанції.

Вироком Хмельницького міськрайонного суду Хмельницької області від 03.06.2013 р., який набрав чинності на даний час, ОСОБА_11 за п.п. 6,12 ч. 2 ст. 115, ч. 4 ст. 187, ч.1 ст. 263 КК України визнано невинним і виправдано через не доведення його участі у вчиненні інкримінованих йому злочинів.

Відповідно до п. 3 ч. 2 ст. 459 КПК України судові рішення, що набрали законної сили, можуть бути переглянуті за нововиявленими обставинами, якими визнаються зокрема: штучне створення або підроблення доказів, неправильність перекладу висновку і пояснень експерта, завідомо неправдиві показання свідка, потерпілого, підозрюваного, обвинуваченого, на яких ґрунтується вирок.

В основу вироку, який переглядається, покладені покази підозрюваного ОСОБА_11, його явки з повинною, у яких він вказав про вчинення злочину разом із ОСОБА_9 за попередньою змовою і від яких він у подальшому відмовився, пояснивши, що дав такі завідомо неправдиві свідчення в результаті його катування.

Таким чином, оскільки ОСОБА_9 засуджено за вчинення злочинів за попередньою змовою групою осіб разом із ОСОБА_11, якого виправдано вироком Хмельницького міськрайонного суду від 03.06.2013 р., набувшого законної сили, то колегія суддів Підволочиського районного суду Тернопільської області вважає, що вирок колегії суддів судової палати в кримінальних справах апеляційного суду Тернопільської області від 31.08.2007 р. в частині засудження ОСОБА_9 за п.п. 6,12 ч.2 ст. 115 КК України, ч. 4 ст. 187 КК України, на підставі ч. 2 ст. 459 КПК України підлягає перегляду за нововиявленими обставинами.

При перегляді вироку, у відповідності до вимог ст. 466 КПК України, судом оцінені докази:

Потерпілий ОСОБА_7 повідомив: вранці 13.03.2004 р. він виходив із квартири і коли відкрив двері, то у тамбур раптово забігли два чоловіка у масках темного кольору з прорізаними отворами для очей. Один вищого росту, другий нижчого. Нападник нижчого зросту зразу ж напав на нього і почав наносити удари руками по голові та тілу, а він відштовхував його та почав стукати у двері сусідньої квартири. На його крик із квартири вибігла його мати ОСОБА_14, яка кинулася його захищати, однак нападник вищого зросту, тримаючий у руках пістолет з довгим глушником, вистрілив у маму, яка впала. Після цього нападники втекли. Наприкінці березня 2004 року на вулиці м.Хмельницького він побачив ОСОБА_9 та ОСОБА_11, які розмовляли між собою і це його здивувало, оскільки він знав ОСОБА_9 як особу із кримінальним минулим, а дружина ОСОБА_11 працювала у швейного цеху його батьків. По їх статурах та рухах він упізнав обох як нападників, а ОСОБА_9 – як особу, яка наносила йому удари у тамбурі, оскільки ОСОБА_9 мав навики з боксу. Про це він повідомив міліцію та свого батька.

Потерпілий ОСОБА_6 підтвердив, що 10.03.2004 р. поїхав у відрядження до Туреччини, а повернувшись 14.03.2004 р. дізнався про вбивство своєї дружини. Згодом його син, побачивши ОСОБА_9 та ОСОБА_11, повідомив йому про свою підозру щодо них як нападників.

Допитаний у судовому засіданні обвинувачений ОСОБА_9 заяви захисника та прокурора підтримав, вину у вчиненні злочинів, передбачених п.п. 6,12 ч. 2 ст. 115, ч. 4 ст. 187 КК України заперечив, вину у вчиненні злочину, передбаченого ч.1 ст. 263 КК України визнав і пояснив:

Із ОСОБА_18 він був знайомий як з ОСОБА_18, прізвища не знав. На місці злочину у березні 2004 року не був взагалі, 13.03.2004 р. він із ОСОБА_11 не зустрічався, знаходився у себе вдома.

20.05.2004 р. був незаконно затриманий працівниками міліції, із застосуванням фізичної сили доставлений у Південно-Західний відділ міліції м. Хмельницького, де працівники міліції наносили йому побої, вимагали зізнатися у вбивстві ОСОБА_14 за змовою із ОСОБА_11, показували явку з повинною останнього. Оскільки він все ж заперечив свою вину, то 21.05.2004 р. був звільнений. Повідомив, що під час тримання у відділі міліції, працівники міліції застосовували до нього психічний та фізичний вплив, вимагаючи зізнання у вбивстві.

24.05.2004 р. за наслідками отриманих побоїв він звернувся у медичну установу, де був встановлений факт отримання ним тілесних ушкоджень. Там, злякавшись, не вказав що били у міліції.

Вдруге його затримали 02.06.2004 р. і повезли до міського відділу міліції. Там, без присутності адвоката у нього провели особистий обшук і один працівник міліції поклав йому у кишеню траву зеленого кольору, що стало підставою для його затримання на 3 доби, як за зберігання наркотиків. Під час затримання до нього застосовували фізичний вплив: так, на кожну руку йому було надіто наручники і припнято кожну руку до столу, при цьому направили лампу зі світлом в обличчя; били руками в голову та груди – цілу ніч. Крім того, його били руками по тілу, пляшкою з водою по голові, також застосовували електрострум. При цьому його повісили на металевому ломі, головою до низу і били кожні 45 хв., знімаючи на 5–10 хвилин. Він відчував сильний біль, йому переривало дихання, виділявся сильний піт.

05.06.2004 р. на очній ставці ОСОБА_11 повідомив, що злочини вчинив разом із ОСОБА_9 і через це, враховуючи застосовані до нього методи фізичного впливу, він підписав явку з повинною, без участі захисника, під диктовку слідчого ОСОБА_31.

07.06.2004 р. при допиті у міській прокуратурі ОСОБА_9 відмовився від своїх зізнавальних показів, повідомив про побиття і його направили на експертизу, де експерт ОСОБА_19 не зафіксував усіх ушкоджень. Потім його відвезли до Південно-Західного відділу міліції і там знову стали катувати. Так, поставили спиною до стіни, руки були у наручниках, на очах була пов'язка і сильно хтось вдарив ногою у печінку, від чого він впав. Тоді його кинули на стіл і пригрозили зґвалтувати кийком, через що він погодився і підписав явку з повинною під диктовку, без участі захисника.

Крім того, протягом усього часу йому не давали їсти і пити, оскільки при поверненні до ізолятора тимчасового тримання із допитів, вечері уже не було.

Зізнавальні покази ОСОБА_17 дав 22.06.2004 р. при участі захисника ОСОБА_20, оскільки на той час був заляканим після вищевказаних побоїв.

Відносно звинувачення за ч.1 ст. 263 КК України, ОСОБА_9 пояснив, що у 1998 р. у с.Колибань в невідомого чоловіка придбав обріз мисливської рушниці. У травні 2004 р. даний обріз, магазин від автомата Калаш-

нікова та патрони, які зберігав у гаражі, склав у пакет та передав на зберігання своєму знайомому ОСОБА_15 Будучи затриманим, написав записку ОСОБА_15 з проханням видати зброю працівникам міліції.

Допитаний у суді виправданий ОСОБА_11 пояснив, що під час проведення досудового розслідування він давав покази про вчинення розбійного нападу на сім'ю ОСОБА_14 разом із ОСОБА_17 за попередньою змовою – під впливом застосування до нього працівниками міліції недозволених методів слідства. Він підтвердив, що не вчиняв разом із ОСОБА_17 злочинів, за якими обидва були засуджені.

Вищенаведені пояснення ОСОБА_9 суд оцінив як правдиві та прийняв до уваги на підставі досліджених доказів:

Згідно протоколу затримання, ОСОБА_9 був затриманий 05.06.2004 р. у відповідності до вимог ст. 106,115 КПК України (в редакції 1960 року), 08.06.2004р. постановою Хмельницького міськрайсуду йому обрано запобіжний захід – тримання під вартою. Разом з тим, як випливає із записів у книзі доставлених у Південно-Західний ВМ ХМВ УМВСУ, ОСОБА_9 фактично був затриманий 02.06.04 р. о 18–30, за підозрою у вчиненні адмінправопорушення, протокол складений за ст. 263 КУпАП, прийнятий до ІТТ 03.06.04 р. о 23:30 год. (т.5 а.134). Відповідно до вимог ст. 263 КУпАП, згідно якої був затриманий ОСОБА_9, адміністративне затримання особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, може тривати не більше як три години. Затримання особи до трьох діб передбачено у випадку порушення правил обігу наркотичних засобів і психотропних речовин, однак будь-яке процесуальне рішення щодо ОСОБА_9 по вказаному адміністративному правопорушенню – відсутнє.

Таким чином, протягом формального часу затримання за підозрою у вчиненні адміністративного правопорушення, із ОСОБА_9 поводились як із підозрюваним у вчиненні вбивства, щодо нього не було чітко заявленої підозри і він перебував у стані невизначеності і збентеження, чим порушено пункт 2 статті 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року (далі – Конвенція).

Крім того, за підозрою у вчиненні злочинів, ОСОБА_9 згідно протоколу, був затриманий о 14-00 05.06.2004 р., (т.5 а.1) а як випливає із книги доставлених у Південно-Західний райвідділ міліції міста Хмельницького – прийнятий до ІТТ 06.06.04 р. о 00-20 (т.5 а.136), тобто не зрозуміло, де ж саме перебував з 14:00 год. 05.06.2004 р. до 00:20 год. 06.06.2004 р. затриманий ОСОБА_9

Виходячи із наведеного, протягом часу із 18:30 год. 02.06.04 р. по 14:00 год. 05.06.2004 р. ОСОБА_9 незаконно перебував у приміщенні Південно-Західного ВМ ХМВ УМВСУ і фактично був позбавлений волі, а протягом з 14:00 год. 05.06.2004 р. до 00:20 год. 06.06.2004 р. він перебував у не зазначеному органом затримання місці.

Протягом цього часу затримання і незаконного позбавлення волі – з 02.06. по 07.06.2004 р. ОСОБА_9 двічі писав явки з повинною і двічі допитувався, під час чого давав визнавальні покази у вчиненні злочинів.

Так, під час тримання у Південно-Західному райвідділі міліції міста Хмельницького – 05.06.04 р. ОСОБА_9 написано явку з повинною (т.5 а.6), від його імені складені протоколи його допиту, згідно яких він зізнався у замаху на грабіж та вбивстві ОСОБА_14 Разом з тим, ці протоколи записані слідчим з його слів, без участі захисника. (т.5 а.13–16).

07.06.2004 р. при допиті з участю захисника ОСОБА_21 ОСОБА_9 заперечив свою участь у вчиненому, заявив про застосування до нього фізичного та психічного насильства з боку працівників міліції (т.5 а.23–25).

У подальшому при допитах, ОСОБА_9 постійно стверджував про його непричетність до скоєного (т.5 а.с.23,40,63), а також звертався із листом до слідчого Сідельникова Р.В. про застосування до нього фізичного та психічного насильства з боку працівників Південно-Західного відділу міліції Хмельницького МВ УМВСУ під час написання явки з повинною.

Допитаний у судовому засіданні свідок ОСОБА_22 підтвердив, що після того, як ОСОБА_9 написав явку з повинною, він бачив на його обличчі тілесні ушкодження, які саме – не пам'ятає. Це було у той день, коли його вивозили із СІЗО і з інформації працівників конвою, він зашпортнувся і упав.

У довідці №901 від (без дати), виданій ХМЛ травмпунктом вказано, що ОСОБА_9 звертався до травмопункту 25.05.2004 р. з приводу: забій потиличної ділянки голови, підшкірні крововиливи тулуба, струс головного мозку (т.5 а.с.33), що підтверджує пояснення ОСОБА_9 про нанесення йому побоїв.

Наявну при матеріалах справи заяву ОСОБА_9 від 03.06.2004 р. про те, аби не розглядати його звернення до травмпункту, так як отримав травму з власної необережності – суд оцінює критично, оскільки саме у той час ОСОБА_9 перебував під вартою і не мав захисника.

У висновку №1495 від 07.06.2004 р. експерт ОСОБА_23 зазначила, що ОСОБА_9 вказав, що під час допиту у якості підозрюваного він написав явку з повинною під примусом працівників міліції, які били його 02–03.06.04 р. Експертом при огляді виявлені тілесні ушкодження у вигляді крововиливу і саден правого передпліччя, саден лівого передпліччя, крововиливів правої гомілки і саден обох гомілок, які могли утворитися від дії тупих предметів з обмеженою контактуючою поверхнею або при ударах об такі. Дані ушкодження виникли в межах 2–5 діб та є легкими тілесними ушкодженнями (т.1 а. 209), тобто під час затримання ОСОБА_9 працівниками міліції та отримання від нього явки з повинною.

Згідно висновку експерта №1978 від 20.07.04 р. у ОСОБА_9 виявлені тілесні ушкодження у вигляді саден правого плеча, правого колінного суглобу, які могли утворитися від дії твердих тупих предметів або від удару об такі предмети, вони могли утворитися в межах доби до моменту обстеження і за своїм характером є легкими тілесними ушкодженнями (т.1 а.342).

При огляді цього висновку у судовому засіданні експерт ОСОБА_19 повідомив, що підпис на висновку не його, уточнивши: огляд ОСОБА_9 проводив він, однак сам текст складав хтось інший і підписав його. За таких обставин суд вважає, що вказаний висновок експерта не дає суду повної інформації щодо наявних у обстежуваного тілесних ушкоджень, тобто дає підстави для визнання його не повним, не об'єктивним і таким, що не спростував тверджень ОСОБА_9 щодо застосування до нього незаконних методів слідства.

Даючи оцінку вищезазначеному, суд прийшов до висновку, що стороною звинувачення не спростовані вищевказані твердження ОСОБА_9 про його катування шляхом застосування до нього недозволених методів. А тому визнав доведеним, згідно з критерієм доведеності, як того вимагає Конвенція той факт, що тілесні ушкодження, зафіксовані у медичному висновку №1495 від 07.06.2004 р., могли з'явитися внаслідок поганого поводження, на яке скаржиться ОСОБА_9 і яке прирівнюється до катування у значенні статті 3 Конвенції, аби отримати від нього визнавальні покази.

Крім того, у вироку суду, що переглядається, одним із доказів вини ОСОБА_9 зазначені його явки з повинною від 05.06. та 07.06.2004р. (т. 5 а.с. 6,9). Разом з тим, при ознайомленні із цими заявами виявлено, що

вони отримані органом досудового розслідування без участі захисника та під час його незаконного тримання під вартою.

Рішенням Європейського суду з прав людини у справі «Чопенко проти України» від 15 січня 2015 р., яке набуло статусу остаточного 15 квітня 2015р., констатовано порушення пункту 1 статті 6 у поєднанні з підпунктом «с» пункту 3 статті 6 Конвенції у зв'язку з відсутністю доступу до захисника на початку розслідування.

Аналогічний висновок Європейського суду з прав людини зазначений у справі «Ушаков та Ушакова проти України» від 18.06.2015 р., де вказано про порушення пункту 1 та підпунктом «с» пункту 3 статті 6 Конвенції у зв'язку з отриманням визнавальних показів заявника, отриманих під примусом та за відсутності захисника, що було використано для його засудження.

А тому докази, покладені в обгрунтування вироку, який переглядається – явки з повинною ОСОБА_9 від 05.06.2004 року, 07.06.2004 р. (у вироку вказано 07.03.2004 р.), протокол допиту ОСОБА_9 від 22.06.2004 р., у яких він дає визнавальні покази у вчиненні розбійного нападу та вбивстві, колегія суддів вважає недопустимими і такими, що не можуть бути покладені в основу доведеності обвинувачення.

З приводу незаконних дій працівників Південно-Західного відділу міліції м.Хмельницького при розслідуванні даного кримінального провадження 28.03.2013 року внесені відомості до Єдиного реєстру досудових розслідувань за правовою кваліфікацією – ч. 2 ст. 146, ч. 2 ст. 365, ч.1 ст. 371 КК України.

Під час досудового провадження ОСОБА_9 неодноразово звертався зі скаргами з приводу застосування до нього недозволених методів слідства. У такому випадку, положення ст. 1 Конвенції вимагають проведення ефективного офіційного розслідування. Так, органи влади завжди повинні добросовісно намагатися з'ясувати те, що трапилося, та не покладатися на поспішні та необгрунтовані висновки як на підставу своїх рішень. У даній справі, органи влади лише зводили свої аргументи про необгрунтованість скарг ОСОБА_9 без належної перевірки їх. До такого висновку суд прийшов, опираючись на вищенаведені обґрунтування.

Згідно з практикою Європейського суду з прав людини допустимість як доказів свідчень, отриманих за допомогою катувань, з метою встановлення відповідних фактів у кримінальному провадженні призводить до його несправедливості в цілому, незалежно від доказової сили таких показань і від того, чи мало їх використання вирішальне значення для засудження особи судом.

Відповідно до вимог ст. 17 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» суд зобов'язаний застосовувати при розгляді справ Конвенцію та практику Європейського суду з прав людини як джерело права.

Виходячи із наведеного, колегія суддів прийшла до висновку, що докази обвинувачення, покладені в основу вироку, який переглядається: явки з повинною ОСОБА_9, протоколи його допитів під час попереднього слідства, протокол очної ставки між ОСОБА_11 та ОСОБА_9, протоколи допитів ОСОБА_11 та його явки з повинною – не мають доказової сили, оскільки отримані з допомогою недозволених методів слідства, катувань.

Інші докази, покладені в обґрунтування вироку, який переглядається – покази свідків, суд оцінив наступним чином:

Із заслуханих судом аудіозаписів допиту свідків під час судового розгляду апеляційного суду Тернопільської області: ОСОБА_24, ОСОБА_25, ОСОБА_26, ОСОБА_27, ОСОБА_28 випливає, що жоден із них не вка-

зав на ОСОБА_9 як на особу, здійснившу напад та вбивство гр.-ки ОСОБА_14, оскільки бачили лише двох осіб чоловічої статі у шапочках, натягнутих на чоло, без конкретного опису та індивідуалізації цих осіб;

Потерпілий ОСОБА_7, який був фактичним очевидцем скоєного, на особи ОСОБА_11 та ОСОБА_9 вказав по підставі впізнання їх по статурах і рухах, що не являється ідентифікацією особи.

Крім того, органом досудового слідства не була проведена така слідча дія, як впізнання свідком ОСОБА_28 обвинуваченого ОСОБА_9, який, по версії слідства, сидів на передньому сидінні поруч із свідком і направлявся разом із ОСОБА_11 для вчинення нападу на сім'ю ОСОБА_7. Таку бездіяльність слідства суд оцінює як невпевненість у обвинуваченні і намаганні оминути доказ, виправдовуючий ОСОБА_9

Відповідно до вимог ст. 22 КПК України (в редакції 1960 року) прокурор, слідчий і особа, яка проводить дізнання, зобов'язані вжити всіх передбачених законом заходів для всебічного, повного і об'єктивного дослідження обставин справи, виявити як ті обставини, що викривають, так і ті, що виправдовують обвинувачення.

Аналізуючи надані слідством докази, суд прийшов до висновку, що досудовим слідством не були використані усі наявні у слідства засоби та механізми для забезпечення вимог ст. 22 КПК України і являються недостатніми для встановлення винуватості ОСОБА_9 у пред'явленому йому звинуваченні.

У окремій ухвалі колегії суддів судової палати в кримінальних справах апеляційного суду Тернопільської області від 31.08.2007 року зазначено, що показання свідка ОСОБА_29 є неправдивими і були спрямовані на підтримання алібі ОСОБА_9 з метою уникнення ним кримінальної відповідальності.

При такій обставині суд вважає, що відсутність алібі у підозрюваного, при відсутності інших доказів вини, сама по собі не являється доказом вини особи у вчиненні злочинів.

Посилання потерпілого ОСОБА_6 на те, що в основу рішення Європейського суду з прав людини по справі ОСОБА_11 покладено некоректний переклад висновку експертизи, суд не може прийняти як доказ по справі, оскільки вказаний висновок стосується особи ОСОБА_11, виправданого вироком Хмельницького міськрайсуду, який на даний час являється чинним і цей висновок перегляду не підлягає.

Проаналізувавши вищенаведене у сукупності, колегія суддів прийшла до висновку: під час судового провадження не отримано та не надано достатніх та безсумнівних доказів, які би свідчили про вчинення грабежу та вбивства потерпілої ОСОБА_6 саме ОСОБА_9 А тому, оскільки вина ОСОБА_9 у вчиненні злочинів, передбачених п. 6,12 ч. 2 ст. 115, ч. 4 ст. 187 КК України наданими органом звинувачення доказами не доведена, то його в обвинуваченні за цими статтями слід виправдати. Вирок колегії суддів судової палати в кримінальних справах апеляційного суду Тернопільської області від 31серпня 2007 року, яким визнано винним і засуджено ОСОБА_9 за цими стаття слід скасувати.

Оскільки ОСОБА_9 визнав свою вину в обвинуваченні його за ч.1 ст. 263 КК України і не заперечив засудження за цією статтею, то вирок суду у частині засудження його за ч.1 ст. 263 КК України – залишити без змін і визнати його таким що відбув призначене покарання за ч.1 ст. 263 КК України.

Цивільний позов судом не розглядався.

Керуючись ст. ст. 370, 373, 374, 459 – 467 КПК України, суд –

УХВАЛИВ:

Заяву захисника Аббасової (Возняк) А.Г. в інтересах засудженого ОСОБА_9 задовольними частково, а заяву заступника прокурора Хмельницької області Бровчука М.М. задовольнити повністю.

Вирок колегії суддів судової палати в кримінальних справах апеляційного суду Тернопільської області від 31серпня 2007 року, яким засуджено ОСОБА_9 за п.п.6,12 ч. 2 ст. 115, ч. 4 ст. 187, ч.1 ст. 70 КК України до п'ятнадцяти років позбавлення волі – скасувати за нововиявленими обставинами і виправдати ОСОБА_9 за відсутністю доказів доведення його винуватості у суді.

Кримінальне провадження по обвинуваченню ОСОБА_9 в обвинуваченні за п.п.6,12 ч.2 ст.115, ч. 4 ст. 187 КК України – закрити.

В іншій частині вирок колегії суддів судової палати в кримінальних справах апеляційного суду Тернопільської області від 31 серпня 2007 року, яким засуджено ОСОБА_9 за ч.1 ст. 263 КК України до трьох років позбавлення волі – залишити без змін.

Вважати ОСОБА_9 таким, що відбув покарання, призначене за ч.1 ст. 263 КК України згідно вироку колегії суддів судової палати в кримінальних справах апеляційного суду Тернопільської області від 31 серпня 2007 року, і тому не приводити до виконання у частині його засудження.

Вирок може бути оскаржений до апеляційного суду Тернопільської області через Підволочиський районний суд Тернопільської області шляхом подачі апеляційної скарги протягом тридцяти днів з дня його проголошення.

Вирок набирає законної сили після закінчення строку подання апеляційної скарги, якщо таку скаргу не було подано. У разі подання апеляційної скарги вирок, якщо його не скасовано, набирає законної сили після прийняття рішення судом апеляційної інстанції.

4.7. Рішення Апеляційного суду Харківської області від 04 квітня 2016 року, справа № 580/13/13-к, судді: Очеретний С.С., Савенко М.Є., Каплієнко І.І.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/57019473

Цим вироком, ОСОБА_2, ІНФОРМАЦІЯ_1, уродженець м. Лебедин Сумської області, громадянин України, з професійно-технічною освітою, неодружений, непрацюючий, проживаючий за адресою: АДРЕСА_1, раніше не судимий, –

засуджений за ч.1 ст. 115 КК України та призначено покарання у виді позбавлення волі строком на 13 років.

Міра запобіжного заходу відносно ОСОБА_2 залишена попередньою у вигляді тримання під вартою.

Строк відбування покарання встановлено рахувати з 00 годин 42 хвилин 12.08.2012 року та зараховано в строк відбування покарання час затримання ОСОБА_2 з 11 годин 05.08.2012 року по 11 годин 12.08.2012 року за підозрою в скоєні адміністративного правопорушення.

Стягнено з ОСОБА_2 судові витрати, пов'язані з проведенням судових експертиз в сумі 10220,03грн. в дохід держави.

Ухвалою апеляційного суду Сумської області від 06 серпня 2013 року апеляційні скарги захисника ОСОБА_1 та обвинуваченого ОСОБА_2 задоволені, вирок Лебединського районного суду Сумської області скасований, кримінальне провадження закрито за відсутністю достатніх доказів для доведення винуватості особи в суді. Запобіжний захід у вигляді тримання під вартою відносно ОСОБА_2 скасовано.

Ухвалою Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ касаційна скарга заступника прокурор області задоволена, ухвала апеляційного суду Сумської області скасована та призначено новий розгляд в суді апеляційної інстанції.

Як встановив суд першої інстанції, в період з травня 2011 року по липень 2012 року ОСОБА_2 працював та мешкав в м. Харкові, де познайомився з місцевим жителем, сиротою, ОСОБА_3, ІНФОРМАЦІЯ_5, з яким почав спілкуватись та підтримувати дружні стосунки.

Звільнившись у липні 2012 року з місця роботи за власним бажанням, ОСОБА_2 повернувся у м. Лебедин Сумської області, де став проживати у будинку матері, за адресою: АДРЕСА_1, залишивши попередньо ОСОБА_3 свої координати для подальшого спілкування.

Внаслідок виниклих фінансових проблем, ОСОБА_3, знаючи адресу ОСОБА_2, 19 липня 2012 року, зранку приїхав в м. Лебедин до ОСОБА_2 та попросив останнього допомогти йому в отриманні кредиту на суму не менше 4 тис. грн.

ОСОБА_2 погодився допомогти йому, одночасно повідомивши, що зупинитись у нього він не може через складний характер матері, та запропонував залишитися у його сусідів – ОСОБА_4 – ОСОБА_5, пообіцявши, що на ніч забиратиме його до літньої кухні-сараю власного господарства.

Так, перебуваючи протягом 19–21 липня 2012 року у м. Лебедині, ОСОБА_3 за допомогою ОСОБА_2 та його знайомих намагався отримати кредит, але в зв'язку з попередньою заборгованістю, фінансовими установами йому було відмовлено у наданні позики.

21 липня 2012 року, ввечері, ОСОБА_3 в черговий раз перебуваючи в будинку ОСОБА_4, які проживають по АДРЕСА_2, по телефону став наполягати на тому, щоб ОСОБА_2 якнайшвидше забрав його до себе додому, але останній, мотивуючи тим, що на вулиці іде сильний дощ, пообіцяв забрати його після його припинення. Цього ж вечора, після 24 год., коли дощ припинився, ОСОБА_2 забрав ОСОБА_3 від ОСОБА_4. По дорозі ОСОБА_3 висловлював своє невдоволення з приводу гостинності ОСОБА_2 та умов свого перебування, внаслідок чого між ними виникла словесна сварка. Для з'ясування стосунків вони вирішили піти на луг, розташований поблизу домоволодіння ОСОБА_2, при цьому останній взяв з свого господарства лопату.

Знаходячись на лугу, розташованому поблизу річки Вільшанки, що протікає між вулицями Ковпака та Довгалівка в м. Лебедині, ОСОБА_3 продовжив виказувати свої претензії до ОСОБА_2, нецензурно висловлюючись на адресу його матері.

ОСОБА_2, образившись на слова та поведінку ОСОБА_3, умисно наніс декілька ударів в потиличну ділянку голови та шию останнього, і вважаючи себе ображеним, з метою позбавлення потерпілого життя на ґрунті раптово виниклої особистої неприязні, усвідомлюючи суспільно небезпечний характер свого діяння – посягання на життя іншої особи, передбачаючи його суспільно небезпечні наслідки у вигляді фізіологічної смерті ОСОБА_3, та бажаючи їх настання, тобто, діючи з прямим умислом, схопив останнього обома руками за шию спереду і протягом декількох хвилин почав здавлювати її, свідомо позбавляючи потерпілого можливості дихати. Утримуючи за шию ОСОБА_3, ОСОБА_2 повалив його на землю та продовжив здавлювати органи дихання, поки потерпілий не перестав подавати ознаки життя. Після цього, бажаючи приховати вчинений злочин, з метою уникнення відповідальності за скоєне вбивство, відтягнув труп ОСОБА_3 до викопаної на лугу ями та закопав його. Після цього одяг потерпілого заховав неподалік скоєння злочину, а барсетку з документами та ключами забрав з собою.

Будучи впевненим, що його злочинні дії залишилися не поміченими сторонніми особами, наступного дня ОСОБА_2, перебуваючи на залізничному вокзалі станції «Лебединська», барсетку і ключі викинув в туалет, документи спалив, а банківські картки та ім'я потерпілого забрав з собою та виїхав до м. Ялти АР Крим.

01.08.2012 року близько 19 год. 10 хв., на лузі, поблизу річки Вільшанки, між вулицями Ковпака та Довгалівка в м. Лебедині, в ґрунтовому заглибленні глибиною 0,75 м. засипаним землею, виявлено труп ОСОБА_3 з ознаками гниття.

При судово-медичному дослідженні на трупі ОСОБА_3 виявлені наступні тілесні ушкодження: над лівою вушною раковиною, горизонтально направлена рана та дві колотих рани на правій боковій поверхні шиї в проекції правої половини щитовидного хряща, які мають ознаки легких тілесних ушкоджень, що спричинили короткочасний розлад здоров'я, а також переломо-вивих під'язикової кістки між тілом і правим великим рогом та повний непрямий перелом обох верхніх ріжків, які кваліфікуються як тяжкі тілесні ушкодження, що небезпечні для життя і знаходяться в прямому причинному зв'язку зі смертю.

Відповідно до висновку судово-медичної експертизи № 79 від 03.09.2012року, смерть ОСОБА_3 настала від механічної асфіксії в результаті здавлювання органів шиї руками.

В апеляційних скаргах:

- захисник ОСОБА_1 просить вирок суду скасувати та закрити кримінальне провадження у зв'язку з невинуватістю ОСОБА_2 у вчинені інкримінованого йому злочину, посилаючись на те, що вирок суду першої інстанції, на думку захисника, є незаконним і необґрунтованим внаслідок невідповідності висновків суду першої інстанції фактичним обставинам кримінального провадження та істотним порушенням вимог кримінального процесуального закону.

Так, захисник зазначила, що висновок суду щодо місця скоєння злочину, обставин скоєння злочину, мотивів скоєння злочину, особи, яка скоїла злочин, не підтверджується належними та допустимими доказами по справі, судом не дана оцінка об'єктивно встановленим фактам, які спростовують пояснення ОСОБА_2, надані ним під час відтворення обстановки та обставин події, не з'ясовані обставини, які не узгоджуються з його поясненнями та суперечать їм, а також, як на досудовому слідстві, так і в суді не встановлено, коли, ким, за яких обставин ОСОБА_3 завдані тілесні ушкодження у вигляді різаної рани та двох колотих ран, які виявлені на трупі.

Окрім того, на думку захисту, суперечить встановленим фактичним обставинам по справі та не узгоджується з поясненнями свідків висновок суду про те, що ввечері 21.07.2012 року після 24 години, коли припинився дощ, ОСОБА_2 забрав ОСОБА_3 з господарства ОСОБА_4 – ОСОБА_5, не дана оцінка встановленим обставинам, що ОСОБА_3 необхідні були гроші і він намагався отримати кредити, в чому йому допомагав ОСОБА_4 зі своїми знайомими, при цьому намагався організувати поїздку в м. Суми з ОСОБА_3 з приводу отримання кредиту, також не були перевірені доводи ОСОБА_2 про його непричетність до вбивства ОСОБА_3 та судом не прийняті до уваги його доводи щодо відомих йому обставин місця приховування речових доказів – сорочки та барсетки потерпілого, не надано оцінки поясненням ОСОБА_2 та його матері ОСОБА_6 щодо демонстрації ОСОБА_7 фотографій з місця виявлення трупа, що в цілому суперечить принципу презумпції невинуватості стосовно обвинуваченого.

Також на думку захисника, судом не враховано факт незаконного застосування до ОСОБА_2 адміністративного арешту, а його покази надані 12.08.2012 року під час відтворення обстановки та обставин події, були замовлені попереднім застосуванням до нього психічного та фізичного впливу та не повинні прийматися до уваги при оцінці доказів.

- обвинувачений ОСОБА_2 просить вирок суду першої інстанції скасувати та закрити кримінальне провадження, оскільки він вважає даний вирок незаконним та необґрунтованим, а також зазначив, що він не вчиняв даного злочину.

Так, обвинувачений зазначає, що судом не в повній мірі був проведений судовий розгляд, оскільки залишилися недослідженими обставини, з'ясування яких може мати істотне значення для ухвалення законного судового рішення. Зокрема, на думку обвинуваченого, судом не враховано факт незаконного застосування до нього адміністративного арешту та застосування незаконних методів фізичного та психологічного тиску, внаслідок чого він змушений був себе оговорити. На думку ОСОБА_2, суд дав неправильну оцінку добутим у справі доказам, деяким доказам не дав оцінку взагалі, деякі докази проігнорував, показання свідків ОСОБА_5, ОСОБА_8, ОСОБА_9 та ОСОБА_10 перекрутив, внаслідок чого вони втратили свій дійсний зміст, а тому в основу вироку було покладено недопустимі докази. Судом не з'ясовано питання, яким предметом нанесені тілесні ушкодження ОСОБА_3. Також, на його думку, суд проігнорував відсутність у нього мотиву для вбивства ОСОБА_3, як і відсутність підстав для сварки між ними.

Заслухавши суддю-доповідача, захисника та обвинуваченого, які підтримали свої апеляційні скарги, та просили скасувати вирок і закрити кримінальне провадження, прокурора, який заперечував проти задоволення обох апеляційних скарг і вважав вирок суду законним і обґрунтованим, перевіривши матеріали кримінального провадження та доводи апеляційних скарг, колегія суддів дійшла до висновку, що апеляційні скарги підлягають задоволенню виходячи з наступних підстав.

Відповідно до ч.1 ст. 404 КПК України суд апеляційної інстанції переглядає судові рішення суду першої інстанції в межах апеляційних скарг.

У відповідності зі ст. 91 КПК України доказуванню у кримінальному провадженні підлягають подія кримінального правопорушення (час, місце, спосіб та інші обставини вчинення кримінального правопорушення), винуватість обвинуваченого у вчиненні кримінального правопорушення, форма вини, мотив і мета вчинення кримінального правопорушення.

Відповідно до ст. 94 КПК України слідчий, прокурор, слідчий суддя, суд за своїм внутрішнім переконанням, яке ґрунтується на всебічному, повному і неупередженому дослідженні всіх обставин кримінального провадження, керуючись законом, оцінюють кожний доказ з точки зору належності, допустимості, достовірності, а сукупність зібраних доказів – з точки зору достатності та взаємозв'язку для прийняття відповідного процесуального рішення.

Згідно ст. 370 КПК України судове рішення повинно бути законним, обґрунтованим і вмотивованим, ухваленим з дотриманням вимог щодо кримінального провадження, на підставі об'єктивно з'ясованих обставин, які підтверджуються доказами, дослідженими під час судового розгляду та оціненими судом відповідно до ст. 94 КПК України.

На переконання колегії суддів вищевикладені вимоги закону не були дотримані, оскільки висновки суду першої інстанції про доведеність вини обвинуваченого ОСОБА_2 у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч.1 ст. 115 КК України не відповідають фактичним обставинам кримінального провадження.

Обвинувачений ОСОБА_2 в ході судового розгляду винним себе в умисному вбивстві ОСОБА_3 не визнав та пояснив, що 04.08.2012 року о 14-00 годині його затримали працівники міліції та незаконно утриму-

вали, били, здійснювали психологічний тиск, застосовували електрошокер, прив'язували до стільця, одягали противогаз та перекривали повітря, а потім викликали швидку допомогу. Під тиском він змушений був написати явку з повинною, та зізнатися в тому чого не скоював.

Суд першої інстанції в основу вироку поклав покази ОСОБА_2, які він давав в ході відтворення обстановки та обставин події 12.08.2012 року з 12:36 год. до 15:24 год., тобто, після закінчення строку адміністративного арешту за ст. 185 КУпАП згідно постанови судді Лебединського районного суду Сумської області від 05.08.2012 року, яка була скасована постановою судді Апеляційного суду Сумської області 04.09.2012 року у зв'язку з відсутністю події адміністративного правопорушення.

Відтворення обстановки та обставин події було розпочато 12.08.2012 року о 12:36 год. І суд першої інстанції поклав цей доказ на підтвердження вини ОСОБА_2 у скоєні вбивства ОСОБА_3

Як вбачається з постанови судді Апеляційного суду Сумської області від 04.09.2012 року (т.1 а.с. 48–49), якою встановлено, що записи, які містяться у журналі відвідувань громадян Лебединського міського відділу УМВС України в Сумській області, підтверджують дійсний факт перебування ОСОБА_2 04 серпня 2012 року саме із 14 години 20 хвилин у приміщенні міськвідділу, тобто ця слідча дія була проведена, після того, як вночі ОСОБА_2 давав визнавальні покази та писав явку з повинною.

Таким чином даючи оцінку доказам, суд першої інстанції не звернув уваги на те, що покази ОСОБА_2 під час відтворення обстановки та обставин події були зумовлені попереднім незаконним поводженням з ним, в тому числі і незаконним арештом, а тому на думку колегії суддів не можуть бути визнані судом як допустимі докази з огляду на положення ст. 87 КПК України, та були отриманні внаслідок істотного порушення прав і свобод людини, гарантованих Конституцією та законами України.

У вироку суд не дав оцінку тим обставинам, що при відтворені обстановки та обставин події ОСОБА_2 показував, як він під час боротьби кілька разів вдарив потерпілого лопатою, але згідно висновку судово-криміналістичної експертизи №507 від 09.11.2012 року (т.2 а.с.121–124), колото-різана рана на фрагменті шкіри з трупу ОСОБА_3 могла бути спричинена плоским клинковим знаряддям типу ножа, та малоймовірно утворення даної рани від дії робочої кромки лопат, наданих на експертизу. Окрім того згідно висновку судово-медичної експертизи №137 від 13.05.2013 року (т.3 а.с.71–76), ушкодження на фрагменті шкіри з трупу ОСОБА_3 суттєво відрізняється від експериментальних ушкоджень, нанесених робочою частиною наданої на дослідження лопати, що дозволяє виключити її, як знаряддя спричинення ушкодження.

Також під час відтворення ОСОБА_2 зазначив, що першим за шию його ухватив ОСОБА_3, а потім він його, але здавлювали вони шию один одному не довго. Він не витримав, взяв у праву руку лопату і вдарив ОСОБА_3 кінцем держака два-три рази по потилиці забравши свою ліву руку з його шиї, а ОСОБА_3 продовжував тримати його руками за шию. Він відштовхнув його від себе та лопатою гострою частиною вдарив того два-три рази по лівій потилочній частині голови, після чого перевірив його пульс та з'ясував, що потерпілий помер (т.2 а.с.38–39). Відповідно до висновку судово-медичної експертизи №79 від 03.09.2012 року (т.2 а.с.108–110) смерть потерпілого настала від механічної асфіксії в результаті здавлювання органів шиї руками, але суд у вироку не підтвердив і не спростував ці покази ОСОБА_2, що після того, як він забрав свої руки з шиї ОСОБА_3, то останній продовжував його утримувати руками за шию, тобто з показів обвинуваченого вбачається, що потерпілий був живий коли він забрав свої руки з його шиї і лише після того, як він наніс удари гострою частиною лопати той перестав рухатися і подавати ознаки життя.

Незважаючи на такі покази обвинуваченого, які суперечать обвинуваченню судмедексперт ОСОБА_12, яка не була присутня при відтворені прийшла до висновку, що локалізація та характер тілесних ушкоджень виявлених у ОСОБА_3 відповідає механізму, продемонстрованому підозрюваним ОСОБА_2, під час відтворення обстановки та обставин події 12.08.2012 року (т.2 а.с.111), а суд першої інстанції не оцінивши ці докази та висновки судово-криміналістичної експертизи №137 від 13.05.2013 року в сукупності поклав їх як доказ вини ОСОБА_2 у скоєні вбивства.

Окрім того, посилання суду у вироку на те, що ОСОБА_2 образившись на слова та поведінку ОСОБА_3 умисно наніс декілька ударів в потиличну ділянку голови та шию останнього, але не вказав чим саме, яким предметом, він наносив вищезазначені удари потерпілому, а це має суттєве значення, оскільки на тілі у зазначених місцях потерпілого тілесні ушкодження не виявлені.

Таким чином, ні на досудовому слідстві, ні судом в порушення ст. 91 КПК України не встановлений механізм спричинення ушкоджень потерпілому, що призвели до його смерті, не дана оцінка судом першої інстанції також тим обставинам, що згідно висновку експертизи №18 від 10.10.2012 року (т.2 а.с.152–159) на жодній з лопат, вилучених під час обшуку в домоволодінні за місцем проживання підозрюваного, не виявлено слідів ґрунту з місця поховання трупа, висновком експертиз з приводу того, що на літньому одягу ОСОБА_2, вилученому з його місця проживання, не знайдено слідів крові ОСОБА_3 чи слідів ґрунту з місця події.

Жоден з допитаних свідків у судовому засіданні, а також у кримінальному провадженні не було добуто будь яких доказів, які б підтвердили факт виникнення конфлікту між ОСОБА_2 та ОСОБА_3, ніхто не підтвердив факт, щодо мотиву вбивства ОСОБА_3, який викладений у вироку, а мотив, встановлений досудовим розслідуванням та судовим розглядом та наведений у вироку, що потерпілий виказував свої претензії до ОСОБА_2 з приводу гостинності ОСОБА_2 та умов свого перебування та нецензурно висловлювався на адресу його матері, а тому у ОСОБА_2 виник умисел на його вбивство, на думку колегії суддів є нікчемними.

Як зазначено у вироку, допитані під час судового розгляду свідки ОСОБА_13 та ОСОБА_4 характеризували потерпілого ОСОБА_3 як добру, необразливу людину, який після вживання спиртного ставав особливо добродушним, але розумово був відсталим, а тому нічим окрім показів ОСОБА_2 під час відтворення обстановки та обставин події 12.08.2013 року, не підтверджено висновок суду про причину виникнення вищевикладеного конфлікту, а сам ОСОБА_2 у судовому засіданні заперечував ці обставини, а суд у вироку не спростував його заперечення.

Не з'ясовано судом і той факт, що згідно висновку експерта в крові від трупа ОСОБА_3 виявлений етиловий спирт в кількості – 1,08%, але цим обставинам взагалі не дано жодної оцінки, оскільки не було встановлено з ким потерпілий вживав алкоголь. Цей факт залишився поза увагою суду, а він має важливе значення для всебічного і повного з'ясування всіх обставин по справі, але цього не було зроблено.

Колегією суддів було повторно досліджені вхідні та вихідні дзвінки та смс повідомлення в період з 19.07.2012 року до 11.08.2012 року по телефону НОМЕР_1, що належить обвинуваченому ОСОБА_2 (т.2 а.с.160–192), з яких вбачається, що ввечері 21.07.2012 року о 21:18:25 на цей номер надійшов виклик з телефону ОСОБА_2 двічі о 21:18:44 та 21:28:02 здійсненні дзвінки на телефон ОСОБА_5, далі ОСОБА_2 отримав смс повідомлення з телефону ОСОБА_5, та о 21:48:29 зателефонував сам. Після цього, з 21:59:03 з нетривалими перервами до 00:10:10 22.07.2012 року ОСОБА_2 розмовляв з ОСОБА_14, яка є дівчиною ОСОБА_2, під час розмови о

23:11:46 та о 23:13:20 на його телефон надійшов дзвінок та смс повідомлення з телефона ОСОБА_5 22.07.2012 року на телефон ОСОБА_2 о 12:18:13, 13:01:51 надійшли дзвінки та о 13:46:55 – смс повідомлення з телефону ОСОБА_4, після чого ОСОБА_2 о 13:47:49 зателефонував ОСОБА_4

Таким чином, дані про вхідні-вихідні дзвінки з телефону ОСОБА_2 підтверджують покази ОСОБА_2 про те, що він ходив до ОСОБА_5 по ОСОБА_3 близько 22 години та після нетривалої з ним розмови, ОСОБА_3 повернувся до ОСОБА_5, де йому там вже приготували постіль.

Так, допитані в якості свідків ОСОБА_15 та ОСОБА_16, пояснили, що ОСОБА_2 забрав ОСОБА_3 з їхнього дому 21.07.2012 року приблизно о 22 годині, при цьому йому вже була приготовлена постіль. ОСОБА_5 також пояснила, що ввечері ОСОБА_3 телефонував ОСОБА_2 та надсилав смс повідомлення з її телефону, оскільки ОСОБА_4 не було вдома, а десь о 22-30 годині ОСОБА_2 забрав ОСОБА_3 Вона о 23:15 год. ОСОБА_2 не дзвонила, бо вже спала.

За таких обставин висновок суду першої інстанції про те, що ОСОБА_2 через годину після останнього дзвінка ОСОБА_17 на який він не відповів, після 24 години 22.07.2012 року, коли дощ припинився забрав ОСОБА_3 від ОСОБА_4, не відповідає дійсним обставинам справи і суперечить встановленим судом першої інстанції обставинам, про те, що свідки ОСОБА_15, ОСОБА_16 та ОСОБА_5 пояснювали в судовому засіданні, що ОСОБА_2 забрав ОСОБА_3 о 22 годині, а в цей час ОСОБА_2 розмовляв по телефону з ОСОБА_18, як це вбачається з вищенаведеного.

Окрім того, посилання суду у вироку, як на встановлений факт, що ОСОБА_2 забрав ОСОБА_3 після 24 години, як припинився дощ не відповідає дійсності, оскільки згідно довідки Лебединської метеорологічної станції дощ закінчився після 01год 10хв. 22.07.2012 року, а не після 24 години, як вказує суд у вироку.

Суд першої інстанції у вироку взяв за основу покази ОСОБА_2, які він давав під час відтворення, в яких він визнає вину у вчиненні вбивства ОСОБА_3, але не проаналізував та не надав оцінки щодо його ж показів наприкінці цієї слідчої дії про непричетність до вбивства та обмовлення себе під погрозами ОСОБА_4 вбити його матір та сестру, та не дає оцінки психологічному та фізичному стану ОСОБА_2, в якому він знаходився під час проведення даної слідчої дії, після семи діб незаконного арешту та як підтверджується медичною документацією він в день відтворення був хворий (т.3 а.с.52). Тобто фактично ОСОБА_2 в кінці вищевказаної слідчої дії відмовився від своїх показів та вказав причини, з яких він себе обмовив, але незважаючи на це суд поклав цей доказ на підтвердження обвинувачення, не спростувавши зазначені доводи ОСОБА_2 у вироку суду.

В судовому рішенні, суд дійшов до висновку про безпідставність доводів обвинуваченого про застосування до нього незаконних методів дізнання та слідства працівниками Лебединського МВ УМВС України Сумської області, вказавши, що 13.09.2012 року прокурором Лебединського району винесена постанова про відмову у порушені кримінальної справи щодо працівників Лебединського МВ УМВС України в Сумській області на підставі п.2 ст. 6 КПК України (в редакції 1960 року) у зв'язку з відсутністю в їх діях ознак злочинів, передбачених ст. ст. 127, 364, 365 КК України.

Суд першої інстанції відкидаючи покази обвинуваченого ОСОБА_2, що до нього працівники міліції застосовували незаконні методи фізичного та психологічного тиску послався на покази експерта ОСОБА_12, якій ОСОБА_2 скаржився на побиття його працівниками міліції, про те, що обвинувачений міг сам заподіяти собі ці тілесні ушкодження.

Таким чином, суд першої інстанції відкинув можливість примушування ОСОБА_2 працівниками міліції до зізнання у вчиненні вбивства та залишивши поза увагою його та його захисника неодноразові скарги з цього приводу прокурору з самого початку затримання, незаконність його тримання під адміністративним арештом, неодноразові виклики швидкої допомоги, та надання медичної допомоги, встановлену експертом наявність у нього тілесних ушкоджень, що утворилися під час перебування в міліції під контролем держави.

Посилання суду та прокурора, що обвинувачений згідно з показами експерта ОСОБА_12 міг сам заподіяти собі тілесні ушкодження, на думку колегії суддів є припущеннями, які не підтверджуються допустимими доказами по справі.

Також посилання у вироку суду, що свідки ОСОБА_19 та ОСОБА_20 при їх спілкуванні з ОСОБА_2 не бачили у нього будь яких тілесних ушкоджень, а тому у нього їх не було, то такий висновок суду не відповідає фактичним обставинам справи і суперечить встановленим фактам, оскільки ці особи не проводили його огляд на предмет встановлення тілесних ушкоджень.

Як вбачається із висновку судово-медичного експерта (т.2 а.с.144–145) у ОСОБА_2 07.08.2012 року та 09.08.2012 року були виявлені тілесні ушкодження коли він перебував у відділі міліції.

Незважаючи на це, без урахування скасованої Апеляційним судом Сумської області постанови судді Лебединського районного суду Сумської області від 05.08.2012 року щодо ОСОБА_2 за ст. 185 КУпАП, прокурор прокуратури Лебединського району Сумської області прийняв постанову від 13.09.2012 року про відмову у порушені кримінальної справи щодо працівників міліції Лебединського МВ УМВС України в Сумській області за ст. ст. 127, 364, 365 КК України, вказавши в своїй постанові, як на встановлений факт, що ОСОБА_2 було затримано 04.08.2012 року за вчинення адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 185 КУпАП – злісна непокора працівникам міліції та постановою Лебединського районного суду ОСОБА_2 за скоєння правопорушення піддано адміністративному арешту на 7 діб.

Тобто дана постанова прокурора була прийнята без врахування скасованої Апеляційним судом Сумської області 04.09.2012 року – постанови судді Лебединського районного суду Сумської області від 05.08.2012 року щодо ОСОБА_2 за ст. 185 КУпАП.

Але суд першої інстанції маючи у матеріалах кримінального провадження ці документи не звернув на це уваги, та не спростував належним чином доводи обвинуваченого ОСОБА_2 і його захисника ОСОБА_1 щодо застосування до нього працівниками міліції недозволених методів слідства та незаконного тримання ОСОБА_2 в Лебединському МВ УМВС України в Сумській області з 14-20 годин. 04.08.2012 року по 12.08.2012 року, вказавши у вироку, що постанова прокурора прокуратури Лебединського району від 13.09.2012 року є обґрунтованою, що на думку колегії суддів не відповідає дійсності і суперечать їй.

Такий висновок суду першої інстанції не відповідає обставинам, які склалися на той час, оскільки постановою судді Апеляційного суду Сумської області від 04.09.2012 року було скасовано постанову Лебединського районного суду Сумської області від 05.08.212 року, якою ОСОБА_2 був притягнутий до адміністративної відповідальності за ст. 185 КУпАП до 7 діб арешту (т.1 а.с.48–49).

При цьому скасовуючи зазначену постанову суду першої інстанції, суддя Апеляційного суду Сумської області вказав, що фактично ОСОБА_2 був доставлений до міськвідділу о 14 годині 20 хвилин 04.08.2012 року,

більше з міськвідділу не виходив, а його записи на сторінках журналу – претензій не маю – робив під примусом, нічим не спростовані, а тому суд прийшов до висновку, що судове рішення про притягнення ОСОБА_2 до адміністративної відповідальності не можна вважати законним. Справа щодо ОСОБА_2 була закрита у зв'язку з відсутністю події адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 185 КУпАП.

Окрім того, колегія суддів, Апеляційного суду Сумської області 04.09.2012 року направила прокуратурі Сумської області окрему ухвалу (а.с.62 матеріал №56 пр.12), в якій вказала, що під час розгляду справи, як сам підозрюваний так і його захисник вказували на те, що під час досудового слідства до арештованого застосовувалися незаконні методи досудового слідства, а тому колегія суддів звернула увагу прокуратури Сумської області і прокурора Лебединського району Сумської області на дотримання вимог закону органами досудового слідства при розслідуванні кримінальної справи порушеної щодо ОСОБА_2 за ознаками ч.1 ст. 115 КК України.

Після відмови від зізнавальних показів, даних ОСОБА_2 під час відтворення обстановки та обставин події 12.08.2012 року він пояснював, що сумку – барсетку ОСОБА_3 йому передав ОСОБА_4 22.07.2012 року і на його прохання він викинув її в туалеті на залізничному вокзалі в м. Лебедині, а на місці вчинення злочину він орієнтувався, оскільки часто бував там та впізнав це місце при демонстрації на ноутбуці цього місця ОСОБА_7 та працівниками міліції при допитах під час його адміністративного арешту.

Суд у вироку в підтвердження цього навів покази ОСОБА_4, які він дав 12.08.2012 року під час очної ставки з ОСОБА_2 про відсутність погроз з його боку та заперечення щодо передачі ОСОБА_2 сумки-барсетки потерпілого. При цьому суд не дав оцінку показам ОСОБА_2 чому він не вірить його поясненням, хоча кожен з них наполягав на своїх показах під час очної ставки.

В судовому засіданні допитана як свідок ОСОБА_21 пояснила, що напередодні затримання її сина до них додому приходив сусід ОСОБА_7, та на ноутбуці демонстрував фото з місця виявлення трупа на лузі, а ОСОБА_18 пояснювала, що при розмові по телефону ОСОБА_2 казав їй, що на лузі знайшли труп та сусід обіцяв показати фотографії. Але суд взяв за основу тільки покази ОСОБА_7 тим самим не усунув суперечності між його показами та показами ОСОБА_21 та ОСОБА_18

Стаття 62 Конституції України передбачає, що обвинувачення не може ґрунтуватися на доказах, одержаних незаконним шляхом, а також на припущеннях. Усі сумніви щодо доведеності вини особи тлумачаться на її користь.

Згідно ст. 8 КПК України кримінальне провадження здійснюється з додержанням принципу верховенства права, відповідно до якого людина, її права та свободи визнаються найвищими цінностями та визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Принцип верховенства права у кримінальному провадженні застосовується з урахуванням практики Європейського суду з прав людини.

У рішенні Європейського суду з прав людини Ушаков та Ушакова проти України від 18.06.2015 року зазначається, що медичні докази, які підтверджували завдання заявнику тілесних ушкоджень, так і не було спростовано, крім того, органи влади не висунули жодного альтернативного пояснення щодо походження тілесних ушкоджень у заявника, окрім загальної інформації, що деякі з них він сам міг їх собі завдати. Європейський Суд вказав, що визнавальні покази заявника було отримано внаслідок жорстокого з ним поводження. Орган влади не пояснили пізнішу відмову заявника від цих визнавальних показів. Більше того, первинні визнавальні покази

заявника лягли в основу його засудження і суди навіть не намагалися встановити чи було їх надано добровільно. Загалом Європейський Суд дійшов висновку, що права заявника не свідчити проти себе та на правову допомогу було обмежено на стадії досудового слідства та, що ці обмеження не було виправлено під час судового розгляду справи. Отже, було порушено пункт 1 підпункт «е» пункт 3 статті 6 Конвенції.

Всі наведені суперечності і неповнота проведеного досудового розслідування залишилося поза увагою суду і одночасно, не давали суду підстав вважати представлені стороною обвинувачення докази у їх сукупності достатніми та взаємопов'язаними для висновку про вчинення убивства ОСОБА_3 обвинуваченим ОСОБА_2

Як вбачається з матеріалів кримінального провадження Апеляційним судом Сумської області двічі скасовувався та закривалося кримінальне провадження щодо ОСОБА_2 за ч.1 ст. 115 КК України, але за касаційною скаргою прокурора ці рішення були скасовані Вищим Спеціалізованим судом України з розгляду цивільних та кримінальних справ.

Зокрема в касаційній скарзі прокурор посилався на те, що апеляційний суд за клопотанням захисника дослідив лише незначну частину доказів, та не дослідив покази жодного свідка, які були покладені в основу обвинувального вироку. Дані прорахунки, що допустив апеляційний суд на думку прокурора є істотними порушеннями вимог КПК України, але як вбачається з матеріалів кримінального провадження, журналів судового засідання Апеляційного суду Сумської області, прокурор в ході розгляду апеляцій не просив суд дослідити докази в тому обсязі, на які він посилався в своїх касаційних скаргах.

Апеляційний суд Харківської області виконуючи рішення Вищого Спеціалізованого суду України з розгляду цивільних та кримінальних справ, дослідив у повному обсязі докази та покази свідків, які були покладені в основу обвинувального вироку судом першої інстанції, з урахуванням заявлених клопотань прокурором та захисником ОСОБА_22 у судовому засіданні. Таким чином виконавши вказівку касаційної інстанції відповідно до ч.2 ст. 439 КПК України.

Згідно ст. 22 КПК України кримінальне провадження здійснюється на засадах змагальності сторін та свободи в надані ними своїх доказів і у доведенні перед судом їх переконливості.

В даному випадку прокурор, як представник сторони обвинувачення, обмежився доказами здобутими на стадії досудового розслідування, яких помилково вважав достатніми для доведеності винуватості ОСОБА_2 у скоєні убивства ОСОБА_3, при цьому суд, залишаючись безстороннім при оцінці наданих сторонами доказів у межах дії норм КПК України позбавлений повноважень здобуття додаткових доказів за власною ініціативою, з чого випливає, що суд оцінивши докази, надані сторонами і вичерпав можливість отримання доказів.

Інших не досліджених судом першої інстанції та достатніх доказів, які б підтверджували беззаперечну винуватість обвинуваченого ОСОБА_2 у вчиненні злочину, передбаченого ч.1 ст. 115 КК України, стороною обвинувачення суду не було надано. Під час апеляційного розгляду стороною обвинувачення також не заявлялось клопотання про дослідження інших доказів, відповідно до ч.3 ст. 404 КПК України.

Відповідно ст. 17 КПК України обов'язок доведення винуватості особи поза розумним сумнівом покладається на сторону обвинувачення.

Виходячи з конституційного принципу презумпції невинуватості, закріпленого також і у ст. 6 Європейської Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, ст. 17 КПК України, згідно яких обвинувачення не

може ґрунтуватися на доказах, одержаних незаконним шляхом, усі сумніви щодо доведеності вини особи тлумачаться на її користь, та в порушення ст. 87 КПК України поклав в основу вироку недопустимі докази, отриманні в наслідок істотного порушення прав і основоположних свобод людини.

Колегія суддів констатує, що обвинувальний вирок щодо ОСОБА_2 не може вважатися законним, чим суд першої інстанції допустив істотне порушення вимог ст. ст. 91, 94, 370 КПК України, що у відповідності зі ст. 409 КПК України є підставою для скасування судового рішення за обвинуваченням ОСОБА_2 за ч. 1 ст. 115 КК України, та закриття кримінального провадження у відповідності до п. 5 ч.1 ст. 407 КПК України, на підставі п.3 ч.1 ст. 284 КПК України, у зв'язку з не встановленням достатніх доказів для доведення винуватості особи в суді і вичерпання можливості їх отримання.

На підставі викладеного, керуючись ст. ст. 284, 405, 407, 409, 417, 418, 419 КПК України, колегія суддів,–

УХВАЛИЛА:

Апеляційні скарги захисника ОСОБА_1 та обвинуваченого ОСОБА_2 – задовольнити.

Вирок Лебединського районного суду Сумської області від 23 травня 2013 року щодо ОСОБА_2, – скасувати.

Кримінальне провадження на підставі п.3 ч.1 ст. 284 КПК України закрити у зв'язку з не встановленням достатніх доказів для доведеності винуватості ОСОБА_2 у скоєнні кримінального правопорушення передбаченого ч.1 ст. 115 КК України.

Ухвала набирає законної сили з моменту її проголошення та може бути оскаржена протягом трьох місяців шляхом подачі касаційної скарги безпосередньо до Вищого Спеціалізованого суду України з розгляду цивільних та кримінальних справ.

4.8. Рішення Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 06 липня 2016 року, судді: Марчук Н.О., Матієк Т.В., Широян Т.А:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/59054394

У касаційній скарзі засуджений ОСОБА_1, не погоджуючись із ухваленими щодо нього судовими рішеннями через істотне порушення вимог кримінального процесуального закону, невідповідність призначеного покарання ступеню тяжкості вчиненого злочину та його особі внаслідок суворості, просить їх скасувати й призначити новий розгляд у суді першої інстанції. Свої вимоги засуджений мотивує тим, що суд першої інстанції, з яким погодився й суд апеляційної інстанції, при призначенні покарання не взяв до уваги даних про особу засудженого та усіх пом'якшуючих обставин, зокрема того, що на його утриманні перебуває хвора мати, а він є її єдиним родичем, який може надати допомогу. Засуджений також вказує на порушення права на захист при розгляді судом кримінального провадження та те, що апеляційний розгляд відбувся без його участі.

Вироком Київського районного суду м. Полтави від 10 вересня 2015 року, залишеним без зміни ухвалою Апеляційного суду Полтавської області від 05 листопада 2015 року, ОСОБА_1 визнано винуватим за ч. 2 ст. 15, ч. 2 ст. 186 КК України та призначено йому за цим законом покарання у виді 4 років позбавлення волі.

На підставі ч. 4 ст. 70 КК України покарання, призначене вироком Київського районного суду м. Полтави від 20 серпня 2015 року, поглинуте покаранням за даним вироком, та ОСОБА_1 остаточно визначено покарання у виді 4 років позбавлення волі.

За вироком суду ОСОБА_1 визнано винуватим та засуджено за те, що він 09 липня 2015 року близько 02.30 год., перебуваючи на зупинці громадського транспорту в м. Полтава, умисно, повторно, з метою заволодіння чужим майном, наніс удар рукою в голову потерпілому ОСОБА_2 та відкрито заволодів його майном на загальну суму 329,83 грн, однак не довів злочин до кінця з причин, що не залежали від його волі, оскільки був затриманий сторонніми особами.

Заслухавши доповідь судді, пояснення прокурора, який заперечував проти скарги, перевіривши матеріали кримінального провадження та обговоривши наведені у касаційній скарзі доводи, колегія суддів дійшла висновку, що вона підлягає частковому задоволенню з огляду на таке.

Згідно з вимогами п. 1 ч. 1 ст. 438 КПК України підставою для скасування або зміни судових рішень судом касаційної інстанції є, зокрема, істотне порушення вимог кримінального процесуального закону.

Згідно з вимогами статей 405, 342–345 КПК України суд апеляційної інстанції при відкритті судового засідання повинен з'ясувати, чи вручено судові виклики та повідомлення тим особам, які не прибули у судове засідання.

Частиною 4 ст. 405 КПК України передбачено, що неприбуття сторін або інших учасників кримінального провадження не перешкоджає проведенню розгляду, якщо такі особи були належним чином повідомлені про дату, час і місце апеляційного розгляду та не повідомили про поважні причини свого неприбуття.

Особа має бути повідомленою про виклик не пізніше ніж за три дні до дня, коли вона зобов'язана прибути за викликом (ч. 8 ст. 135 КПК України).

Однак суд апеляційної інстанції під час розгляду кримінального провадження щодо ОСОБА_1 не дотримався вищезазначених та інших вимог кримінального процесуального закону.

Як убачається з матеріалів провадження, ухвалою апеляційного суду від 29 жовтня 2015 року розгляд апеляційної скарги засудженого на вирок місцевого суду був призначений на 05 листопада 2015 року. Згідно з повідомленням Полтавської установи виконання покарань № 23 засуджений ОСОБА_1 отримав копію ухвали суду апеляційної інстанції лише 02 листопада 2015 року, тобто було порушено вимоги ч. 8 ст. 135 КПК України та право засудженого на належне повідомлення про судовий розгляд.

Крім того, при прослуховуванні аудіозапису встановлено, що головуючий повідомив учасників провадження про небажання засудженого брати участь у апеляційному провадженні, однак дана інформація матеріалами провадження не підтверджується та оспорюється засудженим.

Також суд апеляційної інстанції в даному провадженні не врахував висновок ЄСПЛ, викладений, зокрема, в рішенні «Чопенко проти України» (№ 17735/06, 15 січня 2015 року, п.п. 63–65), про те, що особиста участь підсудного у засіданні суду апеляційної інстанції набуває особливої важливості, коли апеляційний розгляд справи стосується оцінки особистості та характеру підсудного, або якщо підсудний заявляє, що він не вчиняв інкримінованих йому злочинів, і суд апеляційної інстанції має здійснити повну оцінку питання щодо вини або невинуватості підсудного. Участь представника прокуратури у засіданні суду апеляційної інстанції, на якому підсудний або його представник були відсутніми, визнано ЄСПЛ такою, що порушує право заявника на захист та принцип рівності сторін, що є невід'ємною складовою права на справедливий суд.

За таких обставин ухвалу суду апеляційної інстанції не можна визнати законною, обґрунтованою і вмотивованою, а тому вона підлягає скасуванню з призначенням нового розгляду в суді апеляційної інстанції.

Під час нового розгляду суд апеляційної інстанції має врахувати вищезазначене, перевірити належним чином усі доводи, наведені в апеляційній скарзі обвинуваченого, і відповідно до вимог кримінального процесуального закону постановити законне та обґрунтоване рішення.

Керуючись статтями 433, 434, 436 КПК України, колегія суддів

УХВАЛИЛА:

Касаційну скаргу засудженого задовольнити частково.

Ухвалу Апеляційного суду Полтавської області від 05 листопада 2015 року щодо нього скасувати та призначити новий розгляд у суді апеляційної інстанції.

Ухвала набирає законної сили з моменту проголошення й оскарженню не підлягає.

4.9. Рішення Підволочиського районного суду Тернопільської області від 18 лютого 2016 року, справа № 2218/12406/12, судді: Кузьменко І.О., Могачевська В.Й., Сташків Н.Б.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/56001562

Вироком колегії суддів судової палати в кримінальних справах апеляційного суду Тернопільської області від 31.08.2007 р. ОСОБА_11 та ОСОБА_9 визнані винними і засуджені за п.п.6, 12 ч.2 ст. 115, ч.4 ст. 187, ч.1 ст. 263 КК України. Згідно цього вироку: ОСОБА_11, достовірно знаючи, що родина ОСОБА_7 займається бізнесом та володіє приватним підприємством «Іскрицький», на початку березня 2004 року вирішив скоїти на них розбійний напад з метою заволодіння їх майном. З цією метою він вступив в злочинний зговір з ОСОБА_9, якому запропонував вчинити розбійний напад на сім'ю ОСОБА_7, з використанням зброї, на що останній погодився. Готуючись до цього ОСОБА_11 на автомобілі «таксі» прослідкував за автомобілем ОСОБА_6 та встановив, що він із сім'єю проживає у під'їзді АДРЕСА_1 на шостому поверсі, вивчив місцевість та шляхи під'їзду до будинку. ОСОБА_9, який незаконно зберігав пістолет придатний до стрільби бойовими патронами і є вогнепальною зброєю, погодився використати його при вчиненні розбійного нападу на ОСОБА_6.

Після отримання необхідної інформації ОСОБА_11 та ОСОБА_9, знаючи, що 13.03.2004 р. ОСОБА_6 буде відсутній за місцем свого проживання розподілили між собою ролі, відповідно до яких ОСОБА_9 повинен був напасти на потерпілого ОСОБА_7 при виході його з квартири, після чого вони планували проникнути у квартиру та заволодіти коштами в сумі близько 2 000 доларів США, що еквівалентно на час вчинення злочину 10 660 гривням.

Щоб не бути впізнаними можливими очевидцями вчинення злочину, ОСОБА_11 виготовив маски із спортивних штанів та придбав на ринку по вул. Олімпійській дві пари рукавиць, а ОСОБА_9 приготував пістолета з глушником для використання його під час нападу.

Реалізовуючи свій злочинний намір на заволодіння майном потерпілих ОСОБА_7, підсудні ОСОБА_11 та ОСОБА_9 зустрілись 13.03.2004 р. близько 7:00 год. на тролейбусній зупинці «Олімпійська» м. Хмельницький, звідки маршрутним таксі № 26 поїхали на вул. Інститутську, де біля Технологічного університету «Поділля»

замовили автомобіль «таксі» ГАЗ-3110 під керуванням ОСОБА_12 і попросили підвезти їх до будинку АДРЕСА_1. Зупинившись неподалік вказаного будинку, ОСОБА_9 та ОСОБА_11 передали водієві ОСОБА_12 за послугу 20 грн, попросивши його зачекати, вийшли із автомобіля і попрямували до будинку № 14.

Зайшовши у під'їзд № 5 будинку АДРЕСА_1, підсудні ОСОБА_11 та ОСОБА_9 ліфтом піднялись на шостий поверх, одягнувши перед цим маски та рукавиці, які ОСОБА_11 дістав із пакету, а ОСОБА_9 передав ОСОБА_11 пістолет з глушником. Підсудні підійшли до входу в тамбур квартири № 165 і стали очікувати, коли із квартири йде ОСОБА_13

Коли близько 7 год. 45 хв. ОСОБА_7 вийшов із своєї квартири 165 в тамбур та побачивши нападників, намагався зачинити двері, то підсудні, діючи узгоджено, вчинили на нього розбійний напад і згідно попередньо розподілених ролей, ОСОБА_9 почав наносити йому удари руками та ногами у різні частини тіла, спричинивши легкі тілесні ушкодження з короткочасним розладом здоров'я.

Почувши у тамбурі крики, потерпіла ОСОБА_14 вийшла із квартири та почала боронити сина, намагаючись припинити протиправні дії підсудних. У цей час підсудний ОСОБА_11, з метою подолання опору потерпілої ОСОБА_14, почав наносити їй удари по голові та грудній клітці торцевою поверхнею ручки пістолету, який тримав у руках.

Оскільки ОСОБА_14 продовжувала чинити опір, підсудний ОСОБА_11, під час розбійного нападу, з метою її вбивства з корисливих мотивів, умисно з відстані близько одного метра вистрілив у неї з пістолету та вбив її. В цей час потерпілий ОСОБА_7 припинив опір ОСОБА_9 та впав на підлогу.

Побоюючись бути викритими, підсудні вибігли з будинку, сіли у той же автомобіль «таксі», який їх очікував і зникли з місця події.

Крім того, підсудний ОСОБА_9 без передбаченого законом дозволу в 1998 році придбав у невстановленої слідством особи в с. Колибань Хмельницького району обріз мисливської рушниці «ІЖ Б 47», 16 калібру та у 2004 році придбав магазин до автомата АК-74 та 26 патронів, калібру 5, 45 мм, рожок до автомата АК-74 та зберігав у своєму гаражі. В травні 2004 року ОСОБА_9 передав дану зброю ОСОБА_15, який зберігав її в гаражі АДРЕСА_2 і 05.06.2004 р. видав її працівникам міліції.

Також підсудний ОСОБА_9 за невстановлених слідством обставин придбав пістолет невизначеної конструкції, яким згідно висновку експерта №110 від 13.03.2004 р. міг бути пістолет конструкції Токарєва (ТТ), пістолети-кулемети конструкції Дегтярьова, Шпагіна, Судаєва, калібру 7, 62, а також револьвер системи «Наган», перероблений для стрільби пістолетними патронами, калібру 7,62 мм або інша саморобна зброя калібру 7, 62 з використанням складових частин (стволу) вказаної зброї.

Адвокат Аббасова А.Г в інтересах ОСОБА_9 звернулася із заявою про перегляд вказаного вироку по нововиявлених обставинах. В обґрунтування вимог вказано наступне: ОСОБА_9 був засуджений за скоєння злочинів у групі з ОСОБА_11 за п.п.6,12 ч.2 ст. 115, ч.4 ст. 187, ч.1 ст. 263 КК України. Рішенням Європейського суду з прав людини в справі «Нечипорук і Йонкало проти України» від 21 квітня 2011 року постановлено про порушення при проведенні досудового розслідування щодо ОСОБА_11, а саме: статті 3, п.2 ст. 5, п.1 ст. 6, п.3 (с) ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року.

03.03.2013 р. Хмельницьким міськрайонним судом ОСОБА_11 за п.п.6,12 ч.2 ст. 115, ч.4 ст. 187, ч.1 ст. 263 КК України визнано невинуватим і виправдано через не доведення його участі у вчиненні злочинів.

Відповідно до ст. 459 КПК України вказаний вирок Хмельницького міськрайонного суду являється нововиявленою обставиною.

А тому, оскільки ОСОБА_17 звинувачувався і визнаний винним за вчинення злочинів у групі разом із ОСОБА_11, котрий визнаний не винним в інкримінованих злочинах, то адвокат просить суд скасувати вирок колегії суддів судової палати в кримінальних справах апеляційного суду Тернопільської області від 31.08.2007 р. щодо ОСОБА_9 за нововиявленими обставинами і ухвалити новий вирок, яким визнати його невинним за п.п. 6,12 ч. 2 ст. 115, ч. 4 ст. 187, ч.1 ст. 263 КК України і виправдати.

Заступник прокурора Хмельницької області Бровчук М.В. звернувся із аналогічною заявою і просить суд частково скасувати вирок колегії суддів судової палати в кримінальних справах апеляційного суду Тернопільської області від 31.08.2007 р. щодо ОСОБА_9 за нововиявленими обставинами і ухвалити новий вирок, яким визнати його невинним і виправдати за п.п. 6,12 ч.2 ст. 115, ч. 4 ст. 187 КК України, а в частині засудження за ч.1 ст. 263 КК України до 3-х років позбавлення волі залишити без змін.

Рішенням Європейського суду з прав людини в справі «Нечипорук і Йонкало проти України» від 21.04.2011р. встановлено: при проведенні досудового розслідування щодо ОСОБА_11 допущені порушення Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, а саме:

статті 3 Конвенції, яке полягає у тому, що до заявника застосовували електричний струм під час його перебування у відділі міліції, що є особливо серйозною формою поганого поводження і яке має вважатися катуванням;

пункту 2 статті 5 Конвенції, яке полягає у тому, що на час затримання заявника 20 травня 2004 року відносно нього не було чітко заявленої підозри і що з ним поводилися як із підозрюваним у справі про вбивство, незважаючи на те, що формально його було затримано за підозрою у вчиненні адміністративного правопорушення;

пункту 1 статті 6 Конвенції щодо обмеження права ОСОБА_11 не свідчити проти себе;

пункту 3 (с) статті 6 Конвенції щодо обмеження права ОСОБА_11 на захист, яке полягало у тому, що під час розслідування його справи ОСОБА_11 зазнав обмеження в доступі до захисника.

У зв'язку з цим постановою Верховного Суду України від 06 лютого 2012 року вирок колегії суддів судової палати в кримінальних справах апеляційного суду Тернопільської області від 31.08.2007 р. та ухвалу колегії суддів судової палати в кримінальних справах Верховного Суду України від 20.03.2008 р. щодо ОСОБА_11 скасовано, справа передана на новий судовий розгляд до суду першої інстанції.

Вироком Хмельницького міськрайонного суду Хмельницької області від 03.06.2013 р., який набрав чинності на даний час, ОСОБА_11 за п.п.6,12 ч.2 ст. 115, ч.4 ст. 187, ч.1 ст. 263 КК України визнано невинним і виправдано через не доведення його участі у вчиненні інкримінованих йому злочинів.

Відповідно до п.3 ч.2 ст. 459 КПК України судові рішення, що набрали законної сили, можуть бути переглянуті за нововиявленими обставинами, якими визнаються зокрема: штучне створення або підроблення доказів, неправильність перекладу висновку і пояснень експерта, завідомо неправдиві показання свідка, потерпілого, підозрюваного, обвинуваченого, на яких ґрунтується вирок.

В основу вироку, який переглядається, покладені покази підозрюваного ОСОБА_11, його явки з повинною, у яких він вказав про вчинення злочину разом із ОСОБА_9 за попередньою змовою і від яких він у подальшому відмовився, пояснивши, що дав такі завідомо неправдиві свідчення в результаті його катування.

Таким чином, оскільки ОСОБА_9 засуджено за вчинення злочинів за попередньою змовою групою осіб разом із ОСОБА_11, якого виправдано вироком Хмельницького міськрайонного суду від 03.06.2013 р., набувшого законної сили, то колегія суддів Підволочиського районного суду Тернопільської області вважає, що вирок колегії суддів судової палати в кримінальних справах апеляційного суду Тернопільської області від 31.08.2007 р. в частині засудження ОСОБА_9 за п.п.6,12 ч.2 ст. 115 КК України, ч.4 ст. 187 КК України, на підставі ч.2 ст. 459 КПК України підлягає перегляду за нововиявленими обставинами.

При перегляді вироку, у відповідності до вимог ст. 466 КПК України, судом оцінені докази:

Потерпілий ОСОБА_7 повідомив: вранці 13.03.2004 р. він виходив із квартири і коли відкрив двері, то у тамбур раптово забігли два чоловіка у масках темного кольору з прорізаними отворами для очей. Один вищого росту, другий нижчого. Нападник нижчого зросту зразу ж напав на нього і почав наносити удари руками по голові та тілу, а він відштовхував його та почав стукати у двері сусідньої квартири. На його крик із квартири вибігла його мати ОСОБА_14, яка кинулася його захищати, однак нападник вищого зросту, тримаючий у руках пістолет з довгим глушником, вистрілив у маму, яка впала. Після цього нападники втекли. Наприкінці березня 2004 року на вулиці м. Хмельницького він побачив ОСОБА_9 та ОСОБА_11, які розмовляли між собою і це його здивувало, оскільки він знав ОСОБА_9 як особу із кримінальним минулим, а дружина ОСОБА_11 працювала у швейного цеху його батьків. По їх статурах та рухах він упізнав обох як нападників, а ОСОБА_9 – як особу, яка наносила йому удари у тамбурі, оскільки ОСОБА_9 мав навики з боксу. Про це він повідомив міліцію та свого батька.

Потерпілий ОСОБА_6 підтвердив, що 10.03.2004 р. поїхав у відрядження до Туреччини, а повернувшись 14.03.2004 р. дізнався про вбивство своєї дружини. Згодом його син, побачивши ОСОБА_9 та ОСОБА_11, повідомив йому про свою підозру щодо них як нападників.

Допитаний у судовому засіданні обвинувачений ОСОБА_9 заяви захисника та прокурора підтримав, вину у вчиненні злочинів, передбачених п.п.6,12 ч.2 ст. 115, ч.4 ст. 187 КК України заперечив, вину у вчиненні злочину, передбаченого ч.1 ст. 263 КК України визнав і пояснив:

Із ОСОБА_18 він був знайомий як з ОСОБА_18, прізвища не знав. На місці злочину у березні 2004 року не був взагалі, 13.03.2004 р. він із ОСОБА_11 не зустрічався, знаходився у себе вдома.

20.05.2004 р. був незаконно затриманий працівниками міліції, із застосуванням фізичної сили доставлений у Південно-Західний відділ міліції м. Хмельницького, де працівники міліції наносили йому побої, вимагали зізнатися у вбивстві ОСОБА_14 за змовою із ОСОБА_11, показували явку з повинною останнього. Оскільки він все ж заперечив свою вину, то 21.05.2004 р. був звільнений. Повідомив, що під час тримання у відділі міліції, працівники міліції застосовували до нього психічний та фізичний вплив, вимагаючи зізнання у вбивстві.

24.05.2004 р. за наслідками отриманих побоїв він звернувся у медичну установу, де був встановлений факт отримання ним тілесних ушкоджень. Там, злякавшись, не вказав що били у міліції.

Вдруге його затримали 02.06.2004 р. і повезли до міського відділу міліції. Там, без присутності адвоката у нього провели особистий обшук і один працівник міліції поклав йому у кишеню траву зеленого кольору, що стало підставою для його затримання на 3 доби, як за зберігання наркотиків. Під час затримання до нього застосовували фізичний вплив: так, на кожну руку йому було надіто наручники і припнято кожну руку до столу, при цьому направили лампу зі світлом в обличчя; били руками в голову та груди – цілу ніч. Крім того, його били

руками по тілу, пляшкою з водою по голові, також застосовували електрострум. При цьому його повісили на металевому ломі, головою до низу і били кожні 45 хв., знімаючи на 5–10 хвилин. Він відчував сильний біль, йому переривало дихання, виділявся сильний піт.

05.06.2004 р. на очній ставці ОСОБА_11 повідомив, що злочини вчинив разом із ОСОБА_9 і через це, враховуючи застосовані до нього методи фізичного впливу, він підписав явку з повинною, без участі захисника, під диктовку слідчого ОСОБА_31.

07.06.2004 р. при допиті у міській прокуратурі ОСОБА_9 відмовився від своїх зізнавальних показів, повідомив про побиття і його направили на експертизу, де експерт ОСОБА_19 не зафіксував усіх ушкоджень. Потім його відвезли до Південно-Західного відділу міліції і там знову стали катувати. Так, поставили спиною до стіни, руки були у наручниках, на очах була пов'язка і сильно хтось вдарив ногою у печінку, від чого він впав. Тоді його кинули на стіл і пригрозили зґвалтувати кийком, через що він погодився і підписав явку з повинною під диктовку, без участі захисника.

Крім того, протягом усього часу йому не давали їсти і пити, оскільки при поверненні до ізолятора тимчасового тримання із допитів, вечері уже не було.

Зізнавальні покази ОСОБА_17 дав 22.06.2004 р. при участі захисника ОСОБА_20, оскільки на той час був заляканим після вищевказаних побоїв.

Відносно звинувачення за ч.1 ст. 263 КК України, ОСОБА_9 пояснив, що у 1998 р. у с. Колибань в невідомого чоловіка придбав обріз мисливської рушниці. У травні 2004 р. даний обріз, магазин від автомата Калашнікова та патрони, які зберігав у гаражі, склав у пакет та передав на зберігання своєму знайомому ОСОБА_15 Будучи затриманим, написав записку ОСОБА_15 з проханням видати зброю працівникам міліції.

Допитаний у суді виправданий ОСОБА_11 пояснив, що під час проведення досудового розслідування він давав покази про вчинення розбійного нападу на сім'ю ОСОБА_14 разом із ОСОБА_17 за попередньою змовою – під впливом застосування до нього працівниками міліції недозволених методів слідства. Він підтвердив, що не вчиняв разом із ОСОБА_17 злочинів, за якими обидва були засуджені.

Вищенаведені пояснення ОСОБА_9 суд оцінив як правдиві та прийняв до уваги на підставі досліджених доказів:

Згідно протоколу затримання, ОСОБА_9 був затриманий 05.06.2004 р. у відповідності до вимог ст. 106,115 КПК України (в редакції 1960 року), 08.06.2004 р. постановою Хмельницького міськрайсуду йому обрано запобіжний захід – тримання під вартою. Разом з тим, як випливає із записів у книзі доставлених у Південно-Західний ВМ ХМВ УМВСУ, ОСОБА_9 фактично був затриманий 02.06.04 р. о 18:30, за підозрою у вчиненні адмінправопорушення, протокол складений за ст. 263 КУпАП, прийнятий до ІТТ 03.06.04 р. о 23:30 год. (т.5 а.134). Відповідно до вимог ст. 263 КУпАП, згідно якої був затриманий ОСОБА_9, адміністративне затримання особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, може тривати не більше як три години. Затримання особи до трьох діб передбачено у випадку порушення правил обігу наркотичних засобів і психотропних речовин, однак будь-яке процесуальне рішення щодо ОСОБА_9 по вказаному адміністративному правопорушенню – відсутнє.

Таким чином, протягом формального часу затримання за підозрою у вчиненні адміністративного правопорушення, із ОСОБА_9 поводились як із підозрюваним у вчиненні вбивства, щодо нього не було чітко заявленої

підозри і він перебував у стані невизначеності і збентеження, чим порушено пункт 2 статті 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року (далі – Конвенція).

Крім того, за підозрою у вчиненні злочинів, ОСОБА_9 згідно протоколу, був затриманий о 14:00 05.06.2004 р., (т.5 а.1) а як випливає із книги доставлених у Південно-Західний райвідділ міліції міста Хмельницького – прийнятий до ІТТ 06.06.04 р. о 00-20 (т.5 а.136), тобто не зрозуміло, де ж саме перебував з 14:00 год. 05.06.2004 р. до 00:20 год. 06.06.2004 р. затриманий ОСОБА_9

Виходячи із наведеного, протягом часу із 18:30 год. 02.06.04 р. по 14:00 год. 05.06.2004 р. ОСОБА_9 незаконно перебував у приміщенні Південно-Західного ВМ ХМВ УМВСУ і фактично був позбавлений волі, а протягом з 14:00 год. 05.06.2004 р. до 00:20 год. 06.06.2004 р. він перебував у не зазначеному органом затримання місці.

Протягом цього часу затримання і незаконного позбавлення волі – з 02.06. по 07.06.2004 р. ОСОБА_9 двічі писав явки з повинною і двічі допитувався, під час чого давав визнавальні покази у вчиненні злочинів.

Так, під час тримання у Південно-Західному райвідділі міліції міста Хмельницького – 05.06.04 р. ОСОБА_9 написано явку з повинною (т.5 а.6), від його імені складені протоколи його допиту, згідно яких він зізнався у замаху на грабіж та вбивстві ОСОБА_14 Разом з тим, ці протоколи записані слідчим з його слів, без участі захисника. (т.5 а.13-16).

07.06.2004 р. при допиті з участю захисника ОСОБА_21 ОСОБА_9 заперечив свою участь у вчиненому, заявив про застосування до нього фізичного та психічного насильства з боку працівників міліції (т.5 а.23–25).

У подальшому при допитах, ОСОБА_9 постійно стверджував про його непричетність до скоєного (т.5 а.с.23,40,63), а також звертався із листом до слідчого Сідельникова Р.В. про застосування до нього фізичного та психічного насильства з боку працівників Південно-Західного відділу міліції Хмельницького МВ УМВСУ під час написання явки з повинною.

Допитаний у судовому засіданні свідок ОСОБА_22 підтвердив, що після того, як ОСОБА_9 написав явку з повинною, він бачив на його обличчі тілесні ушкодження, які саме – не пам'ятає. Це було у той день, коли його вивозили із СІЗО і з інформації працівників конвою, він зашпортнувся і упав.

У довідці №901 від (без дати), виданій ХМЛ травмпунктом вказано, що ОСОБА_9 звертався до травмпункту 25.05.2004 р. з приводу: забій потиличної ділянки голови, підшкірні крововиливи тулуба, струс головного мозку (т.5 а.с.33), що підтверджує пояснення ОСОБА_9 про нанесення йому побоїв.

Наявну при матеріалах справи заяву ОСОБА_9 від 03.06.2004 р. про те, аби не розглядати його звернення до травмпункту, так як отримав травму з власної необережності – суд оцінює критично, оскільки саме у той час ОСОБА_9 перебував під вартою і не мав захисника.

У висновку №1495 від 07.06.2004 р. експерт ОСОБА_23 зазначила, що ОСОБА_9 вказав, що під час допиту у якості підозрюваного він написав явку з повинною під примусом працівників міліції, які били його 02-03.06.04 р. Експертом при огляді виявлені тілесні ушкодження у вигляді крововиливу і саден правого передпліччя, саден лівого передпліччя, крововиливів правої гомілки і саден обох гомілок, які могли утворитися від дії тупих предметів з обмеженою контактуючою поверхнею або при ударах об такі. Дані ушкодження виникли в межах 2–5 діб та є легкими тілесними ушкодженнями (т.1 а. 209), тобто під час затримання ОСОБА_9 працівниками міліції та отримання від нього явки з повинною.

Згідно висновку експерта №1978 від 20.07.04 р. у ОСОБА_9 виявлені тілесні ушкодження у вигляді саден правого плеча, правого колінного суглобу, які могли утворитися від дії твердих тупих предметів або від удару об такі предмети, вони могли утворитися в межах доби до моменту обстеження і за своїм характером є легкими тілесними ушкодженнями (т.1 а.342).

При огляді цього висновку у судовому засіданні експерт ОСОБА_19 повідомив, що підпис на висновку не його, уточнивши: огляд ОСОБА_9 проводив він, однак сам текст складав хтось інший і підписав його. За таких обставин суд вважає, що вказаний висновок експерта не дає суду повної інформації щодо наявних у обстежуваного тілесних ушкоджень, тобто дає підстави для визнання його не повним, не об'єктивним і таким, що не спростував тверджень ОСОБА_9 щодо застосування до нього незаконних методів слідства.

Даючи оцінку вищезазначеному, суд прийшов до висновку, що стороною звинувачення не спростовані вищевказані твердження ОСОБА_9 про його катування шляхом застосування до нього недозволених методів. А тому визнав доведеним, згідно з критерієм доведеності, як того вимагає Конвенція той факт, що тілесні ушкодження, зафіксовані у медичному висновку №1495 від 07.06.2004 р., могли з'явитися внаслідок поганого поводження, на яке скаржиться ОСОБА_9 і яке прирівнюється до катування у значенні статті 3 Конвенції, аби отримати від нього визнавальні покази.

Крім того, у вироку суду, що переглядається, одним із доказів вини ОСОБА_9 зазначені його явки з повинною від 05.06. та 07.06.2004 р. (т.5 а.с.6,9). Разом з тим, при ознайомленні із цими заявами виявлено, що вони отримані органом досудового розслідування без участі захисника та під час його незаконного тримання під вартою.

Рішенням Європейського суду з прав людини у справі «Чопенко проти України» від 15 січня 2015 р., яке набуло статусу остаточного 15 квітня 2015 р., констатовано порушення пункту 1 статті 6 у поєднанні з підпунктом «с» пункту 3 статті 6 Конвенції у зв'язку з відсутністю доступу до захисника на початку розслідування.

Аналогічний висновок Європейського суду з прав людини зазначений у справі «Ушаков та Ушакова проти України» від 18.06.2015 р., де вказано про порушення пункту 1 та підпунктом «с» пункту 3 статті 6 Конвенції у зв'язку з отриманням визнавальних показів заявника, отриманих під примусом та за відсутності захисника, що було використано для його засудження.

А тому докази, покладені в обґрунтування вироку, який переглядається – явки з повинною ОСОБА_9 від 05.06.2004 року, 07.06.2004 р. (у вироку вказано 07.03.2004 р.), протокол допиту ОСОБА_9 від 22.06.2004 р., у яких він дає визнавальні покази у вчиненні розбійного нападу та вбивстві, колегія суддів вважає недопустимими і такими, що не можуть бути покладені в основу доведеності обвинувачення.

З приводу незаконних дій працівників Південно-Західного відділу міліції м. Хмельницького при розслідуванні даного кримінального провадження 28.03.2013 року внесені відомості до Єдиного реєстру досудових розслідувань за правовою кваліфікацією – ч.2 ст. 146, ч.2 ст. 365, ч.1 ст. 371 КК України.

Під час досудового провадження ОСОБА_9 неодноразово звертався зі скаргами з приводу застосування до нього недозволених методів слідства. У такому випадку, положення ст. 1 Конвенції вимагають проведення ефективного офіційного розслідування. Так, органи влади завжди повинні добросовісно намагатися з'ясувати те, що трапилося, та не покладатися на поспішні та необґрунтовані висновки як на підставу своїх рішень. У даній

справі, органи влади лише зводили свої аргументи про необґрунтованість скарг ОСОБА_9 без належної перевірки їх. До такого висновку суд прийшов, опираючись на вищенаведені обґрунтування.

Згідно з практикою Європейського суду з прав людини допустимість як доказів свідчень, отриманих за допомогою катувань, з метою встановлення відповідних фактів у кримінальному провадженні призводить до його несправедливості в цілому, незалежно від доказової сили таких показань і від того, чи мало їх використання вирішальне значення для засудження особи судом.

Відповідно до вимог ст. 17 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» суд зобов'язаний застосовувати при розгляді справ Конвенцію та практику Європейського суду з прав людини як джерело права.

Виходячи із наведеного, колегія суддів прийшла до висновку, що докази обвинувачення, покладені в основу вироку, який переглядається: явки з повинною ОСОБА_9, протоколи його допитів під час попереднього слідства, протокол очної ставки між ОСОБА_11 та ОСОБА_9, протоколи допитів ОСОБА_11 та його явки з повинною – не мають доказової сили, оскільки отримані з допомогою недозволених методів слідства, катувань.

Інші докази, покладені в обґрунтування вироку, який переглядається – покази свідків, суд оцінив наступним чином:

Із заслуханих судом аудіозаписів допиту свідків під час судового розгляду апеляційного суду Тернопільської області: ОСОБА_24, ОСОБА_25, ОСОБА_26, ОСОБА_27, ОСОБА_28 випливає, що жоден із них не вказав на ОСОБА_9 як на особу, здійснившу напад та вбивство гр.-ки ОСОБА_14, оскільки бачили лише двох осіб чоловічої статі у шапочках, натягнутих на чоло, без конкретного опису та індивідуалізації цих осіб;

Потерпілий ОСОБА_7, який був фактичним очевидцем скоєного, на особи ОСОБА_11 та ОСОБА_9 вказав по підставі впізнання їх по статурах і рухах, що не являється ідентифікацією особи.

Крім того, органом досудового слідства не була проведена така слідча дія, як впізнання свідком ОСОБА_28 обвинуваченого ОСОБА_9, який, по версії слідства, сидів на передньому сидінні поруч із свідком і направлявся разом із ОСОБА_11 для вчинення нападу на сім'ю ОСОБА_7. Таку бездіяльність слідства суд оцінює як невпевненість у обвинуваченні і намаганні оминути доказ, виправдовуючий ОСОБА_9

Відповідно до вимог ст. 22 КПК України (в редакції 1960 року) прокурор, слідчий і особа, яка проводить дізнання, зобов'язані вжити всіх передбачених законом заходів для всебічного, повного і об'єктивного дослідження обставин справи, виявити як ті обставини, що викривають, так і ті, що виправдовують обвинувачення.

Аналізуючи надані слідством докази, суд прийшов до висновку, що досудовим слідством не були використані усі наявні у слідства засоби та механізми для забезпечення вимог ст. 22 КПК України і являються недостатніми для встановлення винуватості ОСОБА_9 у пред'явленому йому звинуваченні.

У окремій ухвалі колегії суддів судової палати в кримінальних справах апеляційного суду Тернопільської області від 31.08.2007 року зазначено, що показання свідка ОСОБА_29 є неправдивими і були спрямовані на підтримання алібі ОСОБА_9 з метою уникнення ним кримінальної відповідальності.

При такій обставині суд вважає, що відсутність алібі у підозрюваного, при відсутності інших доказів вини, сама по собі не являється доказом вини особи у вчиненні злочинів.

Посилання потерпілого ОСОБА_6 на те, що в основу рішення Європейського суду з прав людини по справі ОСОБА_11 покладено некоректний переклад висновку експертизи, суд не може прийняти як доказ по

справі, оскільки вказаний висновок стосується особи ОСОБА_11, виправданого вироком Хмельницького міськрайсуду, який на даний час являється чинним і цей висновок перегляду не підлягає.

Проаналізувавши вищенаведене у сукупності, колегія суддів прийшла до висновку: під час судового провадження не отримано та не надано достатніх та безсумнівних доказів, які би свідчили про вчинення грабежу та вбивства потерпілої ОСОБА_6 саме ОСОБА_9 А тому, оскільки вина ОСОБА_9 у вчиненні злочинів, передбачених п.6,12 ч.2 ст. 115, ч.4 ст. 187 КК України наданими органом звинувачення доказами не доведена, то його в обвинуваченні за цими статтями слід виправдати. Вирок колегії суддів судової палати в кримінальних справах апеляційного суду Тернопільської області від 31серпня 2007 року, яким визнано винним і засуджено ОСОБА_9 за цими стаття слід скасувати.

Оскільки ОСОБА_9 визнав свою вину в обвинуваченні його за ч.1 ст. 263 КК України і не заперечив засудження за цією статтею, то вирок суду у частині засудження його за ч.1 ст. 263 КК України – залишити без змін і визнати його таким що відбув призначене покарання за ч.1 ст. 263 КК України.

Цивільний позов судом не розглядався.

Керуючись ст. ст. 370, 373, 374, 459 – 467 КПК України, суд –

УХВАЛИВ:

Заяву захисника Аббасової (Возняк) А.Г. в інтересах засудженого ОСОБА_9 задовольними частково, а заяву заступника прокурора Хмельницької області Бровчука М.М. задовольнити повністю.

Вирок колегії суддів судової палати в кримінальних справах апеляційного суду Тернопільської області від 31серпня 2007 року, яким засуджено ОСОБА_9 за п.п.6,12 ч.2 ст. 115, ч.4 ст. 187, ч.1 ст. 70 КК України до п'ятнадцяти років позбавлення волі – скасувати за нововиявленими обставинами і виправдати ОСОБА_9 за відсутністю доказів доведення його винуватості у суді.

Кримінальне провадження по обвинуваченню ОСОБА_9 в обвинуваченні за п.п.6,12 ч.2 ст. 115, ч.4 ст. 187 КК України – закрити.

В іншій частині вирок колегії суддів судової палати в кримінальних справах апеляційного суду Тернопільської області від 31 серпня 2007 року, яким засуджено ОСОБА_9 за ч.1 ст. 263 КК України до трьох років позбавлення волі – залишити без змін.

Вважати ОСОБА_9 таким, що відбув покарання, призначене за ч.1 ст. 263 КК України згідно вироку колегії суддів судової палати в кримінальних справах апеляційного суду Тернопільської області від 31 серпня 2007 року, і тому не приводити до виконання у частині його засудження.

Вирок може бути оскаржений до апеляційного суду Тернопільської області через Підволочиський районний суд Тернопільської області шляхом подачі апеляційної скарги протягом тридцяти днів з дня його проголошення.

Вирок набирає законної сили після закінчення строку подання апеляційної скарги, якщо таку скаргу не було подано. У разі подання апеляційної скарги вирок, якщо його не скасовано, набирає законної сили після прийняття рішення судом апеляційної інстанції.

4.10. Рішення Троїцького районного суду Луганської області від 03 вересня 2015 року, справа № 433/1303/13-к, суддя Бондаренко Л. І.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/49625680

Згідно висунутого обвинувачення ОСОБА_2 обвинувачується в тому, що він, будучи раніше судимим: 03.08.1998 Сватівським районним судом Луганської області за ст. 229-6 ч.1 КК України (1960) до штрафу в сумі 200 грн.; 13.07.2000 Луганським обласним судом за ст. ст. 187 ч.1, 42 ч. 3 КК України із застосуванням ст. 46-1 КК України (1960) до 2 років позбавлення волі з відстрочкою виконання вироку терміном на 2 роки, зі сплатою штрафу в сумі 400 грн.; 22.08.2003 Жовтневим районним судом м. Луганська за ст. 142 ч.3 КК України (1960) до 6 років позбавлення волі, вирок змінений 20.02.2004 апеляційним судом Луганської області та призначено покарання у вигляді 4 років позбавлення волі; 26.11.2007 Сватівським районним судом Луганської області за ст. ст. 309 ч.3, 310 ч. 1 КК України до 5 років позбавлення волі, із застосуванням ст. 75 КК України з іспитовим строком 1 рік 6 міс.; 13.11.2009 Сватівським районним судом Луганської області за ст. 309 ч. 2 КК України до 3 років позбавлення волі, із застосуванням ст. 75 КК України з іспитовим строком 1 рік 6 міс., маючи злочинний намір, спрямований на незаконний посів і вирощування конопель у кількості п'ятдесят і більше рослин, та незаконне придбання та зберігання наркотичних засобів без мети збуту, якщо предметом таких дій були наркотичні засоби в особливо великих розмірах, вчинені організованою групою, приблизно у травні 2010 року створив на території Луганської області організовану групу, до складу якої на добровільних засадах і єдності злочинних намірів увійшли ОСОБА_3 та ОСОБА_4

Умисел організованою ОСОБА_2 злочинної групи, був направлений на незаконний посів і вирощування конопель у кількості п'ятдесят і більше рослин, та незаконне придбання та зберігання наркотичних засобів без мети збуту, якщо предметом таких дій були наркотичні засоби в особливо великих розмірах, вчинені організованою групою.

Метою створення організованої групи було вирощування конопель для отримання з неї наркотичного засобу – каннабісу (марихуани), для особистого немедичного вживання.

Для реалізації зазначеного злочинного наміру ОСОБА_2 розробив план, який довів до відома учасників групи і отримав їх схвалення на його здійснення. Згідно розробленого ОСОБА_2 злочинного плану, предметом скоєння злочину були рослини конопель, які були вирощені біля присадибної ділянки, розташованої за адресою: Луганська область, Троїцький район, с. Полтавське, вул. Сонячна, буд. 7, за якою зареєстрований рідний брат ОСОБА_2 – ОСОБА_5, якому не було відомо про злочинні наміри ОСОБА_2, та за якою приблизно з 2002 року ніхто з громадян не проживав. З метою реалізації зазначеного злочинного плану ОСОБА_2, будучи організатором злочину і керівником організованої групи, розподілив функції учасників групи, згідно яких він:

- розробляв план скоєння злочину;

- здійснював загальне керівництво організованою групою та координував діяльність її членів при незаконному посіві та вирощуванні рослин конопель;

- визначав час і місце вчинення злочину;

- розподіляв ролі та обов'язки кожного учасника організованої групи при скоєнні злочину;

- визначив ділянку землі, яка була оточена насадженнями чагарників і дерев, а також, в цілях зручного поливу знаходилась біля джерела води, розташованого за присадибною ділянкою за адресою: Луганська область,

Троїцький район, с. Полтавське, вул. Сонячна, буд. 7, де зареєстрований, але тривалий час не проживає його рідний брат ОСОБА_5;

- забезпечував надання насіння рослин конопель;

- забезпечував присадибну ділянку для вирощування конопель, електрикою для роботи електронасосу, за допомогою якого з джерела води здійснювався полив рослин конопель, а також надав насос і шланги;

- забезпечив учасників організованої групи господарським інвентарем, необхідним для підготовки ділянки місцевості до посіву насіння конопель, висадки насіння конопель, культивації ґрунту, обприскування і вирубки рослин конопель;

- надавав добрива «Гумі+» для підкореневої підкормки рослин конопель;

- після збирання незаконно вирощених рослин коноплі, повинен був передати ОСОБА_3 і ОСОБА_4 частину рослин конопель, для подальшого виготовлення особливо небезпечного наркотичного засобу каннабісу (марихуани) для особистого немедичного вживання.

- ОСОБА_3 і ОСОБА_4, будучи активними учасниками організованої групи, згідно розподілених ролей:

- спільно з ОСОБА_2, здійснювали підготовку ділянки місцевості до посіву насіння конопель, висадку насіння конопель, культивацію ґрунту, обприскування і вирубку рослин конопель;

- спільно з ОСОБА_2, здійснювали підкореневу підкормку рослин конопель добривами «Гумі+»;

- після збирання незаконно вирощених рослин коноплі, повинні були отримати від ОСОБА_6, частину рослин конопель для подальшого виготовлення особливо небезпечного наркотичного засобу каннабісу (марихуани) для особистого немедичного вживання.

Так, в період часу з травня 2010 року по 01.09.2010 ОСОБА_6, спільно з учасниками організованої ним групи ОСОБА_3 і ОСОБА_4 скоїв умисні злочини за наступних обставин:

Приблизно в травні 2010 року, більш точну дату в ході досудового розслідування встановити не виявилося можливим, ОСОБА_6, що раніше вчинив злочини, передбачені статтею 309 КК України, маючи намір, спрямований на незаконний посів і вирощування конопель у кількості п'ятдесят і більше рослин, скоєних організованою групою, придбав у невстановленої в ході досудового розслідування особи, в невстановленому місці, насіння рослин конопель. Після чого, ОСОБА_6, достовірно знаючи, про необхідність проведення робіт з підготовки ґрунту до посіву насіння конопель, і подальший догляд за рослинами коноплі до стадії їх дозрівання, усвідомлюючи, що не зможе самостійно реалізувати свій злочинний намір, спрямований на незаконний посів і незаконне вирощування рослин конопель в кількості п'ятдесят і більше рослин, скоєних організованою групою, вступив у злочинну змову з ОСОБА_3О та ОСОБА_4, пообіцявши зазначеним особам за допомогу в посіві та вирощуванні конопель, віддати частину рослин конопель для подальшого виготовлення наркотичного засоби каннабісу (марихуани) для особистого немедичного вживання, домовившись з ними про спільне скоєння вказаного злочину.

Приблизно в кінці травня 2010 року, більш точну дату досудовим слідством не встановлено, ОСОБА_2, діючи згідно розробленого плану і відведених ролей, спільно з ОСОБА_3О та ОСОБА_4 прибув за адресою: Луганська область, Троїцький район, с. Полтавське, вул. Сонячна, буд. 7, де на території, прилеглій до зазначеної садиби, підготували ділянку місцевості до посіву насіння конопель і здійснили незаконний посів насіння конопель. Згодом, в період часу з кінця травня 2010 року по 01.09.2010 року, ОСОБА_2, діючи в складі ор-

ганізованої групи, спільно з ОСОБА_3 і ОСОБА_4, періодично здійснювали виїзд на ділянку місцевості, де росли рослини конопель, і проводили культивацію ґрунту, полив, обприскування і підкореневу підкормку добривами «Гумі+» рослин конопель до стадії дозрівання.

02.09.2010 року в період часу з 10 години 50 хвилин до 14 годин 55 хвилин співробітниками міліції в ході проведення огляду місця події на території, прилеглій до садиби, розташованої за адресою: Луганська область, Троїцький район, с. Полтавське, вул. Сонячна, буд. 7, виявлено та вилучено 317 рослин конопель, які згідно висновку експерта № 1958/9 від 07.09.2010 року є рослинами роду коноплі, що містять наркотичні засоби і психотропні речовини, обіг яких допускається для промислових цілей.

ОСОБА_7 того, органом досудового розслідування ОСОБА_2 обвинувачується у тому, що він, 01.09.2010, повторно, будучи особою яка раніше вчинила злочин, передбачений ст. 310 КК України, маючи умисел на незаконне зберігання наркотичних засобів в особливо великих розмірах без мети збуту, вчинене організованою групою, вступив у змову з ОСОБА_3О, ОСОБА_4 і ОСОБА_8, якому не було відомо про існування організованої групи, повідомивши їх про необхідність виїзду у с. Полтавське Троїцького району Луганської області для вирубки рослин конопель, вирощених на території, прилеглій до садиби, розташованої за адресою: Луганська область, Троїцький район, с. Полтавське, вул. Сонячна, буд. 7, і подальшої їх підготовки до сушіння і подрібнення для особистого немедичного вживання, на що ОСОБА_3О, ОСОБА_4 і ОСОБА_8 дали свою згоду.

Після цього, 01.09.2010 року приблизно о 12 годині, ОСОБА_3О, діючи в складі організованої групи, погоджено з ОСОБА_2 і ОСОБА_4, реалізуючи єдиний злочинний намір, спільно з ОСОБА_4 прибули до с. Полтавське Троїцького району Луганської області у двір буд. 7 по вул. Сонячної, де знаходилися до 17 години, чекаючи прибуття ОСОБА_2 і ОСОБА_8

01.09.2010 року близько 17 години, ОСОБА_2, діючи в складі організованої групи, узгоджено з ОСОБА_3 і ОСОБА_4, реалізуючи єдиний злочинний намір, спрямований на незаконне придбання та зберігання наркотичних засобів в особливо великих розмірах без мети збуту, за попередньою змовою з ОСОБА_8 прибув за адресою: Луганська область, Троїцький район, с. Полтавське, вул. Сонячна, буд. 7, привізши з собою сокиру, ніж, мачете, меч для рубки рослин конопель і моток мотузки, для зв'язування зрубаних рослин конопель.

Після чого, ОСОБА_9, діючи умисно та узгоджено, спільно з ОСОБА_3, ОСОБА_4 і ОСОБА_8, здійснили на території, прилеглій до садиби, розташованої за адресою: Луганська область, Троїцький район, с. Полтавське, вул. Сонячна, буд. 7, вирубку рослин конопель, зв'язавши їх у снопи, яку незаконно частково перенесли для зберігання без мети збуту в приміщення житлового будинку за адресою: Луганська область, Троїцький район, с. Полтавське, вул. Сонячна, буд. 7, а частину особливо небезпечного наркотичного засобу, обіг якого заборонено – каннабісу (марихуани) залишили незаконно зберігатися в місці вирубки рослин конопель.

01.09.2010 року в період часу з 22 години 20 хвилин до 02 годин 34 хвилин, співробітниками міліції в ході проведення огляду місця події за адресою: Луганська область, Троїцький район, с. Полтавське, вул. Сонячна, буд. 7, виявлено та вилучено речовину, яка згідно висновку експерта № 1986/9 від 07.09.2010 є особливо небезпечним наркотичним засобом, обіг якого заборонено – каннабісом (марихуаною), масою в перерахунку на суху речовину 8246 грам.

02.09.2010 року в період часу з 10 години 50 хвилин до 14 годин 55 хвилин, співробітниками міліції в ході проведення огляду місця події на території, прилеглій до садиби, розташованої за адресою: Луганська область, Троїцький район, с. Полтавське, вул. Сонячна, буд. 7, виявлено та вилучено речовину, яка згідно висновку експерта № 1957/9 від 07.09.2010 є особливо небезпечним наркотичним засобом, обіг якого заборонено – каннабісом (марихуаною), масою в перерахунку на суху речовину 1246 грам .

Так, ОСОБА_2, ОСОБА_3, ОСОБА_4, діючи в складі організованої групи, і ОСОБА_8, діючи за попередньою змовою, незаконно придбали і зберігали без мети збуту за адресою: Луганська область, Троїцький район, с. Полтавське, вул. Сонячна. буд. 7, та на території, прилеглій до зазначеної садиби, де виростала конопля, особливо небезпечний наркотичний засіб, обіг якого заборонено – каннабіс (марихуану), загальною масою в перерахунку на суху речовину 9492 грам, що є особливо великим розміром.

Такі дії ОСОБА_2 кваліфіковані стороною обвинувачення за ч.3 ст. 28, ч.2 ст. 310 КК України, а саме незаконному посіві і незаконному вирощуванні конопель особою, яка була засуджена за цією статтею та, яка раніше вчинила злочин, передбачений статтею 309 КК України, а також незаконному посіві і незаконному вирощуванні конопель у кількості п'ятдесят і більше рослин, вчинені організованою групою, та за вчинення злочину, передбаченого ч.3 ст. 28 ч.3 ст. 309 КК України, а саме незаконному придбанні та зберіганні наркотичних засобів без мети збуту, вчинені повторно, особою яка раніше вчинила злочин, передбачений ст. 310 КК України, якщо предметом таких дій були наркотичні засоби в особливо великих розмірах, вчинені організованою групою.

Обвинувачений ОСОБА_2 свою вину у вчиненні злочинів в межах висунутого обвинувачення не визнав, по суті фактичних обставин справи пояснив, що в 2010 році навесні із братом ОСОБА_5 приїжджали до с.Полтавське з метою висадки кукурудзи, просили тракториста Литвина обробити землю на тракторі. Приїжджав разом із ОСОБА_3 та ОСОБА_8, яких просив знищити амброзію. За літо 2010 були на ділянці 2 рази, забирали будівельні матеріали. 01.09.2010 вирішив забрати будівельні матеріали в с. Полтавське. Запросив ОСОБА_4, ОСОБА_3, ОСОБА_8 допомогти із зняттям та розборкою будівлі. 01.09.2010 року особисто приїхав із ОСОБА_10 о 20 годині 00 хвилин. Знаходився на подвірї півгодини до затримання. Співробітники міліції забігали зі всіх сторін та били. Одягли наручники та поклали обличчям донизу, через що було важко дивитись, що проходило навкруги. Бачив, як співробітники міліції заносили коноплю в приміщення. В такому положенні пролежав до кінця обшуку. Понятих взагалі не бачив. Щодо коноплі, то остання постійно проростала скрізь в селі. Після проведення огляду, 02.09.2010 його, коли вже було видно, відвезли до ОСОБА_11 районного відділу, де у наручниках продовжували утримувати. Співробітники міліції погрожували та заставляли писати того, чого не було насправді, що, нібито він (ОСОБА_5) організував вирощування коноплі. Під тиском, під диктовку написав явку з повинною. Просив слідчого з самого початку допустити захисника, проте йому в цьому відмовлялось, аж до явки адвоката ОСОБА_12 03.09.2010 року. Вважає, що всі дії, які з ним проводили в цей період, були незаконними. Під час освідування в лікарні 02.09.2010 року працівники медичного закладу відмовились написати про наявні тілесні ушкодження. За скаргою адвоката проводилось опитування працівником прокуратури, який одразу зазначив, що своїх, тобто співробітників міліції, підставляти не буде. За результатами перевірки пояснив, що постанову за наслідками перевірки не отримував.

Окрім того, в судовому засіданні були допитані свідки.

Свідок ОСОБА_13 показав, що із ОСОБА_2 знайомий, є його двоюрідним братом. У квітні чи травні 2010 році на прохання ОСОБА_5 в селі Полтавське Троїцького району, разом із ОСОБА_2 допомагав у прибиранні покинутої та належної йому садиби: вирубали поросль, підключали освітлення. Того дня на ділянці знаходились близько півтори години. На час прибирання садиби ОСОБА_10 та ОСОБА_3 не було, був лише ОСОБА_4. Після 2010 року в селі більш не був. ОСОБА_4 допомагав підключати електрику. Ніяких польових робіт ОСОБА_4 не проводив. До слідчого викликали один раз, один раз – до суду. Про злочин, в якому обвинувачується ОСОБА_2, він не знав. Не бачив, щоб ОСОБА_14 організовував, вирощував, збирав коноплю на участку.

Свідок ОСОБА_15 в судовому засіданні пояснив, що у 2010 році на прохання співробітників міліції погодився бути понятим. Разом з ним у якості понятого був ОСОБА_16. Коли вночі приїхали разом із співробітниками міліції до с. Полтавське Троїцького району, адреси будинку не зміг назвати, хлопці, у тому числі ОСОБА_2, лежали на землі обличчям вниз, в наручниках, було темно, на дворі лежала одежа, мачете. Коли зайшли до будинку, в одній із кімнат побачив близько 10 або 30 пучків коноплі. По двору та по дому свободно пересувалися міліціонери, близько 10 осіб, з яких знає лише ОСОБА_17 та ОСОБА_18. В його присутності та присутності ОСОБА_16 співробітники міліції почали перераховувати та упаковувати коноплю в білі пропіленові мішки, горловину обв'язували зверху, кількість мішків не пам'ятає. У дворі відбулося фотографування, пакували ножі, одежу. Звідти поїхали пізно, за 24 годину. Наступного дня його запросили бути присутнім у якості понятого для спалювання коноплі, яка зростала за городом. Коноплю, яку вилучали, не палили. На час його прибуття у ОСОБА_2 під оком був синець, проте в його присутності тілесні ушкодження ОСОБА_2 не наносились. Не зміг назвати слідчу дію, в якій приймав участь, та чи зачитували протокол.

Свідок ОСОБА_19 пояснив, що працює головним агрономом, по справі його запрошували для підтвердження того, що рослина на присадибній ділянці у с. Полтавське Троїцького району була коноплею та вирощувана культурно, а не диким способом. Запрошував слідчий, близько 08 години ранку. Разом із співробітниками міліції вони пройшли на плантацію, яка знаходилась за городом на площі 25 соток. На місці була знайдена каністра для мікродобрива, росінка для розпилу добрива, а також були шланги. Раніше він був у с .Полтавське, такого не бачив. Місця з дороги не видно, там ростуть дерева. В його присутності викопували коноплю. Викопали близько 360 рослин. На дворі був присутнім ОСОБА_2 в наручниках, після його привели донизу. Вигляд у ОСОБА_2 був стомлений. Коноплю спалили. В с. Полтавському знаходився до обіду. Йому нічого не відомо, чи причетний ОСОБА_2 до вирощування коноплі.

Свідок ОСОБА_17 пояснив, що працював дільничним, в територію обслуговування входило с. Полтавське Троїцького району. Від місцевих жителів, кого саме пояснити не зміг, поступила інформація, що невстановлені особи займаються вирощуванням коноплі. За вказівкою начальника була сформована група. 02.09.2010 року відбулося затримання та вилучення коноплі. ОСОБА_7 його до групи входили ОСОБА_20, ОСОБА_21, ОСОБА_18. Як саме проходило затримання не бачив, знаходився з тильної частини городу. На дворі було 2 автомобіля «Опель» синього кольору та «ЗАЗ», також, синього кольору. Подальшої участі у затриманні та документуванні злочину не приймав. На місці було 2 понятих ОСОБА_16 та ОСОБА_22. Операція по затриманню почалась близько 20–21 години. На той час він проживав у с. Воєводське, йому подзвонив начальник

ОСОБА_23 повідомив, що відбудеться затримання підозрюваних, та щоб він з'явився за місцем затримання у с. Полтавське. До затримання та на час затримання знаходився на сусідній вулиці. Після затримання йому хтось зателефонував. Він прийшов на двір, на землі, обличчям вниз у наручниках лежали 3 осіб. Йому не відомо, хто проводив огляд місця події, ні в яких документах він не був зафіксований як учасник слідчої дії. В його присутності опір працівникам міліції не оказувався. У вилученні предметів та речей участі не приймав. Старшим був ОСОБА_20 начальник слідчого відділу. Коли заходив на двір після затримання, понятих не було.

Свідок ОСОБА_18 пояснив, що із ОСОБА_2 познайомився під час затримання його та інших осіб в с. Полтавське. Після затримання керував його автомобілем до районного відділу. Затримання відбувалось у вересні у темний час. У затриманні приймали участь багато співробітників, у т.ч. керівництво. Затримували з різних боків через ворота, з городу. Він особисто заходив зліва від будинку. Коли зайшов у двір побачив, що ОСОБА_2 Є затриманий. На подвір'ї були автомобілі. Самого затримання не бачив. Освітлення не було. Затримані були розміщені біля приміщення літньої кухні на території двору. Бачив декілька зрізаних кущів коноплі, ножі, спецзасоби особисто він не застосовував. Участі у слідчій дії не приймав.

Свідок ОСОБА_24 повідомив, що приймав участь у розслідуванні кримінальної справи, проводив обшук у м. Сватово. На одному з обшуків була вилучена банка із семенами коноплі та рослина коноплі, за другою адресою було вилучено коноплю. Самого ОСОБА_2 під час обшуку ні за першою, ні за другою адресою не було.

Свідок ОСОБА_25 пояснила, що проживає в с. Полтавське, знає ОСОБА_2 Є та ОСОБА_5 як сусідів. Вони приїжджали у травні 4 роки тому для посіву кукурудзи. Запитували, чи можуть знайти тракториста для обробки землі. Олександр та Євген приїжджали та облаштовували будинок, наводили порядок навколо. Бачила, як приїжджали із братами ОСОБА_5 2 інших особи, проте, що вони робили не бачила. За городами бачила, що росте конопля, проте, щоб її висаджували брати ОСОБА_5, не бачила. В день затримання була обурена від гоміну та міліціонерів. Від співробітників міліції дізналась, що за городом росла конопля.

Свідок ОСОБА_21 надав пояснення, що на подвір'ї в с. Полтавське приймав участь у затриманні ОСОБА_2, ОСОБА_4, ОСОБА_3, ОСОБА_10, хоча, безпосередньо, їх не затримував, а коли зайшов у двір, вони вже були затримані. Восени 4 роки тому на території домоволодіння було знайдено коноплю, ножі. Приймав участь у проведенні обшуку у ОСОБА_2, проте нічого не знайшов. При затриманні був присутнім начальник та керівництво, поняті з'явились не одразу, а тільки після затримання. У вилученні речей він особисто участі не приймав, нікого не опитував. Особисто він заходив на подвір'я через очерет, було декілька груп. Керівництво здійснював особисто начальник міліції. Хто саме був ініціатором інформації не знає. Не пам'ятає, щоб був присутнім хтось із обласного апарату. Поняті не були присутні спочатку.

Свідок ОСОБА_26 повідомив, що працював на той час оперуповноваженим у ОСОБА_11 Пам'ятає, що 4–5 років тому проводилась операція по затриманню в с. Полтавське за вказівкою керівництва райвідділу. Було 2 групи затримання, одна група заходила з воріт, інша з городу. Він знаходився у групі, яка заходила з городу. Коли зайшов на двір, ОСОБА_2 та інші вже лежали на землі. Хто проводив затримання не бачив. У слідчій дії участь не приймав, бачив, як вилучалась конопля, інші речі. До затриманих були застосовані наручники. На понятих не звернув уваги, не може сказати, чи були вони, чи ні. Бачив затриманих у райвідділі, коли їх доставили. Вважає, що злочин було розкрито, проте звідки була інформація, та які докази винності саме ОСОБА_2, назвати не може.

Свідок ОСОБА_27 пояснив, що 4 роки тому виїжджав до Сватово на обшук, коли був дільничним інспектором. ОСОБА_2 Є при обшуку не було.

Свідок ОСОБА_28 пояснив, що знайомий із ОСОБА_2, приблизно у вересні 2010 року був присутнім під час проведення слідчої дії відтворення обстановки та обставин події в с. Полтавське після обіду за участю ОСОБА_3, ОСОБА_8, ОСОБА_4, ОСОБА_2. Покази останні надавали добровільно, всі були в наручниках, ніяких скарг ніхто не виказував.

Свідок ОСОБА_29 показав, що був понятим під час проведення слідчої дії відтворення обстановки та обставин події в с. Полтавське після обіду за участю ОСОБА_3. Пам'ятає, як ОСОБА_3, без скарг, із фіксуванням на фото та відеозйомку, розповідав, що разом із ОСОБА_2 висаджували коноплю, другим понятим був ОСОБА_30. Від ОСОБА_3 скарг не було, не пам'ятає, чи був ОСОБА_3 у наручниках. В судовому засіданні на запитання адвоката свідок ОСОБА_29 не зміг впізнати ОСОБА_2, ОСОБА_3, зазначив, що нікого із присутніх не знає.

Свідок ОСОБА_30 показав, що був присутнім у 2010 році на огляді за участю особи, яку не може пригадати. Зазначена особа надавала пояснення, що посадила коноплю і при цьому був замішаний ОСОБА_2, що 01.09.2010 року вони там все зібрали. Скарг під час проведення слідчої дії не було.

Свідок ОСОБА_31 показав, що проводив перевірку в порядку статті 97 КПК України 1960 року по скарзі адвоката ОСОБА_32 в інтересах ОСОБА_2. В ході перевірки було встановлено, що співробітники міліції при затриманні спричинили ОСОБА_2 тілесні ушкодження. За згодою було проведено огляд приміщення в с. Полтавське. 02.09.2010 року ОСОБА_2 був запрошений до ОСОБА_11 райвідділу та цього ж дня. 02.09.2010 року покинув приміщення райвідділу добровільно. Були опитані ОСОБА_4, ОСОБА_3, ОСОБА_10, які не підтвердили доводів скарги. Співробітники міліції пояснювали, що тілесні пошкодження ОСОБА_2 отримав при падінні. Було складено постанову про відмову в порушенні кримінальної справи. Зазначена постанова була скасована, проводилась повторна перевірка. ОСОБА_4, ОСОБА_3 та ОСОБА_10 підтвердили застосування співробітниками міліції при затримання фізичної сили. Серед працівників міліції опитувались ОСОБА_33, ОСОБА_19, Вискуб, Гришаєв, які пояснили, що ОСОБА_33 упав при застосуванні до нього загибу руки за спину та вдарився оком. Відповідно до пояснень лікаря був лише забій в області ока. Повідомлення про прийняте рішення спрямовувалось ОСОБА_2 через керівництво слідчого ізолятора. Відмітки про це в матеріалах провадження немає. Під час опитування ОСОБА_2 адвокат був відсутнім.

Свідок ОСОБА_3 пояснив, що був затриманий 01.09.2010 року в с. Полтавське, а після цього засуджений за ст. 309 ч.3 ст. 310 КК України. Через потребу в будівельній цеглі просив свого товариша ОСОБА_4 допомогти розібрати будівлю в с. Полтавське. В кінці городу він побачив коноплю, поміж нею потикав свої насіння. На той час він її курив. Він підсадив 20–30 кущів. Працівники міліції згодом вимагали, щоб він обмовив ОСОБА_2, що той організував висадку та збір коноплі. В обвинуваченні вказані факти, які не відповідають дійсності. ОСОБА_2 за коноплю не розповідав. 01.09.2010 року хтось із братів ОСОБА_2 просив перевезти будівельний матеріал у Сватово. Коли вони приїхали до с. Полтавське об 11–12 годині, ОСОБА_2 взагалі не було. ОСОБА_2 під'їхав о 18 годині вечора. Затримання відбулось о 22 годині. Співробітники міліції забігали з усіх сторін. Били всіх і його. Коноплі ніде не було. Всіх поклали на землю обличчям донизу, було темно. Коли підняли поставили перед фактом, що в домі конопля, звідки вона появилась не відомо. ОСОБА_2 не знав про

коноплю. Повністю підтримує ті доводи, які викладені в апеляційній скарзі. Його били та казали обмовити ОСОБА_2. У ОСОБА_2 від удару була гематома, адвокат писав скаргу. Був вимушений визнати вину, щоб не отримати 8 років позбавлення волі, погодився на умови прокурора, який запевнив, що в судовому засіданні не при яких обставинах не можливо буде довести невинуватість у скоєнні злочину, а тим більш організованою злочинною групою. ОСОБА_2 не організовував групи, йому нічого не було відомо про коноплю. Такі саме покази викладав в апеляційній скарзі. Під час перевірки прокурором за скаргою адвоката ОСОБА_2, прокурор бачив синці на тілі, руках та ногах, проте не зафіксував нічого. Самостійно не викладав своїх пояснень, оскільки не знав про це. Був переконаний співробітниками міліції та прокуратури, що виправдувальних вироків не буває. За умовлянням прокурора визнав вину при розгляді справи.

Свідок ОСОБА_8 повідомив, що ОСОБА_2 знає давно, відносини приятельські. 01.09.2010 року з ОСОБА_2 прибули в с. Покровське, щоб розібрати будівлю та перевезти будівельні матеріали. Чекали на автомобіль, близько 22 години були затримані співробітниками міліції. Близько 02 години ночі співробітники завели в будинок та показали коноплю, сказали, щоб ми казали, що то їх конопля. Він бачив коноплю в кінці городу. ОСОБА_2 не організовував висадку коноплі, все про нього неправда. Співробітники міліції примусили обмовити ОСОБА_2. Після затримання у ОСОБА_2 була велика гематома під оком. Їх всіх побили і поклали на землю, вони нічого не бачили. Понятих одразу не було. Пам'ятає, що співробітники міліції оголосили час 02 години 10 хвилин. ОСОБА_2 не організовував групи. Спіробітникам міліції, прокуратури і, навіть в суді постійно зазначав, що не скоював злочин.

Свідок ОСОБА_4 показав, що разом із ОСОБА_3 приїхали в с. Полтавське. В той самий день приїхав і ОСОБА_2 із ОСОБА_8. В той же день були затримані співробітниками міліції, які забігли у двір, побили, одягли наручники та утримували обличчям донизу протягом всього огляду. Через те, що лежав на землі обличчям донизу, ОСОБА_2 не бачив, рядом із ним лежав ОСОБА_3. Жодного сговору не було. ОСОБА_2 не організовував посів, вирощування з метою збуту коноплі. Жодної домовленості із ОСОБА_2, ОСОБА_3, ОСОБА_8 не було. Співробітники міліції побили та записали в документах покази, які обмовляють ОСОБА_2, заставили підписати. Постійно били в ізоляторі тимчасового утримання, саме через це він підписав неправдиві покази, у тому числі під час відновлення обстановки та обставин події від 03.09.2010 року. Про це неодноразово заявляв і слідчому, і прокурору під час знаходження в слідчому ізоляторі. Через наявні тілесні ушкодження у слідчому ізоляторі виникли питання з прийомом до установи. Прокурор, який проводив перевірку записав все по-іншому, ніж казав. Під час судового засідання сказав, що визнає вину, щоб отримати менший термін, оскільки прокурор сказав, що статтю 28, він ніяк не відіб'є, і, у разі невизнання вини, суд призначить покарання мінімум 7 років. Щодо вироку, не може сказати, чи законний той вирок, чи ні, оскільки не має належної освіти. Під час проведення перевірки прокурором за скаргою адвоката ОСОБА_2 були присутні Вискуб та Зеленков, які прямо оказували на нього психічний тиск.

На підтвердження події кримінального правопорушення та доведеності вини ОСОБА_2 у вчиненні злочину, передбаченому ч.3 ст. 28, ч.3 ст. 309, ч.3 ст. 28, ч.2 ст. 310 КК України, прокурором суду були надані та безпосередньо дослідженні в судовому засіданні документи кримінального провадження в копіях: рапорт від 01.09.2010 начальника СУР ОСОБА_11 УМВС ОСОБА_21, згідно якого при проведенні оперативно-розшукових заходів в с. Полтавське Троїцького району Луганської області, була отримана оперативна інформація

про те, що мешканці вказаного населеного пункту, громадяни «К» на присадибній ділянці за місцем свого проживання займаються вирощуванням рослин коноплі (а.с. 3 т.1), постанова про порушення кримінальної справи від 02.09.2010 року, згідно якої у відношенні ОСОБА_2, ОСОБА_4, ОСОБА_10, ОСОБА_3 порушена кримінальна справа за ч.3 ст. 309 КК України (т.1 а.с. 1); клопотання про проведення огляду від 01.09.2010 року (а.с.6 т.1), постанова Троїцького районного суду від 01.09.2010 року (а.с.7 т.1); протокол огляду місця події від 01.09.2010 року та фототаблиця до нього, згідно якого був проведений огляд житлового будинку, подвір'я та надвірних будівель за адресою вул. Сонячна, б.7, с. Полтавське, Троїцького району, Луганської області, в ході якого в приміщенні будинку на полу кімнати розміром 4?4 м знаходяться верхушечні частини коноплі, які звязані синтетичною мотузкою білого кольору. Всього на полу знаходиться 13 пучків. В ході огляду вилучено: 3 пари тканинних рукавичок, кухонний ніж, меч, мачете, ножни, сокира, жгут синтетичної мотузки, 13 мішків рослин коноплі (т.1 а.с.8–15, 16–20); постанова про визнання речовими доказами від 02.09.2010 року, згідно якої визнати тканинні рукавички, кухонний ніж, меч, мачете, ножні до нього, сокиру, жгут синтетичної мотузки білого кольору, тринадцять поліпропіленових мішків з речовиною рослинного походження зеленого кольору, речовими доказами по кримінальній справі (т.1 а.с. 22); квитанція про отримання на зберігання речових доказів: речовини рослинної, зеленого кольору, за зовнішніми ознаками нагадує наркотичний засіб марихуану в обсязі приблизно 28 кг (т.1 а.с. 24); квитанція про прийняття на зберігання до кімнати зберігання речових доказів ОСОБА_11 УМВС, а саме поліетиленовий пакет, в якому знаходиться кухонний ніж, мачете, ножни, меч, а також поліетиленовий пакет, в якому знаходяться тканеві рукавички (т.1 а.с. 26); квитанція про прийняття на зберігання до кімнати зберігання речових доказів ОСОБА_11 УМВС, а саме моток мотузки білого кольору (т.1 а.с. 28); лист на ім'я Гоженко від 02.09.2010 року про направлення 13 пропіленових мішків (а.с.30 т.1); лист на ім'я Гоженко від 02.09.2010 року про направлення пакету з матерчатими перчатками (а.с.36 т.1); лист від 02.09.2010 року на імя Гоженко про направлення 1 пропіленового мішка (а.с.40 т.1); явка з повинною ОСОБА_2 від 02.09.2010 року, без зазначення особи, яка її прийняла (а.с.81–82 т.1); протокол додаткового огляду місця події від 02.09.2010 року та фототаблиця до нього, згідно якого оглядом місця події є територія садиби № 7 по вул. Сонячній в с.Полтавське Троїцького району Луганської області, в яру на землі виявлені зв'язані між собою мотузкою білого кольору рослини зеленого кольору по зовнішньому вигляду, характерному запаху нагадуючи рослини коноплі в кількості 5 пучків, 3 каністри ємкістю 1,5 л з етикеткою «Гумі+», обприскуватель помаранчевого кольору пластиковий, на якому мається напис «Венера-1,5». На дільниці, розміром 80?8 м ростуть рослини зеленого кольору за зовнішнім виглядом та характеризуючому запаху нагадуючи рослини коноплі. Рослини ростуть рядками, відстань між рядками1,2 м, висота рослин від 1,1м до 1,5 м. В північно-західній частині цієї ділянки виявлена сапачка з дерев'яною ручкою, металева частина пофарбована у фарбу синього кольору. В східній частині ділянки, в траві, виявлена лійка з оцинкованого металу, всередині якої мається нашарування фарби червоного кольору. Між рядками рослин коноплі бур'яни відсутні. Всього на цій ділянці виявлено 317 кущів рослин коноплі. Із різних місць ділянки з південної, східної, північної, західної та центральної частин, були відібрані 58 кущів рослин коноплі. Всі інші рослини були знищені шляхом спалювання. Всі вище перелічені речі були вилучені в ході огляду місця події (т.1 а.с. 117–120, 121–129); квитанції про отримання на зберігання речових доказів (а.с.а.с.24,26,28,73,128,130,259 т. 1); акт знищення наркотичних засобів від 02.09.2010 року, згідно якого було знищено 259 кущів рослин коноплі (т.1 а.с. 125); протоколи особистого

огляду ОСОБА_3 (а.с.49–52, 68–69 т.1); протокол особистого огляду ОСОБА_34 (а.с.53–55 т.1); протокол особистого огляду ОСОБА_35 (а.с.56–57 т.1); протоколи відтворення обстановки та обставин подій за участю ОСОБА_3, ОСОБА_35, ОСОБА_34 (а.с.230–234, 246–250, 251–255 т.1); клопотання адвоката ОСОБА_36 про наявні тілесні ушкодження (а.с.217 т.1); довідка про наявні тілесні ушкодження від 06.09.2010, згідно якої у ОСОБА_2 було встановлено забійна рана лівої брови (а.с.224 т.1); копія паспорту ОСОБА_2 (а.с.1 т.2); копія посвідчення водія (а.с. 2 т.2); відомості про судимість (а.с.3 т.2); характеристика (а.с.7 т.2); довідки про неперебування ОСОБА_2 на обліках лікарів нарколога та психіатра (а.с.11–12 т.2); довідка про склад сім'ї (а.с.13 т.2); вироки відносно ОСОБА_2 (а.с.17–19, 23–27 т.2); висновок експертизи наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів № 1957/9 від 07.09.2010 року, згідно якого речовина, вилучена при проведенні додаткового санкціонованого огляду двору, надвірних будівель та житлового будинку за адресою: вул. Сонячна, 7 в с. Полтавське, Троїцького району, Луганської області є особо небезпечним наркотичним засобом, обіг якого заборонений каннабісом (марихуаною). Маса каннабісу (марихуани) в перерахунку на суху речовину склала 1246 грама (т.2 а.с. 111–113); висновок експертизи наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів № 1958/9 від 07.09.2010 року, згідно якого рослини (58 рослин), надані на дослідження, є рослинами роду коноплі, які містять наркотичні засоби та психотропні речовини та обіг яких допускається для промислових цілей. Загальна маса рослин 26980 грам (т.2 а.с. 119–121); висновок експертизи наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів № 1986/9 від 07.09.2010 року, згідно якого речовина, надана на дослідження в тридцяти мішках, є особливо небезпечним наркотичним засобом, обіг якого заборонений канна бісом (марихуаною). Первісна маса каннабіса (марихуани) в перерахунку на суху речовину склала 8246 грам. На поверхні шести трикотажних рукавичках виявлені частки особо небезпечного наркотичного засобу, обіг якого заборонений каннабісу (марихуани). Виявити масу наркотичного засобу не виявляється можливим в зв'язку з малою кількістю виявлених часток речовини. На топорищі сокири, лезі ножа, на клинках предметів, зовнішньо нагадуючи меч та мачете, наданих на дослідження, виявлені каннабіноіди діючі речовини наркотичних засобів, отриманих із рослин роду коноплі, в слідовій кількості. Встановити масу не виявляється можливим в зв'язку з малою кількістю виявленої речовини (т.2 а.с. 127–129);висновок експертизи холодної зброї № 171–56 від 03.09.2010 року, згідно якого ніж, виявлений в ході обшуку за місцем мешкання ОСОБА_2, виготовлений за типом мисливських ножів загального призначення, але холодною зброєю не є внаслідок відсутності достатньої для ураження цілі міцності. Ніж виготовлено саморобним способом (т.2 а.с. 136–138);висновок експертизи наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів № 2007/9 від 21.09.2010 року, згідно якого на поверхні фрагменту марлевої тканини, за допомогою якої був зроблений змив з лівої руки ОСОБА_2 виявлені каннабіноіди – діючі речовини наркотичних засобів, отриманих з рослин роду коноплі, в слідовій кількості. Вказати масу не виявляється можливим в зв'язку з малою кількістю наданого на дослідження засобу. На поверхні предметів каннабіноідів діючих речовин наркотичних засобів, отриманих з рослин роду коноплі та їх слідів не виявлено. (т.2 а.с. 144–148);висновок експертизи наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів № 2006/9 від 23.09.2010 року, згідно якого: Речі ОСОБА_2 речовина, виявлена на поверхні футболки, є особливо небезпечним наркотичним засобом, обіг якого заборонений каннабісом (марихуаною). Початкова маса каннабісу (марихуани) в перерахунку на суху речовину склала 0,7 грама. На поверхні футболки, на поверхні штанів та

в лівій кишені штанів виявлені частки особливо небезпечного наркотичного засобу, обіг якого заборонений каннабісу (марихуани). Вказати масу не виявляється можливим в зв'язку з малою кількістю наданої на дослідження речовини. Частки речовини рослинного походження коричневого кольору та насіння рослин наркотичним засобом не є. (т.2 а.с. 154–157); висновок експертизи холодної зброї № 427/1 від 29.09.2010 року, згідно якого предмет, схожий на меч, вилучений 01.09.2010 року за адресою: вул. Сонячна, 7, с. Полтавське, Троїцького району, Луганської області, є холодною зброєю колючо-рубячою дії. Даний меч виготовлений саморобним способом за типом східних виробів. Сокира, вилучена 01.09.2010 року за адресою: вул. Сонячна, 7, с. Полтавське, Троїцького району, Луганської області, виготовлена саморобним способом за типом сокири, предмету господарсько-побутового призначення, не є холодною зброєю. Предмет зовнішньо схожий на мачете, вилучений 01.09.2010 року за адресою: вул. Сонячна, 7, с. Полтавське, Троїцького району, Луганської області, є мачете, предметом господарсько-побутового призначення. Даний предмет не є холодною зброєю. Мачете виготовлено саморобним способом. Ніж, вилучений 01.09.2010 року за адресою: вул. Сонячна, 7, с. Полтавське, Троїцького району, Луганської області, виготовлений саморобним способом за типом ножів господарсько-побутового призначення, які холодною зброєю не є (т.2 а.с. 163–165); постанова про доручення до справи в якості речового доказу від 12.10.2010 року, згідно якого долучити до кримінальної справи в якості речового доказу одяг ОСОБА_2 (т.3 а.с. 81); постанова про залучення до справи в якості речового доказу від 18.10.2010 року, згідно якого до матеріалів кримінальної справи долучені речові докази: конверти з фрагментами марлевої тканин, за допомогою якої були зроблені змиви з рук ОСОБА_2 (т.3 а.с. 93); квитанція № 0182/10 від 15.10.2010 року про прийняття до камери речових доказів ОСОБА_11 УМВС, згідно якої чотири поліетиленових пакета, в яких знаходиться одяг ОСОБА_2, ОСОБА_4, ОСОБА_8, ОСОБА_3, 1 рукавичка, 7 паперових згортків з речовиною рослинного походження, поліпропіленовий мішок, в якому знаходиться сокира, мачете та ніж (т.3 а.с. 86); протокол накладення арешту на майно ОСОБА_2, згідно якого на мобільний телефон чорного кольору марки Нокіа 6300 імеі 359810013417521 і Нокіа 1202-2 в корпусі чорного кольору імеі 3560048/03/971772/2 накладено арешт (а.с.130 т.3); протокол обшуку від 28.11.2012 року, згідно якого було проведено обшук житлового будинку за адресою: пров. Ковалівський, 1а, м. Сватове, Луганської області. ОСОБА_2 на момент обшуку в житловому будинку був відсутній (т.4 а.с. 283–286); вирок Сватівського районного суду Луганської області від 20.07.2012 року, згідно якого ОСОБА_3 визнано винним за ч.3 ст. 28, ч.2 ст. 310, ч.3 ст. 28, ч.3 ст. 309 КК України, ОСОБА_4 визнано винним за ч.3 ст. 28, ч.2 ст. 310, ч.3 ст. 28, ч.3 ст. 309 КК України, ОСОБА_8 визнано винним за ч.2 ст. 309, ч.2 ст. 310, ч. 3 ст. 309 КК України та засуджено: ОСОБА_3 до 3 років 6 місяців позбавлення волі; ОСОБА_4 до 4 років позбавлення волі; ОСОБА_8 до 4 років позбавлення волі (т.4 а.с. 261–279); журнал судового засідання від 19.05.2012 року, в якому мається допит ОСОБА_3, ОСОБА_8 (т.6 а.с. 217–221).

В оригіналі досліджено: протокол особистого огляду від 02.09.2010 року, згідно якого було проведено огляд ОСОБА_2, який був одягнутий в сіру футболку, чорні кросівки, темні спортивні штани (т.1 а.с. 47);, протокол затримання ОСОБА_2 від 02.09.2010 року з 22 годині 35 хвилин по 23 годину 15 хвилин (а.с.160–163 т.1); постанова про уточнення даних протоколу затримання ОСОБА_2 від 03.09.2010 (а.с.164 т.1); протокол допиту підозрюваного ОСОБА_2 від 03.09.2010 року (а.с.165 т.1); заява ОСОБА_2 про відмову від явки з повинною від 03.09.2010 року (а.с.171 т.1); протокол медичного огляду для встановлення факту вжи-

вання психоактивної речовини та стану сп'яніння від 02.09.2010 року о 03 годині 40 хвилин, згідно якого у ОСОБА_2 було виявлено крововилив в області лівого ока, алкогольного і наркотичного сп'яніння не виявлено. Були зроблені зрізи нігтів пальців та змиви кистей рук (т.1 а.с.83); акт амбулаторної наркологічної експертизи ОСОБА_2 для виявлення необхідності в примусовому лікуванні в зв'язку з хронічним алкоголізмом/наркоманією від 27.09.2010 року, згідно якого в примусового лікування не потребує (т.2 а.с. 169)

Дослідивши надані документи кримінального провадження, покази свідків, обвинуваченого, суд приходить до висновку, що обвинувачений ОСОБА_2 підлягає виправданню.

Статтею 91 КПК України встановлені обставини, які підлягають доказуванню у кримінальному провадженні, а саме: 1) подія кримінального правопорушення (час, місце, спосіб та інші обставини вчинення кримінального правопорушення); 2) винуватість обвинуваченого у вчиненні кримінального правопорушення, форма вини, мотив і мета вчинення кримінального правопорушення; 3) вид і розмір шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, а також розмір процесуальних витрат; 4) обставини, які впливають на ступінь тяжкості вчиненого кримінального правопорушення, характеризують особу обвинуваченого, обтяжують чи пом'якшують покарання, які виключають кримінальну відповідальність або є підставою закриття кримінального провадження; 5) обставини, що є підставою для звільнення від кримінальної відповідальності або покарання; 6) обставини, які підтверджують, що гроші, цінності та інше майно, які підлягають спеціальній конфіскації, одержані внаслідок вчинення кримінального правопорушення та/або є доходами від такого майна, або призначалися (використовувалися) для схиляння особи до вчинення кримінального правопорушення, фінансування та/або матеріального забезпечення кримінального правопорушення чи винагороди за його вчинення, або є предметом кримінального правопорушення, у тому числі пов'язаного з їх незаконним обігом, або підшукані, виготовлені, пристосовані або використані як засоби чи знаряддя вчинення кримінального правопорушення; 7) обставини, що є підставою для застосування до юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру.

Стороною обвинувачення ОСОБА_2 обвинувачується у скоєнні злочинів, які передбачені статтею ч.3 ст. 28, ч.2 ст. 310 КК України та ч ч.3 ст. 28 ч.3 ст. 309 КК України, тобто, які вчинені організованою групою.

Відповідно до частини 3 статті 28 КК України, злочин визнається вчиненим організованою групою, якщо в його готуванні або вчиненні брали участь декілька осіб (три і більше), які попередньо зорганізувалися у стійке об'єднання для вчинення цього та іншого (інших) злочинів, об'єднаних єдиним планом з розподілом функцій учасників групи, спрямованих на досягнення цього плану, відомого всім учасникам групи.

Отже, зазначені ознаки організованої групи, такі як: готування або вчинення злочину декількома особами (трьома та більше), попередня організація у стійке об'єднання для вчинення цього та іншого злочинів, об'єднання єдиним планом з розподілом функцій учасників групи, спрямованих на досягнення цього плану, відомого учасником всієї групи, – повинні бути доказані під час судового розгляду.

Саме так, як підлягають доказуванню і ознаки злочинів, передбачених частиною 3 статті 310 КК України: незаконний посів і незаконне вирощування конопель особою, яка була засуджена за цією статтею та, яка раніше вчинила злочин, передбачений статтею 309 КК України, – та частиною 3 статті 309 КК України: незаконному придбанні та зберіганні наркотичних засобів без мети збуту, вчинені повторно, особою яка раніше вчинила злочин, передбачений ст. 310 КК України, якщо предметом таких дій були наркотичні засоби в особливо великих розмірах, вчинені організованою групою.

Хоча в обвинувальному акті такі ознаки і зазначені, проте, стороною обвинувачення, а саме на слідчого та прокурора по цій справі, відповідно до частини 1 статті 92 КПК України покладається обов'язок доказування обставин, передбачених статтею 91 КПК України, не надано достатніх і належних доказів на підтвердження того, що ОСОБА_2: розробляв план скоєння злочину; здійснював загальне керівництво організованою групою та координував діяльність її членів при незаконному посіві та вирощуванні рослин конопель; визначав час і місце вчинення злочину; розподіляв ролі та обов'язки кожного учасника організованої групи при скоєнні злочину; визначив ділянку землі, яка була оточена насадженнями чагарників і дерев, а також, в цілях зручного поливу знаходилась біля джерела води, розташованого за присадибною ділянкою за адресою: Луганська область, Троїцький район, с. Полтавське, вул. Сонячна, буд. 7, де зареєстрований, але тривалий час не проживає його рідний брат ОСОБА_5; забезпечував надання насіння рослин конопель; забезпечував присадибну ділянку для вирощування конопель, електрикою для роботи електронасосу, за допомогою якого з джерела води здійснювався полив рослин конопель, а також надав насос і шланги; забезпечив учасників організованої групи господарським інвентарем, необхідним для підготовки ділянки місцевості до посіву насіння конопель, висадки насіння конопель, культивації ґрунту, обприскування і вирубки рослин конопель; надавав добрива «Гумі+» для підкореневої підкормки рослин конопель; після збирання незаконно вирощених рослин коноплі, повинен був передати ОСОБА_3 і ОСОБА_4 частину рослин конопель, для подальшого виготовлення особливо небезпечного наркотичного засобу каннабісу (марихуани) для особистого немедичного вживання, незаконний посів і незаконне вирощування конопель, незаконному придбанні та зберіганні наркотичних засобів без мети збуту.

Частиною 4 статті 17 КПК України передбачено, що усі сумніви щодо доведеності вини особи тлумачаться на користь такої особи

Оцінюючи досліджені в судовому засіданні докази, на які посилається прокурор на підтвердження своєї позиції, суд зазначає на ймовірність причинно-наслідкового зв'язку між зафіксованими обставинами та висновками щодо цих обставин.

Зокрема, покази свідка ОСОБА_19 про присутність на місці огляду та вилученні пустої тари з-під підкормлювача для рослин «Гумі+», хоча і може свідчити, що проводилась підкормка рослин, проте, не доводить того факту, що саме ОСОБА_2 мав відношення до такої підкормки, а покази свідка ОСОБА_13 про допомогу у прибиранні двору та підключення електроенергії не доводять факт використання електроенергії саме для поливу коноплі.

Суд критично ставиться до результатів слідчої дії огляду місця події від 01.09.2010 року та вилучення речей і документів.

Частиною 4 статті 190 КПК України (1960 р.) встановлено, що огляд житла чи іншого володіння особи проводиться лише за вмотивованою постановою судді, яка виноситься з додержанням порядку, встановленого частиною п'ятою статті 177 цього Кодексу. Постанова судді оскарженню не підлягає.

Частиною 1 статті 191 КПК України (1960) регламентовано, що огляд проводиться в присутності не менше двох понятих і, як правило, удень.

Як вбачається із матеріалів провадження, співробітниками міліції було отримано дозвіл на проведення огляду домоволодіння № 7 по вулиці Сонячна с. Полтавське Тройцького району Луганської області, проте, в судовому засіданні було встановлено, що після безпосереднього затримання ОСОБА_2, ОСОБА_4,

ОСОБА_10, ОСОБА_3, до прибуття понятих, минув деякий час, його тривалість не була встановлена в судовому засіданні, підтвердженням цього є покази свідків ОСОБА_15 та ОСОБА_16, які були залучені у якості понятих, та підтвердили, що прибули для участі у слідчій дії, коли вже було темно, по двору вільно пересувались співробітники міліції, у будівлі були пучки коноплі, а обвинувачений, ОСОБА_3., ОСОБА_4, ОСОБА_8 лежали на дворі в наручниках, обличчям донизу. Їх покази в цій частині підтверджуються показами свідків, співробітників міліції, які приймали участь в затриманні та огляді, ОСОБА_21, який зазначив, що понятих спочатку взагалі не було, та показами ОСОБА_26, який зазначив, що на понятих взагалі не звернув уваги і не може сказати, чи були вони, чи ні.

В протоколі огляду зазначений час: початок 22 години 20 хвилин, закінчення 02 години 34 хвилин.

Із показів учасників огляду місця події, зокрема співробітників міліції, ОСОБА_2, ОСОБА_3, ОСОБА_4, ОСОБА_8 встановлено, що затримання відбувалось, коли закінчувались сутінки, але не було повністю темно, що відповідало близько 20 годинам 30 хвилинам – 21 години 00 хвилин.

Зазначений же в протоколі час 22 год.34 хвилини 01.09.2010 року характеризується повною темрявою. ОСОБА_7 того, ця обставина узгоджується з показами свідків про відсутність понятих з початку проведення огляду та перебування співробітників міліції на території домоволодіння значний час з моменту затримання до появи понятих.

Відповідно ж до протоколу медичного огляду ОСОБА_14 від 02.09.2010 року такий огляд відбувся у лікарні смт. Троїцьке о 03 годині 40 хвилин, що також узгоджується із показаннями свідків та обвинуваченого щодо часу закінчення огляду домоволодіння в с. Полтавське та прибуття до смт. Троїцьке.

Що стосується порушення права обвинуваченого ОСОБА_2 на захист, застосування до нього недозволених методів досудового розслідування, сприйняття та оцінки проведених за його участю слідчих та процесуальних дій в період з 01.09.2010 року, моменту затримання) по 03.09.2010 року, моменту появи захисника, суд приходить до наступних висновків.

Відповідно до п.с ч.3 ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, кожний обвинувачений у вчиненні кримінального правопорушення має щонайменше право захищати себе особисто чи використовувати юридичну допомогу захисника, вибраного на власний розсуд, або – за браком достатніх коштів для оплати юридичної допомоги захисника – одержувати таку допомогу безоплатно, коли цього вимагають інтереси правосуддя.

Частиною 2 статті 63 Конституції України гарантує підозрюваному, обвинуваченому, підсудному право на захист.

Відповідно до частини 1 статті 21 КПК України (1960) підозрюваному, обвинуваченому і підсудному забезпечується право на захист.

Відповідно до статті 43-1 КПК України (1960) підозрюваним визнається: 1) особа, затримана по підозрінню у вчиненні злочину; 2) особа, до якої застосовано запобіжний захід до винесення постанови про притягнення її як обвинуваченого. Підозрюваний має право: знати, в чому він підозрюється; давати показання або відмовитися давати показання і відповідати на запитання; мати захисника і побачення з ним до першого допиту; подавати докази; заявляти клопотання і відводи; вимагати перевірки судом чи прокурором правомірності затримання; подавати скарги на дії і рішення особи, яка провадить оперативно-розшукові дії та дізнання, слід-

чого і прокурора, а за наявності відповідних підстав на забезпечення безпеки. Про роз'яснення прав підозрюваному зазначається в протоколі затримання або постанові про застосування запобіжного заходу.

Відповідно до частини 2 цієї ж статті, особа, яка провадить дізнання, слідчий, прокурор, суддя і суд зобовязані до першого допиту підозрюваного, обвинуваченого і підсудного роз'ясняти їм право мати захисника і скласти про це протокол, а також надати підозрюваному, обвинуваченому і підсудному можливість захищатися встановленими законом засобами від пред'явленого обвинувачення та забезпечити охорону їх особистих і майнових прав.

Відповідно до досліджених матеріалів, показань обвинуваченого ОСОБА_37, свідків ОСОБА_18, ОСОБА_17, ОСОБА_26, ОСОБА_21 суд приходить до висновку про фактичне затримання ОСОБА_2 01.09.2010 року близько 21 години.

Відповідно до протоколу про затримання ОСОБА_2 у якості підозрюваного від 02.09.2010 року, право на правову допомогу йому було роз'яснено 02.09.2010 року о 22 години 40 хвилин, а копію цього протоколу із переліком своїх прав він отримав лише о 23 годині 15 хвилин.

Як зазначено в рішенні Європейського суду з прав людини по справі «Чопенко проти України» (Заява № 17735/06) від 15.01.2015 року : «48. Суд нагадує, що навіть якщо першочерговою метою статті 6 Конвенції у тому, що стосується кримінального провадження, є забезпечення справедливого розгляду «судом», уповноваженим встановлювати обґрунтованість «будь-якого висунутого .. кримінального обвинувачення», це не означає, що стаття не застосовується до досудового провадження. Отже, стаття 6 Конвенції – особливо її пункт 3 – може застосовуватися ще до того, як справу передано до суду, якщо та тільки тією мірою, якою справедливість суду може бути підірвана початковим недотриманням її положень (див. рішення у справах «Імбріошіа проти Швейцарії» (Imbrioscia v. Switzerland), від 24 листопада 1993 року, п. 36, Series A № 275; «Оджалан проти Туреччини» (Ocalan v. Turkey) [ВП], заява № 46221/99, п. 131, ECHR 2005-IV; та «Сальдуз проти Туреччини» (Salduz v. Turkey) [ВП], заява № 36391/02, п. 50, ECHR 2008). Суд також нагадує, що гарантії підпункту «с» пункту 3 статті 6 Конвенції є конкретними аспектами права на справедливий судовий розгляд, закріпленого у пункті 1 цього положення, які повинні враховуватися у будь-якій оцінці справедливості провадження (див. рішення від 30 травня 2013 року у справі «Мартін проти ОСОБА_37» (Martin v. Estonia), заява № 35985/09, п. 94). ОСОБА_7 того, першочерговим завданням Суду за пунктом 1 статті 6 Конвенції є оцінка загальної справедливості кримінального провадження (див., в якості нещодавнього джерела, рішення у справах «Такске проти Бельгії» (Taxquet v. Belgium) [ВП], заява № 926/05, п. 84, ECHR 2010, з відповідним посиланнями у ньому; «Аль-Хаваджа та Тагері проти Сполученого Королівства» (Al-Khawaja and Tahery v. the United Kingdom) [ВП], заяви № 26766/05 та № 22228/06, ECHR 2011; та наведене вище рішення у справі «Мартін проти ОСОБА_37» (Martin v. Estonia), там само).

49. Суд зазначає, що хоча право кожного обвинуваченого у вчиненні злочину на ефективну юридичну допомогу захисника, який, у разі необхідності, призначається офіційно, не є абсолютним, воно є однією з основних ознак справедливого судового розгляду (див. рішення у справі «Кромбах проти Франції» (Krombach v. France), заява № 29731/96, п. 89, ECHR 2001-II). Як правило, доступ до захисника має надаватися з першого допиту підозрюваного працівниками міліції, за винятком випадків, коли за конкретних обставин відповідної справи продемонстровано, що існують вагомі підстави для обмеження такого права (див. вищенаведене рішення у справі

«Сальдуз проти Туреччини» (Salduz v. Turkey) [ВП], п. 55). Право на захист як таке буде непоправно порушено, якщо визнавальні покази, отримані від особи під час допиту правоохоронними органами за відсутності захисника, використовуватимуться з метою її засудження (там само).

50. Повертаючись до фактів цієї справи, Суд зазначає, що перший офіційний допит заявника як підозрюваного у вчиненні умисного вбивства О.К. відбувся 28 червня 2005 року у присутності захисника, М. Проте із тверджень заявника випливає – і це не було спростовано Урядом, – що за день до допиту заявника вже було поміщено під варту без складання відповідного протоколу і допитано щодо його причетності до відповідного вбивства. Як випливає з матеріалів справи, 27 червня 2005 року заявник написав у відділі міліції явку з повинною, засвідчивши свою причетність до вчинення злочину щодо ОСОБА_7 того, 28 червня 2005 року заявника у прокуратурі допитав слідчий, який зафіксував його детальні визнавальні покази як «пояснення». Час проведення цих допитів не встановлено. Проте за відсутності жодних пояснень від Уряду Суд погоджується з версією заявника, згідно з якою допити проводилися ще до його офіційного затримання того дня.

51. Із цього випливає, що на підставі вищезазначених принципів, закріплених практикою Суду, заявник мав право на доступ до адвоката під час допитів 27 та 28 червня 2005 року. Проте у ці дати заявника було допитано за відсутності захисника, а будь-якого офіційного документа, який би підтверджував, що перед допитом заявника було повідомлено про його право на юридичну допомогу, немає. Ґрунтуючись на фактах цієї справи, Суд не вбачає жодних вагомих причин, що виправдовують таке обмеження права заявника на доступ до захисника. Із цього випливає, що впродовж відповідного періоду цього права дотримано не було».

Судом встановлено, що роз'яснення права ОСОБА_2 на захист в період часу з моменту його затримання, близько 21 години 01.09.2010 року, до 02.09.2010 року 22 годин 40 хвилин, працівниками правоохоронного органу не відбулось. В матеріалах провадження відсутні відомості про це.

За період часу з 21 години 00 хвилин 01.09.2010 р. до 22.години 20 хвилин 02.09.2010 року за участю ОСОБА_2 проводились слідчі та процесуальні дії, без забезпечення його права на захист.

Матеріалами провадження підтверджується, що допуск адвоката відбувся лише 03.09.2010 року (а.с.167 т.1), саме 03.09.2010 року ОСОБА_2 звернувся із заявою про недопустимість наданої явки з повинною, як такої, що отримана із застосуванням недозволених методів досудового розслідування (а.с. 171 т.1), а адвокат звернувся із клопотанням про освідування ОСОБА_2, скаргою на дії працівників правоохоронного органу та вимогою проведення перевірки.

Надаючи оцінку результатам перевірки, проведеної працівником прокуратури за скаргою адвоката ОСОБА_2 ОСОБА_32, суд зазначає про невідповідність викладених фактів фактичним обставинам справи, як вони були встановлені в судовому засіданні. Документальні висновки працівника прокуратури про те, що ОСОБА_2, добровільно, 02.09.2010 року після проведення огляду вийшов із приміщення ОСОБА_11, а потім знову прийшов та його право на захист при цьому не порушено, спростовуються іншими доказами. Протирічать один одному висновки, зроблені співробітниками прокуратури та керівництвом ОСОБА_11 (а.с.218–219 т.1) в частині отримання інформації та перебігу подій, які стали підставою для проведення кримінального переслідування.

Стороною обвинувачення зазначено про факт затримання ОСОБА_2 не 02.09.2010 року, а 01.09.2010 року.

За таких обставин доводи ОСОБА_2 щодо порушення права на захист знайшли своє підтвердження в судовому засіданні.

Частиною 1 статті 86 КПК України доказ визнається допустимим, якщо він отриманий у порядку, встановленому цим Кодексом.

Друга частина цієї статті визначає, що недопустимий доказ не може бути використаний при прийнятті процесуальних рішень, на нього не може посилатися суд при ухваленні судового рішення.

В ч.1 ст. 87 КПК України зазначено, що недопустимими є докази, отримані внаслідок істотного порушення прав та свобод людини, гарантованих Конституцією та законами України, міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною ОСОБА_11 України, а також будь-які інші докази, здобуті завдяки інформації, отриманій внаслідок істотного порушення прав та свобод людини.

Ч.2.ст. 87 КПК України покладає на суд обов'язок визнати істотними порушеннями прав людини і основоположних свобод, зокрема, такі діяння: 1) здійснення процесуальних дій, які потребують попереднього дозволу суду, без такого дозволу або з порушенням його суттєвих умов; 2) отримання доказів внаслідок катування, жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність особи, поводження або погрози застосування такого поводження; 3) порушення права особи на захист; 4) отримання показань чи пояснень від особи, яка не була повідомлена про своє право відмовитися від давання показань та не відповідати на запитання, або їх отримання з порушенням цього права; 5) порушення права на перехресний допит.

Суд, визнаючи, що в період часу з 21 години 00 хвилин 01.09.2010 року до 22 годин 40 хвилин, відбувалось порушення права обвинуваченого ОСОБА_2 на захист, застосовує положенняч.2 ст. 86 КПК України до тих доказів та результатів проведення слідчих дій, які отримані в цей період.

Надаючи оцінку висновку експерта № 2006/9 від 23.09.2010 року в частині знаходження на речах, які належать ОСОБА_2, а саме: футболці, поверхні брюк, лівому кармані брюк, – речовини, яка являє собою небезпечний наркотичний засіб, обіг якого заборонений каннабіс (марихуана) (а.с.154 т.2), суд звертається до законності порядку вилучення речей, які надавались для проведення експертизи.

Вилучення речей ОСОБА_2, а саме: чорних спортивних брюк, сірої футболки, – оформлено протоколом особистого огляду від 02.09.2014 року.

Відповідно до ст. 85 КК України в протоколі про кожну слідчу дію повинні бути зазначені: місце і дата його складання; посади і прізвища осіб, що проводять дію; прізвища осіб, які брали участь у проведенні слідчої дії, адреси цих осіб; розяснення їх прав і обов'язків; зміст проведеної слідчої дії, час її початку і закінчення; всі істотні для справи обставини, виявлені при виконанні даної слідчої дії.

Відповідно до п.8 перехідних положень КПК України, допустимість доказів, отриманих до набрання чинності цим Кодексом, визначається у порядку, що діяв до набрання ним чинності.

Відповідно до ст. 2 КПК України (1960), завданнями кримінального судочинства є охорона прав та законних інтересів фізичних і юридичних осіб, які беруть в ньому участь, а також швидке і повне розкриття злочинів, викриття винних та забезпечення правильного застосування Закону з тим, щоб кожний, хто вчинив злочин, був притягнутий до відповідальності і жоден невинний не був покараний.

Визнаючи протокол особистого догляду ОСОБА_2 від 02.09.2010 року недопустимим, суд керується положеннями статті 85 КПК України (1960), положеннями статті 19 Конституції України відповідно до приписів

якої органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

В протоколі особистого догляду особи ОСОБА_2 зазначений час початку дії 4 години 25 хвилин та її закінчення 4 години 40 хвилин та місце, за яким така дія була проведена начальником СУР ОСОБА_11 УМВС України в Луганській області ОСОБА_21 село ОСОБА_25.

Відповідно до наданих пояснень обвинуваченого ОСОБА_2, свідків ОСОБА_3, ОСОБА_10, ОСОБА_4, ОСОБА_22, ОСОБА_16, ОСОБА_18 та інших, одразу після огляду всі поїхали до ОСОБА_11 Відповідно до протоколу огляду місця події від 01.09.2010 року така слідча дія завершилась о 02 годині 34 хвилини 02.09.2010 року.

Відповідно до протоколу медичного огляду від 02.09.2010 року такий огляд відбувався в с. Троїцьке о 03 годині 40 хвилин, згідно якого крім освідування ОСОБА_2 на предмет вживання алкоголю та наркотичних засобів, були вилучені зрізи нігтів пальців та змиви кистей рук без складання будь-якого процесуального документу, відповідно до вимоги ст. 85 КПК України (1960).

Як вбачається із наданих матеріалів. Наступний візит ОСОБА_2 до с. Полтавське відбувся лише вдень 02.09.2010 року.

Зазначені обставини повністю спростовують можливість складання протоколу особистого огляду від 02.09.2010 року за участю ОСОБА_2 в період часу з 04 години 25 хвилин до 04 години 45 хвилин у с. Полтавське, повністю спростовують факт вилучення в цей час та в цьому місці його речей, доводять, що протокол складений із порушенням вимог статті 19 Конституції України, без дотримання завдань кримінального судочинства, передбачених ст. 2 КПК України (1960), з порушенням вимог статті 85 КПК України.

Додатково, варто зауважити, що процесуальна дія відбувалась за участю ОСОБА_2 до роз'яснення його права на захист, отже із істотним порушенням такого права.

За таких умов визнання недопустимим протоколу особистого огляду від 02.09.2010 року за вимогами КПК України (1960), суд застосовує положення чинного КПК України про неможливість використанні такого доказу при прийнятті процесуальних рішень, про неможливість суду посилатися на нього при ухваленні судового рішення.

Відповідно і висновок експерта № 2006/9 від 23.09.2010 року в частині знаходження на речах, які належать ОСОБА_2, а саме: футболці, поверхні брюк, лівому кармані брюк, – речовина, яка являє собою небезпечний наркотичний засіб, обіг якого заборонений каннабіс (марихуана) (а.с.154 т. 2), не може розглядатися при ухваленні судового рішення, оскільки об'єкти такого дослідження отримані з порушення процесуальної процедури.

Копії висновків експертизи наркотичних засобів, психотропних речовин, прекурсорів № 1957/9 від 07.09.2010 року (а.с. 111–113 т.2); копія висновку експертизи наркотичних засобів, психотропних речовин, прекурсорів № 1958/9 від 07.09.2010 року (а.с. 119–121 т.2); копія висновку експертизи наркотичних засобів, психотропних речовин, прекурсорів № 1986/9 від 07.09.2010 року (а.с.127–130 т. 2); копія висновку експерта № 171–56 (а.с.136–138 т.2); копія висновку експертизи наркотичних засобів, психотропних речовин, прекурсорів № 2007/9 від 21.09.2010 року (а.с.144–148 т.2); копія висновку експерта № 472/1 (а.с.163–165 т.2), в яких зафіксовані результати досліджень вилученої рослини та ідентифікації її як коноплі, визначення її кількісних характеристик, знаходження на 3-х перчатках, одежі, інструментах, мачете, ножі, тяпці, змивах з рук та піднігтевого слідів коноплі не підтверджують причетність ОСОБА_2 до скоєння злочинів, в яких він обви-

нувачується, оскільки жодних доказів про використання таких речей ОСОБА_2 і саме при вирощуванні коноплі, стороною обвинувачення не надано.

В ході судового розгляду встановлено, що земельна ділянка, на якій вилучалась конопля в ході додаткового огляду місця події від 02.09.2010 року, знаходилась поза межами земельної ділянки домоволодіння 7 по вулиці Сонячна, с. Полтавське Троїцького району, а сама ділянка домоволодіння була чиста від рослин коноплі. Стороною обвинувачення не доказана причетність ОСОБА_2 до території поза межами домоволодіння 7 по вул. Сонячній с. Полтавське Троїцького району, на якій була знайдена конопля.

Суд позбавлений можливості оцінювати покази ОСОБА_3, ОСОБА_10, ОСОБА_4, зафіксованих в протоколах відтворення обстановки і обставин подій від 02.09.2010 року, які, на думку сторони обвинувачення підтверджують причетність ОСОБА_2 до скоєнні злочинів, оскільки частиною 4 статті статті 95 прямо передбачено, що суд може обґрунтовувати свої висновки лише на показаннях, які він безпосередньо сприймав під час судового засідання або отриманих у порядку, передбаченому статтею 225 цього Кодексу. Суд не вправі обґрунтовувати судові рішення показаннями, наданими слідчому, прокурору, або посилатися на них.

Відповідно до статті 194 КПК України (1960), з метою перевірки і уточнення результатів допиту свідка, потерпілого, підозрюваного або обвинуваченого або даних, одержаних при провадженні огляду та інших слідчих дій, слідчий може виїхати на місце і в присутності понятих, а в необхідних випадках з участю спеціаліста, свідка, потерпілого і підозрюваного або обвинуваченого відтворити обстановку і умови, в яких ті чи інші події могли відбуватися в дійсності.

Таким чином, мова йде про перевірку показів ОСОБА_3, ОСОБА_4, ОСОБА_10, які були зафіксовані слідчим під час проведення досудового розслідування та не були безпосередньо сприйняті під час судового засідання судом.

ОСОБА_7 того, будучи допитаними в судовому засіданні у якості свідків ОСОБА_3, ОСОБА_4, ОСОБА_8 повідомили, що обмовили ОСОБА_2 через тиск з боку працівників правоохоронного органу.

Оцінюючи вирок Сватівського районного суду від 20.07.2012 року відносно ОСОБА_3, ОСОБА_4, ОСОБА_8, як доказу по справі, суд керувався положеннями статті 94 КПК України, відповідно до частини 2 якої, жоден доказ не має наперед встановленої сили, а частина перша передбачає, що суд за своїм внутрішнім переконанням, яке ґрунтується на всебічному, повному й неупередженому дослідженні всіх обставин кримінального провадження, керуючись законом, оцінити кожний доказ з точки зору належності, допустимості та достовірності, а сукупність зібраних доказів з точки зору достатності та взаємозв'язку для прийняття відповідного процесуального рішення

Відповідно до 90 КПК України рішення національного суду або міжнародної судової установи, яке набрало законної сили і ним встановлено порушення прав людини і основоположних свобод, гарантованих Конституцією України і міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною ОСОБА_11 України, має преюдиціальне значення для суду, який вирішує питання про допустимість доказів.

Зазначеним вироком не встановлено порушення прав людини і основоположних свобод, а, отже, він не має для суду преюдиціального значення про допустимість того чи іншого доказу, який безпосередньо досліджувався в судовому засіданні.

Оцінюючи вирок Сватівського районного суду від 20.07.2012 року, суд врахував, що під час розгляду кримінальної справи відносно ОСОБА_3, ОСОБА_4, ОСОБА_8, не були досліджені всі матеріали кримінальної справи, а мотиви, за якими підсудними була визнана вина, полягала у бажанні отримати мінімальний строк та неможливості довести свою невинуватість в судовому засіданні.

Показання свідків ОСОБА_4, ОСОБА_3, ОСОБА_8, безпосередньо сприйняті судом під час судового засідання, свідчать про обмову ними ОСОБА_2 під тиском працівників правоохоронних органів, зокрема і під час проведення відтворення обстановки та обставин подій, відсутності можливості захищатися за допомогою адвоката через брак коштів.

На підставі статті 62 Конституції України обвинувачення не може ґрунтуватися на доказах, одержаних незаконним шляхом, а також на припущеннях. ОСОБА_4 сумніви щодо доведеності вини особи тлумачаться на її користь.

Відповідно до ч.3 ст. 373 КПК України обвинувальний вирок не може ґрунтуватися на припущеннях і ухвалюється лише за умови доведення в ході судового розгляду винуватості особи у вчиненні кримінального правопорушення.

Згідно статті 2 КК України підставою кримінальної відповідальності є вчинення особою суспільно небезпечного діяння, яке містить склад злочину, передбаченого цим Кодексом.

Особа вважається невинуватою у вчиненні злочину і не може бути піддана кримінальному покаранню, доки її вину не буде доведено в законному порядку і встановлено обвинувальним вироком суду.

Дослідивши всі обставини кримінального провадження, надані сторонами докази з точки зору їх належності, допустимості, достовірності, а сукупність таких доказів з точки зору достатності та взаємозв'язку, зважуючи, що жодний із доказів не має наперед встановленої сили, суд приходить до висновку, що ОСОБА_2 по інкримінованим кримінальним правопорушенням, передбаченим ч. 3 ст. 28, ч.3 ст. 309;ч.3 ст. 28, ч.2 ст. 310 КК України, підлягає виправданню в зв'язку з недоведеністю, що такі кримінальні правопорушення вчинено саме ним.

Суд вважає, що надані докази не підтверджують вказаного обвинувачення, а сумніви, щодо доведеності обвинувачення суд тлумачить на користь ОСОБА_2.

Вилучені особисті речі ОСОБА_2 – спортивні чорні штани, сіру футболку та чорні кросівки, підлягають поверненню ОСОБА_2

Судові витрати та цивільний позов по кримінальному провадженню відсутні.

Арешт, який накладений на майно ОСОБА_2 в ході досудового провадження, підлягає скасуванню.

Речовими доказами розпорядитися відповідно до вимоги ст. 100 КПК України.

Запобіжний захід у вигляді застави, обраний ОСОБА_2, підлягає скасуванню, а внесена застава поверненню заставодавцеві.

На підставі викладеного, керуючись статтями 9, 17, 20, 23, 86, 89, 90, 92, 95 99, 100, 174, 358, 373, 374 КПК України, –

ЗАСУДИВ:

ОСОБА_2, ІНФОРМАЦІЯ_4, по пред'явленому йому обвинуваченню у вчиненні кримінальних правопорушень, передбачених ч. 3 ст. 28, ч.3 ст. 309;ч.3 ст. 28, ч.2 ст. 310 КК України, визнати невинуватим в

зв'язку з недоведеністю, що кримінальні правопорушення, вчинені обвинуваченим ОСОБА_2, та виправдати.

Скасувати арешт майна ОСОБА_2, ІНФОРМАЦІЯ_4, повернувши мобільні телефони: чорного кольору марки Нокіа 6300 імеі 359810013417521 і Нокіа 1202-2 в корпусі чорного кольору імеі 3560048/03/971772/2, які знаходяться в кімнаті зберігання речових доказів ОСОБА_11 ГУМВС, ОСОБА_2

Повернути ОСОБА_2 особисті речі спортивні чорні штани, сіру футболку та чорні кросівки, які знаходяться в кімнаті зберігання речових доказів ОСОБА_11 ГУМВС.

Речові докази конверт з фрагментом марлевої тканини, за допомогою якої були зроблені змиви з рук ОСОБА_2 і який знаходиться в кімнаті зберігання речових доказів ОСОБА_11 ГУМВС знищити.

Скасувати запобіжний захід у вигляді застави, обраний ОСОБА_2, ІНФОРМАЦІЯ_4, повернувши внесену заставу, в сумі 22940,00 грн. на спеціальний рахунок, визначений в порядку, встановленому КМУ, а саме: ТУ ДСА 37318003000730 МФО 804013 код 26279748, ОСОБА_1, ІНФОРМАЦІЯ_5.

Копію вироку негайно після його проголошення вручити сторонам.

Вирок може бути оскаржено до апеляційного суду Луганської області через Троїцький районний суд Луганської області протягом тридцяти днів з дня його проголошення.

4.11. Рішення Дрогобицького міськрайонного суду Львівської області від 12 лютого 2016 року, справа № 442/193/13- к, суддя Грицай М. М.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/55713195

Органом досудового розслідування ОСОБА_1 обвинувачується в тому, що 16.04.2012 року приблизно о 15 годині, діючи із корисливих мотивів та за попередньою змовою в групі осіб з ОСОБА_2 та ОСОБА_3, маючи намір на викрадення ОСОБА_6, перебуваючи по АДРЕСА_1, спіймали ОСОБА_6 та, нанісши декілька ударів кулаками по тілу останнього, насильно, всупереч волі ОСОБА_6, запхали останнього на заднє сидіння автомобіля марки «ВАЗ-2107», д.р.н. «НОМЕР_1», який належить ОСОБА_3, та перевезли ОСОБА_6 до квартири АДРЕСА_5, де прив'язали останнього ланцюгом і утримували всупереч його волі на протязі тривалого часу, з 16.04.2012 року до 27.06.2012 року, при цьому, заставляючи його незаконно на них працювати та з метою подолання волі потерпілого, заподіювали йому фізичні страждання, що виражалось у періодичному нанесенні ОСОБА_6 ударів по тілу, позбавленні належного харчування та належних умов для відпочинку. Однак, 27.06.2012 року ОСОБА_6, скориставшись відсутністю викрадачів, втік від них.

Такі дії обвинувачених ОСОБА_1, ОСОБА_2 та ОСОБА_3 органом досудового розслідування кваліфіковано за ч. 2 ст. 146 КК України, як незаконне позбавлення волі та викрадення людини з корисливих мотивів, за попередньою змовою групою осіб, таке, що супроводжувалось заподіянням потерпілому фізичних страждань, здійснюване протягом тривалого часу.

Крім цього, ОСОБА_1 обвинувачується в тому, що 13.07.2012 року, приблизно о 00.25 год, діючи за попередньою змовою в групі з ОСОБА_2, ОСОБА_3 та невстановленими слідством особами, перебуваючи навпроти житлового будинку АДРЕСА_6 виявляючи зневажливе ставлення до громадського порядку, виказуючи зневагу до існуючих норм поведінки у суспільстві та моралі, з метою самоутвердження за рахунок інших осіб, про-

тиставляючи себе іншим громадянам, суспільству, прийняв активну участь у масовій бійці, що розпочалась між ОСОБА_4 та невстановленими слідством особами з однієї сторони та ОСОБА_2, ОСОБА_3, ОСОБА_1 і невстановленими слідством особами з другої сторони, тим самим, грубо порушивши громадський порядок, з мотивів явної неповаги до суспільства, що супроводжувалось особливою зухвалістю. Реалізовуючи свій злочинний умисел на порушення громадського порядку, демонструючи зверхність, вседозволеність та явну неповагу до суспільних норм, діючи привселюдно та використовуючи заздалегідь заготовлені для нанесення тілесних ушкоджень дерев'яні палиці, в ході цієї масової бійки ОСОБА_1 наніс декілька ударів дерев'яною палицею по голові та тілу ОСОБА_8, який в цей час знаходився на проїжджій частині дороги, що по вул. Грушевського в м. Бориславі, тим самим спричинивши йому нестерпний фізичний біль. ОСОБА_1 на протязі тривалого часу, до п'яти хвилин, злісно не припиняв своїх хуліганських дій, чим грубо порушив громадський порядок з мотивів явної неповаги до суспільства.

Такі дії обвинуваченого ОСОБА_1 органом досудового розслідування кваліфіковано за ч. 4 ст. 296 КК України, як вчинення хуліганства, тобто грубого порушення громадського порядку з мотивів явної неповаги до суспільства, що супроводжується особливою зухвалістю, вчинене групою осіб, із застосуванням предметів, спеціально пристосованих та заздалегідь заготовлених для нанесення тілесних ушкоджень.

Крім цього, ОСОБА_2, обвинувачується в тому, що діючи за попередньою змовою в групі осіб з ОСОБА_3 та невстановленими слідством особами, 12.07.2012 року приблизно о 23 год. 40 хвилин, виявляючи зневажливе ставлення до громадського порядку та існуючих у суспільстві загальновизнаних правил поведінки, безпричинно, грубо порушивши громадський порядок з мотивів явної неповаги до суспільства, що супроводжувалось особливою зухвалістю, підійшли до ОСОБА_7, який перебував у дворі будинку АДРЕСА_1, та виражаючись в його адресу брутальними лайливими словами, стали наносити останньому удари руками й ногами по всьому тілу, спричиняючи фізичні страждання та біль. Дане побиття вперто не припинялось і тривало на протязі 10 хвилин, аж поки ОСОБА_7 не вдалось втекти від них.

Продовжуючи свої хуліганські дії, приблизно о 23 год 55 хвилин 12.07.2012 року, вони зайшли до квартири АДРЕСА_1, де проживає ОСОБА_4 та безпричинно нанесли йому один удар кулаком в обличчя та один удар кулаком у верхню частину лівого передпліччя, заподіявши останньому, згідно висновку судово-медичної експертизи № 596 від 19.07.2012 року легкі тілесні ушкодження у вигляді синця та садна на задній поверхні верхньої третини лівого передпліччя, після чого, ОСОБА_4, вирвавшись від них, утік із квартири.

Після цього, вийшовши із вищевказаної квартири та продовжуючи свої хуліганські дії, приблизно в 00 год 06 хвилин 13.07.2012 року, вони зустріли на АДРЕСА_1 ОСОБА_5 та, висловлюючись у його адресу нецензурною лайкою, безпричинно нанесли останньому декілька ударів руками та ногами по всьому тілу, при цьому, заподіявши ОСОБА_5 тілесні ушкодження у вигляді: синця в лівій завушній ділянці голови, садно в правій виличній ділянці обличчя, садно в лівій виличній з переходом на ліву щічну ділянку обличчя, синець на передній поверхні грудної клітки зліва – в проекції третього ребра по передньо-пахвинній лінії, синець на передній поверхні верхньої третини лівого плеча, синець на задній поверхні проекції правого плечового суглобу, синець на задній поверхні верхньої третини правого плеча, синець в проекції нижнього кута правої лопатки, множинні садна в проекції лівої лопатки, синець на задній поверхні лівої кисті в проекції другої-третьої п'ясних кісток, садно на задній поверхні середнього міжфалангового суглобу четвертого пальця лівої кисті, які, згідно висновку судово-медичної експертизи № 577 від 18.07.2012 року відносяться до легких тілесних ушкоджень.

У подальшому, продовжуючи свої хуліганські дії та реалізовуючи свій злочинний умисел на порушення громадського порядку, демонструючи зверхність, вседозволеність та явну неповагу до суспільних норм, діючи привселюдно, виявляючи зневажливе ставлення до громадського порядку, виказуючи зневагу до існуючих норм поведінки у суспільстві та моралі, з метою самоутвердження за рахунок інших осіб, протиставляючи себе іншим громадянам, суспільству, 13.07.2012 року, приблизно в 00 год 25 хвилин, ОСОБА_3 та ОСОБА_2 прийняли активну участь у масовій бійці, що виникла між ОСОБА_2, ОСОБА_3, ОСОБА_1 і невстановленими слідством особами з однієї сторони та ОСОБА_4 і невстановленими слідством особами з другої сторони, яка продовжувалась на протязі тривалого часу, вперто не припинялась, в ході якої ОСОБА_3 сів за кермо автомобіля марки «ВАЗ-2107», д.р.н. «НОМЕР_1» та продовжуючи свої хуліганські дії, завівши двигун автомобіля, почав рух у напрямку місця, де відбувалась дана масова бійка та не впоравшись із керуванням автомобіля, здійснив наїзд на газову трубу, при цьому пошкодивши її, що призвело до витоку газу, тим самим заподіявши філії Бориславського УЕГГ ПАТ «Львівгаз» матеріальної шкоди на загальну суму 68633,83 гривень.

Під час даних хуліганських дій ОСОБА_2 та ОСОБА_3 на протязі тривалого часу злісно не припиняли своїх хуліганських дій, чим грубо порушили громадський порядок з мотивів явної неповаги до суспільства.

Такі дії обвинувачених ОСОБА_2 та ОСОБА_3 органом досудового розслідування кваліфіковано за ч. 2 ст. 296 КК України, як хуліганство, тобто, грубе порушення громадського порядку з мотивів явної неповаги до суспільства, що супроводжується особливою зухвалістю, вчинене групою осіб.

Органом досудового розслідування ОСОБА_4обвинувачується в тому, що 13.07.2012 року, приблизно в 00 годин 27 хвилин, перебуваючи навпроти житлового будинку АДРЕСА_6, керуючись особистими неприязними відносинами до ОСОБА_2 та ОСОБА_3, які незадовго до цього, а саме: 12.07.2012 року, приблизно о 23 год. 55 хв., побили його в квартирі АДРЕСА_1, заподіявши при цьому легкі тілесні ушкодження, прийняв активну участь у масовій бійці, яку розпочали ОСОБА_2, ОСОБА_16, ОСОБА_1 та невстановлені слідством особи, в результаті якої умисно наніс декілька ударів дерев'яною палицею по тілу ОСОБА_9, який в цей час перебував в компанії з братами ОСОБА_17 та ОСОБА_2, спричинивши йому тілесні ушкодження, внаслідок яких ОСОБА_9 втратив свідомість і останнього було доставлено каретою швидкої медичної допомоги в реанімаційне відділення Бориславської ЦМЛ із діагнозом: «закрита черепно-мозкова травма, перелом основи черепу». Згідно висновку судово-медичної експертизи № 576 від 27.07.2012 року та висновку додаткової судово-медичної експертизи № 387/12 від 03.10.2012 року, у ОСОБА_9 виявлено наступні тілесні ушкодження: черепно-мозкову травму у вигляді перелому кісток склепіння черепу з переходом на основу, крововиливу над та під тверду мозкову оболонку і в речовину головного мозку, накопичення ліквору під твердою мозковою оболонкою з підапоневротичними гематомами в тім'яній ділянці; закрита травма живота у вигляді розриву селезінки з крововиливом в черевну порожнину; навколоорбітальна гематома справа, множинні синці над лівою лопаткою, на спині зліва, на лівому плечі, а також множинні садна на чолі справа, в обидвох скроневих ділянках, на спинці носу на правому передпліччі. За ступенем тяжкості: черепно-мозкова травма, яка супроводжувалась множинними переломами кісток склепіння черепа з переходом на основу і з наявністю внутрішньо-мозкових гематом та закрита травма живота у вигляді розриву селезінки відносяться до тяжких тілесних ушкоджень за ознакою небезпеки для життя, а ушкодження у вигляді множинних саден, синців, підшкірних гематом – мають ознаки легких тілесних ушкоджень.

Такі дії обвинуваченого ОСОБА_4 органом досудового розслідування кваліфіковано за ч. 1 ст. 121 КК України, як вчинення умисного тяжкого тілесного ушкодження, тобто, умисне тілесне ушкодження, небезпечне для життя в момент заподіяння.

Разом з тим, старшим прокурором прокуратури м. Борислава в інтересах комунальної 8-ої міської клінічної лікарні м. Львова подано позовну заяву про відшкодування витрат на стаціонарне лікування потерпілого ОСОБА_9 в сумі 10699,66 грн., яку просить стягнути з ОСОБА_4

Крім цього, ПАТ «Львівгаз» 26.07.2012 року подано позовну заяву про відшкодування збитків, завданих пошкодженням газопроводу, в якій просять стягнути з цивільного відповідача ОСОБА_3 на користь ПАТ «Львівгаз» в особі Філії Бориславське управління по експлуатації газового господарства 68633,83 грн. завданих матеріальних збитків (т.1 а.с.93 – 94).

Представник цивільного позивача ОСОБА_11 у судовому засіданні підтримала цивільний позов ПАТ «Львівгаз», просить його задоволити.

У судовому засіданні обвинувачений ОСОБА_1 свою винуватість у вчиненні інкримінованих йому злочинів заперечив повністю. Суду пояснив, що у 2012 році на церковне свято «Петра і Павла», коли він перебував у своєї тітки ОСОБА_19, до нього подзвонила його співмешканка ОСОБА_20. Остання повідомила, що їде машиною на АДРЕСА_1 за малим ОСОБА_21. Вона казала, що хтось їй телефонував і розказав, що «ОСОБА_6» (так звали ОСОБА_6.) забрав малого ОСОБА_21 і пішов з ним до циганів на «шанхай» (АДРЕСА_1). Але пізніше (ввечері) вона передзвонила і сказала, що в'їхала машиною в газову трубу, з якої дуже шипів газ, а тому просила приїхати. Він взяв таксі і, прибувши туди, вимкнув у машині запалювання, а ключі віддав слідчому. ОСОБА_20 не мала посвідчення водія, але він її навчив керувати автомобілем. Там були працівники міліції та швидка допомога, але він з ними не розмовляв. ОСОБА_20 розповідала, що, коли хотіла забрати звідти хлопця, до неї почала чіплятися якась циганка, потім почався конфлікт між мужчинами, а згодом відбулась бійка. Йому невідомо, хто з ким бився, оскільки особисто участі у бійці не приймав. Відомо також від ОСОБА_20, що під час бійки хтось вдарив ОСОБА_2 по голові. Пригадує, що він там бачив ОСОБА_22, а ОСОБА_5 – не бачив.

Він знайомий з потерпілим ОСОБА_8, так як останній є чоловіком його двоюрідної сестри ОСОБА_23. У згаданий вечір він його не бачив. Також він не бачив ніяких палиць чи біт, чи кастетів на дорозі. Він знайомий також із ОСОБА_24, яка проживала по-сусідству і заходила інколи на каву, знає її батьків.

Також пояснив, що потерпілий ОСОБА_6 часто позичав у ОСОБА_20 гроші, потроху їх віддавав і знову зичив. Згодом ОСОБА_6 залишився без роботи, почав пиячити, не мав змоги повернути усі борги. Якось вони сиділи у сестри ОСОБА_6, де останній попросив ОСОБА_20 допомогти йому в оформленні пенсії по стану здоров'я, що дасть йому змогу віддати позичені кошти. ОСОБА_20 погодилась і допомогла йому лягти в лікарню, після чого його скеровували на МСЕК. Певний час ОСОБА_6 проживав на ІНФОРМАЦІЯ_12, помагаючи по домогосподарству, йому також допомагав, ходив до магазину чи у власних потребах. На ланцюгу ОСОБА_6 ніхто не утримував, ніхто його не бив, навпаки, останній ще робив шкоди сусідам. Після бійки, яка відбулась з 12.07 на 13.07 – він кудись пропав і вже не проживав більше у них.

Просить виправдати його повністю, оскільки жодної участі у бійці не приймав та не причетний до вчинення злочинів.

Обвинувачений ОСОБА_2 у судовому засіданні вини в інкримінованих йому злочинах не визнав повністю та пояснив, що 12.07.2012 року до них (на АДРЕСА_13) прийшов ОСОБА_6 Пізніше вони виявили відсутність

останнього разом із малим ОСОБА_21. Ближче до вечора, близько 21–22 год, до них приїхала його сестра – ОСОБА_20, яка попросила поїхати з нею на АДРЕСА_1, щоб забрати ОСОБА_21. Вона розповіла, що хтось повідомив їй про перебування малого на «Шанхаї». Вони взяли машину (Жигулі) і направились на АДРЕСА_1. По дорозі машина вийшла з ладу і він зупинився. ОСОБА_20 пішла пішки, а він залишився в машині. Там він побачив ОСОБА_3 і ОСОБА_9 Він повідомив останнім про поломку в машині і ОСОБА_3 почав її ремонтувати. Згодом надійшли ще двоє невідомих хлопців, які допомогли у ремонті. Полагодивши автомобіль, приблизно через пів години, вони всі разом поїхали на АДРЕСА_1 (в сторону «Шанхая»), де зупинилися біля будинку мера міста. За кермо сів ОСОБА_3. Хлопці були також з ними, оскільки попросили їх підвезти. Він вийшов з машини, направився до натовпу людей, у яких запитав про свою сестру. Але у той час хтось наніс йому удар по голові. Він відразу втратив свідомість і впав. ОСОБА_22, побачивши це, забрав його в сторону, трохи дальше від машини, біля будинку мера. Він бачив, як цигани чогось бігали. Самої бійки він бачив, оскільки ОСОБА_22 забрав його звідтам, а ОСОБА_9 у той час стояв неподалік від машини. Повернувшись туди, після того, як вже трохи стало легше, побачив на землі непритомного ОСОБА_9 ОСОБА_3 у той час не бачив, але останній потім розказував, що втік звідтам. Десь за 5 хв приїхала швидка допомога і міліція, тоді ж він побачив ОСОБА_20, а машина стояла вже розбитою. Не пригадує чи бачив ОСОБА_1. Ні ОСОБА_4 (обвинуваченого), ні ОСОБА_8 там не бачив. Він попросив ОСОБА_20 поїхати до неї, щоб змити кров, після чого вона викликала таксі. Там ще була її донька. Приїхавши з ними до хати, він вмився, приліг і заснув. За медичною допомогою звернувся лише на другий чи третій день, так як не добре себе почував. ОСОБА_20 казала, що у вказаний вечір (з 12.07 на 13.07) ОСОБА_6 був з малим ОСОБА_3 на «Шанхаї». ОСОБА_21 повернувся додому приблизно через місяць.

У нього була сестра ОСОБА_27, яка померла ІНФОРМАЦІЯ_15 року. ОСОБА_21 – син ОСОБА_27. Вперше він побачив ОСОБА_6 на 40-ий день після смерті сестри. Останній тоді допомагав у приготуванні до поминок. До того випадку, коли вони шукали малого ОСОБА_21 на АДРЕСА_1, хлопчик ніколи не втікав з дому.

ОСОБА_6 він не викрадав, тілесних ушкоджень йому не наносив. ОСОБА_6 приходив до них допомагати по господарству, так як тримали худобу, за що з ним розраховувалися грошима. А він, як правило, був зі ОСОБА_21 – сином ОСОБА_27. За тиждень до її смерті, ОСОБА_27 привезли з лікарні додому. Але сина до неї вже не пускали, тому він постійно на той час був зі ОСОБА_21, в тому числі, і в день поховання. Після цього до ОСОБА_20 він не ходив.

У будинку на «Шанхаї» він не був, з ОСОБА_6 чи з циганами не спілкувався. Відносно ОСОБА_5 жодних протиправних дій не вчиняв. Він є інвалідом третьої групи (з дитинства) і жодних намірів до бійки не мав. Просить виправдати його повністю.

У судовому засіданні обвинувачений ОСОБА_3 свою винуватість у вчиненні інкримінованих йому злочинів заперечив повністю та не визнав позовних вимог ПАТ «Львівгаз». Пояснив, що 13.07.2012 року він повинен був їхати з друзями в похід. 12.07.2012 року ввечері він подзвонив до свого друга, так як треба було знайти палатку, після чого направився до нього. По дорозі зустрів ОСОБА_9 і зупинився з ним поговорити. У цей час останній сказав: «Дивись, – твоя машина стоїть». Підійшовши, він побачив там свого брата – ОСОБА_2. Той розповів, що ОСОБА_6 взяв із собою малого ОСОБА_3 і пішов на «Шанхай». Машина не заводилась. Він

почав лагодити її, підійшли ще два незнайомі хлопці, допомогли відремонтувати та попросили їх підвезти. Ремонт машини тривав близько 20 хвилин. Він сів за кермо і всі разом поїхали на АДРЕСА_1, де зупинились біля будинку мера. ОСОБА_2, вийшовши з машини, направився до невідомих їм циганів, які поруч стояли. Він мав намір їхати додому. Але у цей час побачив, як хтось із циганів вдарив ОСОБА_2 палкою по голові, внаслідок чого брат впав на землю. Невідомі почали бігти до нього і тому він втік додому (на АДРЕСА_13). Він не бачив куди поділись хлопці, що з ним приїхали. Додому прибіг десь за хвилин 20. Там була племінниця – ОСОБА_29, яка сказала, що його мама (ОСОБА_30) вже поїхала на місце бійки з його сестрою ОСОБА_31, оскільки ОСОБА_20 там заїхала машиною в газову трубу. Вказаною машиною користувалась його сестра ОСОБА_20, хоча власність транспортного засобу оформлена на нього. Того вечора він ліг спати, тому йому невідомо, як відбувались далі події, а зранку поїхав у похід.

ІНФОРМАЦІЯ_15 року померла його сестра – ОСОБА_27. За п'ять днів до того, він привіз її з лікарні, так як лікарі повідомили, що надії на покращення вже немає. З тих пір, як привіз сестру, весь час був вдома, нікого не викрадав. На Великдень до ОСОБА_20 теж ні він, ні брат не ходили, так як знали, що ОСОБА_27 може в будь-який час померти. Лише перед похороном він ходив до ОСОБА_20 додому, бо там готували їжу на поминки, возили туди продукти, посуд. Але на той час ОСОБА_6 він там не бачив. Згодом приходив на АДРЕСА_14, і лише після 40-го дня смерті ОСОБА_27, він помітив, що там живе ОСОБА_6 Після похорону до того часу він останнього там не бачив. ОСОБА_20 розповідала, що позичила «ОСОБА_6» (ОСОБА_6.) гроші в сумі 2000 грн., а тому той просив її допомогти в оформленні пенсії. Не бачив, щоб ОСОБА_6 утримувався у згаданому будинку на ланцюгу. Останній проживав там, бо заробляв, допомагаючи по господарству, кошти. На той час ОСОБА_6 перебував під адміністративним наглядом, але він ходив коли і куди захотів. Потім, 12.07.2012 року ОСОБА_6 зник, забравши із собою малого ОСОБА_3, якого змушував жебракувати, споював його. Вважає, що ОСОБА_6 написав на них заяву в міліцію про нібито його викрадення, щоб себе якось виправдати, оскільки приблизно через пів місяця, після того як він втік з ОСОБА_21, його зловили працівники міліції. З 12.07.2012 року на 13.07.2012 року ОСОБА_5 не бачив, тілесних ушкоджень йому не наносив. ОСОБА_4 тоді також не бачив. Він після цього розмовляв зі ОСОБА_9, але той нічого не пам'ятає. Приблизно через тиждень сестра ОСОБА_6 казала, що дзвонила до нього і просила привести малого ОСОБА_21, але це не дало результатів. Останнього не було вдома близько місяця.

Просить його повністю виправдати.

Обвинувачений ОСОБА_4 у судовому засіданні вини у вчиненні інкримінованих йому злочинів не визнав. Пояснив, що 12.07.2012 року його не було на місці вчинення бійки. Цього дня, близько 20 год він привів додому коня, напоїв його і зайшов до хати. Там сказав своїй співмешканці ОСОБА_32, що йде до свого брата ОСОБА_18, куди і направився. Повертаючись від брата близько 01.30 год, він побачив машину, яка заїхала в газову трубу. Проте, він не зрозумів, що це машина ОСОБА_31. Він проживає метрів 200 від цього місця. Там були працівники міліції, працівники газової служби. Про бійку, яка там відбулася, йому нічого невідомо. Від брата він повертався з ОСОБА_33, який у нього жив. На наступний день його затримали працівники міліції, яким він пояснив, що йому нічого не відомо, а тому його відпустили. Згодом, 14 чи 15 липня 2012 року, затримали його брата – ОСОБА_7. Після цього, йому сказали теж прийти у міліцію та пригрозили, що у разі неявки, – його братові буде гірше. Він, звичайно, пішов, після чого його вже не відпускали. Він змушений був написати

явку з повинною, так як до нього застосовували фізичне насильство. Однак, він зі скаргами нікуди не звертався. Зазначив, що у відділок міліції прийшов із сестрою близько 17 год, а явку з повинною написав близько 23 год. При його допитах у міліції, захисника не було. Його возили на судово-медичну експертизу, яка встановила наявність у нього тілесних ушкоджень. Але в результаті написали, що це його били ОСОБА_31, а не працівники міліції. Особисто ОСОБА_9 він не знав, вперше побачив його у суді, при першому розгляді справи. Про бійку вперше дізнався в міліції, коли показали запис відеоспостереження. Участі у бійці не приймав і йому не відомо хто саме приймав у ній участь. У його сестри ОСОБА_34 та у його співмешканки ОСОБА_32 працівники міліції забрали паспорти, щоб ті написали в міліцію заяви на ОСОБА_31. Потерпілий ОСОБА_7 – його брат, якого ОСОБА_31 не били. Його особисто останні також не били. ОСОБА_33 12.07.2012 року близько 23 год був з ним, і останнього ніхто не викрадав, а працівники міліції також змусили написати ОСОБА_33 заяву про викрадення. ОСОБА_24 – його теперішня дружина. Може ствердити, що її теж ніхто не викрадав, як це писали раніше працівники міліції.

Просить виправдати його повністю.

За змістом ст. ст. 21, 22, 30 КПК України у кримінальному провадженні правосуддя здійснюється судом на основі змагальності, безпосередності дослідження судом показань, речей та документів. Державне обвинувачення в суді підтримує прокурор, захист обвинуваченого здійснює він сам і його захисник, а функція розгляду справи покладається на суд. При цьому суд, зберігаючи незалежність, неупередженість і об'єктивність, створює необхідні умови для виконання учасниками їх процесуальних обов'язків і здійснення наданих їм прав.

Статтею 370 КПК України визначено, що судове рішення повинно бути законним, обґрунтованим і вмотивованим.

Крім цього, пункт 1 статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод зобов'язує суди умотивовувати свої рішення, але він не може тлумачитись як такий, що вимагає детальної відповіді на кожен аргумент (довід). Об'єм цього обов'язку може змінюватись залежно від природи рішення.

Суд обґрунтовує вирок виключно на доказах, розглянутих у судовому засіданні. За допомогою дослідження на суді всіх доказів відбувається і формування внутрішнього суддівського переконання про винність або невинність підсудного.

Доказування – це єдиний спосіб встановлення об'єктивної істини в кримінальному судочинстві. Поки не доведені обставини скоєння злочину, не можна сказати, що вони були, мали місце насправді.

З приводу того, що доведення є єдиним способом для встановлення істини, у кримінальному процесуальному кодексі України вказано, що обвинувальний вирок не може ґрунтуватися на припущеннях і постановляється лише при умові, коли в ході судового розгляду винність підсудного у вчиненні злочину доведена.

Отже, дослідивши представлені сторонами кримінального провадження докази та оцінюючи їх в сукупності, суд вважає, що стороною обвинувачення не доведено вини ОСОБА_3, ОСОБА_2, ОСОБА_1 та ОСОБА_4 у вчиненні інкримінованих їм злочинів.

Зокрема, з протоколу огляду місця події від 13.07.2012 року (з фототаблицею до нього), наданого стороною обвинувачення, вбачається, що місцем події є АДРЕСА_1 в м.Бориславі, а саме, в районі розташування житлових будинків №№ 41, 30. На відстані 1 м від цегляної огорожі будинку №41, в напрямку вул.Воїнів ОУН - УПА, на узбіччі із землі виступає металева труба жовтого кольору, яка на момент огляду місця події пошкоджена та з якої під

високим тиском іде витік газу. У дану металеву трубу в місці прориву лівою передньою частиною впирається автомобіль марки «ВАЗ-2107», реєстраційний номер НОМЕР_1, темно-синього кольору. На момент огляду в автомобілі нікого немає, ввімкнене світло фар та габаритів, мотор вимкнений. Справа від проїжджої частини дороги розташований заїзд до триповерхового будинку АДРЕСА_1, так званого «Шанхаю». З лівої сторони вказаної другорядної дороги, у трав'яних заростях, на відстані 40 см від дороги, виявлено дерев'яну палку («рогач»), довжиною 90 см. Далі за оглядом, зліва від другорядної дороги протікає потічок, у якому на відстані 5 м від моста та 40 см від правого берега виявлено дві дерев'яні палиці (штахети), довжиною 54 см та довжиною 85,5 см. Далі за оглядом, з лівої сторони другорядної дороги, в трав'яних заростях, на відстані 8 м від моста та 30 см від другорядної дороги виявлено дерев'яну палку (штахету), довжиною 81,3 см. Далі за оглядом, справа від другорядної дороги на трав'яному покритті, на відстані 40 м від початку заїзду та 8 м від ближнього правого кута будинку АДРЕСА_1 виявлено дерев'яну палицю (штахету), довжиною 94 см. Далі за оглядом, справа від проїжджої частини дороги по АДРЕСА_15 виявлено чоловічий тапочок (шльопанець) коричнево-чорного кольору із значком «Адідас». Під час огляду місця події вилучено один тапочок (шльопанець); одну дерев'яну палку «рогач» та чотири дерев'яні палиці (штахети), які запаковано та надано у Бориславський МВ. Під час огляду місця події з будинку №41 вийшла мешканка ОСОБА_35 та добровільно видала працівникам міліції DVD-диск з відеозаписом бійки, який запаковано, скріплено ниткою з биркою за підписами понятих. (т.1 а.с.32–46).

З висновку дактилоскопічної експертизи №35 від 17.07.2012 року вбачається, що п'ятнадцять слідів пальців рук та три сліди долоней рук, вилучені по факту нанесення тілесних ушкоджень ОСОБА_9 навпроти житлового будинку АДРЕСА_6 Львівської області, – придатні до ідентифікації особи.

З протоколу огляду місця події від 13.07.2012 року та доданої до нього фототаблиці, вбачається, що на подвір'ї будинку АДРЕСА_15 між кущем чорної смородини та огорожею з металевої сітки, на траві виявлено дерев'яну биту, яку в подальшому вилучено (т.1 а.с.57–62).

Аналізуючи зазначені докази, суд вважає, що дані, викладені у протоколах місця події, як самі по собі, так і в сукупності, прямо чи не прямо не підтверджують вчинення саме обвинуваченими вищезгаданих злочинів.

Разом з тим, при огляді та дослідженні у судовому засіданні речового доказу – «бити», судом також не здобуто жодного доказового відношення такої до вчинення обвинуваченими інкримінованих їм дій.

З висновку судово-медичної експертизи №576 від 27.07.2012 року (т.4 а.с.6–8) та висновку додаткової судово-медичної експертизи № 387/12 від 03.10.2012 року (т.4 а.с.21–23) вбачається, що у ОСОБА_9 виявлено наступні тілесні ушкодження: черепно-мозкову травму у вигляді перелому кісток склепіння черепу з переходом на основу, крововиливу над та під тверду мозкову оболонку і в речовину головного мозку, накопичення ліквору під твердою мозковою оболонкою з підапоневротичними гематомами в тім'яній ділянці; закрита травма живота у вигляді розриву селезінки з крововиливом в черевну порожнину; навколоорбітальна гематома справа, множинні синці над лівою лопаткою, на спині зліва, на лівому плечі, а також множинні садна на чолі справа, в обидвох скроневих ділянках, на спинці носу на правому передпліччі. За ступенем тяжкості: черепно-мозкова травма, яка супроводжувалась множинними переломами кісток склепіння черепа з переходом на основу і з наявністю внутрішньо-мозкових гематом та закрита травма живота у вигляді розриву селезінки відносяться до тяжких тілесних ушкоджень за ознакою небезпеки для життя, а ушкодження у вигляді множинних саден, синців, підшкірних гематом – мають ознаки легких тілесних ушкоджень.

Як вбачається з протоколу огляду місця події від 13.07.2012 року, проведено огляд реанімаційного відділення Бориславської ЦМЛ (розпочато о 08.05 год та закінчено о 08.45 год), де лікар-анестезіолог ОСОБА_36 добровільно видав працівникам міліції одяг (футболку на короткий рукав зеленого кольору, шорти синього кольору, один тапочок (шльопанець) коричнево-чорного кольору із значком «Адідас») та пояснив, що даний одяг знаходився на ОСОБА_9, доставленому каретою швидкої медичної допомоги з АДРЕСА_1 м. Борислава о 02.30 год (т.1 а.с.64 –65).

Свідок ОСОБА_36 у судовому засіданні показав, що він працює лікарем-анастезіологом у Бориславській центральній міській лікарні. З 12.07.2012 року на 13.07.2012 року він чергував у лікарні (з 20.00 год до 09.00 год). Близько 24 год каретою швидкої медичної допомоги привезли ОСОБА_9 (без супроводу). Останній у той час перебував у комі. Вони повідомили працівникам міліції, які приїхали вже близько 8-ої год ранку. ОСОБА_9 назвав своє прізвище приблизно між 03.00–04.00 год ночі, але свідомість була не ясна. У ОСОБА_9 був перелом черепа. Останній досить часто втрачав свідомість, майже не говорив. Працівники міліції щось намагались у нього дізнатись, але, на скільки він пригадує, ОСОБА_9 лише казав, що його побили цигани. Відповіді були не чіткі і дуже короткі. Цілими реченнями розповідати ОСОБА_9 не міг, бо у нього була тяжка травма. Медпрацівники зі швидкої сказали, що привезли його з вулиці.

Водночас, суд бере до уваги показання свідка ОСОБА_37, яка суду показала, що на церковне свято «Петра і Павла» її сина ОСОБА_9 побили. Близько 12 год вечора вона подзвонила до останнього і він сказав, що вже йде додому. Біля 3 год ночі, так як він ще не прийшов, вона знову йому зателефонувала, але слухавку підняла медсестра, яка повідомила, що син у Бориславській міській лікарні. Прийшовши туди, їй сказали, що ОСОБА_9 швидка допомога привезла близько 12 год. Син перебував у важкому стані і постійно просив води; їй особисто сказав лише, що його побили цигани. У той час він не міг навіть назвати свого прізвища. Згодом, у денний час, до нього прийшли працівники міліції, але він все одно нічого не міг розповісти та не міг поставити підпису на документах. До нанесення йому тілесних ушкоджень під час бійки він був абсолютно здоровим. Після цього, йому присвоїли першу групу інвалідності. У лікарні він лежав з побитою головою, очі були повністю запухлими, синці були по всьому тілу (по руках, по ногах, по плечах). Раніше не було жодних випадків, пов'язаних з його участю у бійці. Син не зловживав алкогольними напоями, працював на роботі. Внаслідок отримання тяжких тілесних ушкоджень, ОСОБА_9 пролежав у реанімаційному відділенні в м. Львові 3 чи 4 тижні. Її син втратив пам'ять і нічого не може пояснити. Він не пригадує навіть де саме перебував до його побиття. Його стан здоров'я незадовільний, а тому він не може прийти до суду для дачі показів.

Їй відомо, що у нанесенні її синові тяжких тілесних ушкоджень обвинувачують ОСОБА_4, але ні вона, ні її син ОСОБА_9 не мають жодних претензій до останнього. У міліції їй показували відеозапис, але вона нікого на ньому не впізнала.

Вказаними доказами стверджується той факт, що 13.07.2012 року на АДРЕСА_1 в м. Бориславі потерпілому ОСОБА_9 спричинено тілесні ушкодження. Однак, такі докази не вказують на особу, яка їх спричинила, відповідно, встановити винного не надається можливим.

Крім цього, в якості доказу стороною обвинувачення надано акт судово-медичного дослідження (обстеження) №567 від 13.07.2012 року, складений судово-медичним експертом (т.4 а.с.43).

Однак, у кримінально-процесуальній діяльності спеціальні знання використовуються у двох формах: при залученні спеціалістів під час окремих слідчих (судових) дій та в межах проведення експертизи. У випадках, коли для вирішення певних питань при провадженні у справі потрібні наукові, технічні або інші спеціальні знання, призначається експертиза (ч. 1 ст. 75 КПК). Судова експертиза – це процесуальна дія, яка полягає в дослідженні експертом, за завданням слідчого або судді, речових доказів та інших матеріалів з метою встановлення фактичних даних та обставин, що мають значення для правильного вирішення справи. Закон України «Про судову експертизу» визначає поняття судової експертизи як дослідження експертом на основі спеціальних знань матеріальних об'єктів, явищ і процесів, які містять інформацію про обставини справи, що перебуває у провадженні органів дізнання, досудового слідства чи суду.

Статтею 84 КПК України визначено: доказами в кримінальному провадженні є фактичні дані, отримані у передбаченому цим Кодексом порядку, на підставі яких слідчий, прокурор, слідчий суддя і суд встановлюють наявність чи відсутність фактів та обставин, що мають значення для кримінального провадження та підлягають доказуванню. Процесуальними джерелами доказів є показання, речові докази, документи, висновки експертів.

Відповідно до ст. 86 КПК України (допустимість доказу), доказ визнається допустимим, якщо він отриманий у порядку, встановленому цим Кодексом. Недопустимий доказ не може бути використаний при прийнятті процесуальних рішень, на нього не може посилатися суд при ухваленні судового рішення.

Відповідно до рішення Конституційного Суду України № 12 рп/2011 від 20 жовтня 2011 року визнаватися допустимими і використовуватися як докази в кримінальній справі можуть тільки фактичні дані, одержані відповідно до вимог кримінально-процесуального законодавства. Перевірка доказів на їх допустимість є найважливішою гарантією забезпечення прав і свобод людини і громадянина в кримінальному процесі та ухвалення законного і справедливого рішення у справі.

Таким чином, згаданий вище акт судово-медичного дослідження, складений 13.07.2012 року на підставі скерування ДІМ Бориславського МВ, не може бути визнаний судом допустимим, а відтак, використаним при прийнятті процесуального рішення.

Представник потерпілого ОСОБА_9 – адвокат Мицик О.В. у судовому засіданні пояснив, що у даному кримінальному провадженні, на його думку, єдиним допустимим доказом щодо спричинення ОСОБА_9 тілесних ушкоджень, є висновок судово-медичної експертизи. Вважає, що потерпілому спричинено тілесні ушкодження невідомою особою та заперечує щодо причетності до даного злочину будь-кого з обвинувачених, на підставі чого просить виправдати обвинувачених у вчиненні інкримінованих їм злочинів.

Поряд з тим, у судовому засіданні досліджено письмову явку з повинною ОСОБА_4 від 16.07.2012 року, отриману начальником кримінальної міліції Бориславського МВ ГУ МВСУ у Львівській області ОСОБА_38, на яку посилається сторона обвинувачення (т.1 а.с.249).

Однак, не можна залишити поза увагою той факт, що 14.07.2012 року, за два дні до того, в приміщенні Бориславського МВ, в період часу з 04.10 год до 05.00 год, ОСОБА_4 був допитаний в якості свідка (т.1 а.с.148). При цьому, останньому не було роз'яснено право, передбачене (на час його допиту) п.4-1 ч.1 ст. 69-1 КПК України (в ред. 1960 р.). Зокрема, не роз'яснено право на обраного за власним бажанням захисника під час допиту чи проведення інших слідчий дій за своєю участю відповідно до цього Кодексу та на іншу правову допомогу в порядку, встановленому законом, а також відмовитися від запрошеного ним захисника.

Відповідно до вимог п. 6 ч. 2 ст. 87 КПК України, суд визнає, що отримання показань від свідка ОСОБА_4, який надалі був визнаний підозрюваним у даному кримінальному провадженні, являється істотним порушенням прав людини і основоположних свобод.

Водночас, явка з повинною 16.07.2012 року написана ОСОБА_4 о 23.04 год, причому, також у відсутності захисника. Як показав у судовому засіданні обвинувачений ОСОБА_4, у відділок міліції він прийшов разом зі своєю сестрою ОСОБА_39 близько 17 год і згодом змушений був написати явку з повинною, так як до нього застосовували фізичне насильство; однак, зі скаргами нікуди не звертався, а при його допитах у міліції, захисника не було. Того ж дня, 16.07.2012 року порушено кримінальну справу відносно ОСОБА_4 за ознаками злочину, передбаченого ч.1 ст. 121 КК України (т.1 а.с. 250), та затримано в порядку ст. 115 КПК України (в ред. 1960 р.) о 23.15 год (т.2 а.с.1).

Поряд з тим, свідок ОСОБА_38 у судовому засіданні показав, що він працює начальником сектору по боротьбі з торгівлею людьми ОСОБА_40 ОСОБА_9 було нанесено тілесні ушкодження і встановлено, що такі наніс ОСОБА_4 Останній був запрошений у Бориславський МВ для дачі пояснень по нанесенню тілесних ушкоджень. ОСОБА_4 передали про необхідність з'явитися через інших осіб, кого саме – не пригадує. Він також не пам'ятає в який час і день ОСОБА_4 прийшов у відділок. Він особисто відбирав у нього явку з повинною. Тиск на останнього не чинився, фізичне насильство не застосовувалось, захисника не мав, оскільки відмовився від адвоката. Скільки часу ОСОБА_4 перебував у відділку не пригадує, оскільки спочатку з ним спілкувались, зокрема, два працівники карного розшуку Львівського слідчого управління. Пізніше він зайшов у кабінет, де знаходився ОСОБА_4 та запитав останнього, чи має бажання написати явку з повинною, на що той погодився. Після цього матеріали були передані слідчому і ОСОБА_4 затримали. На той час він працював першим заступником начальника кримінальної міліції Бориславського МВ. Він переглядав відеозапис з місця події (бійки), де вважав схожим, що удари ОСОБА_9 наносив ОСОБА_4

Слід зазначити, що у матеріалах справи відсутні будь-які письмові докази відмови ОСОБА_4 від захисника. А показаннями свідка ОСОБА_38 підтверджуються, зокрема, ті обставини, що спочатку з ОСОБА_4 спілкувалися два працівники карного розшуку Львівського слідчого управління і лише згодом останній написав явку з повинною.

Суд бере до уваги також покази свідка ОСОБА_39, яка суду показала, що обвинувачений ОСОБА_4 і потерпілий ОСОБА_7 доводяться їй рідними братами. Вона чула від сторонніх осіб про бійку між циганами і тоді ж їй повідомили, що затримали брата ОСОБА_7. До неї звернувся дільничий інспектор і сказав прийти у відділок з другим братом, тобто, ОСОБА_4, бо в іншому випадку, не відпустять ОСОБА_7. Після цього вони з ОСОБА_4 добровільно пішли в міліцію. Коли ОСОБА_4 забрали в кабінет працівники міліції, вона залишилась сидіти на третьому поверсі. У той час вона почула, що його б'ють і побігла до начальника міліції поскаржитись. Останній пішов з нею до кабінету, де знаходився її брат ОСОБА_4. Але працівники міліції сказали, що ОСОБА_4 ніхто не б'є. Начальник міліції пішов, але після цього вона знову чула, як брата далі били. За якийсь час її закликали працівники міліції і повідомили, що ОСОБА_4 признався у побитті хлопця, про що написав явку з повинною. Другого брата – ОСОБА_7 відразу ж відпустили. ОСОБА_4 їй казав, що його змусили написати явку з повинною, але він нікого не бив. Вони нікуди більше не скаржилися, бо боялися кудись писати скарги.

Не можна залишити поза увагою і висновок судово-медичної експертизи №596 від 19.07.2012 року, з якого видно, що у ОСОБА_4 виявлено синець та садно на задній поверхні верхньої третини лівого передпліччя, які за ступенем тяжкості мають ознаки легких тілесних ушкоджень (т.4 а.с.64).

Однак, стороною обвинувачення не спростовано показів обвинуваченого ОСОБА_4 та його сестри – свідка ОСОБА_39 з приводу застосування до нього працівниками міліції фізичного насильства, оскільки вищевказаний висновок судово-медичної експертизи не містить ствердних відомостей щодо отримання вказаних тілесних ушкоджень обвинуваченим саме під час бійки, яка мала місце 13.07.2012 року на АДРЕСА_1 в м. Бориславі. І слід нагадати, що кримінальну справу відносно ОСОБА_4 порушено 16.07.2012 року та о 23.15 год вказаного числа, після написання явки з повинною, затримано в порядку ст. 115 КПК України (в ред. 1960 р.).

Як зазначає у своєму рішенні Європейський Суд з прав людини у справі «Нечипорук і Йонкало проти України» від 21.04.2011 року, порушення статті 3 Конвенції було встановлено з огляду на те, що у справі було підтверджено отримання заявником тілесних ушкоджень під час його перебування під вартою та що державою-відповідачем не було надано обґрунтованих пояснень щодо їх походження. З огляду на характер заходів фізичного впливу, про які стверджував заявник і застосування яких не було спростовано державними органами в ході розслідування відповідної скарги, і враховуючи також узгодженість та детальність пояснень заявника як щодо оскаржуваних заходів, так і щодо психологічного тиску, Європейський Суд дійшов висновку, що поводження, якого зазнав заявник з боку працівників міліції, прирівнюється до катування. Порушення п. 1 та п. 3 (с) ст. 6 Конвенції було встановлено в зв'язку з тим, що зізнання заявника у вчиненні злочину, надане ним внаслідок катування, було прийнято судами в якості доказу, що становить порушення вказаної статті незалежно від ступеню впливу цього зізнання на рішення суду та кількості підтверджень таких зізнавальних показів, наданих заявником в подальшому; фактично виступаючи в якості підозрюваного у вчиненні відповідного злочину – статус, що за національним законодавством вимагає обов'язкової участі захисника, – заявник не мав можливості користуватись послугами захисника у відповідний період; суди не надали належного обґрунтування обвинувального вироку у справі заявника.

У п. 19 постанови Пленуму Верховного Суду України від 1 листопада 1996 р. № 9 «Про застосування Конституції України при здійсненні правосуддя», зазначено, що докази повинні визнаватись такими, що одержані незаконним шляхом, наприклад тоді, коли їх збирання й закріплення здійснено або з порушенням гарантованих Конституцією прав людини і громадянина, встановленого кримінально-процесуальним законодавством порядку, або не уповноваженою на це особою чи органом, або за допомогою дій, не передбачених процесуальними нормами. У п. 4 постанови Пленуму Верховного Суду України від 30 травня 1997 р. № 7 «Про посилення судового захисту прав та свобод людини і громадянина» наголошено, що під час розгляду кожної справи необхідно перевіряти, чи були докази, якими органи попереднього слідства обґрунтовують висновки про винність особи у вчиненні злочину, одержані відповідно до норм КПК. Якщо буде встановлено, що ті чи інші докази були одержані незаконним шляхом, суди мають визнавати їх недопустимими і не враховувати під час обґрунтування обвинувачення у вироку.

У той же час, відповідно до вимог ч.4 ст. 95 КПК України, суд може обґрунтовувати свої висновки лише на показаннях, які він безпосередньо сприймав під час судового засідання. Суд не вправі обґрунтовувати судові рішення показаннями, наданими слідчому, прокурору, або посилатися на них.

Надання переваги поясненням, викладеним у заяві чи протоколі про явку з повинною, перед показаннями, даними під час допиту як підозрюваного (обвинуваченого), істотно порушує право на захист особи, оскільки перед прийняттям заяви про таку явку або перед внесенням останньої до протоколу, не повідомляють про права, гарантовані підозрюваному чи обвинуваченому в кримінальному процесі, насамперед про право не давати показання або на першу вимогу мати захисника і побачення з ним до першого допиту (ст. 42 КПК). Якщо у подальшому під час допиту підозрюваний (обвинувачений) відмовляється від явки з повинною, яка була зроблена без роз'яснення йому всіх прав, що є складовими права на захист, підстав стверджувати про добровільність такої явки немає.

Згідно позиції Європейського суду з прав людини – питання щодо допустимості доказів у справі – це насамперед предмет регулювання національного законодавства і, як правило, саме національні суди уповноважені давати оцінку наявним у справі доказам. Суд, зі свого боку, повинен переконатися, що провадження в цілому, зокрема спосіб отримання доказів, було справедливим. У такому випадку Суд зобов'язаний не визначати, чи певні докази було отримано незаконно, а перевіряти, чи така «незаконність» не спричинила порушення іншого права, гарантованого Конвенцією.

Рішенням Європейського суду з прав людини у справі «Чопенко проти України» від 15.01.2015 року, яке набуло статусу остаточного 15.04.2015 року, констатовано порушення п.1 ст. 6 у поєднанні з пп.«с» п.3 ст. 6 Конвенції у зв'язку з відсутністю доступу до захисника на початку розслідування. У вказаному рішенні Європейський Суд нагадує, що навіть якщо першочерговою метою статті 6 Конвенції у тому, що стосується кримінального провадження, є забезпечення справедливого розгляду «судом», уповноваженим встановлювати обґрунтованість «будь-якого висунутого .. кримінального обвинувачення», це не означає, що стаття не застосовується до досудового провадження. Отже, стаття 6 Конвенції – особливо її пункт 3 – може застосовуватися ще до того, як справу передано до суду, якщо та тільки тією мірою, якою справедливість суду може бути підірвана початковим недотриманням її положень. Суд також нагадує, що гарантії підпункту «с» пункту 3 статті 6 Конвенції є конкретними аспектами права на справедливий судовий розгляд, закріпленого у пункті 1 цього положення, які повинні враховуватися у будь-якій оцінці справедливості провадження. Крім того, першочерговим завданням Суду за пунктом 1 статті 6 Конвенції є оцінка загальної справедливості кримінального провадження. Європейський Суд зазначає, що хоча право кожного обвинуваченого у вчиненні злочину на ефективну юридичну допомогу захисника, який, у разі необхідності, призначається офіційно, не є абсолютним, воно є однією з основних ознак справедливого судового розгляду. Як правило, доступ до захисника має надаватися з першого допиту підозрюваного працівниками міліції, за винятком випадків, коли за конкретних обставин відповідної справи продемонстровано, що існують вагомі підстави для обмеження такого права (див. вищенаведене рішення у справі «Сальдуз проти Туреччини» (Salduz v. Turkey) [ВП], п. 55). Право на захист як таке буде непоправно порушено, якщо визнавальні покази, отримані від особи під час допиту правоохоронними органами за відсутності захисника, використовуватимуться з метою її засудження. Повертаючись до фактів цієї справи, Суд зазначає, що перший офіційний допит заявника як підозрюваного у вчиненні умисного вбивства О.К. відбувся 28 червня 2005 року у присутності захисника, М. Проте із тверджень заявника випливає – і це не було спростовано Урядом, – що за день до допиту заявника вже було поміщено під варту без складання відповідного протоколу і допитано щодо його причетності до відповідного вбивства. Як випливає з матеріалів справи, 27 червня 2005 року заявник

написав у відділі міліції явку з повинною, засвідчивши свою причетність до вчинення злочину щодо О.К. Крім того, 28 червня 2005 року заявника у прокуратурі допитав слідчий, який зафіксував його детальні визнавальні покази як «пояснення». Час проведення цих допитів не встановлено. Проте за відсутності жодних пояснень від Уряду Суд погоджується з версією заявника, згідно з якою допити проводилися ще до його офіційного затримання того дня. Із цього випливає, що на підставі вищезазначених принципів, закріплених практикою Суду, заявник мав право на доступ до адвоката під час допитів 27 та 28 червня 2005 року. Проте у ці дати заявника було допитано за відсутності захисника, а будь-якого офіційного документа, який би підтверджував, що перед допитом заявника було повідомлено про його право на юридичну допомогу, немає. Ґрунтуючись на фактах цієї справи, Суд не вбачає жодних вагомих причин, що виправдовують таке обмеження права заявника на доступ до захисника. Із цього випливає, що впродовж відповідного періоду цього права дотримано не було. Проте національні суди посилалися на визнавальні покази заявника як на основну підставу для визнання його винним і не вжили заходів за його скаргами на порушення права на захист. Дійсно, визнавальні покази не були єдиною підставою для визнання заявника винним. Проте, за відсутності будь-якого судового рішення щодо ролі початкових свідчень, отриманих від заявника у порушення його права на правовий захист та включених до матеріалів справи, це порушення не було виправлено у рамках судового провадження. Вищенаведених міркувань достатньо для того, щоб Суд дійшов висновку про порушення пункту 1 та підпункту «с» пункту 3 статті 6 Конвенції у зв'язку з обмеженням права заявника на доступ до захисника під час його початкового допиту та використанням його визнавальних показів як підстави для визнання його винним.

Отже, беручи до уваги викладене, суд дійшов висновку, що письмову явку з повинною ОСОБА_4 слід визнати недопустимим доказом.

Поряд з тим, суд вважає, що частина доказів здобута органом досудового розслідування з грубим порушенням норм чинного законодавства, а інші – як самі по собі, так і в сукупності прямо чи не прямо не підтверджують існування обставин, про які зазначено в обвинувальному акті.

У відповідності до вимог ст. 62 Конституції України, обвинувачення не може ґрунтуватися на доказах, одержаних незаконним шляхом, а також на припущеннях. Усі сумніви щодо доведеності вини особи тлумачаться на її користь.

Суд, зокрема, звертає увагу на те, що обвинувачені ОСОБА_2, ОСОБА_3 та ОСОБА_1, як і обвинувачений ОСОБА_4 (на що вказувалось вище), під час досудового розслідування були допитані в якості свідків (т.1 а.с.110–112, т.1 а.с.144–147, т.1 а.с.127–130 відповідно). При цьому, допит ОСОБА_2 в якості свідка здійснено у відсутності захисника, більше того, останньому не роз'яснено його право, передбачене (на час його допиту) п.4-1 ч.1 ст. 69-1 КПК України (в ред. 1960 р.).

Слід зазначити, що таке право (на захисника під час допиту чи проведення інших слідчий дій за своєю участю відповідно до КПК та на іншу правову допомогу в порядку, встановленому законом) також не роз'яснено більшості допитаних на досудовому слідстві свідків, що є грубим порушенням прав людини і основоположних свобод.

Відповідно до вимог п. 6 ч. 2 ст. 87 КПК України, суд визнає, що отримання показань від ОСОБА_2, ОСОБА_3, ОСОБА_1 і ОСОБА_4 в якості свідків, які в подальшому були визнані підозрюваними у даному кримінальному провадженні, являється істотним порушенням прав людини і основоположних свобод.

У відповідності до ст. 17 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини», практика Європейського суду є джерелом права, а тому необхідно також прийняти до уваги положення, констатовані при розгляді справи «Яременко проти України». За змістом таких, право обвинуваченого не свідчити проти себе та не давати показань є загальновизнаними міжнародними стандартами та складовими права на справедливий суд. Зокрема, право не свідчити проти себе передбачає, що сторона обвинувачення у кримінальній справі повинна доводити вину обвинуваченого без використання доказів, отриманих шляхом застосування методів примусу або пригнічення волі обвинуваченого.

Як зазначалось вище, відповідно до вимог ч.4 ст. 95 КПК України, суд обґрунтовує свої висновки лише на показаннях, які він безпосередньо сприймав під час судового засідання.

Потерпілий ОСОБА_7 суду пояснив, що його ніхто не бив і тілесних ушкоджень йому ніхто не наносив. Коли його допитували на досудовому розслідуванні, він не розумів, що перебуває в статусі потерпілого, адвоката (представника) у нього не було. Про бійку, яка відбулася з 12.07.2012 року на 13.07.2012 року йому стало відомо від сторонніх людей, але його особисто в цей день там не було. 13.07.2012 року його забрали працівники міліції у зв'язку з тією бійкою і давали підписати якісь документи. Останні казали, що допоки його брат ОСОБА_4 до них не прийде, він буде знаходитися у відділку міліції. Жодних претензій до обвинувачених, в тому числі, братів ОСОБА_3, не має. З будь-якими заявами чи скаргами на працівників міліції він не звертався.

Потерпілий ОСОБА_8 суду пояснив, що 12.07.2012 року він був дуже п'яний. 13.07.2012 року до нього прийшов працівник міліції і сказав піти у відділок для дачі показів, у зв'язку з бійкою, яка відбулась у ніч з 12.07 на 13.07. Він проживає на АДРЕСА_1, неподалік від місця, де відбулась бійка, але вікна будинку виходять у внутрішній двір від дороги. У цю ніч він знаходився вдома зі своєю дружиною – ОСОБА_34 і нікуди не виходив. Обвинувачений ОСОБА_1 доводиться останній двоюрідним братом. Ствердив, що ОСОБА_1 взагалі не наносив йому ударів. Він знайомий з останнім вже багато років. На досудовому розслідуванні він подавав нотаріально засвідчену заяву з проханням виключити його з числа потерпілих. На відеозаписі з камер відеоспостереження, якими була зафіксована бійка на АДРЕСА_1, він себе не знайшов і нікого більше не впізнав, про що повідомляв слідчого. Йому дали підписати документи, пригрозивши, що у разі відмови, він постраждає. Оскільки він уже 8 разів судимий і на той час перебував під адміністративним наглядом, змушений був погодитись. Будь-яких претензій до обвинувачених не має.

Потерпілий ОСОБА_5 в судовому засіданні заявив, що будь-яких претензій до будь-кого з обвинувачених не має, а тому не розуміє, чому його визнали потерпілим у даній справі. У ніч з 12 на 13 липня 2012 року він проводжав свою сестру ОСОБА_41, йдучи з вул. В.Великого по АДРЕСА_1. Однак, участі в бійці він не приймав. Судово-медична експертиза щодо нанесення йому тілесних ушкоджень проводилась і він казав експерту, що його побили, однак, це вчинили невідомі йому особи. У даній справі не вважає себе потерпілим і просить не карати обвинувачених.

Як вбачається з висновку судово-медичної експертизи №577 від 18.07.2012 року, у ОСОБА_5 виявлено синець в лівій завушній ділянці голови, садно в правій виличній ділянці обличчя, садно в лівій виличній з переходом на ліву щічну ділянку обличчя, синець на передній поверхні грудної клітки зліва – в проекції третього ребра по передньо-пахвинній лінії, синець на передній поверхні верхньої третини лівого плеча, синець на задній поверхні проекції правого плечового суглобу, синець на задній поверхні верхньої третини правого плеча, синець в про-

екції нижнього кута правої лопатки, множинні садна в проекції лівої лопатки, синець на задній поверхні лівої кисті в проекції другої-третьої п'ясних кісток, садно на задній поверхні середнього міжфалангового суглобу четвертого пальця лівої кисті. Вищевказані тілесні ушкодження за ступенем тяжкості мають ознаки легких тілесних ушкоджень (т.4 а.с.53–54).

Проте, даним висновком не стверджується винність обвинувачених у спричиненні вищевказаним потерпілим тілесних ушкоджень, як і відсутні докази на доведення вини обвинувачених у спричиненні потерпілим нестерпного фізичного болю внаслідок хуліганських дій.

Потерпілий ОСОБА_6 суду пояснив, що ключів від житла ОСОБА_20 він не мав, але йому дали мобільний телефон, щоб бути з ним на зв'язку, коли ходив до їхньої мами (ОСОБА_31) працювати. Гроші йому не платили, але годували. З ОСОБА_21 був з 12.07.2012 року, вони з ним покинули житло і втекли. Хлопець пішов з ним добровільно. Він прийшов до ОСОБА_31 близько обіду, де пробув майже до вечора, допомагав по господарству. Після чого вони з малим ОСОБА_21 взяли метал, який здали на металобрухт, і пішли на «Шанхай».

У травні 2012 року він лежав у лікарні. У той період часу ходив з хлопцями купатися на водойму, випивали. Усі його документи були в ОСОБА_20. Коли його з м. Дрогобича направили у м. Львів на МСЕК, ОСОБА_20 дала йому паспорт, відвезла його в медичну установу, де і залишила, а сама поїхала на базар. Зі Львова у м. Борислав він повертався самостійно. Бориславським міським судом Львівської області його засуджено за крадіжку велосипеда, яку він вчинив у червні 2012 року. Вину у вчиненому він визнав повністю і вирок не оскаржував. Йому призначили покарання у виді позбавлення волі з іспитовим терміном.

Не заперечив, що з 25.06.2012 року по 06.07.2012 року перебував на стаціонарному лікуванні; на початку червня йому робили кардіограму у лікарні; 11.07.2012 року проходив медичну комісію.

Відповідь на запитання, з приводу добровільного написання ним заяви в міліцію про його викрадення, ОСОБА_6 відмовився надати.

Потерпілий ОСОБА_6 у судовому засіданні заявив, що жодних претензій до обвинувачених не має і просить їх взагалі не карати, про що подав письмову заяву (т.9 а.с.141).

Свідок ОСОБА_42 у судовому засіданні показав, що 12.07.2012 року він знаходився на стаціонарному лікуванні в Бориславській міській лікарні після дорожньо-транспортної пригоди; ходив з апаратом Єлізарова, а тому не міг відлучатися з лікарні. Обвинувачених знає, але вони не є друзями. Про бійку йому нічого не відомо; в міліції його не допитували.

Свідок ОСОБА_43 суду показав, що про події, які мали місце 12.07.2012 року, йому відомо лише зі слів ОСОБА_3. 12.07.2012 року о 23.00 год ОСОБА_3 подзвонив до нього і сказав, що через 15–20 хв прийде, так як їм треба було забрати палатку для походу. Однак, через годину ОСОБА_3 так і не прийшов, а він не міг до нього додзвонитися. Близько 12.30 год він подзвонив на домашній телефон і ОСОБА_3 був вдома. На наступний день вони поїхали в похід і ОСОБА_3 йому розповідав, що по дорозі до нього зустрів ОСОБА_9, що у них поламалась машина, на якій їздила його сестра, а потім відбулась якась сутичка.

Свідок ОСОБА_44 суду показав, що потерпілого ОСОБА_6 знає як «ОСОБА_6». Вперше він побачив ОСОБА_6 на 40 днів після смерті ОСОБА_27 – сестри ОСОБА_20. Остання допомогала ОСОБА_6 оформити інвалідність. 16.04.2012 року (на Великдень) він був у гостях в ОСОБА_20. У її помешканні тоді також були: ОСОБА_1, ОСОБА_45 і ОСОБА_20 діти. ОСОБА_6 у цей день там не було. Вони гостювали довго,

до вечора, усі разом. У цій квартирі одна кімната, яка розташована за кухнею, а тому він може ствердити, що сторонніх осіб там не було. ОСОБА_27, яка померла ІНФОРМАЦІЯ_15 року, – рідна сестра ОСОБА_20. Похорон ОСОБА_27 відбувся у будинку на вул. Шевченка, де вона і померла, а поминальний обід робили на АДРЕСА_14, за місцем проживання ОСОБА_20. Похорон був десь через 3–4 дні. Ні до дня похорону, ні у цей день, ні в період з часу поховання до 40 днів, він взагалі не бачив ОСОБА_6, хоча досить часто приходив до ОСОБА_20. Лише після 40-го дня смерті ОСОБА_27, він бачив ОСОБА_6, який ні разу не скаржився на те, що його викрали.

З 12.07.2012 року на 13.07.2012 року він перебував вдома (на АДРЕСА_16), нікуди не відлучався. Йому ніхто не телефонував і про бійку ніхто не розповідав. Про таку він дізнався лише через декілька днів від людей. ОСОБА_20 йому розповідала, що «ОСОБА_6» вкрав малого ОСОБА_21, після чого вона їздила на своїй машині (Жигулі) на АДРЕСА_1 їх шукати. Там її хтось вдарив і вона дзвонила до своїх родичів за допомогою. Однак, йому не відомо хто брав участь у бійці; чув, що там було багато циганів.

Свідок ОСОБА_46 суду показала, що вона є рідною сестрою потерпілого ОСОБА_6 Їй відомо, що брат сам просився до ОСОБА_20 на проживання, бо винен був їй гроші. На той час він зловживав алкоголем. Він просив ОСОБА_20 допомогти йому в оформленні інвалідності та пенсії. З 16.04.2012 року ОСОБА_6 не міг утримуватися у неволі в житлі ОСОБА_20, так як на той час він проживав на квартирі у мужчини-інваліда. ІНФОРМАЦІЯ_15 року, на Великдень, брат був у нетверезому стані, спав у неї вдома. ІНФОРМАЦІЯ_15 року померла ОСОБА_20 сестра – ОСОБА_27, і тому вона ходила до ОСОБА_20 допомагати готуватись до похорону і поминального обіду. Її брата там жодного разу не було. ОСОБА_6 почав проживати у ОСОБА_20 приблизно після сороковин смерті ОСОБА_27. Також брат знаходився близько двох тижнів на стаціонарному лікуванні у Бориславській лікарні. Згодом ОСОБА_20 допомогла ОСОБА_6 лягти у лікарню у Львові, давала йому на лікування гроші. Але коли йому прийшло повідомлення про необхідність з'явитись на медичну комісію, він кудись втік. Про бійку, яка відбулась 12.07.2012 року їй нічого не відомо. Однак, ОСОБА_20 їй розповідала, що в'їхала своєю машиною (Жигулі) в газову трубу, бо була трохи у нетверезому стані. Цього дня, близько 15–16 год ОСОБА_20 приходила до неї, але куди після цього пішла, їй не було відомо. Знає, що брат тоді втік від ОСОБА_20, бо винен був їй гроші. З братом ОСОБА_6 вона перебуває у нормальних відносинах і може ствердити, що насильно його ніхто і ніде не утримував. Просто останній працював на міліцію. Ще як тільки дана справа була скерована до суду, до неї дзвонив міліціонер і казав, щоб ОСОБА_6 йшов кудись з дому і не з'являвся до суду.

Свідок ОСОБА_47 у судовому засіданні показав, що його дружина ОСОБА_46 є рідною сестрою потерпілого ОСОБА_6 Останнього він знає з дитинства. Спочатку ОСОБА_6 був нормальною людиною, а потім став дуже зловживати алкогольними напоями. Якийсь час ОСОБА_6 жив у когось на квартирі, пізніше трохи у ОСОБА_20. Він не чув, щоб ОСОБА_6 хтось викрадав. Уже після свята «Петра і Павла» він його бачив особисто і той нічого не розповідав про таке. Він був на похороні ОСОБА_27, а також в цей день ходив до ОСОБА_20, але ОСОБА_6 він там не бачив. Вважає, що ОСОБА_6 сказав неправду щодо його викрадення, бо він вже його добре знає і йому відомо, що останній співпрацює з міліцією.

Свідок ОСОБА_24 в судовому засіданні показала, що у даній справі вона була потерпілою щодо її викрадення. Але може ствердити, що її ніхто не викрадав і у ОСОБА_20 її ніхто насильно не утримував. Вона

жила по сусідству з ОСОБА_21 і ОСОБА_31. Працівники міліції змусили її написати заяву, погрожуючи притягненням до кримінальної відповідальності. Однак, вона нікуди не скаржилась.

Свідок ОСОБА_48 у судовому засіданні показала, що у її мами – ОСОБА_20 було двоє дітей. Вони всі разом, а також її вітчим ОСОБА_1, жили на АДРЕСА_14, 44. Рідний брат її подруги ОСОБА_46 – ОСОБА_6 був винен матері гроші. Останній зловживав алкоголем, бродяжничав, а потім попросив її маму допомоги в оформленні пенсії, тому мама дозволила йому проживати у них, щоб мав змогу відробити кошти. Ні 16.04.2012 року (на Великдень), ні ІНФОРМАЦІЯ_15 року (у день смерті ОСОБА_27) ОСОБА_6 у них не було. На похороні останньої (через 3 чи 4 дні) його теж не було. ОСОБА_6 почав у них проживати приблизно наприкінці травня 2012 року. Останній мав можливість піти будь-куди і в будь-який час, він вільно ходив у магазин чи в інших справах; траплялось, що не приходив ночувати, але підранок з'являвся; інколи приходив п'яний. У вказаний період часу він теж знаходився на стаціонарному лікуванні, але у лікарні не ночував, а приходив до них додому. 12.07.2012 року він пішов до її бабці – ОСОБА_31, щоб допомогти по господарству. Її мама у той день була у ОСОБА_46. Пізніше їй подзвонили і повідомили, що зник малий ОСОБА_21 разом з ОСОБА_6 Згодом мама (ОСОБА_20) розповідала, що у той день заїхала машиною у газову трубу. Вона ж у цей вечір гуляла з подругами до 2-ої год ночі.

Свідок ОСОБА_30 суду показала, що вона є матір'ю обвинувачених ОСОБА_30. Їй добре знайомий потерпілий ОСОБА_6, оскільки він приходив їй допомагати по домогосподарству. Вона тримає худобу і останній приходив виконувати різного роду роботу. Вона йому платила грошима, годувала, купляла йому цигарки. 12.07.2012 року ОСОБА_6 прийшов до неї і питав чи є робота, але в той день було церковне свято «Петра і Павла» і вона відповіла, що роботи немає. ОСОБА_6 сидів на подвір'ї з її підопічним ОСОБА_21 (близько 11–11.30 год), посиділи приблизно годину і більше вона їх не бачила. Після цього вона помітила, що в будинку з тумбочки зникли гроші в сумі 1500 грн. Потім прийшла ОСОБА_20, яка сказала, що малий ОСОБА_21 з ОСОБА_6 знаходяться на «Шанхаї», взяла машину (Жигулі) і поїхала туди. Остання їздила на «Шанхай» з ОСОБА_2. Згодом ОСОБА_20 подзвонила і сказала, що там багато циганів, її хтось вдарив, і малого ОСОБА_21 не змогла забрати. Після цього, вона подзвонила своїй другій доньці ОСОБА_30, з якою на таксі відправились на АДРЕСА_1. Коли приїхали, побачили машину, вдарену в газову трубу; циганів вже не було; після неї приїхав ОСОБА_1; були працівники міліції. Там вона ще побачила ОСОБА_2, який тримався за голову, і ОСОБА_22 біля нього. Вона сказала всім розходитися і йти додому. До себе додому вони поїхали удвох з донькою ОСОБА_30. Коли повернулись, вдома уже спав ОСОБА_3. На наступний день до сина прийшов його товариш, з яким вони поїхали в похід. ОСОБА_21 тоді було 12 років, він того дня вперше пішов з дому.

ОСОБА_6 вона знала вже близько 10 років. Останній прийшов до ОСОБА_20 жити на сороковини смерті ОСОБА_27, яка померла ІНФОРМАЦІЯ_15 року. ОСОБА_2 до дня смерті ОСОБА_27 і в день її похорону сидів постійно із сином останньої, оскільки вони не хотіли травмувати дитину. ОСОБА_27 привезли з лікарні додому за тиждень до її смерті і вона була у тяжкому стані. Тому до неї не підпускали дитину, хлопчик весь час був із ОСОБА_2. Після сороковин смерті доньки, вона неодноразово ходила до ОСОБА_20, бачила там ОСОБА_6, який нормально виглядав, але на ланці його ніхто не тримав. До неї особисто він приходив допомагати близько восьми разів; багато роботи робив на подвір'ї, у хліві; приходив і йшов добровільно, не скаржився нікому. Після 12.07.2012 року вона його не бачила зі ОСОБА_21 близько півтора місяця. Їй відомо,

що ОСОБА_6 змушував хлопця пити алкогольні напої, возив його у м. Трускавець, якийсь час вони жили у невідомої їй циганки. Вона зверталась у міліцію, де їй спершу сказали чекати 3 дні, тому вони кинулись самі на пошуки ОСОБА_21. Коли прийшла вдруге в міліцію, то у неї прийняли заяву.

Свідок ОСОБА_31 суду показала, що 12.07.2012 року на церковне свято «Петра і Павла» до них додому прийшов «ОСОБА_6» – потерпілий ОСОБА_6, питав чи є якась робота. Вона проживає разом з мамою ОСОБА_30 та братами ОСОБА_31. Потім її вдома не було. Ввечері, близько 23.30 год, до неї подзвонила схвильована мама і сказала приїхати, бо відбулась якась бійка. Повернувшись, вона з мамою викликали таксі і поїхали на АДРЕСА_1. Там був побитий брат ОСОБА_2, працівники швидкої допомоги забирали ОСОБА_9, були працівники міліції. Також помітила тоді, що машина її сестри ОСОБА_20 стояла вдарена у газову трубу.

Свідок ОСОБА_21 у судовому засіданні показав, що він проживає на ІНФОРМАЦІЯ_13. До них приходив ОСОБА_6, допомагати ОСОБА_30 (забивати дошки, коня почистити), за що бабця платила йому гроші. Коли ОСОБА_6 прийшов до них на церковне свято «Петра і Павла», бабця сказала, що ніхто нічого робити не буде. Тоді ОСОБА_6 його закликав і сказав піти з ним здати метал. Він погодився. Після цього вони пішли на «Шанхай», де ОСОБА_6 вживав з невідомими хлопцями алкогольні напої, та його змушував теж вживати. Станом на 12.07.2012 року йому було 13 років. Ввечері на «Шанхай» приїхала ОСОБА_20 (на жигулях). ОСОБА_6, коли про це дізнався, відвів його на другий поверх, де разом з ним зачинився. Там вони переночували, а на наступний день ОСОБА_6 повіз його в Трускавець, де вони були близько місяця. Останній мав при собі гроші і мобільний телефон. Згодом їх затримали працівники Бориславської міліції. До 12.07.2012 року він його знав тривалий час, так як ОСОБА_6 жив у ОСОБА_20 на АДРЕСА_14. Його кликали як «ОСОБА_6». Йому відомо, що ОСОБА_6 винен був кошти ОСОБА_20 і вона допомагала йому в оформленні пенсії, годувала його. ОСОБА_6 проживав там добровільно, як і добровільно приходив допомагати до його опікуна – ОСОБА_30 (на АДРЕСА_13), останній міг вільно ходити куди забажає.

Свідок ОСОБА_49 суду показав, що влітку 2012 року він перебував у неврологічному відділенні Бориславської міської лікарні на стаціонарному лікуванні, де у той час, близько тижня, також перебував ОСОБА_6 Останній тоді розповідав, що винен комусь гроші. У 2012 року році він був засуджений за крадіжку металу, так як на час проходження лікування вчинив таку. ОСОБА_6 лише допомагав йому віднести метал на металобрухт. Йому невідомо, щоб у той період часу хтось вчиняв насильницькі дії відносно ОСОБА_6 Останній мав змогу вільно залишити палату і лікарню. При чому, бувало таке, що ОСОБА_6 не приходив ночувати, а повертався лише зранку.

Свідок ОСОБА_22 суду показав, що ОСОБА_27 – його дружина. Увечері 12.07.2012 року йому подзвонила ОСОБА_20 і сказала, що ОСОБА_21 тримають цигани на АДРЕСА_1. Він туди поїхав і бачив, як ОСОБА_20 сварилася з невідомими йому циганами. Він стояв поруч. За якийсь час приїхав на машині (Жигулі) ОСОБА_3 та ОСОБА_22 і ще якісь хлопці. За кермом був ОСОБА_3. Після того, як хлопці вийшли з машини і підійшли до групи циганів, почалась бійка. ОСОБА_2 вдарили палкою по голові, в результаті чого той впав на землю. Він підбіг до ОСОБА_2 і відтягнув його в сторону. Вони знаходились біля огорожі будинку мера, так як ОСОБА_2 було погано. У той час ОСОБА_20 сіла за кермо машини і в'їхала в газову трубу. Після цього вона вийшла з машини, бо почав сильно шипіти газ. Усі почали розбігатись, а він з ОСОБА_2 пішли за будинок мера. Він тоді побачив, що прийшов ОСОБА_1, який заглушив машину. Приїхали швидка допомога

і працівники міліції. ОСОБА_1 віддав працівникам міліції ключі від машини. Він відвів додому ОСОБА_2 і теж пішов додому.

Він знайомий з потерпілим ОСОБА_8, але не пригадує, щоб останній був на місці вчинення бійки. Потерпілого ОСОБА_6 він теж добре знає і може ствердити, що на Великдень (16.04.2012 року) і після нього ОСОБА_6 у квартирі ОСОБА_20 жодного разу не бачив. Вперше він його там побачив на сороковини смерті ОСОБА_27. Останній сидів з ним за столом, обідав з ними. Ніхто ОСОБА_6 насильно не утримував, він жив у ОСОБА_20, бо був винен їй гроші і просив у неї допомоги у оформленні пенсії.

Свідок ОСОБА_35 в судовому засіданні показала, що 12.07.2012 року, знаходячись у себе вдома на АДРЕСА_1, дивилась до 12 год телевізор. У якийсь момент почула на вулиці крики і виглянула у вікно. Там було дуже багато циганів. Потім вона побачила, як приїхала машина (Жигулі), з якої вийшли хлопці (без палиць і біт). Вони підійшли до тих, що стояли, почалася сварка, після чого ті, що стояли, почали бити палицями тих, що приїхали. Хлопці почали втікати в сторону машини. Хто саме сідав у машину їй не дуже добре було видно, оскільки з тієї сторони росте ялинка. Тоді вона помітила, як вказана машина на великій швидкості від'їхала, після чого вдарилась у газову трубу. На вулицю вона не виходила і не може сказати, чи серед вказаних людей були обвинувачені.

Свідок ОСОБА_32 у судовому засіданні показала, що 12.07.2012 року перебувала вдома на АДРЕСА_2, зі своєю мамою та дочкою. Про бійку на АДРЕСА_1 нічого не чула, участі не приймала. У цю ніч до них у квартиру ніхто не вривався.

Свідок ОСОБА_50 у судовому засіданні показала, що проживає на ІНФОРМАЦІЯ_14 («Шанхай»), зі своїми дітьми. 12.07.2012 року, ввечері, вдома була з доньками ОСОБА_51 та ОСОБА_52, сини були на роботі. У той вечір ніхто з них з дому не відлучався. Вона чула якісь розмови на вулиці на підвищених тонах. Але про бійку нічого не відомо.

Свідок ОСОБА_53 показала, що проживає на ІНФОРМАЦІЯ_14 («Шанхай»), з ОСОБА_50. 12.07.2012 року ввечері вона вдома і нікуди не відлучалась. Коли почула крик, то вийшла на вулицю, де побачила працівників міліції і біля газової труби стояла машина ОСОБА_2. На наступний день їй сусіди розповідали про бійку, але хто саме – не пригадує.

Свідок ОСОБА_54 суду показала, що на другий день після бійки вона приїхала з Самбора, де живе її свекруха. Тоді їй розповіли сусіди, що на «Шанхаї» була бійка. Вона живе через ріку, напроти будинку циганів, але з ними не спілкується.

Свідок ОСОБА_55 в судовому засіданні показав, що про бійку йому нічого не відомо, оскільки в той день він перебував у своєї бабці в м. Самборі. Після його повернення, до нього приходив дільничий інспектор і розпитував, чи йому відомі якісь обставини бійки. Але він сказав дільничому, що йому нічого про це не відомо. Останній дав підписати йому якийсь документ і він підписав, але не може сказати, що саме, оскільки не ознайомлювався з таким.

З огляду на вищенаведене, суд дійшов висновку, що показання потерпілих і свідків, допитаних у судовому засіданні, як самі по собі, так і в сукупності з іншими дослідженими судом доказами, не доводять винуватості обвинувачених в інкримінованих їм злочинах.

Крім цього, стороною захисту заявлялось клопотання про допустимість показань з чужих слів, як доказів у кримінальному провадженні. Зокрема, показань обвинувачених та окремих свідків, що були частково надані

зі слів покійної ОСОБА_20. У той же час, стороною обвинувачення не було висловлено жодних заперечень з приводу заявленого клопотання, як і іншими учасниками судового провадження.

Положеннями статті 97 КПК України визначено, що показаннями з чужих слів є висловлювання, здійснене в усній, письмовій або іншій формі, щодо певного факту, яке ґрунтується на поясненні іншої особи.

Суд має право визнати допустимим доказом показання з чужих слів незалежно від можливості допитати особу, яка надала первинні пояснення, у виняткових випадках, якщо такі показання є допустимим доказом згідно з іншими правилами допустимості доказів.

При прийнятті цього рішення суд зобов'язаний враховувати : значення пояснень і показань, у випадку їх правдивості, для з'ясування певної обставини і їх важливість для розуміння інших відомостей; інші докази щодо питань, передбачених пунктом 1 цієї частини, які подавалися або можуть бути подані; обставини надання первинних пояснень, які викликають довіру щодо їх достовірності; переконливість відомостей щодо факту надання первинних пояснень; складність спростування пояснень, показань з чужих слів для сторони, проти якої вони спрямовані; можливість допиту особи, яка надала первинні пояснення, або причини неможливості такого допиту.

Суд має право визнати неможливим допит особи, якщо вона відсутня під час судового засідання внаслідок смерті.

Суд може визнати доказами показання з чужих слів, якщо сторони погоджуються визнати їх доказами.

Отже, у частині 2 статті 97 КПК України викладені умови допустимості показань з чужих слів як доказів у кримінальному провадженні. При цьому слід мати на увазі, що такі докази мають відповідати вимогам, викладеним у статтях 84, 89 КПК, оскільки загальне поняття доказу включає найбільш істотні ознаки як для всіх доказів, так і для кожного окремого виду доказів. Закон виходить із реальності загального, особливого і окремого, коли встановлює вимоги для доказів при визначенні їх правової природи і процесуального режиму їх формування та перевірки. Також частина 2 вказаної статті містить правила, якими слід керуватися суду при вирішенні питання про допустимість показань з чужих слів як доказів, незалежно від можливості допиту особи, яка надала первинні пояснення. Вони стосуються значимості таких показань для кримінального провадження, характеристики осіб, що надали первинні і похідні пояснення, умов і способів їх отримання, узгодженості з іншими доказами, наявності заінтересованості у свідків, а також можливістю перевірки показань з чужих слів шляхом допиту особи, що надала первинні пояснення.

Як встановлено в судовому засіданні та ніким не заперечувалось, ОСОБА_20, з чиїх слів частково надали показання обвинувачені та свідки, померла, на підставі чого суд визнає неможливим допит вказаної особи в суді. Водночас, суд враховує значимість таких показань для кримінального провадження, умови і способи їх отримання, а також узгодженість з іншими доказами. Суд бере до уваги відсутність заперечень учасників судового розгляду з даного приводу. Крім цього, суд враховує те, що стороною обвинувачення не спростовано показів, наданих з чужих слів. Відтак, суд визнає допустимим доказом показання з чужих слів, зокрема, показань обвинувачених та свідків, частково наданих зі слів ОСОБА_20.

Не залишився поза увагою суду і речовий доказ, наданий стороною обвинувачення, – СД-диск із відеозаписом з камер спостереження (т.4 а.с.119 – постанова про визнання речовим доказом).

На відеозаписі (файл 4_02_R_20120713000000), об 00 год 26 хв 40 с, на місце події (АДРЕСА_1, м. Борислав Львівської області) під'їхав автомобіль, з якого об 00 год 26 хв 42 с вийшли люди (чоловічої статі).

Як встановлено в судовому засіданні та підтверджено учасниками судового провадження, з даної машини (ВАЗ-2107) вийшли, зокрема, потерпілий ОСОБА_9 та обвинувачені ОСОБА_2 і ОСОБА_3 Останні впізнали себе при дослідженні відеозапису в судовому засіданні, вказавши на себе. На 48 секунді 26 хвилини 00 годин видно, як ОСОБА_2 підійшов до натовпу людей, де йому було нанесено удар в передню частину голови вже на 52 секунді 26 хв 00 год. У той час до вказаного натовпу людей підходив ОСОБА_3 Унаслідок удару, ОСОБА_2 впав на землю, після чого йому допомогли підвестися і він направився у зворотному від натовпу напрямку. ОСОБА_3 знаходився поруч та ходив повз людей; помітивши (об 00 год 27 хв 05 с), що розпочалась у натовпі бійка, пришвидшив хід та попрямував у протилежний бік від натовпу. На вказаному відеозаписі відсутні події, пов'язані з будь-яким нанесенням тілесних ушкоджень особисто ОСОБА_3 чи з нанесенням таких останнім будь-кому із присутніх у кадрі; як і відсутні події щодо участі ОСОБА_3 у вказаній бійці. Об 00 год 27 хв 18 с видно, як автомобіль, на якому приїхали ОСОБА_3 і ОСОБА_9, рушив з місця (водія не видно) та поїхав у напрямку натовпу, де відбувалась бійка, продовживши рух уздовж проїзної частини, після чого зник з кадру.

Свідок ОСОБА_22 при перегляді згаданого відеозапису впізнав себе, вказав на своє місцезнаходження та підтримав свої показання, надані під час його допиту в судовому засіданні.

Висновком судово-медичної експертизи №589 від 19.07.2012 року підтверджується, що у ОСОБА_2 було виявлено садно та забійну рану в лобній ділянці голови посередині, синець на верхній та нижній повіках лівого ока, осаднення шкіри в проекції нижнього кута правої лопатки, які за ступенем тяжкості мають ознаки легких тілесних ушкоджень (т.4 а.с.74–75). І такий доказ узгоджується з побаченим на відеозаписі з камер спостереження щодо нанесення ОСОБА_2 удару невідомою особою з натовпу в лобну ділянку голови, після чого останній впав на землю.

На файлі 2_01_R_20120713000000 відеозапису камер спостереження видно, що об 00 год 27 хв 20 с в кадрі з'являється машина, яка рухається вздовж дороги, минаючи натовп, де відбувалась бійка, та об 00 год 27 хв 23 с автомобіль різко зупиняється на узбіччі дороги, попередньо зробивши маневр ліворуч.

Слід зазначити, що обвинувачення не може ґрунтуватися на здогадках та припущеннях, що, на думку суду, має місце по даній справі. Так, згідно з фабулою обвинувачення, 13.07.2012 року, приблизно в 00 год 25 хвилин, ОСОБА_3 та ОСОБА_2 прийняли активну участь у масовій бійці, що виникла між ОСОБА_2, ОСОБА_3, ОСОБА_1 і невстановленими слідством особами з однієї сторони та ОСОБА_4 і невстановленими слідством особами з другої сторони, яка продовжувалась на протязі тривалого часу, вперто не припинялась, в ході якої ОСОБА_3 сів за кермо автомобіля марки «ВАЗ-2107», д.р.н. «НОМЕР_1» та продовжуючи свої хуліганські дії, завівши двигун автомобіля, почав рух у напрямку місця, де відбувалась дана масова бійка та не впоравшись із керуванням автомобіля, здійснив наїзд на газову трубу. Також, згідно з обвинувальним актом, ОСОБА_4обвинувачується в тому, що 13.07.2012 року, приблизно в 00 годин 27 хвилин, перебуваючи навпроти житлового будинку АДРЕСА_6, прийняв активну участь у масовій бійці, яку розпочали ОСОБА_2, ОСОБА_16, ОСОБА_1 та невстановлені слідством особи, в результаті якої умисно наніс декілька ударів дерев'яною палицею по тілу ОСОБА_9, який в цей час перебував в компанії з братами ОСОБА_16 та ОСОБА_2 Однак, об'єктивних даних для підтвердження обвинувачення в цій частині немає. Те, що виявлені у потерпілого ОСОБА_9 тілесні ушкодження заподіяні саме ОСОБА_4, а тілесні ушкодження, виявлені у ОСОБА_5, заподіяні саме ОСОБА_31, нічим не підтверджено, а всі сумніви повинні трактуватися в користь обвинувачених.

Оцінюючи зібрані органом досудового розслідування та представлені суду стороною обвинувачення докази, які перевірені в даному судовому провадженні та безпосередньо досліджені судом, суд дійшов переконання, що цими доказами не доведено вини обвинувачених ОСОБА_1, ОСОБА_2, ОСОБА_3 і ОСОБА_4, виходячи, зокрема, з наступного.

Згідно з принципом безпосередності дослідження доказів, передбаченого ст. 23 КПК України, суд досліджує докази безпосередньо. Показання учасників кримінального провадження суд отримує усно. Не можуть бути визнані як докази відомості, що містяться в показаннях, речах і документах, які не були предметом безпосереднього дослідження суду, крім випадків, передбачених цим Кодексом. Суд може прийняти як доказ показання осіб, які не дають їх безпосередньо в судовому засіданні, лише у випадках, передбачених цим Кодексом.

При розгляді кримінального провадження судом було досліджено зібрані сторонами кримінального провадження письмові докази у обсязі, визначеному за згодою всіх учасників процесу, з урахуванням змісту ст. 95 КПК України.

Відповідно до ст. 91 КПК України, у кримінальному провадженні підлягають доказуванню: 1) подія кримінального правопорушення (час, місце, спосіб та інші обставини вчинення кримінального правопорушення); 2) винуватість обвинуваченого у вчиненні кримінального правопорушення, форма вини, мотив і мета вчинення кримінального правопорушення; 3) вид і розмір шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, а також розмір процесуальних витрат; 4) обставини, які впливають на ступінь тяжкості вчиненого кримінального правопорушення, характеризують особу обвинуваченого, обтяжують чи пом'якшують покарання, які виключають кримінальну відповідальність або є підставою закриття кримінального провадження; 5) обставини, що є підставою для звільнення від кримінальної відповідальності або покарання.

Обов'язок доказування обставин, передбачених статтею 91 цього Кодексу, у відповідності до положень ч. 1 ст. 92 КПК України, покладається на слідчого, прокурора та, в установлених цим Кодексом випадках, – на потерпілого.

Відповідно до ст. 94 КПК України, зокрема, суд за своїм внутрішнім переконанням, яке ґрунтується на всебічному, повному й неупередженому дослідженні всіх обставин кримінального провадження, керуючись законом, оцінює кожний доказ з точки зору належності, допустимості, достовірності, а сукупність зібраних доказів, – з точки зору достатності та взаємозв'язку для прийняття відповідного процесуального рішення. Жоден доказ не має наперед встановленої сили.

У п.17 Постанови Пленуму Верховного Суду України №5 від 29.06.1990 року «Про виконання судами України законодавства і постанов Пленуму Верховного Суду України з питань судового розгляду кримінальних справ і постановлення вироку» роз'яснено, що висновки суду щодо оцінки доказів належить викласти у вироку в точних і категоричних судженнях, які б виключали сумніви з приводу достовірності того чи іншого доказу. Прийняття одних і відхилення інших доказів судом повинно бути мотивовано.

Таким чином, вищенаведені докази, аналізуючи їх в сукупності, не довели ні факту нанесення потерпілому ОСОБА_9 тілесних ушкоджень саме обвинуваченим ОСОБА_4, ні факту хуліганських дій, вчинених групою осіб, зокрема, обвинуваченими ОСОБА_2 та ОСОБА_3, а також ОСОБА_1 із застосуванням предметів, спеціально пристосованих та заздалегідь заготовлених для нанесення тілесних ушкоджень, ні факту викрадення потерпілого ОСОБА_6 за попередньою змовою групою осіб – обвинуваченими ОСОБА_1, ОСОБА_2 і ОСОБА_3 та не-

законне позбавлення потерпілого волі з корисливих мотивів, що супроводжувалось заподіянням останньому фізичних страждань, здійснюване з 16.04.2012 року по 27.06.2012 року. Зокрема, слід врахувати показання потерпілих, з якими, в свою чергу, не узгоджуються досліджені у судовому провадженні докази сторони обвинувачення, а також те, що потерпілі не мають жодних претензій до обвинувачених. Ставити під сумнів покази потерпілих підстав у суду немає. Відсутні належні та допустимі докази того, що діяння обвинувачених знаходились у прямому причинному зв'язку з травмами (тілесними ушкодженнями) потерпілих ОСОБА_9 та ОСОБА_5

Не спростовано стороною обвинувачення і показання свідків, в тому числі, ОСОБА_30, ОСОБА_31, ОСОБА_21, ОСОБА_46, ОСОБА_44, які ствердили, що потерпілий ОСОБА_6 певний час проживав у ОСОБА_20 на АДРЕСА_14, але не швидше, ніж з часу після сороковин смерті сестри останньої – ОСОБА_56. Щодо насильного утримування ОСОБА_6, а тим більше – на ланцюгу, слід зазначити, що такий вільно покидав будинок ОСОБА_20, куди самостійно і повертався. Там його годували, чого не заперечив і сам потерпілий. Поряд з тим, потерпілий ОСОБА_6 неодноразово, зокрема, в період часу з 16.04.2012 року по 27.06.2012 року, знаходився на стаціонарному лікуванні у медичному закладі, а також проходив медичні обстеження.

На підтвердження вищезазначеного, в матеріалах справи містяться письмові докази, надані стороною захисту, які були досліджені в судовому засіданні.

Як вбачається з копії свідоцтва про смерть серії НОМЕР_3, ОСОБА_27 померла ІНФОРМАЦІЯ_15 року (т.6 а.с.127).

Згідно з випискою із медичної карти амбулаторного хворого ОСОБА_6, виданої Львівською обласною клінічною лікарнею за №4569, дата виписки потерпілого – 23.05.2012 року (т.7 а.с.96).

15.06.2012 року ОСОБА_6 знаходився на обстеженні у лікаря-травматолога, що стверджується копією запису медичної книги, де зокрема зроблено відмітку «для МСЕК», чого загалом не заперечив сам потерпілий ОСОБА_6 (т.7 а.с.99).

Як вбачається з довідки №12, виданої неврологічним відділенням Бориславської центральної міської лікарні, ОСОБА_6 знаходився на стаціонарному лікуванні у неврологічному відділенні з 25.06.2012 року по 06.07.2012 року (т.7 а.с.100).

Копією кардіограми стверджується, що контроль такої проведено ОСОБА_6 05.06.2012 року (т.7 а.с.100).

З повідомлення лікувально-профілактичного закладу про рішення МСЕК відносно хворого ОСОБА_6 вбачається, що таке прийнято 11.07.2012 року; заключення МСЕК – інвалідом не визнаний.

Слід зазначити, що незаконне позбавлення волі полягає в протиправному перешкоджанні людини обирати за своєю волею місце знаходження. Воно може виявитися у затриманні потерпілого в тому місці, де він знаходитися не бажає, або поміщення його в таке місце, яке він не має змоги вільно залишити. Це діяння може бути здійснене шляхом застосування фізичного насильства (наприклад, потерпілого зв'язують і замикають у підвалі, поміщують у заздалегідь підготовлене місце тощо), а також шляхом психічного насильства (наприклад, під загрозою застосування зброї потерпілого примушують залишитися у приміщенні). Незаконне позбавлення волі та викрадення людини припускають дії, що вчинюються проти волі потерпілої особи. Діяння, як у виді незаконного позбавлення волі, так і у виді викрадення людини вважаються закінченими з моменту фактичного обмеження свободи переміщення потерпілого.

Отже, з огляду на викладене, суд дійшов висновку, що стороною обвинувачення не надано беззаперечних доказів того, що обвинувачені утримували потерпілого ОСОБА_6 всупереч його волі на протязі тривалого часу, прив'язавши останнього ланцюгом. Відтак, не доведено викрадення обвинуваченими ОСОБА_2, ОСОБА_57 та ОСОБА_1 потерпілого ОСОБА_6, як і його незаконного позбавлення волі в період часу з 16.04.2012 року по 27.06.2012 року.

Відповідно до ст. 323 КПК України вирок суду повинен бути законним і обґрунтованим. Суд оцінює докази за своїм внутрішнім переконанням, що ґрунтується на всебічному, повному і об'єктивному розгляді всіх обставин справи в їх сукупності, керуючись законом.

Відповідно до ст. 373 КПК України, вирок може бути обвинувальним або виправдувальним.

Згідно до ч.3 ст. 373 КПК України, обвинувальний вирок не може ґрунтуватися на припущеннях і ухвалюється лише за умови, доведення у ході судового розгляду винуватості особи у вчиненні кримінального правопорушення. Тож будь-які припущення, думки, догади, якими б вони привабливими не були і кому б вони не належали, при вирішенні питання про вину особи доказами не можуть бути і значення не мають. Вони можуть бути використані лише для висунення версій, але не для обґрунтування вини. Такі припущення лише підтверджують сумнів, а він має бути витлумачений тільки на користь обвинуваченої особи.

Така позиція також знаходить своє відображення і в Постанові Пленуму Верховного Суду України від 29.06.1990 року №5 «Про виконання судами України законодавства з питань судового розгляду кримінальних справ і постановлення вироку». Відповідно до п. 23 вказаної постанови, є недопустимим обвинувальний ухил при вирішенні питання про винність чи невинність підсудного. Всі сумніви щодо доведеності обвинувачення, якщо їх неможливо усунути, повинні тлумачитись на користь підсудного. Коли зібрані по справі докази не підтверджують обвинувачення, і всі можливості збирання додаткових доказів вичерпані, ухвалюючи обвинувальний вирок, суд має бути переконаний поза межами розумного сумніву, що кожен із суттєвих елементів інкримінованого особі злочину є доведеним (справа Дж. Мюррей проти Сполученого Королівства), суд зобов'язаний постановити виправдувальний вирок.

Вважаючи достатньо забезпеченими в ході судового процесу процесуальні права прокурора та потерпілих (які, в свою чергу, не мають претензій до обвинувачених) на надання ними додаткових доказів у підтвердження доведеності вини обвинувачених, суд також виходить із принципів реалізації права особи на справедливий суд, яке закріплено в ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, згідно якої, кожен має право на справедливий і публічний розгляд його справи у продовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом, який вирішить спір щодо його права та обов'язків цивільного характеру або встановить обґрунтованість будь-якого висунутого проти нього кримінального обвинувачення.

Згідно з ч. 2 ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, кожен, кого обвинувачено у вчиненні кримінального правопорушення, вважається невинуватим доти, доки його вину не буде доведено в законному порядку.

Сумнівний характер наявності причинного зв'язку між діями обвинувачених та вчиненням злочинів не узгоджується із стандартом доказування «поза розумним сумнівом», який знайшов свій вияв як в положеннях ч. 3 та ч. 4 ст. 17 КПК України, так і в практиці Європейського суду з прав людини, зокрема, у рішенні від 21.07.2011 року – справа «Коробов проти України». У даному рішенні зазначалось, що суд при оцінці доказів, як правило,

застосовує критерій доведення «поза розумним сумнівом», проте, така доведеність може випливати зі співіснування достатньо переконливих, чітких і узгоджених між собою висновків чи схожих неоспорюваних презумпцій факту.

Положеннями ст. 337 КПК України закріплено, що судовий розгляд проводиться лише стосовно особи, якій висунуте обвинувачення, і лише в межах висунутого обвинувачення відповідно до обвинувального акту.

З огляду на вказане, суд доходить висновку, що сторона обвинувачення не довела поза розумним сумнівом те, що ОСОБА_1, ОСОБА_2 та ОСОБА_3 незаконно позбавили волі та викрали потерпілого ОСОБА_6 з корисливих мотивів, за попередньою змовою групою осіб, що супроводжувалось заподіянням потерпілому фізичних страждань, здійснюване протягом тривалого часу, тобто, з 16.04.2012 року до 27.06.2012 року.

Також стороною обвинувачення не доведено поза розумним сумнівом те, що ОСОБА_1 вчинив хуліганство, тобто грубе порушення громадського порядку з мотивів явної неповаги до суспільства, що супроводжувалось особливою зухвалістю, вчинене групою осіб з ОСОБА_2, ОСОБА_3 та невстановленими слідством особами, із застосуванням предметів, спеціально пристосованих та заздалегідь заготовлених для нанесення тілесних ушкоджень. Зокрема, не доведено те, що ОСОБА_1 наніс декілька ударів дерев'яною палицею по голові та тілу ОСОБА_8, який в цей час знаходився на проїжджій частині дороги, що по вул. Грушевського в м. Бориславі, тим самим спричинивши останньому нестерпний фізичний біль.

Крім цього, стороною обвинувачення не доведено поза розумним сумнівом те, що ОСОБА_2 та ОСОБА_3 вчинили хуліганство, тобто, грубе порушення громадського порядку з мотивів явної неповаги до суспільства, що супроводжувалось особливою зухвалістю, вчинене групою осіб. У тому числі, не доведено вини останніх у спричиненні ОСОБА_7, який перебував у дворі будинку АДРЕСА_1 в м. Бориславі, фізичних страждань та болю, а згодом, у квартирі АДРЕСА_1, де проживає ОСОБА_4, та безпричинному нанесенні йому легких тілесних ушкоджень. Також не доведено безпричинного заподіяння ОСОБА_5 легких тілесних ушкоджень саме вказаними обвинуваченими. Як і не доведено поза розумним сумнівом те, що, продовжуючи свої хуліганські дії, 13.07.2012 року, приблизно об 00 год 25 хвилин, ОСОБА_3 та ОСОБА_2 прийняли активну участь у масовій бійці, що виникла між ОСОБА_2, ОСОБА_3, ОСОБА_1 і невстановленими слідством особами з однієї сторони та ОСОБА_4 і невстановленими слідством особами з другої сторони, в ході якої ОСОБА_3 сів за кермо автомобіля марки «ВАЗ-2107», д.р.н. «НОМЕР_1» та продовжуючи свої хуліганські дії, здійснив наїзд автомобілем на газову трубу, тим самим заподіявши філії Бориславського УЕГГ ПАТ «Львівгаз» матеріальної шкоди на загальну суму 68633,83 гривень.

Разом з тим, суд дійшов до переконання, що сторона обвинувачення не довела поза розумним сумнівом те, що ОСОБА_4 вчинив умисне тяжке тілесне ушкодження, тобто, умисне тілесне ушкодження, небезпечне для життя в момент заподіяння. Зокрема, стороною обвинувачення не надано беззаперечних та допустимих доказів того, що ОСОБА_4 прийняв активну участь у масовій бійці, яку (згідно з фабулою обвинувачення) розпочали ОСОБА_2, ОСОБА_16, ОСОБА_1 та невстановлені слідством особи, а також того, що в результаті бійки саме ОСОБА_4 умисно наніс удари дерев'яною палицею по тілу ОСОБА_9, спричинивши йому тяжкі та легкі тілесні ушкодження.

При таких обставинах ОСОБА_2, ОСОБА_16, ОСОБА_1 і ОСОБА_4 необхідно виправдати в межах пред'явленого їм обвинувачення за недоведеністю їх вини у вчиненні вищевказаних інкримінованих їм кримінальних правопорушень.

А тому, з урахуванням викладеного, цивільний позов ПАТ «Львівгаз» до ОСОБА_3 та цивільний позов старшого прокурора прокуратури м. Борислава в інтересах комунальної 8-ої міської клінічної лікарні м. Львова до ОСОБА_4 слід залишити без розгляду у відповідності до ч.3 ст. 129 КПК України.

Дане судове рішення не є перешкодою для повного і достовірного встановлення обставин даного кримінального провадження чи осіб, які вчинили згадані злочини, юридичної оцінки їх дій та притягнення до кримінальної відповідальності, виходячи із фактично і достовірно встановлених всіх обставин події.

Одночасно слід вирішити питання щодо накладеного арешту на майно обвинувачених.

З матеріалів кримінального провадження вбачається, що 01.10.2012 року постановами слідчого накладено арешт на цінності та інше майно обвинувачених ОСОБА_3, ОСОБА_4, де би таке не знаходилось (т.4 а.с.196, а.с.198).

У відповідності до ч.4 ст. 174 КПК України, суд одночасно з ухваленням судового рішення, яким закінчується судовий розгляд, вирішує питання про скасування арешту майна. Суд скасовує арешт майна, зокрема, у випадку виправдання обвинуваченого, залишення цивільного позову без розгляду або відмови в цивільному позові.

Таким чином, беручи до уваги наведене, вищевказаний арешт слід скасувати.

Щодо судових витрат, пов'язаних з оплатою за проведення експертиз, то відповідно до Постанови Пленуму Верховного Суду України від 07.07.1995 року № 11 «Про відшкодування витрат на стаціонарне лікування особи, яка потерпіла від злочину, та судових витрат», судові витрати в кримінальній справі покладаються на засуджених. Розмір судових витрат визначається і вони стягуються із засудженого в межах обвинувачення, яке визнано судом доведеним.

Отже, процесуальні витрати, пов'язані з проведенням експертизи не підлягають стягненню з обвинувачених.

З матеріалів справи також вбачається, що ухвалою апеляційного суду Львівської області від 10.09.2012 року ОСОБА_3 обрано запобіжний захід у виді застави в розмірі 8000 грн. (т.2 а.с.106–108). Ухвалою апеляційного суду Львівської області від 10.09.2012 року ОСОБА_2 обрано запобіжний захід у виді застави в розмірі 7000 грн. (т. 2 а.с. 154–156). Постановою Дрогобицького міськрайонного суду Львівської області від 10.07.2013 року ОСОБА_4 змінено запобіжний захід із взяття під варту на підписку про невиїзд (т.7 а.с.115). Ухвалою Дрогобицького міськрайонного суду Львівської області від 27.05.2013 року ОСОБА_1 змінено запобіжний захід із взяття під варту на домашній арешт. Строк дії вказаної ухвали – до 27.07.2013 року (т.7 а.с.30).

Положеннями статті 203 КПК України (Негайне припинення дії запобіжних заходів) визначено, що ухвала про застосування запобіжного заходу припиняє свою дію після закінчення строку дії ухвали про обрання запобіжного заходу, ухвалення виправдувального вироку чи закриття кримінального провадження в порядку, передбаченому цим Кодексом.

Згідно з ч.11 ст. 182 КПК України, застава, що не була звернена в дохід держави, повертається підозрюваному, обвинуваченому, заставодавцю після припинення дії запобіжного заходу.

Як вбачається з копій квитанцій №1 від 10.09.2012 року та №9 від 13.09.2012 року, ОСОБА_30 внесла заставу (отримувач Апеляційний суд Львівської області) за ОСОБА_3 на загальну суму 8000 грн. (т.2 а.с.109 –110).

З квитанцій №2 від 10.09.2012 року та №8 від 13.09.2012 року вбачається, що ОСОБА_30 внесла заставу (отримувач Апеляційний суд Львівської області) за ОСОБА_2 на загальну суму 7000 грн. (т.2 а.с.157–158).

Таким чином, вказані суми застави слід повернути заставодавцю ОСОБА_30, враховуючи, зокрема, те, що обвинувачені не порушували покладених на них при застосуванні вказаного запобіжного заходу обов'язків і застава, відповідно, не була звернена в дохід держави.

У відповідності до ч.6 ст. 181 КПК України, по закінченню строку дії ухвала про застосування запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту припиняє свою дію і запобіжний захід вважається скасованим.

Зважаючи на те, що строк дії ухвали Дрогобицького міськрайонного суду Львівської області від 27.05.2013 року, щодо зміни ОСОБА_1 запобіжного заходу на домашній арешт, закінчився, то такий слід вважати скасованим.

На підставі ч.9 ст. 100 КПК України питання про долю речових доказів вирішується судом при ухваленні судового рішення, яким закінчується кримінальне провадження. Такі докази і документи повинні зберігатися до набрання рішенням законної сили.

Питання про долю речових доказів слід вирішити відповідно до ст. 100 КПК України.

Поряд з тим, оскільки в матеріалах справи відсутні відомості щодо належності транспортного засобу ВАЗ-2107 на праві власності конкретній особі, такий слід залишити на арешт майданчику Бориславського ВП до вирішення даного питання в порядку ст. 539 КПК України.

Враховуючи викладене, керуючись ст. ст. 100, 129, 373, 374 КПК України, суд, –

УХВАЛИВ:

ОСОБА_1, обвинуваченого у вчиненні кримінальних правопорушень, передбачених ч. 2 ст. 146, ч. 4 ст. 296 КК України, – виправдати за недоведеністю його вини.

ОСОБА_2, обвинуваченого у вчиненні кримінальних правопорушень, передбачених ч. 2 ст. 146, ч. 2 ст. 296 КК України, – виправдати за недоведеністю його вини.

ОСОБА_3, обвинуваченого у вчиненні кримінальних правопорушень, передбачених ч. 2 ст. 146, ч. 2 ст. 296 КК України, - виправдати за недоведеністю його вини.

ОСОБА_4, обвинуваченого у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч.1 ст. 121 КК України, – виправдати за недоведеністю його вини.

Запобіжний захід ОСОБА_2 та ОСОБА_3 у виді застави – скасувати.

Повернути заставодавцю ОСОБА_30, внесену нею заставу на рахунок отримувача (апеляційний суд Львівської області) №37312013000620, в розмірі 2800 (дві тисячі вісімсот) грн. згідно квитанції №9 від 13.09.2012 року, в розмірі 5200 (п'ять тисяч двісті) грн. згідно квитанції №1 від 10.09.2012 року, в розмірі 1800 (одна тисяча вісімсот) грн. згідно квитанції №8 від 13.09.2012 року та в розмірі 5200 (п'ять тисяч двісті) грн. згідно квитанції №2 від 10.09.2012 року.

Запобіжний захід ОСОБА_4 у виді підписки про невиїзд – скасувати.

Цивільний позов ОСОБА_40 міжрайонного прокурора та цивільний позов ПАТ «Львівгаз» залишити без розгляду.

Понесені по справі процесуальні витрати на залучення експерта віднести за рахунок держави.

Речові докази:

- СД-диск із записом з камер спостереження - залишити при матеріалах кримінального провадження № 12012360440000004 від 22.11.2012 року (т.4 а.с.119);

- п'ять дерев'яних палиць, пару тапочок, порвану футболку салатового кольору, шорти синього кольору, пару носків чорного кольору, труси чорного кольору, які знаходяться на зберіганні у камері зберігання речових доказів Бориславського МВ (тепер Бориславський ВП ГУНП у Львівській області), дерев'яну биту - знищити (т.4 а.с.101, квитанція №000917 - т.4 а.с.102);

- т ранспортний засіб «ВАЗ-2107», д.р.з. НОМЕР_1, залишити на арешт майданчику Бориславського МВ ГУ МВСУ України (тепер Бориславський ВП ГУНП у Львівській області) – (т.1 а.с.53).

Вирок може бути оскаржений до апеляційного суду Львівської області протягом 30 днів з дня його проголошення з підстав, передбачених ст. 394 КПК України.

Вирок набирає законної сили після закінчення строку на подачу апеляційної скарги за відсутності такої скарги, а при оскарженні вироку – після постановлення ухвали апеляційним судом.

Виправданим та прокурору копію вироку вручити негайно після його проголошення.

Учасники судового провадження мають право отримати в суді копію вироку.

Вирок виготовлено в нарадчій кімнаті.

4.12. Рішення Орджонікідзевського районного суду м. Запоріжжя від 03 березня 2017 року, справа № 335/3935/15-к, суддя Апаллонова Ю. В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/65084551

Органами досудового розслідування ОСОБА_3, ІНФОРМАЦІЯ_1, обвинувачується в тому, що він 28 лютого 2015 року, приблизно о 02 годині 00 хвилин, маючи умисел на таємне викрадення чужого майна, перебуваючи у гаражному кооперативі «ДЕЗ-2», розташованого за адресою: м. Запоріжжя вул. Рекордна 20-А, діючи умисно, з корисливих мотивів за допомогою заздалегідь приготовленого знаряддя – ножиць по металу, зламав замок на воротах гаражу №157, який належить ОСОБА_2А, та відігнувши частину металевої конструкції воріт вказаного гаражу забезпечив доступ в приміщення вказаного гаражу. Проникнувши у гараж ОСОБА_3 таємне викрав майно, що належить ОСОБА_2, а саме: металеві труби вартістю 500 гривень, електричний насос, залишкова вартість якого згідно висновку експерта складає 216,80 гривень, чоловічу барсетку, залишкова вартість якої згідно висновку експерта складає 886,88 гривень, чим спричинив потерпілому ОСОБА_2 матеріальну шкоду на загальну суму 1603,68 гривень.

ОСОБА_3 інкримінується вчинення злочину, передбаченого ч. 3ст. 185 КК України, за ознаками таємного викрадення чужого майна (крадіжка), вчиненого повторно, поєднаного з проникненням у сховище.

На думку обвинувачення, вина ОСОБА_3 у вчиненні злочину, передбаченого ч.3 ст. 185 КК України доведена повністю показами свідків ОСОБА_5, ОСОБА_6, ОСОБА_7О, ОСОБА_8, показаними потерпілого ОСОБА_2, даними які містяться у протоколі огляду місця події від 28.02.2015 року, у протоколі огляду місця події від 01.03.2015 року, протоколі огляду від 02.03.2015 року, протоколі пред'явлення особи для впізнання від 03.03.2015 року, даним що містяться у протоколі про результати зняття інформації з транспортних телеко-

мунікаційних мереж (електронних інформаційних систем) від 27.04.2015 року та додатком до нього, висновками товарознавчих експертизи, висновком фоноскопічної експертизи та письмовими поясненням ОСОБА_3

Відповідно до ст. 337 КПК України розгляд провадження проводився лише в межах висунутого обвинувачення відповідно до обвинувального акту.

Допитаний у судовому засіданні 09.10.2015 року обвинувачений ОСОБА_3 у пред'явленому обвинувачені вину не визнав. Пояснив, що гараж він не грабував, а барсетку знайшов на вулиці, електричний насос придбав у незнайомої людини на вокзалі.

По суті обвинувачення пояснив, що 28 лютого 2015 року йому подзвонив ОСОБА_9 та попрохав підвезти його на вокзал, де ОСОБА_9 повинен був забрати якісь дитячі речі. Приїхавши на залізничний вокзал, він очікував ОСОБА_9. біля машини, де до нього підійшла незнайома особа та запропонувала купити електричний насос за 100 гривень, на що він погодився, придбав це насос і поклав його у багажник. Через деякий час повернувся ОСОБА_9 і вони поїхали в район Павло Кічкасу. По дорозі по вул. Діагональній він зупинився, зустрівся зі знайомим, вийшов з машини та направився до нього, повертаючись до своєї машини на тротуарі знайшов чоловічу барсетку, яка була пуста та поклав її до автомобіля. Відвіз ОСОБА_9 до дому та сам направився додому. Через деякий час йому подзвонив ОСОБА_10 та попросив його допомогти відвезти його колеса для продажу до Комунарського району. На що він погодився. Приїхавши до місця зустрічі, ОСОБА_10 показав незнайомій особі колеса, вони про щось спілкувались. Згодом до автомобілю підійшли працівники міліції і запитали, що знаходиться у автомобілі та де вони взяли колеса, на шо вони зі ОСОБА_10 пояснили, що колеса їхні, вони їх хочуть продати. Працівники міліції викликали керівника підрозділу, який приїхав та почав оглядати машину, усе почали доставати з багажнику. При огляді знайшли насос, на що він повідомив, що він його зранку придбав та не встиг його викласти з автомобіля. Потім вони знайшли чоловічу барсетку, в якій знаходилася фотокартка. Після огляду автомобіля його посадили до автомобіля, повідомили що він є затриманим та відвезли до ОСОБА_11 районного відділу міліції. Потім до ОСОБА_11 відділу міліції приїхали співробітники ОСОБА_12 районного відділу міліції та повідомили, що він викрав речі з гаражу, який знаходиться у ОСОБА_12 районі, після чого його доставили до ОСОБА_12 відділу міліції та почали допитувати з ОСОБА_10 Двоє оперуповноважених карного розшуку ОСОБА_12 районного відділу ЗМУ ГУМВС України в Запорізькій області, у тому числі ОСОБА_7, змушували його визнати вину у вчиненні крадіжки, били його по ногах, по голові книгою, одягали протигаз і перекривали кисень, щоб він не міг дихати, при цьому заводили руки за спину в кайданках, одягли кайданки на ноги, які не могли потім 3 години відчинити. Також, співробітники районного відділу погрожували йому та змушували визнати свою вину та показати слідчому де він скоїв злочин, якого він не вчиняв та підписати протоколи слідчих дій. Після того, як його звільнили з-під варти, він одразу звернувся до медичної установи і пройшов судово-медичну експертизу, яка підтвердила у нього наявність легких тілесних ушкоджень. Також зазначав, що про ці обставини повідомляв процесуального прокурора, однак рішення щодо цих фактів прийнято не було. Потім його відвезли до гаражу, вказали, що саме цей гараж пограбовано і він повинен слідчому вказати на цей гараж, коли буде проводитися слідчий експеримент.

На уточнюючі питання пояснив, що міліція затримала його близько 21:00 години. У нього в машині було 2 насоси, один старий та новий, який він нещодавно купив. З ОСОБА_11 до ОСОБА_12 його доставляли на службовому автомобілі. Під час огляду автомобіля йому дали ключі і він в кайданках відкрив автомобіль, при

цьому був присутній потерпілий та його син. Потерпілий впізнав барсетку, насос впізнав не відразу. Під час катування він якісь документи підписав, однак їх не читав. Катували його, щоб він взяв на себе крадіжки в інших гаражах. Протокол затримання складено наступного дня, а на момент затримання адвоката не було.

Згідно вимог ч.1 та ч.2 ст. 22 КПК України кримінальне провадження здійснюється на основі змагальності, що передбачає самостійне обстоювання стороною обвинувачення і стороною захисту їхніх правових позиції, прав, свобод і законних інтересів засобами, передбаченими цим Кодексом.

Сторони кримінального провадження мають рівні права на збирання та подання до суду речей, документів, інших доказів, клопотань, скарг, а також на реалізацію інших процесуальних прав, передбачених цим Кодексом.

Відповідно до ст. 23 КПК України суд досліджує докази безпосередньо, а відповідно зі ст. 26 КПК України сторони кримінального провадження є вільними у використанні своїх прав у межах та у спосіб, передбачених цим Кодексом.

Судовий же розгляд визнається справедливим за умови забезпечення рівного процесуального становища сторін, що беруть участь у спорі.

У ході судового слідства були досліджені наступні докази: пояснення свідків обвинувачення та свідків захисту, досліджені та оголошені письмові докази, аудіо докази, за клопотанням сторони захисту оглянуто речовий доказ електричних насос (компресор).

Допитаний у судовому засіданні 18.08.2015 року потерпілий ОСОБА_2. пояснив, що у нього є гараж №157, який знаходиться за адресою м. Запоріжжя вул. Рекордна 20-А у гаражному кооперативі «ДЕЗ-2». 28.02.2015 року коли він прийшов забирати автомобіль з гаражу о 05 годині ранку, побачив, що «проушина» замка зламана і у гаражі немає речей, співробітників міліції він не викликав. Через деякий час, ввечорі, йому подзвонили з міліції, повідомили, що знайдена барсетка, в якій є фотографія його батька та запитали чи не втрачав він барсетку чорного кольору, на шо він повідомив, що у нього з гаража викрадені речі. Серед викрадених речей були: фен будівельний, «Фортуна» будівельна, барсетка чоловіча чорного кольору, насос електричний, на якому була позначка зроблена коректором, замки навесні, замок накладний та врізаний, газова колонка, дріт, саморізи, круги нарізні, акумулятор, проводи електричні, метизи, круги для фортуни, гайкові ключі, фарба, електросамовар, металеві труби, штук 5–6, діаметром 1,5 дюйма 4 метра довжиною з нержавійки.

На уточнюючи питання пояснив, що при крадіжці «проушину» для замка зламали та відігнули і назад вставили, однак замок був цілий і не пошкоджений. Візуально двері прилягали до гаражу, закриті, проте «проушина» була розрубана зверху, більше пошкоджень не було. У вечері коли він останній раз був у гаражі, усі речі були на місці та зберігались на стелажах, столі, барсетка на вішалці. Насос електричний був робочий, однак його штекер було роздавлено колесом, його було помічено коректором букву «Л» на дні. Приблизно о 22:00–24:00 години того дня йому повідомили працівники поліції про затримання обвинуваченого, він приїхав разом із сином до ОСОБА_12 ЗМУ і був присутній при огляді автомобіля, ОСОБА_3 був біля автомобіля. Його син ОСОБА_13 приймав участь в огляді автомобіля в якості понятого. Коли вилучали речі він впізнав насос і барсетку. Автомобіль спочатку був закритий, його відкрили. Одразу після огляду автомобіля його допитали. Всього його допитували двічі. Впізнання насосу не проводилося. Усі викрадені речі одній особі без транспортного засобу з гаражу перенести за один раз є неможливим.

Цивільний позов підтримав на суму 6000 грн., зазначивши, що у нього було значно більше викраденого майна, ніж вказано в обвинувальному акті, про що він повідомляв слідчого.

Просив суд призначити ОСОБА_3 покарання на розсуд суду.

Свідок сторони обвинувачення ОСОБА_5 у судовому засіданні 18.08.2015 року пояснив, що з обвинуваченим ОСОБА_3 вони раніше знайомі, пиво разом вживали. ОСОБА_3 подзвонив йому та запропонував придбати у нього труби та кабель. Він погодився та придбав у ОСОБА_3 чотири труби приблизно 2 метри за 100–200 грн. та кабель, коли це було він не пам'ятає. Труби та кабель він відніс до себе до дому та залишив у подвір'ї біля гаражу. У цей же день у нього з подвір'я викрали ці труби і кабель. Звідки у ОСОБА_3 труби та кабель він не питав.

Свідок сторони обвинувачення ОСОБА_6 у судовому засіданні 28.08.2015 року пояснив, що у той день патрульна служба повідомила його про те, що було виявлено автомобіль під керуванням ОСОБА_3 у якому візуально було видно 8 пар коліс, які знаходилися у багажнику автомобіля та ще деякі речі. На вимогу співробітників міліції надати речі для огляду ОСОБА_3 погодився, відкрив автомобіль в якому були виявлені шини, у сумці у багажнику було два електричних компресора, барсетка чоловіча чорного кольору. На питання звідки в автомобілі барсетка та кому вона належить, ОСОБА_3 повідомив, що баретка його знайомого. При огляді барсетки було виявлена фотокартка 3х4см, на звороті якої було написано «Легеза». За прізвищем, яке було написано на фотокартці, було встановлено особу ОСОБА_13, після чого вони зв'язались з потерпілим, він їм повідомив про те, що декілька днів назад у нього викрали з гаражу речі та описав компресор, який знаходився у автомобілі ОСОБА_3 На місце виїхала слідчо-оперативна група в присутності понятих речі з автомобіля були вилучені. Автомобільний насос з пошкодженим штекером був в автомобілі, який був доставлений до ОСОБА_11 ЗМУ і потім до ОСОБА_12 ЗМУ.

Свідок сторони обвинувачення ОСОБА_7 допитаний у судовому засідання 28.08.2015 р. пояснив, що у той день він заступив на оперативне чергування в складі слідчої оперативної групи. Вранці 01.03.2015 року йому подзвонив оперативний черговий по райвідділу та повідомив, що затримано підозрюваного по крадіжці з гаражу та необхідно провести з ним комплекс первинних заходів як з затриманим. Він опитав затриманого чоловіка в райвідділку, останній пояснив, що був затриманий патрулем на території Жовтневого району, в його автомобілі знаходились речі викраденні з гаражу. Чоловік погодився показати гараж з якого вчинена крадіжка, вони з ним поїхали в Орджонікідзевський район, він показав гараж з якого вчинив крадіжку і пункт прийому, де він здав крадені речі. Після чого, вони повернулись до райвідділу.

На питання прокурора як чоловік показував гараж і чи показував він як вчиняв крадіжку, то свідок пояснив, що на дверях гаражу вже висів новий замок. Приїхавши на місце затримання автомобіль був оглянутий. Після огляду автомобіля вони з ОСОБА_3 поїхали до гаражу по вулиці Рекордна у м. Запоріжжя з якого були викрадені речі потім до пункту прийому металолому. Виїзд на гараж процесуальними документами не оформлювався. При затриманні ОСОБА_3 було роз'яснено його права, заходи впливу не застосовувалися.

Свідок сторони обвинувачення ОСОБА_8 у судовому засіданні 06.10.2015 року пояснив, що при несені патрульної служби до нього за допомогою звернувся піший наряд, він з напарником на службовій машині приїхали за адресою вул. Ситова, 9 і побачили автомобіль ВАЗ темного кольору, у якому знаходився ОСОБА_3 та інша особа. В автомобілі знаходилися колеса, інструменти. ОСОБА_3К повідомив, що речі належать йому,

відкрив багажник. Обвинувачений поводився спокійно, не нервував. При огляді речей в багажнику, виявлено барсетку чорного кольору, в якій була фотографію, на якій було написано «Легеза». По базі даних було встановлено особу. Після встановлення особи було повідомлено, що у особи, яка зображена на фотографії було пограбовано гараж в ОСОБА_12 районі, попрохали поїхати потерпілого подивитися, чи зникли речі з гаражу. Потерпілий передзвонив та повідомив, що дійсно гараж відкритий. Автомобіль за наказом було доставлено до ОСОБА_11 відділу міліції, його оглянули слідчий та експерт, а після переданий до ОСОБА_12

У судовому засіданні також заслухані свідки захисту, які були допитані також і під час досудового розслідування.

Так, свідок ОСОБА_14 у судовому засіданні 06.10.2015 року пояснила, що є матір'ю обвинуваченого ОСОБА_3 У лютому місяці 2015 року вона домовлялась з сином про те, що він зустріне її з роботи. Коли вона подзвонила до сина його телефон не відповідав, тоді вона зателефонувала дочці, яка повідомила їй, що ОСОБА_3 затримали працівники ОСОБА_11 відділу міліції. Приїхавши до ОСОБА_11 приблизно о 21–22 годині її поросили підписати документи огляду транспортного засобу, якого вона є володільцем. Через деякий час до міліції під'їхала її машина разом з автомобілем працівників міліції, у якій знаходився ОСОБА_3. Згодом до ОСОБА_11 відділу міліції приїхали працівники ОСОБА_12 відділу міліції та пояснили, що вони затримують ОСОБА_3 до перевірки обставин та він буде знаходитися у ОСОБА_12 відділі міліції. ЇЇ сина на автомобілі міліції було доставлено до ОСОБА_12, а її машиною керував працівник міліції. Що робили з її машиною їй не відомо, так як працівник міліції на її автомобілі кудись уїхав сам. Наступного дня вони з чоловіком приїхали до ОСОБА_12 відділу міліції та побачили як ОСОБА_3 вели по коридору і він кульгав. На запитання чи били його, він махнув головою.

Свідок ОСОБА_15 у судовому засіданні 06.10.2015 року пояснив, що 28 лютого 2015 року дружина повідомила йому, що їх син ОСОБА_16 затриманий працівниками міліції. Приїхавши до ОСОБА_11 відділу міліції, на питання чи знаходиться у них ОСОБА_3 повідомлено, що його зараз привезуть. Дружину запросили до кабінету для підписання документів. Коли ОСОБА_3 доставили до відділу міліції, співробітник міліції, який був вдягнутий у цивільне, сів за кермо їхнього автомобіля та повідомив, що ОСОБА_3 було затримано та доставлено до ОСОБА_12 відділу міліції. Наступного дня у 9 годині ранку вони з дружиною приїхали до ОСОБА_12 відділу міліції коли побачили ОСОБА_3, то він кульгав і на запитання дружини чи били його, ОСОБА_3 кивнув головою «Да».

Свідок ОСОБА_9 у судовому засіданні 06.10.2015 року пояснив, що ОСОБА_3 є його другом. 28 лютого 2015 року він подзвонив ОСОБА_3 та попросив його відвести його до вокзалу, де йому повинні були передати дитячі речі, на що ОСОБА_3 погодився. Приїхавши до вокзалу, він пішов забирати дитячі речі. Його не було близько півгодини. Після того як повернувся до машини, ОСОБА_3 повідомив, що придбав задешево електричний насос. По дорозі до дому по вулиці Діагональній після поїзду пожежної частини, хтось посигналив, і вони зупинились. ОСОБА_16 вийшов з машини та направився до іншої машини або 8, або 9 моделі, де, нібито, був його знайомий. Після того як ОСОБА_3 хвилин через 10 повернувся до автомобілю, він повідомив, що знайшов чоловічу барсетку, сказав, що для ключів згодиться, вона була пуста, і, показавши їй йому, поклав на сидіння по заду. До кого ОСОБА_3 підходив, коли вони зупинились на вулиці Діагональній, пояснити не міг, оскільки не бачив. Браку коштів у ОСОБА_3 не було, він сам працював, батько йому допомагав, характеризує його позитивно.

Свідок ОСОБА_10 у судовому засіданні 08.09.2015 року пояснив, що у нього в гаражі були колеса і у той день вони разом із ОСОБА_3 поїхали їх продавати, але були затримані міліцією. Покупця колес знайшли по Інтернету. Це було у темну пору добу, покупцю показали колеса. Після чого до них підійшли працівники міліції з вимогою показати багажник. Міліціонери почали вивантажувати колеса, всі колеса та речі перевертати, доставали з лівої сторони багажника барсетку, сумку в якій знаходилось два компресора один з пошкодженим штекером, інший без пошкодження. Ці компресори уважно оглядались, але ні на першому ні на другому компресорі не було ніяких позначок коректором у вигляді літери Л. Усі речі фотографувалися, приїхали ще одна машина міліції. ОСОБА_3 казав, що барсетку знайшов. Свідків огляду спочатку не було, а коли працівників міліції приїхало ще більше, з'явилися поняті. Його та ОСОБА_17 затримали, доставили до райвідділу, кричали. Його відпустили наступного дня. У подальшому його статус був визначений як свідок.

Крім показань допитаних учасників провадження, у судовому засіданні досліджені докази, на які сторона обвинувачення послалася як на доказ вини ОСОБА_3 у вчиненому злочині, а саме:

- протокол огляду місця події, згідно якого 28.02.2015 року в присутності двох понятих проведено огляд легкового автомобілю «Лада» АР 3501 ВН. В ході огляду автомобіля було виявлено: автомобільної шини, полімерний ящик, в якому знаходився перфоратор, зв'язка ключів, барсетка чоловіча чорного кольору всередині якої фотокартка чоловіча на зворотні напис «Анат.Ив», бензиновий генератор, 2 автомобільних компресора, електропаяльник, ніж для обрізання труб;

- протокол огляду місця події від 01.03.2015 року, згідно якого 01.03.2015 року в присутності двох понятих ОСОБА_13, ОСОБА_18 проведено огляд місця події, стоянки та автомобіля НОМЕР_1 3501ВН при огляді місця події виявлено та вилучено з багажнику: барсетка чорного кольору, портативний компресор насос чорного кольору з сумки синьо зеленого кольору, технічний паспорт на автомобіль НОМЕР_2, зв'язка ключів с металевим брелком «Дива»;

- протокол огляду від 02.03.2015 року відповідно якого 02.03.2015 року в присутності двох понятих оглянуто повітряний компресор(насос) в корпусі чорного кольору;

-протокол пред'явлення особи для впізнання від 03.03.2015 року в присутності двох понятих свідок ОСОБА_5 впізнав особу №2 ОСОБА_3,у якої 28.02.2015 року свідок здійснив купівлю майна, яке на думку слідства, було викрадено одним із учасників впізнання;

- висновок товарознавчої експертизи №593 від 18.03.2015 року, згідно до якого ринкова вартість вказаного електричного насосу на момент скоєння злочину 28.02.2015 року може складати 216 грн. 80 коп.;

- висновок експертизи № 594 від 18.03.2015 року згідно до якого, ринкова вартість сумки барсетки на момент скоєння злочину 28.02.2015 року в середньому може складати 886 грн. 88 коп.;

- протокол про результати зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж (електронних інформаційних систем) від 27.04.2015 року, згідно якого в ході проведення процесуальної дії прослуховування мобільного номеру 093-244-34-64, який належить ОСОБА_3К встановлено, інформацію в розслідуванні кримінального провадження, міститься у файлі та звукозаписі та додаток до даного протоколу на диску;

- висновок фоноскопічної експертизи від 21.12.2016 року, відповідно до якого, слова (фрази, репліки) у розмові, записаній на фонограмах №5,7,9 вимовлені ОСОБА_3, встановити належність слів(фраз, реплік) як «Невід.1» на фонограмах 1-4,6,9, диктора «Невід.2» на фонограмах №1-2,4,6, 9, «Невід.3» на фонограмі 3 не

надалося можливим у зв'язку із непридатністю мовленнєвого потоку, на фонограмах №1-9, зафіксоване усне мовлення не менше двох осіб;

- письмове пояснення ОСОБА_3 відібране оперуповноваженим ОСОБА_7;

- речові докази – електричний насос, барсетка, фотокартка, які визнані речовими доказами за постановою від 19.03.2015 року, при цьому насос за клопотанням сторони захисту оглянуто у судовому засіданні безпосередньо.

Крім того, судом було досліджені витяг із ЄРДР по даному кримінальному провадженню від 01.03.2015 року, протокол усної заяви (повідомлення про злочин) від 01.03.2015 року, протокол затримання ОСОБА_3 від 01.03.2015 року та протокол допиту потерпілого від 01.03.2015 р, в частині часу його складання.

З метою перевірки показів обвинуваченого щодо недозволенних методів дізнання, під час судового розгляду ухвалою суду прокурору Орджонікідзевського району м. Запоріжжя та начальнику слідчого відділу прокуратури Запорізької області направлено диск із звукозаписом судового засідання від 09.10.2015 року, копію висновку СМЕ від 02.03.2015 року для вирішення питання щодо перевірки наданої у судовому засіданні усної заяви щодо скоєного відносно ОСОБА_3 злочину та прийняття процесуального рішення відповідно до вимог КПК України.

Відповідно до постанови від 31.03.2016 року кримінальне провадження №420150800000004

46 від 29.10.2015 року за заявою ОСОБА_3 щодо застосування до останнього недозволених методів дізнання з боку оперативних співробітників міліції ОСОБА_12 ЗМУ за ознаками злочину, передбаченого ч. 2 ст. 365 КК України закрито на підставі п.2 ст. 284 КПК України.

Підводячи підсумки судового розгляду справи, суд враховує основні засади кримінального судочинства.

Так, ст. 2 КПК України встановлює, що завданнями кримінального провадження є захист особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень, охорона прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження, а також забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування і судового розгляду з тим, щоб кожний, хто вчинив кримінальне правопорушення, був притягнутий до відповідальності в міру своєї вини, жоден невинуватий не був обвинувачений або засуджений, жодна особа не була піддана необґрунтованому процесуальному примусу і щоб до кожного учасника кримінального провадження була застосована належна правова процедура.

Відповідно до ч. 2 ст. 62 Конституції України та аналогічна позиція держави закріплена й у ч. 2 ст. 17 КПК України, ніхто не зобов'язаний доводити свою невинуватість у вчинені злочину (кримінального правопорушення) і має бути виправданим, якщо сторона обвинувачення не доведе винуватість особи поза розумним сумнівом, а відповідно до ч. 3 ст. 62 Конституції України та ч. 4 ст. 17 КПК України, усі сумніви щодо доведеності вини особи тлумачаться на користь такої особи. Поводження з особою, вина якої у вчиненні кримінального правопорушення не встановлена обвинувальним вироком суду, що набрав законної сили, має відповідати поводженню з невинуватою особою.

Статтею 17 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» від 23.02.2006 р. передбачено, що «при розгляді справ суди застосовують Конвенцію та практику Суду як джерело права».

Так, у справі «Barbera, Messegu and Jabardo v. Spain» від 6 грудня 1998 р. (п.146) Європейський Суд з прав людини встановив, що «принцип презумпції невинуватості вимагає, серед іншого, щоб, виконуючи свої обов'язки, судді не розпочинали розгляд справи з упередженої думки, що підсудний вчинив злочин, який йому ставиться в вину; обов'язок доказування лежить на обвинуваченні, і будь-який сумнів має тлумачитися на користь підсудного. (Barbera, Messegu and Jabardo v. Spain, judgment of 6 December 1988, Series A no. 146, p. 33, § 77).

Відповідно до ст. 91 КПК України, у кримінальному провадженні підлягають доказуванню: 1) подія кримінального правопорушення (час, місце, спосіб та інші обставини вчинення кримінального правопорушення); 2) винуватість обвинуваченого у вчиненні кримінального правопорушення, форма вини, мотив і мета вчинення кримінального правопорушення; 3) вид і розмір шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, а також розмір процесуальних витрат; 4) обставини, які впливають на ступінь тяжкості вчиненого кримінального правопорушення, характеризують особу обвинуваченого, обтяжують чи пом'якшують покарання, які виключають кримінальну відповідальність або є підставою закриття кримінального провадження; 5) обставини, що є підставою для звільнення від кримінальної відповідальності або покарання.

Обов'язок доказування обставин, передбачених статтею 91 цього Кодексу, у відповідності до положень ч. 1 ст. 92 КПК України, покладається на слідчого, прокурора та, в установлених цим Кодексом випадках, – на потерпілого.

Відповідно до ст. 94 КПК України, слідчій, прокурор, слідчій суддя, суд за своїм внутрішнім переконанням, яке ґрунтується на всебічному, повному й неупередженому дослідженні всіх обставин кримінального провадження, керуючись законом, оцінюють кожний доказ з точки зору належності, допустимості, достовірності, а сукупність зібраних доказів з точки зору достатності та взаємозв'язку для прийняття відповідного процесуального рішення. Жоден доказ не має наперед встановленої сили.

Стаття 323 КПК України встановлює, що вирок суду повинен бути законним і обґрунтованим. Суд оцінює докази за своїм внутрішнім переконанням, що ґрунтується на всебічному, повному і об'єктивному розгляді всіх обставин справи в їх сукупності, керуючись законом.

Суд, дослідивши та оцінивши в сукупності надані сторонами докази за своїм внутрішнім переконанням, яке ґрунтується на засадах справедливості, виваженості, всебічному, повному й неупередженому дослідженні всіх обставин кримінального провадження, керуючись законом, вважає, що досліджені докази, на які посилалась сторона обвинувачення, не доводять, що злочин за ч.3 ст. 185 КК України вчинено обвинуваченим, з огляду на наступне.

Відповідно до рішення Конституційного Суду України № 12 рп/2011 від 20 жовтня 2011 року визнаватися допустимими і використовуватися як докази в кримінальній справі можуть тільки фактичні дані, одержані відповідно до вимог кримінально-процесуального законодавства. Перевірка доказів на їх допустимість є найважливішою гарантією забезпечення прав і свобод людини і громадянина в кримінальному процесі та ухвалення законного і справедливого рішення у справі.

Закон (ст. 92 КПК України) покладає обов'язок на сторону обвинувачення доказування не лише обставин, передбачених ст. 91 цього Кодексу, а й обов'язок доказування належності та допустимості представлених доказів.

При оцінці доказів суд керується критерієм доведення «поза розумним сумнівом», яке повинно випливати із сукупності ознак чи неспростовних презумпцій, достатньо вагомих, чітких і узгоджених між собою. Обвинувачення не може ґрунтуватися на здогадках та припущеннях.

Оцінюючи та аналізуючи покази усіх свідків та потерпілого у співставленні із обставинами, викладеними в обвинувальному акті, суд враховує, що безпосередніми свідками крадіжки майна з гаража, вони не були, а тому їх покази в цілому не мають самостійного доказового значення та не містять відомостей, щодо обставин крадіжки майна, за викладених в обвинувальному акті обставин, які вказані свідки сприймали безпосередньо.

Щодо показів потерпілого ОСОБА_2 під час судового розгляду, суд зауважує на суперечності в його показах та обставинах викладених в обвинувальному акті, а також показах свідків ОСОБА_6В, та ОСОБА_7

Так, ОСОБА_2 підтвердив, що вранці 28.02.2015 р. він виявив крадіжку своїх речей з гаражу, а пізніше йому повідомили працівники міліції про затримання осіб. Це повідомлення було у вечері 28 лютого 2015 року, в період часу між 22 годиною та 24 годиною. Після чого він разом зі своїм сином ОСОБА_13 поїхав до ОСОБА_12 ЗМУ, де в його присутності слідчий оглядав автомобіль, а його син був понятим при цій слідчій дії. В ході огляду автомобіля були вилучені з автомобіля барсетка та електричний автомобільний насос. При цьому потерпілий стверджував, що відразу після закінчення огляду автомобіля, він був допитаний про обставини крадіжки з його гаражу, тоді як у протоколі його допиту час допиту 10:00-10:30 год. Крім того, потерпілий в судовому засіданні підтвердив, що в нього було викрадено значно більше ніж зазначено в обвинувальному акті. При цьому він зазначив, що в нього було викрадено ще 5 труб з нержавіючої сталі довжиною 4 метрів, діаметром приблизно 1,5 дюймів. Потерпілий заявив, що самостійно особа не змогла все викрадене витягнути з гаражу за один раз та без автомобіля не могла все вивезти. Окрім того, згідно до обвинувального акту способом проникнення до гаражу зазначено злам замку на воротах гаражу та відгинання частини металевої конструкції воріт вказаного гаражу, тоді як за показами потерпілого «проушину» зламали, відігнули і назад вставили, замок був цілий і не пошкоджений, двері візуально прилягали, «проушина» розрубана, більше пошкоджень не було.

Покази свідка ОСОБА_6 суперечать показам потерпілого про час вчинення крадіжки з його гаражу, в частині тих показань, що у телефонній розмові з ОСОБА_13 останній повідомив, що декілька днів тому (тобто не у день дзвінка і день інкримінованого злочину 28.02.2015 року) у його сина був пограбований гараж, який знаходиться в ОСОБА_12 районі м. Запоріжжя, звідки були викрадені особисті речі сина. Про це свідок наголошував неодноразово (час аудіозапису 28.08.2015 року 13:56:21 та 14:07:38). При цьому потерпілий вказує, що виявив крадіжку 28.02.2015 року приблизно о 5 годині ранку. Також ОСОБА_6 пояснив, що батько потерпілого чітко описав одну із викрадених речей автомобільний насос (компресор). Він зазначив, що яскравою ознакою за яким можливо впізнати автомобільний насос (компресор) є те, що в нього було пошкоджений штекер. Про пошкоджений штекер у судовому засіданні повідомляв і потерпілий ОСОБА_2 ОСОБА_8 вже в ОСОБА_12 при огляді автомобіля вилучено автомобільний компресор на який потерпілий вказує як на свою річ, але при цьому в цьому компресору немає пошкодження штекеру, що вбачається з матеріалів кримінального провадження, і підтверджено в судовому засіданні в ході огляду речового доказу електричного насосу у цього речового доказу штекер не пошкоджений.

Щодо пояснень свідка ОСОБА_7 то слід зазначити, що вони суперечливі із показами інших свідків та потерпілого, зокрема, на питання прокурора як чоловік показував гараж і чи показував він як вчиняв крадіжку, то

ОСОБА_7 заявив, що на дверях гаражу вже висів новий замок. А як відомо з показів потерпілого, то сам замок не був пошкоджений, а була пошкоджена «проушина», а сам замок залишився. Показання ОСОБА_7 повністю спростовуються показами як потерпілого, так і відомостям, що викладені в процесуальних документах та в обвинувальному акті, зокрема покази, що він особисто бачив гараж, двері гаражу і що способом проникнення до гаражу було пошкодження самого замка ломом, а не зріз петель гаражу. Крім того, ОСОБА_7 заявив, що ОСОБА_3 був затриманим зранку за вчинення ряду крадіжок як в Жовтневому так і в ОСОБА_12 районі. Однак ОСОБА_3 був доставлений до ОСОБА_12 ввечері і знаходився там весь час.

Щодо показів свідка ОСОБА_5, то суд також не може покласти його покази у підтвердження вини ОСОБА_3, оскільки обставини вчинення злочину йому не відомі, факт придбання чотирьох труб довжиною 2 метра та кабелю у ОСОБА_3, походження яких є невідомим, не може свідчити про ті обставини, що ці труби є саме тими трубами, що викрадені у потерпілого, оскільки обвинувачення ОСОБА_3 в частині крадіжки труб пред'явлено без визначення кількості труб, довжини, ваги, діаметру, матеріалу з якого вони виготовленні, а за показами потерпілого у судовому засіданні у нього викрадено 5 труб з нержавіючої сталі довжиною 4 метрів, діаметром приблизно 1,5 дюймів. Отже, з урахуванням наведених обставин, покази цього свідка судом визнаються неналежними.

Слід зазначити, що з 4 свідків, на допиті яких наполягала сторона обвинувачення – ОСОБА_5, ОСОБА_6, ОСОБА_7О, ОСОБА_8, три особи є працівниками правоохоронних органів.

Покази свідків ОСОБА_6, ОСОБА_7О, ОСОБА_8 – працівників міліції в частині тих показів, що в їх присутності обвинувачений визнавав свою провину, не можуть бути прийняті до уваги, оскільки це показання з чужих слів, що суперечить приписам ч.ч.6, 7 ст. 97 КПК України в силу ч. 7 ст. 97 КПК України є недопустимим доказом.

Крім того, в цілому покази свідків ОСОБА_6, ОСОБА_7О, ОСОБА_8. з урахуванням неточностей і суперечностей, та тих обставин, що вони є працівниками міліції і є особами зацікавленими в притягненні ОСОБА_3 до кримінальної відповідальності, приймали участь у розкритті злочину та складанні процесуальних документів, що підтверджується матеріалами кримінального провадження, а тому суд до цих показів відноситься критично, однак приймає їх покази в частині часу затримання ОСОБА_3 приблизно о 21:30 годині 28.02.2015 року, оскільки вони підтверджені показами усіх інших свідків та потерпілого.

За результатами аналізу сукупності доказів, суд дійшов висновку, що стороною обвинувачення не було спростовано версію обвинуваченого та його покази, так і покази свідків сторони захисту, які також були допитані під час досудового розслідування. Свідок ОСОБА_9 у судовому засіданні підтвердив покази обвинуваченого в частині придбання барсетки та електричного насосу. Свідок ОСОБА_10 підтвердив що під час огляду автомобіля по вул. Ситова,9-А м.Запоріжжя працівниками міліції з автомобіля ОСОБА_3 діставалася сумка в якій знаходилось два компресора один з пошкодженим штекером, інший без пошкодження. Ці компресори уважно оглядались, але ні на першому ні на другому компресорі не було ніяких позначок коректором у вигляді літери Л. Свідок ОСОБА_14 підтвердила, що 28.02.2015 року їй подзвонили працівники міліції і повідомили, що її син ОСОБА_3 затриманий і запропонували приїхати до ОСОБА_11 Вона разом зі своїм чоловіком ОСОБА_3 приблизно об 22:30 прибула до ОСОБА_11, де чекала свого сина. До неї підійшов працівник міліції і спитав чи є вона власником автомобіля ВАЗ, після чого запропонував підписати якісь документ. Після

чого їй повідомили, що її син буде доставлений до ОСОБА_12 разом з автомобілем для подальшого розгляду. ЇЇ сина на автомобілі міліції було доставлено до ОСОБА_12, а її машиною керував працівник міліції. Що робили з її машиною їй не відомо, так як працівник міліції на її автомобілі кудись уїхав сам. Аналогічні покази дав і свідок ОСОБА_3 (батько ОСОБА_3К.).

Отже, за оцінкою показів свідків, суд встановлює, що жоден із свідків не підтвердив обставин викладених у обвинувальному акті і належних показів щодо злочину за викладених в обвинувальному акті обставинах суду не надав, однак з їх показів судом достовірно встановлюється момент фактичного затримання ОСОБА_3- 28.02.2015 року приблизно о 21 годині 30 хвилин.

Щодо письмових доказів у даному провадженні, суд приходить до наступних висновків.

Відповідно до обвинувального акту у даному кримінальному провадженні, ОСОБА_3 інкриміновано вчинення злочину, передбаченого ч. 3ст. 185 КК України 28.02.2015 року приблизно о 02 годині 00 хвилин.

Відповідно до ст. 209 КПК України особа є затриманою з моменту, коли вона силою або через підкорення наказу змушена залишатися поряд із уповноваженою службовою особою чи в приміщенні, визначеному уповноваженою службовою особою.

В ході судового слідства судом встановлено, що ОСОБА_3 в розумінні ст. 209 КПК України був затриманий 28 лютого 2015 року приблизно о 21:15- 21:30 годині у дворі будинку № 9 по вул. Ситова м. Запоріжжя, що у ОСОБА_11 районі м.Запоріжжя та в подальшому був доставлений до ОСОБА_11 ЗМУ ГУМВС України в Запорізькій області, де за його участю проводились процесуальні дії (огляд автомобіля від 28.02.2015 року).

В подальшому, в проміжок часу з 23:30 години до 2:00 години ночі 01.03.2015 р. ОСОБА_3 працівниками міліції був доставлений з ОСОБА_11 ЗМУ до ОСОБА_12 ЗМУ ГУМВС України в Запорізькій області, де за його участі проводились слідчі дії.

Як свідчить Реєстр матеріалів досудового розслідування та витяг з ЄРДР 01.03.2015 р. до Єдиного реєстру досудових розслідувань даний злочин було внесено за №12015080060001004.

01.03.2015 року органом досудового розслідування прийнято заяву потерпілого ОСОБА_2 щодо вчинення злочину, підтвердженням чого є протокол прийняття заяви про вчинене кримінальне правопорушення. Відповідно до цього протоколу, ОСОБА_2 просив притягнути до відповідальності невстановлену особу, якав період часу з 27.02.2015 року 21:00 до 28.02.2015 року 05 годині шляхом злому двері гаражу №157 по вул. Рекордній таємно викрала майно, яке належить ОСОБА_2

01.03.2015 року з 10:00 год. до 10:30 год. в приміщенні ОСОБА_12 слідчий Чертушкін О.І. допитав потерпілого ОСОБА_2

Як вбачається із відповіді РЦ з надання безоплатної вторинної правової допомоги у Запорізькій області від 13.02.2017 року № 142/02, повідомлення про затримання ОСОБА_3 надійшло до Регіонального центру від слідчого Орджонікідзевського РВ ЗМУ ГУ МВС України в Запорізькій області ОСОБА_19 01.03.2015 о 14 годині 40 хвилин. При цьому, дату та час затримання ОСОБА_3 слідчим було вказано 01.03.2015 о 2 годині 00 хвилин.

Відповідно до Порядку інформування центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги про випадки затримання, адміністративного арешту або застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28.12.2011 №1363, зазначене повідомлення

було негайно – 01.03.2015 о 14 годині 40 хвилин зареєстровано в Журналі реєстрації повідомлень, що надійшли від органів (посадових осіб), уповноважених здійснювати адміністративне затримання або затримання згідно з ухвалою суду, дорученням правоохоронних органів, органів досудового розслідування за № 396.

Того ж дня, о 14 годині 48 хвилин Регіональним центром було видано доручення від 01.03.2015 № 008-0000797 для надання безоплатної вторинної правової допомоги затриманому ОСОБА_3 (обліковий запис № 797).

В матеріалах провадження міститься протокол затримання від 01.03.2015 року, складення якого розпочалося о 02:00 годині 01.03.2015 року, згідно до якого в порядку ст. 208 КПК України було затримано ОСОБА_3

При цьому із протоколу затримання від 01.03.2015 року, вбачається, що при його складенні ОСОБА_3 надав пояснення про тиск з боку працівників правоохоронних органів та зазначив час складання цього протоколу о 15:37 годин 01.03.2015 року, що цілком узгоджується із часом видачі довіреності захиснику 01.03.2015 року о 14:48 год., повідомленню до Центру надання безоплатної правової допомоги про затримання о 14:40 годині, отже суд вважає встановленим закінчення складання протоколу затримання о 15 годин 37 хвилин 01 березня 2015 року.

В розумінні ст. 209 КПК України ОСОБА_3 вважається затриманим з 21 години 30 хвилин 28.02.2015 року та саме з цього часу він повинен був бути забезпечений захисником.

Згідно ч. 4ст. 208 КПК України уповноважена службова особа, що здійснила затримання особи, повинна негайно повідомити затриманому зрозумілою для нього мовою підстави затримання та у вчиненні якого злочину він підозрюється, а також роз'яснити право мати захисника, отримувати медичну допомогу, давати пояснення, показання або не говорити нічого з приводу підозри проти нього, негайно повідомити інших осіб про його затримання і місце перебування відповідно до положень ст. 213 КПК України, вимагати перевірку обґрунтованості затримання та інші процесуальні права, передбачені КПК України, а відповідно до ч. 5ст. 208 КПК України, ще й скласти протокол про затримання особи, підозрюваної у вчиненні злочину, в якому уповноважена особа повинна зазначити: місце, дата і точний час (година і хвилини) затримання; підстави затримання; результати особистого обшуку; клопотання, заяви чи скарги затриманого, якщо такі надходили; повний перелік процесуальних прав та обов'язків затриманого. Також відповідно до ч.4ст. 213 КПК України про затримання негайно повинен бути повідомлений орган, уповноважений законом на надання безоплатної правової допомоги.

Фактично затримавши обвинуваченого о 21:30 годині, слідчий повідомив Центр надання безоплатної правової допомоги про затримання ОСОБА_3 лише о 14:40 годині наступного дня.

На думку суду, стороною обвинувачення було порушено вимоги ст. 208,213 КПК України щодо негайності повідомлення органу, уповноваженого законом на надання безоплатної правової допомоги, що у свою чергу призвело до порушення його права на захист, у зв'язку із наступним.

На підставі ст. 33 Конституції України, кожному, хто на законних підставах перебуває на території України, гарантується свобода пересування.

Згідно ст. 29 Конституції України кожному заарештованому чи затриманому має бути невідкладно повідомлено про мотиви арешту чи затримання, роз'яснено його права та надано можливість з моменту затримання захищати себе особисто та користуватися правовою допомогою захисника.

Незважаючи на те, що складання протоколу затримання вимагає певного часу, однак час його складання у даному випадку слідчим протягом більше ніж 13 годин (з 02:00 до 15:37) є нелогічним, з урахуванням тих обставин, що під час його складання з ОСОБА_3 проводилися слідчі дії, а тому суд наголошує на тому, що службові особи повинні були докласти всіх зусиль для того щоб повідомити Центр надання безоплатної правової допомоги про затримання особи якомога швидше.

В даному випадку після затримання ОСОБА_3 слідчі Комунарського РВ в першу чергу оглянули автомобіль, перевезли автомобіль з одного відділу міліції до іншого, оперуповноважений ОСОБА_12 ОСОБА_7 відібрав від ОСОБА_3 письмові пояснення, повіз його на місце вчинення злочину, а слідчий Чертушкін О.І. 01.03.2015 року з 02:33 год. по 03:00 год. провів огляд місця події, – місця стоянки автомобіля та огляд автомобіля НОМЕР_3. Після чого, з 10:00 до 10:30 години допитав потерпілого ОСОБА_2, і лише після 14 годині 40 хвилин слідчий Прус Є.В. повідомив центр з надання безоплатної правової допомоги про затримання ОСОБА_3 і склав протокол затримання після прибуття захисника.

З моменту фактичного затримання до моменту повідомлення захисника про затримання обвинуваченого минуло щонайменше 17 годин, а з моменту початку складання протоколу затримання – більше ніж 13 годин. З урахуванням встановлених судом обставин, дії службових осіб щодо порядку затримання обвинуваченого не можна вважати правомірними.

Отже, до 15 годин 37 хвилин 01 березня 2015 року ОСОБА_3 був позбавлений можливості скористатись послугами захисника, що в свою чергу суттєвим порушенням прав затриманого на захист, гарантованих Конституцією України.

Відповідно до ст. 87 КПК України суд зобов'язаний визнати істотними порушеннями прав людини і основоположних свобод, зокрема, такі діяння: 3) порушення права особи на захист.

Рішенням Європейського суду з прав людини у справі «Чопенко проти України» від 15 січня 2015р., яке набуло статусу остаточного 15 квітня 2015р., констатовано порушення пункту 1 статті 6 у поєднанні з підпунктом «с» пункту 3 статті 6 Конвенції у зв'язку з відсутністю доступу до захисника на початку розслідування.

В аспекті ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод1950 року кожний обвинувачений у вчиненні кримінального правопорушення на всіх стадіях кримінального провадження має щонайменше право захищати себе особисто чи використовувати юридичну допомогу захисника, вибраного на власний розсуд, або – за браком достатніх коштів для оплати юридичної допомоги захисника – одержувати таку допомогу безоплатно, коли цього вимагають інтереси правосуддя.

Як визначив Європейський Суд з прав людини у справі «Замфереско проти України» (п. 97 рішення від 12 березня 2009 року), в тих справах, коли викривальні показання особи, отримані під час допиту правоохоронними органами без доступу до захисника, використовуватимуться з метою її засудження, право на захист буде непоправно порушено.

П. 1 ст. 6 Європейської конвенції з прав людини, а також практика Європейського суду з прав людини та основоположних свобод, вимагають обов'язкової участі захисника з моменту затримання, а порушення вимог закону щодо участі захисника при проведенні слідчих дій може бути підставою для визнання недопустимими тих доказів, що були зібрані під час виконання таких дій.

01.03.2015 року ОСОБА_3 було повідомлено про підозру у вчиненні інкримінованого злочину за ч.3 ст. 185 КК України.

Проаналізувавши протоколи огляду місця події від 28.02.2015 року, 01.03.2015 року і надаючи їм оцінки з точки зору їх допустимості, достатності, законності та належності, перевіривши кожен із них на відповідність вимогам ст. 87 КПК України, суд визнає їх недопустимими доказами внаслідок наступного.

Відповідно до ст. 237 КПК України з метою виявлення та фіксації відомостей про обставини вчинення кримінального правопорушення слідчий, прокурор проводять огляд місцевості, приміщення, речей та документів.

Згідно ч. 2 ст. 214 КПК України досудове розслідування розпочинається з моменту внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань, а відповідно до ч. 3 цієї ж статті здійснення досудового розслідування до внесення відомостей до реєстру або без такого внесення не допускається. Огляд місця події у невідкладних випадках може бути проведений до внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань, (даліЄРДР), що здійснюється негайно після завершення огляду.

З аналізу матеріалів кримінального провадження видно, що слідчий Чухрій А.А. 28.02.2015 року у період з 22:40 год. по 23:28 год. фактично провів не огляд місця події, а огляд транспортного засобу під керуванням ОСОБА_3, в якому було виявлено ряд речей серед яких чоловіча барсетка чорного кольору та два автомобільних електричних наноси. І як вбачається з цього протоколу проведенням огляду не встановлювалось місце злочину, а лише проводився огляд автомобіля, оскільки ділянка місцевості, на якій розташований автомобіль ВАЗ 21114 та вказаний автомобіль, які були оглянуті слідчим Чухрій А.А., не є місцем вчинення злочину, жодного відношення до злочину – крадіжки із гаражу, не мають, ніяких відомостей про обставини вчинення злочину на даній місцевості слідчим зафіксовано не було.

Тобто слідчим СВ ОСОБА_11 ЗМУ була проведена процесуальна дія ще до внесення відомостей про вчинене кримінальне правопорушення до ЄРДР, що у відповідно до вимог КПК є недопустимим, а результати отриманні внаслідок такої незаконної процесуальної діє є недопустимими доказами.

На підставі наведеного вище суд вважає, що слідчий Чухрій А.А., всупереч вимог закону, до внесення відомостей про вчинений злочин, провів слідчу дію огляд автомобіля, і для надання такій слідчій дії видимості законності оформив огляд автомобіля протоколом огляду місця події, не складаючи при цьому протоколу затримання, оскільки лише протокол огляду місця події може бути проведений до внесення відомостей про злочин до ЄРДР.

Тому суд вважає, що доказ винуватості обвинуваченого ОСОБА_3 протокол огляду місця події від 28.02.2015 року, отриманий з істотним порушенням вимог кримінального процесуального закону, в зв'язку з чим цей доказ відповідно до ст. 87 КПК України є недопустимим доказом.

01.03.2015 року з 02:33 год. по 03:00 год, слідчим Чертушкіним О.І. також складено протокол огляду стоянки ОСОБА_12 ЗМУ ГУМВС України, на якій виявлено автомобіль ВАЗ 21114 дн.з. АР3501ВН та оглянуто автомобіль, тобто фактично проведено не огляд місця події, а огляд автомобіля ВАЗ 21114, під час проведення якого в автомобілі було виявлено, окрім іншого, чоловічу барсетку чорного кольору та автомобільний насос чорного кольору, які ОСОБА_2 визнав як речі, що були у нього викрадені з гаражу.

Слід зауважити, що у матеріалах кримінального провадження, зокрема у протоколі прийняття заяви про злочин від 01.03.2015 року відсутній час її подання, у витягу із ЄРДР також відсутні відомості про час внесення відомостей до ЄРДР про вчинений злочин на підставі заяви ОСОБА_2

При цьому, слід зазначити, що з показів у судовому засіданні потерпілого ОСОБА_2 судом встановлено, що він приїхав до ОСОБА_12 разом із сином під час огляду автомобіля ВАЗ, допитаний був лише після огляду автомобіля, відтак, суд тлумачить відсутність часу внесення до ЄРДР заяви потерпілого про злочин на користь обвинуваченого і приходить до висновку, що вказаний огляд автомобіля проведено до подання потерпілим заяви про злочин на підставі якої внесені відомості про вчинений злочин до ЄРДР.

Слід зауважити, що слідчий фактично провів слідчу дію огляд автомобіля, однак оформив огляд автомобіля протоколом огляду місця події, оскільки лише огляд місця події може бути проведений до внесення відомостей до ЄРДР.

Відповідно до ч.2 ст. 237 КПК України огляд житла чи іншого володіння особи здійснюється згідно правилами цього Кодексу, передбаченими для обшуку житла чи іншого володіння особи.

Так, згідно зі ст. 223 ч.7 КПК України, обшук або огляд житла чи іншого володіння особи здійснюється з обов'язковою участю не менше двох понятих незалежно від застосування технічних засобів фіксування відповідної слідчої (розшукової) дії. Понятими не можуть бути потерпілий, родичі підозрюваного, обвинуваченого і потерпілого, працівники правоохоронних органів, а також особи, заінтересовані в результатах кримінального провадження. Невиконання цих вимог закону тягне за собою визнання доказу недопустимим відповідно до ст. ст. 86,87 КПК України.

Наданий стороною обвинувачення протокол огляду місця події від 01.03.2015 року складено за участі двох понятих ОСОБА_13 та ОСОБА_18 Потерпілий ОСОБА_2 в судовому засіданні пояснив, що одна із цих осіб ОСОБА_20 є його близькими родичом – сином. При цьому, з пояснень усіх свідків та ілюстраційної таблиці до протоколу №20 встановлено, що при цьому огляді брав участь і ОСОБА_2, який, з його слів та слів свідків, впізнав електричний насос та барсетку, однак ОСОБА_20, як того вимагає п.1 ч.3 ст. 104 КПК України, у протоколі як учасник процесуальної дії не зазначений, зокрема як потерпілий, що також свідчить про ті обставини, що на час складання цього процесуального документа, заява про вчинення злочину ОСОБА_2 не подавалася, і він не набув статусу потерпілого в розумінні ст. 55 КПК України.

У судовому засіданні стороною обвинувачення також не спростовані покази обвинуваченого та свідків, які пояснювали, що автомобіль неодноразово оглядався невстановленим колом осіб як у ОСОБА_11, так і в Орджонікідзевскому РВ, речі діставалися та перегорталися, а вказані протоколи свідчать про те, що під час першого огляду автомобіля 28.02.2015 року у автомобілі було 2 електричних насоси, під час другого огляду 01.03.2015 року вже 1 електричний насос.

При таких обставинах, з урахуванням сукупності процесуальних порушень при проведенні цих слідчих дій, проведення якої відбулося протягом часу, у який було порушено право на захист, випливає, що під час проведення оглядів автомобілів усі законні процедури не були дотримані, огляд був проведений з порушенням вимог КПК України, суд тлумачить всі сумніви щодо обставин огляду та вилучення речей у обвинуваченого на його користь і визнає дані протоколи недопустимими і недостовірними доказами.

Відповідно до практики Європейського суду з прав людини, зокрема рішення Європейського Суду у справі «Парріс проти Кіпру», встановлено, що порушення національного законодавства під час збирання доказів є беззаперечною підставою для визнання таких доказів недопустимими.

З урахуванням тих обставин, що огляд автомобіля ВАЗ 21114 двічі проводилися з порушенням кримінального процесуального закону, що ставить під сумнів достовірність їх результатів і робить неможливим визнання допустимими у якості доказів результатів цього огляду, які є похідними, зокрема робить неможливим використання в якості речових доказів вилучених під час огляду речових доказів електричного насосу, барсетки та фотокартки, і недопустимість висновків експертиз №593 від 18.03.2015 року, № 594 від 18.03.2015 року про встановлення вартості вилучених доказів, оскільки на дослідження експерту направлялись речі, отримані з порушенням чинного законодавства під час проведення огляду автомобіля. З цих самих підстав судом визнається недопустимим доказом і протокол огляду від 02.03.2015 року речового доказу – повітряного компресору (насосу).

Аналізуючи з точки зору допустимості, достовірності, належності і достатності протокол пред'явлення особи для впізнання від 03 березня 2015 року, суд зазначає, що як встановлено у судовому засіданні як з пояснень ОСОБА_3, так і з пояснень свідка ОСОБА_5 ще до впізнання ці особи були раніше знайомі, зустрічалися у кафе. Аналогічного змісту пояснення захисника обвинуваченого містяться в самому протоколі цієї дії .

Пред'явлення для впізнання – це самостійна слідча дія, яка полягає в пред'явленні свідку в передбаченому законом порядку певного об'єкта, для того щоб вони могли встановити його тотожність або відмінність з тим об'єктом, який спостерігали раніше, зберегли в пам'яті і про який давали показання (ст. 228–231КПК). При цьому недоцільно пред'являти для впізнання особу іншій, якщо жодна з них і не заперечує факту знайомства, отже даний доказ судом визнається недостовірним.

Під час судового розгляду, стороною обвинувачення як доказ вини ОСОБА_3 у вчиненні злочину, передбаченого ч.3ст. 185 КК України, представлено пояснення ОСОБА_3 на імя начальника ОСОБА_12, відібрані оперуповноваженим ОСОБА_21 ОСОБА_19 згідно ст. 23 КПК України суд досліджує докази безпосередньо та не може прийняти як доказ показання осіб, які не дають їх безпосередньо в судовому засіданні, а згідно ч.4 ст. 95 КПК України суд може обґрунтовувати свої висновки лише на показаннях, які він безпосередньо сприймав у судовому засіданні або отриманих у порядку, передбаченому ст. 225 КПК України. Суд не вправі обґрунтовувати судові рішення показаннями, наданими слідчому, прокурору або посилатися на них. З огляду на наведене суд критично ставиться до доводів сторони обвинувачення про те, що в якості доказу вини ОСОБА_3 слід використати його пояснення, дані на досудовому слідстві, і розцінює досліджений документ як недопустимий доказ .

Більш того, слід зазначити, що вказані пояснення, взагалі не містить ані дати, ані часу його відібрання, що ставить під сумнів їх достовірність.

Щодо матеріалів, отриманих в результаті проведення негласних слідчих (розшукових) дій шляхом зняття інформації з телекомунікаційних мереж, дозвіл на використання яких надано ухвалою Апеляційного суду Запорізької області 16.10.2015 року, які відкрито стороною обвинувачення стороні захисту в ході судового розгляду відповідно до ч. 11ст. 290 КПК України, що підтвердили сторони та учасники кримінального провадження у судовому засіданні, слід зазначити наступне.

Протокол про результати зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж (електронних інформаційних систем) від 27.04.2015 року, відповідно до якого на підставі ухвали Апеляційного суду Запорізької області № 08/454т від 17.01.2015 р. у кримінальному провадженні за ознаками ч.2 ст. 289 КК України слідчим встановлено, що під час зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж мобільного телефону

(093) 244-34-64, який належить ОСОБА_3 була отримана інформація, що містить інформацію в розслідуванні кримінального провадження міститься у файлах та звукозаписі, є неналежним доказом, так як жодних обставин які підлягають доказуванню у даному провадженні цей протокол не містить, через те, що за змістом не відповідає вимогам ст. 265 КПК України, а саме ч. 1 цієї статі де зазначено, що при виявленні в інформації відомостей, що мають значення для конкретного досудового розслідування, в протоколі відтворюється відповідна частина такої інформації, після чого прокурор вживає заходів для збереження знятої інформації.

Щодо аудіо- файлів розмов абонента мобільного телефону (093) 244-34-64, який належить ОСОБА_3, які були досліджені у судовому засіданні безпосередньо, а саме аудіо-файли, на дослідженні яких наполягав прокурор:..., то суд визнає їх неналежним доказом, оскільки прослухані у судовому засіданні аудіо-записи, окрім чисельних нецензурних висловлювань з боку невстановлених осіб, відповідно до висновку експерта-трьох, належних доказів на підтвердження обставин, встановлених досудовим слідством та викладених в обвинувальному акті не містять, вказані звукозаписи не вбачається переконливих доказів, які б свідчили про причетність ОСОБА_3 до вчинення крадіжки з гаражу №157, який належить потерпілого поза розумним сумнівом.

За клопотанням прокурора у даному провадженні під час судового розгляду була призначена технічна (фоноскопічна) експертиза, з висновків якої було встановлено, що на деяких фрагментах запису розмов по телефону міститься голос, який належить ОСОБА_3 Однак в цих фрагментах взагалі не йдеться про обставини вчинення будь якого кримінального правопорушення, а ведеться спілкування із матір'ю та невідомою особою на побутові теми. Більш того, за висновками експерта розмова йдеться не менше ніж двома особами, однак вчинення крадіжки речей з гаражу орган державного обвинувачення інкримінує тільки ОСОБА_3

Стороною обвинувачення також долучено до матеріалів провадження роздруківку з прив'язкою до базової станції, з посиланням на ті обставини, що телефон по якому, розмовляв ОСОБА_3 знаходився 28.02.2015 року в нічний час в районі вул. Рекордна, 20-А, в межах (радіусу) обслуговування вежі мобільного зв'язку. Як вбачається із роздруківки 28.02.2015 р. о 00:48 год., 00:53 год, 00:57 год., 01:28 год. базова станція зафіксувала роботу мобільного телефону (093) 2443464 м. Запоріжжя вул. Рекордна, 20-А. Однак, є загальновідомим фактом, що максимальний радіус дії базової станції складає 35км, в міських районах цей радіус не можливо визначити точно, тому не можливо достовірно та переконливо стверджувати, що ОСОБА_3 знаходився саме по вул. Рекордна, 20-А м. Запоріжжя, де розташований гаражний кооператив ДЕЗ-2 біля гаражу №157 в нічний час 28.02.2015 року. Решта частина роздруківок не стосується часу інкримінованого злочину, а тому є неналежними доказами.

Слід зауважити, що ОСОБА_3 інкримінується спосіб проникнення до гаражу через пошкодження замку гаражу № 157 за допомогою заздалегідь приготовленого знаряддя ножиць по металу, пошкодження частини металевої конструкції воріт (відігнув частину двері гаражу), проникнення до гаражу, викрадення певного переліку речей потерпілого.

Однак жодним наданим стороною обвинувачення доказом зазначені обставини, які прокурор вважав доведеними не підтверджуються, незважаючи на ті обставини, що обов'язок доказування цих обставин, в силу ст. 92 КПК України лежить на стороні обвинувачення.

У даному провадженні окрім дворазового огляду автомобіля та впізнання особи, інших слідчих дій направлених на встановлення фактичних обставин злочину за ч.3 ст. 185 КК України під час досудового розслідування

не вчинялося, в матеріалах провадження протокол огляду гаражу, крадіжку речей з якого інкримінують ОСОБА_3 відсутній, жодних об'єктивних даних, які зберегли на собі сліди злочину, у тому числі знаряддя злочину ножиць по металу та безпосередньо пов'язували подію злочину з особою обвинуваченого ОСОБА_3 не виявлено. Не було проведено відтворення події злочину, з місця злочину не було відібрано відбитків пальців, не проведено дактилоскопічну експертизу, висновки якої можна було б використати в якості доказів. Тобто, в даному випадку збирання доказів стороною обвинувачення у даному кримінальному провадженні не може бути визнано всебічним, повним та неупередженим.

На думку суду, орган досудового слідства не здійснив всі необхідні процесуальні дії по збиранню доказів, покладаючись на відібрання від ОСОБА_3 письмових пояснень під час затримання про визнання вини. Інших достовірних доказів вчинення обвинуваченим ОСОБА_3 таємного викрадення чужого майна (крадіжки) та якими підтверджувалось час, місце, спосіб вчинення злочину, прокурором під час розгляду даного кримінального провадження зібрано не було та суду не надавалось.

Аналізуючи вказані докази обвинувачення, виходячи із загальних засад кримінального судочинства, а саме верховенства права, законності, презумпції невинуватості та забезпечення доведеності вини, дослідивши та оцінивши докази в їх сукупності, суд приходить до висновку про те, що підстави сумніватися у події злочину відсутні, проте в матеріалах кримінального провадження не міститься безсумнівних доказів вчинення обвинуваченим ОСОБА_3 злочину, в якому він обвинувачується і зазначені вище покази потерпілого, а також свідків, допитаних у судовому засіданні, не дають об'єктивних підстав вважати, що крадіжка майна потерпілого відбулася саме 28.02.2015 року за участю обвинуваченого ОСОБА_3

Докази, які містяться в матеріалах кримінального провадження, є суперечливими та отримані з порушенням КПК України, викликають сумніви, тому, виходячи з позиції Європейського суду з прав людини, відповідно до якої, наявність «обґрунтованої підозри» у вчинені правопорушення передбачає «наявність фактів або інформації, які б могли переконати об'єктивного спостерігача в тому, що відповідна особа могла-таки вчинити злочин» і такі факти мають бути досить переконливими, щоб суд на підставі їх розумної оцінки міг визнати причетність особи до вчинення злочину та враховуючи, що практика Європейського суду з прав людини вказує на необхідність оцінювати докази керуючись критерієм доведення «поза розумним сумнівом» і таке доведення може випливати зі співіснування достатньо вагомих, чітких і узгоджених між собою висновків або подібних неспростованих презумпцій щодо фактів (п.53 рішення Суду від 20.09.2012 року у справі «Федорченко та Лозенко проти України»), а тому суд оцінює їх критично та не може на цій підставі вважати особу винною у вчиненні інкримінованого йому злочину.

Таким чином, судом встановлено, що всупереч ст. 92 КПК України, слідчим, прокурором не доведено, що обвинувачений ОСОБА_3 таємно викрав майно потерпілого ОСОБА_2, при цьому під час судового розгляду цього кримінального провадження суд, зберігаючи об'єктивність та неупередженість, створив необхідні умови для реалізації сторонами їхніх процесуальних прав та виконання процесуальних обов'язків, проте, стороною обвинувачення не надано суду доказів на спростування доводів обвинуваченого і доказів на підтвердження його винуватості.

Суд вважає, що можливість отримання доказів винуватості ОСОБА_3 у вчиненні згаданого злочину повністю вичерпана та наголошує, що стороною обвинувачення не було доведено, що злочин вчинено обвину-

ваченим, а виявлені в ході судового розгляду суперечності не спростовано, відтак, згідно положень та приписів Конституції України, КПК України, п.2 ст. 6 Європейської конвенції про захист прав і основоположних свобод людини всі сумніви щодо доведеності вини ОСОБА_3 тлумачаться судом на його користь, а докази, досліджені в суді, є недостатніми для визнання його винуватим у вчиненні інкримінованого йому злочину.

Відповідно до положень ст. 62 Конституції України, ст. 17,373 КПК України, роз'яснень, що містяться у п.п.17,23постанови Пленуму Верховного Суду України «Про виконання судами законодавства і постанов Пленуму Верховного Суду України з питань судового розгляду кримінальних справ і постановлення вироку» № 5 від 29 червня 1990 року, (з наступними змінами), в основу вироку можуть бути покладені лише достовірні докази, досліджені у судовому засіданні. При постановленні вироку суд, за своїм внутрішнім переконанням, що ґрунтується на всебічному, повному та об'єктивному розгляді всіх обставин справи в їх сукупності, керуючись законом, повинен дати остаточну оцінку доказам з точки зору їх допустимості, достовірності і достатності. Усі сумніви щодо доведеності обвинувачення, якщо їх неможливо усунути, повинні тлумачитись на користь підсудного. Коли зібрані по справі докази не підтверджують обвинувачення і всі можливості збирання додаткових доказів вичерпані, суд зобов'язаний постановити виправдувальний вирок.

Виправдувальний вирок постановляється судом у випадках передбачених ст. 284 та 373 КПК України. П.2 ч.1 ст. 373 КПК України встановлено, що виправдувальній вирок ухвалюється у разі, якщо не доведено, що кримінальне правопорушення вчинене обвинуваченим.

З огляду на викладене та враховуючи вимоги п.2 ч.1 ст. 373 КПК України, обвинувачений ОСОБА_3 підлягає виправданню за ч.3 ст. 185 КК України у зв'язку із недоведеністю вчинення ним злочину.

Відповідно до ч. 3 ст. 129 КПК України, у разі виправдання обвинуваченого за його непричетності до вчинення кримінального правопорушення, суд залишає цивільний позов потерпілого без розгляду.

Долю речових доказів слід визначити у відповідності до ст. 100 КПК України.

Процесуальні витрати за проведення експертиз стягненню з ОСОБА_3 не підлягають, у зв'язку з тим, що його виправдано.

Запобіжний захід у вигляді особистого зобов'язання залишити до набрання вироком законної сили.

Враховуючи обставини справи і результати судового слідства по ній суд постановляє виправдувальний вирок.

Керуючись ст. 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 року (зі змінами та доповненнями внесеними Протоколом №11 від 11.05.1994 року, Протоколом №14 від 13.05.2004 року), ст. 62 Конституції України, ст. ст. 17, 373, 374 КПК України, суд,–

УХВАЛИВ:

ОСОБА_3, ІНФОРМАЦІЯ_1, визнати невинуватим у пред'явленому обвинуваченні у скоєнні злочину, передбаченого ч.3 ст. 185 КК України та виправдати на підставі п.2 ч.1 ст. 373 КПК України у зв'язку з недоведеністю вчинення ним злочину, передбаченого ч. 3 ст. 185 КК України.

Цивільний позов ОСОБА_2 про відшкодування матеріальної шкоди, залишити без розгляду.

Запобіжний захід ОСОБА_3 у вигляді особистого зобов'язання залишити без змін до набрання вироком законної сили

Речові докази: барсетку чорного кольору, фотокартку- знаходяться на зберіганні у потерпілого ОСОБА_2 повернути ОСОБА_2, електронасос перебуває на зберіганні у камері зберігання речових доказів суду повернути ОСОБА_2

Вирок набирає законної сили після закінчення строку подання апеляційної скарги, якщо таку скаргу не було подано. У разі подання апеляційної скарги вирок, якщо його не скасовано, набирає законної сили після ухвалення рішення судом апеляційної інстанції.

Вирок може бути оскаржено до Апеляційного суду Запорізької області через Орджонікідзевський районний суд м. Запоріжжя протягом тридцяти днів з моменту його проголошення.

Учасники судового провадження мають право отримати в суді копію вироку, мають право на ознайомлення з журналом судового засідання та подання на нього письмових зауважень.

Учасники судового провадження протягом строку апеляційного оскарження мають право заявити клопотання про ознайомлення з матеріалами кримінального провадження.

ОСОБА_3 та прокурору копія вироку вручається негайно після його проголошення.

Учаснику судового провадження, який не був присутнім в судовому засіданні, копія судового рішення надсилається не пізніше наступного дня після ухвалення.

4.13. Рішення Апеляційного суду Хмельницької області від 19 травня 2015 року, справа № 683/1765/14-к, суддя Ковтун В. П.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/44307325

Вироком Старокостянтинівського районного суду Хмельницької області від 27 серпня 2014 року

ОСОБА_1, ІНФОРМАЦІЯ_1, уродженця м. Бежецьк Тверської області Російської Федерації, росіянина, громадянина Російської Федерації, зареєстрованого та проживаючого АДРЕСА_1, з середньою спеціальною освітою, приватного підприємця, одруженого, на утриманні має одну неповнолітню дитину, раніше судимого вироком Демидівського районного суду Рівненської області від 11.06.2012 року, з урахуванням ухвали апеляційного суду Рівненської області від 23.10.2012 року за ч.3 ст. 27, ч.3 ст. 185 КК України до 3 років 8 місяців позбавлення волі, на підставі ст. 75 КК України звільнений від відбування покарання з іспитовим строком на 2 роки,

- засуджено за ч.1 ст. 263 КК України до покарання у виді позбавлення волі строком на 4 роки;

- виправдано за фактом зберігання без передбаченого законом дозволу частини пістолета марки «Brawning Mod.1922» (рамка з рукояткою, затвор, спускова тяга, шептало).

На підставі ст. 71 КК України шляхом часткового приєднання невідбутої частини покарання за вироком Демидівського районного суду Рівненської області від 11.06.2012 року, зміненого ухвалою апеляційного суду Рівненської області від 23.10.2012 року, ОСОБА_1 остаточно призначено покарання у виді позбавлення волі строком на 4 роки 6 місяців.

Перебуває під вартою.

Строк відбуття покарання рахується з 27 серпня 2014 року.

Ухвалено стягнути з ОСОБА_1 на користь держави 1769 грн. 04 коп. процесуальних витрат за проведення судових експертиз.

Речові докази: самозарядний пістолет системи Борхарда-Люгера «Р-08» 1937 року випуску, виробництва Німеччини; 25 набоїв, 10 гільз та 10 куль до нарізної стрілецької вогнепальної зброї – 9 мм. зразка 08 «Парабелум»; карабін зразка 1938 року, калібру 7,62 мм., виробництва Іжевського механічного заводу; частини пістолета марки «Brawning Mod.1922» (рамка з рукояткою, затвор, спускова тяга, шептало) ухвалено знищити.

За вироком суду ОСОБА_1 визнано винним та засуджено за те, що він восени 2008 року на вул. 1-Травня в м. Старокостянтинові Хмельницької області безоплатно, незаконно придбав у невстановленої слідством особи пістолет системи Борхарда-Люгера «Р-08» та 38 набоїв до нього, які в подальшому привіз до свого домогосподарства за місцем проживання АДРЕСА_1, де зберігав їх без передбаченого законом дозволу.

Крім цього, ОСОБА_1 приблизно зимою 2009 року при невстановлених слідством обставинах та у невстановленому місці придбав карабін марки «Мосіна» калібру 7,62 мм., який перевіз до місця свого проживання АДРЕСА_1, де зберігав у підсобному приміщенні без передбаченого законом дозволу.

30 квітня 2014 року близько 19 години вищевказаний пістолет марки «Парабелум П-8» калібру 9 мм., 38 бойових набоїв до цього пістолету калібру 9 мм. та карабін марки «Мосіна» калібру 7,62 мм. ОСОБА_1 помістив до автомобіля марки «Хюндай Матрікс», д.н. НОМЕР_1, що належить його дружині ОСОБА_4, яким поїхав в напрямку міста Хмельницького, де зупинився поблизу кафе-бару «Гурман» на автодорозі «Житомир-Чернівці-Тереблече» неподалік с. Григорівка Старокостянтинівського району. Цього ж дня о 20 год. 20 хв. під час огляду вказаного вище автомобіля з відповідного письмового дозволу ОСОБА_1 була виявлена та вилучена працівниками міліції вищевказана вогнепальна зброя та бойові припаси, а саме: пістолет, який згідно висновку експерта №47-6 від 02.06.2014 року є короткоствольною нарізною вогнепальною зброєю – самозарядним пістолетом системи Борхарда-Люгера «Р-08» 1937 року випуску, виробництва Німеччини; 38 набоїв, які є боєприпасами до нарізної стрілецької вогнепальної зброї – 9 мм., зразка 08 «Парабелум» та карабін марки «Мосіна» калібру 7,62 мм., який згідно висновку експерта №48-6 від 05.05.2014 року є нарізною вогнепальною зброєю, карабіном зразка 1938 року, калібру 7,62 мм., НОМЕР_2 (на затворі) та НОМЕР_3 (на кришці магазинної коробки), виробництва Іжевського механічного заводу.

В своїй спільній апеляційній скарзі засуджений ОСОБА_1 та його захисник Гіппіус О.Б., вважаючи вирок місцевого суду незаконним, вказують на те, що працівники міліції під час затримання та обшуку засудженого не склали протоколів вказаних процесуальних дій, без перекладача склали протокол огляду місця події, не запропонували запросити на місце події чи до районного відділу міліції адвоката, у районному відділі міліції без перекладача і без захисника у складі оперативних працівників та слідчого, у тому числі письмово, українською мовою опитали і без постанови суду вчинили обшук житла ОСОБА_1 Також вважають, що суд першої інстанції дав неправильну оцінку діям засудженого щодо добровільності здачі ним зброї, зважаючи на наявність письмової заяви про добровільну здачу ОСОБА_1 зброї та добровільної її видачі ним самим. Тому просять скасувати вирок місцевого суду та звільнити ОСОБА_1 від кримінальної відповідальності за ч.1 ст. 263 КК України на підставі ч.3 ст. 263 КК України.

З'ясувавши обставини справи та здійснивши перевірку їх доказами, заслухавши доповідача, міркування прокурора про необхідність залишення вироку місцевого суду без змін, обґрунтування засудженого ОСОБА_1 та його захисника на підтримку їх апеляційної скарги, колегія суддів приходить до висновку, що апеляційна скарга підлягає задоволенню з наступних підстав.

Згідно із вимогами ст. 9 КПК України під час кримінального провадження слідчий, працівник оперативного підрозділу правоохоронних органів зобов'язані неухильно додержуватися вимог Кримінального процесуального кодексу України та вимог інших актів законодавства.

За змістом ст. ст. 6, 8 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» та ст. 271 КПК України за наявності достатніх підстав вважати, що готується вчинення або вчиняється тяжкий злочин, оперативний підрозділ УБОЗ УМВС України в Хмельницькій області зобов'язаний був після отримання інформації про незаконне зберігання та перевезення ОСОБА_1 нарізної вогнепальної зброї (т.2 а.с.7) завести оперативно-розшукову справу і здійснити контроль за вчиненням злочину у формі контрольованої та оперативної закупки.

Слідчий відповідно до приписів ст. 214 КПК України після отримання з будь-якого джерела відомостей, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення, зобов'язаний внести їх до Єдиного реєстру досудових розслідувань та розпочати розслідування.

Здійснення досудового розслідування до внесення відомостей до ЄРДР або без такого внесення не допускається.

Проте зазначених вимог цих законів у даному кримінальному провадженні не було дотримано, що призвело і до порушення права обвинуваченого на захист.

З матеріалів провадження очевидно вбачається, що до затримання ОСОБА_1 оперативні працівники УБОЗ УМВС України в Хмельницькій області мали достатньо часу для здійснення контрольованої та оперативної закупки зброї, але вони лише підбурили обвинуваченого до зупинки саме у тому місці, до якого ними заздалегідь був задіяний відділ швидкого реагування «Сокіл». Такий висновок ґрунтується на тому, що відстань від місця постійної дислокації ВШР «Сокіл» до місця затримання становить понад 40 км., а для його задіяння необхідно здійснити ряд організаційних заходів.

Також встановлено, що фактичне затримання ОСОБА_1 відбулось близько 17 години за участю ВШР «Сокіл». Показання його в цій частині прокурором не спростовані, підтверджені свідком ОСОБА_4, а свідки ОСОБА_5 та ОСОБА_6 щодо обставин затримання давали неконкретні показання та намагались приховати участь спецпідрозділу.

Доказом участі бійців спецпідрозділу «Сокіл» у затриманні ОСОБА_1 є телеграма чергової частини Старокостянтинівського райвідділу міліції на адресу УМВС України в Хмельницькій області (т.2 а.с. 4), а інформація т.в.о. начальника цього управління про їх непричетність до затримання обвинуваченого лише свідчить, що такий спецпідрозділ задіювався незаконно.

Колегія суддів, оцінивши надані прокурором докази, приходить до висновку. що вони є недопустимими.

Частиною 3 статті 214 КПК України дозволено до внесення відомостей до ЄРДР проводити лише огляд місця події, але вони мають негайно вноситись після завершення огляду.

За даними відповідного протоколу в дійсності мав місце огляд не місця події, а іншого володіння особи, який потрібно було проводити за правилами проведення обшуку, тобто лише на підставі ухвали слідчого судді, як того вимагає ч.2 ст. 237 КПК України,і лише після внесення відповідних відомостей до ЄРДР.

З цих же міркувань незаконним є огляд будинку за місцем проживання ОСОБА_1 та ще й на підставі сфальсифікованого рапорту оперуповноваженого карного розшуку ОСОБА_7, який проводився іншим слідчим ОСОБА_9, оскільки на той час слідчий ОСОБА_8 вже протягом декількох годин проводив слідчі дії за участю обвинуваченого.

Пунктом 4 частини 2 ст. 52 КПК України передбачена обов'язкова участь захисника щодо особи, яка не володіє мовою, якою ведеться кримінальне провадження, з моменту встановлення цього факту.

Процесуальні дії по фактичному обшуку автомобіля ОСОБА_1 слідчий розпочав 30.04.2014 року о 20 годині 20 хвилин (т.2 а.с.9). На цей час вже було відомо, що затриманий ОСОБА_1 є громадянином Російської Федерації, про що свідчить зміст вже згаданої телеграми Старокостянтинівського райвідділу на адресу УМВС України в Хмельницькій області.

При цьому прокурором не спростовані доводи ОСОБА_1 про те, що він повідомив слідчого про неволодіння ним українською мовою, як і незаконність його утримання в райвідділі міліції протягом тривалого часу (без відповідної реєстрації).

Крім цього, колегія суддів не погоджується із доводами прокурора про розуміння та володіння ОСОБА_1 українською мовою, оскільки ще на досудовому слідстві і слідчий, і процесуальний прокурор визнали за необхідне складати процесуальні документи як українською, так і російською мовами.

У зв'язку із незабезпеченням обов'язкової участі захисника з моменту затримання ОСОБА_1 30.04.2014 року та наявної інформації про його громадянство іншої держави колегія суддів визнає всі докази, що були отриманні до 04.05.2014 року, недопустимими.

Такі висновки відповідають і практиці Європейського суду з прав людини. Зокрема, у справі «Юрій Волков проти України» № 45872/06 від 19.03.2014 року «...Суд, відмічаючи особливу вразливість обвинуваченого на початкових етапах провадження, коли він потрапляє у стресову ситуацію і одночасно має справу з дедалі складнішими положеннями кримінального законодавства, послідовно вказував, що забезпечення доступу до захисника на ранніх етапах є процесуальною гарантією права не свідчити проти себе та основною гарантією недопущення жорстокого поводження» У справі «Бортнік проти України» № 39582/04 від 27.01.2011 року «... Суд наголошує на важливості стадії розслідування для підготовки кримінального провадження, оскільки докази, отримані під час цієї стадії, визначають рамки, в яких правопорушення, щодо вчинення якого було пред'явлено обвинувачення, буде розглядатись в суді першої інстанції. Таким чином, пункт 1 статті 6 Конвенції вимагає, як правило, щоб доступ до захисника надавався з першого допиту підозрюваного, здійснюваного працівниками органів внутрішніх справ, якщо неможливо продемонструвати з посиланням на конкретні обставини справи, що існують неспростовні підстави для обмеження такого права. Право на захист буде в принципі непоправно порушено, якщо при засудженні судом використовуватимуться зізнавальні покази, отримані працівниками органів внутрішніх справ під час допиту без участі захисника»

Протягом досудового розслідування та судового розгляду ОСОБА_1 постійно стверджував, що на пропозицію працівника міліції на ім'я Роман прийняв рішення про добровільну здачу вогнепальної зброї, а тому 30.04.2014 року біля 17 години виїхав з м. Старокостянтинова до м. Хмельницького. Для убезпечення себе від можливого затримання працівниками міліції написав заяву про добровільну здачу цієї зброї, оскільки знав, що органами внутрішніх справ проводиться відповідний місячник.

Про наявність такої заяви було відомо слідчому ОСОБА_8, про що він показав суду ще першої інстанції, але вилучення її не проводив, оскільки ОСОБА_1 не був затриманий і мав можливість написати її пізніше.

Колегія суддів вважає такі показання слідчого лише припущеннями.

З даних протоколу огляду вбачається, що 17.05.2014 року з автомобіля «Хюндай Матрікс», яким

30.04.2014 року керував ОСОБА_1, було вилучено його заяву про добровільну здачу пістолета та карабіна.

Прокурором в судовому засіданні не спростовані ці доводи засудженого і не надані докази про те, що ця заява була писана вже після того, як ОСОБА_1 було звільнено з райвідділу. Вилучення ж її відбувалось в період, коли ОСОБА_1 перебував під вартою.

Згідно із ч.3 ст. 263 КК України звільняється від кримінальної відповідальності особа, яка вчинила злочин, передбачений частинами першою або другою цієї статті, якщо вона добровільно здала органам влади зброю, бойові припаси, вибухові речовини або вибухові пристрої.

Пленум Верховного Суду України в п.28 свої постанови «Про практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами» від 26.04.2002 року №3 роз'яснив, що під добровільною здачею органам влади зброї, бойових припасів, вибухових речовин або вибухових пристроїв необхідно розуміти такі дії, коли особа, маючи можливість і надалі зберігати будь-які із зазначених предметів, незалежно від мотивів за власним бажанням передає його відповідному державному органу.

Відповідно до ч.1 ст. 44 КК України особа, яка вчинила злочин, звільняється від кримінальної відповідальності у випадках, передбачених цим Кодексом.

З п. 12 роз'яснення Пленуму Верховного Суду України «Про практику застосування судами України законодавства про звільнення особи від кримінальної відповідальності» від 23 грудня 2005 року №12 слідує, що у випадках передбачення в нормі Особливої частини Кримінального кодексу України спеціальних підстав звільнення від кримінальної відповідальності за наявності обставин, передбачених конкретною нормою закону, суд зобов'язаний звільнити відповідних осіб від кримінальної відповідальності.

Враховуючи неспростованість стороною обвинувачення вищевикладених показань ОСОБА_1 про виникнення у нього наміру добровільно здати правоохоронним органам вогнепальну зброю ще до моменту затримання, які він послідовно давав як в судовому засіданні першої інстанції, так і в апеляційній інстанції, та з огляду на наявність в матеріалах кримінального провадження його письмової заяви про добровільну здачу ним пістолета та карабіну, датовану 30.04.2014 року, а також і тієї обставини, що на той день ще тривав оголошений місячник по добровільній здачі зброї, колегія суддів приходить до висновку про необхідність звільнення останнього від кримінальної відповідальності за ч.1 ст. 263 КК України на підставі ч.3 ст. 263 КК України.

Відповідно до п.1 ч.2 ст. 284 КПК України кримінальне провадження закривається судом у зв'язку зі звільненням особи від кримінальної відповідальності, а згідно із ст. 417 КПК України суд апеляційної інстанції, встановивши обставини, передбачені статтею 284 цього Кодексу, скасовує обвинувальний вирок чи ухвалу і закриває кримінальне провадження.

Виходячи із змісту ч.2 ст. 124 КПК України документально підтверджені витрати на залучення експерта суд стягує з обвинуваченого на користь держави лише у разі ухвалення обвинувального вироку, тому процесуальні витрати за проведення судових експертиз слід віднести на рахунок держави.

Долю речових доказів необхідно вирішити у відповідності до вимог ст. 100 КПК України і передати дозвільній системі УМВС України в Хмельницькій області.

На підставі вищевикладеного, керуючись ст. ст. 404, 407, 417 КПК України, колегія суддів, –

ПОСТАНОВИЛА:

Апеляційну скаргу засудженого ОСОБА_1 та його захисника – адвоката Гіппіуса О.Б. задовольнити.

Вирок Старокостянтинівського районного суду Хмельницької області від 27 серпня 2014 року щодо ОСОБА_1 скасувати.

Звільнити ОСОБА_1 від кримінальної відповідальності за ч. 1 ст. 263 КК України на підставі ч. 3 ст. 263 КК України а кримінальне провадження №12014240220000286 закрити.

ОСОБА_1 звільнити з-під варти із зали суду негайно.

Процесуальні витрати за проведення судових експертиз у сумі 1769 грн. 04 коп. віднести на рахунок держави.

Речові докази: самозарядний пістолет системи Борхарда-Люгера «Р-08» 1937 року випуску, виробництва Німеччини; 25 набоїв, 10 гільз та 10 куль до нарізної стрілецької вогнепальної зброї – 9 мм. зразка 08 «Парабелум»; карабін зразка 1938 року, калібру 7,62 мм., виробництва Іжевського механічного заводу; частини пістолета марки «Brawning Mod.1922» (рамка з рукояткою, затвор, спускова тяга, шептало) – передати дозвільній системі УМВС України в Хмельницькій області.

Ухвала може бути оскаржена в касаційному порядку шляхом подачі касаційної скарги до Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ протягом трьох місяців з дня її проголошення.

4.14. Рішення Апеляційного суду Миколаївської області від 03 квітня 2013 року, справа № 1412/5050/12, судді: Погорєлова Г.М., Маркова Т.О., Міняйло М.П.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/51490137

у відкритому судовому засіданні в м. Миколаєві матеріали кримінальної справи за апеляцією прокурора Заводського району м. Миколаєва ОСОБА_5, який затвердив обвинувальний висновок, на вирок Заводського районного суду м. Миколаєва від 27 грудня 2012 р., яким ОСОБА_3, ІНФОРМАЦІЯ_1, уродженець ІНФОРМАЦІЯ_2, ІНФОРМАЦІЯ_3, не працюючий, мешкає в АДРЕСА_1, раніше судимий 01.09.2004 р. Ленінським районним судом м. Миколаєва за ст. 187 ч.2 КК України на 7 років позбавлення волі, Указом Президента України від 25.07.2008 р. помилуваний, строк покарання зменшений до 6 років 6 місяців позбавлення волі, звільнений 27.08.2008 р. за постановою Вознесенського міського суду Миколаївської області від 19.08.2008 р. умовно-достроково на 2 роки 5 днів засуджений за ст. 309 ч.1 КК України на 2 роки позбавлення волі.

На підставі ст. 75 КК України звільнений від відбування покарання з випробуванням протягом 2 років, з покладенням на нього обов'язків не виїжджати за межі України без дозволу кримінально-виконавчої інспекції, повідомляти її про зміну місця проживання, періодично з'являтися для реєстрації в кримінально-виконавчій інспекції відповідно до п.п. 2,3,4 ч.1 ст. 76 КК України.

За ст. 186 ч.2 КК України ОСОБА_3 виправдано за недоведеністю участі у вчиненні злочину на підставі ч.4 ст. 327 КПК України 1960 р.

Постановлено стягнути з засудженого на користь НДЕКЦ при УМВС України в Миколаївській області 588 грн. витрати на проведення судово-хімічної експертизи.

Також вирішено питання щодо речового доказу у справі.

Згідно з вироком ОСОБА_3 визнано винним в тому, що 26.03.2012 р., приблизно о 16 год., в м. Миколаєві, на зупинці громадського транспорту «вул. Васляєва» він придбав у невстановленої досудовим слідством особи 2 упаковки таблеток «Тефедрин», за допомогою яких за місцем свого проживання в ІНФОРМАЦІЯ_4 незаконно виготовив для особистого вживання небезпечний наркотичний засіб, який містить особливо небезпечний наркотичний засіб ефедрон (меткатинон) у складі рідини 0,05 гр. та прекурсор, обіг якого обмежено ефедрин (псевдоефедрон) у складі рідини 0,018 гр.

Того ж дня під час особистого огляду затриманого у нього вилучено 2 медичних шприца, об'ємом 20 мл., у яких знаходилася вказана рідина.

Крім того, органами досудового слідства ОСОБА_3 пред'явлено обвинувачення у вчиненні 3-х епізодів грабежів в м. Миколаєві, а саме:

- 18.01.2012 р., приблизно о 02 год. 30 хв., біля будинку № 27 по вул. Бутоми, він із застосуванням фізичного насильства, яке не є небезпечним для життя та здоров'я потерпілої у виді нанесення удару рукою в область голови ОСОБА_6, відкрито заволодів її майном на загальну суму 1650 грн.

- 09.03.2012 р., приблизно о 09 год. 20 хв., біля будинку № 9-а по вул. Дачній, він без застосування насильства повторно відкрито викрав майно ОСОБА_7 на загальну суму 1680 грн.

- 22.03.2012 р., приблизно о 04 год. 55 хв., біля будівлі СШ № 57, розташованої по вул. Лазурній, 46, перебуваючи в стані алкогольного сп'яніння, він шляхом ривка, без застосування фізичного насильства, повторно викрав майно ОСОБА_4 на загальну суму 770 грн., в тому числі мобільний телефон «Самсунг Е 1150».

Зазначені дії органами досудового слідства кваліфіковані за ст. 186 ч.2 КК України.

Виправдовуючи ОСОБА_3 за недоведеністю участі у вчиненні вказаного злочину, суд у вироку навів докази, які викладені в обвинувальному висновку на підтвердження зазначеного обвинувачення та надав їм оцінку.

Зокрема, вказав, що потерпілі ОСОБА_6, ОСОБА_7, ОСОБА_4 не впізнали ОСОБА_3 і не змогли підтвердити його участі у вчиненні грабежу.

Свідки ОСОБА_8, ОСОБА_9 підтвердили суду факт перебування в них вдома ОСОБА_3 з початку березня 2012 р. до 26.03.2012 р. у зв'язку з травмою ноги через яку він не міг вільно пересуватися.

Суд також зазначив про відсутність підстав, передбачених ст. 306 КПК України 1960 р., для оголошення в судовому засіданні показань свідка ОСОБА_10 під час досудового слідства. Вказав на використання судом усіх можливостей для виклику свідка до суду, на невжиття стороною обвинувачення заходів для доставляння свідка, на показання якого є посилання в обвинувальному висновку, на відсутність заперечень з боку сторони обвинувачення проти закінчення розгляду справи без допиту цього свідка.

Суд послався, що показання ОСОБА_3 на досудовому слідстві, не підтверджуються жодним іншим доказом. Від них він відмовився одразу після того, як представ перед судом. Тому у суду є серйозні підозри, що ці підписані свідчення були здобуті всупереч його волі. Зважаючи на викладене та на те, що з тексту постанови від 12.07.2012 р. вбачається про не проведення адекватного розслідування тверджень підсудного стосовно здобуття його свідчень незаконними методами, суд дійшов висновку, що використання таких свідчень на судовому розгляді порушує право ОСОБА_3 на мовчання та право не свідчити проти себе (рішення Європейського суду з прав людини № 32092 від 12.06.2008 р. «Яременко проти України»).

На думку суду, не є прямими доказами вини підсудного протокол впізнання ОСОБА_10 ОСОБА_3 як особи, що продала йому телефон і окуляри та протоколи виїмки у ОСОБА_10 і огляду зазначеного майна.

На підставі викладеного суд дійшов висновку, що сторона обвинувачення не надала суду жодного доказу, який би підтвердив участь ОСОБА_3 у вчиненні злочину у відношенні потерпілих ОСОБА_6, ОСОБА_7, ОСОБА_4

В апеляції та змінах до неї прокурор Заводського району м. Миколаєва ОСОБА_5, який затвердив обвинувальний висновок, просить скасувати вирок в частині виправдання ОСОБА_3 за ст. 186 ч.2 КК України. Постановити новий вирок, яким визнати ОСОБА_3 винним у вчиненні зазначеного злочину, призначити покарання у виді 5 років позбавлення волі, і таке ж покарання на підставі ст. 70 ч.1 КК України за сукупністю злочинів, передбачених ст. ст. 309 ч.1, 186 ч.2 КК України.

Докладно наводить зміст вироку та висновки суду. Обґрунтованість засудження ОСОБА_3 за ст. 309 ч. 2 КК України апелянт не оспорює.

В частині виправдання ОСОБА_3 за ст. 186 ч. 2 КК України апелянт наводить, що суд належним чином не оцінив сукупність доказів, зібраних у справі та досліджених в судовому засіданні, а висновки суду, викладені у вироку, не відповідають фактичним обставинам справи і не умотивовані.

Посилається на визнання вини ОСОБА_3 на допитах як підозрюваного (а.с.27–28) і як обвинуваченого (а.с. 34–35,81–82,154–155) та зазначає, що ОСОБА_3 докладно повідомляв про вчинений ним злочин.

Вважає, що доказами вини ОСОБА_3 є показання потерпілих ОСОБА_6, ОСОБА_7, ОСОБА_4, свідка ОСОБА_10, а також протокол впізнання ОСОБА_11 ОСОБА_3, як особи, що продала йому мобільний телефон і окуляри (а.с.20), протокол виїмки у ОСОБА_10 цього майна (а.с.38) та протокол його огляду (а.с.109-110). Посилається, що ці докази суд не узяв до уваги без зазначення причини.

Вказує, що потерпілі не змогли впізнати особу, яка їх пограбувала, оскільки це сталося у темний час доби.

За змістом апеляції вважає доказом причетності ОСОБА_12 до злочину його попередню судимість за ст. 187 ч. 2 КК України, оскільки цей злочин є однорідним зі злочином, передбаченим ст. 186 ч.2 КК України. Зазначає й те, що ОСОБА_12 характеризується посередньо, перебуває на профілактичному обліку в обласному наркологічному диспансері, вчинив злочин в стані алкогольного сп'яніння.

Вказує, що прокурор на законних підставах наполягав в суді на оголошенні показань свідка ОСОБА_10 на досудовому слідстві у зв'язку з наданням працівниками міліції рапортів про неможливість встановити місця перебування свідка. Зазначає, що прокурор дійсно не заперечував проти закінчення судового слідства без допиту цього свідка, але стверджує, що на закінченні судового слідства наполягав суд.

Вказує на необхідність критичної оцінки показань свідків ОСОБА_8, ОСОБА_9, які є родичами ОСОБА_13 та заінтересовані у справі.

Наводить, що прокуратурою Заводського району м. Миколаєва проведена перевірка заяви ОСОБА_3 про застосування незаконних методів слідства, за результатами якої винесена постанова від 12.07.2012 р. про відмову в порушенні кримінальної справи у відношенні працівників Заводського РВ ММУ УМВС України в Миколаївській області. Вказана постанова не оскаржена, не скасована, проігнорована судом.

Заслухавши доповідь судді, пояснення прокурора Брек Г.С., яка брала участь в стадії завершення апеляційного розгляду справи та не підтримала апеляцію прокурора, заперечення на апеляцію засудженого ОСОБА_3, який просив вирок в частини його виправдання за ст. 186 ч.2 КК України залишити без зміни, про-

вівши частково судове слідство, вивчивши матеріали кримінальної справи та обговоривши доводи апеляції, колегія суддів вважає, що апеляція не підлягає задоволенню з наступних підстав.

Обґрунтованість засудження ОСОБА_3 за ст. 309 ч.1 КК України апелянтом не оспорюється і вирок в цій частині апеляційним судом не перевіряється.

Висновки суду 1 інстанції стосовно недоведеності участі ОСОБА_3 у вчиненні злочину, передбаченого ст. 186 ч.2 КК України, є законними, обґрунтованими та належним чином умотивовані у вироку.

Одним з основаних доводів апелянта є посилання на визнавальні показання самого ОСОБА_3 як підозрюваного та як обвинуваченого під час досудового слідства, в яких він вказував на вчинення ним пограбувань ОСОБА_6 18.01.2012 р., ОСОБА_7 09.03.2012 р., ОСОБА_4 22.03.2012 р. (а.с. 27–28,34–35,81–82, 154–155).

Проте, відповідно до вимог ч.2 ст. 73, ч. 2 ст. 74 КПК України 1960 р., показання підозрюваного, обвинуваченого, в тому числі й такі, в яких він визнає себе винним, підлягають перевірці. Визнання підозрюваним, обвинуваченим своєї вини може бути покладено в основу обвинувачення лише при підтвердженні цього визнання сукупністю доказів, що є у справі.

Згідно з ч. 3 ст. 63 Конституції України обвинувачення не може ґрунтуватися на доказах, одержаних незаконним шляхом, а також на припущеннях. Усі сумніви щодо доведеності вини особи тлумачаться на її користь.

Як вбачається із матеріалів кримінальної справи, в судовому засіданні ОСОБА_3 відмовився від цих показань та заявив, що вони одержані внаслідок застосування незаконних методів слідства.

За результатами перевірки вказаної заяви в порядку ст. 97 КПК України 1960 р., проведеної за постановою суду від 26.06.2012 р., постановою прокурора прокуратури Заводського району м. Миколаєва від 12.07.2012 р. відмовлено в порушенні кримінальної справи у відношенні невстановлених осіб Заводського РВ ММУ УМВС України Миколаївської області за відсутністю складу злочинів, передбачених ст. ст. 364 ч.1, 365 ч.2 КК України (а.с.235–236). Прокурор в цій постанові вказує на не підтвердження факту отримання тілесних ушкоджень ОСОБА_3 від працівників зазначеного райвідділу міліції.

Посилаючись в обґрунтування апеляції на результати перевірки заяви ОСОБА_3, прокурор зазначає, що дана постанова не оскаржена, не скасована, проігнорована судом.

Однак, згідно з роз'ясненнями, які містяться в п. 11 постанови Пленуму Верховного Суду «Про практику застосування судами України законодавства, що регулює повернення кримінальних справ на додаткове розслідування» від 11.02.2005 р. № 2, результати перевірки заяви обвинуваченого чи підсудного про застосування щодо нього незаконних методів слідства не є обов'язковими для суду і підлягають оцінці разом з іншими доказами.

Під час проведення судового слідства в апеляційній інстанції отримано повідомлення Миколаївського СІЗО від 15.03.2013 р. за № 20/14-365, згідно з яким при поміщенні ОСОБА_3 до цієї установи 30.03.2012 р. у нього виявлені тілесні ушкодження в області лоба – садно 1,0х2,0 см. під струпом, в правій та лівій поперекових областях – по одному синцю фіолетово-жовтого кольору розмірами 10,0х10,0 см. та 10,0х8,0 см. відповідно.

За матеріалами кримінальної справи як підозрюваного ОСОБА_3 затримано 26.03.2012 р. о 23 год. 20 хв. (а.с. 21).

Крім того, за повідомленням цієї установи від 19.03.2013 р. за № 20/2/3-365, ОСОБА_3 утримувався в СІЗО з 03.04. по 22.11.2012 р. В його особовій справі відсутня інформація щодо вручення йому копії постанови прокуратури Заводського району м. Миколаєва від 12.07.2012 р.

Зазначені фактичні дані свідчать на користь заяви ОСОБА_3 про застосування до нього незаконних методів слідства та підтверджують його показання в апеляційному суді стосовно того, що спочатку працівники слідчого ізолятору відмовилися поміщати його в цю установу після проведеного медичного огляду. Також є обґрунтованими твердження ОСОБА_3 стосовно неотримання ним копії постанови за результатами перевірки його заяви про застосування до нього незаконних методів слідства.

Враховуючи викладене, колегія суддів вважає перевірку вказаної заяви ОСОБА_3 проведеною вкрай поверхово та формально, а її результати сумнівними, оскільки ОСОБА_3 прямо посилався на виявлення у нього тілесних ушкоджень при поміщенні до СІЗО після його затримання та утримання в ізоляторі тимчасового тримання, а відомості з цього приводу витребувані не були. Крім того, копія постанови від 12.07.2012 р. йому взагалі прокуратурою не направлялася, що позбавило його можливості оскаржити прийняте рішення.

Беручи до уваги, що ОСОБА_3 відмовився від своїх визнавальних показань одразу після того, як представ перед судом та що не проведено адекватного розслідування його тверджень про здобуття його свідчень незаконними методами, суд 1 інстанції дійшов правильного висновку стосовно наявності серйозної підозри щодо отримання свідчень від ОСОБА_3 на досудовому слідстві всупереч його волі та що використання таких свідчень на судовому розгляді порушує його право на мовчання та право не свідчить проти себе.

Колегія суддів також виходить з того, що право обвинуваченого не свідчити проти себе та не давати показань є загальновизнаними міжнародними стандартами та складовими гарантованого ст. 6 Конвенції про захист прав і основаних свобод людини (Рим, 1950 р.) права на справедливий суд. Вони захищають його від неналежного примусу з боку слідчих органів, сприяючи таким чином уникненню помилок при здійсненні правосуддя (рішення Європейського суду з прав людини № 32092 від 12.06.2008 р. «Яременко проти України»).

Наведене спростовує доводи апелянта в цій частині.

В апеляційному суді досліджений протокол від 17.05.2012 р. відтворення обстановки і обставин події з ОСОБА_3, згідно з яким він вказував на вчинення ним пограбувань трьох жінок (а.с.139–144). Однак, даний протокол взагалі не містить конкретних відомостей про обставини пограбувань, що свідчить про формальність проведеної слідчої дії. При цьому, визнання ОСОБА_3 лише фактів пограбувань є похідним від його показань на досудовому слідстві, від яких він одразу відмовився в суді 1 інстанції.

За таких обставин фактичні дані, які містяться в зазначеному протоколі, не є доказом вини ОСОБА_3 Клопотання про допит в апеляційному суді як свідків ОСОБА_14 та ОСОБА_15 (понятих при проведенні даної слідчої дії) прокурором знято.

Суд 1 інстанції надав правильну оцінку показанням потерпілих ОСОБА_6, ОСОБА_7, ОСОБА_4, які вказали про їх пограбування невідомою особою. В судовому засіданні вони не змогли підтвердити причетність ОСОБА_3 до грабежів. Аналогічні показання потерпіла ОСОБА_4 надала і в апеляційному суді. Тому їх показання участі ОСОБА_3 у вчиненні злочину не підтверджують.

По епізодам пограбування ОСОБА_6 18.01.2012 р. та ОСОБА_7 09.03.2012 р. в обвинувальному висновку відсутнє посилання на інші докази вини ОСОБА_3, крім наведених вище його показань на досудовому слідстві та показань потерпілих, яким судом 1 інстанції надана належна оцінка. Стороною обвинувачення не надано інших доказів в цій частині обвинувачення ОСОБА_3 і в судовому засіданні. Можливість отримання додаткових доказів вичерпана.

По епізоду пограбування ОСОБА_4 22.03.2012 р. потерпіла в суді 1 інстанції і в апеляційному суді показала, що частина викраденого мобільний телефон «Самсунг Е 1150» та окуляри для зору в футлярі їй повернута під час досудового слідства.

Судом 1 інстанції та апеляційним судом досліджені докази обвинувачення ОСОБА_3 за цим епізодом грабежу, на які посилається апелянт: протокол впізнання від 26.03.2012 р. ОСОБА_10 ОСОБА_3 як особи, що продала йому мобільний телефон та окуляри (а.с. 20), протокол від 27.03.2012 р. виїмки у ОСОБА_11 зазначеного майна (а.с.38); протокол від 28.04.2012 р. огляду цього майна (а.с.109–110).

Відповідно до вимог ст. 66 ч.1 КПК України 1960 р. слідчий в справах, які перебувають в його провадженні, вправі збирати докази в порядку, встановленому цим Кодексом. Слідчий по розслідуваних ним справах вправі давати органам дізнання доручення про впровадження слідчих дії, що передбачено ст. 114 ч.3 КПК України 1960 р.

Однак в порушення цих вимог закону виїмка у ОСОБА_10 мобільного телефону та окулярів для зору в футлярі здійснена не уповноваженою особою оперативним уповноваженим сектору карного розшуку Заводського РВ ММУ УМВС України в Миколаївській області ОСОБА_16 (а.с.38) за відсутності доручення слідчого на проведення слідчої дії.

Також за відсутності доручення слідчого не уповноваженою особою – оперативним уповноваженим ОСОБА_17 даного райвідділу міліції проведено допит свідка ОСОБА_10, який на досудовому слідстві допитаний лише 1 раз (а.с. 36).

Наведене свідчить, що в розслідуванні кримінальної справи брали участь не уповноважені на те особи, чим істотно порушені права та законні інтереси учасників процесу, поновити які неможливо. Зазначені докази зібрані з істотним порушенням вимог ст. ст. 66 ч.1, 114 ч.3 КПК України 1960 р., а тому апеляційний суд визнає їх недопустимими доказами.

Втрачає доказову силу й визнання слідчим речовими доказами у справі належних потерпілій ОСОБА_4 мобільного телефону «Самсунг Е 1150», окулярів для зору в футлярі (а.с.111) та їх огляд (а.с.109–110), оскільки ці слідчі дії ґрунтуються на недопустимому доказі виїмці цього майна у ОСОБА_10

На ці обставини суд 1 інстанції уваги не звернув, однак вони свідчать на користь прийнятого судом рішення в частині виправдання ОСОБА_3 за ст. 186 ч.2 КК України.

Щодо допиту свідка ОСОБА_10 безпосередньо в судовому засіданні, то як суд 1 інстанції, так і апеляційний суд шляхом ухвалення рішень про привід даного свідка до суду створювали необхідні умови для виконання стороною обвинувачення її процесуальних обов'язків. Однак, за матеріалами кримінальної справи привід даного свідка до суду 1 інстанції не здійснений протягом значного часу 6 місяців (з липня по грудень 2012 р.), а посилання працівників міліції в рапортах на неможливість здійснення приводу через зачинені двері квартири, як і посилання прокурора в апеляції на неможливість встановити місце перебування свідка, є непереконливими.

В апеляційному суді із показань свідка ОСОБА_18О.(працівника міліції, якому було доручено здійснення приводу даного свідка) отримані дані, що свідчать про ухилення свідка ОСОБА_10 від явки до апеляційного суду. На це вказують його свідчення стосовно перебування ОСОБА_10 вдома в березні 2013 р.

Тому відсутні передбачені ст. 306 КПК України 1960 р. підстави для оголошення в судовому засіданні показань свідка ОСОБА_10, даних на досудовому слідстві.

Суд 1 інстанціє обґрунтовано послався на відсутність заперечень з боку сторони обвинувачення щодо закінчення судового слідства у відсутність даного свідка, оскільки така позиція сторони обвинувачення міститься в протоколі судового засідання, зауважень на який не подано.

Оголошення показань свідка ОСОБА_10 порушило б право ОСОБА_3 на справедливий суд, оскільки в такому випадку ОСОБА_3 був би позбавлений можливості поставити запитання свідку та захищатися від пред'явленого йому обвинувачення, основним доказом якого по епізоду пограбування ОСОБА_4 22.03.2012 р. значаться саме показання свідка ОСОБА_10

В апеляційному суді ОСОБА_3 показав, що між ним і ОСОБА_10 існують неприязні відносини, що ОСОБА_10 раніше судимий та обмовляє його. За даними інформаційного центру ОСОБА_10 дійсно засуджений (тричі) за вчинення злочинів, передбачених ст. 122 ч.1, 122 ч.2, 185 ч.1 КК України. Наведене також свідчить про необхідність допиту свідка ОСОБА_10 безпосередньо судом, але стороною обвинувачення не була забезпечена явка свідка обвинувачення як до суду 1 інстанції, так і до апеляційного суду.

ОСОБА_3 також показав суду, що він та ОСОБА_10 раніше були знайомі, спілкувалися. За таких обставин проведення такої слідчої дії як пред'явлення ОСОБА_3 ОСОБА_10 для впізнання не було необхідним у сенсі положень ст. 174 КПК України 1960 р. А відомості, які містяться в протоколі впізнання, фактично є лише показаннями свідка ОСОБА_10, які апеляційним судом визнані недопустимим доказом.

Показання свідків ОСОБА_8 та ОСОБА_9, які суду 1 інстанції підтвердили, що на час пограбування ОСОБА_4 22.03.2012 р. ОСОБА_19 перебував вдома, оскільки не міг вільно пересуватися через травму ноги, стороною обвинувачення не спростовані. Наявність родинних відносин між ОСОБА_3 та цими свідками сама по собі не може свідчити про їх заінтересованість та недостовірність їх показань.

Дані про особу ОСОБА_3 – його судимість за ст. 187 ч.2 КК України, що є однорідним з інкримінованим йому злочином, посередня характеристика, перебування на обліку в наркологічному диспансері, на що також посилається апелянт в обґрунтування своїх вимог, підлягали врахуванню судом лише за умови доведеності вини ОСОБА_3 в інкримінованому злочині.

Тому безпідставні посилання апелянта і в цій частині.

З урахуванням викладеного, судом надана належна оцінка сукупності доказів, які наведені у обвинувальному висновку і досліджені в судовому засіданні, та зроблений правильний висновок про відсутність доказів, які б підтвердили участь ОСОБА_3 у вчиненні пограбувань потерпілих ОСОБА_6, ОСОБА_7, ОСОБА_4 Крім того, під час судового слідства в апеляційній інстанції у зв'язку з виявленням відповідних процесуальних підстав частина доказів обвинувачення визнана недопустимими.

Прийняте судом 1 інстанції рішення в частині виправдання ОСОБА_3 за ст. 186 ч.2 КК України за недоведеністю участі у вчиненні злочину є законним, обґрунтованим та умотивованим.

Керуючись ст. ст. 365, 366 КПК України 1960 р., колегія суддів

УХВАЛИЛА:

Вирок Заводського районного суду м. Миколаєва від 27 грудня 2012 р. у відношенні ОСОБА_3 в частині його виправдання за ст. 186 ч.2 КК України за недоведеністю участі у вчиненні злочину на підставі ч.4 ст. 327 КПК України 1960 р. залишити без зміни, а апеляцію прокурора Заводського району м. Миколаєва ОСОБА_5, який затвердив обвинувальний висновок залишити без задоволення.

4.15. Рішення Городнянського районного суду Чернігівської області від 11 квітня 2011 року, справа № 1-22/11, суддя Криворученко Д. П.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/45008780

Органами досудового слідства ОСОБА_4 обвинувачується в тому, що 27 травня 2009 року, біля 13:00 год. в коридорі Городнянського районного суду Чернігівської області на ґрунті неприязних відносин, що склалися раніше, під час сварки з ОСОБА_2, наніс останній кілька ударів кулаком по голові, від чого ОСОБА_2 отримала тілесні ушкодження у вигляді закритої черепно-мозкової травми, струсу головного мозку, синців та забиття м'яких тканин обличчя, волосяної частини голови, які згідно висновку експерта відносяться до категорії легких тілесних ушкоджень, що спричинили короткочасний розлад здоров'я.

Дії ОСОБА_4 кваліфіковані за ч.2 ст. 125 КК України, як завдання легких тілесних ушкоджень, що спричинили короткочасний розлад здоров'я /а.с.140/.

Обвинувачення пред'явлене ОСОБА_4, відповідно до висновків органів досудового слідства та прокурора, ґрунтується на показаннях потерпілої ОСОБА_2, свідків ОСОБА_5, ОСОБА_6, ОСОБА_7, ОСОБА_8, ОСОБА_9, ОСОБА_10, ОСОБА_11, ОСОБА_12, ОСОБА_13, ОСОБА_14, ОСОБА_15.

Крім того, обвинувачення базується на даних: скарги приватного обвинувачення ОСОБА_2; медичної картки амбулаторної хворої ОСОБА_2; висновку судово-медичної експертизи потерпілої ОСОБА_2 №2248 від 08.12.2009 р.; вироку суду від 05.01.2010 року; висновку додаткової судово-медичної експертизи №940 від 22.06.2010 р.; довідки Городнянської ЦРЛ про лікування потерпілої; протоколами очних ставок між ОСОБА_4 та ОСОБА_2, ОСОБА_6, ОСОБА_5, ОСОБА_7; протоколами відтворення обстановки та обставин події за участю потерпілої ОСОБА_2, свідків ОСОБА_6, ОСОБА_7

По закінченню судового слідства усі учасники судового розгляду не виявили бажання доповнити судове слідство.

В судовому засіданні поставлено на обговорення питання про направлення кримінальної справи на додаткове розслідування з мотивів неправильності досудового слідства, яка не може бути усунута в судовому засіданні.

Прокурор у судовому засіданні висловила думку, що по справі відсутня неправильність досудового слідства, воно проведено повно. На її думку право ОСОБА_4 на захист під час проведення досудового слідства не порушено, оскільки він не мав статусу обвинуваченого, а в судовому засіданні добуто достатньо доказів, що свідчать про винуватість підсудного.

Потерпіла та її представник у судовому засіданні фактично визнали факт порушення вимог кримінально-процесуального законодавства під час проведення досудового слідства, однак вважають, що додаткове розслідування тільки затягне прийняття рішення по цій справі, яка не може знайти свого вирішення вже два роки. Чому слідчий не призначив захисника ОСОБА_4 пояснити не можуть.

Захисник та підсудний у судовому засіданні висловили узгоджену позицію про наявність підстав для проведення по справі додаткового розслідування, оскільки слідчим грубо порушено вимоги кримінально-процесуального законодавства під час досудового слідства, це призвело до порушення права на захист. Кримінальну справу відносно ОСОБА_4 було порушено суддею, потім за вироком його засуджено, ухвалою апеляційного суду цей вирок скасовано і справу направлено на новий розгляд, оскільки ОСОБА_4 потребував захисника.

Постановою суду дану справу направлено прокурору для організації досудового слідства, оскільки ОСОБА_4 необхідно надати захисника-адвоката. ОСОБА_4 мав статус обвинуваченого, однак слідчий його допитував як свідка, проводив очні ставки як зі свідком, призначав та проводив експертизи, а адвоката не призначав. Чомусь була винесена постанова про порушення кримінальної справи за фактом нанесення тілесних ушкоджень ОСОБА_2, потім перед кінцем досудового слідства знову порушено справу відносно ОСОБА_4 і пред'явлено обвинувачення. Усі проведені слідчі дії є незаконними.

Відповідно до положень ст. 59 Конституції України кожен має право на правову допомогу. У випадках, передбачених законом, ця допомога надається безоплатно. Для забезпечення права на захист від обвинувачення та надання правової допомоги при вирішенні справ у судах та інших державних органах в Україні діє адвокатура.

Частина 3 стаття 62 Конституції України наголошує, що обвинувачення не може ґрунтуватися на доказах, одержаних незаконним шляхом, а також на припущеннях.

Стаття 61 Конвенції про захист прав людини та основних свобод проголошує, що кожна людина, обвинувачена у вчиненні кримінального злочину, має якнайменш такі права: a) бути негайно і детально поінформованою зрозумілою для неї мовою про характер і причину обвинувачення проти неї; b) мати достатньо часу й можливостей для підготовки свого захисту; c) захищати себе особисто чи використовувати правову допомогу захисника на свій власний вибір або, якщо вона не має коштів для оплати правової допомоги захисника, одержувати таку допомогу безкоштовно, якщо цього вимагають інтереси правосуддя; d) допитувати свідків, що свідчать проти неї, або вимагати їхнього допиту, а також вимагати виклику і допиту свідків з її сторони на тих самих умовах, що і свідків, які свідчать проти неї.

В пункті 85 Рішення від 12 червня 2008 року «У справі Яременко проти України» Європейський Суд з прав людини зазначив, що хоча і не безумовне право кожного обвинуваченого у кримінальному правопорушенні на ефективний захист адвокатом, призначеним за необхідності офіційно, є одним з основних елементів справедливого судового розгляду. Крім того, стаття 6 може також застосовуватися до того, як справа передана до суду і у тому ступені, у якому справедливості судового розгляду може бути значно зашкоджено попереднім недодержанням її вимог. Спосіб, у який стаття 6 §§ 1 та 3 застосовується під час розслідування, залежить від особливостей процесу та фактів справи. Стаття 6 зазвичай вимагатиме, щоб обвинуваченому було дозволено користуватися допомогою адвоката вже на начальній стадії поліцейського допиту.

Згідно приписів статті 21 КПК України, підозрюваному, обвинуваченому і підсудному забезпечується право на захист. Особа, яка провадить дізнання, слідчий, прокурор, суддя і суд зобов'язані до першого допиту підозрюваного, обвинуваченого і підсудного роз'ясняти їм право мати захисника і скласти про це протокол, а також надати підозрюваному, обвинуваченому і підсудному можливість захищатися встановленими законом засобами від пред'явленого обвинувачення та забезпечити охорону їх особистих і майнових прав.

Відповідно до вимог ст. 22 КПК України прокурор, слідчий і особа, яка провадить дізнання, зобов'язані вжити всіх передбачених законом заходів для всебічного, повного і об'єктивного дослідження обставин справи, виявити як ті обставини, що викривають, так і ті, що виправдують обвинуваченого, а також обставини, що пом'якшують і обтяжують його

відповідальність.

У відповідності до вимог ст. ст. 281, 374 ч.1 п.1 КПК України кримінальна справа в усякому разі підлягає поверненню на додаткове розслідування, коли під час досудового слідства були допущенні такі істотні порушення кримінально-процесуального закону, які виключали можливість постановлення вироку чи постанови.

Під час судового слідства встановлено, що 01 жовтня 2009 року ОСОБА_2 звернулась зі скаргою приватного обвинувачення на дії ОСОБА_4 і вимагала притягнути його до кримінальної відповідальності за ч.2 ст. 125 КК України. /а.с.2–5/

19 жовтня 2009 року суддею Городнянського районного суду Чернігівської області було порушено кримінальну справу відносно ОСОБА_4 за ознаками складу злочину передбаченого ч.2 ст. 125 КК України, після розгляду скарги приватного обвинувачення ОСОБА_2, останню визнано потерпілою та цивільним позивачем. /а.с.13/

05.01.2010 р. Городнянським районним судом Чернігівської області ОСОБА_4 визнано винним у скоєнні злочину передбаченого ч.2 ст. 125 КК України та призначено покарання у виді 850 грн. штрафу. /а.с.36–/

04.03.2010 р. ухвалою колегії суддів судової палати у кримінальних справах апеляційного суду Чернігівської області вирок Городнянського районного суду Чернігівської області скасовано, у зв'язку з істотним порушенням вимог кримінально-процесуального законодавства при його постановленні, а справу направлено на новий судовий розгляд. Зокрема колегія суддів зазначила, що під час розгляду справи судом першої інстанції не вирішено питання про забезпечення права ОСОБА_4 на захист, оскільки той має певні фізичні вади і не може в повній мірі здійснювати свій захист самостійно. /а.с.50–52/

26 березня 2010 року за постановою Городнянського районного суду Чернігівської області справу за обвинуваченням ОСОБА_4 у скоєнні злочину передбаченому ч.2 ст. 125 КК України, направлено прокурору Городнянського району Чернігівської області для організації проведення досудового слідства, оскільки ОСОБА_4 через свої фізичні вади не може самостійно здійснювати своє право на захист. Під час судового засідання ОСОБА_4 наполягав на наданні йому захисника. /а.с.54–55/

19 квітня 2010 року слідчим Городнянського РВ УМВС в Чернігівській області ОСОБА_16 винесена постанова про порушення кримінальної справи по факту завдання легких тілесних ушкоджень ОСОБА_2, за ознаками складу злочину передбаченого ч.2 ст. 125 КК України і справу прийнято до провадження. При цьому таке рішення слідчий прийняв розглянувши матеріали кримінальної справи порушеної Городнянським районним судом за ст. 125 КК України, а в описовій частині постанови вказав, що тілесні ушкодження ОСОБА_2 наніс ОСОБА_4 /а.с.1/

Зазначену процесуальну дію слідчий вчинив з грубим порушенням вимог ст. ст. 94, 98, 113 КПК України, оскільки справа відносно ОСОБА_4 вже була порушена судом і направлена йому для проведення досудового слідства. Постанова судді не скасована і статус ОСОБА_4, як обвинуваченого, не змінено.

11 травня 2010 року слідчим винесено постанову про визнання ОСОБА_2 потерпілою, однак дана особа вже була визнана судом потерпілою та цивільним позивачем по даній справі. /а.с.13/

Визнання повторно ОСОБА_2 потерпілою призвело до порушення приписів ст. 49 КПК України.

30 травня 2010 року винесено постанову про призначення додаткової судово-медичної експертизи потерпілої ОСОБА_2, однак з цією постановою слідчий, в порушення положень ст. 197 КПК України, ОСОБА_4 ознайомив лише 24 вересня 2010 року, тобто через 4 місяці. Висновок експерта надійшов 22.06.2010 року,

але ОСОБА_4 з ним ознайомлено тільки 24 вересня 2010 року, чим порушено вимоги ст. 202 КПК України. /а.с.65–70/

05 липня 2010 року слідчим Кулагу О.Г. допитано в якості свідка, чим порушено положення ст. ст. 43, 68, 74, 167, 142–143 КПК України, оскільки органу досудового слідства було достовірно відомо, що кримінальну справу порушено судом відносно ОСОБА_4 за ознаками складу злочину передбаченого ч.2 ст. 125 КК України і його у вчиненні цього злочину обвинувачують. /а.с.84/

12 липня 2010 року, 13 липня 2010 року, 26 серпня 2010 року проведені очні ставки між свідком ОСОБА_4 та потерпілою ОСОБА_2, свідками ОСОБА_6, ОСОБА_5, ОСОБА_7, чим знову порушено права ОСОБА_4 передбачені ст. 43 КПК України. /а.с.100–107/

24 вересня 2010 року слідчим винесено нову постанову про порушення кримінальної справи відносно ОСОБА_4 за ознаками складу злочину передбаченого ч.2 ст. 125 КК України з тих же приводів і підстав, що зазначені в його постанові від 19 квітня 2010 року, чим порушено положення ст. ст. 94, 98 КПК України. /а.с.110/

У цей же день ОСОБА_4 роз'яснено права на захист, запрошено та допущено як захисника адвоката ОСОБА_17, обрано запобіжний захід і допитано як підозрюваного. /а.с.111–116/

03 жовтня 2010 року слідчим скасовано запобіжний захід ОСОБА_4, оскільки йому неможливо пред'явити обвинувачення. /а.с.118/

28 жовтня 2010 року ОСОБА_4 знову розяснено права на захист, запрошено та допущено як захисника адвоката ОСОБА_1, пред'явлено обвинувачення за ч.2 ст. 125 КК України, допитано як обвинуваченого та обрано запобіжний захід. /а.с.137–144/

Наведене свідчить, що слідчим в порушення вимог кримінально-процесуального законодавства України, не звертаючи на вказівки суду першої та апеляційної інстанції, з моменту прийняття справи за обвинуваченням ОСОБА_4 до свого провадження (19 квітня 2010 року) не забезпечено його захисником адвокатом, змінено статус кримінальної справи за обвинуваченням у скоєні злочину певної особи на справу порушену за фактом вчинення злочину і проведено досудове слідство з істотним порушенням строків встановлених ст. 120 КПК України.

З урахуванням наведених обставин, суд робить висновок про те, що притягнувши ОСОБА_4 в якості обвинуваченого та складаючи обвинувальний висновок, слідчий фактично послався на докази, які були зібрані з порушенням вимог кримінально-процесуального законодавства і їх неможливо правомірно покласти на обґрунтування вироку, з точки зору їх допустимості.

Відповідно до ч.1 п.3 ст. 370 КПК України істотними порушеннями кримінально-процесуального закону визнаються порушення, що позбавляють або обмежують право обвинуваченого на захист.

При проваджені досудового слідства були порушені права обвинуваченого ОСОБА_4 на захист, його права при призначені і проведенні експертизи, при проведенні очних ставок.

Оцінивши зібрані докази, суд дійшов висновку, що встановлена неправильність досудового слідства не може бути усунута в судовому засіданні і справа підлягає направленню для проведення додаткового розслідування з зазначених мотивів.

На підставі викладеного, керуючись ст. ст. 273, 281, 370 КПК України, суд, –

ПОСТАНОВИВ:

Кримінальну справу по обвинуваченню ОСОБА_4 у вчиненні злочину, передбаченого ч.2 ст. 125 КК України направити прокурору Городнянського району Чернігівської області для організації проведення додаткового розслідування.

Міру запобіжного заходу ОСОБА_4 залишити без змін підписка про невиїзд.

На постанову протягом семи діб з дня її винесення сторони можуть подати апеляції до апеляційного суду Чернігівської області.

4.16. Рішення Фрунзенського районного суду м. Харкова від 19 вересня 2014 року, справа № 645/11389/13-к, судді: Тарасенко Л. М., Бабкова Т.В., Сілантєва Е.Є.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/40538259

Органом досудового розслідування ОСОБА_3 обвинувачується в тому, що 6 серпня 2012 року близько 14 год. разом з ОСОБА_4 прибули на берег «Петренківського водоймища», розташованого біля перехрестя вул. Краснодарської та пр. Тракторобудівників в м. Харкові з метою провести своє дозвілля, де стали вживали спиртні напої. Приблизно о 20 год. у процесі вживання спиртних напоїв між ОСОБА_3 та ОСОБА_4 виникла сварка на грунті розбіжностей у методах виховання спільної малолітньої дитини, на яку ОСОБА_3 позбавлена батьківських прав, при цьому ОСОБА_4 став ображати останню, принижуючи її гідність. В результаті конфлікту, сформованого на грунті особистих неприязних відносин у ОСОБА_3 виник намір, спрямований на навмисне вбивство ОСОБА_4

Реалізуючи свій злочинний намір, спрямований на протиправне заподіяння смерті ОСОБА_4, ОСОБА_3 приблизно о 22 год. схопила лежачий на підстильці кухонний ніж, принесений ними раніше, передбачаючи реальну можливість настання тяжких наслідків у вигляді смерті ОСОБА_4, свідомо допускаючи й бажаючи настання таких, нанесла ножем, чотири удари в область голови та шиї ОСОБА_4, заподіявши йому згідно висновку судово-медичної експертизи № 61/1496-с від 17 вересня 2012 року тілесні ушкодження : поверхневу різану рану на голові в тім»яній області з права; колоту рану на бічній поверхні шиї праворуч у верхній третині; дві колото-різані рани на бічній поверхні шиї праворуч, з ушкодженням магістральних судин її (судинно-нервового пучка); повне перетинання сонної артерії, яремної вени, блукаючого нерва.

Після чого, ОСОБА_3 викинула ніж у водоймище.

Причиною смерті ОСОБА_4 є множинні рани шиї з ушкодженням судинно-нервового пучка (сонна артерія, яремна вена, блукаючий нерв), що спричинили гостру крововтрату.

Дії ОСОБА_3 органом досудового розслідування кваліфіковані за ч 1 ст. 115 КК України – вбивство, тобто умисне протиправне заподіяння смерті іншій людині.

Досудове розслідування кримінального провадження було розпочате за нормами КПК України (1960 р), а з 21 листопада 2012 року, після внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань, за нормами чинного КПК України.

Пред'явлене ОСОБА_3 обвинувачення ґрунтується на її визнавальних показаннях, наданих на досудовому розслідуванні, відтворення обстановки та обставин події, висновках експертів, свідченнях свідків, речових доказах.

Відповідно до вимог ч 4 ст. 95 КПК України суд не вправі обґрунтовувати свої рішення показаннями, наданими слідчому, прокурору, або посилатися на них і обґрунтовує свої висновки лише на показаннях, які він безпосередньо сприймав під час судового розгляду.

Дослідивши всі обставини кримінального провадження та оцінивши надані докази з точки зору належності, допустимості та достовірності, а сукупність наданих стороною обвинувачення доказів з точки зору достатності та взаємозв»язку, суд дійшов висновку про те, що їх не можна покласти в основу обвинувачення, оскільки частина із них здобута з грубим порушенням норм чинного законодавства. Інші не підтверджують існування обставин, про які вказано в обвинувальному акті.

Аналізуючи первинні покази ОСОБА_3 слід зазначити, що вони надані протягом незначного періоду часу, але є суперечливими, не конкретними, в зв»язку з чим виникає сумнів щодо їх добровільності.

В протоколі з»явлення із зізнанням 10 жовтня 2012 року ОСОБА_3 вказує, що нанесла ОСОБА_4 удар ножем в область шиї. В протоколі допиту в якості підозрюваної пояснила, що не може сказати скільки ударів нанесла ножем. В протоколі відтворення обстановки та обставин події від 12 жовтня 2012 року вказала, що нанесла декілька ударів ножем потерпілому в область шиї, голови.

Фактично у потерпілого ОСОБА_4 згідно висновку судово-медичної експертизи № 61/1496с від 17 вересня 2012 року мали місце тілесні ушкодження – різана рана на голові, колота рана шиї та дві колото-різані рани на шиї.

10 жовтня 2012 року ОСОБА_3 підписала протокол з»явлення із зізнанням. 11 жовтня 2012 року, будучи вже затриманою, слідчим допитана в якості підозрюваної. 12 жовтня 2012 року ОСОБА_3 пред»явлено обвинувачення у скоєнні кримінального правопорушення за ч 1 ст. 115 КК України.

ОСОБА_3 у судовому засіданні заперечувала причетність до вчинення інкримінованого їй кримінального правопорушення та пояснила, що визнавальні показання давала під фізичним та психологічним тиском з боку працівників міліції.

Суд вважає, що органом досудового розслідування порушені права обвинуваченої на захист. 11 жовтня та 12 жовтня 2012 року в протоколах з'ясування мотивів відмови від захисника ОСОБА_3 зазначила, що послуги захисника не потребує, захист буде здійснювати самостійно. Слідчим визнані мотиви відмови від захисника переконливими.

Статтею 46 КПК України (в редакції 1960 року) передбачена відмова від захисника – підозрюваний, обвинувачений вправі в любий момент провадження у справі відмовитися від запрошеного або призначеного захисника. Як вбачається, в порушення закону, слідчим не був призначений захисник, в присутності якого ОСОБА_3 від нього відмовилась.

Обвинуваченій під час початкових допитів не був наданий захисник, в той час як згідно п. 1 ст. 6 Європейської конвенції з прав людини, а також практика Європейського суду з прав людини та основоположних свобод, вимагають обов'язкової участі захисника з моменту затримання.

Суд, заслухавши покази обвинуваченої ОСОБА_3, свідків, оцінивши зібрані по справі докази в їх сукупності, вважає, що обвинувачена підлягає виправданню у зв'язку з недоведеністю винуватості у вчиненні злочину передбаченого ч 1 ст. 115 КК України.

У судовому засіданні обвинувачена дала пояснення про те, що була затримана 5 жовтня 2012 року і знаходилась в районному відділенні міліції. Під натиском, а саме: після побиття, її змусили підписати явку з повинною 10 жовтня 2012 року, підписати документи про вчинення нею вбивства ОСОБА_4. Слідчим не був пред'явлений ніж, їй був тільки пред'явлений ескіз ножа. Крім того, за день до відтворення обстановки та обставин події її вивезли на місце події, розповіли, що вона повинна показати та розповісти. Оскільки вона боялась працівників міліції, які могли продовжувати її побиття, підписувала документи, давала пояснення, які вони їй диктували.

Таким чином, враховуючи те, що ОСОБА_3 після тривалого незаконного тримання, без забезпечення їй в цей період права на доступ до захисника, права відмовитися від надання показань та права не свідчити проти себе, написала під диктовку працівників міліції явку з повинною, а тому її перші зізнавальні покази не є добровільними, що являється безумовним порушенням права особи на захист. Про аналогічні обставини зазначено в рішеннях Європейського суду з прав людини по справі «Гриненко проти України», «Замфереско проти України».

Суд приймає до уваги положення констатовані рішенням Європейського суду з прав людини у справі «Яременко проти України»: право не свідчити проти себе та не давати показань є загальновизнаними міжнародними стандартами та складовими права на справедливий суд; таке право передбачає, що сторона обвинувачення повинна доводити вину обвинуваченого без використання доказів, отриманих шляхом застосування методів примусу або пригнічення волі обвинуваченого.

Суд дійшов висновку, що написання явки з повинною та надання пізнавальних показів ОСОБА_3 відбулося в результаті психологічного, фізичного тиску на останню та порушення її права на захист, свободу, особисту недоторканість.

Обвинувачена зазначила, що працівники міліції застосовували до неї фізичну силу.

Перевіряючи заяву ОСОБА_3, встановлено, що в матеріалах кримінального провадження містяться відомості про те, що остання скаржилась на застосування до неї недозволених методів слідства, але за результатами проведених перевірок постановами від 9 серпня 2013 року та від 7 серпня 2014 року закрито кримінальне провадження.

До вказаних постанов суд відноситься критично, оскільки з мотивів постанов вбачається, що перевірка проведена формально. В постановах вказано, що під час перевірки опитані працівники міліції ОСОБА_6,ОСОБА_7. Встановити осіб, які на момент подій займали кабінет № 17 Фрунзенського РВ

ХМУ ГУМВС України в Харківській області в якості службового, не виявилось можливим. Свідчення ОСОБА_3 розцінюються як бажання ввести суд та правоохоронні органи в оману з метою уникнення притягнення до кримінальної відповідальності, на досудовому слідстві обвинувачена не заявляла про фізичний та психологічний вплив на неї з боку працівників міліції.

Таким чином, суд вважає, що первинні покази ОСОБА_3, що містяться в явці з повинною, протоколах допиту як підозрюваної, обвинуваченої, протоколі відтворення обстановки та обставин події, не можуть бути покладені в основу обвинувачення і тому складені за результатами таких показів процесуальні документи слід визнати недопустимими доказами, оскільки отримані внаслідок істотного порушення прав та свобод людини, гарантованих Конституцією України та законами України.

Статтею 91 КПК України на слідчого та прокурора покладено обов»язок доведення вини у вчиненні кримінального правопорушення.

Відповідно до ч 1 ст. 17 КПК України особа вважається невинуватою у вчиненні кримінального правопорушення і не може бути піддана кримінальному покаранню, доки її вину не буде доведено у порядку, передбаченому цим Кодексом, і встановлено обвинувальним вироком суду, що набрав законної сили.

У судовому засіданні потерпіла ОСОБА_8 пояснила, що ОСОБА_3 жила з її сином ОСОБА_4, у них народилась дитина. Їй відомо, що син з обвинуваченою постійно конфліктував. Вона вважає, що ОСОБА_3 скоїла злочин відносно сина.

Допитаний у судовому засіданні свідок ОСОБА_9 пояснив, що працює в літній час на «Петрінківському водоймищі» рятувальником. Він чергував з 8 год. 7 серпня 2012 року до 8 год. 8 серпня 2012 року. Приблизно о 14 год. 7 серпня 2012 року на човні виплив на середину водоймища, побачив на пляжі кампанію, десь 7 чоловік, два чоловіка конфліктували між собою, їх розтягнули жінки. О 8 год. ранку він здав зміну, коли вже їхав в трамваї йому подзвонив напарник і повідомив, що на водоймищі знайшли труп чоловіка. Він повернувся на роботу і дізнався, що відпочиваючий знайшов труп чоловіка у воді.

Свідок ОСОБА_10 пояснила у судовому засіданні, що ні 6 серпня ні 7 серпня 2012 року не знаходилась на «Петрінківському водоймищі», по даній справі їй нічого не відомо.

Свідок ОСОБА_11 у судовому засіданні пояснив, що на початку серпня 2012 року він разом з ОСОБА_3, ОСОБА_4 знаходився на «Петрінківському водоймищі». По дорозі купили самогон, закуску. На березі недалеко від води розгорнули ковдру на якій розташувались, вживали самогон. Він приніс з собою ніж з білою ручкою, який раніше знайшов і використовував в господарстві, з тим щоб порізати продукти харчування. В процесі спілкування між ОСОБА_3 та ОСОБА_4 виникла сварка стосовно виховання їх сумісної дитини, яку відібрали працівники служби у справах дітей. Він спробував примирити їх, однак йому сказали щоб він не втручався. Через деяких час вони помирились, сказали, що підуть додому. Він образився, не те що ОСОБА_3 залишається з ОСОБА_4, пішов від них. Ніж який приніс викинув у траву. Уночі до нього прийшла ОСОБА_3. Зі слів обвинуваченої дізнався, що на водоймищі була бійка і туди пішов ОСОБА_4

Експерт ОСОБА_5 у судовому засіданні підтвердив надані ним висновки судово-медичних експертиз проведення яких було в період досудового розслідування відносно ОСОБА_3 Пояснив про те, що виходячи з локалізації пошкоджень потерпілий міг знаходитись до нападаючого як обличчям так і ззаду. Не виключає, що у потерпілого мали бути шрами, але із-за гнилісних змін вони могли зникнути. Тілесні ушкодження причинені ножем, який був наданий на експертизу або схожим на такий ніж.

Суд визнає висновок додаткової судово-медичної експертизи № 81/1496с від 29 листопада 2012 року недопустимим доказом, оскільки ніж був виявлений під час відтворення обстановки та обставин подій 12 жовтня 2012 року, а наданий на експертизу через 47 днів після його виявлення. Виникає сумнів, що це той саме ніж, оскільки він не має індивідуальних ознак.

Суд не може прийняти як доказ обвинувачення свідчення свідків ОСОБА_9, ОСОБА_10, ОСОБА_11, оскільки вони не були очевидцями події злочину в відношенні ОСОБА_4, а також пояснення потерпілої ОСОБА_8 про те, що вона припускає винною в вбивстві її сина ОСОБА_3. Обвинувачення не може грунтуватися на здогадках та припущеннях, що мало місце по даній справі. Те, що виявлені у потерпілого тілесні уш-

кодження заподіяні саме ОСОБА_3, є здогадками органів досудового слідства та нічим не підтверджені, а всі сумніви повинні трактуватися на користь обвинуваченої.

За клопотанням прокурора у судовому засіданні не допитувались свідки ОСОБА_12, ОСОБА_13, ОСОБА_14, ОСОБА_15, ОСОБА_16, ОСОБА_17,ОСОБА_18, ОСОБА_19, ОСОБА_20, ОСОБА_21, ОСОБА_22, ОСОБА_23, ОСОБА_24, ОСОБА_25, ОСОБА_26, ОСОБА_27, ОСОБА_28, ОСОБА_29,ОСОБА_30, ОСОБА_31, ОСОБА_32, ОСОБА_33, ОСОБА_34, ОСОБА_35, ОСОБА_36, ОСОБА_37, ОСОБА_38, ОСОБА_39, ОСОБА_40, ОСОБА_41, ОСОБА_42, ОСОБА_43, ОСОБА_44, ОСОБА_45, ОСОБА_46, ОСОБА_47, ОСОБА_48, ОСОБА_49, ОСОБА_50, ОСОБА_51, ОСОБА_52, ОСОБА_53, ОСОБА_54, ОСОБА_55, ОСОБА_56, ОСОБА_57, ОСОБА_58, ОСОБА_59, ОСОБА_60, ОСОБА_28, ОСОБА_61, ОСОБА_62, ОСОБА_63, ОСОБА_64, ОСОБА_65, оскільки зазначені особи не були очевидцями злочину.

Обвинувачена ОСОБА_3 у судовому засіданні також пояснила, що в серпні 2012 року вона не знаходилась на «Петрінківському водоймищі». ОСОБА_4 з яким разом мешкала, не бачила з 24 червня 2012 року. З 15 серпня 2012 року він оголошений у розшук, оскільки притягувався до кримінальної відповідальності. 24 червня 2012 року вона разом з ОСОБА_4, ОСОБА_11 була на «Петрінківському водоймищі», де відпочивали на пляжі.

Аналізуючи покази обвинуваченої у судовому засіданні у суду виникає сумнів в тому, що остання скоїла злочин.

Суд вважає покази обвинуваченої допустимими, оскільки іншого стороною обвинувачення не доказано.

Відповідно до ч 3 ст. 62 Конституції України та п. 19 Постанови Пленуму Верховного Суду України № 9 від 1 листопада 1996 року «Про застосування Конституції України при здійсненні правосуддя», обвинувачення не може будуватися на припущеннях, а також на доказах, отриманих незаконним шляхом. Докази повинні визнаватися отриманими незаконним шляхом тоді, коли їх зібрання і закріплення здійснено або з порушенням гарантованих Конституцією України прав людини і громадянства, встановленого кримінально-процесуальним законодавством порядку, або не уповноваженою на це особою чи органом, або за допомогою дій, що не передбачені процесуальними нормами.

Відповідно до ч 3 ст. 62 Конституції України та п. 4 Постанови Пленуму Верховного Суду України від 30 травня 1997 року «Про посилення судового

захисту прав та свобод людини і громадянина», обвинувачення не може ґрунтуватися на доказах, одержаних незаконним шляхом, суди повинні визнавати їх недопустимими і не враховувати при обґрунтуванні обвинувачення у вироку. Усі сумніви щодо доведеності вини особи тлумачаться на її користь.

З кримінального провадження вбачається, що висновки органів досудового розслідування про вчинення обвинуваченою злочину ґрунтуються на показаннях потерпілої ОСОБА_8, зізнанням ОСОБА_3, оглядом місця події, речовим доказом – ножем, висновком судово-медичної експертизи трупа ОСОБА_4

Відповідно до ст. 9 Конституції України, ст. 17 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» передбачено, що суди застосовують при розгляді справ Конвенцію про захист прав людини і основоположних свобод та практику Європейського суду з прав людини, як джерело доказів.

Відповідно до ч 2 ст. 17 КПК України та ст. 62 Конституції України ніхто не зобов'язаний доводити свою невинуватість у вчиненні кримінального правопорушення і має бути виправданим, якщо сторона обвинувачення не доведе винуватість особи поза розумним сумнівом.

Вивченням в ході судового розгляду даних особи обвинуваченої встановлено, що вона раніше судима, офіційно не працює, на обліках в наркологічному та психоневрологічному диспансерах не перебуває, за місцем мешкання характеризується задовільно.

Дослідивши у судовому засіданні докази, оцінивши їх у сукупності, суд приходить до висновку, що участь обвинуваченої ОСОБА_3 у вчиненні правопорушення – вбивства, тобто умисне протиправне заподіяння смерті іншій людині за ч 1 ст. 115 КК України, не доведена, в зв'язку з цим підлягає виправданню.

Речові докази – ніж, одяг з трупу підлягають знищенню.

Процесуальні витрати за проведення експертиз підлягають віднесенню на рахунок держави.

Міру запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою ОСОБА_3 змінений на особисте зобов'язання.

На підставі викладеного, керуючись ст. ст. 367–371,373, 374 КПК України,

УХВАЛИВ:

ОСОБА_3 визнати невинуватою у вчиненні злочину, передбаченого ч 1 ст. 115 КК України та виправдати.

Речові докази: ніж, одяг з трупу – знищити.

Процесуальні витрати за проведення експертиз: № 190 від 8 серпня 2012 року, № 191 від 9 серпня 2012 року, № 192 від 13 серпня 2012 року, № 20-697 від 16 жовтня 2012 року, № 267 від 19 листопада 2012 року, № 268 від 19 листопада 2012 року відшкодувати за рахунок держави.

Міру запобіжного заходу ОСОБА_3 у вигляді особистого зобов»язання – залишити, до набрання вироку законної сили.

Вирок може бути оскаржений до апеляційного суду Харківської області через суд першої інстанції протягом тридцяти днів з дня його проголошення.

4.17. Рішення Жовківського районного суду Львівської області від 08 серпня 2016 року, справа № 444/2638/15-к, суддя Мікула В. Є.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/59542873

Обвинувачені ОСОБА_3 та ОСОБА_4, органом досудового розслідування обвинувачується в тому, що 01.08.2015 року близько 18 години 00 хвилин маючи намір на таємне викрадення чужого майна, діючи за попередньою змовою в групі умисно, з корисливих мотивів, скориставшись відсутністю уваги сторонніх осіб, з території незавершеного будівництва Жовківської ЗОШ №2, що перебуває на балансі Жовківської міської ради та знаходиться у м. Жовква по вулиці Львівській, Львівської області, вчинили крадіжку металевої балки, вартістю 299, 87 гривень, чим спричинили потерпілій стороні, Жовківській міській раді матеріальної шкоди на загальну суму 299, 87 гривень та викраденим майном розпорядились на власний розсуд

Таким чином, органом досудового розслідування, ОСОБА_3 та ОСОБА_4 обвинувачуються в тому, що скоїли таємне викрадення чужого майна, вчинене за попередньою змовою групою осіб, тобто кримінальне правопорушення передбачене ч. 2 ст. 185 КК України.

Допитаний в судовому засіданні обвинувачений ОСОБА_3 вину у вчиненому не визнав та суду пояснив, що на початку серпня 2015 року проходив повз школу № 2 в м. Жовква та зауважив, що до неї стоїть спертий якись швелер. Оскільки там неподалік стояла невідома йому особа, то він запитався чи можна його взяти або купити, так він мав намір використати швелер по господарстві. Вказана особа сказала давай 20 грн. та забирай швелер, що він і зробив. Оскільки швелер був важкий, позвонив своєму занайомому ОСОБА_4 та попросив його донести даний швелер, вказавши, що купив його та думає використати десь в себе по господарстві. Коли останній підійшов до школи вони взяли швелер та тоді він вирішив, щоб заробити пару гривень, краще його продати на будову одному чоловікові, що і зробили. Коли верталися вже додому, а дорога проходила коло школи, то побачили там працівників міліції, які їх затримали та вказали їм, що вони вкрали швелер.

ОСОБА_4 від дачі показів в судовому засіданні відмовився.

В якості доказів, якими підтверджується винуватість обвинувачених у вчиненні вказаного правопорушення, орган досудового розслідування зазначає наступне.

Допитаний у судовому засіданні у якості свідка ОСОБА_9 пояснив, що 01.08.2015 року перебував неподалік школи № 2 на спортплощаці та бачив, що двоє хлопців зайшли в приміщення школи та через деякий час вийшли з нього та несли якийсь металевий предмет. Даних хлопців він візуально знає як ОСОБА_3 та ОСОБА_4.

В ході судового розгляду обвинувального акту судом безпосередньо досліджено, подані серед іншого, такі документи.

Протокол огляду місця події від 02.08.2015 року, відповідно до якого: місцем події являється земельна ділянка коло загальноосвітньої школи № 2 в м. Жовква, однак в протоколі не зазначено звідки саме було викрадено згаданий швелер.

Протокол огляду місця події від 02.08.2018 року, відповідно до якого місцем події є земельна ділянка м. Жовква коло господарства по вул. Пільна, 45 на території якого знаходиться швелер довжиною 2 м., вагою 45 кг.

Висновок експерта № 9/453 від 24.09.2015 року, відповідно до якого представлений на огляд предмет є швелером стальним гарячокатаним марки 16П, довжиною 2 м. та вартість його становить 430 грн. 20 коп.

Заслухавши пояснення обвинуваченого ОСОБА_3, ОСОБА_10 які своєї винуватості у вчиненні правопорушень не визнали, показання потерпілого, свідків, перевіривши зібрані органом досудового розслідування докази, а також докази здобуті в ході судового розгляду справи, надавши оцінку доказам за своїм внутрішнім переконанням, яке ґрунтується на всебічному, повному й неупередженому дослідженні всіх обставин кримінального провадження, керуючись законом, оцінивши кожен доказ з точки зору належності, допустимості, достовірності, а сукупність доказів з точки зору достатності та взаємозв'язку для прийняття відповідного процесуального рішення, суд вважає, що обвинувачених ОСОБА_3 та ОСОБА_4 у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 185 КК України слід визнати невинуватими та по суду виправдати.

Статтею 2 КПК України визначено, що завданнями кримінального провадження є захист особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень, охорона прав, свобод та законних інтересів учасників криміналь-

ного провадження, а також забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування і судового розгляду з тим, щоб кожний, хто вчинив кримінальне правопорушення, був притягнутий до відповідальності в міру своєї вини, жоден невинуватий не був обвинувачений або засуджений, жодна особа не була піддана необґрунтованому процесуальному примусу і щоб до кожного учасника кримінального провадження була застосована належна правова процедура.

Так, згідно із ст. 22 КПК України кримінальне провадження здійснюється на основі змагальності, що передбачає самостійне обстоювання стороною обвинувачення і стороною захисту їхніх правових позицій, прав, свобод і законних інтересів засобами, передбаченими цим Кодексом.

Відповідно до ст. 25 КПК України прокурор, слідчий зобов'язані в межах своєї компетенції розпочати досудове розслідування в кожному випадку безпосереднього виявлення ознак кримінального правопорушення або в разі надходження заяви про вчинення кримінального правопорушення, а також вжити всіх передбачених законом заходів для встановлення події кримінального правопорушення та особи, яка його вчинила. Крім того, саме на них законом покладається обов'язок всебічно, повно і неупереджено дослідити обставини кримінального провадження, виявити як ті обставини, що викривають, так і ті, що виправдовують підозрюваного, обвинуваченого, а також обставини, що пом'якшують чи обтяжують його покарання, надати їм належну правову оцінку та забезпечити прийняття законних і неупереджених процесуальних рішень, відповідно до ст. 9 КПК України.

Відповідно до ст. 91 КПК України у кримінальному провадженні підлягають доказуванню: 1) подія кримінального правопорушення (час, місце, спосіб та інші обставини вчинення кримінального правопорушення); 2) винуватість обвинуваченого у вчиненні кримінального правопорушення, форма вини, мотив і мета вчинення кримінального правопорушення; 3) вид і розмір шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, а також розмір процесуальних витрат; 4) обставини, які впливають на ступінь тяжкості вчиненого кримінального правопорушення, характеризують особу обвинуваченого, обтяжують чи пом'якшують покарання, які виключають кримінальну відповідальність або є підставою закриття кримінального провадження; 5) обставини, що є підставою для звільнення від кримінальної відповідальності або покарання; 6) обставини, які підтверджують, що гроші, цінності та інше майно, які підлягають спеціальній конфіскації, одержані внаслідок вчинення кримінального правопорушення та/або є доходами від такого майна, або призначалися (використовувалися) для схиляння особи до вчинення кримінального правопорушення, фінансування та/або матеріального забезпечення кримінального правопорушення чи винагороди за його вчинення, або є предметом кримінального правопорушення, у тому числі пов'язаного з їх незаконним обігом, або підшукані, виготовлені, пристосовані або використані як засоби чи знаряддя вчинення кримінального правопорушення; 7) обставини, що є підставою для застосування до юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру.

Частиною 1 ст. 92 КПК України передбачено, що обов'язок доказування обставин, передбачених статтею 91 цього Кодексу, за винятком випадків, передбачених частиною другою цієї статті, покладається на слідчого, прокурора та, в установлених цим Кодексом випадках, – на потерпілого.

Відповідно до ст. 370, 373 КПК України судове рішення повинно бути законним, обґрунтованим і вмотивованим, законним є рішення ухвалене компетентним судом згідно з нормами матеріального права, з дотриманням вимог щодо кримінального провадження, обґрунтованим – на підставі об'єктивно з'ясованих обставин, які підтверджені доказами, дослідженими під час судового розгляду та оціненими судом відповідно до ст. 94 КК

України, вмотивованим – в якому наведені належні та достатні мотиви та підстави його ухвалення. Обвинувальний вирок не може ґрунтуватися на припущеннях і ухвалюється лише за умови доведення у ході судового розгляду винуватості особи у вчиненні кримінального правопорушення.

Відповідно до ст. 94 КПК України, жоден доказ не має наперед встановленої сили. Слідчий, прокурор, слідчий суддя, суд за своїм внутрішнім переконанням, яке ґрунтується на всебічному, повному й неупередженому дослідженні всіх обставин кримінального провадження, керуючись законом, оцінюють кожний доказ з точки зору належності, допустимості, достовірності, а сукупність зібраних доказів – з точки зору достатності та взаємозв'язку для прийняття відповідного процесуального рішення.

У відповідності до п. 17 Постанови Пленуму Верховного Суду України № 5 від 29.06.1990 р. (із змінами) «Про виконання судами України законодавства і Постанов Пленуму Верховного Суду України з питань розгляду кримінальних справ і постановлення вироку» при постановленні вироку суддя повинен дати остаточну оцінку доказам з точки зору їх стосовності, допустимості, достовірності і достатності.

При дослідженні доказів, зібраних у ході досудового розслідування та в ході судового розгляду вказаного кримінального провадження, судом встановлено наступне.

Допитані у судовому засіданні обвинувачені своєї вини у вчиненні інкримінованих їм правопорушенні не визнали.

Частина 2 ст. 17 КПК України передбачає, що ніхто не зобов'язаний доводити свою невинуватість у вчиненні кримінального правопорушення і має бути виправданим, якщо сторона обвинувачення не доведе винуватість особи поза розумним сумнівом.

Протоколи огляду місця події зазначені датою 02.08.2015 року, однак як встановлено в ході допиту свідків ОСОБА_11, ОСОБА_12 та інших, дані протоколи було складено 01.08.2015 року. Свідки ОСОБА_13, ОСОБА_14, ОСОБА_15, ОСОБА_12, показали, що огляди місця події, проводились у вечірній час близько 18.00 год., що суперечить часу зазначеному у протоколах огляду місця події від 02.08.2015 року, а свідок ОСОБА_16, який згідно протоколу був запрошений понятим при проведені слідчої дії, повідомив, що взагалі не приймав участь у проведенні слідчих дій, та заперечив свій підпис у протоколі.

Допитаний в судовому засіданні ОСОБА_17 пояснив, що будівельна організація, де він є керівником проводила роботи по середній загальноосвітній школі № 2 в м. Жовква та ними використовувалися різні види швелерів, балок, тощо, стандартна довжина яких становила 6 та 12 м, які увійшли в будову без залишків, що відображено в акі і передачі незавершеного будівництва. Під час осгляду місця події додаткова вказав, що швелера марки 16 П при будівництві згаданого об'єкту, згідно технічної документації, взагалі не використовувалися.

Допитаний в якості потерпілого ОСОБА_5 в судовому засіданні пояснив, що працює на посаді міського голови м. Жовква. На початку серпня 2015 року йомку зателефонували працівники міліції та повідомили, що з території середньої школи № 2 викрадено швелер і йому необхідно написати заяву. Також він вказав, що згідно документації приміщення СШ № 2 передавалося на баланс міста без будь-яких будівельних маетріалів.

Як вбачається з акту виконаних підрядних робіт від листопада 2008 року, коли саме на баланс Жовківської міської ради було передано приміщення СШ № 2, то на баланс передавалися недобудовані приміщення, жодних будівельних та монтажних елементів не передавалося. Окрім того з даного акту вбачається, що швелера марки 16 П взагалі не використовували при будівництві школи.

З технічної доументації представленої представником будівельної організації ОСОБА_17 також вбачається, що при будівництваі школи № 2 використовувся швелер 24 П, а не 16 П.

Також, окремо суд звертає увагу й на те, що ОСОБА_4, оскільки він неповнолітній, необхідно було забезпечити при його допитах, фактичному затриманні право на участь його представника, однак він фактично був доставлений в райвідділ міліції, де його допитували без представника, захисника, тощо.

Право на захист буде в принципі непоправно порушено, якщо визнавальні показання, отримані від особи під час допиту правоохоронними органами без забезпечення її доступу до захисника, використовуватимуться з метою її засудження. Судом, встановлено, а стороною обвинувачення не доведено та необґрунтовано можливість конкретно у цій ситуації, незабезпечення представника неповнолітнього з моменту фактичного затримання ОСОБА_4

Спираючись на показання допитаних в судовому засіданні потерпілого та свідків, суд приходить до висновку, що такими показами, обвинуваченням не здобуто та не подано суду доказів того, що ОСОБА_3 та ОСОБА_4 вчинили крадіжку.

Щодо пояснень свідків то такі не дають жодних доказів їх вини і не можути бути прийняті як доказ.

При цьому відповідно до вимог ч. 4 ст. 95 КПК України, суд може обґрунтовувати свої висновки лише на показаннях, які він безпосередньо сприймав під час судового засідання. Суд не вправі обґрунтовувати судові рішення показаннями наданими слідчому, прокурору, або посилатися на них.

З огляду на це та зважаючи на положення ст. 17 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини», практика Європейського суду є джерелом права, суд приймає до уваги положення констатовані при розгляді справи «Яременко проти України» за змістом яких право обвинуваченого не свідчити проти себе та не давати показань є загальновизнаними міжнародними стандартами та складовими права на справедливий суд. Зокрема право не свідчити проти себе передбачає, що сторона обвинувачення у кримінальній справі повинна доводити вину обвинуваченого без використання доказів отриманих шляхом застосування методів примусу або пригнічення волі обвинуваченого.

Судом не встанововлено, чи мав сам факт крадіжки місце, оскільки стороною обвинувачення не доведено звідки саме нібито викрадено швелер марки 16П та кому він належить на праві власності.

Частиною 1 ст. 373 КПК України визначено, що виправдувальний вирок ухвалюється у разі, якщо не доведено, що: вчинено кримінальне правопорушення, в якому обвинувачується особа; кримінальне правопорушення вчинене обвинуваченим; в діянні обвинуваченого є склад кримінального правопорушення.

Крім того ч. 3 ст. 373 КПК України передбачено, що обвинувальний вирок не може ґрунтуватися на припущеннях і ухвалюється лише за умови доведення у ході судового розгляду винуватості особи у вчиненні кримінального правопорушення.

Згідно з положеннями ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, конституційними принципами закладеними у ст. 62 Конституції України та загальних засадах кримінального провадження визначених ст. 7 КПК України гарантовано, що кожна людина має право на справедливий розгляд справи, не може бути піддана кримінальному покаранню поки не буде визнана винною в законному порядку; обвинувачення не може ґрунтуватися на отриманих незаконним шляхом доказах чи припущеннях, а обвинувальний вирок не може ґрунтуватися на припущеннях і постановлюється лише за умови, якщо під час судового розгляду вина

підсудного у скоєні конкретного злочину повністю доведена належними, допустими доказами, які безпосередньо досліджені у судовому засіданні із застосуванням принципу змагальності сторін у поданні ними суду своїх доказів ідоведенні перед судом їх переконливості.

Відповідно до п. 23 Постанови Пленуму Верховного суду України від 29.06.1990 року № 5 «Про виконання судами України законодавства і постанов Пленуму Верховного Суду України з питань судового розгляду кримінальних справ і постановлення вироку» визнано неприпустимим обвинувальний ухил при вирішенні питання про винність чи невинність підсудного. Всі сумніви щодо доведеності обвинувачення, якщо їх неможливо усунути, повинні тлумачитися на користь підсудного. Коли зібрані у справі докази не підтверджують обвинувачення і всі можливості збирання додаткових доказів вичерпані, суд зобов'язаний постановити виправдувальний вирок.

Частина 5 ст. 9 КПК України передбачає, що кримінальне процесуальне законодавство України застосовується з урахуванням практики Європейського суду з прав людини. Зокрема, суд оцінюючи всі докази за даним кримінальним провадженням в їх сукупності, враховує, що практика Європейського суду з прав людини вказує на необхідність оцінювати докази керуючись критерієм доведення «поза розумним сумнівом». Проте таке доведення може випливати зі співіснування достатньо вагомих, чітких і узгоджених між собою висновків або подібних не спростованих презумпцій щодо фактів (п.53 рішення Європейського суду з прав людини від 20.09.2012 року у справі «Федорченко та Лозенко проти України»). Також має враховуватися якість доказів, включаючи те, чи не ставлять обставини, за яких вони були отримані, під сумнів їхню надійність та точність (п. 86 рішення Європейського суду з прав людини від 11.07.2013 року у справі «Вєренцов проти України»).

Крім того, у п. 25 рішення Європейського суду з прав людини у справі «Капо проти Бельгії» (Capeau v Belgium), 42914/98, 13 січня 2005 року значиться, що в кримінальних справах питання прийняття доказів належить досліджувати загалом в світлі пункту 2 статті 6, і вимагає воно, окрім іншого, щоб тягар доказування лежав на стороні обвинувачення.

Статтею 17 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» від 23.02.2006 р. передбачено, що «при розгляді справ суди застосовують Конвенцію про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р. та практику Європейського суду з прав людини як джерело права».

Так, у справі «Барбера, Мессегу и Хабардо против Іспанії» (Barbera, Messegu and Jabardo v. Spain) від 6.12.1998 р. (п.146) Європейський Суд з прав людини встановив, що «принцип презумпції невинності вимагає серед іншого, щоб, виконуючи свої обов'язки, судді не починали розгляд справи з упередженої думки, що підсудний скоїв злочин, який ставиться йому в провину; обов'язок доведення лежить на обвинуваченні, і всі сумніви повинні тлумачитися на користь обвинуваченого. Європейський Суд з прав людини також підкреслив, що за змістом пункту 2 статті 6 Конвенції, докази, покладені в основу висновку суду про винність обвинуваченого, повинні відповідати як вимогам достатності, так і переконливості.

Суд оцінив докази на які посилаються органи досудового слідства, які вичерпно поповненні в судовому слідстві і враховуючи, що збирання доказів по справі стосовно ОСОБА_3 та ОСОБА_4 в інкримінованому їм кримінальному правопорушенні за ст. 185 ч. 2 КК України вичерпані, всі докази, які маються по справі є перевіренні, суд прийшов до висновку про недоведеність вчинення кримінального правопорушення передбаченого ч. 2 ст. 185 КК України в якому обвинувачуються ОСОБА_3 та ОСОБА_4

Клопотань про доповнення судового слідства, сторони кримінального провадження, зокрема прокурор чи потерпілий не заявляють. До закінчення судового слідства клопотань від учасників процесу про збір, перевірку чи витребування додаткових доказів крім тих, що досліджено в судових засіданнях, не надійшло. В судових дебатах прокурор просив визнати винним ОСОБА_3 та ОСОБА_4 в пред'явленому обвинуваченні за ч. 2 ст. 185 КК України. Сторона захисту, а також представник служби у справах дітей просили виправдати ОСОБА_3 та ОСОБА_4

А тому, враховуючи позиції сторін, у відповідності до положень ст. 22 КПК України, суд вважає, що у даній справі немає підстав для винесення обвинувального вироку відносно ОСОБА_3 та ОСОБА_4 за ст. 185 ч. 2 КК України.

З урахуванням викладеного, оцінивши докази по справі за своїм внутрішнім переконанням, яке ґрунтується на всебічному, повному й неупередженому дослідженні всіх обставин кримінального провадження, оцінивши кожний доказ з точки зору належності, допустимості, достовірності, а сукупність зібраних доказів – з точки зору достатності та взаємозв'язку, керуючись ст. 62 Конституції України, згідно якої всі сумніви щодо доведеності вини обвинуваченого тлумачаться на його користь, суд приходить до висновку, що ОСОБА_3 та ОСОБА_4 підлягають виправданню за недоведеністю в діяннях обвинувачених складу кримінального правопорушення передбаченого ч. 2 ст. 185 КК України в якому він обвинувачується .

Процесуальні витрати пов'язані з проведенням експертиз не підлягають стягненню з ОСОБА_3 та ОСОБА_4

Речові докази, а саме, швелер марки 16П, що передано на відповідальне зберігання міському голові м. Жовква, слід повернути добросовісному набувачу ОСОБА_14

Керуючись ст. 370, 371, 373, 374 КПК України, суд, –

УХВАЛИВ:

ОСОБА_3 визнати невинуватим у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 185 КК України, та виправдати на підставі п. 3 ч. 1 ст. 373 КПК України.

ОСОБА_4 визнати невинуватим у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 185 КК України, та виправдати на підставі п. 3 ч. 1 ст. 373 КПК України.

Витрати, пов'язані із залученням експертів – віднести за рахунок держави.

Речові докази, а саме : а саме, швелер марки 16П, що передано на відповідальне зберігання міському голові м. Жовква, слід повернути добросовісному набувачу ОСОБА_14

На вирок може бути подана апеляційна скарга до Апеляційного суду Львівської області протягом 30 діб з часу проголошення. Копія вироку негайно після його проголошення вручається обвинуваченому та прокурору, а інші учасники судового провадження мають право отримати в суді копію вироку. Копія судового рішеня не пізніше наступного дня після ухвалення надсилається учаснику судового провадження, який не був присутнім в судовому засіданні.

4.18. Рішення Апеляційного суду Житомирської області від 23 червня 2014 року, справа № 278/1-210/12-к, судді: Романов О. В., Ляшук В.В., Михайловський В.І.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/39385127

Цим вироком ОСОБА_2, ІНФОРМАЦІЯ_1, уродженця с.Фасова Володарсько-Волинського району Житомирської області, громадянина України, освіта середня, шлюб розірваний, не працюючого, мешканця АДРЕСА_2 не судимого, засуджено за ст. 115 ч.2 п.4 КК України на 13 (тринадцять) років позбавлення волі, за ст. 185 ч. 1 КК України на 2 (два) роки позбавлення волі, а на підставі ст. 70 КК України за сукупністю злочинів, шляхом поглинення менш суворого покарання більш суворим, визначено остаточне покарання ОСОБА_2 – 13 (тринадцять) років позбавлення волі.

Початок строку відбуття покарання ОСОБА_2 постановлено обчислювати з 24 жовтня 2013 року. Зараховано йому в строк відбуття покарання час перебування під вартою.

Запобіжний захід щодо ОСОБА_2 до вступу вироку в законну силу змінено з підписки про невиїзд на утримання під вартою, взято його під варту із зали суду.

Цивільний позов потерпілих задоволено у повному обсязі.

Стягнуто з ОСОБА_2 на користь потерпілої ОСОБА_1 56781 грн. 54 коп. на відшкодування матеріальної шкоди та 200 000 грн. на відшкодування моральної шкоди.

Долю речових доказів по справі вирішено наступним чином:

- з загального списку речових доказів вилучено та повернуто ОСОБА_2 належні йому: рушник, брюки чорні, джинси синього кольору, труси, светр чорного-бордового-зеленого кольорів, джинси синього кольору «ROCKY», що були вилучені з квартири АДРЕСА_1;

- дві шапки, футболка, штани, два светри та взуття, що було вилучено в АДРЕСА_3; мобільний телефон «Моторола» та мобільний телефон «СІМЕНС». В решті речові докази зазначені у списку постановлено знищити.

Стягнуто з ОСОБА_2 на користь держави судові витрати:

- 1614 грн.72 коп. – за проведення дактилоскопічної експертизи;

- 563 грн. 04 коп. – за проведення пожежно-технічної експертизи;

- 300 грн. 48 коп. – за проведення криміналістичної експертизи ножів;

- 300 грн. 48 коп. – за проведення судово-почеркознавчої експертизи.

Відповідно до вироку суду першої інстанції ОСОБА_2 визнаний винним та засуджений за вчинення наступних дій.

ІНФОРМАЦІЯ_2 року ОСОБА_2 заступив на добове чергування кочегаром котлів паливого складу ВАТ «Житомироблпаливо», розташованого в смт. Нова Борова Володарсько-Волинського району Житомирської області.

Під час чергування, він на свій розсуд залишав робоче місце та вживав спиртні напої.

Перебуваючи в стані алкогольного сп'яніння ОСОБА_2, о 22 годині 30 хвилин, пішов з робочого місця до будинку АДРЕСА_3 Володарсько-Волинського району Житомирської області, в якому, після розівання шлюбу (6 листопада 2007 року) з ОСОБА_2, залишилась проживати колишня дружина – ОСОБА_4.

На прохання ОСОБА_2 ОСОБА_4 відчинила вхідні двері і впустила його в сумісно належний їм будинок.

Під час з'ясування відносин, між підсудним і потерпілою виникла сварка, внаслідок якої, близько 23 години ІНФОРМАЦІЯ_2 року, ОСОБА_2 взяв зі столу кімнати ножа і, з виниклого мотиву особистих неприязнених стосунків, маючи на меті і бажаючи вбити колишню дружину особливо болісним способом, діючи з прямим умислом, з великою силою прикладання наніс багаточисленні удари лезом цього ножа в місця розташування життєво-важливих органів: грудну клітку, тулуб та по верхніх кінцівках потерпілої ОСОБА_4, яка померла на місці злочину.

Смерть ОСОБА_4 настала від множинних колото-різаних та різаних ран грудної клітки з пошкодженням внутрішніх органів, серця, легень В ході умисного вбивства з особливою жорстокістю, ОСОБА_2 наніс ОСОБА_4 41 ножове поранення.

Після вчинення умисного вбивства у ОСОБА_2, в приміщенні вказаного будинку виник умисел на таємне викрадання чужого майна.

Близько 23 години 10 хвилин, використовуючи ту обставину, що його злочинні дії не будуть ніким помічені, він таємно в будинку зняв з тіла померлої ОСОБА_4 ювелірні вироби із золота 585 проби: ланцюжок, вартістю 1200 грн., сережки, вартістю 760 грн.; хрестик із золота, вартістю 860 грн.; чотири каблучки на суму 10000 грн., а всього на загальну суму 12820 грн.

Після вчинення зазначених злочинів ОСОБА_2 вжив заходи для знищення речових доказів та слідів злочину шляхом: підпалу газети, поміщеної під крісло м'якого куточку в будинку з трупом ОСОБА_4; спалення в котлі на роботі футболки та джинсів з плямами крові; викидання знаряддя злочину – ножа та речових доказів – ключів від будинку; змивання плям крові з черевиків та ретельно помився на квартирі ОСОБА_6

На зазначений вирок суду від засудженого ОСОБА_2 та його захисника адвоката ОСОБА_3 надійшли апеляційні скарги, в яких:

- захисник засудженого адвокат ОСОБА_3 ставить питання про скасування вироку та закриття справи щодо ОСОБА_2 через відсутність у його діях складу інкримінованих злочинів. Посилається на те, висновки суду про винуватість останнього грунтуються на недопустимих доказах, зокрема, первісних показаннях ОСОБА_2, в яких він внаслідок застосування незаконних методів змушений був обмовити себе, і які в подальшому об'єктивними доказами не підтвердились. Вважає, що досудове слідство та суд не вжили всіх передбачених законом заходів для всебічного, повного і об'єктивного дослідження обставин справи, зокрема для встановлення дійсних винуватців загибелі ОСОБА_7

- засуджений ОСОБА_2, стверджуючи про незаконність вироку, звертається з аналогічним проханням. При цьому посилається на відсутність доказів його винуватості, отримання досудовим слідством його зізнавальних показань незаконними методами та неналежну перевірку даних щодо причетності до вбивства ОСОБА_4 інших осіб.

В запереченнях прокурор, яка брала участь в розгляді справи, вважаючи вирок суду законним та обґрунтованим, а доводи апеляцій засудженого ОСОБА_2 та його захисника – адвоката ОСОБА_3 безпідставними, просить залишити подані апеляційні скарги без задоволення, а вирок суду – без зміни.

Заслухавши доповідь судді, засудженого та його захисника, які в своїх поясненнях, судових дебатах, а засуджений, крім того, й в останньому слові підтримали подані апеляції з вищевказаних підстав, потерпілу ОСОБА_1 та міркування прокурора, які заперечували проти закриття справи, вважаючи вирок законним та

обґрунтованим, перевіривши матеріали справи та обговоривши доводи поданих апеляцій, колегія суддів дійшла висновку про те, що подані апеляції підлягають задоволенню з наступних підстав.

Згідно зі ст. 62 Конституції України, ніхто не зобов'язаний доводити свою невинуватість у вчиненні злочину. Обвинувачення не може ґрунтуватись на доказах, одержаних незаконним шляхом, а також на припущеннях. Усі сумніви щодо доведеності вини особи тлумачаться на його користь.

Відповідно до роз'яснень, що містяться у Постанові Пленуму Верховного Суду України № 7 від 30.05.97 року «Про посилення судового захисту прав та свобод людини і громадянина», конституційне положення про те, що особа вважається невинуватою у вчиненні злочину, доки її вину не буде доведено в законному порядку і встановлено обвинувальним вироком покладає на суди всю повноту відповідальності за правильне вирішення справи.

Відповідно до положень ст. 323 КПК України вирок суду повинен бути законним і обґрунтованим. Суд обґрунтовує вирок лише на тих доказах, які були розглянуті в судовому засіданні, і оцінює їх за своїм внутрішнім переконанням, що ґрунтується на всебічному, повному і об'єктивному розгляді всіх обставин справи в їх сукупності, керуючись законом.

З цього випливає, що суд при розгляді справи повинен дослідити докази, як ті, що викривають, так й ті, що виправдовують підсудного, проаналізувати їх та дати остаточну оцінку кожного доказу з точки зору його належності, допустимості, достовірності і достатності для вирішення питань, зазначених у ст. 324 КПК України. За змістом п.17 Постанови Пленуму Верховного Суду України № 5 від 29.06.1990 р. «Про виконання судами України законодавства і постанов Пленуму Верховного Суду України з питань судового розгляді кримінальних справ і постановлення вироку» висновки суду щодо оцінки доказів належить викласти у вироку в точних і категоричних судженнях, які виключали б сумніви з приводу достовірності того чи іншого доказу. Прийняття одних і відхилення інших доказів судом повинно бути мотивовано».

Однак під час розгляду цієї справи суд у повній мірі зазначених вимог закону не дотримався, а тому постановлений ним вирок не можна визнати законним і обґрунтованим.

В обґрунтування висновків про доведеність винуватості ОСОБА_2 у вчиненні інкримінованих йому злочинів, суд першої інстанції послався, насамперед, на визнавальні показання самого ОСОБА_2, які він давав під час проведення слідчих дій щодо нього, які мали місце 12.01.2009 року, а саме, під час допиту його в якості підозрюваного, та проведення з ним відтворення обстановки та обставин події, при цьому акцентувавши увагу на тому, що ці дії були проведені з участю захисника, тому дійшов висновку про їх допустимість, а також про те, що зміст цих показів узгоджується з даними, отриманими при проведенні інших слідчих дій, зокрема, протоколами огляду місця події, та що деталізація показів, викладених ОСОБА_2 при відтворенні обстановки та обставин події вказує на те, що їх може знати тільки особа, яка причетна до таких подій.

Крім того, хоча й визнав, що явки ОСОБА_2 з повинною від 07.01.2009 та 09.01.2009 року, є недопустимими доказами по справі, оскільки вони надані органу досудового слідства в період затримання ОСОБА_2 за адміністративне правопорушення, в умовах, коли він не був забезпечений захисником, суд першої інстанції, разом з тим, також відзначив, що деталізація обставин, зазначених ОСОБА_2 у цих документах теж повністю відповідає змісту протоколу огляду місця події (т.1, а.с. 7–13) та схеми з фототаблицею (т.1, а.с.14, 16–45), що вони надані без будь-якого тиску, що підтверджено протоколом медичного освідування від

9.01.2009 року (т.1, а.с.155), та висновком судово-почеркознавчої експертизи від 22.05.2009 року (т. 3, а.с.139).

Проте, на думку колегії суддів, посилання у вироку на те, що показання ОСОБА_2, дані ним у період з 7 по 13 січня 2009 року у явках з повинною, під час допиту в якості підозрюваного, відтворенні обстановки та обставин події, повністю узгоджується з іншими зібраними доказами по справі, зокрема, даними протоколу огляду місця події – приміщення будинку, де було вбито ОСОБА_4, особливо з огляду на те, що ОСОБА_2 у зазначений період давав різні по змісту показання щодо обставин вбивства ОСОБА_4, суперечить дослідженим по справі доказам.

При цьому колегія суддів виходить з наступного.

Як вбачається з матеріалів справи, 6.01.2009 року у приміщенні будинку АДРЕСА_3 Володар-Волинського району був виявлений труп ОСОБА_4 з чисельними колото-різанними пораненнями. При цьому будь-яких предметів, якими могли бути нанесені зазначені тілесні ушкодження не виявлено. Не було виявлено й ключів від будинку (т.1, а.с. 7–45), а вхідні двері будинку за поясненнями ОСОБА_8, яка першою прибула на місце злочину, були зачинені (т.1, а.с.57). Крім того, за змістом протоколу огляду місця події вбачалось, що між плитою та вхідними дверми впритул до плити виявлено обгорілий каркас від м'якого куточку та інші предмети, зокрема обгорілий папір (т.1, а.с.11).

Зазначивши у явці з повинною від 07.01.2009 року (т.1, а.с.146–147) ті обставини, що після нанесення потерпілій удару ножем в живіт, він забрав з собою ножа та закрив двері на ключ, ОСОБА_2 будь-яких обставин, які б були б на той час невідомі органам досудового слідства не повідомив, тим більш, що надані ним дані про нанесення потерпілій одного ножового удару явно суперечить висновкам судово-медичної експертизи, відповідно до яких, ОСОБА_4 було нанесено не менше 37 ударів (т.2, а.с.46–53).

Більш того, його ж твердження в цій ж явці з повинною про те, що одяг, в якому він знаходився на місці злочину, він склав у пакет, та підходячи до моста по трасі що іде на Коростень, викинув з моста, будь-якого підтвердження, як вбачається з матеріалів справи, під час досудового слідства не знайшли.

У явці з повинною від 9.01.2009 року ОСОБА_2 взагалі не конкретизував кількості та спрямованості ударів, які наніс потерпілій. Разом з тим, повідомив, що перед уходом з будинку, поклавши під кресло газети, підпалив їх (т.1, а.с.153), тобто про таку обставину, про яку вже було відомо органам досудового слідства. Що ж стосується подальшої долі одягу, в якому він був одягнений під час вчиненні вбивства ОСОБА_4 ОСОБА_2 у даній явці повідомив про те, що джинси та фуфайку він, повернувшись на роботу, спалив у котлі. Проте зазначені твердження будь-якого об'єктивного підтвердження в подальшому також не знайшли, оскільки органи досудового слідства, перевіривши під час відтворення обстановки та обставин події лише той факт, чи входять в отвір та всередину котла фуфайка та джинси, будь-яких залишків цих речей, якими могли бути металеві ґудзики з джинсів, або металева застібка типа «блискавки» під час досудового слідства не виявили.

У явках з повинною від 7.01.2009 р. та від 9.01.2009 р. ОСОБА_2 повідомляв, що викинув ключі та ножа, коли повертався від будинку ОСОБА_4 на роботу, проте зазначених предметів у зазначених ним місцях виявлено не було. Крім того, обидві явки з повинною не містять будь-якої згадки про те, що ОСОБА_2 з будинку, де було вбито ОСОБА_4 викрав будь-які ювелірні вироби.

Наведені обставини спростовують висновок суду першої інстанції, що деталізація обставин, зазначених ОСОБА_2 у явках з повинною від 07.01.2009 р. та від 09.01.2009 року повністю відповідає змісту даним протоколу огляду місця події.

Недоречними, на думку колегії суддів, є й твердження суду першої інстанції про те, що вони надані без будь-якого тиску, оскільки за висновком самого суду в цей час явки з повинною написані ОСОБА_2 в період його затримання за адміністративне правопорушення, яке за матеріалами справи, він нібито вчинив, вже знаходячись під контролем міліції у зв'язку з вбивством ОСОБА_4, і при затриманні не був забезпечений захисником, само по собі, навіть без наявності даних про спричинення ОСОБА_2 тілесних ушкоджень, на чому наполягає у своїх показаннях та скаргах до правоохоронних органів ОСОБА_2 вже свідчить про певний психологічний тиск у вигляді обмеження його законних прав з боку органів, які займались розкриттям злочину.

Тому колегія суддів погоджується з тим, що ці докази не можуть бути визнані допустими, оскільки одержані незаконним шляхом, про що суд першої інстанції й зазначив у вироці.

Разом з тим, що стосується тверджень суду першої інстанції про допустимість та узгодженість визнавальних показань самого ОСОБА_2, які він давав під час проведення слідчих дій щодо нього, які мали місце 12.01.2009 року, а саме, під час допиту його в якості підозрюваного, та проведення з ним відтворення обстановки та обставин події, з даними, отриманими при проведенні інших слідчих дій, зокрема, протоколами огляду місця події, та що деталізація показів, викладених ОСОБА_2 при відтворенні обстановки та обставин події вказує на те, що їх може знати тільки особа, яка причетна до таких подій, то така їх оцінка, на думку колегії суддів, є безпідставною.

Як вбачається з матеріалів справи, при допиті ОСОБА_2 в якості підозрюваного 12.01.2009 року він пояснив, що потерпілій було нанесено близько 10 ударів ножем, з яких один чи два у верхню частину живота, близько 5 ударів в бік тулубу, декілька ударів у нижню частину спини (т.2, а.с. 21–23). З протоколу відтворення обстановки та обставин події вбачається, що ОСОБА_2 також показав, що наніс 2 удари ножем в живіт, пару ударі ножем в спину, а після того, як вона впала – пару ударів у лівий бік (т.2, а.с. 24–26).

Те, що зазначені показання ОСОБА_2 щодо кількості тілесних ушкоджень та їх розташування суттєво відрізняються від даних, отриманих при дослідженні трупа ОСОБА_4 відображено у висновку судово-медичної експертизи за № 14, відповідно до змісту якого не відповідає дійсності кількість нанесених тілесних ушкоджень (їх значно більше), дещо неточно вказана локалізація по задній поверхні тіла (дещо вище), не пояснено механізм утворення колото-різаних ран верхніх кінцівок (т. 2, а.с. 46–53).

Крім того, у своїх показах в якості підозрюваного та при відтворенні обстановки та обставин події від 12.01.2009 року ОСОБА_2, заперечуючи, що заволодів іншими ювелірними виробами, які йому інкримінуються, показував, що взяв з шиї загиблої ланцюжок, який поклав у кишеню одягу, в якому був, та який в подальшому спалив разом з ланцюжком (т.2, а.с.21–26). Проте зазначені твердження будь-якого об'єктивного підтвердження в подальшому не знайшли, оскільки органи досудового слідства будь-яких залишків цього ланцюжка під час досудового слідства, зокрема під час відтворення обстановки та обставин події від 13.01.2009 р. з участю ОСОБА_2 не виявили (т.1, а.с. 55–60).

Не знайшли свого підтвердження й показання ОСОБА_2, дані ним в якості підозрюваного та при відтворенні обстановки та обставин події ОСОБА_2 від 12.01.2009 року, про те, що ключі від будинку ОСОБА_4 та ніж,

яким було вчинено вбивство, він викинув під час повернення на роботу на відстані приблизно 500 метрів від будинку загиблої(т.2, а.с.21–26), оскільки як вбачається з матеріалів справи, 13.01.2009 року органами досудового слідства з метою перевірки показів підозрюваного з участю ОСОБА_2 в цій частині було проведено відтворення обстановки та обставин події, під час якого ОСОБА_2 розповів та показав ділянки місцевості, де він позбавився ключів та ножа, проте на зазначених ним ділянках зазначених предметів виявлено не було (т.1, а.с.55–60).

Більш того, в подальшому під час досудового слідства, ці ділянки були повторно обшукані, вже в умовах, коли на них був відсутній сніговий покров, при цьому також не було виявленого жодного предмету з тих, про які давав показання ОСОБА_2 (т. 3, а.с. 77–81).

Отже, наведене спростовує висновки суду першої інстанції щодо узгодженості показань ОСОБА_2 від 12.01.2009 року з іншими зібраними по справі доказами.

Що ж стосується висновків суду про допустимість зазначених доказів, то, на думку колегії суддів, зазначені висновки зроблені без врахування всіх матеріалів справи.

Відповідно до п.6 Постанови Пленуму Верховного Суду України за № 8 від 24.10.2003 року «Про застосування законодавства, яке забезпечує право на захист у кримінальному судочинстві» суди повинні враховувати, що згідно зі статтями 43 і 43-1 КПК України підозрюваний, обвинувачений, поряд з іншими правами, мають право на побаченні із захисником до першого допиту, і під час розгляду справи перевіряти, чи було роз'яснено їм таке право і чи не були вони обмежені в цьому.

Як вбачається з матеріалів справи, 11.01.2009 року о 18 год.50 хв. ОСОБА_2, який раніш з 21 год. 6.01.2009 року утримувався в ІТТ Володарсько-Волинського РВ УМВС України в Житомирської області, було затримано за підозрою у вчиненні злочину, передбаченого ч.1 ст. 115 КК України (т.2, а.с.2–3).

З протоколу роз'яснення права на захист від 12.01.2009 року видно, що ОСОБА_2 в період з 12 год. 35 хв. по 12 год. 42 хв. було роз'яснено право на участь захисника, при цьому, за змістом протоколу він висловив бажання запросити адвоката ОСОБА_10, який, як вбачається із змісту протоколу допиту підозрюваного, вже через 8 хвилин, а саме о 12 год. 50 хв. взяв участь у проведенні допиту ОСОБА_2 Будь-яких даних, про те, що хоча б в цей час ОСОБА_2 надали побачення з адвокатом, матеріали кримінальної справи не містять.

За твердженнями самого ОСОБА_2 в суді першої та апеляційної інстанції він взагалі не усвідомлював, що у проведенні з ним слідчих дій, які мали місце 12.01.2009 року брав участь адвокат, оскільки були присутніми багато осіб у цивільному одязі, і що серед них є адвокат він не знав, тим більш будь-якого спілкування з ним перед проведенням слідчих дій не мав.

За таких обставин, та з огляду на те, що у відповіді начальника Володарсько-Волинського РВ УМВС в Житомирській області № 307 від 31.01.2012 року, повідомлено, що ОСОБА_2, який з 6.01.2009 року по 15.01.2009 року знаходився в ІТТ Володарсько-Волинського РВ УМВС в Житомирській області побачень не надавалось у зв'язку з тим, що в ІТТ немає кімнати побачень (т.9, а.с.146–147), колегія суддів вважає, що доводи поданих апеляцій про те, що органами досудового слідства було порушено право ОСОБА_2 на його захист, зокрема, те, що він був обмежений у праві на побаченні із захисником до першого допиту, ґрунтовними, а тому не може погодитись з висновками суду першої інстанції про допустимість доказів, отриманих під час допиту ОСОБА_2 в якості підозрюваного та проведення відтворення обстановки та обставин події з участю ОСОБА_2, хоча ці дії й проводились за участю захисника.

При цьому колегія суддів виходить також з практики Європейського суду з прав людини, яка є частиною національного законодавства, у вирішенні зазначених питань, зокрема з рішень Європейського суду з прав людини «Нечипорук і Йонкало проти України» від 21.07.2011 року, «Яременко проти України» від 12.06.2008 року, Доронін проти України від 11.02.2009 року, зміст яких свідчить про те, що неодноразові зізнання заявника, до якого було формально застосовано адміністративне затримання, а фактично з яким міліція поводилась, як із підозрюваним у вчиненні злочину, та позбавила його доступу до захисника, участь якого була б обов'язковою за законодавством України, не можуть бути використані для його засудження, навіть при умові, що заявник повторив свої зізнання у присутності захисника, з яким до допиту не бачився, та послуги якого, за таких обставин, носили символічний характер.

Аналізуючи інші зібрані та досліджені судом першої інстанції докази, колегія суддів, приходить до висновку про те, що вони також не містять даних, на підставі яких можна було б дійти висновку про доведеність винуватості ОСОБА_2 у вчиненні злочинів, які йому інкримінуються.

Як вбачається з матеріалів справи, 6.01.2009 року у приміщенні будинку АДРЕСА_3 Володар-Волинського району був виявлений труп ОСОБА_4, при дослідженні якого виявлені численні тілесні ушкодження (в кількості 41), які утворились від багаторазової дії (не менше 37 ударів) колюче-ріжучого предмету з односторонньою заточкою по типу клинка кухонного ножа (т.1, а.с.7–45, т.2, а.с.46–53).

В цей же день органами досудового слідства був вилучений за місцем проживання ОСОБА_2 та його співмешканки ОСОБА_6, а також за місцем проживання батьків ОСОБА_2 одяг ОСОБА_2 (т.1, а.с.70–72, 86), а за місцем його роботи – фуфайку (т.1, а.с.97).

8.01.2009 року в побутовому приміщенні «Житомироблпаливо» проведений огляд місця події, під час якого додатково вилучено одяг та зроблені зіскоби з предметів обстановки (т.1, а.с.109–111). В цей же день у ОСОБА_2 відібрано для експертного дослідження відбитки пальців рук, зразки нігтьових пластин з правої та лівої руки, та крові (т.1, а.с.122–127).

15.01.2009 року за місцем проживання батьків ОСОБА_2 під час обшуку вилучено 5 ножів (т.1, а.с.175). Під час обшуку за місцем проживання ОСОБА_2 та ОСОБА_6 не було виявлено та вилучено жодного предмета, який би міг мати відношення до вчиненого злочину (т.1, а.с.178).

Відповідно до висновку дактилоскопічної експертизи від 12.01.2009 року сліди папілярних узорів, які були вилучені з місця події – будинку ОСОБА_4 залишені не ОСОБА_2, а іншою особою (т.1, а.с.130–142).

За висновком судово-медичної імунологічної експертизи за № 24 даних про присутність на вилучених при огляді місця події від 6.01.2009 року речах потерпілої ОСОБА_4 – бюстгальтері та футболці крові ОСОБА_2 не виявлено (т.1, а.с.181–184).

За висновком судово-медичної експертизи за № 36 крові ОСОБА_2 у зразках речовини бурого кольору, вилучених з виноградної лози, з поверхні снігу та дерев'яного паркану будинку ОСОБА_4 не виявлено (т.1, а.с. 233). Аналогічні результати отримані й при проведенні судово-медичної експертизи при дослідженні речовини бурого кольору, вилученої зі стіни будинку та металевої труби, а також частині стельки та шпалери, вилучених під час огляду будинку, де виявлений труп ОСОБА_4 (т.1, а.с. 238–241).

За висновками судово-медичних експертиз за №№ 25, 26, 27, 28, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39 жодних слідів крові у вилученому одязі ОСОБА_2 за фактичним місцем проживання його самого, його батьків та за місцем роботи не встановлено. Не встановлено наявності слідів крові й у зіскобах та змивах з предметів об-

становки у зазначених приміщеннях, та на вилучених о ОСОБА_2 черевиках (т.1.а.с.188–218, 245–246, 261–262, 266–267, 271–272, 276–277;т.2, а.с.40–41).

За результатами дослідження піднігтьового вмісту рук ОСОБА_2, відповідно до висновку судово-медичної експертизи за № 39 слідів крові та клітин не знайдено(т.1, а.с.246–251).

За висновком медико-криміналістичної експертизи за № 25-МК утворення пошкоджень, виявлених на одязі та ушкоджень на тілі потерпілої ОСОБА_4 від дії клинків ножів, що були вилучені в будинку батьків ОСОБА_2 не можливо (т.2, а.с.90–97).

Згідно висновку судово-медичної експертизи за № 79 при судово-цитологічному дослідженні піднігтьового вмісту рук ОСОБА_4 знайдена кров людини, походження якої від ОСОБА_2 виключається (т.2, а.с.111–112).

Відповідно до висновку судової молекулярно-генетичної експертизи за № 20-155 на светрі ОСОБА_2, який був вилучений за місцем його проживання, була виявлена кров людини, генетичні ознаки якої співпадають з генетичними ознаками крові самого ОСОБА_2 При цьому походження цієї крові від потерпілої ОСОБА_11 виключається (т.3, а.с.17–21).

З наведеного вбачається, що на місці вчинення злочину, за місцем проживання та роботи ОСОБА_2, а також у місцях, зазначених ним у явках з повинною, будь-яких слідів, знарядь злочину, майна, заволодіння яким інкримінується ОСОБА_2, тобто нічого такого, що б могло вказувати на ОСОБА_2, як на особу, яка може бути причетна до вчинення цього злочину, не виявлено.

Більш того, відповідно до змісту роздруківки вхідних і вихідних дзвінків номера належного засудженому мобільного телефону зафіксовані телефонні розмови, що мали місце ІНФОРМАЦІЯ_2 року о 23 години 00 хвилин тривалістю 1733 сек. (біля 28 хв.) та о 23 годині 47 хвилин тривалістю 426 сек. (біля 7 хв.), тобто в той час, коли за змістом обвинувачення ОСОБА_2 вчинив інкриміновані йому злочини, між абонентським номером, який належав ОСОБА_2 та абонентським номером, який належав ОСОБА_6 (т.2, а.с. 200).

При цьому органом досудового слідства та судом не наведено жодних доказів, які б могли свідчити, про те, що ОСОБА_2 під час цих розмов знаходився поза місцем своєї роботи, та що він міг вчинити інкриміновані йому дії, розмовляючи по телефону, тим більш, що за висновком судово-медичної експертизи, при дослідженні трупа ОСОБА_4 виявлені численні тілесні ушкодження, які свідчать про наявність активної боротьби або самооборони (т.2, а.с.52).

Що ж стосується посилань у вироку на те, що ОСОБА_2 не інкримінується точний час вчинення злочинів, то, на думку колегії суддів, суд першої інстанції допустив суперечності, оскільки відповідно до фабули обвинувачення, що визнав доведеною, сам визнав встановленим, що засуджений вчинив убивство ОСОБА_4 саме ІНФОРМАЦІЯ_2 року близько 23 години, а близько 23 години 10 хвилин – таємне викрадення її майна.

За наведених обставин, колегія суддів не може визнати постановлений щодо ОСОБА_2 вирок законним та обґрунтованим, а тому приходить до висновку про необхідність його скасування через невідповідність висновків суду першої інстанції фактичним обставинам справи.

При вирішенні подальшого спрямування справи, колегія суддів враховує наступне.

Як вбачається з матеріалів справи, Верховний Суд України, скасовуючи своєю ухвалою від 26.08.2010 року вирок суду першої інстанції від 14 грудня 2009 року, яким ОСОБА_2 був визнаний винним у вчиненні інкримінованих йому злочинів, направив справу на новий судовий розгляд, при цьому не знайшов підстав для по-

вернення справи прокурору для проведення додаткового розслідування (т.6, а.с.320–322). В подальшому за ініціативою прокурора, тобто його апеляційною скаргою ухвалою апеляційного суду Житомирської області від 3.07.2012 року була скасована ухвала Червоноармійського районного суду від 7.05.2012 року про направлення кримінальної справи щодо ОСОБА_2 на додаткове розслідування за безпідставністю, а справа направлена на новий судовий розгляд (т.11, а.с.124–126). В судовому засіданні апеляційної інстанції прокурор, яка брала участь у розгляді справи, у судових дебатах також наголосила на тому, що можливість здобуття нових доказів, на її думку, втрачена, а тому підстави для направлення справи на додаткове розслідування відсутні.

З огляду на наведене колегія суддів погоджується з цією позицією, тим більш, що клопотань про направлення справи на додаткове розслідування від учасників судового розгляду не надійшло, не міститься таких вимог й в поданих апеляційних скаргах, при цьому кримінальна справа в провадженні органів досудового слідства та суду знаходиться більш п'яти років, можливість здобуття нових доказів по справі вичерпана, більш того, подальше кримінальне провадження може призвести до порушення вимог п.1 ст. 6 Європейської Конвенції з прав людини і основоположних свобод щодо права кожного на справедливий і публічний розгляд його справи незалежним і безстороннім судом упродовж розумного строку.

Крім того, відповідно до п.10 Постанови Пленуму Верховного Суду України від 11.02.2005 року за № 2 «Про практику застосування судами України законодавства, що регулює повернення кримінальних справ на додаткове розслідування» повернення справи на додаткове розслідування у випадках, коли немає доказів, які б підтверджували обвинувачення, і вичерпані всі можливості одержання додаткових доказів є неприпустимим.

За таких обставин, колегія суддів тлумачить всі сумніви щодо доведеності обвинувачення на користь засудженого ОСОБА_2 та вважає за необхідне кримінальну справу щодо нього закрити з підстав, передбачених п.2 ст. 6 КПК України (в редакції 1960 року) за недоведеністю його участі у вчиненні інкримінованих дій.

На підставі вищенаведеного, керуючись ст. ст. 365, 366 КПК України (в редакції 1960 року), колегія суддів,

УХВАЛИЛА:

апеляції засудженого ОСОБА_2 та його захисника – адвоката ОСОБА_3 задовольнити.

Вирок Житомирського районного суду Житомирської області від 24 жовтня 2013 року щодо ОСОБА_2 скасувати, а кримінальну справу щодо нього по обвинуваченню у вчиненні злочинів, передбачених ст. ст. 115 ч.2 п.4, 185 ч.1 КК України закрити з підстав, передбачених п.2 ст. 6 КПК України (в редакції 1960 року) за недоведеністю його участі у вчиненні інкримінованих дій.

ОСОБА_2 звільнити з під варти в залі суду негайно.

Повернути ОСОБА_2 належні йому: рушник, брюки чорні, джинси синього кольору, труси, светр чорного-бордового-зеленого кольорів, джинси синього кольору «ROCKY», що були вилучені з квартири АДРЕСА_1; дві шапки, футболку, штани, два светри та взуття, що було вилучено в АДРЕСА_3; мобільний телефон «Моторола» та мобільний телефон «Сіменс».

В решті речові докази зберігати при справі.

Ухвала набирає законної сили після проголошення та може бути оскаржена в касаційному порядку безпосередньо до Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ протягом трьох місяців з моменту набрання нею законної сили.

4.19. Рішення Миргородського міськрайонного суду Полтавської області від 15 липня 2014 року, справа № 541/1428/14-к, суддя Чернюк В. Д.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/39756737

Органами досудового слідства ОСОБА_2 обвинувачується в тому, що 06 квітня 2014 року, приблизно, в 20 годин 30 хвилин та, знаходячись у приміщенні Миргородського МРВ (так за обвинувальним актом) УМВС України в Полтавській області, розташованого у м. Миргород Полтавської області, будучи попередженою про кримінальну відповідальність, передбачену ст. 383 КК України, тобто завідомо неправдиве повідомлення про вчинення злочину, діючи з прямим умислом, усвідомлюючи суспільно небезпечний характер свого діяння, передбачаючи його суспільно небезпечні наслідки і, бажаючи їх настання, неправдиво повідомила слідчомупро вчинення відносно неї злочину, а саме: відкритого викрадення банківської картки «Райффайзен Банк Аваль», грошей в сумі 1000 гривень та мобільного телефону «Самсунг».

Крім того, 07 квітня 2014 року ОСОБА_2, будучи попередженою про кримінальну відповідальність за ст. 384 КК України, за дачу завідомо неправдивих показань, при допиті в якості потерпілої по кримінальному провадженню, внесеному до Єдиного реєстру досудових розслідувань 07.04.2014 року за № 12014170260000300, з 09 години 45 хвилин до 10 години 05 хвилин, в приміщенні Миргородського МРВ (так у обвинувальному акті) УМВС України в Полтавській області, розташованого у м. Миргород Полтавської області, надала неправдиві показання щодо вчинення відносно неї злочину. Також 12 квітня 2014 року ОСОБА_2, будучи попередженою слідчим про кримінальну відповідальність, передбачену ст. 384 КК України, за дачу завідомо неправдивих показань, допитана в якості потерпілої по кримінальному провадженню, внесеному до Єдиного реєстру досудових розслідувань 07.04.2014 року за № 12014170460000106, з 09 години 30 хвилин до 10 години 00 хвилин, в приміщенні кабінету № 309 СВ ЛВ на ст. Полтава УМВС України на Південній залізниці, що по вул. Гаєвого, 3 в м. Полтава, діючи з прямим умислом, усвідомлюючи суспільно небезпечний характер свого діяння, передбачаючи його суспільно небезпечні наслідки і бажаючи їх настання, надала слідчому, завідомо неправдиві показання (час, місце, спосіб та інші важливі обставини для розслідування даного кримінального провадження)

Ці діяння ОСОБА_2, як слідує з обвинувального акту, складеного 26 травня 2014 року, що виразилися у завідомо неправдивому повідомленні слідчому про вчинення злочину та в завідомо неправдивих показаннях потерпілого під час провадження досудового розслідування, кваліфіковані по ст. ст. 383 ч. 1, 384 ч. 1 КК України / а.п. 1 /.

Свою винуватість у вчиненні інкримінованих діянь при розгляді справи судом обвинувачена ОСОБА_2, не володіючи достатніми знаннями щодо юридичної оцінки та правової кваліфікації власних дій, фактично визнавала частково і показала, що 06 квітня 2014 року прибула в м. Миргород попутним автотранспортом, де знаходилася в церкві до початку 14 години. Після цього вона прийшла на залізничний вокзал станції Миргород, щоб відправитися електропотягом до місця проживання у с. Кибинці Миргородського району, проте запізнилася на нього і вирішила їхати наступним. При цьому, в магазині вона придбала 250 грамів спиртного, хліб та плавлений сирок і у привокзальному парку станції споживала їх, після чого заснула на лавці. Потім зрозуміла, що вона пропустила наступний електропотяг і вирішила зателефонувати чоловікові, проте не виявила свого телефону. На її прохання водієм маршрутного таксі її було доставлено на окраїну м. Миргорода, до зупинки «Зін-

чаші». Там їй стало зле через вжите спиртне. Невідомі люди дали їй ліки від серцевого болю, поцікавившись чим це викликано. Оскільки їй було соромно через вжите спиртне, вона сказала цим людям про викрадення її мобільного телефону, після чого вони відвезли її до місцевого відділку міліції. Там, під диктовку чергового, коли їй нікуди було діватись, тобто фактично під примусом, вона написала заяву. Про викрадення банківської картки «Райффайзен Банк Аваль», не заявляла. Стверджувала, що особа, яка вечором 06 квітня 2014 року диктувала їй заяву, пам'ятку про права та обов'язки потерпілої їй не вручала.

Наполягала на тому, що 07 квітня 2014 року з 09 години 45 хвилин до 10 години 05 хвилин в приміщенні Миргородського МВ (з обслуговування м. Миргорода та Миргородського району) УМВС України в Полтавській області, розташованого у м. Миргороді Полтавської області, слідчим цього органу внутрішніх справ ОСОБА_4 вона не допитувался взагалі. В цей день і час вона була вдома, в с. Кибинці Миргородського району, що можуть підтвердити сільський голова та її чоловік. Протягом цього дня і в послідуючі дні до слідчого ОСОБА_4 не з'являлася взагалі. Як виглядає цей слідчий, не знає.

Вказувала на те, що при здійсненні досудового розслідування слідчим ОСОБА_9, на прохання останньої, вона підписала якусь заяву, виготовлену цією слідчою з застосуванням комп'ютера, підписувала інші документи, серед яких і протокол допиту за 07 квітня 2014 року. Стверджувала, що вільного і усвідомленого волевиявлення для набуття статусу потерпілої, в тому числі і шляхом подання заяви про залучення до провадження як потерпілої, вона не мала, бо вже тоді їй було соромно, що погодилася написати заяву про злочин. Письмової згоди у вигляді заяви на визнання її потерпілою слідчому ОСОБА_9 вона не подавала. При завершенні досудового розслідування їй не було відкрито та не надано для ознайомлення пам'ятку про процесуальні права та обов'язки потерпілого від 07.04.2014 року, заяву про залучення до провадження як потерпілого від 12.04.2014 року, в якій чомусь йдеться про спричинення майнової шкоди Полтавській дистанції колії, а також пам'ятку про процесуальні права та обов'язки потерпілого від 12.04.2014 року.

Розглянувши справу на засадах змагальності і диспозитивності, безпосередньо, перевіривши і оглянувши, лише ті докази сторони обвинувачення і сторони захисту, які в ході судового розгляду кримінального провадження та у визначені строки, надані суду першої інстанції і, проаналізувавши їх в сукупності та у системному взаємозв'язку між ними, відповідно до положень ст. 94 КПК України, суд приходить до висновку про те, що в діяннях обвинуваченої ОСОБА_2 відсутній склад інкримінованих злочинів, а тому її слід виправдати зі слідуючих обґрунтувань:

Згідно з диспозицією ч. 1 ст. 383 КК України об'єктивна сторона цього злочину полягає у вчиненні дії, яка становить неправдиве, тобто, таке що не відповідає дійсності, повідомлення про вчинення злочину, яке направлене прокурору, слідчому або органу дізнання. Таке повідомлення за змістом ч. 1 ст. 383 КК України має бути направлене чи подане тільки органам (службовим особам), що наділені за законом правом на порушення кримінальної справи. Тому повідомлення про злочин, надане іншим органам чи особам, не утворює складу цього злочину. Злочин визнається закінченим з моменту надходження неправдивого повідомлення про злочин до прокурора, слідчого чи органу дізнання.

За змістом обвинувального акту, складеного 26 травня 2014 року, 06 квітня 2014 року, приблизно, в 20 годин 30 хвилин обвинувачена ОСОБА_2, знаходячись у приміщенні Миргородського МРВ (так за обвинувальним актом) УМВС України в Полтавській області, розташованого у м. Миргород Полтавської області, бу-

дучи попередженою про кримінальну відповідальність, передбачену ст. 383 КК України, тобто завідомо неправдиве повідомлення про вчинення злочину, діючи з прямим умислом, усвідомлюючи суспільно небезпечний характер свого діяння, передбачаючи його суспільно небезпечні наслідки і, бажаючи їх настання, неправдиво повідомила слідчому про вчинення відносно неї злочину, а саме: відкритого викрадення банківської картки «Райффайзен Банк Аваль», грошей в сумі 1000 гривень та мобільного телефону «Самсунг» / а.п. 1 /.

На підтвердження цього обвинувачення прокурором надано письмову заяву ОСОБА_2, датовану 06.04.2014 року. За змістом цієї заяви та в супереч обвинувальному акту, вона адресована не слідчому. В цій заяві взагалі відсутнє повідомлення про відкрите викрадення у обвинуваченої банківської картки «Райффайзен Банк Аваль». Перед викладенням змісту цієї заяви, в ній відсутнє чітке зазначення про попередження ОСОБА_2 про кримінальну відповідальність за завідомо неправдиве повідомлення про вчинення злочину. Рукописний текст «с.т. 383, 384 К.К. України Мені роз'яснено та попереджено», учинений після викладення самого змісту заяви, з достовірністю не вказує на те, що таке роз'яснення та попередження мало місце до вчинення неправдивого повідомлення про злочин. Про те, що таке повідомлення про злочин надійшло до прокурора, слідчого чи органу дізнання 06.04.2014 року реєстраційні відомості, з урахуванням правил діловодства у відповідних державних органах, відсутні / а.п. 14 /.

Відповідно до імперативних вимог частини 4 ст. 214 КПК України слідчий, прокурор, інша службова особа, уповноважена на прийняття та реєстрацію заяви і повідомлення про кримінальне правопорушення, зобов'язані прийняти та зареєструвати таку заяву чи повідомлення. Відмова у прийнятті та реєстрації заяви чи повідомлення про кримінальне правопорушення не допускається.

При цьому особливу увагу на себе звертає та обставина, що в згаданій заяві відсутня відмітка про те, ким вона прийнята від обвинуваченої, коли, де та за яким номером зареєстрована (реєстраційний штамп), а також резолюція відповідної службової особи про подальше її спрямування і розгляд / а.п. 14 /.

Перевіркою змісту Журналу реєстрації заяв та повідомлень про пригоди і злочини Миргородського МВ (з обслуговування м. Миргорода та Миргородського району) УМВС України в Полтавській області за період часу з 05 по 07 квітня 2014 року реєстрації такої заяви у відповідному органі внутрішніх справ взагалі не виявлено / а.п. 56, 57–80 /. Наявність запису в такому Журналі з порядковим № 1563 згідно якого 06.04.2014 року о 20 годині 26 хвилин до чергової частини Миргородського МВ по телефону «102» поступило повідомлення від дільничого інспектора міліції Коваленко про відкрите викрадення невідомими особами майна ОСОБА_2 на станції Миргород, не є завідомо неправдивим повідомленням про злочин, зробленим саме потерпілою, в чому її обвинувачують / а.п. 69 /.

Допитана в якості свідка слідчий Миргородського МВ ОСОБА_4, підтвердила ту обставину, що письмова заява про злочин обвинуваченою ОСОБА_2 06 квітня 2014 року їй, як слідчому, не подавалася і нею не приймалася. Про кримінальну відповідальність цю обвинувачену по ст. ст. 383 КПК України до моменту внесення відповідних відомостей до ЄРДР вона особисто не попереджувала.

Допустимих доказів про належне вручення ОСОБА_2 з додержанням вимог частин 1, 3 ст. 111 та Глави 11 (ст. 135) КПК України довідки № 810300 від 07.04.14 року про прийняття і реєстрацію заяви про кримінальне правопорушення суду не надано. На самій довідці підпис про її одержання згаданою особою відсутній, хоча в цей день складався протокол її допиту цим же слідчим / а.п. 39 /.

Отже, сукупність встановлених фактів дають підстави суду зробити висновок про те, що належна не реєстрація саме заяви ОСОБА_2 про вчинене щодо неї кримінальне правопорушення, відсутність належних і допустимих доказів про її подачу саме слідчому, як це слідує зі змісту обвинувального акту, своєчасне та чітке попередження обвинуваченої саме про кримінальну відповідальність за завідомо неправдиве повідомлення про злочин перед таким повідомленням і саме 06.04.2014 року, вказують на незабезпечення цій обвинуваченій, як учаснику кримінального провадження, застосування належної правової процедури, що є одним із завдань кримінального провадження, визначених ст. 2 КПК України та фактично є порушенням принципу законності, передбаченого ст. 9 КПК України.

Таким чином, в діянні обвинуваченої ОСОБА_2 відсутня об'єктивна сторона інкримінованої ч. 1 ст. 383 КК України (повідомлення належній службовій особі про злочин).

Спеціальним суб'єктом злочину, передбаченого ч. 1 ст. 384 КК України, є потерпілий.

Як вбачається зі змісту частин 1, 2 ст. 55 КПК України потерпілим у кримінальному провадженні може бути фізична особа, якій кримінальним правопорушенням завдано моральної, фізичної або майнової шкоди.

Права і обов'язки потерпілого виникають в особи з моменту подання заяви про вчинення щодо неї кримінального правопорушення або заяви про залучення її до провадження як потерпілого.

Потерпілому вручається пам'ятка про процесуальні права та обов'язки особою, яка прийняла заяву про вчинення кримінального правопорушення.

Отже, право потерпілого бути повідомленим про свої права та обов'язки, передбачені КПК України, реалізується за допомогою вручення йому уповноваженою особою пам'ятки про процесуальні права та обов'язки. Указана пам'ятка повинна містити перелік прав і обов'язків потерпілого, передбачених статтями 56 та 57 КПК України, а також засоби їх забезпечення. На прохання потерпілого права і обов'язки викладені у пам'ятці, мають бути йому роз'яснені особою, яка її вручила.

Системний аналіз зазначених норм кримінального процесу, як складової частини належної правової процедури, дає підстави прийти до висновку про те, що права і обов'язки потерпілого виникають в особи з моменту подання заяви про вчинення щодо неї кримінального правопорушення або заяви про залучення її до провадження як потерпілого.

При розгляді даного кримінального провадження судом достовірно встановлено, що заява обвинуваченої про вчинення відносно неї кримінального правопорушення від 06.04.2014 року належним чином в державному органі внутрішніх справ не зареєстрована і не обліковується за правилами діловодства та належній службовій особі не подана, а відтак ОСОБА_2 юридично не набула прав і обов'язків потерпілого, тобто, не була потерпілим у кримінальному провадженні.

Прокурором, як представником сторони обвинувачення, суду не надано жодного належного і допустимого доказу того, що саме 06.04.2014 року невідомою особою, яка прийняла заяву про вчинення кримінального правопорушення, ОСОБА_2 було вручено пам'ятку про її права і обов'язки, передбачені статтями 56 та 57 КПК України, а відтак її право, як потерпілої бути повідомленою про свої права та обов'язки, належним чином та відповідно до встановленої правової процедури забезпечено і могло бути реалізованим в послідуючому, в тому числі і право відмовитися давати показання. Така пам'ятка в матеріалах кримінального провадження за вказану дату відсутня.

Відтак з 06.04.2014 року ОСОБА_2 не набула правового статусу потерпілої.

За обвинувальним актом 07 квітня 2014 року ОСОБА_2, будучи попередженою про кримінальну відповідальність за ст. 384 КК України, за дачу завідомо неправдивих показань, при допиті в якості потерпілої по кримінальному провадженню, внесеному до Єдиного реєстру досудових розслідувань 07.04.2014 року за № 12014170260000300, з 09 години 45 хвилин до 10 години 05 хвилин, в приміщенні Миргородського МРВ (так у обвинувальному акті) УМВС України в Полтавській області, розташованого у м. Миргород Полтавської області, надала неправдиві показання щодо вчинення відносно неї злочину / а.п. 1 /.

На підтвердження цієї частини обвинувачення прокурором надано протокол допиту ОСОБА_2, як потерпілої, датований 07.04.2014 року, за змістом якого такий допит проводився з 09 години 45 хвилин до 10 години 05 хвилин слідчим СВ Миргородського МВ ОСОБА_4, у приміщенні Миргородського МВ / а.п. 15 /.

Візуальним оглядом судом цього документу, навіть без застосування криміналістичної лупи, встановлено, що його вступна частина та рукописний текст в кінці протоколу «слідчий (підпис) ОСОБА_4», виконані одним почерком та пишучим приладом з більш інтенсивним фарбником фіолетового кольору, а анкетні дані потерпілої, дані про роз'яснення прав і зміст самих показань – іншим почерком та пишучим приладом з менш інтенсивним фарбником фіолетового кольору / а.п. 15 /.

Відповідно до частини 1 ст. 106 КПК України протокол під час досудового розслідування складається слідчим або прокурором, які проводять відповідну процесуальну дію під час її проведення або безпосередньо після її закінчення. За змістом протоколу допиту потерпілої ОСОБА_2 від 07.04.2014 року, який досліджується судом і аналізується на предмет його допустимості згідно до положень ст. 86 КПК України, відомостей про те, що при допиті була присутня третя особа, цей документ не містить / а.п. 15 /. Відтак, з очевидністю слід констатувати, що описова частина згаданого протоколу складна не слідчим ОСОБА_4 чи власноручно викладена обвинуваченою, а іншою особою, не згаданою в цьому протоколі, повноваження якої, як слідчого в даному кримінальному провадженні, належним чином не підтверджені.

Сама обвинувачена в категоричній формі заперечує факт проведення даної слідчої дії у вказані день, час та місці слідчим ОСОБА_4 чи іншою особою.

Допитаний, як свідок, Кибинський сільський голова ОСОБА_5 суду повідомив, що вранці 07.04.2014 року йому зателефонували із Лінійного відділу міліції на станції Полтава та попрохали оголосити ОСОБА_2 про явку в цей орган міліції 12.04.2014 року. Оскільки він не зміг додзвонитися до чоловіка обвинуваченої, то вирішив з'їздити до них додому на велосипеді. Як стверджував цей свідок у категоричній формі, до місця проживання ОСОБА_2 він прибув 07.04.2014 року о 9 годині 30 хвилин. Обвинувачена та її чоловік у цей час знаходилися у своєму помешканні. Повідомивши ОСОБА_2 інформацію про виклик, після короткого спілкування, свідок залишив це господарство о 9 годині 40 хвилин. З показань ОСОБА_5 вбачається, що с. Кибинці Миргородського району знаходиться на відстані, приблизно, 13 кілометрів від м. Миргорода і 07.04.2014 року до нього з використанням громадського транспорту можна було дістатися тільки приміським потягом та й то, після 11 години.

Ці показання свідка з достовірністю підтверджують неможливість прибути обвинуваченою для допиту до слідчого в м. Миргород протягом 5 хвилин з часу, коли він її бачив в останній момент у неї вдома (09 годин 40 хвилин), а відтак спростовують можливість проведення допиту ОСОБА_2, як потерпілої, 07.04.2014 року з 09 години 45 хвилин до 10 години 05 хвилин та в цій частині підтверджують її показання при допиті судом.

З показань свідка ОСОБА_6 слідує, що він проживає однією сім'єю без реєстрації шлюбу із обвинуваченою ОСОБА_2 у власному домогосподарстві, розташованому в с. Кибинці Миргородського району. 07 квітня 2014 року, вранці, після 9 години, до них на велосипеді прибув сільський голова ОСОБА_5 і повідомив про виклик дружини в лінійну міліцію на станції Полтава та, після нетривалого спілкування, залишив їхнє господарство. Як стверджував свідок, в цей день його дружина в м. Миргород взагалі не їздила, весь час перебувала вдома разом з ним.

Зазначені показання узгоджуються з показаннями свідка ОСОБА_5 і показаннями обвинуваченої ОСОБА_2 та об'єктивно спростовують факт допиту слідчим цієї обвинуваченої в якості потерпілої 07.04.2014 року в приміщенні Миргородського МВ УМВС України в Полтавській області, в проміжок часу з 09 години 45 хвилин до 10 години 05 хвилин.

Крім того, за письмовим повідомленням в.о. начальника станції Миргород ОСОБА_7, наданим стороною захисту, яке суд визнає належним і допустимим доказом, відкритим стороні обвинувачення, найближчим часом відправлення приміського потягу зі станції Кибинці до станції Миргород до часу допиту, вказаному у відповідному протоколі 07.04.2014 року, є 11 година 25 хвилин / а.п. 93, 94 /.

Допитана, як свідок, слідчий Миргородського МВ УМВС України в Полтавській області ОСОБА_4 суду показала, що 07.04.2014 року в її провадження поступили матеріали за повідомленням по телефону «102».06.04.2014 року обвинувачена ОСОБА_2 заяву про вчинення щодо неї кримінального правопорушення їй особисто, як слідчому, не подавала, а тому пам'ятку про процесуальні права та обв'язки потерпілої вона їй у цей день не вручала. За обставинами самого допиту та обставинами фіксування процесуальної дії, викладеної у протоколі від 07.04.2014 року, свідок суду повідомила, що описову частину протоколу, можливо, складав стажист у її присутність, прізвище якого вона не пам'ятає. Зовнішній вигляд і прикмети потерпілої ОСОБА_2 вказати не може, а тому не може і впізнати її. Після надання судом для огляду відповідних документів, зазначила, що телефонне повідомлення про злочин дільничого інспектора міліції не є тотожним заяві про вчинення кримінального правопорушення щодо конкретної особи.

Проаналізовані докази за даним конкретним епізодом обвинувачення дають суду підстави прийти до висновку про те, що така слідча дія, як допит потерпілої, процесуальний порядок проведення якої, чітко та послідовно визначено ст. 224 КПК України та повноважною особою відповідно до вимог ч. 1 ст. 106 КПК України, 07.04.2014 року фактично не проводилася, а відтак немає законних підстав стверджувати, що обвинувачена ОСОБА_2 виконала об'єктивну сторону злочину, передбаченого ч. 1 ст. 384 КК України, за пред'явленим їй обвинуваченням, а саме дала завідомо неправдиве показання слідчому, як потерпіла, під час провадження досудового слідства.

Крім того, станом на 07.04.2014 року ОСОБА_2 юридично не мала статусу потерпілої в даному кримінальному провадженні, виходячи з положень частини 2 ст. 55 КПК України, оскільки не подала заяву про вчинення щодо неї кримінального правопорушення, а написана заява фактично не прийнята та не зареєстрована у Журналі реєстрації заяв та повідомлень про пригоди і злочини Миргородського МВ УМВС України в Полтавській області. З огляду на це ОСОБА_2 і не підлягала допиту в статусі потерпілої.

Стороною обвинувачення на підтвердження винуватості ОСОБА_2 по епізоду давання завідомо неправдивого показання слідчому 12.04.2014 року суду надано протокол її допиту як потерпілої, за змістом якого

обвинувачена вказує про вчинення стосовно неї кримінального правопорушення, а також заяву про залучення до провадження, як потерпілої / а.п. 16–17, 99 /.

Як стверджує обвинувачена, на момент складення цього документу їй не було роз'яснено в достатній мірі право давати показання, як потерпілою або відмовитися їх давати. Ці показання нею власноручно не викладалися, а виготовлені слідчим, яка в категоричній формі наполягала на їх підписанні.

З огляду на це та, зважаючи на приписи ст. 17 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини», за якими практика Європейського суду з прав людини, є джерелом права, суд приймає до уваги положення констатовані при розгляді справи «Яременко проти України» (рішення від 12 червня 2008 року), за змістом яких в аспекті порушення пункту першого статті 6 Європейської конвенції про захист прав і основних свобод людини зазначено, що право обвинуваченого не свідчити проти себе та не давати показань є загальновизнаними міжнародними стандартами та складовими права на справедливий суд. Зокрема, право не свідчити проти себе передбачає, що сторона обвинувачення у кримінальній справі повинна доводити вину обвинуваченого без використання доказів, отриманих шляхом застосування методів примусу або пригнічення волі обвинуваченого.

За змістом частини 2 ст. 55 КПК України набуття особою процесуального статусу потерпілого здійснюється лише на підставі вільного волевиявлення особи, яке відбувається в активній формі. Однією з процесуальних форм такого волевиявлення може бути подання особою заяви про залучення її до провадження, як потерпілого, яка підлягає обов'язковому прийняттю і реєстрації. Така заява має містити дані про потерпілого, кримінальне провадження, до якого вона має бути залучена, зазначення і обґрунтування підстав для набуття статусу потерпілої, чітко висловлене клопотання про залучення до кримінального провадження, як потерпілого.

Аналізуючи зміст заяви від імені ОСОБА_2 про залучення її до провадження, як потерпілої, датованої 12.04.2014 року / а.п. 99 /, суд приходить до висновку про те, що ця заява особисто обвинуваченою не складалася, її вільне волевиявлення на подачу такої заяви фактично було відсутнє, дану заяву складено слідчим з застосуванням комп'ютерної техніки, безпосередньо перед проведенням відповідного допиту, заява не містить дані про кримінальне провадження, до якого вона має бути залучена, зазначення і обґрунтування підстав для набуття статусу потерпілої.

За змістом цієї заяви в ній йдеться про спричинення майнової шкоди Полтавській дистанції колії та мається посилання на статтю 58 КПК України, яка регламентує участь у кримінальному провадженні представника потерпілого, в тому числі і юридичної особи. Відомості про те, що цей документ належним чином та відповідно до правил діловодства в органах внутрішніх справ зареєстрований, на самій заяві відсутні. Її складення самим слідчим з використанням комп'ютерної техніки не підтверджує вільне волевиявлення ОСОБА_2 на подачу такої заяви попри її підписання нею з урахуванням згадування про заподіяння майнової шкоди не цій особі, а Полтавській дистанції колії / а.п. 99 /.

За твердженням сторони захисту, обвинуваченій ОСОБА_2 не надано доступу та не ознайомлено зі змістом заяви про залучення до провадження як потерпілого, пам'ятками про процесуальні права та обов'язки потерпілого від 12 та 07 квітня 2014 року / а.п. 98, 99, 100 /.

Відповідно до положень частини 9 ст. 290 КПК України сторони кримінального провадження зобов'язані письмово підтвердити протилежній стороні факт надання їм доступу до матеріалів кримінального провадження із зазначенням найменування таких матеріалів.

Прокурором, як представником сторони обвинувачення на виконання імперативних вимог ч. 9 ст. 290 КПК України не надано письмового підтвердження того, які конкретно матеріали та докази, зібрані в ході досудового розслідування, із зазначенням їх найменування, були надані для ознайомлення обвинуваченій 26 травня 2014 року, а також письмового підтвердження про те, що серед цих матеріалів, з урахуванням твердження обвинуваченої, були заява про її залучення до провадження як потерпілого, а також пам'ятки про процесуальні права та обов'язки потерпілого від 12 та 07 квітня 2014 року.

Частиною 12 ст. 290 КПК України передбачено, якщо сторона кримінального провадження не здійснить відкриття матеріалів відповідно до положень цієї статті, суд не має права допустити відомості, що містяться в них, як докази.

Таким чином, заява від імені ОСОБА_2 про залучення її до провадження як потерпілого, а також пам'ятками про процесуальні права та обов'язки потерпілого від 12 та 07 квітня 2014 року, на підставі положень частини 12 ст. 290 КПК України судом не визнаються допустимими доказами, виходячи із положень ст. 86 КПК України.

Викладене вказує на відсутність доказів того, що і станом на 12.04.2014 року ОСОБА_2 набула статусу потерпілої у конкретному кримінальному провадженні, а показання, які від неї отримані, одержані без порушення її права відмовитися від їх давання.

Отже, немає законних підстав стверджувати, що в момент давання показань слідчому за другим епізодом від 12.04.2014 року обвинувачена ОСОБА_2 мала статус спеціального суб'єкту злочину – потерпілої, за обвинуваченням по ч. 1 ст. 384 КК України. Тож, за переконанням суду, в діянні за цим епізодом відсутній склад злочину, тобто, спеціальний суб'єкт.

Показання допитаної за клопотанням сторони обвинувачення, як свідка, слідчого СВ ЛВ на ст. Полтава УМВС України на Південній залізниці ОСОБА_9 про визнання ОСОБА_2 своєї винуватості за оголошеною їй підозрою, дані зі слів обвинуваченої, суд не визнає допустимим доказом, виходячи з імперативних положень ст. 97 ч. 7 КПК України.

Оцінивши докази сторони обвинувачення, а саме протоколи перегляду відеозаписів від 15 та 20 травня 2014 року / а.п. 24, 25 /, з точки зору їх інформативності, а відтак і належності, суд приходить до переконання, про те, що вони ні прямо, ні побічно не підтверджують існування чи відсутність обставин, що підлягають доказуванню у даному кримінальному провадженні за змістом конкретного обвинувального акту.

Згідно зі ст. 62 Конституції України, ст. 17 КПК України ніхто не зобов'язаний доводити свою не винуватість у вчиненні злочину, а обвинувачення не може ґрунтуватися на доказах, одержаних незаконним шляхом, а також на припущеннях. Усі сумніви щодо доведеності вини особи тлумачаться на її користь.

Серед завдань кримінального судочинства, визначених ст. 2 КПК України, є захист особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень, охорона прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження, а також забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування і судового розгляду з тим, щоб кожний, хто вчинив кримінальне правопорушення, був притягнутий до відповідальності в міру своєї вини, жоден невинуватий не був обвинувачений або засуджений, жодна особа не була піддана необґрунтованому процесуальному примусу і щоб до кожного учасника кримінального провадження була застосована належна правова процедура.

Таким чином, розглянувши справу на засадах змагальності і диспозитивності, безпосередньо, перевіривши і оглянувши, лише ті докази сторони обвинувачення і сторони захисту, які в ході судового розгляду цього кри-

мінального провадження та у визначені строки, надані суду першої інстанції і, проаналізувавши їх в сукупності та у системному взаємозв'язку між ними, суд приходить до висновку про те, що в діяннях обвинуваченої ОСОБА_2 відсутній склад інкримінованих їй злочинів, передбачених ст. 383 ч. 1, ст. 384 ч. 1 КК України.

Виходячи з положень пункту 3 частини 1 статті 373 КПК України, виправдувальний вирок ухвалюється у разі, якщо не доведено, що в діянні обвинуваченого є склад кримінального правопорушення.

Керуючись, ст. ст. 2, 7, 368, 370, 373, 374, 376, 377, суд –

ЗАСУДИВ:

ОСОБА_2 в пред'явленому та підтриманому обвинуваченні по ст. 383 ч. 1, ст. 384 ч. 1 КК України визнати невинуватою і виправдати по суду у зв'язку з недоведеністю складу цих кримінальних правопорушень в діяннях обвинуваченої.

Вирок може бути оскаржений до апеляційного суду Полтавської області протягом тридцяти днів з дня його проголошення шляхом подачі апеляційних скарг через Миргородський міськрайонний суд.

5. КАТАЛОГ ДОСЛІДЖУВАНИХ РІШЕНЬ: ПРАВО НА СПРАВЕДЛИВИЙ СУД (кримінально-правовий аспект)

Суддя Верховного Суду Аркадій Бущенко,
виконавчий директор УГСПЛ Олександр Павліченко,
юристи УГСПЛ Михайло Тарахкало, Віталія Лебідь та Олена Сапожнікова,
журналіст та письменник Олег Шинкаренко

5.1. Загальні гарантії

5.1.1. Право на доступ до суду

Справа «Пелевін проти України», заява № 24402/02, 20 травня 2010 року
Рішення ЄСПЛ:
http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-98603 (англ.)
http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/974_658 (укр.)
Представник в Суді: заявник представляв свої інтереси самостійно
Опис справи: *Микола Пелевін народився у Ростові-на-Дону у 1938 році. Життя склалося так, що він переїхав до України та оселився у Львові. Одного разу у 1999 році Микола посварився зі своїм сусідом через горище будинку. Хто кого туди не пускав, тепер вже неважливо, але закінчилося все тим, що Микола схопився за сокиру та вдарив нею сусіда. На щастя, той не отримав тяжких ушкоджень, але через місяць звернувся до суду за компенсацією моральної шкоди. Через рік той знову подав позов до того ж суду, але тепер вже хотів, щоб проти Миколи відкрили кримінальну справу за легкі тілесні ушкодження. В результаті таку справу відкрили, і розпочався суд. Пелевін дуже погано володів українською мовою і намагався розпитувати свідків російською, але суддя не дозволяв йому цього робити. Тоді Пелевін почав вимагати відводу судді. Проте його заяву відхилили як необґрунтовану.*

Наступного року Пелевін вирішив подати до суду вже на свого сусіда, якого він вдарив сокирою, та членів його родини. Він скаржився на побиття. Але суддя відмовився порушувати кримінальну справу. У червні 2001 року львівський суд визнав Миколу винним у самоуправстві та нанесенні легких тілесних ушкоджень. Оскільки на той час йому вже було 63 роки, суд наклав на нього лише адміністративний штраф та одразу ж звільнив від покарання. Однак присудив Миколі виплатити компенсацію за судові витрати та моральну шкоду у розмірі 2406 грн. Більше того, Миколі дозволили виступати у суді російською мовою, хоч він на цей раз того й не вимагав. Це рішення львів'янина не задовольнило, тому він подав на нього апеляційну скаргу, а потім і касаційну. Претензія його була в тому, що під час першого суду йому не дозволили користуватися російською мовою, а також не запросили перекладача. У 2003 році Верховний Суд України відхилив касаційну скаргу Миколи.

Після цього він разом зі своїм адвокатом поскаржився до Європейського суду з прав людини. Через сім років Європейський Суд визнав, що Микола зазнав надмірного обмеження його права на доступ до суду та відповідно права на справедливий суд.

Фактичні обставини справи щодо порушення статті 6 Конвенції

16 березня 2002 року заявник звернувся до Верховного Суду України із касаційною скаргою в порядку ординарного касаційного оскарження.

Суд помилково кваліфікував скаргу, розглянув її як скаргу про перегляд рішень в порядку виключного провадження і відмовив заявнику у розгляді.

Після того як справа була направлена Європейським судом з прав людини Уряду, Верховний Суд України розпочав ординарне провадження з розгляду касаційної скарги заявника, розглянув її по суті та відхилив.

Правова позиція Суду

«§ 28. .. Суд зазначає, що касаційна скарга заявника, хоча і була подана в порядку ординарного касаційного оскарження, була розглянута та відхилена Верховним Судом України як скарга про перегляд рішень в порядку виключного провадження без обґрунтування та винесення будь-якого процесуального рішення. Уряд визнав, що касаційна скарга була помилково розглянута у порядку виключного провадження.

§ 29. Суд зазначає, що після того, як ця справа була направлена Уряду, 13 червня 2003 року... Верховний Суд України розпочав ординарне провадження з розгляду касаційної скарги заявника, розглянув її по суті та відхилив. Проте національні органи влади жодним чином не визнали, що прийняте 9 квітня 2002 року перше рішення щодо розгляду касаційної скарги заявника як заяви про перегляд в порядку виключного провадження становило втручання в право доступу заявника до суду касаційної інстанції.

§ 31. Беручи до уваги всі обставини справи, Суд вважає, що заявник зазнав надмірного обмеження його права на доступ до суду та відповідно права на справедливий суд, що не було ніколи визнано чи виправлено національними судами. Тому відповідно мало місце порушення цього положення.»

5.1.2. Незалежність та безсторонність суду

Справа «Мироненко і Мартенко проти України» (Заява N 4785/02)
Рішення ЄСПЛ:

http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-96195 (англ.)

http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/974_567 (укр.)

Представник в Суді: адвокат Зволінський В.Г.

Опис справи: *Володимир Мироненко і Микола Мартенко мешкали у Києві. Одного разу у січні 2000 року нібито вони домовилися із ще двома своїми приятелями викрасти дитину для отримання викупу. Спочатку вони нібито подзвонили батькам та назвали суму викупу, але врешті щось не склалося. Довелося дитину повертати, а бажаних грошей вони так і не отримали. Через місяць їх заарештувала міліція за підозрою у причетності до викрадення.*

Через півроку слідчий закрив кримінальну справу щодо Мироненка та Мартенка. Він вирішив, що оскільки ніякої шкоди дитині вони не завдали, грошей не отримали, то їх можна просто звільнити по амністії.

А от двох їхніх приятелів віддали до суду. Батькам дитини таке рішення не сподобалося. Вони сказали, що Мироненко та Мартенко вимагали у них гроші, а це дуже тяжкий злочин, який не підпадає під амністію. Із цим погодився і Дарницький райсуд Києва. Але тут була одна проблема: Володимир Мироненко не пам'ятав, хто саме вимагав викуп у батьків дитини по телефону, а слідчі так і не змогли цього встановити. Суд вирішив, що треба провести додаткове розслідування, тому у жовтні 2000 року Мироненка і Мартенка знову заарештували. Проте вони вважали свій арешт незаконним і оскаржили це рішення у Московському райсуді Києва.

Втім батько дитини упізнав голос Володимира Мироненка по запису, де викрадач вимагав заплатити викуп. Через чотири дні попереднє слідство вже було закінчено, а Московський суд так і не зміг вирішити, чи законним було тримання Мироненка та Мартенка під вартою, бо не було надіслано з прокуратури матеріали справи. В результаті Московський суд закрив провадження за скаргою Мироненка і Мартенка через те, що переднє слідство у справі вже було закінчено.

У березні 2001 року розпочався суд. На думку Мироненка та Мартенка суд був несправедливим, адже суддя брав участь у попередньому провадженні. Крім того, суд відмовив їм у декількох клопотаннях: про допит власника квартири, в якій тримали дитину до звільнення та про встановлення особи невідомого, який нібито змусив Володимира Мироненка викрасти дитину.

У січні 2002 року Дарницький суд визнав Мироненка та Мартенка винними у вимаганні та незаконному позбавленні волі. Вони отримали обидва відповідно десять та дев'ять років ув'язнення. Обвинувачені оскаржили вирок в апеляційному суді, бо на їхню думку спосіб розпізнання голосу був незаконним, а суддя був упередженим. Апеляційний суд із цим не погодився і затвердив рішення районного суду, тоді Мироненко і Мартенко оскаржили вирок у касації. У 2003 році Верховний Суд України залишив касаційну скаргу без задоволення.

Пізніше з'ясувалося, що ще у лютому міліціонери затримали Мартенка нібито за нецензурну лайку у громадському місці і допитали його щодо причетності до викрадення. Під час допиту з ним дуже погано поводились, на що він поскаржився до прокуратури, але вона відмовилася порушити кримінальну справу, бо факт поганого поводження заперечували міліціонери, на яких скаржився Мартенко. На наступний день після затримання суд постановив застосувати адміністративний арешт на десять діб за дрібне хуліганство. Але всі ці обставини не вплинули на рішення українських судів.

Тоді Мироненко і Мартенко поскаржилися на українських правоохоронців до Європейського суду з прав людини. У грудні 2009 року Суд визнав, що міліція, прокуратура та суд України порушили пункти 3, 4 і 5 статті 5 «Право на свободу та особисту недоторканність» та пункт 1 статті 6 «Право на справедливий суд» Європейської Конвенції (брак безсторонності). За це він присудив виплатити Мироненку та Мартиненку із українського бюджету по 5000 євро компенсації моральної шкоди кожному.

Фактичні обставини справи щодо порушення статті 6 Конвенції

7 червня 2000 року слідчий виніс постанову про закриття кримінальної справи стосовно заявників на підставі Закону України «Про амністію».

За скаргою потерпілих 7 серпня 2000 року суддя Дарницького районного суду м. Києва Б. скасував рішення слідчого і направив справу на додаткове розслідування.

У рішенні суд зазначив: «Вказана неповнота і неправильність попереднього слідства не може бути усунута в ході судового слідства; крім того, є наявність у справі підстав для пред'явлення притягнутим до відповідальності особам, а також [заявникам] як особам, відносно яких застосовано Закон України «Про амністію» від 11.05.2000, обвинувачення про більш тяжкий злочин – вимагання..

Прокурору м. Києва вирішити питання відносно законності постанов.. від 07.06.2000 про закриття кримінальної справи відносно [заявників], .. оскільки в їх діях вбачається співучасть у скоєнні більш тяжкого злочину – вимагання. Їхні дії повинні бути, на думку суду, кваліфіковані за сукупністю злочинів.

В залежності від встановленого результату [додаткового розслідування], [слідчі органи повинні] вирішити питання про кваліфікацію даного злочину відносно кожного з співучасників злочину. У випадку скасування постанов про закриття кримінальної справи щодо [заявників], перепред'явити їм обвинувачення та обрати міру запобіжного заходу у відповідності з вимогами Закону та тяжкістю злочину».

Після додаткового розслідування 13 лютого 2001 року прокурор направив справу щодо заявників до Дарницького районного суду м. Києва

Справа розглядалася тим же суддею Б.

Заявники неодноразово заявляли відвід судді Б., стверджуючи, що у зв'язку з його попередньою участю у провадженні в нього вже сформувалася упереджена думка про те, що вони винні у вимаганні.

Голова Дарницького суду відмовив заявникам у задоволенні їхніх клопотань, зазначивши, що наведені ними аргументи про стверджувану упередженість судді Б. не можуть служити підставою для його відводу.

3 січня 2002 року суддя Б. визнав заявників винними у вимаганні та незаконному позбавленні волі.

Заявники надалі оскаржували вирок у судах апеляційної та касаційної інстанції.

Ані апеляційний суд, ані Верховний Суд України не розглядали питання безсторонності судді Б.

Правова позиція Суду:

«§ 71. Суд зазначає, що ухвалою від 17 серпня 2000 року суддя Б. повернув кримінальну справу стосовно Т. і К. на додаткове розслідування, висловивши думку, що зазначені вище підсудні і заявники вдалися до вимагання і цей факт не був розслідуваний правоохоронними органами. Такі формулювання в його ухвалі як, наприклад, про те, що «оскільки в їх діях вбачається співучасть в скоєнні більш тяжкого злочину – вимагання»..., могли викликати обґрунтовані побоювання, що у судді Б. уже сформувалася думка про вину заявників і що це може позначитися на його безсторонності в разі повторного направлення йому матеріалів цієї

справи для розгляду. Отже, на думку Суду, побоювання заявників щодо небезсторонності судді Б. можна вважати об'єктивно обґрунтованими. До того ж, розглядаючи апеляції заявників, суди вищих рівнів проігнорували їхні доводи з цього приводу.

§ 72. Отже, мало місце порушення статті 6 § 1 Конвенції.»

Також такі рішення ЄСПЛ:

Справа «Рудніченко проти України», заява № 2775/07, 11 липня 2013 року

«Паскал проти України», заява № 24652/04, 15 вересня 2011 року

«Фельдман проти України», заяви N 76556/01 та 38779/04, 8 квітня 2010 року

«Салов проти України», заява № 65518/01, 6 вересня 2005 року

5.2. Процесуальні гарантії

5.2.1. Рівність сторін та змагальність

Справа «Лобода проти України», заява № 8865/06, 17 листопада 2016 року
Рішення ЄСПЛ:
http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-168699 (англ.)
http://www.nsj.gov.ua/files/.pdf (укр.)
Представник в ЄСПЛ: Т.О. Калмиков

Опис справи: *У травні 2001 року прокуратура Борзнянського району Чернігівської області порушила проти директора фермерського господарства та акціонера підприємства Григорія Лободи кримінальну справу. Його підозрювали у тому, що він заволодів майном підприємства шляхом обману. Невдовзі слідчий допитав його як свідка без участі захисника. Одразу ж після допиту Григорію пред'явили обвинувачення у шахрайстві. У серпні 2003 року Борзнянський районний суд Чернігівської області визнав його винним у цьому злочині. Водночас, суддя постановив окрему ухвалу. В ній він розкритикував дії слідчого, коли той допитував Григорія Лободу як свідка. Суддя сказав, що докази, які слідчий отримав внаслідок цього допиту, не були враховані під час засудження Григорія.*

У жовтні 2004 року Григорій Лобода оскаржив вирок районного суду в апеляційному та касаційному судах, але Верховний Суд України залишив цю скаргу без задоволення. Тоді Лобода поскаржився до ЄСПЛ на те, що його допитали із порушенням права на захист, а також, що під час касаційного провадження у його справі не було дотримано принципу процесуальної рівності сторін: його просто не запросили на розгляд справи. Крім того, Григорій скаржився на те, що провадження було надто тривалим, а суди відхилили докази, які свідчили про його невинуватість.

Європейський Суд ознайомився зі скаргами і постановив, що під час розгляду справи Григорія Лободи у касаційному суді рівність сторін дійсно була порушена. Встановлення цього порушення вже саме по собі є достатньою справедливою сатисфакцією моральної шкоди, якої зазнав Лобода. Усі інші його скарги ЄСПЛ відхилив.

Фактичні обставини справи щодо порушення статті 6 Конвенції

28 жовтня 2004 року Верховний Суд України розглянув касаційну скаргу заявника за відсутності заявника та його адвоката. Присутній на засіданні прокурор наполягав на відхиленні скарги. За результатами розгляду суд відхилив скаргу заявника.

Правова позиція Суду:

«§ 50. Суд зазначив, що хоча в даному випадку розгляд справи обмежувався лише розглядом питань права, застосовні положення законодавства не передбачали обов'язкової присутності заявника, але вимагали присутності прокурора. Суд також звернув увагу на те, що прокурор у судовому засіданні надав усні пояснення колегії суддів, стверджуючи, що скарга заявника повинна бути відхилена. Заявник, однак, був позбавлений можливості представити свої аргументи перед судом. У справі «Жук проти України» (Zhuk case, §§ 29–35) Суд дійшов висновку, що така ж процедура порушувала статтю 6 Конвенції.»

«Надточій проти України», заява № 7460/03, 15 травня 2008 року
Рішення ЄСПЛ:

http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-86253 (англ.)

http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/974_404 (укр.)

Представник в ЄСПЛ: Т.О. Калмиков

Опис справи: *Анатолій Надточій у лютому 2000 року завіз до України автомобіль Audi-100 із литовськими номерами. Митники зобов'язали його вивезти цей автомобіль назад до Литви до лютого 2001 року. Через сім місяців Надточія затримали за підозрою у вчиненні вбивства. Через три місяці його визнали винним у цьому вбивстві та засудили до восьми років позбавлення волі і посадили за ґрати. Через півроку митники склали на Анатолія протокол щодо порушення митних правил, оскільки автомобіль до Литви він так і не вивіз. У протоколі митники зазначили, що в даний момент власник машини перебуває за ґратами, але вони все одно відправили справу Надточія до суду за порушення статті 112 Митного кодексу. У серпні 2002 року суд розглянув цю справу, визнав Анатолія винним у порушенні закону і постановив конфіскувати його машину. Але, оскільки Анатолій не міг сказати, де знаходиться ця машина, суд замінив конфіскацію стягненням 9833,57 грн (на той момент 1525,15 євро). Суд зазначив, що справу розглядали без участі Надточія, через те що він не виявив бажання бути присутнім. Проте пізніше з'ясувалося, що немає ніяких доказів чи отримував Анатолій судові повістки. У 2006 році його звільнили із в'язниці достроково із випробувальним терміном.*

Згодом Анатолій поскаржився до ЄСПЛ на порушення його права на справедливий суд, зокрема, на порушення принципу рівності сторін. Також він поскаржився на порушення права власності, неефективне і несправедливе судове провадження. В результаті Європейський Суд визнав, що принцип рівності сторін дійсно був порушений, тому судове провадження було несправедливим. Крім того, він постановив, що визнання цього порушення вже саме по собі є достатньою справедливою сатисфакцією за моральну шкоду, якої зазнав Анатолій Надточій.

Фактичні обставини справи щодо порушення статті 6 Конвенції

21 лютого 2000 року заявник ввіз на територію України нерозмитнений автомобіль із зобов'язанням вивезти його до визначеної дати.

У вересні 2000 року його було заарештовано, а в грудні цього ж року засуджено до 8 років позбавлення волі за вбивство.

5 червня 2002 року працівники Чернігівської митниці склали протокол про порушення заявником митних правил.

12 серпня 2002 року Новозаводський районний суд міста Чернігова розглянув справу за відсутності заявника, хоча в протоколі було вказано його місце відбування покарання та визнав його винним у адміністративному правопорушенні.

Заявнику було повідомлено про зазначену постанову суду адміністрацією установи з виконання покарань, яка отримала копію постанови 23 серпня 2002 року.

Правова позиція Суду

«§ 22. ... Суд вважає, що ця справа за своєю суттю була кримінальною, а також, що зазначені митні адміністративні правопорушення фактично мали кримінальний характер та повністю підпадали під гарантії статті 6 Конвенції .

§ 27. Суд зауважує, що під час розгляду адміністративної справи щодо заявника останній відбував покарання за вироком суду у місцях позбавлення волі та не брав участі в адміністративному провадженні, незважаючи на те, що відповідні державні органи знали про становище заявника та місце, де він відбував покарання. У своєму рішенні національний суд зазначив, що заявника було повідомлено про судове засідання, проте документів, які б підтверджували отримання заявником такого повідомлення, немає. Навпаки, як вбачається з матеріалів справи, зокрема з листа Департаменту з питань виконання покарань до Секретаріату Урядового уповноваженого, доказів отримання у належний час заявником судових повісток чи повідомлень щодо цього провадження немає. Крім того, попри чітке запитання Суду, Уряд не надав інформації щодо практичної можливості заявника бути присутнім на судових засіданнях, зокрема за його власним клопотанням, з урахуванням того, що заявник відбував покарання за вироком суду за тяжкий злочин.

§ 28. Також Суд звертає увагу на твердження заявника про те, що він не повинен був нести відповідальність за порушення митних правил, оскільки він знаходився у місцях позбавлення волі та не міг виконати своє зобов'язання щодо вивезення автомобіля. Національні органи влади не проаналізували ці обставини за власною ініціативою та не надали можливості заявнику порушити це питання. Замість цього національні органи перекваліфікували дії заявника на інше правопорушення – втрата майна, яке перебуває під митним контролем. Крім того, із наявних матеріалів справи не вбачається, що національні суди намагались з'ясувати, що сталось із транспортним засобом або, що було б доречним за обставин справи, запитати у заявника, що сталось з автомобілем та про його місцезнаходження. Замість цього суд просто зазначив, що місцезнаходження транспортного засобу невідоме.

§ 29. Суд вважає, що у провадженні, яке розглядається, важливі процесуальні гарантії були відсутні та що ці процесуальні недоліки, у світлі обставин справи, були достатньо серйозними, щоб піддати сумніву справедливість провадження. Відповідно було порушення статті 6 § 1 Конвенції.»

Також такі рішення ЄСПЛ:

«Кузьміна проти України», заява № 11984/06, 16 червня 2016 року
«Чопенко проти України», заява № 17735/06, 15 січня 2015 року
«Салов проти України», заява № 65518/01, 6 вересня 2005 року
«Коробов проти України», заява №39598/03, 21 липня 2011
«Жук проти України», заява № 45783/05, 21 жовтня 2010 року
«Гурепка проти України (№ 2)», заява № 38789/04, 8 квітня 2010 року

5.2.2. Обґрунтованість судових рішень

Салов проти України, заява № 65518/01, 6 вересня 2005 року
Рішення ЄСПЛ:
http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-70096 (англ.)
http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/980_428 (укр.)
Представники в ЄСПЛ: В. Агєєв, А. Федур, С.Дуніковський

Опис справи: *У липні 1999 року 42-річний донецький юрист і адвокат Сергій Салов став довіреною особою кандидата у Президенти України Олександра Мороза. У жовтні того ж року прокуратура Київського району Донецька порушила проти Салова справу за фактом перешкоджання здійсненню виборчого права громадян. Слідчий стверджував, що Сергій Салов нібито розповсюджував листівку у формі фальшивого спецвипуску газети Верховної Ради «Голос України». Там було звернення народних депутатів, які стверджували, що в країні відбувся державний переворот, а «людина, що з'являлася на телебаченні і роз'їжджала по країні на минулому тижні в якості, нібито, Президента України Л. Д. Кучми, зовсім не той, за кого він себе видає. Він – лише двійник Президента, якого кримінальне оточення Кучми використовує для обману людей у ході президентських виборів, щоб втримати владу у своїх руках. Дійсний Президент України Леонід Кучма помер 24 жовтня 1999 р. у Києві від гострої серцевої недостатності, викликаної міокардіодистрофією внаслідок алкогольної інтоксикації. Тіло його було кремовано в найсуворішій таємниці, а прах – вивезений за кордон. Влада фактично виявилася захоплена групами Рабіновичів, Волкових, Кобзонів і Пінчуків».*

Між іншим, сам Салов запевнював, що він не мав наміру розповсюджувати цю листівку, а знайшов п'ять її копій у своїй поштовій скриньці і просто показав своїм друзям, як курйоз.

До листопада 1999 року Сергій Салов перебував під вартою у слідчому ізоляторі. Він подавав клопотання про звільнення з-під варти, але Ворошиловський райсуд Донецька відхилив його. Через тиждень у Салова виявили бронхіт та гіпертонію другого ступеня. Медкомісія рекомендувала його госпіталізувати. Але суд вирішив не звільняти його з-під варти. У березні 2000 року суддя направив справу на додаткове розслідування та запропонував прокуратурі переглянути запобіжний захід та висунуті обвинувачення, адже «..ні в обвинуваченні, ні в обвинувальному висновку органи слідства не вказали, який вплив мали дії Сергія Салова С.П. на вибори чи який вплив він хотів здійснити...» Вимога судді ґрунтувалася на тому, що юрист мав листівку лише у 5-ти копіях, а цього явно недостатньо, щоб якось істотно вплинути на виборчий процес. Заступник прокурора Донецької області опротестував це рішення, бо, на його думку, доказів провини Салова було достатньо. Юрист знаходився під вартою ще до червня 2000 року, коли його перевели на підписку про невиїзд.

Через місяць, у липні 2000-го, райсуд визнав Сергія Салова винним у перешкоджанні здійсненню громадянами своїх виборчих прав і присудив п'ять років умовного позбавлення волі із дворічним випробувальним терміном. Верховний Суд України відхилив скарги і вимоги Сергія Салова про перегляд цього вироку. Незабаром юриста ще й позбавили права займатися адвокатською діяльністю через судимість. Після погашення судимості він знову склав іспит, сплатив внесок і у 2004 році отримав нове свідоцтво адвоката.

Ще у липні 2000 року Сергій Салов скаржився на незаконне утримання протягом 10 днів в ізоляторі тимчасового утримання. Через рік Ворошиловський райсуд частково задовольнив його вимоги і зобов'язав прокуратуру і міліцію виплатити йому компенсацію 3000 гривень. Салов сказав, що цієї компенсації він так і не отримав.

Врешті Сергій Салов поскаржився до ЄСПЛ на те, що його утримували під вартою незаконно протягом 18 днів без будь-якої юридичної перевірки затримання. Крім того, він скаржився на несправедливість кримінального провадження, порушеного проти нього. У вересні 2005 року Європейський Суд розглянув усі ці скарги і постановив, що українські правоохоронці порушили право на свободу та особисту недоторканність, право на справедливий суд та право на свободу вираження поглядів. За це ЄСПЛ присудив виплатити Сергію Салову 227,55 євро компенсації матеріальної та 10 тисяч євро компенсації моральної шкоди.

У березні 2013 року адвокат Сергій Салов помер. Поховали його 19 березня у місті Курахово, де адвокат мешкав останні роки. В нього лишилося троє дітей та дружина. Один син та дочка жили у Донецьку, а старший син Сергій – у Канаді.

Фактичні обставини справи щодо порушення статті 6 Конвенції

31 жовтня 1999 року прокуратура Київського району м. Донецька порушила кримінальну справу проти заявника за фактом перешкоджання здійсненню виборчого права громадян.

25 листопада 1999 року справа була передана в Куйбишевський районний суд м. Донецька.

У ході судового розгляду 7 березня 2000 року суддя Т. постановив направити кримінальну справу на додаткове розслідування. Він запропонував прокуратурі переглянути запобіжний захід, обраний щодо заявника, і перекваліфікувати висунуті проти нього обвинувачення. Зокрема, суд вказав:

«.. ні в обвинуваченні, ні в обвинувальному висновку органами слідства не вказано, який вплив мали дії Салова С.П. на вибори чи який вплив він хотів здійснити..

З матеріалів справи видно, що заявник розповсюдив фальшивий спецвипуск газети «Голос України» лише серед п'яти громадян, інших даних щодо дій Салова С.П. з метою вплинути на право громадян в здійсненні їхнього виборчого права ні органами слідства, ні в судовому засіданні не установлено..

Органами слідства недостатньо встановлено, чи є дії Салова С.П. кримінальним злочином..

Органами слідства не розглянуто питання, чи дії заявника можна кваліфікувати як злочин, передбачений ст. 125 ч. 2 КК України.. чи його дії можуть бути кваліфіковані як розповсюдження неправдивих відомостей про інших осіб (Кучму Л.Д.).. на підставі мотивів, що не пов'язані з проведенням виборів. ..

Суд вважає, що органами слідства було проведено недостатнє попереднє слідство, і це не може бути виправлено в судовому засіданні, .. суд не може засудити С.П. Салова за скоєння злочину, передбаченого ч. 2 ст. 125 КК України, до того часу, поки його дії не будуть перекваліфіковані під час додаткового розслідування..»

Донецький обласний суд скасував дану постанову та зазначив, що суд першої інстанції не провів ретельного вивчення пред'явленого обвинувачення і об'єктивної та суб'єктивної сторони злочину, в якому обвинувачувався заявник. Суд також не вказав, які конкретні слідчі дії належало провести стороні обвинувачення.

6 липня 2000 року Куйбишевський районний суд м. Донецька під головуванням судді Т., що брав участь у слуханні справи 7 березня 2000 року, визнав заявника винуватим і зазначив:

«У жовтні 1999 року С.П.Салов отримав від осіб, які не були встановлені у ході слідства, у невстановленому місці екземпляри фальсифікованого видання газети Верховної Ради України «Голос України» від 29 жовтня 1999 року, яке містило звернення Верховної Ради України до громадян України від імені голови ВРУ Ткаченка О.О. з інформацією щодо кандидата в Президенти України Кучми Л.Д., зокрема, про його смерть.., а також щодо державного перевороту, здійсненого людьми з кримінального оточення Кучми Л.Д. .. Згадане видання містило також заклик від імені ВРУ до всіх громадян України не допустити зриву президентських виборів.. і, відповідно, встановлення в Україні фашистського режиму..

Усвідомлюючи неправдивий характер інформації, яка містилась у згаданому виданні., Салов С.П. вирішив поширити вказані друковані видання серед виборців Київського району м. Донецька з метою перешкодити здійсненню їхнього виборчого права і, таким чином, вплинути на результати президентських виборів..

Відповідно до висновку судово-криміналістичної експертизи.. спецвипуски в кількості восьми екземплярів були копіями оригінальної версії, текст якої був надрукований з використанням сучасної комп'ютерної техніки..

Перешкоджання здійсненню громадянином України його виборчих прав полягає в діях підсудного Салова С.П., які були спрямовані на перешкоджання, відносно громадян, брати участь у виборах, а обман полягає в тому, що він поширював серед громадян завідомо

неправдиві відомості про смерть Кучми Л.Д., що могло вплинути на результати виборів, оскільки такі відомості, в які могла повірити частина громадян, призвели б їх до висновку не голосувати за цього кандидата в Президенти.. у зв'язку з його смертю..»

3 листопада 2000 року та 9 лютого 2001 року, відповідно, обласний суд і Верховний Суд України відхилили скарги заявника і його вимогу про перегляд вироку суду в порядку нагляду за необґрунтованістю.

Правова позиція Суду

«§ 90. Суд зазначає, що в цій справі Куйбишевський районний суд м. Донецька, розглянувши переважно ті самі докази під час судових засідань, дійшов до двох абсолютно відмінних висновків 7 березня та 6 липня 2000 року щодо необхідності подальшого розгляду справи та щодо винуватості заявника.

§ 91. Суд не задовільнили пояснення Уряду щодо того як заявник був визнаний винним під час другого судового розгляду на підставі доказів та обвинувального висновку, поданих прокуратурою з самого початку, та вказівок президії Донецького обласного суду, хоча докази обвинувачення не змінилися. Суд також вважає, що у своїй постанові від 6 липня 2000 року районний суд недостатньо роз'яснив причини відхилення від своїх попередніх висновків. Зокрема, суд залишив поза увагою сумніви, які висловив 7 березня 2000 року, повертаючи справу на додаткове розслідування, щодо адміністративної відповідальності заявника та звинувачення у наклепі. Крім того, у вироку зазначалося, що заявник знав про неправдивість інформації, опублікованої в підробленому виданні «Голос України», проте ця обставина справи не була достатньо досліджена в мотивувальній частині вироку. Більш того, суд не дослідив свої попередні міркування щодо наявності доказів того, що заявник активно намагався розповсюдити газету, яку він не видав сам, як таку, що містить правдиву інформацію, та щодо того, чи вплинув заявник суттєво на рішення виборців щодо необхідності взяти участі у виборах та не голосувати за пана Кучму.

§ 92. В світлі вищезазначеного, Суд вважає, що заявнику не забезпечили справедливий судовий розгляд, оскільки національні суди не надали обґрунтованої відповіді, чому Куйбишевський районний суд м. Донецька спочатку не знайшов доказів засудження заявника за обвинуваченнями, які йому інкримінувалися, та 7 березня 2000 року повернув справу на додаткове розслідування, а 6 липня 2000 року визнав заявника винним у перешкоджанні здійсненню громадянами України своїх виборчих прав. Відсутність обґрунтованого рішення суду завадила заявнику підняти ці питання на апеляційній стадії.»

Також такі рішення ЄСПЛ:

«Нечипорук та Йонкало проти України», заява № 42310/04, 21 квітня 2011 року

«Вєренцов проти України», заява № 20372/11, 11 квітня 2013 року

5.2.3. Право зберігати мовчання та не свідчити проти себе

Справа «Тимченко проти України», заява № 47351/06, 13 жовтня 2016 року

Посилання: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-167119 (англ.)

http://khpg.org/index.php?id=1488788283 (укр.)

Представник в ЄСПЛ: М. Тарахкало

Опис справи: *У серпні 2005 року 28-річний Євген Тимченко приїхав із Сум до Києва. Одразу після цього міліція заарештувала його на залізничному вокзалі за підозрою у двох вбивствах та пограбуванні, які він скоїв у Сумах. У його речах знайшли деякі речі, що належали жертвам.*

Черговий офіцер поліції оглянув його та склав рапорт про садни на спині та животі. Наступного дня двоє міліціонерів із Сум повезли Тимченка на машині назад. Під час перевезення міліціонери зупинялися, били його, катували, ґвалтували дерев'яною палицею та набивали рот землею, вимагаючи зізнатися у злочині. Євген сказав, що він цього злочину не скоював, а всього лише був свідком того, як це зробили його знайомі А. та С. Після катувань Тимченко погодився зізнатися у всіх злочинах, які йому приписували. Офіцери міліції також «відрепетирували» з ним всі потрібні їм показання.

18 серпня у Сумах судмедексперт зафіксувала на тілі Євгена Тимченка численні, але «незначні» побої, нанесені «тупими твердими предметами». Він пояснив їхнє походження тим, що його побили на залізничному вокзалі у Києві невідомі особи. Євген сказав, що не згадував про факт жорстоких побоїв та зґвалтування тому, що судмедексперт була жінкою, а до того ж під час огляду були присутні ті самі міліціонери, які його катували. Того ж дня на допиті, який тривав під час медичного обстеження, він зізнався у вбивстві пані Ч. у присутності адвоката, призначеного слідчим. Євген уточнив, що зустрів пані Ч. біля лісу, у них виник конфлікт, і він вбив її ножем, який випав з її сумки для пікніка. Після цього він нібито забрав її ювелірні прикраси та мобільний телефон і продав їх. Після арешту у Євгена знайшли речі та військовий квиток чоловіка вбитої пані С., тому його допитали щодо причетності і до цього вбивства.

Крім того, Євген сказав, що йому не дозволили поговорити з адвокатом наодинці, а сам адвокат не був зацікавлений у справі. Пізніше з'ясувалося, що адвокат разом із слідчим неофіційно умовляли його «розповісти їм правду» щодо ролі Євгена у цих злочинах, бо він написав цілих сім варіантів зізнань, і жодне з них не виглядало достатньо правдоподібним. Євген також скаржився на жорстоке поводження та тиск з боку правоохоронців. У вересні 2005 року він відмовився від свідчень, які він давав під тиском. Він сказав, що нікого не вбивав, а лише був свідком вбивств. Він додав, що вбивства скоїли пани А. та Се., а його змусили продати майно, яке належало жертвам. У січні 2006 року було вирішено замінити слідчого. Приблизно в той же час призначений адвокат Євгена сказав його матері, що він не зміг захистити права її сина, бо на нього тиснули правоохоронці. Тоді мати Євгена залучила нового адвоката – пані М.

Через місяць Євгена звинуватили у вбивстві з метою отримання прибутку та грабежі з обтяжуючими обставинами. В цей день він знову поскаржився, що зізнався у всьому під тиском та після катувань. Але слідчий відмовився відкривати кримінальну справу за цією скаргою, бо факт катування заперечували міліціонери, які його катували. Євген не оскаржив цю відмову слідчого одразу, але сказав, що оскаржить її в суді.

У травні 2006 року Обласний апеляційний суд Сум визнав Євгена винним та присудив його до пожиттєвого позбавлення волі із конфіскацією всього майна. Цей вирок суд виніс на основі свідчень самого обвинуваченого.

А деякі фактичні невідповідності у цих свідченнях він вважав несуттєвими. До того ж Євген не заперечував, що деякі речі жертв знайшли у нього або у людей, яким він ці речі продав. Суд відхилив твердження Євгена про його побиття та катування міліціонерами, оскільки він сам заявляв, що його побили невідомі люди на вокзалі, а також підписав документ про те, що не має жодних скарг на дії міліції.

Євген та його адвокат оскаржили цей вирок, бо, на їхню думку, провина не була доведена, бракувало речових доказів, а свідчення самого Євгена та свідків були непослідовними. Вони також стверджували, що суд не викликав важливого свідка, який був знайомий із людьми, котрих Євген називав вбивцями.

У серпні 2006 року Верховний Суд України залишив цей вирок у силі, тому Євген разом зі своїм адвокатом звернулися до Європейського суду з прав людини. У 2016 році ЄСПЛ визнав, що під час слідства із Євгеном поводилися жорстоко, а розслідування цього було неефективним, а також правоохоронці порушили його право не свідчити проти себе. Це означає, що були порушені стаття 3 та 6 § 1 Конвенції. За це ЄСПЛ присудив виплатити з українського бюджету 9 тисяч євро компенсації нематеріальної шкоди та 1810 євро компенсації видатків та витрат на адвоката Євгена.

Наразі Євген знаходиться за ґратами. Його телефони, по яких він спілкувався зі своїм адвокатом Михайлом Тарахкалом, не відповідають.

Фактичні обставини справи щодо порушення статті 6 Конвенції

17 серпня 2005 заявник був заарештований в м. Києві за підозрою у двох вбивствах і грабежі. За показаннями заявника міліціонери застосовували до нього катування.

18 серпня 2005 року заявник зізнався у вбивстві пані Ч. Надалі заявник декілька разів зізнавався у вчиненні злочину.

Під час допиту 30 вересня 2005 року заявник відмовився від своїх попередніх свідчень, даних під примусом.

12 травня 2006 року Сумський обласний апеляційний суд, засідаючи як суд першої інстанції, визнав заявника винним і засудив його до довічного позбавлення волі з конфіскацією майна. Суд ґрунтувався на зізнаннях заявника, даних під час досудового слідства.

17 серпня 2006 року Верховний Суд України частково змінив мотивувальну частину вироку, в цілому залишивши в силі висновки суду першої інстанції і вирок заявника. Верховний Суд зазначив, що скарги заявника на жорстоке поводження були необґрунтованими, і що вони були відхилені рішенням прокурора, яке не було оскаржене заявником.

Правова позиція суду

«§ 99. У цій справі Суд встановив, що державні органи несуть відповідальність за тілесні ушкодження заявника, отримані ним при нез'ясованих обставинах, в той час як він перебував під контролем міліції, незадовго до його першого допиту. Заявник довів це питання до відома суду першої інстанції і просив суд не брати до уваги його свідчення. У суді він також скаржився на психологічний тиск, який безперервно здійснювався на нього з боку відповідних співробітників міліції. Проте, суд першої інстанції не вжив жодних заходів для перевірки тверджень заявника і відхилив його скаргу на тій підставі, що це питання вже розслідується органами прокуратури. Такий формальний підхід ще більше незрозумілий, враховуючи той факт, що суд першої інстанції визнав проблему, пов'язану з надмірно тривалим утриманням під вартою заявника в ІТТ, де він міг піддаватися будь-якому тиску з боку співробітників міліції, причетних до передбачуваного жорстокому поводженню з ним.

§ 100. Крім того, за таких обставин справи Суд вважає, що свідчення заявника зіграли важливу роль в його засудження, незважаючи на те, що він пізніше відмовився від них, як від отриманих під тиском.»

Також такі рішення ЄСПЛ:

«Жизітцький проти України», заява № 57980/11, 19 лютого 2015 року
«Тарасов проти України», заява № 17416/03, 31 січня 2014 року
«Зякун проти України», заява № 34006/06, 25 травня 2016 року
«Ушаков та Ушакова проти України», заява№ 10705/12, 18 червня 2015
«Яременко проти України (№2)», заява 66338/09, 30 квітня 2015
«Балицький проти України», заява № 12793/03, 3 листопада 2011 року
«Нечипорук та Йонкало проти України», заява № 42310/04, 21 квітня 2011 року
«Олег Колесник проти України», заява № 17551/02, 19 листопада 2009 року
«Яременко проти України», заява № 32092/02, 12 червня 2008 року

5.2.4. Використання доказів, отриманих незаконно чи в порушення прав, гарантованих Конвенцією

Справа «Григор'єв проти України», заява № 51671/07, 15 травня 2012 року
Рішення ЄСПЛ:

http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/974_833 (англ.)
http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-110900 (укр.)

Опис справи: *Андрій Григор'єв народився у 1967 році. У березні 2002 року його затримали бійці «Беркуту» у помешканні знайомого. Чоловіка підозрювали у скоєнні цілої низки розбійних нападів та вбивств. При затриманні у нього в кишені знайшли підозрілий пакет. Міліціонерам здалося, що там були наркотики. Пізніше Андрій сказав, що цей пакет йому підкинули самі правоохоронці після того, як вдягли на нього наручники. Цікаво, що саме затримання відбулося зовсім не у зв'язку із розбійними нападами, а через підозру у зберіганні наркотиків. Щоб дослідити вміст пакета, Андрія затримали на три дні. Саме за ці три дні Андрій зізнався у п'ятнадцяти злочинах, серед яких розбої, крадіжки, контрабанда та замахи на вбивства. Андрій показав міліціонерам гараж та лісову схованку, де він зберігав зброю та вибухівку.*

Пізніше уряд України заявив, що Андрій сам і добровільно зізнався в усіх вбивствах. Але сам Андрій казав, що його примусили свідчити проти себе. Він пояснив, що двоє міліціонерів допитували його 1 березня 2002 року. Коли він відмовився це зробити, міліціонери наказали йому зізнатися у сорока інших злочинах і почали жорстоко катувати. Вони підвісили його за руки в наручниках на ломі, били гумовим кийком, вдягали на нього маску. Через це він підписав все, що від нього вимагали. Після цього катування ще протягом кількох днів він не мав доступу ані до родичів, ані до адвоката. Лише 4 березня міліціонери затримали Андрія за підозрою у скоєнні багатьох важких злочинів. Крім того, він підписав відмову від захисника та зізнався у тому, що нібито скоїв шість розбійних нападів. Після цього його утримували в ізоляторі тимчасового тримання (ІТТ). Лікар, який його оглянув, виявив побої та неврит. Наступного дня Андрія оглянув експерт бюро судово-медичної експертизи. Він не виявив ніяких ушкоджень. Тоді ж у підозрюваного з'явився новий адвокат, пані Ляховецька, вона подала

клопотання про нове медичне обстеження. Наступного дня Жовтневий райсуд Одеси постановив утримувати Андрія у СІЗО, але його продовжували утримувати в ІТТ. Через десять днів слідчий вирішив утримувати Андрія в ІТТ, щоб продовжити слідство. 17 березня його знову побили міліціонери, вимагаючи зізнатися в злочинах. Андрій підписав усі документи після катувань електричним струмом. Проте наступного дня він поскаржився на це захиснику, а вона подала скаргу до прокуратури. Через день його перевели до СІЗО, де лікар виявив сліди катування струмом. Наступне обстеження виявило додаткові сліди катувань. 29 квітня 2002 року Одеська прокуратура порушила кримінальну справу за фактом перевищення влади, яке супроводжувалося насильством. Через два місяці відбулася ще одна експертиза, яка виявила у Андрія легкі ушкодження. При цьому судмедексперт сказав, що рани він міг нанести собі сам. У вересні слідчий прокуратури Одеси закрив кримінальну справу за скаргами Андрія про жорстоке поводження через відсутність у діях міліціонерів складу злочину. Один з міліціонерів, який катував підозрюваного, сказав, що рани Андрія пояснюються його «виключною винахідливістю», бо він міг «збирати вибухові пристрої» та катував «своїх жертв у хитромудрі способи».

Врешті слідчий написав, що Андрій та його співобвинувачений спеціально писали скарги на побиття та катування, щоб уникнути кримінальної відповідальності за скоєні злочини. Але в листопаді обласна прокуратура скасувала цю постанову слідчого через відсутність всебічного та об'єктивного слідства.

У грудні 2002 року співкамерник Андрія Л. заявив, що бачив на ньому сліди та наслідки катувань, бо він «ледве міг стояти на ногах». 28 грудня слідчий міської прокуратури знову закрив кримінальну справу про катування, але і цю постанову скасувала обласна прокуратура.

У травні 2003 року слідчий міської прокуратури попросив передати справу Андрія до обласної прокуратури і зазначив, що «ця справа (про катування. – О.Ш.) не має перспективи бути розглянутою у суді». Але у березні 2004 року апеляційний суд вирішив, що необхідно провести службове розслідування щодо жорсткого поводження з боку міліціонерів. Це розслідування доручили Генеральній прокуратурі України (ГПУ). Протягом 2004–2005 років міська та обласна прокуратури ще кілька разів приймали та скасовували постанову щодо кримінальної справи про катування. У травні 2005 року апеляційний суд надіслав ГПУ листа, в якому повідомив, що підсудні змінили свої показання, бо раніше вони обмовили себе через катування. У серпні 2005 року обласна прокуратура повідомила апеляційний суд, що розслідування не підтвердило фактів катування.

У жовтні 2005 року апеляційний суд визнав Андрія Григор'єва та п'ятьох інших осіб винними у вбивствах, бандитизмі, викраденні автомобілів, розбої та незаконному поводженню з вогнепальною зброєю. Крім того, Андрія окремо визнали винним у зберіганні наркотиків. За все це йому призначили покарання: 19 років позбавлення волі із конфіскацією всього майна. Андрій поскаржився на це рішення у касаційний суд, але 4 вересня 2007 року Верховний Суд України залишив його скаргу без задоволення.

Тоді Андрій Григор'єв поскаржився до Європейського суду на катування і відсутність ефективного розслідування.

ЄСПЛ постановив, що було порушено статтю 3 Конвенції – заборона катування, а також статтю 6 § 1 Конвенції – право не свідчити проти себе, «встановлення порушення саме по собі становить достатню справедливу сатисфакцію моральної шкоди, якої він зазнав».

Фактичні обставини справи щодо порушення статті 6 Конвенції

1 березня 2002 року до заявника було застосовано адміністративне затримання.

У період з 1 по 3 березня 2002 року він зізнався у вчиненні п'ятнадцяти епізодів розбою, крадіжок, перевезення контрабанди, а також у замаху на вбивство. Заявник також показав міліції гараж та лісову схованку, в якій зберігалася вогнепальна та інша зброя, а також вибухівка.

Згідно з твердженнями заявника, його катували електричним струмом з метою надання ним зізнавальних показань.

4 березня 2002 року заявник був затриманий за підозрою у вчиненні кримінальних злочинів.

У липні 2003 року досудове слідство у кримінальній справі щодо заявника було закінчене та справу було передано на розгляд до апеляційного суду Одеської області, що діяв як суд першої інстанції.

10 жовтня 2005 року суд визнав заявника винним. Суд ґрунтував своє рішення на визнавальних показаннях заявника, наданих під час досудового слідства – зокрема, 1 та 2 березня 2002 року, – незважаючи навіть на те, що він відмовився від них під час судового провадження. Суд також спирався на речові докази (вогнепальну зброю та набої), місцезнаходження яких заявник показав міліції 1 та 2 березня 2002 року. Суд констатував, що твердження заявника про жорстоке поводження під час його тримання в міліції були уважно розглянуті під час службового розслідування та воно дійшло правильного висновку про їхню необґрунтованість. Строк покарання повинен був відраховуватися з 1 березня 2002 року.

Правова позиція Суду:

§ 84. Суд зазначає, що, хоча вирішення питання про допустимість доказів є в принципі прерогативою національних судів, а роль Суду обмежується оцінкою загальної справедливості провадження, докази, отримані за допомогою заходу, який визнано таким, що суперечить статті 3 Конвенції, потребують окремого підходу. Отже, згідно з практикою Суду, допустимість як доказів свідчень, отриманих за допомогою катування, з метою встановлення відповідних фактів у кримінальному провадженні призводить до його несправедливості в цілому, незалежно від доказової сили таких свідчень і від того, чи мало їх використання вирішальне значення для засудження підсудного судом.

§ 85. Суд у цій справі встановив, що первісні визнавальні показання заявника та речові докази були отримані від нього шляхом застосування до нього жорстокого поводження, яке становило катування у розумінні статті 3 Конвенції . Суд також зазначає, що національні суди визнали ці визнавальні показання доказами у судовому провадженні. У світлі вищенаведених принципів Суд вважає, що це звело нанівець саму суть права заявника не свідчити проти себе, незалежно від того, яку вагу мали зазначені зізнання у доказовій базі його засудження і незалежно від того, що протягом слідства він зізнавався ще кілька разів.

Також такі рішення ЄСПЛ:

«Замфереско проти України», заява № 30075/06, 15 листопада 2012 року

«Шабельник проти України (№2)», заява № 15685/11, 1 червня 2017 року

5.2.5. Публічність та гласність

Справа «Шагін проти України», заява №20437/05, 10 грудня 2009 року

http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-96112 (англ.)

http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/974_612 (укр.)

Представник В ЄСПЛ: О. Лисак

Опис справ: *Громадянин Росії Ігор Шагін народився у 1970 році і жив у Києві. Правоохоронці підозрювали його в керуванні групою господарських товариств «ТОП-Сервіс», яка була організованою озброєною бандою. Ця банда займалася вбивствами державних службовців і підприємців, які начебто заважали діяльності цієї групи. Через це порушили кримінальну справу. 28 квітня Подільський райсуд Києва видав санкцію на адміністративний арешт Ігоря Шагіна за злісну непокору вимогам міліціонерів. До 10 травня 2000 року він брав участь у слідстві як свідок. І в цей день його затримали вже як підозрюваного. 19 травня прокуратура Києва пред'явила Ігорю обвинувачення у бандитизмі і створенні банди, яка вчинила вісім вбивств та інші тяжкі злочини. 26 червня до цих обвинувачень додали посягання на життя правоохоронців, замовлення вбивства з корисливих мотивів повторно організованою групою осіб за його наказами.*

Адвокат Шагіна поскаржився до прокуратури Києва на те, що слідчий незаконно продовжив строк тримання Ігоря під вартою і порушив його право на захист. Прокуратура цю скаргу відхилила. У лютому 2002 року Ігор заявив, що сам став жертвою бандитизму і хотів надати з цього приводу пояснення, але слідчий оголосив про закінчення слідства, визнавши його пояснення такими, що не мають стосунку до слідства.

Київський апеляційний суд проводив свої засідання в орендованому кінотеатрі, щоб вмістити всіх бажаючих бути присутніми на процесі. Приміщення охороняли сімдесят міліціонерів. Але згодом суд перевів засідання у закритий режим через те, що їх «постійно відвідувала особа, яка, з її слів, за дорученням Ігора Шагіна, вела на диктофон аудіозапис та постійно мала при собі пістолет». Сам Шагін сказав, що він нікому не доручав вести аудіозапис засідання.

Під час судового розгляду підсудні відмовилися від своїх зізнавальних показань і заявили про свою невинуватість. Вони стверджували, що їх примусили свідчити проти себе і заявника. Суд дослідив їхні скарги на погане поводження під час перебування в міліції і визнав їх необґрунтованими.

15 березня 2004 року суд визнав Ігоря Шагіна винним в організації банди, за трьома епізодами обвинувачення в замовленні вбивства, а також у підбурюванні до заподіяння тяжких тілесних ушкоджень працівникові правоохоронних органів та посяганні на життя працівника правоохоронних органів. За це суд призначив покарання у вигляді довічного позбавлення волі.

Ігор Шагін подав касаційну скаргу, якою оскаржив допустимість прийнятих судом доказів, відсутність вирішальних доказів щодо кожного епізоду обвинувачення, відмову слідчого продовжувати допит та викликати або забезпечити присутність певних свідків. Шагін також поскаржився, що високопосадовці прокуратури публічно оголосили його винним ще до першого його допиту як підозрюваного у справі, і що суд також із самого початку виходив із презумпції його вини. Але 14 грудня 2004 року Верховний Суд України залишив вирок без змін.

Одразу після затримання Шагіна 10 травня 2000 року прокуратура Києва перетворила цю подію на шоу, організувавши прес-конференцію. Через два дні газета «Сегодня» опублікувала статтю «У столиці заарештовано

банду кілерів». У цій статті правоохоронці звинувачували Шагіна в організації вбивств, називали навіть конкретні суми оплати за замовні вбивства, хоча його провину доведено не було. Подібну статтю надрукували і газети «Факты и Комментарии», «День», «Киевские ведомости», «Вечерние Вести» та «Свобода». 18 травня 2000 року в щотижневій газеті «Юридическая практика» було висловлено думку, що заяви посадових осіб державних органів стосовно справи Ігоря Шагіна несумісні з принципом презумпції невинуватості.

Ігор Шагін також скаржився на те, що суд порушив його право на відкритий судовий розгляд і безпідставне позбавлення громадськості можливості бути присутньою на розгляді справи. Всі ці скарги Ігор Шагін надіслав до Європейського суду з прав людини.

ЄСПЛ постановив, що мало місце порушення статті 6 § 1 Конвенції (у зв'язку з незабезпеченням публічного розгляду), а також порушення статті 6 § 2 Конвенції (презумпція невинуватості). За це Європейський Суд присудив виплатити Ігорю Шагіну з українського бюджету 2000 євро на відшкодування моральної шкоди.

Ігоря Шагіна випустили на волю 1 грудня 2016 року, і він поїхав до себе на батьківщину у Санкт-Петербург.

Фактичні обставини справи щодо порушення статті 6 Конвенції

Заявника було обвинувачено у декількох особливо тяжких злочинах. Справу розглядав Київський апеляційний суд як суд першої інстанції. Оскільки справа привернула до себе увагу громадськості і суд не мав приміщення, достатньо просторого, щоб умістити всіх бажаючих бути присутніми на судовому розгляді, суд орендував приміщення кінотеатру. Судовий розгляд тривав з 4 листопада 2002 року до 16 березня 2004 року. Однак згодом, 23 травня 2003 року, суд виніс ухвалу про проведення закритих судових засідань з метою запобігання розголошенню показань потерпілих і свідків та з метою забезпечення безпеки учасників процесу та свідків. Суд аргументував рішення тим, що судові засідання постійно відвідує особа, яка, веде на диктофон аудіозапис, постійно має при собі пістолет та не реагує на зауваження головуючого.

Дана ухвала оскарженню не підлягала. Заявник виступав проти такого рішення, проте розгляд справи надалі відбувався в закритому судовому засіданні в кінотеатрі.

15 березня 2004 року заявник був визнаний винним, суд призначив йому покарання у вигляді довічного позбавлення волі.

Правова позиція Суду:

«§ 60. Повертаючись до обставин цієї справи, Суд зазначає, що на початку Київський апеляційний суд вжив виняткових заходів, щоб забезпечити присутність преси і громадськості, було орендовано великий зал, у якому відкриті засідання проходили протягом перших шести місяців, доки 23 травня 2003 року було вирішено розглядати справу в закритому засіданні. Надалі судовий розгляд відбувався в закритому режимі протягом майже десяти місяців.

§ 61. У цій справі Суд має перш за все встановити, чи було недопущення громадськості на засідання Київського апеляційного суду при розгляді ним справи в першій інстанції правомірним заходом з погляду того чи іншого положення, яке передбачає виняток із принципу відкритості судового розгляду, закріпленого в пункті 1 статті 6 Конвенції. Якщо підстав вважати такий захід правомірним не виявиться, потрібно буде з'ясувати, чи можна було закритість судового розгляду справи в суді першої інстанції компенсувати відкритістю її розгляду у Верховному Суді.

§ 62. Суд зауважує, що в ухвалі Київського апеляційного суду від 23 травня 2003 року наведено такі дві підстави не допускати публіку на засідання суду: запобігання розголошенню відомостей про свідків і потерпілих та забезпечення безпеки учасників судового процесу. Єдиним поясненням, наданим стосовно того, що спричинило такі побоювання, було посилання на присутність у залі суду невстановленої особи, яка, як стверджувалося, була озброєна і здійснювала аудіозапис за вказівкою заявника, ігноруючи зауваження суддів.

§ 63. Ураховуючи характер і зміст обвинувачень, пред'явлених заявникові та іншим підсудним, а також широке висвітлення в засобах масової інформації судового процесу в цій кримінальній справі, Суд визнає, що справа була надзвичайно значущою для громадськості.

§ 64. Суд також зауважує, що місце проведення судового розгляду було досить придатним для того, щоб розмістити велику кількість присутніх, і, як видається, було вжито належних заходів для забезпечення порядку в залі судового засідання.

§ 65. Суд повторює, що міркування безпеки можуть, хоча й рідко, виправдовувати недопущення громадськості на судові засідання. Однак такі міркування безпеки повинні бути достатньо переконливими і повністю поясненими. Єдиною конкретною підставою, наведеною судом першої інстанції на виправдання недопущення громадськості, було посилання на присутність якогось громадянина, який здійснював аудіозапис процесу і був озброєний. Але невідомо, чому через цю одну особу виникла потреба недопущення громадськості: для вирішення будь-яких питань безпеки, які виникли через присутність цієї особи, можна було вжити менш масштабних заходів – наприклад, вивести її із залу судових засідань. Інші аргументи суду першої інстанції – посилання на необхідність не допустити розголошення показань свідків і потерпілих та загальне посилання на безпеку учасників процесу – не були пояснені національними судами і Урядом у відповідному контексті чи іншим чином під час провадження в Суді. Суд визнає, що не було наведено підстав, які могли б виправдовувати позбавлення громадськості можливості бути присутньою протягом усього процесу в суді першої інстанції.

§ 66. Суд не вважає, що відкритість розгляду справи у Верховному Суді компенсувала закритість її розгляду в суді першої інстанції. Адже на практиці такий перегляд справи був незрівнянно вужчим за розгляд у суді першої інстанції, оскільки під час провадження в апеляційній інстанції не було повторного заслуховування та допиту свідків і було проведено лише одне засідання.

§ 67. Беручи до уваги викладене вище, Суд доходить висновку, що у зв'язку з незабезпеченням публічного розгляду справи заявника мало місце порушення пункту 1 статті 6 Конвенції.»

5.2.6. Розумний строк

Справа «Кривошей проти України», заява № 7433/05, 23 червня 2016 року

Посилання: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-163910

Представник в ЄСПЛ: А.П. Бущенко

Опис справи: *Анатолія Кривошея затримали 15 серпня 2001 року за підозрою у крадіжці. Вже через тиждень 23 серпня інший затриманий В.З. повідомив поліції, що нібито вони разом із Кривошеєм їхали в машині, той збив на дорозі жінку, а потім вбив і її чоловіка, щоб приховати злочин. Далі вони спільно нібито сховали тіла жертв у лісі.*

Щоб перевірити, чи це правда, слідство влаштувало відтворення події на місці злочину, бо Кривошей заперечував свою провину у вбивстві чоловіка. Якщо людину підозрюють у важкому злочині, то всі слідчі дії з нею повинні відбуватися виключно у присутності її адвоката, але правоохоронці «забули» про це. В результаті у травні 2004 року суд визнав Анатолія Кривошея винним у цих двох вбивствах. Суддя на користь його провини взяв до уваги головним чином свідчення В.З. та результати огляду місця злочину.

Засуджений вважав це рішення несправедливим, оскільки кримінальне провадження проти нього за крадіжку тривало понад десять років, а також на початковому етапі звинувачення у вбивстві йому не надали адвоката. Згідно зі статтею 6 §§ 1 и 3 Конвенції, кожна людина має право на справедливий судовий розгляд протягом розумного періоду часу, а також на отримання юридичної допомоги за власним вибором. Анатолій Кривошей звернувся до Європейського суду з прав людини, вимагаючи компенсувати йому матеріальну шкоду у розмірі 50 тис. євро коштами з бюджету України. На це український уряд відповів, що, оскільки права заявника, на думку урядовців, порушені не були, то вимогу цю задовольнити неможливо. Крім того, український уряд назвав вимоги Анатолія Кривошея непомірними та необґрунтованими.

Українська Гельсінська спілка з прав людини розробила та подала свої правові позиції у відповідь на заперечення уряду.

«Я підключився вже на стадії, коли справу передали на комунікацію українському уряду в 2013-у році», — пригадує виконавчий директор УГСПЛ Аркадій Бущенко. На думку правозахисника, під час слідства сталися грубі порушення українського законодавства. «Відтворення події на місці злочину проводилося без захисника, оскільки тоді в міліції була така практика, коли вважалося, що адвокат має бути присутнім лише на допиті, — сказав він. — А насправді за законом захисник мав бути присутнім і на цьому етапі слідства, оскільки це було вбивство із обтяжуючими обставинами. Навіть незалежно від бажання самого підозрюваного. Не призначивши захисника, держава не виконала свого обов'язку, але результати тих слідчих дій потім були покладені в основу обвинувального вироку. Ми довели, що це явне порушення за українським законодавством».

Європейський Суд встановив порушення Конвенції з причини надмірної тривалості кримінальної справи. Приймаючи рішення на засадах справедливості, ЄСПЛ присудив виплатити Анатолію Кривошею 3000 євро як компенсацію моральної шкоди. Крім того, Суд оголосив прийнятною скаргу щодо відсутності адвоката на слідчих діях 23 серпня.

Поки ця справа розглядалася Європейським Судом, український парламент прийняв новий Кримінальний процесуальний кодекс, у якому питання присутності адвоката на слідчих діях вже було вирішене. Проте порушення прав вже сталося.

«Наразі ми будемо добиватися скасування цього вироку та його перегляду, — сказав Аркадій Бущенко. — Справу мають спрямувати на новий розгляд у суді першої інстанції. У свою чергу суд першої інстанції має скасувати результати відтворення обставин події на місці злочину і винести нове рішення, без урахування тої експертизи».

Фактичні обставини справи щодо порушення статті 6 Конвенції

15 серпня 2001 року заявника разом з іншими особами було затримано за підозрою у вчиненні декількох епізодів крадіжок.

24 серпня 2001 року щодо заявника було порушено кримінальну справу щодо завдання особі смертельних ушкоджень в результаті ДТП.

У подальшому кримінальна справа за обвинуваченням заявника неодноразово виділялась в окреме провадження та об'єднувалась з іншими справами. Крім цього, провадження у справі щодо заявника неодноразово зупинялось, а справа поверталась на додаткове розслідування.

24 травня 2012 року районний суд визнав заявника винним за декількома епізодами крадіжок та призначив йому покарання у виді восьми років позбавлення волі з конфіскацією усього належного йому майна.

Правова позиція Суду

«§ 95. Суд зазначив, що період, який має враховуватись у цій справі, почався 15 серпня 2001 року, коли заявника було затримано за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення, та закінчився 24 травня 2012 року, коли у справі щодо заявника було винесено вирок. Провадження, яке включало в себе досудове слідство та судовий розгляд справи судами трьох інстанцій, тривало більш ніж десять років та дев'ять місяців.»

§ 97. Суд зазначає, що основні затримки у провадженні були спричинені неодноразовим закриттям справи органами прокуратури, об'єднанням та виділенням справи щодо ДТП та вбивства А.Г. та поверненням справи на додаткове розслідування. У зв'язку з цим Суд повторює, що повторна передача справи для повторного розслідування та повторного розгляду в рамках одного провадження може виявити серйозний недолік діяльності механізму кримінального правосуддя.»

§ 100. Суд неодноразово визнавав порушення статті 6 § 1 Конвенції у справах, у яких підіймалися такі ж питання, як і в цій справі...

§ 101. Вивчивши всі надані матеріали, Суд вважає, що Уряд не надав жодного факту чи аргументу, здатного переконати Суд дійти до іншого висновку у цій справі. Суд вважає, що у цій справі органи влади не вирішили справу заявника з належною ретельністю і що тривалість кримінального провадження щодо обвинувачення заявника у крадіжках, таким чином, не відповідала вимозі «розумного строку».

Справа «Ярошовець та інші проти України», заяви № 74820/10, 71/11, 76/11, 83/11, та 332/11, 3 березня 2016 року

Рішення ЄСПЛ:

http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-158961 (англ.)

http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/974_b19 (укр.)

Представники в ЄСПЛ: В. Махінчук, Р. Розметов, Г. Алієв, М. Дмитрук

Опис справи: *Данило Ярошовець народився у 1978 році, четверо його знайомих — у 1981 і 1982 роках. Всі вони працювали в міліції. У жовтні 2005 року проти них порушили кримінальну справу. 14 жовтня їх затримав підрозділ міліції особливого призначення та передав для допиту прокурорам. До 12 грудня 2006 року обвинувачених тримали під вартою через складність справи та незавершеність розслідування, а від 14 до 23 січня 2007 року – без рішення суду. Вони багато разів клопотали про звільнення, але суди відмовляли у цьому, іноді без жодного обґрунтування відмови. Нарешті 25 травня 2007 року київський райсуд звільнив одного з них під підписку про невиїзд.*

28 жовтня 2008 року районний суд визнав всіх екс-міліціонерів винними та призначив їм покарання у вигляді позбавлення волі на строк п'ять років з позбавленням права обіймати посади у правоохоронних органах строком на три роки, а також із конфіскацією майна. 14 травня 2009 року апеляційний суд призначив їм довші строки позбавлення волі. 3 листопада 2009 року Верховний Суд України скасував вирок апеляційного суду та повернув апеляційну скаргу на вирок на новий розгляд в апеляцію. 24 грудня 2009 року вже апеляційний суд повернув справу до районного суду на новий розгляд. Екс-міліціонерів залишили під вартою. Вони клопотали про звільнення через погіршення здоров'я та безпідставність утримання їх за ґратами, але районний суд відмовив у всіх їхніх клопотаннях.

13 серпня 2010 року районний суд визнав екс-міліціонерів винними у низці епізодів катування, вимагання, проведення завідомо незаконних обшуків та зловживання владою або службовим становищем. Окрім одного порушника, всіх визнали винними у крадіжках та підробці документів. За це суд призначив їм покарання у вигляді позбавлення волі строком на п'ять років з позбавленням права обіймати посади у правоохоронних органах строком на три роки. Суд також постановив конфіскувати майно деяких заявників. Другого порушника звільнили від відбування покарання та з-під варти. Початок строку покарання обчислювався з 14 жовтня 2005 року.

Третій та четвертий обвинувачені, а також прокурор оскаржили вирок. Прокурор вважав, що призначене покарання було надто м'яким. Тому 14 вересня 2010 року справу передали на розгляд апеляційного суду. Екс-міліціонери подали клопотання про звільнення, адже їхній строк покарання завершився 14 жовтня 2010 року. Але апеляційний суд відмовив у цих клопотаннях, бо, на його думку, вирок про покарання так і не набув законної сили, через те, що був оскаржений. В результаті через рік апеляційний суд скасував вирок від 13 серпня 2010 року і постановив нові покарання: вісім, сім, сім з половиною та шість років за ґратами відповідно кожному з екс-міліціонерів. Але 8 травня 2012 року Вищий спеціалізований суд України скасував цей вирок у зв'язку з різними процесуальними порушеннями. Справу повернули до апеляційного суду на новий розгляд, а обвинувачених звільнили з-під варти під підписку про невиїзд. У результаті апеляційний суд призначив нове покарання у вигляді чотирьох з половиною років позбавлення волі. Але другий екс-міліціонер на той час уже помер.

У своєму зверненні до Європейського суду з прав людини Данило Ярошовець стверджував, що у день затримання його били та катували в міліції. Сліди побоїв пізніше зафіксував фельдшер та інші лікарі. Прокурори відхиляли ці скарги як необґрунтовані. Четвертий екс-міліціонер страждав на хронічний простатит, але в ув'язненні йому довгий час не надавали належну медичну допомогу, хоча він відчував гострий біль. У подальшому лікування було визнано неефективним. Екс-міліціонери скаржилися також на погані умови перебування під вартою.

Європейський суд з прав людини розглянув їхню скаргу та вирішив, що скарги Данила Ярошовця та чотирьох інших екс-міліціонерів були прийнятними. Суд постановив, що українські правоохоронці порушили статтю 3 Конвенції, статтю 5 §§ 1, 3, 5 Конвенції, статтю 6 § 1 Конвенції у зв'язку з тривалістю кримінального провадження щодо заявників. За це ЄСПЛ присудив виплатити з українського бюджету 20 тис. євро компенсації Данилу Ярошовцю, 10 тисяч євро — спадкоємцям другого заявника В'ячеслава Ворони, який на той момент вже помер, і по 15 тисяч євро — третьому, четвертому та п'ятому заявникам.

Наразі Данило Ярошовець давно звільнився і продає квартири у київській області. На сайті продажу квартир вказаний його телефон, але він не хоче розмовляти про себе та своє минуле.

Фактичні обставини справи щодо порушення статті 6 Конвенції

14 жовтня 2005 року заявники були затримані за підозрою у вчиненні декількох кримінальних злочинів, зокрема включали низку епізодів жорстокого поводження, крадіжки, вимагання та зловживання владою або службовим становищем.

28 жовтня 2008 року заявників було визнано винними Деснянським районним судом.

14 травня 2009 року апеляційний суд скасував вирок суду першої інстанції та постановив новий вирок, яким заявники визнавалися винними і їм було призначено довші строки позбавлення волі.

3 листопада 2009 року Верховний Суд України скасував вирок апеляційного суду, здебільшого у зв'язку з неповним розглядом ним фактів справи та недотриманням кримінально-процесуального законодавства, та повернув апеляційну скаргу на вирок від 28 жовтня 2009 року на новий розгляд судом апеляційної інстанції.

24 грудня 2009 року апеляційний суд скасував вирок від 28 жовтня 2008 року, встановивши, що суд першої інстанції не дослідив належним чином доводи та докази заявників та що кваліфікація дій заявників була неправильною. Справу було повернуто до районного суду на новий розгляд.

13 серпня 2010 року районний суд постановив новий вирок. Прокурор оскаржив даний вирок.

21 жовтня 2010 року апеляційний суд вирішив повторно дослідити ту частину доказів, правильність оцінки яких була оскаржена прокурором.

20 вересня 2011 року апеляційний суд задовольнив апеляційну скаргу прокурора та скасував вирок від 13 серпня 2010 року та постановив новий вирок.

8 травня 2012 року Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ скасував вирок від 20 вересня 2011 року у зв'язку з різними процесуальними порушеннями.

16 вересня 2014 року апеляційний суд скасував більшу частину вироку від 13 серпня 2010 року. Суд визнав заявників винними у сімох епізодах жорстокого поводження, вимагання та зловживання владою або службовим становищем.

16 червня 2015 року Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ скасував вирок апеляційного суду від 16 вересня 2014 року і постановив новий вирок.

Правова позиція Суду:

§ 167. Суд зауважує, що період, що має враховуватися, почався у жовтні 2005 року та закінчився у червні 2015 року. Таким чином, він тривав більше дев'яти років.

§ 168. Суд визнає, що зазначене кримінальне провадження, яке охоплювало сім епізодів тяжких злочинів та низку потерпілих і свідків, було певною мірою складним. Суд також не забуває про те, що певною мірою заявники могли вплинути на тривалість провадження тим, що подавали різні скарги, апеляційні скарги та процесуальні клопотання.

§ 169. Проте справа неодноразово поверталась на новий судовий розгляд у зв'язку з тим, що оцінка відповідних доказів та аргументів сторін була поганою та неповною, а також у зв'язку з процесуальними порушеннями, відповідальність за які несли суди. Як видається, саме це було головною причиною затримок у провадженні.

§ 170. Суд часто встановлював порушення статті 6 § 1 Конвенції у справах, в яких порушувалися питання, подібні до питань у цій справі...

§ 171. Вивчивши усі надані йому документи, Суд вважає, що Уряд не навів жодного факту або аргументу, здатних переконати його дійти у цій справі іншого висновку. До того ж аргумент Уряду про те, що заявники вплинули на тривалість провадження, оскільки, зокрема, не визнавали себе винними у вчиненні інкримінованих їм злочинів, за своєю природою суперечить такому важливому елементу концепції справедливого судового розгляду як право не свідчити проти себе та презумпція невинуватості, а тому за жодних обставин не може бути прийнятий. У цілому, з огляду на свою практику з цього питання, Суд вважає, що у цій справі тривалість проваджень була надмірною та не відповідала вимозі «розумного строку».

Також такі рішення ЄСПЛ:

«Науменко проти України», заява №41984, 9 листопада 2004 року
«Архіпов та інші проти України» Заява N 39029 та 9 інших заяв, 12 січня 2017 року
«Яковлєв проти України», заява №18412/05, 26 липня 2012 року (досудове розслід)
«Меріт проти України», заява N 66561/01, 30 березня 2004 року
«Стебницький і «Комфорт» проти України», заява № 10687/02, 3 лютого 2011 року
«Іванов проти України», заява № 15007/02, 7 грудня 2006 року
«Беньямінсон проти України», заява № 31585/02, 26 липня 2007 року
«Поліщук проти України», заява N 21231/04, 15 жовтня 2009 року
«Осаковський проти України», заява № 13406/06, 17 липня 2014 року
«Таран проти України», заява № 31898/06, 17 жовтня 2013 року
«Кобернік проти України», заява № 45947/06, 25 червня 2013 року
«Горбатенко проти України», заява № 25209/06, 28 листопада 2013 року
«Баришевський проти України», заява № 71660/11, 26 лютого 2015 року
«Ігнаткіна проти України», заява № 70758/12, 21 травня 2015 року
«Швець та інші проти України», заява N 40506/07 та 8 інших заяв, 12 січня 2017 року
«Паризький та інші проти України», заява N 35534/10 та 3 інші заяви, 2 лютого 2017 року
«Журавель та інші проти України» Заява N 53967/07, 20 грудня 2016 року
«Гаврашенко та інші проти України» заява N 1272/06, 8 грудня 2016 року
«Кулик та інші проти України» заява N 6747/04, 24 листопада 2016 року
«Савченко проти України», заява № 1574/06, 22 вересня 2016 року
«Міхно проти України», заява № 32514/12, 1 вересня 2016 року
«Гавула проти України», заява № 52652/07, 16 травня 2013 року
«Самойлович проти України», Заява № 28969/04, 16 травня 2013 року
«Коваленко проти України», заява №61404/08, 8 грудня 2011 року
«Наконечний проти України», заява № 17262/07, 26 січня 2012 року
«Борісенко проти України», заява №25725/02, 12 січня 2012 року
«Тодоров проти України», заява №16717/05, 12 січня 2012 року
«Любарт-Сангушко проти України», заява № 25851/06, 20 грудня 2011
«Орлов проти України», заява № 5842/05, 15 грудня 2011
«Соболев проти України», заява № 55326/07, 22 вересня 2011

«Каюда проти України», заява № 31467/06, 10 листопада 2011
«Колесніков проти України», заява № 697/07, 20 жовтня 2011
«Старигін проти України», заява № 10347/07, 13 жовтня 2011
«Кирилюк проти України», заява 32241/07, 6 жовтня 2011
«Третьяков проти України», заява № 16698/05, 29 вересня 2011
«Іззетов проти України», заява № 23136/04, 15 вересня 2011 року
«Паскал проти України», заява № 24652/04, 15 вересня 2011 року
«Дорошенко проти України», заява №1328/04, 26 травня 2011
«Караванський проти України», заява № 13375/06, 14 квітня 2011 року
«Буров проти України», заява №14704/03, 17 березня 2011
«Плєшков проти України», заява N 37789/05, 10 лютого 2011 року
«Болдирєв проти України», заява № 27889/03, 20 січня 2011 року
«Прокопенко проти України», заява № 5522/04, 20 січня 2011 року
«Котяй проти України», заява N 33645/07, 20 січня 2011 року
«Оружев проти України», заява №3080/06, 21 грудня 2010 року
«Сізих проти України», заява N 25914/06, 21 грудня 2010 року
«Лигун проти України», заява N 50165/06, 16 грудня 2010 року
«Жупнік проти України», заява № 20792/05, 9 грудня 2010 року
«Костаков проти України», заява № 32568/05, 9 грудня 2010 року
«Білий проти України», заява № 14475/03, 21 жовтня 2010 року
«Вітрук проти України», заява № 26127/03, 16 вересня 2010 року
«Балога проти України», заява № 620/05, 16 вересня 2010 року
«Буряга проти України», заява № 27672/03, 15 липня 2010 року
«Галат проти України», заява № 716/05, 20 травня 2010 року
«Лопатін та Медведський проти України», заяви № 2278/03 та № 6222/03, 20 травня 2010 року
«Олексій Бугайов проти України», заява № 7516/03, 8 квітня 2010 року
«Шалімов проти України», заява № 20808/02, 4 березня 2010 року
«Чесняк проти України», заява № 1809/03, 18 лютого 2010 року
«Нікіфоренко проти України» заява № 14613/03, 18 лютого 2010 року
«Тєлєгіна проти України», заява № 2035/03, 19 листопада 2009 року
«Нічітайлов проти України», заява № 36024/03, 15 жовтня 2009 року
«Бевз проти України», заява № 7307/05, 18 червня 2009 року
«Ісаєв проти України», заява № 28827/02, 28 травня 2009 року
«Вергельський проти України», заява № 19312/06, 12 березня 2009 року
«Суптель проти України», заява № 39188/04, 19 лютого 2009 року
«Вороненков проти України», заява № 41286/04, 19 лютого 2009 року
«Айбабін проти України», заява № 23194/02, 18 грудня 2008 року

«Фарафонова проти України», заява №28780/02, 11 грудня 2008 року
«Миханів проти України», заява № 75522/01, 6 листопада 2008 року
«Єлоєв проти України», заява № 17283/02, 6 листопада 2008 року
«Ващенко проти України», заява № 26864/03, 26 червня 2008 року
«Луговий проти України», заява № 25821/02, 12 червня 2008 року
«Ришкевич проти України», заява № 35312/02, 12 червня 2008 року
«Арцибашев проти України», заява № 1282/03, 12 червня 2008 року
«Федько проти України», заява № 17277/03, 12 червня 2008 року
«Червонець проти України», заява № 39405/03, 24 квітня 2008 року
«Беньяминсон проти України», заява № 31585/02, 26 липня 2007 року
«Калініченко проти України», заява № 25444/03, 26 липня 2007 року
«Саф'яннікова проти України» заява № 31580/03, 26 липня 2007 року
«Мазуренко проти України», заява № 14809/03, 11 січня 2007 року
«Іванов проти України», заява № 15007/02, 7 грудня 2006 року
«Коваль проти України», заява № 65550/01, 19 жовтня 2006 року
«Кобцев проти України», заява № 7324/02, 4 квітня 2006 року
«Савінський проти України», заява № 6965/02, 28 лютого 2006 року
«Юртаєв проти України», заява № 11336/02, 31 січня 2006 року
«Антоненков та інші проти України», заява № 14183/02, 22 листопада 2005 року

5.3. Презумпція невинуватості

Справа «Довженко проти України», заява № 36650/03, 12 січня 2012 року
Рішення ЄСПЛ:
http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-108549 (англ.)
http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/974_845 (укр.)
Представник в ЄСПЛ: В. Довженко

Опис справи: *Сергій Довженко народився у 1972 році. 19 травня 2002 року його затримали за підозрою у вчиненні кількох вбивств. 8 вересня 2003 року апеляційний суд Донецької області визнав Сергія винним у вчиненні сімнадцяти вбивств та інших менш тяжких злочинів, які він скоїв у період між 1999 та 2002 роками. За це суд призначив йому покарання у вигляді довічного позбавлення волі з конфіскацією майна.*

8 вересня 2003 року апеляційний суд Донецької області визнав Сергія Довженка винним у вчиненні сімнадцяти вбивств та інших менш тяжких злочинів, які мали місце у період між 1999 та 2002 роками, і призначив йому покарання у вигляді довічного позбавлення волі з конфіскацією майна.

2 жовтня 2003 року Довженко подав до Верховного Суду касаційну скаргу на цей вирок. Він також вимагав скористатися правом ознайомитись із матеріалами справи та матеріалами судових засідань. Суд надав йому таке право. Але, оскільки цих матеріалів було дуже багато, а після вироку Довженку не надали адвоката, то

він скаржився, що без юридичної допомоги часу на ознайомлення з матеріалами справи було мало. Згодом Верховний Суд України відхилив касаційну скаргу Довженка як необґрунтовану.

Але у цієї справи була ще одна серйозна проблема. Задовго до вироку газети «Приазовський робочий» і «Салон Дону і Басу» розкрили ім'я підозрюваного і подробиці його кримінальної справи. Один з очільників місцевої міліції навіть провів із цього приводу прес-конференцію, аби похвалитися успіхами правоохоронців. У своїх заявах очільник називав Сергія «злочинцем» та розповідав про його ще не розкриті злочини. Крім того, у газеті були опубліковані фото Сергія Довженка. З'ясувалося також, що йому довгий час забороняли відправляти кореспонденцію. На все це засуджений скаржився до Верховного Суду України, бо вважав, що таким чином було порушене його право на презумпцію невинуватості.

Згодом Сергій Довженко звернувся до Європейського суду з прав людини. ЄСПЛ постановив, що українська держава порушила статтю 6 § 2 Конвенції та статтю 6 § 1, § 3 (c) Конвенції, а саме: права на презумпцію невинуватості, на справедливий і публічний розгляд справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, а також права захищати себе особисто чи використовувати юридичну допомогу захисника, вибраного на власний розсуд. Крім того, Суд визнав, що було порушене право на повагу до приватного і сімейного життя. Оскільки Сергій Довженко не висунув жодних вимог щодо відшкодування, то ЄСПЛ не присудив йому виплат.

Фактичні обставини справи

19 травня 2002 року заявника була затримано за підозрою у вчиненні кількох вбивств.

25 травня 2002 року місцева газета «Приазовський робочий» опублікувала повідомлення про те, що міліція затримала заявника за підозрою у вчиненні низки вбивств. У ньому йшлося, зокрема, про таке:

«Але найбільш сенсаційним є той факт, що затриманим виявився колишній лейтенант міліції карного розшуку Сергій Довженко..»

28 травня 2002 року інша газета, «Салон Дону і Басу», опублікувала повідомлення про прес-конференцію, проведену паном К., керівником Маріупольського МВ УМВС України в Донецькій області. Згідно з цією публікацією, у зв'язку з ходом розслідування серії вбивств, пан К. заявив, що міліція затримала «особу, яка обґрунтовано підозрюється у вчиненні злочинів із використанням вогнепальної зброї», а також наголосив, що розголошувати будь-яку іншу інформацію про хід розслідування є недоречним.

8 червня 2002 року газета «Приазовский рабочий» опублікувала резюме іншої прес-конференції пана К. з приводу затримання заявника. Журналіст, який був автором статті про прес-конференцію, називав заявника його справжнім ім'ям і навів деякі уривки з виступу пана К. Зокрема, говорячи про те, хто може були наступними жертвами затриманого, висловлювання пана К. було процитовано таким чином:

«Ними будуть співпрацівники міліції.. та інші.. Але в цьому відношенні ми можемо довіряти лише словам злочинця.. І в мене є сумніви щодо багатьох його висловлювань..»

11 грудня 2002 року у газеті «Приазовский рабочий» було повідомлено наступне:

«На початку липня пан М. заявив в офіційному прес-релізі, що Довженко просто – цитуючи його слово в слово – «один з членів злочинного угрупування, яким було вчинено ряд вбивств..».

Надалі кримінальне провадження щодо заявника широко висвітлювалось цим журналістом у низці його публікацій, деякі з яких містили фото заявника.

8 вересня 2003 року апеляційний суд Донецької області, діючи як суд першої інстанції, визнав заявника винним у вчиненні сімнадцяти вбивств та інших менш тяжких злочинів, які мали місце у період між 1999 та 2002 роками і призначив йому покарання у виді довічного позбавлення волі з конфіскацією майна.

7 квітня 2005 року Верховний Суд провів судове засідання у справі заявника. У своїх доводах у Верховному Суді заявник скаржився, що його право на презумпцію невинуватості було порушено численними газетними статтями з повідомленнями щодо кримінального провадження у його справі.

Правова позиція Суду:

«§ 49. Повертаючись до цієї справи, Суд враховує твердження Уряду про те, що цитати в статтях від 8 червня і 11 грудня 2002 року не припускали, що високопоставлені працівники міліції називають заявника на ім'я. Це, однак, не вирішує питання за пунктом 2 статті 6 Конвенції, оскільки особа, якої стосувалась заява, могла бути визначена і без зазначення її імені (див. рішення від 8 квітня 2010 року у справі «Пеша проти Хорватії» (Pesa v. Croatia), заява № 40523/08, п. 146).

§ 50. Суд зазначає, що 25 травня 2002 року ім'я та інша особиста інформація щодо заявника були згадані в пресі та, відповідно, стали відомі громадськості. Крім того, враховуючи тяжкість злочинів, у вчиненні яких підозрювався заявник, і особливий інтерес засобів масової інформації до справи, ім'я заявника повинно було бути добре відомим громадськості.

§ 51. Таким чином, Суд вважає, що заяви високопоставлених працівників міліції, процитовані в газетних статтях від 28 травня, 8 червня і 11 грудня 2002 року, явно стосувалися заявника, навіть без згадування його імені. Чітке згадування цими особами імені заявника в цьому випадку не було необхідним, щоб підпадати під дію гарантій пункту 2 статті 6 Конвенції.

§ 52. При оцінці змісту висловлювань, що розглядаються, Суду достатньо відзначити, що в газетній статті від 8 червня 2002 року затриманий згадувався як «злочинець» без будь-яких застережень. Така оцінка, надана високопоставленим працівником міліції, сприймалась як встановлений факт і прирівнювалась до заяви про вину заявника у вчиненні злочину, в якому він підозрювався. Ця заява передувала оцінці відповідних фактів компетентним судовим органом і спонукала громадськість вважати заявника винним до того, як його вина була доведена відповідно до закону.

§ 53. Викладені міркування дозволяють Суду дійти висновку, що мало місце порушення права заявника на презумпцію невинуватості. Тому Суд не вважає за необхідне розглядати інші висловлювання, про які йдеться, і вважає, що мало місце порушення пункту 2 статті 6 Конвенції.»

Також такі рішення ЄСПЛ:

«Пантелеєнко проти України», заява N 11901/02, 29 червня 2006 року

«Грабчук проти України», заява N 8599/02, 21 вересня 2006 року

«Шагін проти України», заява №20437/05, 10 грудня 2009 року

5.4. Права сторони захисту

5.4.1. Право бути негайно і детально поінформованим зрозумілою мовою про характер і причини обвинувачення

5.4.2. Право мати адекватні час та засоби для підготовки захисту

«Іглін проти України», заява № 39908/05, 12 січня 2012 року
Рішення ЄСПЛ:
http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-108506 (англ.)
http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/974_780 (укр.)
Представники в ЄСПЛ: М. Тарахкало, А. Крістенко

Опис справи: *Руслан Іглін народився у 1981 році. 21 лютого 2002 року суд визнав його винним у вчиненні розбою та інших злочинів. Ігліна було засуджено до 13 років позбавлення волі. Покарання він відбував у Криворізькій виправній колонії. Вже під час відбування покарання щодо Руслана порушили ще одну кримінальну справу. Його звинуватили у бандитизмі, вчиненні трьох умисних вбивств та інших насильницьких злочинах. Руслан зізнався, що дійсно брав участь у вчиненні цих злочинів, але його особиста роль у вчиненні цих вбивств була незначною, а одне вбивство він вчинив без наміру отримати вигоду.*

Руслан поскаржився до суду, що його катували під час слідства, але прокуратура не встановила жодних ознак цих дій. 6 січня 2005 року суд визнав Руслана винним у вчиненні цих злочинів і засудив до довічного позбавлення волі. Одразу після цього Іглін та його захисник подали касаційну скаргу. Вони клопотали про пом'якшення покарання через невірну оцінку судом фактів, а також скаржилися на жорстоке поводження з боку слідчих і на те, що він не зміг ознайомитися з усіма матеріалами справи, оскільки йому надавали для цього надто мало часу, а до того ж увесь час він перебував у наручниках і не міг робити виписки зі справи. Також Іглін був позбавлений допомоги захисника. Пізніше він сказав, що його примусили написати розписки про те, що він ознайомився з усіма матеріалами. Верховний Суд України відхилив його клопотання як необґрунтовані. Копію матеріалів справи не надали і матері Ігліна, хоча вона про це просила.

Руслан Іглін скаржився також, що протягом майже трьох років його утримували в СІЗО разом з іншою особою у камері розмірами 1,90 на 3,70 кв. м. Спальне місце Руслана мало розміри 1,70 м на 50 см та спинки з обох кінців. Оскільки зріст Руслана становив 1,84 м, він не міг витягнутися на ліжку у повний зріст і нормально спати. Камера була розташована у підвальному приміщенні, в якому майже не було доступу денного світла та свіжого повітря, з тьмяним електричне освітленням і відсутньою примусовою вентиляцією. Туалет не був відокремлений від житлового приміщення камери і часто забивався. У камері відчувався запах екскрементів. Без будь-якої видимої причини, адміністрація СІЗО вилучила деякі з його речей, включаючи їжу, телевізійну антену та мотузку, без якої неможливо було відчинити вікно. Годували малими порціями їжі. Харчування здебільшого складалось з пшеничної каші та хліба. Особи, що трималися під вартою, могли митися, зістригати нігті та голитися тільки раз на тиждень у спеціальному банному приміщенні. При цьому усі користувались одними ножицями. Під час зрізання нігтів та гоління одна рука у них залишалась прикутою наручниками до стіни, що було принизливим.

Крім того, Руслан Іглін скаржився на те, що його співкамерник вдарив його по голові металевим кухлем, поки той спав, спричинивши йому відкриту рану. Руслан просив про належну медичну допомогу, але її так і не надали. В результаті його мучили часті головні болі, запаморочення, блювота, гній з кров'ю, що сочився з вуха. Усе це він лікував самостійно власною сечею.

До того ж, у 2006 році Руслана сильно побили працівники СІЗО нібито за організацію спілкування між камерами. При цьому належної медичної допомоги йому теж не надали. Руслан також скаржився, що адміністрація СІЗО відмовлялася пересилати його скарги, рвала їх на його очах та радила йому «припинити скаржитись заради його власного блага».

У жовтні 2005 року Руслан Іглін подав до ЄСПЛ скаргу проти України. Він скаржився на принизливі умови тримання під вартою, відсутність ефективних засобів юридичного захисту щодо цих скарг, а також на те, що його позбавили гарантій справедливого суду, а державні органи перешкоджали йому у здійсненні його права на подання індивідуальної заяви до Суду.

Європейський Суд визнав, що Україна порушила статтю 3 Конвенції, а також статтю 6 § 1 у поєднанні зі статтею 6 § 3 (b) і (c) і статтю 13 Конвенції, а саме: заборону катування, право на справедливий і публічний розгляд справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, а також право на час і можливості, необхідні для підготовки свого захисту, право захищати себе особисто чи використовувати юридичну допомогу захисника, вибраного на власний розсуд.

За це ЄСПЛ присудив виплатити Руслану Ігліну 15 000 євро відшкодування моральної шкоди.

Фактичні обставини справи щодо порушення статті 6 Конвенції

6 січня 2005 року заявника засудили до довічного позбавлення волі.

28 червня 2005 року заявник подав до Верховного Суду скаргу на те, що він належним чином не ознайомився з матеріалами справи і його примусили підписати розписки про те, що він належним чином ознайомився з усіма матеріалами кримінальної справи. Він також зазначив, що увесь час перебував у наручниках, що позбавило його можливості робити записи, та просив Верховний Суд забезпечити можливість знайомитися з матеріалами справи разом із захисником.

13 вересня 2005 року заявник під час засідання клопотав відкласти слухання справи та надати йому можливість ознайомитися з матеріалами справи для підготовки свого захисту. Верховний Суд, відклавши слухання справи, зазначив, що клопотання заявника про додатковий час для ознайомлення з матеріалами справи було необґрунтованим, оскільки він вже ознайомився зі справою.

15 вересня 2005 року заявник поскаржився до Верховного Суду, що його не було ознайомлено з касаційними скаргами інших учасників.

4 жовтня 2005 року Верховний Суд відхилив клопотання заявника, розглянув справу по суті та залишив вирок суду першої інстанції без змін.

Правова позиція Суду:

«§ 70. Суд зазначає, що скарги заявника про те, що під час ознайомлення з матеріалами справи він перебував у наручниках, заперечувалися Урядом як необґрунтовані. Суд не може встановити достовірність позицій сторін за браком доказів. Тим не менш, Суд стурбований твердженнями заявника, зважаючи, зокрема, на той факт, що Верховний Суд не надав відповіді на цю скаргу. Стосовно скарги заявника на те, що він мав тільки чо-

тири дні для ознайомлення з матеріалами справи, які складалися з двадцяти восьми томів, Суд вважає, що за обставин цієї справи ця скарга повинна розглядатися з урахуванням того факту, що під час касаційного провадження заявник не мав представника.

§ 71. Відповідно до положень Кримінально-процесуального кодексу у випадку, коли в кримінальному провадженні апеляційний суд діє як суд першої інстанції, юрисдикція Верховного Суду, що переглядає справу у касаційному порядку, поширюється як на питання права, так і на питання фактів. Верховний Суд України також мав право на розгляд додаткових аргументів, які не були розглянуті під час провадження у суді першої інстанції. Враховуючи тяжкість обвинувачень, висунутих щодо заявника, та суворість застосованого до нього покарання, Суд вважає, що для заявника допомога захисника на цій стадії була необхідною, – особливо, якщо взяти до уваги обмежений час (тридцять дві години), наданий йому для ознайомлення з матеріалами справи за півроку до судового засідання.

§ 72. З огляду на вищезазначене, Суд вважає, що відмова Верховного Суду задовольнити клопотання заявника надати йому додатковий час для ознайомлення зі справою та забезпечити участь захисника у касаційному провадженні не відповідали статті 6 §§ 1 та 3 (b), (c) Конвенції.»

«Чорній проти України», заява № 35227/06, 16 травня 2013 року
Рішення ЄСПЛ:

http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-119677 (англ.)

https://pla.court.gov.ua/sud1690/evro_sud/chorniy (укр.)

Опис справи: *Ігор Чорній народився у 1965 році і жив у селі Ходорківці, що на Львівщині. У грудні 2004 року Жидачівський райсуд визнав його винним у тому, що у 2001–2004 роках він не виплачував зарплату працівникам свого приватного підприємства. Чорній сказав, що був власником, директором та головним бухгалтером цього підприємства і платив їм заробітну плату з власної кишені, без записів у звітності. Це підтвердили і його працівники. Але оскільки ці працівники все ще працювали у цьому підприємстві, то суд не взяв їхні свідчення до уваги. В результаті Жидачівський райсуд присудив йому до виплати 1700 гривень штрафу. Але Ігор Чорній не отримав копії цього судового рішення, оскільки воно було зроблене лише в одному екземплярі. Рішення районного суду затвердив апеляційний, але Чорній не отримав копію першого рішення і тоді. У травні Чорній подав касаційну скаргу до Верховного Суду України. В ній він просив надати йому копію цього рішення, яку нарешті отримав 23 червня 2005 року.*

Згодом Ігор Чорній поскаржився до Європейського суду з прав людини на те, що він не мав можливості ефективно оскаржити вирок, оскільки вчасно не отримав його копію. Чорній вимагав 500 тисяч євро тільки однієї компенсації моральної шкоди від цього, а також 23 706 євро компенсації матеріальної шкоди.

Розглянувши справу, Європейський Суд постановив, що було порушення статті 6 § 3 (b) у поєднанні із статті 6 § 1 Конвенції, а саме: право мати час і можливості, необхідні для підготовки свого захисту, а також право на справедливий і публічний розгляд його справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом. ЄСПЛ вирішив, що встановлення порушення є достатньою справедливою сатисфакцією будь-якої моральної шкоди.

Фактичні обставини справи щодо порушення статті 6 Конвенції

17 грудня 2004 року рішенням Жидачівського районного суду Львівської області заявника було визнано винним у кримінальному правопорушенні.

26 квітня 2005 року Апеляційний суд Львівської області залишив вирок без змін, проголосивши резолютивну частину свого рішення. Заявник звернувся до суду першої інстанції з клопотанням про ознайомлення з матеріалами справи. Йому відмовили оскільки справа була в апеляційному суді.

13 травня 2005 року заявник звернувся із клопотанням надати повний текст рішення від 26 квітня 2005 року. Жодної відповіді заявник не отримав.

23 травня заявник подав касаційну скаргу. 23 червня 2005 року він отримав копію рішення суду від 17 грудня 2004 року. Заявник надіслав доповнення до касаційної скарги, зазначивши, що досі не отримав рішення від 26 квітня 2005 року.

16 лютого 2006 року Верховний Суд України відмовив заявнику у задоволенні скарги.

Правова позиція Суду

«§ 40. Суд відмічає, що предметом спору між сторонами була дата отримання заявником рішення від 17 грудня 2004 року при підготовці апеляції. У зв'язку з цим Суд зазначає, що ані заявник, ані його адвокат не підіймали це питання в своїх скаргах, з чого випливає, що вони в достатньому обсязі знали зміст рішення. Отже, Суд робить висновок, що немає достатніх доказів того, що у заявника існували перешкоди під час підготовки його апеляції.

§ 41. Щодо отримання рішення апеляційного суду, то Уряд не надав жодних доказів тому, що це рішення було надане заявнику чи його адвокату. Суд також зазначає, що заявник вжив достатніх заходів для отримання рішення суду апеляційної інстанції від 26 квітня 2005. Двічі він звертався до суду першої інстанції для отримання доступу до матеріалів справи, а також звернувся за копією цього рішення до апеляційного суду, однак не отримав відповіді. Крім того, заявник прямо зазначив у своїй касаційній скарзі, що він не отримав копії рішення від 26 квітня 2005 року, але Верховний Суд України не розглянув це питання.

§ 42. Незважаючи на аргумент Уряду про те, що рішення від 26 квітня 2005 року було зачитано в повному обсязі в судовому засіданні, Суд зазначає, що, навіть коли припустити, що це так, відсутність у заявника можливості ознайомитися з рішенням під час підготовки касаційного оскарження, це могло значно послабити ефективність такого оскарження.»

Також такі рішення ЄСПЛ:

«Вєренцов проти України», заява № 20372/11, 11 квітня 2013 року

«Корнєв і Карпенко проти України», заява N 17444/04, 21 жовтня 2010 року

5.4.3. Право на правову допомогу

5.4.3.1. Право захищати себе особисто та право на юридичну допомогу за власним вибором

Справа «Євген Петренко проти України», заява № 55749/08, 29 січня 2015 року
Рішення ЄСПЛ:
http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-150650 (англ.)
http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/974_a60 (укр.)
Представник в ЄСПЛ: Я. Заїкіна

Опис справи: *В 2004 році в Черкасах було знайдено тіло 17-річного підлітка Р. У той самий день міліція обшукала помешкання Євгена Петренка. Там вилучили сім ножів, одяг та інші предмети. Того ж вечора його доправили до відділу міліції, де допитували як свідка. На допиті Петренко зізнався, що разом із Р. вони викрали мобільний телефон спільного знайомого, а хто саме потім вбив Р. він не знає. Того ж дня в міліції відкрили ще одну кримінальну справу щодо викрадення телефону. Петренка допитали як свідка, без адвоката, але у присутності його батька. Слідчий перевів Петренка у статус підозрюваного та допустив до участі у справі адвоката.*

Пізніше міліція обшукала помешкання пана Д., де знайшли ножі та куртку із коричневими плямами. Слідчий затримав Д. за підозрою у вчиненні вбивства. Д. зізнався у тому, що разом із Євгеном Петренком вони вбили підлітка Р. При чому вбивство скоїв саме Петренко, а Д. лише допомагав йому. У той же вечір Петренко зізнався у вчиненні цього вбивства, але при цьому не був присутній адвокат. Згодом він сказав, що зізнався внаслідок психологічного тиску та фізичного жорстокого поводження. 21 березня, через три дні після затримання, Євгена Петренка оглянув судмедексперт та зробив висновок, що тілесних ушкоджень він не має. 26 березня його перевели до СІЗО.

16 червня у присутності трьох адвокатів Петренко сказав, що підлітка Р. вбив не він, а його знайомий пан Д. Під час очної ставки з'ясувалося, що на місці злочину був присутній ще й третій пан Т. Через три дні пан Т. на допиті заявив, що підлітка Р. вбив саме Петренко. Захисник Петренка подав клопотання про притягнення Д. як головного обвинуваченого, бо всі докази в матеріалах справи вказували на нього. Але слідчий відмовив у цьому. У вересні 2004 року апеляційний суд повернув справу на додаткове розслідування, бо роль підсудних у вбивстві слідчий не кваліфікував належним чином. Однак Верховний Суд України скасував рішення апеляційного і повернув справу на розгляд.

26 серпня 2005 року лікар-нефролог зафіксував зрощений перелом трьох ребер на правому боці Євгена Петренка.

7 листопада 2006 року апеляційний суд визнав Євгена Петренка винним у вчиненні умисного вбивства та крадіжці мобільного телефону і призначив йому покарання у вигляді позбавлення волі строком на чотирнадцять років. Прокурор та родичі потерпілого Р. оскаржили вирок, бо, на їхню думку, вироки були занадто м'якими. Євген Петренко також оскаржив вирок, оскільки вважав, що його зізнання слідчий отримав без адвоката та із застосуванням побоїв. Але прокуратура відмовилася порушувати кримінальну справу за скаргами Петренка.

У травні 2006 року Верховний Суд України скасував вирок апеляційного і повернув справу на новий розгляд. На думку Верховного Суду України, роль Д. у справі була недостатньо розслідувана. Протягом 2006–

2007 років прокуратура кілька разів відмовлялася відкривати справу щодо жорстокого поводження, але вищі органи все одно призначали додаткові перевірки. У жовтні 2006 року медкомісія виявила у Петренка численні хронічні захворювання.

28 листопада 2007 року апеляційний суд визнав Євгена Петренка винним у вчиненні умисного вбивства та обрав йому покарання у вигляді позбавлення волі строком на чотирнадцять років. Суд також визнав Д. співучасником вбивства та обрав йому покарання у вигляді позбавлення волі строком на шість років. 6 травня 2008 року це рішення затвердив Верховний Суд України, який відмовив у задоволенні скарг Петренка на жорстоке поводження та порушення його процесуальних прав як безпідставних.

Євген Петренко поскаржився до Європейського Суду, який визнав порушення процесуального аспекту статті 3 Конвенції, а також порушення статті 6 § 1, § 3 (c) Конвенції, а саме: права на заборону катування, на справедливий і публічний розгляд справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, а також права захищати себе особисто чи використовувати юридичну допомогу захисника, обраного на власний розсуд. ЄСПЛ присудив виплатити Євгену Петренко 8 тис. євро відшкодування моральної шкоди.

Фактичні обставини справи щодо порушення статті 6 Конвенції

19 березня 2004 року, за відсутності адвоката, заявника було допитано в якості свідка вбивства пана Р.

Під час допиту заявник зізнався у вчиненні разом з Р. шахрайства. У зв'язку з цим було порушено кримінальну справу та надано адвоката. Заявник у присутності захисника підписав протокол затримання і відмовився надавати подальші показання.

Однак через двадцять хвилин заявника було знову допитано як свідка у справі про вбивство, проте вже без захисника. Того ж вечора заявник за відсутності адвоката зізнався у вчиненні вбивства.

28 листопада 2007 року Апеляційний суд Черкаської області визнав заявника винним у вчиненні вбивства. Верховний Суд України залишив вирок апеляційного суду без змін.

Правова позиція Суду:

« (a) Чи було обмежено право заявника на доступ до захисника

§ 90. Суд зазначає, що 19 березня 2004 року правоохоронці розглядали заявника у різних статусах: як свідка у справі про вбивство, свідка у справ про заволодіння телефоном шляхом шахрайства та як підозрюваного в цій останній справі. Однак напередодні працівники міліції обшукали помешкання заявника та вилучили, з-поміж іншого, сім ножів і одяг. Це вказує на те, що вже з 18 березня 2004 року органи влади припускали, що заявник причетний до вбивства. Відповідно, абстрагуючись від зовнішніх ознак та офіційних кваліфікацій процесуальних статусів заявника на національному рівні, Суд вважає, що принаймні з 18 березня 2004 року заявник de facto мав статус підозрюваного у вчиненні вбивства.

§ 91. Суд також зауважує, що вранці, у другій половині дня та увечері 19 березня 2004 року заявник допитувався щодо вбивства. Зокрема, пізно увечері 19 березня 2004 року заявник зізнався у вбивстві.

§ 92. Відповідно... заявник мав право на доступ до захисника з моменту першого допиту 19 березня 2004 року щодо вбивства. Варто зазначити, що згідно з національним законодавством неповнолітньому підозрюваному мали обов'язково призначити захисника. Як видається, у певний час 19 березня 2004 року адвокат Г. мала зустріч із заявником щодо справи про заволодіння мобільним телефоном шляхом обману (шахрайства). Але ніщо не свідчить про те, що її офіційно було допущено до участі в справі щодо вбивства або що вона на-

давала заявникові будь-яку юридичну допомогу у цій справі. Також немає доказів, що до заявника того дня було допущено будь-якого іншого адвоката. Факти, зокрема, свідчать, що заявник, який на той час був неповнолітнім, зізнався 19 березня 2004 року за відсутності будь-якого захисника.

(b) Обґрунтування обмеження

§ 93. Отже питання полягає у тому, чи була відсутність захисника виправданою. Виходячи з фактів, Суд не вбачає жодної вагомої підстави для обмеження на той час права заявника на захисника.

§ 94. Більше того, Суд вважає, що зазначене обмеження порушило права заявника на захист. При обґрунтуванні вини заявника у вбивстві національні суди дійсно, як стверджував Уряд, не посилалися прямо не тільки на зізнання заявника від 19 березня 2004 року, але й на інші показання, надані того ж дня, які не мали жодного відношення до питання, про яке йдеться. Проте національні суди явно не вилучили зізнання від 19 березня 2004 року з матеріалів справи та не постановили жодної ухвали щодо ролі цих показів у визнанні заявника винним. Навпаки, вони послалися на зізнання заявника, які той дав 20 березня 2004 року у присутності захисника. У зв'язку з цим слід зазначити, що допит заявника вранці 20 березня 2004 року розпочався з пропозиції слідчого докладніше пояснити те, про що заявник не повідомив у своєму зізнанні 19 березня 2004 року. Отже, видається, що зазначений допит був прямим продовженням зізнання заявника 19 березня 2004 року. За цих обставин відсутність будь-якого посилання на зізнання заявника 19 березня 2004 року, не виключає їх впливу на визнання заявника винуватим.»

«Балицький проти України», заява № 12793/03, 3 листопада 2011 року
Рішення ЄСПЛ:
http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/974_726 (англ.)
http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/974_726 (укр.)
Представник в ЄСПЛ: А. Бущенко

Опис справи: *Андрій Балицький народився у 1979 році та жив у Харкові. 9 травня 1998 року прокуратура Фрунзенського району Харкова порушила кримінальну справу за фактом вбивства Т. У той самий день міліціонери затримали Балицького за хуліганство та доставили його у відділ міліції. Балицький казав, що у міліції його жорстоко били, щоб примусити зізнатися у вбивстві Т., який жив з ним в одному багатоквартирному будинку.*

11 травня 1998 року Фрунзенський районний суд Харкова визнав Балицького винним у вчиненні хуліганства та застосував стягнення у вигляді адміністративного арешту строком на п'ятнадцять діб. Після цього Балицького повернули у відділ міліції. Там його знову побили та допитали як свідка щодо вбивства Т. Наступного дня Балицький зізнався у вчиненні вбивства та викраденні майна, після чого його затримали як підозрюваного. Балицький також письмово відмовився від захисника.

Через два дні судмедексперт зафіксував на тілі Андрія садни, але у висновку процитував твердження Балицького, що нібито міліціонери його не били, а садни на животі він отримав унаслідок падіння у своєму гаражі за два тижні до огляду. 15 травня Балицького допитали як обвинуваченого у вбивстві без участі захисника, від якого він нібито відмовився під час допиту.

22 червня Балицького оглянув судмедексперт, який встановив численні сліди побоїв: зламане ребро, рубець на голові та три рубці на лівій руці, два рубці на правій руці та зламаний зуб. Пізніше рентген встановив, що ребро було ціле, а стоматолог сказав, що зуб розщепився через карієс.

9 вересня 1999 року Харківський обласний суд повернув справу на додаткове розслідування через те, що скарги Балицького про погане поводження не були належним чином розслідувані, а час смерті Т., зазначений у висновку судово-медичної експертизи, не відповідав версії подій міліції.

20 червня 2002 року апеляційний суд Сумської області визнав Андрія Балицького винним у вчиненні вбивства і розбою та засудив його на п'ятнадцять років позбавлення волі. Суд визнав твердження Балицького про погане поводження необґрунтованими та зауважив, що він добровільно відмовився від свого права на захисника.

Андрій Балицький та його захисники оскаржили цей вирок через численні порушення з боку суду та слідства, а також наявність алібі. Але 22 жовтня 2002 року Верховний Суд України залишив цей вирок без змін. Тоді Балицький звернувся до Європейського суду з прав людини.

ЄСПЛ розглянув цю справу та вирішив, що Балицького засудили на підставі визнавальних показань, отриманих у результаті порушення його права не давати показання та права не свідчити проти себе, та що йому чинилися перешкоди щодо ефективного здійснення ним права на захист. Отже, було порушено статтю 6 § 1, § 3 (с) Конвенції щодо права Балицького на захист і права не свідчити проти себе. ЄСПЛ постановив, що встановлення порушення саме по собі є достатньою справедливою сатисфакцією моральної шкоди.

Фактичні обставини справи:

9 травня 1998 року прокуратура Фрунзенського району м. Харкова порушила кримінальну справу за фактом вбивства Т. Того ж дня заявника затримали у зв'язку із вчиненням хуліганства та доставили його у відділ міліції.

11 травня 1998 року заявника було визнано винним у вчиненні адміністративного правопорушення Фрунзенським районним судом м. Харкова.

На наступний день заявник зізнався у вчиненні вбивства та викраденні майна. Згідно з твердженнями заявника, працівники міліції його жорстоко били, щоб примусити його зізнатися. О 21:00 годині його було формально затримано як підозрюваного. Заявник також письмово відмовився від захисника.

15 травня 1998 року заявника було притягнуто як обвинуваченого у вчиненні вбивства. Під час допиту він відмовився від допомоги захисника Т., якого найняв його батько, та був допитаний як обвинувачений за відсутності захисника.

27 липня 1998 року слідчий змінив кваліфікацію злочину на вбивство з корисливих мотивів, за яке передбачалося покарання у виді довічного позбавлення волі та яке вимагало обов'язкової участі у справі захисника.

20 червня 2002 року апеляційний суд Сумської області визнав заявника винним у вчиненні вбивства і розбою та засудив його до п'ятнадцяти років позбавлення волі.

Правова позиція Суду:

«§ 39. Суд зазначає, що первісний адміністративний арешт заявника було застосовано за суперечливих обставин, оскільки його було затримано працівниками міліції, які розслідували вбивство Т., та оскільки стверджувалось, що він вчинив адміністративне правопорушення через кілька годин після затримання. Після його арешту він був допитаний у зв'язку з вищезазначеним вбивством і дав визнавальні показання за відсутності за-

хисника та за обставин, які викликають сумнів щодо добровільності їх надання. Крім того, відмова від права мати захисника, підписана за тих же обставин, не може вважатися чіткою та недвозначною.

§ 40. Суд також бере до уваги доводи заявника про те, що початкова кваліфікація злочину як вбивства без обтяжуючих обставин, а не вбивства з корисливих мотивів, була помилковою та дозволяла слідству уникнути вимоги щодо обов'язкового юридичного представництва його інтересів. Суд зазначає, що він розглядав подібні доводи у декількох справах проти України, в яких обставини давали підстави підозрювати існування прихованої мети під час початкової кваліфікації злочину, а заявники фактично були позбавлені належної юридичної допомоги в результаті того, як слідчий здійснив свої дискреційні повноваження стосовно кваліфікації розслідуваного злочину. Як і у вищезазначених справах, у цій справі державні органи володіли інформацією, включаючи визнавальні показання заявника, про те, що вбивство Т. поєднувалось із викраденням ювелірних виробів і грошей. Тим не менш, після надання визнавальних показань 12 травня 1998 року заявнику пред'явили обвинувачення у вчиненні вбивства без обтяжуючих обставин і лише через два місяці слідчий перекваліфікував злочин на вбивство з корисливих мотивів, що передбачало обов'язкове юридичне представництво інтересів заявника. З огляду на це, Суд знову висловлює занепокоєння з приводу ще одного прикладу цієї неналежної практики, коли, незважаючи на затримання у зв'язку з більш серйозним кримінальним обвинуваченням, слідчі органи далі «штучно» пом'якшують обвинувачення для його кваліфікації за статтею Кримінального кодексу, яка б не вимагала від них забезпечити обов'язкове юридичне представництво інтересів підозрюваного.

§ 41. З огляду на вищезазначені міркування, Суд доходить висновку, що було порушення пункту 1 та підпункту «с» пункту 3 статті 6 Конвенції.»

«Загородній проти України», заява № 27004/06, 24 листопада 2011 року
Рішення ЄСПЛ:

http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/974_739 (англ.)
http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/974_739 (укр.)

Представник: В.М. Михалін

Опис справи: Олександр Загородній народився у 1962 році та проживав у місті Димитрові (нині Мирноград Донецької області). 4 серпня 2004 року автомобіль Загороднього зіткнувся з іншим, на що проти Олександра порушили кримінальну справу.

9 листопада 2004 року Олександр підписав договір про захист в суді із паном М., який мав юридичну освіту, але не мав свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю. Через тиждень слідчий допустив цього юриста до участі у справі як захисника. 5 серпня 2005 року Димитровський суд вирішив повернути справу на додаткове розслідування, бо постанова слідчого про допуск юриста М. до справи була незаконною, адже він не мав свідоцтва адвоката. Через 5 днів Загородній оскаржив постанову суду, бо вона обмежувала його право на вільний вибір захисника. А це суперечить Конституції та рішенню Конституційного суду України від 16 листопада 2000 року. За цим рішенням необов'язково мати посвідчення адвоката, щоб надавати захист у кримінальній справі. Це було обов'язковим до 16 листопада 2000 року. Суд відмовив у задоволенні цієї апеляційної скарги. 24 березня 2006 року слідчий допустив до справи нового захисника, пана О., який мав адвокатське свідоцтво. Загородньому це не сподобалося, бо він хотів вільно обирати собі захисника. 13 березня 2007

року Димитровський суд задовольнив клопотання Загороднього та призначив його захисником його ж дружину.

27 березня 2008 року суд визнав Олександра Загороднього винним у порушенні правил дорожнього руху, що завдало потерпілим тілесні ушкодження середньої тяжкості, та призначив покарання у вигляді обмеження волі строком на три роки. Однак, суд звільнив його від відбування покарання у зв'язку зі спливом строку давності притягнення до кримінальної відповідальності. Загороднього також зобов'язали сплатити відшкодування моральної шкоди, завданої потерпілим. Він оскаржив це рішення, але Верховний Суд України відхилив касаційну скаргу. Тоді Загородній поскаржився до Європейського суду з прав людини, і той постановив, що українські правоохоронці порушили §§ 1, 3 статті 6 Конвенції, а саме право на справедливий і публічний розгляд справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, а також право захищати себе особисто чи використовувати юридичну допомогу захисника, вибраного на власний розсуд. За це ЄСПЛ присудив виплатити Олександру Загородньому з українського бюджету 250 євро компенсації.

Фактичні обставини справи

До листопада 2000 року у кримінальному провадженні юридичне представництво інтересів обвинувачених могло здійснюватись тільки особами, які мали свідоцтво про право на заняття адвокатською діяльністю. 16 листопада 2000 року Конституційний суд України визнав відповідні положення Кримінально-процесуального кодексу України неконституційними, та у червні 2001 року парламентом України було внесено відповідні зміни в зазначений Кодекс.

5 серпня 2004 року щодо заявника було порушено кримінальну справу.

9 листопада 2004 року заявник підписав з паном М. договір про надання юридичних послуг у вищезазначеному кримінальному провадженні. Пан М. мав повну вищу юридичну освіту та власну юридичну практику, але не мав свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю.

16 листопада 2004 року слідчий допустив пана М. до участі у справі як захисника.

Димитровський міський суд Донецької області визнав постанову слідчого про допуск пана М. до справи незаконною, встановив, що право заявника на захист було порушене та повернув справу на додаткове розслідування з участю адвоката.

Заявник оскаржив рішення суду, стверджуючи, що обмеження його права на вільний вибір захисника суперечить Конституції, проте суд відмовив у задоволенні його апеляційної скарги.

22 травня 2006 року Верховний Суд України відмовив у задоволенні касаційної скарги заявника, оскільки оскаржувані судові рішення щодо повернення справи на додаткове розслідування не підлягали оскарженню в касаційному порядку.

Заявнику було призначено інших захисників, від яких він відмовився, стверджуючи, що вони формально представляли його інтереси та не захищали його належним чином.

27 березня 2008 року заявника було визнано винним у кримінальному правопорушенні. Заявник оскаржив цей вирок, стверджуючи, inter alia, що його право на вільний вибір захисника було порушене.

Ні апеляційний суд Донецької області, ні Верховний суд України не визнав порушення права заявника на вільний вибір захисника.

Правова позиція Суду

«§ 53. У цій справі право заявника на вільний вибір свого захисника було обмежене, оскільки захисник за

його вибором був юристом, але не мав свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю. На думку Суду, таке обмеження права на вільний вибір захисника само по собі не порушує питання за підпунктом «с» пункту 3 статті 6 Конвенції, оскільки певна юридична кваліфікація може вимагатись для забезпечення ефективного захисту особи та безперешкодного функціонування системи правосуддя. Однак, як стверджував заявник, вже у листопаді 2000 року таке обмеження було визнано неконституційним і відповідне національне законодавство мало бути приведене у відповідність з рішенням Конституційного Суду. З цією метою у червні 2001 року було запроваджено зміни до законодавства, але, як стверджувалось Урядом, необхідним було проведення додаткових законодавчих заходів. Заявник не погодився з Урядом щодо цього твердження, вважаючи, що чинне законодавство не передбачало обмеження його права на вибір захисника, а його вибір був обмежений внаслідок неправильного тлумачення кримінально-процесуального законодавства Верховним Судом. Що стосується цього питання, Суд зауважує, що його завданням не є встановлення того, чи було обмеження права заявника на вибір адвоката наслідком відсутності подальших змін до законодавства, як про це стверджував Уряд, чи непослідовності у тлумаченні рішення Конституційного Суду, як про це стверджував заявник.

§ 54. Суд зазначає, що національні органи не стверджували, що виправданням для такого обмеження права заявника на вибір захисника були інтереси правосуддя. Суд вважає, що, навіть якщо припустити, що обмеження, як стверджував Уряд, було наслідком незавершеності процесу приведення кримінально-процесуального законодавства у відповідність з рішенням Конституційного Суду, така ситуація тривалої невизначеності відповідних положень національного законодавства залишається. Постанова Пленуму Верховного Суду, ухвалена у 2003 році, не забезпечила послідовного та одноманітного застосування законодавства. Раніше Суд уже зазначав, що втручання у конвенційні права не може вважатись законним тільки через відсутність будь-якого законодавчого положення, якому воно може суперечити. Само по собі втручання повинно мати достатнє підґрунтя у національному законодавстві, щоб запобігти свавіллю.

§ 55. На думку Суду, залишаючи питання обмеження права на вільний вибір захисника невирішеним протягом тривалого часу, державні органи створили ситуацію, що є несумісною з принципом юридичної визначеності, закріпленим Конвенцією, та який є одним з основних елементів верховенства права. Отже, право заявника на вільний вибір захисника було обмежено у спосіб, що є несумісним з вимогами пунктів 1 та 3 статті 6 Конвенції.»

Також такі рішення ЄСПЛ:

«Трутень проти України», заява № 18041/08, 23 червня 2016 року
«Закшевський проти України», Заява № 7193/04, 17 червня 2016 року
«Собко проти України», заява № 15102/10, 17 березня 2016 року
«Тітаренко проти України», заява № 31720/02, 20 грудня 2012 року
«Тіхонов проти України», заява № 17969/09, 10 березня 2016 року
«Огороднік проти України» Заява № 29644/10, 5 лютого 2015 року
«А.В. проти України» Заява № 65032/09, 29 січня 2015 року
«Ушаков та Ушакова проти України», заява№ 10705/12, 18 червня 2015 року
«Омельченко проти України, заява № 34592/06, 17 липня 2014
«Олександр Володимирович Смірнов проти України» Заява № 69250/11, 13 березня 2014 року

«Юрій Волков проти України», заява № 45872/06, 19 грудня 2013 року
«Куріпка проти України», заява N 7918/07, 10 листопада 2016 року
«Єрохіна проти України», заява № 12167/04, 15 листопада 2012 року
«Хайров проти України», заява № 19157/06, 15 листопада 2012 року
«Комаров проти України», заява № 4772/06, 19 січня 2017 року
«Замфереско проти України», заява № 30075/06, 15 листопада 2012 року
«Гріненко проти України», заява №33627/06, 15 листопада 2012 року
«Ніколаєнко проти України», заява № 39994/06, 15 листопада 2012 року
«Сергій Афанасьєв проти України», заява № 48057/06, 15 листопада 2012 року
«Грігор'єв проти України», заява № 51671/07, 15 травня 2012 року
«Смолик проти України», заява № 11778/05, 19 січня 2012 року
«Тримбач проти України», заява №44385/02, 12 січня 2012 року
«Довженко проти України», заява № 36650/03, 12 січня 2012 року
«Тодоров проти України», заява №16717/05, 12 січня 2012 року
«Іглін проти України», заява № 39908/05, 12 січня 2012 року
«Нечипорук та Йонкало проти України», заява № 42310/04, 21 квітня 2011 року
«Боротюк проти України», заява № 33579/04, 16 грудня 2010 року
«Леонід Лазаренко проти України», заява № 22313/04, 28 жовтня 2010 року
«Олег Колесник проти України», заява № 17551/02, 19 листопада 2009 року
«Шабельник проти України», заява № 16404/03, 19 лютого 2009 року
«Яременко проти України», заява № 32092/02, 12 червня 2008 року
«Кривошей проти України», заява № 7433/05, 23 червня 2016 року
«Чопенко проти України», заява № 17735/06, 15 січня 2015 року

5.4.3.2. Право на безоплатну правову допомогу

«Фортунський проти України» заява N 14729/06, 2 лютого 2017 Рішення ЄСПЛ:

http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-170648 (англ.)

Представник в ЄСПЛ: А. Крістенко

Опис справи: *Віктор Фортунський народився у 1955 році. 20 грудня 2005 року Одеський апеляційний суд визнав його та ще вісімнадцять осіб винними у багатьох злочинах, включно із вбивствами, які вони нібито здійснили між 1995 та 1999 роками. Віктор Фортунський отримав покарання у вигляді п'ятнадцяти років ув'язнення із конфіскацією всього майна. Усе звинувачення ґрунтувалося на свідченнях членів банди, а також на тому, що деякі речі, викрадені бандою, знайшли у помешканні дружини Фортунського під час обшуку.*

Віктор Фортунський скаржився на жорстоке поводження із ним під час слідства, але суд не взяв до уваги ці скарги, оскільки на тілі його не знайшли ушкоджень. Фортунський також стверджував, що має алібі і знає

людину, яка може підтвердити, що на час скоєння злочинів він жив в іншому регіоні України. Але суд відмовився викликати цього свідка. Крім того, Фортунський стверджував, що суддя був упередженим, бо він вчився разом із слідчим у справі в одному юридичному закладі, а один із свідків звинувачення був родичем судді.

Оскільки суд відмовився реагувати на його скарги, Фортунський 20 травня 2005 року прямо на судовому засіданні оголосив голодування та зашив собі рот. Комісія визнала його психічно здоровим.

Оскільки справа складалася із 171 тому, Фортунський клопотав про достатній час для ознайомлення з нею, і він отримав для цього 11 місяців, але оскільки він робив це разом із кількома іншими обвинуваченими в одній камері, то не встиг ознайомитися з усією справою.

У березні 2006 року Фортунський поскаржився до Верховного Суду України, що звинувачення проти нього ґрунтувалися на брехливих свідченнях, а суд першої інстанції був упередженим і не викликав необхідних свідків. Верховний Суд України відхилив більшість його скарг, але виключив із обвинувачення крадіжку. Фортунський також скаржився на те, що його били у СІЗО та не дозволяли відправляти листи зі скаргами до суду, а також телефонувати родичам. Але український уряд оголосив його вимоги та скарги безпідставними. Тоді Віктор Фортунський поскаржився до Європейського суду з прав людини.

ЄСПЛ розглянув цю скаргу і постановив, що українські правоохоронці порушили §§ 1, 3 статті 6 Конвенції, а саме: право на справедливий і публічний розгляд справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом та право мати час і можливості, необхідні для підготовки свого захисту, а також захищати себе особисто чи використовувати юридичну допомогу захисника, вибраного на власний розсуд. За це ЄСПЛ постановив виплатити Віктору Фортунському з українського бюджету 2400 євро морального відшкодування.

Фактичні обставини справи щодо порушення статті 6 Конвенції

20 грудня 2005 року вироком Апеляційного суду Одеської області заявника було визнано винним у вчиненні злочинів. На цій стадії його представляв адвокат на умовах безоплатної правової допомоги.

Для підготовки апеляційної скарги заявник звернувся з клопотанням призначити йому безоплатного адвоката через брак коштів. Апеляційний суд Одеської області відмовив йому. Суд зазначив, що заявник повинен самостійно звернутися до асоціації адвокатів з цим питанням.

Одеська асоціація адвокатів повідомила заявнику, що рішення про призначення йому адвоката може прийняти лише апеляційний суд.

Заявник повторно звернувся до апеляційного суду, проте відповіді він не отримав.

30 жовтня 2007 року Верховний Суд України визнав, що судовий процес було проведено з дотриманням процедури, встановленої законом.

Правова позиція Суду

«§ 26. ... Суд відзначає, що у своїх запитах про надання безоплатної правової допомоги, які він надсилав до апеляційного суду, заявник відкрито заявляв, що він не може дозволити собі оплатити послуги юриста для допомоги у підготовці його апеляції. Він зробив такі ж заяви у своїй апеляції до Верховного суду України. Жоден з цих судів не надав відповідну оцінку права заявника на таку допомогу. З цього приводу Суд вважає, що існує кілька основних міркувань, які демонструють, що заявникові бракувало достатніх коштів для оплати юридичних послуг під час провадження у Верховному Суді. Зокрема, до його засудження 20 грудня 2005 року заявник понад чотири роки перебував під вартою. Немає інформації про те, що у нього були якісь джерела доходу

впродовж цього часу або будь-які заощадження. Крім того, послуги адвоката за призначенням, який представляв заявника під час судового розгляду, оплачувалися державою.

§ 27. Суд вважає, що «інтереси правосуддя» вимагали надання безоплатної правової допомоги під час розгляду у суді апеляційної інстанції, так як він мав намір оскаржити ... свій вирок ... у Верховному Суді, юрисдикція якого поширюється як на питання права, так і на питання факту.

§ 28. Попри те, що на своє клопотання про надання безоплатної правової допомоги заявник не отримав формальної відмови, не було вжито жодних кроків для забезпечення такої допомоги. Тому Суд визнає порушення пункту 3 (с) статті 6 разом із пунктом 1 статті 6 Конвенції у зв'язку з цим.»

Також такі рішення ЄСПЛ:

«Фортунский проти України» заява N 14729/06, 2 лютого 2017 року

«Саранчов проти України», заява № 2308/06, 9 вересня 2016 року

«Максименко проти України», заява № 39488/07, 20 грудня 2011 року

«Ніколаєнко проти України», заява № 39994/06, 15 листопада 2012 року

5.4.4. Право допитувати свідків обвинувачення або вимагати, щоб їх допитали, а також вимагати виклику й допиту свідків захисту на тих самих умовах, що й свідків обвинувачення

Справа «Рудніченко проти України», заява № 2775/07, 11 липня 2013 року
Рішення ЄСПЛ:

http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-122187 (англ.)

old.minjust.gov.ua/file/30690.docx (укр.)

Представник в ЄСПЛ: С. Заєць

Опис справи: *У січні 2006 року Сергій Рудніченко нібито відчинив двері машини громадянина Н. та нібито намагався вкрасти звідти цінні речі. Н. помітив це, сам затримав Рудніченка та передав міліції. Наступного дня Ленінський райсуд Севастополя призначив затриманому адміністративний арешт на три дні за перебування у громадському місці у стані алкогольного сп'яніння. Через три дні після затримання слідчий ще раз затримав Сергія Рудніченка і порушив проти нього кримінальну справу за розбій. Ленінський суд призначив взяття під варту строком на два місяці. Це рішення суддя аргументував так: Сергій Рудніченко рік тому відбував попереднє покарання, не має постійного місця роботи, а під час розбою був у стані алкогольного сп'яніння.*

За три місяці до цих подій міліція затримала Б., якого той самий Ленінський райсуд Севастополя визнав винним у вчиненні розбою за попередньою змовою групою осіб. Але спільника Б. затримати не вдалося. Тоді постраждалий Н. сказав, що Сергій Рудніченко і є тим самим спільником злодія Б. Сам злодій Б. із цим погодився. Тож обидві справи об'єднали в одне провадження і передали на розгляд до Ленінського райсуду.

Тоді Сергій Рудніченко попросив змінити йому запобіжний захід з тримання під вартою на інший, більш м'який, але слідчий відмовив у цьому, бо той мав попередні судимості. Захисник Рудніченка поскаржився до Ленінського суду на незаконне тримання під вартою. До того ж він попросив викликати міліціонерів, які його затримували як свідків. Але Ленінський суд відмовив йому у всіх цих клопотаннях. Так само Рудніченку відмовив

і апеляційний суд Севастополя. Через деякий час захисник Рудніченка знову подав клопотання про звільнення з-під варти та переведення на підписку про невиїзд. Але Ленінський суд відхилив і це клопотання.

В результаті Ленінський суд визнав Сергія Рудніченка винним у вчиненні розбійного нападу у змові зі злодієм Б. і призначив йому покарання у вигляді позбавлення волі та конфіскації всього майна. Цей вирок залишив без змін Апеляційний суд, а Верховний Суд України відмовив Рудніченку навіть у відкритті касаційного провадження.

Тоді Сергій Рудніченко поскаржився до ЄСПЛ на надмірно тривале і необґрунтоване перебування під вартою під час досудового слідства. Крім того, він не мав можливості домогтися виклику та допиту в судовому засіданні головного свідка обвинувачення, а головуюча по справі суддя не була безсторонньою. Скаржився також і на те, що йому не забезпечили доступ до матеріалів справи, винесли надто суворе покарання, а також на те, що його було визнано винним у вчиненні злочину, який він не вчиняв.

В результаті Європейський Суд постановив, що Сергія Рудніченка незаконно утримували під вартою протягом трьох днів, не забезпечили явку його співучасника як свідка, а також суд першої інстанції не був безстороннім. За всі ці порушення Україна має виплатити йому із державного бюджету 10 тисяч євро компенсації плюс 300 євро компенсації судових витрат.

Фактичні обставини справи щодо порушення статті 6 Конвенції

7 лютого 2006 року Ленінський районний суд м. Севастополя визнав Б. винним у розбої. Пан Б. назвав заявника своїм співучасником.

Щодо заявника було порушено кримінальну справу. Під час судового розгляду заявник клопотав допитати Б. як свідка, проте йому відмовили.

14 листопада 2007 заявника було визнано винним. Він подав апеляцію, в якій заявляв про недопустимість використання показів Б. як свідка, що були отримані без його участі.

28 липня 2009 року Апеляційний суд м. Севастополя залишив вирок без змін.

14 січня 2010 року Верховний Суд України відмовив заявнику у розгляді його скарги.

Правова позиція Суду

«§ 105. ... Суд відзначає, що заявника було визнано винним у розбої у змові з Б. Під час судового розгляду справи Б. мав статус свідка. Залишається з'ясувати, чи існували вагомі підстави відсутності цього свідка.

§ 106. Відповідно до фактів, відомо, що Б. не був присутній на судовому засіданні, тому що суддя Р. не повідомив його.

§ 107. Більше того, у матеріалах справи відсутні докази, які б свідчили про будь-які зусилля, направлені на забезпечення участі Б. у провадженні проти заявника, принаймні на стадії досудового слідства та навіть на стадії судового розгляду. Беручи до уваги те, що Б. у той час відбував покарання у в'язниці в Україні, органи влади могли б визначити його місцезнаходження та забезпечити його присутність без будь-яких труднощів, якщо вони цього хотіли. Крім того, немає жодних доказів, що Б. повідомили, але він відмовився надавати свідчення під час судового розгляду справи заявника з будь-якої причини, як, наприклад, побоювання негативних наслідків.

§ 108. Суд бере до уваги твердження Уряду про те, що заявник звернувся з проханням про присутність Б. не на відповідному етапі розгляду справи, і що він недостатньо наполягав на своїй вимозі. Втім, Суд не вважає,

що поведінка заявника вказує на його остаточну згоду із показаннями Б., які були зачитані на різних етапах провадження під час судових засідань. Навіть якщо це було б так, цього не достатньо для того, щоб Суд дійшов висновку, що таким чином він відмовляється від свого права допитати цього свідка. Суд зазначає, що заявник поскаржився як в апеляційному суді, так і в касаційному суді, що він не міг допитати Б. як свідка.

§ 109. Вищезгадані міркування є достатніми для того, щоб дозволити Суду зробити висновок про відсутність підстав, не кажучи вже про обґрунтовані причини, обмеження права заявника допитати свідка, покази якого було використано для його засудження. За цих обставин Суд не вважає за необхідне здійснювати аналіз за другою вимогою (тестом) щодо того, чи був обвинувальний вирок заявника оснований виключно або вирішальним чином на свідченнях Б.

§ 110. Відповідно, було порушено статтю 6 § 3 (d) у поєднанні зі статтею 6 § 1 Конвенції.»

Також такі рішення ЄСПЛ:

«Балицький проти України», заява № 12793/03, 3 листопада 2011 року

«Карпюк та інші проти України», заяви №30582/04 та 32152/04, 6 жовтня 2016 року

«Сітневський та Чайковський проти України», заяви № 48016/06 та № 7817/07, 10 листопада 2016 року

«Хайров проти України», заява № 19157/06, 15 листопада 2012 року

«Луценко проти України», заява 30663/04, 18 грудня 2008 року

«Жуковський проти України», заява № 31240/03, 3 березня 2011 року

«Корнєв і Карпенко проти України», заява № 17444/04, 21 жовтня 2010 року

«Олег Колесник проти України», заява № 17551/02, 19 листопада 2009 року

«Жогло проти України», заява N 17988/02, 24 квітня 2008 року

6. ДОДАТКИ

6.1. Список національних судових рішень, в яких релевантно застосовано досліджувані рішення Європейського суду з прав людини проти України щодо порушення статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (кримінально-правовий аспект)

Суддя Верховного Суду *Аркадій Бущенко*,
виконавчий директор УГСПЛ *Олександр Павліченко*,
юристи УГСПЛ *Михайло Тарахкало, Віталія Лебідь* та *Олена Сапожнікова*

В ході вивчення національної судової практики щодо релевантного застосування суддями 157 рішень Європейського суду з прав людини проти України за статтею 6 (кримінальне провадження) Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод було виокремлено 490 українських судових рішень, де були релевантно застосовані положення досліджуваних рішень Європейського Суду. Наводимо їх перелік нижче.

1. Рішення Уманського міськрайонного суду Черкаської області від 04 травня 2017 року, справа № 705/1291/17, суддя Коваль А. Б] .:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/66343697

2. Рішення Монастирищенського районного суду Черкаської області від 10 травня 2016 року, справа № 702/472/16-к, суддя Мазай Н. В .:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/57566855

3. Рішення Монастирищенського районного суду Черкаської області від 15 січня 2015 року, справа № 693/1547/14-к, судді: Мазай Н.В., Бурлак М.В., Ротаєнко Д.С.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/50004700

4. Рішення Новомосковського міськрайонного суду Дніпропетровської області від 28 грудня 2015 року, справа № 183/5262/15, суддя Березюк В. В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/54688040

5. Рішення Липоводолинського районного суду Сумської області від 11 січня 2016 року, справа № 581/1174/15-к, суддя Бутенко Д. В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/54901000

6. Рішення Апеляційного суду Дніпропетровської області від 09 грудня 2015 року, справа № 183/5262/15, судді: Калініч Н.І., Коваленко В.Д., Косенко Л.М.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/54234011

---

[13] За період з 01 січня 2006 року по 03 серпня 2017 року

7. Рішення Бориспільського міськрайонного суду Київської області від 3 серпня 2016 року, справа № 359/5453/16-к, суддя Туманова К. Л.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/59392828

8. Рішення Апеляційного суду Запорізької області від 12 лютого 2016 року, справа № 329/1/15-к, судді: Імберова Г.П., Мульченко В.В., Шаповал О.С.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/55712401

9. Рішення Апеляційного суду Кіровоградської області від 17 листопада 2015 року, справа № 389/1539/15-к, судді: Олексієнко І.С., Петрова І.М., Яковлєва С.В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/53587756

10. Рішення Апеляційного суду Запорізької області від 31 березня 2016 року, справа № 331/5404/15-к, судді: Фомін В. А., Гріпас Ю.О., Шаповал О.С.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/56933229

11. Рішення Апеляційного суду Одеської області від 16 листопада 2016 року, справа № 520/16705/14-к, судді: Кадегроб А.І., Котелевський Р.І., Прібилов В.М.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/62957699

12. Рішення Липоводолинського районного суду Сумської області від 06 березня 2017 року, справа № 581/110/17, суддя Сізов Д. В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/65140814

13. Рішення Томашпільського районного суду Вінницької області від 25 березня 2016 року, справа № 224/651/12, суддя Ставнійчук В. С .:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/56746100

14. Рішення Корюківського районного суду Чернігівської області від 28 липня 2016 року, справа № 749/247/15-к, суддя Чурупченко М. І.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/59267352

15. Рішення Бахмацького районного суду Чернігівської області від 11 липня 2016 року, справа № 728/1697/16-к, суддя Пархоменко П. І.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/58891216

16. Рішення Кіровського районного суду м. Дніпропетровська від 19 жовтня 2016 року, справа № 203/432/15-к, суддя Казак С. Ю.: http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/62069219

17. Рішення Кіровського районного суду м. Дніпропетровська від 18 жовтня 2016 року, справа № 203/432/15-к, суддя Колесніченко О. В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/62070099

18. Рішення Новоград-Волинського міськрайонного суду Житомирської області від 03 травня 2017 року, справа № 285/1210/15-к, суддя Помогаєв А. В.: http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/66286635

19. Рішення Апеляційного суду Кіровоградської області від 20 березня 2017 року, справа № 383/994/15-к, суддя Олексієнко І. С.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/65521799

20. Рішення Апеляційного суду Івано-Франківської області від 02 вересня 2016 року, справа № 346/549/16-к, судді: Васильєв О.П., Повзло В.В., Вилка С.С.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/60757552

21. Рішення Апеляційного суду Івано-Франківської області від 29 березня 2017 року, справа № 350/685/16-к, судді: Васильєв О.П., Дячук В.М., Повзла В.В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/65702628

22. рішення Апеляційного суду Івано-Франківської області від 17 липня 2017 року, справа № 344/6287/15-к, судді: Васильєв О.П., Гриновецький Б.М.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/67875781

23. Рішення Апеляційного суду Івано-Франківської області від 17 липня 2017 року, справа № 342/575/15-к, судді: Васильєв О.П., Шкрібляк Ю.Д., Повзла В.В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/67876050

24. рішення Жмеринського міськрайонного суду Вінницької області від 17 лютого 2017 року, справа № 130/2117/16-к, суддя Шепель К. А.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/64772386

25. рішення Жмеринського міськрайонного суду Вінницької області від 02 листопада 2016 року, справа № 140/171/13-к, суддя Шепель К. А.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/62439290

26. рішення Залізничного районного суду м. Сімферополя від 19 листопада 2013 року, справа № 122/13614/13-к, суддя Афендіков С. М.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/35508413

27. рішення Кобеляцького районного суду Полтавської області від 08 серпня 2012 року, справа № 1-171/11, суддя Голубенко В. Л.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/46669626

28. рішення Придніпровського районного суду м. Черкас від 28 січня 2016 року, справа № 711/23/16-к, суддя Дунаєв С. О.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/55258601

29. рішення Придніпровського районного суду м. Черкас від 04 лютого 2016 року, справа № 711/471/16-к, суддя Степаненко О. М.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/55486532

30. рішення Придніпровського районного суду м. Черкас від 09 лютого 2016 року, справа № 711/467/16-к, суддя Дунаєв С. О.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/55582304

31. рішення Вільнянського районного суду Запорізької області від 06 грудня 2016 року, справа № 314/3537/16-к, суддя Кіяшко В. О.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/63388679

32. рішення Шевченківського районного суду м. Запоріжжя від 27 січня 2017 року, справа № 336/7549/14-к, суддя Дмитрюк О. В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/64323089

33. рішення Апеляційного суду Запорізької області від 26 листопада 2015 року, справа № 310/5592/14-к, судді: Білоконев В.М., Дутов О.М., Гончар О.С.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/53847118

34. рішення Апеляційного суду Львівської області від 18 жовтня 2016 року, справа № 456/3247/15-к, судді: Галин В.П., Михалюк В.О., Березюк О.Г.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/62387898

35. рішення Апеляційного суду міста Києва від 28 квітня 2015 року, справа № 757/1944/13-к, судді: Осіпова Л.О., Боголюбська Л.Б., Дзюбін В.В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/44096923

36. рішення Амур-Нижньодніпровського районного суду м. Дніпропетровська від 12 липня 2017 року, справа № 199/2785/17, суддя Сенчишин Ф. М.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/67690714

37. рішення Бабушкінського районного суду м. Дніпропетровська від 23 червня 2017 року, справа № 200/10903/15-к, суддя Шевцова Т. В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/67340137

38. рішення Бродівського районного суду Львівської області від 31 травня 2017 року, справа № 439/1711/16-к, суддя Петейчук Б. М.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/66835607

39. рішення Ковпаківського районного суду м. Суми від 28 квітня 2017 року, справа № 592/9817/15-к, судді: Чернобай О. І., Косолап М.М., Труханова Л.М.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/66274592

40. рішення Апеляційного суду Вінницької області від 26 квітня 2017 року, справа № 127/23597/14-к, судді: Ковальська І.А., Нагорняк Є.П., Мішеніна С.В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/66256627

41. рішення Придніпровського районного суду м. Черкас від 04 квітня 2017 року, справа № 711/2365/17, суддя Степаненко О. М.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/65717825

42. рішення Апеляційного суду Харківської області від 09 червня 2016 року, справа № 645/2377/14-к, судді: Ємець О.П., Снігерьова Р.І., Шабельніков С.К.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/58350124

43. рішення Тернопільського міськрайонного суду Тернопільської області від 05 грудня 2014 року, справа № 607/14779/14-к, суддя Холява О. І.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/42198920

44. рішення Козелецького районного суду Чернігівської області від 12 вересня 2016 року, справа № 734/1678/16-к, суддя Соловей В. В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/61234385

45. рішення Апеляційного суду Дніпропетровської області від 18 травня 2016 року, справа № 185/24/16-к, судді: Алькова С.М., Косенко Л.М., Іванченко О.Ю.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/58374175

46. рішення Апеляційного суду Автономної Республіки Крим від 19 грудня 2013 року, справа № 110/1624/13-к, суддя Дорошенко Т. І.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/36307344

47. рішення Турійського районного суду Волинської області від 18 квітня 2014 року, справа № 169/26/14-к, суддя Тітівалов Р. К.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/38297287

48. рішення Апеляційного суду Одеської області від 16 вересня 2015 року, справа № 1511/4684/2012, судді: Котелевський Р.І., Кадегроб А.І., Прібилов В.М.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/51969079

49. рішення Скадовського районного суду Херсонської області від 19 жовтня 2015 року, справа № 663/517/14-к, суддя Ведмідська Н. І.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/52467477

50. рішення Апеляційного суду Івано-Франківської області від 02 березня 2016 року, справа № 353/1081/14-к, судді: Васильєв О.П., Хруняк Є.В., Томенчуко Б.М.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/56298406

51. рішення Перемишлянського районного суду Львівської області від 20 січня 2017 року, справа № 449/613/15-к, суддя Гуняк О. Я.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/64213192

52. рішення Бориспільського міськрайонного суду Київської області від 22 грудня 2014 року, справа № 359/4716/13-к, суддя Чирка С. С.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/42063253

53. рішення Селидівського міського суду Донецької області від 02 березня 2016 року, справа № 242/2747/15-к, суддя Пирогова Л. В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/56200716

54. рішення Октябрського районного суду м. Полтави від 31 травня 2013 року, справа № 554/1184/13-к, суддя Антонов С. В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/31584069

55. рішення Шевченківського районного суду м. Запоріжжя від 18 січня 2017 року, справа № 336/2281/15-к, суддя Галущенко Ю. А.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/64135737

56. рішення Апеляційного суду Одеської області від 28 вересня 2015 року, справа № 510/1657/13-к, судді: Прібилов В. М., Кадегроб А.І.,Котелевський Р.І.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/51785000

57. рішення Жмеринського міськрайонного суду Вінницької області від 16 квітня 2014 року, справа № 130/1/14-к, суддя Саландяк О. Я.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/38252460

58. рішення Апеляційного суду Донецької області (м. Маріуполь) від 21 червня 2017 року, справа № 265/4013/14-к, судді: Гришин Г. А., Бєдєлєв С.І., Свіягіна І.М.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/67393138

59. рішення Володимирецького районного суду Рівненської області від 23 червня 2017 року, справа № 556/1744/15-к, суддя Котик Л.О.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/67325337

60. рішення Фрунзенського районного суду м. Харкова від 29 травня 2017 року, справа № 645/2377/14-к, суддя Бондарєва І. В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/66752375

61. рішення Солом'янського районного суду міста Києва від 23 травня 2017 року, справа № 760/27869/13-к, суддя Агафонов С. А.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/66691174

62. рішення Кельменецького районного суду Чернівецької області від 14 жовтня 2014 року, справа № 717/743/13-к, суддя Телешман О. В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/40872781

63. рішення Апеляційного суду Івано-Франківської області від 05 лютого 2015 року, справа № 353/1817/13-к, судді: Стефанів Н.С., Вилка С.С., Кривобокова Н.М.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/42702735

64. рішення Зарічненського районного суду Рівненської області від 11 липня 2017 року, справа № 561/368/17, суддя Зейкан Н.М.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/67664749

65. рішення Шевченківського районного суду м. Запоріжжя від 07 лютого 2017 року, справа № 336/636/17, суддя Дацюк О. І.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/64660217

66. рішення Дніпровського районного суду міста Києва від 09 грудня 2014 року, справа № 2604/16138/12, суддя Бірса О. В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/42223010

67. рішення Шевченківського районного суду м. Запоріжжя від 17 листопада 2016 року, справа № 336/6660/16-к, суддя Галущенко Ю. А.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/62772444

68. рішення Шевченківського районного суду м. Запоріжжя від 06 червня 2017 року, справа № 336/3430/16-к, суддя Голубкова М. А.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/67062754

69. рішення Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 24 липня 2012 року, справа № 5-2103км12, суддя Єленіна Ж.М.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/25586063

70. рішення Жовтневого районного суду м. Харкова від 19 липня 2016 року, справа № 639/5469/16-к, суддя Курило В. О.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/59119251

71. рішення Апеляційного суду Житомирської області від 6 листопада 2012 року, справа № 0611/1-112/2011, судді: Андрушкевича С.З., Захарчук С.В., Котік В.П. :

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/48397820

72. рішення Кіровоградського районного суду Кіровоградської області від 19 серпня 2016 року, справа № 390/1215/16-к, суддя Гершкул І. М.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/59826985

73. рішення Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 22 вересня 2015 року, судді: Крещенко А. М., Пузиревський Є.Б., Єлфімов О. В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/51982393

74. рішення Апеляційного суду Рівненської області від 13 жовтня 2016 року, справа № 570/935/16-к, судді: Гладкий С. В., Квятковський А.С., Сачук В.І.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/62060548

75. рішення Подільського районного суду міста Києва від 04 листопада 2013 року, справа № 2607/13788/12, суддя Сингаївський О. П.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/43778691

76. рішення Апеляційного суду Херсонської області від 5 березня 2013 року, справа № 2107/1-75/11, судді: Сажинов В.В., Шевцова В.Г., Калініченко І.С.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/29818566

77. рішення Апеляційного суду Харківської області від 20 травня 2014 року, справа № 2011/14590/13-к, судді: Соколенко В.Г., Снігерьова Р.І., Шабельніков С.К.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/39247483

78. рішення Апеляційного суду Хмельницької області від 20 квітня 2011 року, справа № 11-292/11, судді: Ващенко С.Є., Кобрін І.Г., Кульбаба В.М.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/15565775

79. рішення Апеляційного суду Закарпатської області від 07 листопада 2012 року, справа № 706/1140/2012, суддя Дацків В. В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/28202169

80. рішення Апеляційного суду Херсонської області від 03 грудня 2013 року, справа № 2120/10405/12, судді: Непомняща Н.О., Палькова В.М., Жила І.Е.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/35780020

81. рішення Апеляційного суду Дніпропетровської області (м. Кривий Ріг) від 05 липня 2016 року, справа № 212/7784/15-к, судді: Яценко Т.Л., Пістун А.О., Мажара С.Б.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/58776452

82. рішення Херсонського міського суду Херсонської області від 08 лютого 2017 року, справа № 667/1522/14-к, судді: Котьо І. В., Смирнов Г.С., Корольчук Н.В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/64634437

83. рішення Жовтневого районного суду м. Кривого Рогу від 17 лютого 2016 року, справа № 212/7713/15-к, суддя Зімін М. В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/55846874

84. рішення Апеляційного суду Дніпропетровської області (м. Кривий Ріг) від 29 березня 2016 року, справа № 182/6967/14-к, судді: Мажара С.Б., Яценко Т.Л., Пістун А.О.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/56876973

85. рішення Мукачівського міськрайонного суду Закарпатської області від 02 вересня 2015 року, справа № 0707/1810/2012, суддя Заболотний А. М.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/49443224

86. рішення Коростенського міськрайонного суду Житомирської області від 22 квітня 2014 року, справа № 279/4149/13-к, суддя Шульга О. М.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/38316774

87. рішення Апеляційного суду Херсонської області від 02 квітня 2013 року, справа № 1/2113/150/2012, судді: Непомняща Н.О., Жила І.Е., Шевцова В.Г.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/30451947

88. рішення Кам'янець-Подільського міськрайонного суду Хмельницької області від 18 січня 2013 року, справа № 2208/780/12, суддя Драч І. В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/29594380

89. рішення Апеляційного суду Херсонської області від 02 квітня 2013 року, справа № 791/299/13, судді: Непомняща Н.О., Сажинов В.В., Шевцова В.Г.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/30451924

90. рішення Олевського районного суду Житомирської області від 20 листопада 2015 року, справа № 287/8/15-к, суддя Волощук В. В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/53612924

91. рішення Апеляційного суду Івано-Франківської області від 13 січня 2016 року, справа № 0909/2232/2012, судді: Повзло В.В., Іванів О.Й., Томенчук Б.М.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/55057747

92. рішення Апеляційного суду Кіровоградської області від 03 травня 2017 року, справа № 398/5735/14-к, судді: Іванов Д.Л., Бондарчук Р.А., Новіцький Е.Й.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/66638594

93. рішення Апеляційного суду Івано-Франківської області від 26 квітня 2017 року, справа № 344/4486/14-к, судді: Васильєв О.П., Гандзюк В.П., Шкрібляк Ю.Д.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/66278945

94. рішення Орджонікідзевського районного суду м. Запоріжжя від 18 квітня 2017 року, справа № 335/3479/13-к, суддя Кравченко Л. Ю.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/66096159

95. рішення Апеляційного суду Запорізької області від 31 березня 2015 року, справа № 243/4627/13-к, судді: Гончар О.С., Дутов О.М., Білоконев В.М.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/43537742

96. рішення Апеляційного суду Запорізької області від 21 травня 2015 року, справа № 230/3118/13-к, судді: Білоконев В.М., Дутов О.М., Гончар О.С.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/44303891

97. рішення Апеляційного суду Запорізької області від 13 жовтня 2016 року, справа № 0542/4851/2012, судді: Гончар О.С., Білоконев В.М., Дутов О.М.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/62080146

98. рішення Апеляційного суду Черкаської області від 21 жовтня 2014 року, справа № 2318/1992/2012, суддя Соломка І. А.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/41009029

99. рішення Христинівського районного суду Черкаської області від 11 серпня 2016 року, справа № 706/266/14-к, суддя Орендарчук М. П.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/59719121

100. Рішення Апеляційного суду Черкаської області від 30 травня 2016 року, справа № 709/2418/15-к, суддя Іваненко І. В., Соломка І., Биби Ю. В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/57992306

101. Рішення Апеляційного суду Черкаської області від 10 вересня 2013 року, справа № 1-303/11, судді: Соломка І. А., Мунько Б.П., Поєдинок І.А.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/33523367

102. Рішення Каховського міськрайонного суду Херсонської області від 12 липня 2013 року, справа № 2113/6104/12, суддя Рахімова О. В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/34008311

103. Рішення Апеляційного суду Чернівецької області від 03 грудня 2014 року, справа № 0907/7945/2012, судді: Потоцький В. П., Колотил О.О., Косован Т.Т.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/41818396

104. Рішення Апеляційного суду Дніпропетровської області (м. Кривий Ріг) від 05 липня 2016 року, справа № 212/7784/15-к, судді: Яценко Т.Л., Пістун А.О., Мажар С.Б.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/58776452

105. Рішення Апеляційного суду Черкаської області від 15 січня 2013 року, справа № 1/2314/17/12, судді: Соломка І.А., Мунько Б.П., Гончарук І.М.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/28816350

106. Рішення Апеляційного суду Кіровоградської області від 03 жовтня 2013 року, справа № 1111/8344/12, судді: Могильний О.П., Широкоряд Р.В., Драний В.В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/34034374

107. Рішення Каховського міськрайонного суду Херсонської області від 19 квітня 2013 року, справа № 1/2113/379/2012, суддя Рахімова О.В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/35798120

108. Рішення Коростенського міськрайонного суду Житомирської області від 05 лютого 2014 року, справа № 1-54/12, суддя Волкова Н. Я.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/37038358

109. Рішення Апеляційного суду Чернівецької області від 20 січня 2015 року, справа № 1-кп-270/12, судді: Потоцький В. П., Колотила О.О., Косован Т.Т.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/42381809

110. Рішення Апеляційного суду Черкаської області від 11 лютого 2016 року, справа № 711/5362/15-к, суддя Іваненко І. В.: http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/55758025

111. Рішення Суворовського районного суду м. Херсона від 03 жовтня 2013 року, справа № 668/8121/13-к, суддя Валігурська Л. В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/34515807

112. Рішення Каховського міськрайонного суду Херсонської області від 23 грудня 2013 року, справа № 1-121/11, суддя Рахімова О. В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/39051258

113. Рішення Апеляційного суду Черкаської області від 06 листопада 2014 року, справа № 1-399/12, судді: Соломка І.А., Охріменко І.К., Гончарук І.М.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/41315741

114. Рішення Апеляційного суду Дніпропетровської області від 23 жовтня 2014 року, справа № 180/947/13-к, судді: Васецька В.В., Капелюха В.М., Стуковенкова Т.Г.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/41175167

115. Рішення Апеляційного суду Дніпропетровської області (м. Кривий Ріг) від 29 березня 2016 року, справа № 182/6967/14-к, судді: Мажар С.Б., Яценко Т.Л., Пістун А.О:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/56876973

116. Рішення Коростенського міськрайонного суду Житомирської області від 22 квітня 2014 року, справа № 279/4149/13-к, суддя Шульга О. М.: http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/38316774

117. Рішення Апеляційного суду Житомирської області від 16 вересня 2014 року, справа № 279/4149/13-к, суддя Фомін Ю. В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/40512580

118. Рішення Орджонікідзевського районного суду м. Запоріжжя від 25 липня 2016 року, справа № 335/11420/13-к, суддя Апаллонова Ю. В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/59343286

119. Рішення Апеляційного суду Черкаської області від 24 червня 2014 року, справа № 1-253/12, судді: Биби Ю.В. Євтушенко В.Г., Швидкий Д.М.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/39504062

120. Рішення Ніжинського міськрайонного суду Чернігівської області від 03 березня 2016 року, справа № 740/4332/15-к, суддя Олійник В. П.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/56275539

121. Рішення Попаснянського районного суду Луганської області від 06 червня 2016 року, справа № 423/519/15-к, суддя Мазур М. В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/58146929

122. Рішення Шевченківського районного суду м. Запоріжжя від 18 січня 2017 року, справа № 336/2281/15-к, судді: Галущенко Ю.А., Наумов О.О.,Зарютін П.В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/64135737

123. Рішення Жовтневого районного суду м. Дніпропетровська від 01 вересня 2016 року, справа № 201/16521/15-к, суддя Мельниченко С. П:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/60153657

124. Рішення Придніпровського районного суду м. Черкас від 21 жовтня 2014 року, справа № 2314/2518/12, суддя Макаренко І. В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/40996788

125. Рішення Апеляційного суду Черкаської області від 26 грудня 2011 року, справа № 11-314/11, судді: Мунько Б.П., Поєдинко І.А., Гончарук І.М.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/21480995

126. Рішення Апеляційного суду Івано-Франківської області від 26 квітня 2017 року, справа № 344/4486/14-к, судді: Васильєв О.П., Гандзюк В.П., Шкрібляк Ю.Д.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/66278945

127. Рішення Апеляційного суду Кіровоградської області від 03 травня 2017 року, справа № 398/5735/14-к, судді: Іванов Д.Л., Бондарчук Р.А., Новіцький Е.Й.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/66638594

128. Рішення Знам'янського міськрайонного суду Кіровоградської області від 30 травня 2017 року, справа № 389/123/16-к, суддя Берднікова Г. В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/66778109

129. Рішення Вознесенського міськрайонного суду Миколаївської області від 09 червня 2016 року, справа № 473/1871/16-к, суддя Зубар Н. Б.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/58206721

130. Рішення Вознесенського міськрайонного суду Миколаївської області від 07 березня 2017 року, справа № 482/197/17, судді: Зубар Н.Б., Миронова О.В., Дробинський О.Е.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/65138597

131. Рішення Бахмацького районного суду Чернігівської області від 06 липня 2016 року, справа № 728/1662/16-к, судді: Пархоменко П.І., Костенко О.Ф., Новіков О.М.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/58804152

132. Рішення Бахмацького районного суду Чернігівської області від 16 червня 2016 року, справа № 728/1169/16-к, суддя Лобода Н. В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/58366401

133. Рішення Ужгородського міськрайонного суду Закарпатської області від 23 червня 2016 року, справа № 308/8395/14-к, суддя Фазикош О. В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/59713222

134. Рішення Ужгородського міськрайонного суду Закарпатської області від 13 квітня 2016 року, справа № 308/7607/15-к, суддя Бенца К. К.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/57185663

135. Рішення Перечинського районного суду Закарпатської області від 14 вересня 2016 року, справа № 304/507/15-к, суддя Ганько І. І.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/61475021

136. Рішення Апеляційного суду міста Києва від 6 лютого 2017 року, справа № 757/39562/15-к, судді: Гладій С.В., Трясун Ю.Р., Мосьондза І.А.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/65011788

137. Рішення Апеляційного суду міста Києва від 24листопада 2016 року, справа № 761/28708/15-к, судді: Гладій С.В., Павленко О.П., Новов С.О., Мосьондз І.А., Тютюн Т.М.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/63318137

138. Рішення Роздільнянського районного суду Одеської області від 19 липня 2017 року, справа № 511/549/13-к, суддя Іванова О. В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/67821450

139. Рішення Ужгородського міськрайонного суду Закарпатської області від 07 липня 2017 року, справа № 308/12144/15-к, судді: Бенца К.К., Придачук О.А., Лемак О.В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/67602435

140. Рішення Горностаївського районного суду Херсонської області від 21 червня 2017 року, справа № 655/298/17, суддя Шумило О. М.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/67363420

141. Рішення Горностаївського районного суду Херсонської області від 19 червня 2017 року, справа № 655/138/17, суддя Шумило О. М.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/67363417

142. Рішення Горностаївського районного суду Херсонської області від 31 травня 2017 року, справа № 655/37/16-к, суддя Шумило О. М.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/66842748

143. Рішення Київського районного суду м. Харкова від 26 травня 2017 року, справа № 640/3769/17, суддя Нев'ядомський Д. В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/66751973

144. Рішення Роздільнянського районного суду Одеської області від 13 квітня 2017 року, справа № 511/2670/16-к, суддя Іванова О. В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/65976541

145. Рішення Ужгородського міськрайонного суду Закарпатської області від 14 березня 2017 року, справа № 308/8827/16-к, суддя Придачук О. А.: http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/65570381

146. Рішення Фрунзенського районного суду м. Харкова від 19 вересня 2014 року, справа № 645/11389/13-к, суддя Тарасенко Л. М.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/40538259

147. Рішення Апеляційного суду Харківської області від 27 листопада 2014 року, справа № 645/11389/13-к, судді: Шевченка Ю.П., Крамаренко Г.П., Снігерьова Р.І.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/42225789

148. Рішення Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 6 жовтня 2015 року, справа № 5-2321км15, суддя Єлфімов О.В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/52411342

149. Рішення Центрально-Міського районного суду м. Кривого Рогу від 16 січня 2015 року, справа № 216/7030/13-к, суддя Мазурчак В. М.: http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/42319128

150. Рішення Липовецького районного суду Вінницької області від 22 грудня 2014 року, справа № 136/806/13-к, судді: Мочульська Л. Т., Кривенка Д.Т., Порохов Г.І.: http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/42070251

151. Рішення Першотравневого районного суду м. Чернівців від 28 листопада 2013 року, справа № 725/7099/13-к, суддя Федіна А. В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/50884364

152. Рішення Лебединського районного суду Сумської області від 29 січня 2016 року, справа № 583/755/13-к, суддя Бакланов Р. В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/55689024

153. Рішення Кам'янець-Подільського міськрайонного суду Хмельницької області від 28 грудня 2015 року, справа № 676/3803/14-к, суддя Кузняк-Годлевська Е. В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/54722593

154. Рішення Ярмолинецького районного суду Хмельницької області від 28 березня 2016 року, справа № 689/2663/15-к, суддя Мазурчак В. М.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/57572316

155. Рішення Зарічного районного суду м. Сум від 25 жовтня 2013 року, справа № 591/1762/13-к, судді: Клімашевська І.В., Прокудіна Н.Г.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/34345768

156. Рішення Вознесенського міськрайонного суду Миколаївської області від 06 червня 2014 року, справа № 1407/3851/2012, суддя Домарєва Н. В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/39106724

157. Рішення Очаківського міськрайонного суду Миколаївської області від 11 травня 2016 року, справа № 483/402/15-к, суддя Казанлі Л. І.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/57605951

158. Рішення Автозаводського районного суду м. Кременчука від 06 грудня 2012 року, справа № 1601/13382/2012, суддя Гафяк В. М.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/27918249

159. Рішення Апеляційного суду Полтавської області від 21 листопада 2012 року, справа № 10/1690/472/2012, судді: Давиденко Е. В., Голубенко Н.В., Гонтар А.А.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/27625325

160. Рішення Орджонікідзевського районного суду м. Запоріжжя від 13 липня 2015 року, справа № 335/4530/15-к, суддя Шалагінова А. В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/56875414

161. Рішення Малиновського районного суду м. Одеси від 18 квітня 2017 року, справа № 521/16698/16-к, суддя Передерко Д. П.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/66283725

162. Рішення Печерського районного суду міста Києва від 20 лютого 2017 року, справа № 757/9276/17-к, суддя Гладун Х. А.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/64849694

163. Рішення Суворовського районного суду м. Одеси від 05 березня 2015 року, справа № 523/20784/14-к, 1кп/523/163/15, суддя Деркачов О. В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/55064593

164. Рішення Апеляційного суду Кіровоградської області від 09 серпня 2016 року, справа № 383/422/16-к, судді: Широкоряд Р. В., Яковлєва С.В., Гончар В.М.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/59684321

165. Рішення Апеляційного суду Рівненської області від 25 квітня 2012 року, справа № 1-610/11, судді: Шпинта М.Д., Коробов О.К., Квятковський А.С.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/24177694

166. рішення Залізничного районного суду м. Львова від 20 грудня 2013 року, справа № 1309/4288/12, суддя Ліуш А. І.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/36442136

167. Рішення Апеляційного суду Полтавської області від 22 березня 2012 року, справа № 11/1690/311/2012, судді: Харлан Н. М., Ландарь О.В., Захожай О.І.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/24537388

168. Рішення Апеляційного суду Полтавської області від 31 травня 2012 року, справа № 11/1690/518/2012, суддя Костенко В. Г.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/26939015

169. Рішення Апеляційного суду Полтавської області від 18 квітня 2013 року, справа № 1624/317/2012, судді: Кожевніков О.В., Харлан Н.М., Тараненко Ю.П. :

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/30854030

170. Рішення Бахмацького районного суду Чернігівської області від 10 липня 2013 року, справа № 728/1250/13-к, суддя Пархоменко П. І.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/32291586

171. Рішення Апеляційного суду Хмельницької області від 24 липня 2014 року, справа № 686/12948/13-к, судді: Задворний О. Л., Матущак М.С., Бондар В.В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/40005859

172. Рішення Апеляційного суду Закарпатської області від 01 березня 2017 року, справа № 308/7911/15-к, суддя Мишинчук Н. С.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/65166342

173. Рішення Автозаводського районного суду м. Кременчука від 29 лютого 2012 року, справа № 1-25/12, суддя Гафяк В. М.: http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/21773617

174. Рішення Печерського районного суду міста Києва від 04 грудня 2012 року, справа № 1-746/12, суддя Царевич О. І.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/27790355

175. Рішення Апеляційного суду Вінницької області від 17 січня 2013 року, справа № 212/1-647/11, судді: Ващук В.П., Ляліна Л.М., Рупак А.А.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/28726573

176. Рішення Апеляційного суду Полтавської області від 22 січня 2013 року, справа № 11/1690/1045/2012, судді: Корсун О.М., Денисенко Л.М., Герасименко В.М.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/29543125

177. Рішення Голосіївського районного суду міста Києва від 30 січня 2013 року, справа № 2601/19374/12, суддя Дідик М. В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/29245828

178. Рішення Апеляційного суду Чернівецької області від 14 травня» 2013 року, справа № 794/135/13, судді: Колотило О. О., Петлюк В. І., Руляков В.І.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/31147629

179. Рішення Автозаводського районного суду м. Кременчука від 03 квітня 2013 року, справа № 1601/14808/2012, суддя Гусач О. М.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/31077423

180. Рішення Апеляційного суду Дніпропетровської області від 30 травня 2013 року, справа № 1-189/11, судді: Піскун О.П., Сербін В.В., Семопядний В.О.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/31760601

181. Рішення Ірпінського міського суду Київської області від 7 травня 2014 року, справа № 1013/7572/2012, суддя Аніпко С. В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/39522819

182. Рішення Апеляційного суду Тернопільської області від 21 жовтня 2015 року, справа № 606/3009/13-к, судді: Очеретяний Є.В., Крукевич М.Н., Галіян Л.Є.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/53056016

183. Рішення Бахмацького районного суду Чернігівської області від 29 травня 2012 року, справа № 1/2501/81/2012, суддя Пархоменко П. І.: http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/24597121

184. Рішення Апеляційного суду Хмельницької області від 22 жовтня 2012 року, справа № 2220/2323/2012, судді: Латюк П.Я., Кулеші Л.М., Цугель І.М.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/27849344

185. Рішення Бахмацького районного суду Чернігівської області від 25 грудня 2012 року, справа № 1/2501/170/2012, суддя Пархоменко П. І.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/28402231

186. Рішення Івано-Франківського міського суду Івано-Франківської області від 28 жовтня 2013 року, справа № 0907/1-694/2011, суддя Кишакевич Л. Ю.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/34393323

187. Рішення Апеляційного суду Хмельницької області від 29 квітня 2014 року, справа № 2218/16602/2012, судді: Задворноий О.Л., Кобрін І.Г., Курдзіль В.Й.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/39267093

188. Рішення Апеляційного суду Дніпропетровської області від 17 вересня 2014 року, справа № 410/6267/12, судді: Дрибас Л.І.Коваленка В.Д., Бровченко Л.В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/40505656

189. Рішення Ріпкинського районного суду Чернігівської області від 08 грудня 2014 року, справа № 743/1467/14-к, суддя Сташків В. Б.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/41798107

190. Рішення Орджонікідзевського районного суду м. Запоріжжя від 13 липня 2015 року, справа № 335/4530/15-к, судді: Шалагінова А.В., Воробйов А.В.,Соболєва І.П.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/56875414

191. Рішення Апеляційного суду Дніпропетровської області від 10 вересня 2013 року, справа № 404/4585/12, судді: Піскун О.П., Сербін В.В., Семопядний В.О.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/33434766

192. Рішення Вознесенського міськрайонного суду Миколаївської області від 10 грудня 2013 року, справа № 473/3125/13-к, суддя Зубар Н. Б.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/35925528

193. Рішення Апеляційного суду міста Києва від 25 листопада 2013 року, справа № 11/796/1949/2013, судді: Паленико І.Г., Жук О.В., Лашевич В.М.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/35589784

194. Рішення Залізничного районного суду м. Львова від 09 грудня 2013 року, справа № 1309/5911/12, суддя Ліуш А. І::

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/35903848

195. Рішення Апеляційного суду Львівської області від 24 грудня 2013 року, справа № 1306/1-265/11, судді: Яременко О.Д.,Белена А.В., Партик І.В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/36447390

196. Рішення Мукачівського міськрайонного суду Закарпатської області від 02 вересня 2015 року, справа № 0707/1810/2012, суддя Заболотний А. М.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/49443224

197. Рішення Кам'янець-Подільського міськрайонного суду Хмельницької області від 14 січня 2013 року, справа № 2208/3027/12, суддя Драч І. В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/28896825

198. Рішення Октябрського районного суду м. Полтави від 04 лютого 2013 року, справа № 1-823/11, суддя Микитенко В. М.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/29097916

199. Рішення Голопристанського районного суду Херсонської області від 15 квітня 2013 року, справа № 2108/1-485/2011, суддя Францішко Ю. В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/30660290

200. Рішення Апеляційного суду Запорізької області від 14 листопада 2013 року, справа № 328/1436/13-к, судді: Білоконев В.М., Мульченко В.В., Фомін В.А.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/35356948

201. Рішення Апеляційного суду Житомирської області від 16 вересня 2014 року, справа № 279/4149/13-к, суддя Фомін Ю. В:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/40512580

202. Рішення Вознесенського міськрайонного суду Миколаївської області від 07 травня 2015 року, справа № 473/131/15-к, суддя Зубар Н. Б.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/44028984

203. Рішення Сколівського районного суду Львівської області від 07 липня 2015 року, справа № 453/468/15-к, суддя Микитин В. Я.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/46308631

204. Рішення Апеляційного суду Херсонської області від 11 лютого 2016 року, справа № 2117/1-277/11, суддя Грушицький А. А.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/55725404

205. Рішення Галицького районного суду м. Львова від 11 вересня 2012 року, справа № 1-342/11, суддя Юрків О. Р.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/28201234

206. Рішення Кам'янець-Подільського міськрайонного суду Хмельницької області від 18 січня 2013 року, справа № 2208/780/12, суддя Драч І. В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/29594380

207. Рішення Шевченківського районного суду міста Києва від 23 липня 2013 року, справа № 2610/27443/2012, судді: Кваша А. В., Романишена І.П., Антонюк М.С.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/32542418

208. Рішення Балаклійського районного суду Харківської області від 03 грудня 2013 року, справа № 610/1637/13-к, суддя Купін В. В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/35809311

209. Рішення Ніжинського міськрайонного суду Чернігівської області від 03 березня 2016 року, справа № 740/4332/15-к, суддя Олійник В. П.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/56275539

210. Рішення Лозівського міськрайонного суду Харківської області від 27 грудня 2016 року, справа № 629/2150/15-к, суддя Дегтярчук М. О:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/63711464

211. Рішення Олександрійського міськрайонного суду Кіровоградської області від 24 січня 2017 року, справа № 398/5735/14-к, судді: Нерода Л.М., Крімченко С.А., Бугайченко Т.А.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/64229743

212. Рішення Апеляційного суду Кіровоградської області від 11 жовтня 2016 року, справа № 404/7310/15-к, судді: Драний В.В., Гончар В.М., Онуфрієв В.М.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/62027554

213. Рішення Шаргородського районного суду Вінницької області від 10 листопада 2014 року, справа № 152/1444/14-к, суддя Соколовська Т. О:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/41320019

214. Рішення Яготинського районного суду Київської області від 04 червня 2013 року, справа № 1028/131/12, суддя Бурзель Ю. В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/31599271

215. Рішення Ріпкинського районного суду Чернігівської області від 04 червня 2015 року, справа № 743/376/15-к, суддя Сташків В. Б.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/45826240

216. Рішення Жмеринського міськрайонного суду Вінницької області від 16 квітня 2014 року, справа № 130/1/14-к, суддя Саландяк О. Я.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/38252460

217. Рішення Апеляційного суду Кіровоградської області від 31 травня 2017 року, справа № 404/1480/15-к, судді: Широкоряд Р.В., Осєтров В.І., Бондарчук Р.А.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/66958117

218. Рішення Сокальського районного суду Львівської області від 19 травня 2017 року, справа № 459/514/17, суддя Веремчук О. А.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/66970610

219. Рішення Івано-Франківського міського суду Івано-Франківської області від 27 квітня 2017 року, справа № 0907/17863/2012, суддя Лазарів О. Б.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/66239859

220. Рішення Києво-Святошинського районного суду Київської області від 03 квітня 2017 року, справа № 369/6097/14-к, суддя Гришко О. М.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/65746433

221. Рішення Білопільського районного суду Сумської області від 20 січня 2017 року, справа № 584/818/13-к, судді: Терещенко О. І., Кліщ О В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/64217495

222. Рішення Шевченківського районного суду м. Запоріжжя від 14 серпня 2015 року, справа № 336/5304/15-к, суддя Дацюк О. І.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/48470242

223. Рішення Віньковецького районного суду Хмельницької області від 20 жовтня 2016 року, справа № 670/417/16-к, суддя Волкова О. М.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/62166503

224. Рішення Талалаївського районного суду Чернігівської області від 04 листопада 2014 року, справа № 747/641/14, суддя Тіщенко Л. В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/41210199

225. Рішення Апеляційного суду Луганської області від 18 серпня 2015 року, справа № 431/3401/13-к, судді: Чорнобривко Ю.В., Рябчун О.В., Тополюк Є.В.::

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/48653780

226. Рішення Талалаївського районного суду Чернігівської області від 04 листопада 2014 року, справа № 747/579/14, суддя Тіщенко Л. В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/41210225

227. Рішення Орджонікідзевського міського суду Дніпропетровської області від 01 лютого 2017 року, справа № 182/9260/14-к, суддя Коваль А. М.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/64542871

228. Рішення Кіцманського районного суду Чернівецької області від 19 червня 2012 року, справа № 1-51/2012, суддя Усатий М. В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/25292908

229. Рішення Згурівського районного суду Київської області від 20 березня 2012 року, справа № 1-23/12, судді: Іванченко Я. М., Хижний Р.В., Денисенко Н.О.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/28120116

230. Рішення Горохівського районного суду Волинської області від 20 березня 2013 року, справа № 0302/1654/2012, суддя Черняк В.В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/30191250

231. Рішення Верхньодніпровського районного суду Дніпропетровської області від 05 квітня 2013 року, справа № 173/384/13-к, суддя Черняк В.В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/30783350

232. Рішення Деснянського районного суду міста Києва від 05 лютого 2016 року, справа № 754/1033/16-к, суддя Татаурова І. М.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/55583943

233. Рішення Кіровоградського районного суду Кіровоградської області від 19 серпня 2016 року, справа № 390/1215/16-к, суддя Гершкул І. М.: http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/59826985

234. Рішення Краснолиманського міського суду Донецької області від 11 вересня 2015 року, справа № 236/2690/15-к, суддя Бікезіна О. В.: http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/50129121

235. Рішення Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 25 червня 2013 року, справа № 5-1208км13, судді: Шилова Т.С., Марчук Н.О., Широян Т.А.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/32667734

236. Рішення Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 15 квітня 2014 року, справа № 5-1460км14, судді: Шилова Т.С., Марчук Н.О., Матієк Т.В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/38553955

237. Рішення Токмацького районного суду Запорізької області від 19 грудня 2016 року, справа № 311/1145/15-к, судді: Петренко Л.В., Погрібна О.М., Гавілей М.М.: http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/63496213

238. Рішення Кіровоградського районного суду Кіровоградської області від 09 червня 2016 року, справа № 390/447/16-к, суддя Квітка О. О.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/58199460

239. Рішення Апеляційного суду Миколаївської області від 15 березня 2011 року, справа № 11-227/12, судді: Царюк В.В., Войтовський С.А., Семенчук О.В.: http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/28022833

240. Рішення Куликівського районного суду Чернігівської області від 02 квітня 2012 року, справ № 1/2511/21/12, суддя Войтех О. І.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/22396678

241. Рішення Деснянського районного суду міста Києва від 20 квітня 2015 року, справа № 754/4525/15-к, суддя Татаурова І. М.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/43654858

242. Рішення Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 20 листопада 2014 року, справа № 5-3686км14, судді: Слинько С.С., Крижановський В.Я., Мороз М.А.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/41823012

243. Рішення Апеляційного суду Рівненської області від 02 листопада 2015 року, справа № 567/1280/14-к, судді: Гладкий С.В., Остапук [АБ1] В.І., Піскунов В.М.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/53301598

244. Рішення Апеляційного суду Кіровоградської області справа № 19 березня 2012 року, справа № 1190/71/12, судді: Драний О.П., Лещенко Р.М., Ремеза П.М.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/22026952

245. Рішення Мукачівського міськрайонного суду Закарпатської області від 30 жовтня 2012 року, справа № 0707/9136/2012, суддя Кость В. В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/27167618

246. Рішення Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 09 червня 2016 року, справа № null, суддя Романець Л. А.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/5827201

247. Рішення Ковельського міськрайонного суду Волинської області від 07 лютого 2013 року, справа № 0306/1258/2012, суддя Денисюк Т. В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/29261796

248. Рішення Фастівського міськрайонного суду Київської області від 12 червня 2014 року, справа № 381/6340/13-к, суддя Бончев І. В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/39288896

249. Рішення Скадовського районного суду Херсонської області від 08 жовтня 2014 року, справа № 2119/1-362/2011, суддя Шульга К. М.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/40800752

250. Рішення Апеляційного суду Волинської області від 30 березня 2012 року, справа № 1-696/2011, суддя Лозовський А. О.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/41712221

251. Рішення Апеляційного суду Івано-Франківської області від 02 березня 2016 року, справа № 353/1081/14-к, судді: Васильєва О.П., Хруняко Є.В., Томенчук Б.М:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/56298406

252. Рішення Апеляційного суду Запорізької області від 07 вересня 2016 року, справа № 311/2626/13-к, судді: Нікітюк В.Д., Абрамов В.І., Яцун С.Б.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/61139166

253. Рішення Луцького міськрайонного суду Волинської області від 16 травня 2014 року, справа № 0308/11283/12, суддя Борнос А. В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/56081887

254. Рішення Личаківського районного суду м. Львова від 26 травня 2014 року, справа № 1312/1701/12, суддя Леньо С. І.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/39020539

255. Рішення Верхньодніпровського районного суду Дніпропетровської області від 05 квітня 2013 року, справа № 173/384/13-к, суддя Шевченко О. Ю.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/30783350

256. Рішення Дніпровського районного суду міста Києва від 21 вересня 2016 року, справа № 755/13606/16-к, суддя Федосєєв С. В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/63029220

257. Рішення Апеляційного суду Луганської області від 25 лютого 2016 року, справа № 428/1376/14-к, судді: Чорнобривко Ю.В., Луганський Ю.М., Шапка В.В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/56080947

258. Рішення Апеляційного суду Чернігівської області від 11 березня 2016 року, справа № 734/3714/15-к, судді: Демченко О. В., Салай Г.А., Борисенко І.П.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/56481015

259. Рішення Виноградівського районного суду Закарпатської області від 11 квітня 2016 року, справа № 299/569/16-к, суддя Надопта А. А.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/64015526

260. Рішення Костопільського районного суду Рівненської області від 12 березня 2013 року, справа № 1710/1-87/12, суддя Піскунов В.М.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/29997410

261. Рішення Апеляційного суду Луганської області від 09 листопада 2015 року, справа № 415/963/14-к, судді: Руденко В.В., Горощук О.В., Курліщук Н.Є.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/53262521

262. Рішення Апеляційного суду Одеської області від 26 жовтня 2016 року, справа № 511/2956/15-к, суддя Котелевський Р. І.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/62339927

263. Рішення Апеляційного суду Одеської області від 19 жовтня 2016 року, справа № 523/8890/16-к, судді: Котелевський Р.І., Кадегроб А.І., Прібилов В.М.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/62212966

264. Рішення Березнівського районного суду Рівненської області від 27 жовтня 2014 року, справа № 555/2151/13-к, суддя Таргоній М. В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/41103357

265. Рішення Апеляційного суду Одеської області від 05 квітня 2016 року, справа № 501/3796/15-к, судді: Котелевський Р.І.,Прібилов В.М., Кадегроб А.І.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/57123947

266. Рішення Київського районного суду м. Сімферополя від 03 вересня 2012 року, справа № 1/0109/338/2012, суддя Можелянский В.А.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/25819617

267. Рішення Апеляційного суду Чернігівської області від 07 вересня 2016 року, справа № 748/3160/14-к, судді: Воронцова С. В., Короїд Ю.М., Карнаух А.С.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/61199463

268. Рішення Любешівського районного суду Волинської області від 17 січня 2015 року, справа № 157/917/13-к, суддя Гладіч Н. І.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/42331055

269. Рішення Ужгородського міськрайонного суду Закарпатської області від 10 листопада 2015 року, справа № 308/10945/15-к, суддя Фазикош О. В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/53515154

270. Рішення Апеляційного суду Чернігівської області від 06 вересня 2016 року, справа № 729/1303/15-к, судді: Воронцова С. В., Короїд Ю.М., Карнаух А.С.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/61107244

271. Рішення Любешівського районного суду Волинської області від 11 липня 2016 року, справа № 164/1547/15-к, суддя Хомич В. І.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/58930367

272. Рішення Вознесенського міськрайонного суду Миколаївської області від 14 листопада 2014 року, справа № 473/2467/13-к, судді: Зубар Н.Б., Вострікова Л.В., Ротар М.М.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/41408571

273. Рішення Вознесенського міськрайонного суду Миколаївської області від 24 червня 2016 року, справа № 473/4378/15-к, суддя Зубар Н. Б.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/58542950

274. Рішення Комунарського районного суду м. Запоріжжя від 29 березня 2017 року, справа № 317/4373/14-к, судді: Тучков С.С., Боровікова А.І.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/65616665

275. Рішення [Перечинського районного суду Закарпатської області від 17 березня 2017 року, справа № 304/1365/16-к, суддя Амарович В. П.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/65369846

276. Рішення Апеляційного суду Луганської області від 07 червня 2016 року, справа № 425/1701/15-к, судді: Тополюк Є.В., Савич Ю.М., Чорнобривко Ю.В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/58147052

277. Рішення Апеляційного суду Луганської області від 15 червня 2016 року, справа № 420/1717/15-к, судді: Курліщук Н.Є., Савич Ю.М., Юрченко А.В:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/58318465

278. Рішення Самарського районного суду м. Дніпропетровська від 22 грудня 2015 року, справа № 206/6885/15-к, суддя Поштаренко О. В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/5473174

279. Рішення Самарського районного суду м. Дніпропетровська від 22 грудня 2015 року, справа № 206/1120/15-к, суддя Поштаренко О. В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/54605643

280. Рішення Монастириського районного суду Тернопільської області від 21 квітня 2015 року, справа № 595/1201/14-к, суддя Галіян І. М.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/43718020

281. Рішення Орджонікідзевського районного суду м. Запоріжжя від 08 вересня 2015 року, справа № 335/7445/15-к, судді: Апаллонова Ю.В., Рибалко Н.І., Шалагінова А.В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/50027558

282. Рішення Орджонікідзевського районного суду м. Запоріжжя від 08 вересня 2015 року, справа № 335/9245/15-к, судді: Апаллонова Ю.В., Рибалко Н.І., Шалагінова А.В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/50027570

283. Рішення Новоград-Волинського міськрайонного суду Житомирської області від 05 грудня 2016 року, справа № 285/2733/16-к, суддя Помогаєв А. В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/63293287

284. Рішення Самарського районного суду м. Дніпропетровська від 21 липня 2017 року, справа № 206/5440/16-к, судді: Грицаюк Н.М., Румянцев О.П., Сухоруков А.О.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/67918548

285. Рішення Татарбунарського районного суду Одеської області від 09 грудня 2015 року, справа № 515/2820/14-к, суддя Шевирін А. О.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/54151811

286. Рішення Апеляційного суду Херсонської області від 31 жовтня 2016 року, справа № 647/4249/13-к, суддя Литвиненко І. І.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/62452211

287. Рішення Кельменецького районного суду Чернівецької області від 25 червня 2012 року, справа № 1-103/12, суддя Телешман О. В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/24898791

288. Рішення Кельменецького районного суду Чернівецької області від 17 вересня 2012 року, справа № 1-89/12, суддя Телешман О. В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/26008238

289. Рішення Кам'янець-Подільського міськрайонного суду Хмельницької області від 15 січня 2015 року, справа № 676/4821/14-к, суддя Кузняк-Годлевська Е. В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/42422045

290. Рішення Апеляційного суду міста Києва від 27 квітня 2015 року, справа № 752/3872/14-к, судді: Тютюн Т.М., Кияшко О.А., Стрижко С.І.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/43880082

291. Рішення Кельменецького районного суду Чернівецької області від 23 серпня 2012 року, справа [OC1] № 1-116/12, суддя Телешман О. В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/25702201

292. Рішення Деснянського районного суду міста Києва від 16 вересня 2016 року, справа № 754/8511[OC1] /16-к, суддя Татаурова І. М.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/61408497

293. Рішення Кельменецького районного суду Чернівецької області від 18 вересня 2012 року, справа № 1-149/12, суддя Телешман О. В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/26014322

294. Рішення Дніпровського районного суду міста Києва від 06 березня 2017 року, справа № 755/18662/16-к, суддя Іваніна Ю. В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/65448263

295. Рішення Дніпропетровського районного суду Дніпропетровської області від 21 липня 2017 року, справа № 175/1871/17, суддя Бровченко В. В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/67865347

296. Рішення Деснянського районного суду міста Києва від 05 лютого 2016 року, справа № 754/1033/16-к, суддя Татаурова І. М.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/55583943

297. Рішення Краснолиманського міського суду Донецької області від 11 вересня 2015 року, справа № 236/2690/15-к, суддя Бікезіна О. В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/50129121

298. Рішення Личаківського районного суду м. Львова від 26 травня 2014 року, справа № 1312/1701/12, суддя Леньо С. І.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/39020539

299. Рішення Апеляційного суду Харківської області від 27 листопада 2014 року, справа № 645/11389/13-к, судді: Шевченко Ю.П., Крамаренко Г.П., Снігерьова Р.І.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/42225789

300. Рішення Новомосковського міськрайонного суду Дніпропетровської області від 31 березня 2016 року, справа № 179/276/16-к, судді: Мельник О. М., Олійник А.В., Сорока О.В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/56876168

301. Рішення Новомосковського міськрайонного суду Дніпропетровської області від 29 грудня 2016 року, справа № 196/1358/16, судді: Олійник А.В., Березюк В.В., Мельник. О.М.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/63844626

302. Рішення Мукачівського міськрайонного суду Закарпатської області від 18 липня 2016 року[OC1], справа № 303/3911/16-к, суддя Котубей І. І.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/59100271

303. Рішення Центрально-Міського районного суду м. Кривого Рогу від 16 січня 2015 року, справа № 216/7030/13-к, суддя Мазурчак В. М.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/42319128

304. Рішення Фрунзенського районного суду м. Харкова від 19 вересня 2014 року, справа № 645/11389/13-к, суддя Тарасенко Л. М.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/40538259

305. Рішення Сихівського районного суду м. Львова від 30 листопада 2015 року, справа № 464/3170/15-к, суддя Горбань О. Ю.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/54095860

306. Рішення Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 27 серпня 2015 року, справа № 5-1712км15, судді: Колесниченк В. М., Крижановський В. Я., Чуйко О. Г.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/49730603

307. Рішення Апеляційного суду Сумської області від 31 серпня 2016 року, справа № 583/755/13-к, суддя Захарченко О. П.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/60791133

308. Рішення Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 16 вересня 2014 року, справа № 5-2960км14, суддя Матієк Т.В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/40698834

309. Рішення Липовецького районного суду Вінницької області від 22 грудня 2014 року, справа № 136/806/13-к, судді: Мочульська Л. Т., Кривенко Д.Т., Порохов Г.І.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/42070251

310. Рішення Любешівського районного суду Волинської області від 17 січня 2015 року, справа № 157/917/13-к, суддя Гладіч Н. І.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/42331055

311. Рішення Лебединського районного суду Сумської області від 29 січня 2016 року, справа № 583/755/13-к, судді: Бакланов Р. В., Чхайло О.В., Стеценко В.А.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/55689024

312. Рішення Любешівського районного суду Волинської області від 11 липня 2016 року, справа № 164/1547/15-к, суддя Хомич В. І.: http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/58930367

313. Рішення Вознесенського міськрайонного суду Миколаївської області від 14 листопада 2014 року, справа № 473/2467/13-к, судді Зубар Н. Б.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/41408571

314. Рішення Зарічного районного суду м. Сум від 25 жовтня 2013 року, справа № 591/1762/13-к, судді: Клімашевська І. В., Прокудіна Н.Г.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/34345768

315. Рішення Білопільського районного суду Сумської області від 22 лютого 2016 року, справа № 573/1408/15-к, суддя Терещенко О. І.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/56025546

316. Рішення Шевченківського районного суду м. Запоріжжя від 8 лютого 2017 року, справа № 336/1354/16-к, суддя Галущенко Ю. А.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/64586223

317. Рішення Вознесенського міськрайонного суду Миколаївської області від 06 червня 2014 року, справа № 1407/3851/2012, суддя Домарєва Н. В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/39106724

318. Рішення Згурівського районного суду Київської області від 20 березня 2012 року, справа № 1-23/12, судді: Селюков О.Г., Хижний Р.В., Денисенко Н.О.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/28120116

319. Рішення Апеляційного суду Харківської області від 09 червня 2016 року, справа № 645/2377/14-к, судді: Ємець О.П., Снігерьова Р.І., Шабельніков С.К.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/58350124

320. Рішення Апеляційного суду Волинської області від 02 листопада 2012 року, справа № 0304/1249/2012, судді: Філюк П.Т., Опейда В.О., Лозовський А.О.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/27230879

321. Рішення Кам'янець-Подільського міськрайонного суду Хмельницької області від 21 лютого 2013 року, справа № 2208/6798/12, суддя Черепахін В. О.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/29479144

322. Рішення Романівського районного суду Житомирської області від 9 липня 2014 року, справа № 290/370/13-к, суддя Бабич С. В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/39875156

323. Рішення Апеляційного суду Чернігівської області від 29 вересня 2011 року, справа № 11-643/11, судді: Шахова О. Г., Антипець В.М., Оседач М.М.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/20099066

324. Рішення Кам'янець-Подільського міськрайонного суду Хмельницької області від 21 вересня 2012 року, справа № 2208/6145/12, суддя Черепахін В. О.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/26117667

325. Рішення Самарського районного суду м. Дніпропетровська від 29 квітня 2013 року, справа № 206/1915/13-к, суддя Маштак К. С.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/30993826

326. Рішення Апеляційного суду міста Києва від 21 серпня 2014 року, справа № 11/796/539/2014, судді: Юрдига О.С., Сітайло О.М., Фрич Т.В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/40278786

327. Рішення Деснянського районного суду м. Чернігова від 29 липня 2011 року, справа № 1/2506/200/11, суддя Малиш В. В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/49063115

328. Рішення Апеляційного суду Сумської області від 28 лютого 2013 року, справа № 1817/2643/12, судді: Матус В. В., Крамаренко В. І., Литовченко Н. О.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/29702132

329. Рішення Вільнянського районного суду Запорізької області від 23 грудня 2013 року, справа № 0805/6783/2012, суддя Галянчук Н. М.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/36310414

330. Рішення Франківського районного суду м. Львова від 21 січня 2015 року, справа № 465/4971/14-к, суддя Кузь В. Я.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/42401778

331. Рішення Козелецького районного суду Чернігівської області від 12 вересня 2016 року, справа № 734/1678/16-к, суддя Соловей В. В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/61234385

332. Рішення Апеляційного суду Дніпропетровської області від 18 травня 2016 року, справа № 185/24/16-к, судді: Алькова С.М., Косенко Л.М., Іванченко О.Ю.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/58374175

333. Рішення Кам'янець-Подільського міськрайонного суду Хмельницької області від 12 ересня 2011року, справа № 1-290/11, суддя Черепахін В. О.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/19815538

334. Рішення Володимир-Волинського міського суду Волинської області від 06 березня 2013 року, справа № 0301/3196/2012, суддя Лященко О. В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/29790128

335. Рішення Маневицького районного суду Волинської області від 19 березня 2013 року, справа № 0311/7423/2012, суддя Токарська І. С.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/30606073

336. Рішення Апеляційного суду Волинської області від 14 червня 2013 року, справа № 0311/7273/2012, судді: Філюк П.Т., Матвієнко Н.В., Опейда В.О.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/31978351

337. Рішення Петропавлівського районного суду Дніпропетровської області від 07 квітня 2016 року, справа № 188/193/16-к, суддя Бурда П. О.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/57117151

338. Рішення Апеляційного суду Тернопільської області від 08 серпня 2012 року, справа № 1990/11-279/12, судді: Подковський О.А., Галіян Л. Є., Максимович Ю. А.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/27121294

339. Рішення Апеляційного суду Одеської області від 26 жовтня 2016 року, справа № 522/20843/15-к, судді: Толкаченко О. О., Джулай О.Б., Копіца О.В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/62418445

340. Рішення Нововолинського міського суду Волинської області від 13 грудня 2011 року, справа № 1/0312/248/11, суддя Федонюк С. Ю.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/19751061

341. Рішення Апеляційного суду Хмельницької області від 19 березня 2012 року, справа № 11-56/2012/2011, судді: Кулеша Л. М., Латюк П.Я., Задворний О.Л.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/22446376

342. Рішення Дніпровського районного суду міста Києва від 22 березня 2012 року, справа № 1-52/2011, суддя Левко В. Б.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/27300807

343. Рішення Кам'янець-Подільського міськрайонного суду Хмельницької області від 18 березня 2013 року, справа № 2208/8308/12, суддя Воєвідко Я. І.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/30101385

344. Рішення Апеляційного суду Автономної Республіки Крим від 06 листопада 2012 року, справа № 1/0109/338/2012, суддя Радіонов І. І.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/31653969

345. Рішення Красилівського районного суду Хмельницької області від 23 червня 2014 року, справа № 677/161/14-к, судді: Чорна Л. М., Красняк В.І., Вознюк Р.В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/39422092

346. Рішення Дрогобицького міськрайонного суду Львівської області від 30 червня 2011 року, справа № 1-72/11, суддя Хомик А. П.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/49298711

347. Рішення Апеляційного суду Кіровоградської області від 10 листопада 2015 року, справа № 390/2671/13-к, судді: Яковлєва С.В., Гончар В.М., Широкоряд Р.В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/53509317

348. Рішення Апеляційного суду Івано-Франківської області від 02 березня 2016 року, справа № 353/1081/14-к, судді: Васильєв О.П., Хруняк Є.В., Томенчук Б.М.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/56298406

349. Рішення Новоукраїнського районного суду Кіровоградської області від 22 лютого 2016 року, справа № 396/1207/14-к, суддя Музика О. В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/56080257

350. Рішення Перемишлянського районного суду Львівської області від 20 січня 2017 року, справа № 449/613/15-к, суддя Гуняк О. Я.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/64213192

351. Рішення Дніпровського районного суду міста Києва від 18 липня 2016 року, справа № 1-1528/11, суддя Бірса О. В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/59576978

352. Рішення Дніпровського районного суду міста Києва від 29 листопада 2011 року, справа № 1-222/2011, суддя Левко В. Б.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/19635784

353. Рішення Кам'янець-Подільського міськрайонного суду Хмельницької області від 14 січня 2013 року, справа № 2208/3027/12, суддя Драч І. В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/28896825

354. Рішення Кам'янець-Подільського міськрайонного суду Хмельницької області від 18 січня 2013 року, справа № 2208/780/12, суддя Драч І. В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/30582014

355. Рішення Хмельницького міськрайонного суду Хмельницької області від 30 грудня 2013 року, справа № 2218/16375/2012, судді: Навроцький В. А., Трембач О.Л., Баєв С.М.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/36653760

356. Рішення Бориспільського міськрайонного суду Київської області від 22 грудня 2014 року, справа № 359/4716/13-к, суддя Чирка С. С.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/42063253

357. Рішення Київського районного суду м. Харкова від 29 грудня 2014 року, справа № 640/17089/14-к, суддя Поприс В. О.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/42195116

358. Рішення Ужгородського міськрайонного суду Закарпатської області від 10 листопада 2015 року, справа № 308/10945/15-к, суддя Фазикош О. В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/53515154

359. Рішення Костянтинівського міськрайонного суду Донецької області від 04 листопада 2015 року, справа № 233/3431/15-к, суддя Каліуш О. В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/53143010

360. Рішення Нововолинського міського суду Волинської області від 19 червня 2013 року, справа № 0312/2431/2012, суддя Ференс-Піжук О. Р.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/31921461

361. Рішення Апеляційного суду Хмельницької області від 04 листопада 2016 року, справа № 677/161/14-к, судді: Матущак М.С., Барчук В.М.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/62795299

362. Рішення Апеляційного суду Хмельницької області від 01 грудня 2014 року, справа № 677/161/14-к, судді: Цугель І. М., Задворний О.Л., Шершун В.В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/42123833

363. Рішення Апеляційного суду Дніпропетровської області від 23 жовтня 2015 року, справа № 401/13154/12, судді: Слоквенко Г.П., Сенченко І.М., Онушко Н.М.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/53035119

364. Рішення Комсомольського міського суду Полтавської області від 29 вересня 2015 року, справа № 534/3046/14-к, суддя Куц Т. О.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/54783634

365. Рішення Вінницького міського суду Вінницької області від 04 червня 2014 року, справа № 232/5754/12, судді: Ковбаса Ю. П., Гайду Г.В., Шлапак Д.О.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/39659069

366. Рішення Турійського районного суду Волинської області від 18 березня 2015 року, суддя Тітівалов Р. К.: http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/43186388

367. Рішення Івано-Франківського міського суду Івано-Франківської області від 18 червня 2013 року, справа № 0907/9015/2012, суддя Болюк І. І.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/32011859

368. Рішення Франківського районного суду м. Львова від 10 березня 2015 року, справа № 465/2714/14-к, судді: Дзеньдзюра С. М., Лозинський Б.М., Шеремет Ю.С.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/43203194

369. Рішення Франківського районного суду м. Львова від 13 липня 2015 року, справа № 465/3533/13-к, суддя Мартьянова С. М.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/46656756

370. Рішення Фрунзенського районного суду м. Харкова від 29 травня 2017 року, справа № 645/2377/14-к, суддя Бондарєва І. В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/66752375

371. Рішення Краматорського міського суду Донецької області від 15 травня 2017 року, справа № 234/12378/16-к, суддя Ткачова С. М.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/66945468

372. Рішення Костянтинівського міськрайонного суду Донецької області від 21 березня 2016 року, справа № 233/360/16-к, суддя Бєлостоцька О. В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/56599004

373. Рішення Новобузького районного суду Миколаївської області від 06 грудня 16 року, справа № 481/1293/16-к, суддя Уманська О. В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/63239540

374. Рішення Луцького міськрайонного суду Волинської області від 14 листопада 2016 року, справа № 161/5306/16-к, суддя Артиш Я. Д.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/62671521

375. Рішення Болградського районного суду Одеської області від 02 червня 2016 року, справа № 497/1816/15-к, суддя Раца В. А.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/58094147

376. Рішення Костянтинівського міськрайонного суду Донецької області від 21 березня 2016 року, справа № 233/360/16-к, суддя Бєлостоцька О. В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/56599004

377. Рішення Роздільнянського районного суду Одеської області від 18 червня 2015 року, справа № 511/1030/15-к, судді: Бобровська І. В., Іванова О.В., Ільяшук А.В. :

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/45439495

378. Рішення Шаргородського районного суду Вінницької області від 13 лютого 2017 року, справа № 152/1485/16-к, суддя Славінська Н. Л.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/64685769

379. Рішення Апеляційного суду міста Києва від 28 січня 2014 року, справа № 11/796/86/2014, судді: Фрич Т.В., Рибак І.О., Юрдига О.С.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/37066825

380. Рішення Болградського районного суду Одеської області від 21 липня 2015 року, справа № 500/7673/13-к, судді: Калібова М.М., Кодінцева С.В., Семаніва Ю.В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/47116230

381. Рішення Михайлівського районного суду Запорізької області від 31 березня 2016 року, справа № 311/3847/14-к, суддя Олійник М. Ю.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/56833295

382. Рішення Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 10 червня 2015 року, справа № 5-1266км15, суддя Міщенко С.М.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/45387891

383. Рішення Жовтневого районного суду м. Дніпропетровська від 01 вересня 2016 року, справа № 201/16521/15-к, суддя Мельниченко С. П.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/60153657

384. Рішення Шевченківського районного суду міста Києва від 06 лютого 2015 року, справа № 761/10888/13-к, суддя Козятник Л. Г.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/42691177

385. Рішення Києво-Святошинського районного суду Київської області від 03 квітня 2017 року, справа № 369/6097/14-к, суддя: Гришко О. М.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/65746433

386. Рішення Києво-Святошинського районного суду Київської області від 27лютого 2017 року, справа № 1-684/12, суддя Гришко О. М.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/64958669

387. Рішення Кременчуцького районного суду Полтавської області від 10 квітня 2015 року, справа № 536/2517/14-к, суддя Степаненко Ю. І.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/43597978

388. Рішення [Дніпровського районного суду міста Києва від 16 червня 2017 року, справа № 755/11925/16-к, суддя Бірса О. В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/67380035

389. Рішення Апеляційного суду Чернігівської області від 02 серпня 2016 року, справа № 748/3157/13-к, суддя Заболотний В. М.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/59412854

390. Рішення Підволочиського районного суду Тернопільської області від 18 лютого 2016 року, справа № 2218/12406/12, судді: Кузьменко І.О., Могачевська:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/56001562

391. Рішення Апеляційного суду Харківської області від 04 квітня 2016 року, справа № 580/13/13-к, судді: Очеретний С.С., Савенко М.Є., Каплієнко І.І.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/57019473

392. Рішення Апеляційного суду Автономної Республіки Крим від 19 березня 2013 року, справа № 122/525/12, суддя Радіонов І. І.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/30525103

393. Рішення Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 06 липня 2016 року, судді: Марчук Н.О., Матієк Т.В., Широян Т.А:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/59054394

394. Рішення Сихівського районного суду м. Львова від 30 листопад 2015 року, справа № 464/3170/15-к, суддя Горбань О. Ю.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/54095860

395. Рішення Підволочиського районного суду Тернопільської області від 18 лютого 2016 року, справа № 2218/12406/12, судді: Кузьменко І.О., Могачевська В.Й., Сташків Н.Б.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/56001562

396. Рішення Апеляційного суду Дніпропетровської області від 23 жовтня 2015 року, справа № 401/13154/12, суддя Слоквенко Г. П.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/53035119

397. Рішення Дарницького районного суду міста Києва від 14 червня 2016 року, справа № 753/17647/15-к, судді: Скуба А. В., Щасна Т.В., Рудюк О.Ю.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/58309510

398. Рішення Троїцького районного суду Луганської області від 03 вересня 2015 року, справа № 433/1303/13-к, суддя Бондаренко Л. І.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/49625680

399. Рішення Дрогобицького міськрайонного суду Львівської області від 12 лютого 2016 року, справа № 442/193/13- к, суддя Грицай М. М.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/55713195

400. Рішення Краматорського міського суду Донецької області від 15 травня 2017 року, справа № 234/12378/16-к, суддя Ткачова С. М.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/66945468

401. Рішення Орджонікідзевського районного суду м. Запоріжжя від 03 березня 2017 року, справа № 335/3935/15-к, суддя Апаллонова Ю. В.:

402. http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/65084551

403. Рішення Апеляційного суду Хмельницької області від 19 травня 2015 року, справа № 683/1765/14-к, суддя Ковтун В. П.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/44307325

404. Рішення Самарського районного суду м. Дніпропетровська від 22 грудня 2015 року, справа № 206/6885/15-к, суддя Поштаренко О. В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/54731741

405. Рішення Вінницького міського суду Вінницької області від 23 листопада 2015 року, справа № 127/16592/15-к, суддя Бернада Є. В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/54993601

406. Рішення Апеляційного суду Рівненської області від 14 лютого 2017 року, справа № 572/5841/14-к, судді: Полюхович О.І.,Збитковська Т.І., Єремейчук С.В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/64726767

407. Рішення Миргородського міськрайонного суду Полтавської області від 19 січня 2015 року, справа № 541/736/14-к, суддя Чернюк В. Д.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/45953122

408. Рішення Апеляційного суду Миколаївської області від 15 березня 2011 року, справа № 11-227/12, судді: Царюк В.В., ВойтовськийС.А., Семенчук О.В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/28022833

409. Рішення Високопільського районного суду Херсонської області від 28 жовтня 2016 року, справа № 660/697/16-к, суддя Дригваль В. М.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/62320853

410. Рішення Великописарівського районного суду Сумської області від 10 квітня 2012 року, справа № 1803/2/2012, судді: Савєльєва А.І., Семенова О.С.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/22500099

411. Рішення Апеляційного суду Миколаївської області від 03 квітня 2013 року, справа № 1412/5050/12, судді: Погорєлова Г.М., Маркова Т.О., Міняйло М.П.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/51490137

412. Рішення Апеляційного суду Миколаївської області від 03 квітня 2013 року, справа № 784/439/13, судді: Погорєлова Г.М., Маркова Т.О., Міняйло М.П.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/30565509

413. Рішення Апеляційного суду Черкаської області від 18 грудня 2012 року, справа № 1/2314/39/12, судді: Ваврів І.З., Биба Ю.В., Попельнюха Р.О.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/28532051

414. Рішення Романівського районного суду Житомирської області від 9 липня 2014 року, справа № 290/370/13-к, суддя Бабич С. В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/39875156

415. Рішення Апеляційного суду Дніпропетровської області від 19 листопада 2014 року, справа № 209/3052/14-к, судді: Дрибас Л. І., Коваленко В.Д., Бровченко Л.В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/41485012

416. Рішення Апеляційного суду Полтавської області від 26 квітня 2016 року, справа № 534/2610/14-к, суддя Костенко В. Г.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/57498079

417. Рішення Гагарінського районного суду міста Севастополя від 30 листопада 2012 року, справа № 2702/9239/12, суддя Щербаков В. В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/28719375

418. Рішення Самарського районного суду м. Дніпропетровська від 29 квітня 2013 року, справа № 206/1915/13-к, суддя Маштак К. С.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/30993826

419. Рішення Городнянського районного суду Чернігівської області від 11 квітня 2011 року, справа № 1-22/11, суддя Криворученко Д. П.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/45008780

420. Рішення Апеляційного суду Закарпатської області від 06 жовтня 2015 року, справа № 308/5500/14-к, судді: Машкаринця М.М., Гошовський Г.М., Демченко С.М.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/52608241

421. Рішення Апеляційного суду Полтавської області від 05 січня 2016 року, справа № 539/1613/15-к, судді: Кисіль А.М., Харлан Н.М., Гонтар А.А.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/54840964

422. Рішення Апеляційного суду Дніпропетровської області від 01 листопада 2016 року, справа № 175/4846/15-к, судді: Кір'як А.В., Бровченко Л.В., Джерелейко О.Є.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/62494957

423. Рішення Виноградівського районного суду Закарпатської області від 11 квітня 2016 року, справа № 299/569/16-к, суддя Надопта А. А.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/64015526

424. Рішення Артемівського міськрайонного суду Донецької області від 27 грудня 2016 року, справа № 219/11722/16-к, суддя Конопленко О. С.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/63737444

425. Рішення Апеляційного суду Харківської області від 09 червня 2016 року, справа № 645/2377/14-к, судді: Ємець О.П., Снігерьова Р.І., Шабельніков С.К.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/58350124

426. Рішення Апеляційного суду Дніпропетровської області від 18 травня 2016 року, справа № 185/24/16-к, судді: Алькова С.М., Косенко Л.М., Іванченко О.Ю.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/58374175

427. Рішення Апеляційного суду Полтавської області від 25 вересня 2012 року, справа № 11/1690/742/2012, судді: Томилко В.П., Гавриш В.М., Корсун О.М.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/27005409

428. Рішення Фрунзенського районного суду м. Харкова від 19 вересня 2014 року, справа № 645/11389/13-к, судді: Тарасенко Л. М., Бабкова Т.В., Сілантєва Е.Є.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/40538259

429. Рішення Апеляційного суду Миколаївської області від 23 квітня 2014 року, справа № 487/5664/13-к, судді: Хомік І.М., Маркова Т.О., Рудяк А.В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/42553698

430. Рішення Жовківського районного суду Львівської області від 08 серпня 2016 року, справа № 444/2638/15-к, суддя Мікула В. Є.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/59542873

431. Рішення Апеляційного суду Кіровоградської області від 16 січня 2017 року, справа № 405/7055/15-к, судді: Яковлева С. В., Широкоряд Р.В., Гончар В.М.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/64229883

432. Рішення Апеляційного суду Одеської області від 19 жовтня 2016 року, справа № 523/8890/16-к, судді: Котелевський Р.І., Кадегроб А.І., Прібилов В.М.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/62212966

433. Рішення Апеляційного суду Миколаївської області від 20 лютого 2017 року, справа № 484/176/16-к, судді: Фаріонова О. М., Войтовський С.А. Чебанова-Губарєва Н.В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/64959550

434. Рішення Апеляційного суду Харківської області від 27 листопада 2014 року, справа № 645/11389/13-к, судді: Шевченко Ю.П., Крамаренко Г.П., Снігерьова Р.І.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/42225789

435. Рішення Миргородського міськрайонного суду Полтавської області від 03 лютого 2014 року, справа № 541/3057/13-к, судді: Чернюк В.Д., Альошина Н.М., Андрущенко - Луценко С.В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/36924882

436. Рішення Апеляційного суду Запорізької області від 04 жовтня 2016 року, справа № 313/45/15-к, судді: Гриценко С.І., Рассуждай В.Я., Тютюник М.С.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/61867875

437. Рішення Апеляційного суду Дніпропетровської області від 23 червня 2016 року, справа № 200/19307/14-к, судді: Чернусь К. П., Зайцев В.В., Калініч Н.І.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/58723299

438. Рішення Апеляційного суду Львівської області від 24 квітня 2014 року, справа № 466/770/13, судді: Ревер В.В., Валько Н.М., Волинець М.М.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/38571901

439. Рішення Апеляційного суду Житомирської області від 23 червня 2014 року, справа № 278/1-210/12-к, судді: Романов О. В., Ляшук В.В., Михайловський В.І.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/39385127

440. Рішення Миргородського міськрайонного суду Полтавської області від 15 липня 2014 року, справа № 541/1428/14-к, суддя Чернюк В. Д.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/39756737

441. Рішення Скадовського районного суду Херсонської області від 19 жовтня 2015 року, справа № 663/517/14-к, суддя Ведмідська Н. І.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/52467477

442. Рішення Іллінецького районного суду Вінницької області від 01 березня 2016 року, справа № 131/880/15-к, суддя Шелюховський М. В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/56964541

443. Рішення Перемишлянського районного суду Львівської області від 20 січня 2017 року, справа № 449/613/15-к, суддя Гуняк О. Я.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/64213192

444. Рішення Самарського районного суду м. Дніпропетровська від 17 червня 2013 року, справа № 206/1400/13-к, суддя Маштак К. С.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/31918350

445. Рішення Апеляційного суду Полтавської області від 10 червня 2014 року, справа № 541/3057/13-к, судді: Давиденко Е.В., Мілаш С.П., Корсун О.М.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/39224837

446. Рішення Вінницького міського суду Вінницької області від 04 червня 2014 року, справа № 232/5754/12, судді: Ковбаса Ю. П., Гайду Г.В., Шлапак Д.О.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/39659069

447. Рішення Липовецького районного суду Вінницької області від 22 грудня 2014 року, справа № 136/806/13-к, судді: Мочульська Л. Т., Кривенко Д.Т., Пороховий Г.І.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/42070251

448. Рішення Бориспільського міськрайонного суду Київської області від 22 грудня 2014 року, справа № 359/4716/13-к, суддя Чирка С. С.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/42063253

449. Рішення Апеляційного суду Івано-Франківської області від 28 січня 2016 рок, справа № 354/276/14-к, судді: Попович С. С., Томенчук Б.М., Вилка С.С.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/55394337

450. Рішення Октябрського районного суду м. Полтави від 19 травня 2016 року, справа № 554/1760/15-к, суддя Микитенко В. М.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/57762341

451. Рішення Апеляційного суду Миколаївської області від 20 травня 2015 року, справа № 1407/3851/2012, судді: Міняйло М.П., Олещук Т.Л., Погорєлова Г.М.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/44696476

452. Рішення Київського районного суду м. Одеси від 27 листопада 2014 року, справа № 520/14883/13-к, суддя Войтов Г. В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/65914697

453. Рішення Дарницького районного суду міста Києва від 26 листопада 2015 року, справа № 753/6904/14-к, суддя Заруба П. І.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/53913099

454. Рішення Апеляційного суду Кіровоградської області від 15 квітня 2014 року, справа № 404/5044/13-к, судді: Яковлєва С.В., Бабич О.П., Ткаченко Л.Я.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/38309743

455. Рішення Глухівського міськрайонного суду Сумської області від 10 січня 2017 року, справа № 576/1129/16-к, судді: Колодяжний А. О., Васянович В.М., Сапон О.В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/64039330

456. Рішення Вознесенського міськрайонного суду Миколаївської області від 01 березня 2017 року, справа № 473/4378/15-к, суддя Домарєва Н. В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/65014682

457. Рішення Апеляційного суду Львівської області від 22 листопада 2016 року, справа № 1319/7298/12, судді: Михалюк В.О., Гаврилов В.М., Ревер В.В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/63442055

458. Рішення Сихівського районного суду м. Львова від 03 жовтня 2016 року, справа № 1309/7139/12, судді: Теслюк Д.Ю.,Бойко О.М., Мичка Б.Р.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/61767254

459. Рішення Сихівського районного суду м. Львова від 04 серпня 2016 року, справа № 1319/7298/2012, судді: Лєсной С. Є., Бойко О.М., Теслюк Д.Ю.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/59543257

460. Рішення Соснівського районного суду м. Черкаси від 07 лютого 2017 року, справа № 712/5779/16-к, суддя Орленко В. В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/64617196

461. Рішення Дрогобицького міськрайонного суду Львівської області від 12 лютого 2016 року, справа № 442/193/13- к, суддя Грицай М. М.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/55713195

462. Рішення Комунарського районного суду м. Запоріжжя від 11 липня 2017 року, справа № 333/3790/17, суддя Боровікова А. І:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/67727899

463. Рішення Дніпровського районного суду міста Києва від 16 червня 2017 року, справа № 755/11925/16-к, суддя Бірса О. В::

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/67380035

464. Рішення Фрунзенського районного суду м. Харкова від 29 травня 2017 року, справа № 645/2377/14-к, суддя Бондарєва І. В:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/66752375

465. Рішення Дніпропетровського районного суду Дніпропетровської області від 10 травня 2017 року, справа № 175/320/17, суддя Бровченко В. В:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/66390661

466. Рішення Апеляційного суду Херсонської області від 13 квітня 2017 року, справа № 661/1145/14-к, судді: Калініченко І.С., Сажинов В.В., Коломієць Н.О.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/66077778

467. Рішення Печерського районного суду міста Києва від 12 квітня 2017 року, справа № 757/11185/17-к, суддя Карабань В. М.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/66068430

468. Рішення Жовтневого районного суду м. Запоріжжя від 23 січня 2018 року, справа № 331/2390/17, суддя Пивоварова Ю. О.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/71796932

469. Рішення Новоукраїнського районного суду Кіровоградської області від 11 серпня 2016 року, справа № 396/1275/16-к, суддя Шепетько В. І.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/59634696

470. Рішення Приморського районного суду м. Одеси від 26 вересня 2017 року, справа № 522/13814/17, суддя Осіік Д. В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/69363610

471. Рішення Жовтневого районного суду м. Запоріжжя від 25 вересня 2017 року, справа № 331/8558/15-к, суддя Стратій Є. В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/69123011

472. Рішення Самарського районного суду м. Дніпропетровська від 14 вересня 2017року, справа № 206/5360/15-к, суддя Грицаюк Н. М.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/70648523

473. Рішення Печерського районного суду міста Києва від 27 липня 2017 року, справа № 757/41367/17-к, суддя Писанець В. А.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/68362016

474. Рішення Самарського районного суду м. Дніпропетровська від 21 липня 2017року, справа № 206/5440/16-к, судді: Грицаюк Н.М., Румянцев О.П., Сухоруков А.О.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/67918548

475. Рішення Шевченківського районного суду м. Запоріжжя від 07 лютого 2017 року, справа № 336/636/17, суддя Дацюк О. І.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/64660217

476. Рішення Жовтневого районного суду м. Запоріжжя від 03 жовтня 2017 року, справа № 331/5616/16-к, судді: Пивоварова Ю.О.,Антоненко М.В., Стратій Є.В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/69414932

477. Рішення Жовтневого районного суду м. Запоріжжя від 03 жовтня 2017 року, справа № 331/6591/16-к, суддя Пивоварова Ю. О.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/69414846

478. Рішення Соснівського районного суду м. Черкаси від 27 жовтня 2017 року, справа № 712/4072/15-к, суддя Рябуха Ю. В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/69828564

479. Рішення Костянтинівського міськрайонного суду Донецької області від 30 жовтня 2017 року, справа № 233/400/17, суддя Стадченко О. В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/69904043

480. Рішення Соснівського районного суду м. Черкаси від 01листопада 2017 року, справа № 712/2848/17, суддя Рябуха Ю. В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/69939824

481. Рішення Жовтневого районного суду м. Запоріжжя від 14 листопад 2017 року, справа № 331/6568/16-к, суддя Пивоварова Ю. О.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/70409792

482. Рішення Самарського районного суду м. Дніпропетровська від 08 листопада 2017 року, справа № 206/3463/16-к, суддя Грицаюк Н. М.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/70619309

483. Рішення Жовтневого районного суду м. Запоріжжя від 28 грудня 2017 року, справа № 331/772/17, судді: СТРАТІЙ Є.В., АНТОНЕНКО М.В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/71324243

484. Рішення Соснівського районного суду м. Черкаси від 23 січня 2018 року, справа № 712/3339/17, суддя Рябуха Ю. В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/71754405

485. Рішення Красноградського районного суду Харківської області від 25 листопада 2015 року, справа № 626/2284/15-к, суддя Дудченко В. О.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/53876673

486. Рішення Христинівського районного суду Черкаської області від 31 жовтня 2017 року, справа № 706/1331/17, суддя Орендарчук М. П.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/69895761

487. Рішення Комінтернівського районного суду Одеської області від 14 листопада 2017 року, справа № 504/3687/17, суддя Барвенко В. К.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/70206634

488. Рішення Красноармійського міськрайонного суду Донецької області від 30 жовтня 2017 року, справа № 235/5358/17, суддя Корнєєва І. В.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/69979372

489. Рішення Печерського районного суду міста Києва від 17 червня 2016 року, справа № 757/26837/16-к, суддя Цокол Л. І.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/58474240

490. Рішення Жовтоводського міського суду Дніпропетровської області від 27 березня 2017 року, справа № 0414/1544/2012, суддя Крамар О. М.:

http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/65552134

6.2. Довідник із застосування статті 6 Європейської конвенції з прав людини. Право на справедливий суд[14] (кримінально-процесуальний аспект).

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

Довідник із застосування статті 6 Європейської конвенції з прав людини

Право на справедливий суд (кримінально-процесуальний аспект)

COUNCIL OF EUROPE
CONSEIL DE L'EUROPE

[14] © Council of Europe/European Court of Human Rights, 2014

Видавці або організації, які бажають повністю або частково перекласти і/або відтворити цей довідник у вигляді друкованого або електронного (в мережі Інтернет) видання, мають звертатись за адресою publishing@echr.coe.int для ознайомлення з умовами отримання дозволу.

Цей довідник був укладений Дослідницьким і бібліотечним відділом Дирекції юрисконсульта і не є обов'язковим для Суду. Роботу над текстом, до якого можуть бути внесені редакційні зміни, було завершено 31 грудня 2013 року.

Цей довідник можна завантажити за наступною адресою: <www.echr.coe.int> (Jurisprudence – Analyse jurisprudentielle – Guides sur la jurisprudence).

Щодо інформації стосовно нових видань просимо перевірити рахунок Суду у Twitter: <https://twitter.com/echrpublication>.

© Рада Європи/Європейський суд з прав людини, 2014 рік

Цей переклад опублікований за домовленістю з Радою Європи і Європейським судом з прав людини в рамках проекту Ради Європи «Подальша підтримка реформи кримінальної юстиції в України», за фінансової підтримки уряду Данії, і є виключною відповідальністю перекладача Т.Жарко, 2017 рік.

Передмова

Цей довідник є складовою серії довідників з практики Європейського суду з прав людини (далі - «Суд», «Європейський суд» або «Страсбурзький суд»), опублікованих цим Судом для інформування фахівців з права щодо постановлених ним засадових рішень. З цією метою у довіднику проаналізовано і підсумовано практику Суду стосовно статті 6 (кримінально-процесуальний аспект) Європейської конвенції з прав людини (далі - «Конвенція» або «Європейська конвенція») станом на 31 грудня 2013 року. Читач знайде у ньому ключові принципи, напрацьовані у цій галузі, а також відповідні прецеденти.

Процитовані рішення Суду були обрані поміж визначними, важливими і/або останніми рішеннями і постановами*.

Рішення Суду не лише розглядають проблеми у заявах, з якими до нього звернулись, але й допомагають у значно ширшому обсязі висвітлювати, захищати і розвивати положення Конвенції; ці рішення допомагають також державам дотримуватись зобов'язань, котрі вони взяли на себе як держави-учасниці Конвенції (*Ірландія проти Сполученого Королівства*, 18 січня 1978 року, § 154, série A № 25). Тож запроваджена Конвенцією система має на меті задля громадського інтересу вирішувати питання, що стосуються правопорядку, вдосконалюючи таким чином норми захисту прав людини і напрацьовуючи у цій галузі практику для всього загалу держав-учасниць Конвенції (*Konstantin Markin проти Росії* [ВП], № 30078/06, § 89, CEDH 2012).

* Цитовані рішення Суду можуть бути однією і/або двома офіційними мовами (французькою і англійською) Суду і Європейської комісії з прав людини. Цитовані посилання, за відсутності особливих позначок після назви справи, стосуються рішень щодо суті, постановлених палатою Суду. Позначка «(déc.)» стосується рішень Суду щодо прийнятності, а позначка «[ВП]» вказує, що справу розглядала Велика Палата.

Стаття 6 Конвенції – Право на справедливий суд

« 1. Кожен має право на справедливий і публічний розгляд його справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом, який вирішить спір щодо його прав та обов'язків цивільного характеру або встановить обґрунтованість будь-якого висунутого проти нього кримінального обвинувачення. Судове рішення проголошується публічно, але преса і публіка можуть бути не допущені в зал засідань протягом усього судового розгляду або його частини в інтересах моралі, громадського порядку чи національної безпеки в демократичному суспільстві, якщо того вимагають інтереси неповнолітніх або захист приватного життя сторін, або – тією мірою, що визнана судом суворо необхідною, – коли за особливих обставин публічність розгляду може зашкодити інтересам правосуддя.

2. Кожен, кого обвинувачено у вчиненні кримінального правопорушення, вважається невинуватим доти, доки його вину не буде доведено в законному порядку.

3. Кожний обвинувачений у вчиненні кримінального правопорушення має щонайменше такі права:

a) бути негайно і детально поінформованим зрозумілою для нього мовою про характер і причини обвинувачення, висунутого проти нього;

b) мати час і можливості, необхідні для підготовки свого захисту;

c) захищати себе особисто чи використовувати юридичну допомогу захисника, вибраного на власний розсуд, або – за браком достатніх коштів для оплати юридичної допомоги захисника – одержувати таку допомогу безоплатно, коли цього вимагають інтереси правосуддя;

d) допитувати свідків обвинувачення або вимагати, щоб їх допитали, а також вимагати виклику й допиту свідків захисту на тих самих умовах, що й свідків обвинувачення;

e) якщо він не розуміє мови, яка використовується в суді, або не розмовляє нею, – одержувати безоплатну допомогу перекладача.»

I. Сфера застосування: поняття «кримінальне обвинувачення»

Стаття 6 § 1 Конвенції

« 1. Кожен має право на справедливий і публічний розгляд його справи (…) судом, який (…) встановить обґрунтованість будь-якого висунутого проти нього кримінального обвинувачення. (…) »

A. Загальні принципи

1. Поняття «кримінальне обвинувачення» має «автономне» значення, котре не залежить від класифікації, що застосовується у внутрішньо-правових системах Держав-учасниць (*Adolf проти Австрії,* § 30).

2. Поняття «обвинувачення» слід розглядати з точки зору Конвенції. У такому випадку його можна визначити як «офіційне повідомлення відповідного державного органу, яке висловлює підозру у скоєнні кримінального правопорушення»; це визначення залежить також від наявності чи відсутності «важливих наслідків для становища [підозрюваного]» (*Deweer проти Бельгії,* §§ 42 і 46; *Eckle проти Німеччини*, § 73). Тому Суд постановляв, що особа, яка була

затримана і зобов'язана скласти присягу перед допитом у якості свідка, вже стала суб'єктом «кримінального обвинувачення» і мала право зберігати мовчання (*Brusco проти Франції*, §§ 46-50).

3. Що стосується автономного поняття «кримінальний», то Конвенція не суперечить здійсненню «декриміналізації» всередині Держав-учасниць. Проте, правопорушення, які почали вважатись «дрібними» внаслідок декриміналізації, можуть відповідати автономному поняттю «кримінального» правопорушення. Якби держави мали повноваження виводити такі правопорушення за рамки Конвенції, то це могло б спричинити наслідки, несумісні з її предметом і метою (*Öztürk проти Німеччини*, § 49).

4. Вихідну точку у встановленні того, чи має застосовуватись кримінально-правовий аспект статті 6 Конвенції, слід визначати за критеріями, перерахованими в рішенні у справі *Engel і Інші проти Нідерландів*, §§ 82-83:

1. внутрішньо-правова кваліфікація,
2. характер правопорушення,
3. суворість покарання, яке може бути застосоване до даної особи.

5. Перший критерій має відносну вагу і може вважатись лише точкою відліку. Головне – це встановити, чи національне право кваліфікує дане правопорушення як кримінальне. За відсутності такої кваліфікації Суд вивчатиме те, що знаходиться за лаштунками внутрішньо-правової кваліфікації, і досліджуватиме суть даного провадження.

6. Для дослідження другого критерію, котрий вважається важливішим (*Jussila проти Фінляндії* [ВП], § 38), до уваги можуть бути взяті наступні чинники:

- чи дана правова норма стосується винятково певної групи осіб, чи за своїм характером застосовується до всіх (*Bendenoun проти Франції*, § 47);
- чи провадження порушене представником державного органу відповідно до його правових владних повноважень (*Benham проти Сполученого Королівства*, § 56);
- чи правова норма має репресивну, чи стримуючу функцію (*Öztürk проти Німеччини*, § 53; *Bendenoun проти Франції*, § 47);
- чи засудження до будь-якого покарання залежить від доведення вини (*Benham проти Сполученого Королівства*, § 56);
- у який спосіб подібні провадження кваліфіковані у інших Державах-учасницях Ради Європи (*Öztürk проти Німеччини*, § 53).

7. Третій критерій визначається з огляду на максимальне можливе покарання, передбачене чинним законом (*Campbell і Fell проти Сполученого Королівства*, § 72; *Demicoli проти Мальти*, § 34).

8. Другий і третій критерії, перераховані в рішенні у справі *Engel і Інші проти Нідерландів*, є альтернативними, а не обов'язково взаємодоповнюючими: для того, щоб вирішити за необхідне застосувати статтю 6, достатньо, аби дане правопорушення за своїм характером вважалось «кримінальним» з точки зору Конвенції, або щоб це правопорушення спричинило для особи покарання, яке за своїм характером і за ступенем суворості належало, як правило, до «кримінальної» сфери (*Lutz проти Німеччини*, § 55; *Öztürk проти Німеччини*, § 54). Той факт, що правопорушення не карається позбавленням волі, сам по собі не є визначальним, оскільки відносна слабкість санкції не позбавляє правопорушення властивого йому кримінального характеру (*ibidem*, § 53; *Nicoleta Gheorghe проти Румунії*, § 26).

Проте кумулятивний підхід теж може бути застосований, якщо окремий аналіз кожного критерію не дозволяє дійти чіткого висновку щодо наявності кримінального обвинувачення (*Bendenoun проти Франції*, § 47).

9. Використовуючи вислови «кримінальне обвинувачення» і «обвинувачений у кримінальному правопорушенні», усі три частини статті 6 стосуються ідентичних ситуацій. Тому критерій застосування статті 6 у кримінально-процесуальному аспекті є однаковим для усіх трьох частин.

B. Застосування загальних принципів

1. Дисциплінарне провадження

10. Порушення порядку несення військової служби, котрі тягнуть позбавлення волі у дисциплінарному відділенні тривалістю в кілька місяців, відносяться до кримінально-процесуального аспекту статті 6 Конвенції (*Engel і Інші проти Нідерландів*, § 85). Натомість тривалість суворого арешту у дві доби була визнана занадто коротким строком, щоб належати до сфери «кримінального права» (*ibidem*).

11. У випадку проваджень стосовно професійної дисципліни питання залишається відкритим, оскільки Суд, дійшовши висновку, що провадження належить до сфери цивільного права, не вирішив за потрібне постановляти рішення з цього питання (*Albert і Le Compte проти Бельгії*, § 30). У випадку дисциплінарного провадження, яке спричинило звільнення з посади державного службовця, Суд не визнав за ним «кримінального» характеру у розумінні статті 6, оскільки державні органи у своєму рішенні не вийшли за межі суто адміністративної галузі (*Moullet проти Франції* (déc.)). Суд також виніс за межі кримінального аспекту статті 6 правовий спір стосовно звільнення військового офіцера за порушення дисципліни (*Sukût проти Туреччини* (déc.)).

12. «Належно беручи до уваги» пенітенціарний контекст і спеціальний дисциплінарний режим всередині тюрми, стаття 6 може застосовуватись до порушень пенітенціарної дисципліни з огляду на характер обвинувачень, а також на характер і тяжкість покарань (відповідно, 40 додаткових днів позбавлення волі і 7 днів позбавлення волі у справі *Ezeh і Connors проти Сполученого Королівства* [ВП], § 82; див. *a contrario Štitić проти Хорватії*, §§ 51-63). Проте саме пенітенціарне провадження як таке в принципі не належить до кримінально-процесуального аспекту статті 6 (*Boulois проти Люксембургу* [ВР], § 85). Тому, наприклад, поміщення ув'язненого до відділення з суворішим рівнем нагляду не стосується обґрунтованості обвинувачення у кримінальній справі; доступ до суду для оскарження такого заходу, а також обмеження, які можуть його супроводжувати, слід вивчати у цивільно-процесуальному аспекті статті 6 § 1 (*Enea проти Італії* [ВП], § 98).

13. Заходи, вжиті судом на підставі правил, що карають неналежну поведінку в суді (неповага до суду), вважаються такими, що не належать до сфери застосування статті 6, оскільки стосуються здійснення дисциплінарних повноважень (*Ravnsborg проти Швеції*, § 34; *Putz проти Австрії*, §§ 33-37). Проте характер правопорушення і суворість покарання можуть спричинити застосування статті 6 у випадку неповаги до суду, якщо національне право кваліфікує таке діяння як кримінально каране (*Kyprianou проти Кіпру* [ВП], §§ 61-64, стосовно покарання у вигляді п'яти діб позбавлення волі).

14. У випадку неповаги до парламенту Суд розмежовує, з одного боку, повноваження законодавчого органу запроваджувати власний порядок провадження у випадку порушення привілеїв своїх членів, і, з іншого боку, розширене повноваження переслідувати третіх осіб за діяння, скоєні деінде. Перше за своїм характером можна розглядати як дисциплінарне повноваження, тоді як друге, з урахуванням загального застосування і тяжкості можливого покарання, Суд вважає кримінально-правовими повноваженнями (позбавлення волі строком до шестидесяти діб і штраф у справі *Demicoli проти Мальти*, § 32).

2. Адміністративне, податкове, митне, фінансове і антимонопольне провадження

15. До кримінально-процесуального аспекту статті 6 можуть належати наступні адміністративні правопорушення:

- Порушення правил дорожнього руху, які караються штрафами, обмеженнями водійських прав, такими як зняття балів або призупинення чи скасування водійських прав (*Lutz проти Німеччини*, § 182; *Schmautzer проти Австрії*; *Malige проти Франції*);
- Порушення правил співмешкання або порушення громадського порядку (*Lauko проти Словаччини*; *Nicoleta Gheorghe проти Румунії*, §§ 25-26);
- Порушення законодавства у сфері соціального захисту (*Hüseyin Turan проти Туреччини*, §§ 18-21, неповідомлення про працевлаштування, незважаючи на легкість накладеного штрафу);
- Адміністративне правопорушення за виготовлення і розповсюдження документів, що розпалюють етнічну ненависть, покаране адміністративним попередженням і конфіскацією згаданої публікації (*Balsyte-Lideikiene проти Литви*, § 61).

16. Було вирішено, що стаття 6 застосовується до проваджень, пов'язаних із штрафним нарахуванням податків або податкових санкцій, на підставі наступних чинників:

- Закон, що встановлює покарання, застосовувався до всіх громадян як платників податків;
- Штрафне нарахування мало на меті не відшкодування матеріальної шкоди, спричиненої порушенням, а по суті покарання з метою запобігти повторенню правопорушення;
- Штрафне нарахування застосовувалось на підставі загального правила, мета якого була водночас як запобіжна, так і каральна;
- Штрафне нарахування було значного розміру (*Bendenoun проти Франції*; див. *a contrario* нарахування відсотків за запізнення у справі *Mieg de Boofzheim проти Франції* (déc.)).

Кримінальний характер правопорушення може бути достатнім для застосування статті 6, незважаючи на невеликий розмір штрафного нарахування податків (10 % від сплаченого податкового боргу у справі *Jussila проти Фінляндії* [ВП], § 38).

17. Стаття 6 у кримінально-процесуальному аспекті вважається такою, що застосовується до митного права (*Salabiaku проти Франції*), до покарань, призначених судом, що займається питаннями бюджетної і фінансової дисципліни (*Guisset проти Франції*), а також до рішень деяких адміністративних органів, які мають повноваження у галузях економічного, фінансового і антимонопольного права (*Lilly проти Франції* (déc.); *Dubus S.A. проти Франції*; *A. Menarini Diagnostics S.R.L. проти Італії*).

3. Політичні питання

18. Було вирішено, що стаття 6 у кримінально-процесуальному аспекті не застосовується до проваджень, що стосуються виборчих санкцій (*Pierre-Bloch проти Франції*, §§ 53-60), розпуску політичних партій (*Refah Partisi (the Welfare party) і Інші проти Туреччини* (déc.)), парламентських слідчих комісій (*Montera проти Італії* (déc.)) і до процедури імпічменту президента республіки за тяжке порушення Конституції (*Paksas проти Литви* [ВП], §§ 66-67).

19. Стосовно люстраційних проваджень Суд дійшов висновку, що домінування складових, які мають кримінально-правові ознаки (характер правопорушення - подання неправдивої

люстраційної декларації, а також характер і суворість покарання – заборона займатись певною професійною діяльність протягом тривалого строку), може відносити такі провадження до сфери дії кримінально-процесуального аспекту статті 6 Конвенції (*Matyjek проти Польщі* (déc.) ; див. *a contrario Sidabras і Džiautas проти Литви* (déc.)).

4. Вислання і екстрадиція

20. Процедура вислання іноземців не відноситься до кримінально-процесуального аспекту статті 6, незважаючи на те, що ці провадження можуть відбуватись у рамках органів кримінального процесу (*Maaouia проти Франції* [ВП], § 39). Такий же виняток застосовується до процедури екстрадиції (*Peñafiel Salgado проти Іспанії* (déc.)) і до проваджень, пов'язаних з європейським ордером на арешт (*Monedero Angora проти Іспанії* (déc.)).

21. Натомість заміна тюремного ув'язнення висланням, поєднаним із забороною в'їзду на територію держави на строк у десять років, може вважатись таким же покаранням, як і санкція, встановлена в момент визнання особи винною (*Gurguchiani проти Іспанії*, §§ 40 і 47-48).

5. Різні стадії кримінального провадження, а також суміжних з ним проваджень і наступних оскаржень

22. Заходи, вжиті для запобігання злочинним заворушенням або діянням, не підпадають під дію гарантій статті 6 (*Raimondo проти Італії*, § 43, стосовно особливого нагляду поліції; *R. проти Сполученого Королівства* (déc.), стосовно попередження, яке поліція зробила неповнолітньому, котрий ображав статеву гідність учениць своєї школи).

23. Що стосується досудової стадії провадження (дізнання, слідство), то Суд розглядає кримінальне провадження в цілому. Відповідно, певні вимоги статті 6, такі як розумний строк або право на захист, можуть застосовуватись і до цієї стадії провадження тією мірою, якою нехтування цими обов'язковими вимогами на початку процесу може згубно вплинути на законність судового розгляду (*Imbrioscia проти Швейцарії*, § 36). Хоча слідчий не має постановляти рішення про обґрунтованість «кримінального обвинувачення», вчинені ним дії безпосередньо впливають на перебіг і законність наступних стадій провадження, включно з самим судовим розглядом. Тому стаття 6 § 1 може бути визнана такою, що застосовується до стадії досудового слідства, яке провадить слідчий чи слідчий суддя, незважаючи на те, що деякі процесуальні гарантії, передбачені статтею 6 § 1, можуть не застосовуватись (*Vera Fernández-Huidobro проти Іспанії*, §§ 108-114).

24. Стаття 6 § 1 застосовується протягом усього провадження, метою якого є встановлення обґрунтованості «кримінального обвинувачення», включно зі стадією проголошення вироку (наприклад, процедури, пов'язані з конфіскацією, дозволяють національним судам оцінити розмір, який треба застосувати у постанові про конфіскацію, як у справі *Phillips проти Сполученого Королівства*, § 39). Стаття 6 у кримінально-процесуальному аспекті може застосовуватись до судового процесу, пов'язаного зі знищенням будинку, збудованого без дозволу, оскільки такий захід можна вважати «покаранням» (*Hamer проти Бельгії*, § 60). Водночас, вона не застосовується до провадження, метою якого є приведення первинного вироку у відповідність до нового, сприятливішого Кримінального кодексу (*Nurmagomedov проти Росії*, § 50).

25. Провадження, що стосується виконання покарання, наприклад, процедура клопотання про амністію (*Montcornet de Caumont проти Франції* (déc.)), процедура умовно-дострокового звільнення (*A. проти Австрії*, рішення Комісії), або процедура передачі відповідно до Конвенції про передачу засуджених осіб (*Szabó проти Швеції* (déc.), але див. *a contrario Buijen проти Німеччини*, §§ 40-45), або ж провадження, пов'язані з виконанням постанови про

конфіскацію, ухваленої іноземним судом (*Saccoccia проти Австрії* (déc.)), не відносяться до сфери кримінально-процесуального застосування статті 6.

26. В принципі, заходи конфіскації, що порушують право власності третіх осіб, за відсутності будь-яких ознак кримінального переслідування проти них, не можна прирівнювати до «встановлення обґрунтованості кримінального обвинувачення» (*Air Canada проти Сполученого Королівства*, § 54, стосовно конфіскації літака; *AGOSI проти Сполученого Королівства*, §§ 65-66, стосовно конфіскації золотих монет). Такі заходи відносяться швидше до цивільно-процесуального аспекту статті 6 (*Silickienė проти Литви,* §§ 45-46).

27. Загалом гарантії статті 6 застосовуються і до касаційного оскарження (*Meftah і Інші проти Франції* [ВП], § 40), і до конституційного провадження (*Gast і Popp проти Німеччини*, §§ 65-66; *Caldas Ramírez de Arrellano проти Іспанії* (déc.)), коли ці інстанції є завершальними стадіями відповідного кримінального провадження і їхній результат може бути вирішальним для засуджених осіб.

28. Зрештою, стаття 6 не застосовується до провадження, метою якого є поновлення розгляду справи, оскільки особа, котра просить про це, і вирок відносно якої набув законної сили, не є «обвинуваченою у скоєнні кримінального правопорушення» у розумінні цієї статті (*Fischer проти Австрії* (déc.)). Лише нове провадження, котре розпочалось після отримання дозволу на поновлення розгляду справи, може вважатись таким, що стосується встановлення обґрунтованості кримінального обвинувачення (*Löffler проти Австрії*, §§ 18-19). З тієї ж причини стаття 6 не застосовується до клопотання про поновлення кримінального провадження внаслідок встановлення порушення Європейським судом з прав людини (*Öcalan проти Туреччини* (déc.)). Проте, наглядове провадження, яке спричиняє зміну рішення, постановленого судом останньої інстанції, належить до сфери дії кримінально-процесуального аспекту статті 6 (*Vanyan проти Росії*, § 58).

II. Право на доступ до суду

Стаття 6 § 1 Конвенції

> « 1. Кожен має право на справедливий і публічний розгляд його справи (...) судом, який (...) встановить обґрунтованість будь-якого висунутого проти нього кримінального обвинувачення. (...) »

29. «Право на судовий розгляд» не є абсолютним ані у кримінальному, ані у цивільному процесі. Воно має встановлені обмеження (*Deweer проти Бельгії*, § 49; *Kart проти Туреччини* [ВП], § 67).

30. Проте, такі обмеження не мусять перешкоджати реалізації цього права ані у спосіб, ані у обсязі, що можуть становити загрозу самій його суті. Вони мають переслідувати законну мету, а між вжитими засобами і метою, що переслідується, має існувати розумний пропорційний зв'язок (*Guérin проти Франції*, § 37; *Omar проти Франції* [ВП], § 34, де процитовано взірцеві справи щодо цивільного судочинства).

Обмеження

31. Обмеження права на доступ до суду можуть бути наслідком:

1. Імунітет депутата парламенту

32. Гарантії, котрі надає імунітет депутата парламенту у двох сферах (непідзвітність і недоторканність), породжені однією потребою – забезпечити незалежність парламенту у здійсненні своєї місії. Тож не може бути сумнівів у тому, що недоторканність допомагає забезпечити таку повну незалежність, запобігаючи будь-якій загрозі кримінального переслідування, спричиненого наміром перешкодити політичній діяльності депутата, тим самим захищаючи опозицію від тиску чи зловживань більшості (*Kart проти Туреччини* [ВП], § 90, де процитовано взірцеві справи щодо цивільного судочинства). Окрім того, кримінальне переслідування депутата може зашкодити діяльності самого представницького органу, до якого належить дана особа, і зірвати нормальну парламентську роботу. Тому цей режим імунітету, який виходить поза звичайні правові рамки, можна вважати таким, що переслідує законну мету (*ibidem*, § 91).

33. Однак не можна на підставі самої лише констатації законності парламентської недоторканності, без урахування обставин справи, виводити презумпцію її відповідності до Конвенції. Необхідно перевірити, чи парламентська недоторканність не обмежує право на доступ до суду у спосіб, який становить загрозу самій суті цього права. Така перевірка на пропорційність вимагає врахувати справедливу рівновагу, яка має бути забезпечена між загальним інтересом, котрий полягає у збереженні цілісності парламенту, і приватним інтересом заявника, який бажав би отримати зняття парламентського імунітету, аби захистити себе в суді від порушеного проти нього кримінального переслідування. Вирішуючи щодо пропорційності, Суд має приділити особливу увагу обсягу недоторканності у даній справі (*ibidem*, §§ 92-93). Чим менше досліджуваний захисний засіб служить цілісності парламенту, тим всебічнішою має бути його виправданість (*ibidem*, § 95). Тому, наприклад, Суд вирішив, що неможливість для депутата відмовитись від переваг свого імунітету не становить порушення права цієї особи на доступ до суду, оскільки йдеться лише про тимчасову процесуальну перешкоду для просування кримінального переслідування, обмежену тривалість парламентського мандату (*ibidem*, §§ 111-113).

2. Процесуальні правила

34. Такими є, наприклад, умови прийнятності заяви про порушення провадження.

35. Проте, хоча право порушити судове провадження може, звичайно ж, залежати від встановлених законом умов, суди під час застосування процесуальних правил повинні уникати зайвого формалізму, котрий може стати на перешкоді справедливості судового розгляду (*Walchli проти Франції*, § 29). Дійсно, іноді занадто суворе дотримання процесуального правила може становити загрозу самій суті права на доступ до суду (*Labergère проти Франції*, § 23), зокрема з огляду на важливість апеляційного оскарження і на його вирішальність для заявника, засудженого до позбавлення волі на тривалий строк (*ibidem*, § 20).

36. Сутності права на доступ до суду загрожує також недотримання процесуальних правил, наприклад, коли працівник міністерства, уповноваженого перевіряти умови прийнятності заяв про звільнення від штрафу або скарг щодо його накладення, самостійно, перевищуючи свої повноваження, виносить рішення стосовно обґрунтованості скарги, у такий спосіб позбавивши заявника можливості судового розгляду даного «обвинувачення» (*Josseaume проти Франції*, § 32).

37. Те ж стосується і випадків, коли помилкове рішення про неприйнятність спричинило інкасування надходження, прирівняного до сплати фіксованого штрафу, внаслідок чого штраф вважався сплаченим, а адміністративне провадження – закритим, і заявник вже не зміг після сплати штрафу оскаржити в «суді» ніби-то скоєне ним порушення правил дорожнього руху (*Célice проти Франції*, § 34).

38. Інший приклад: заявник зазнав надмірного обмеження свого права на доступ до суду, оскільки його касаційна скарга була визнана неприйнятною через пропуск строку оскарження, в той час як цей пропуск був безсумнівно спричинений нехтуванням державними органами обов'язку довести рішення суду нижчої інстанції до відома заявника, котрий перебував в ув'язненні і, отже, його місцезнаходження було відоме (*Davran проти Туреччини*, §§ 40-47).

3. Вимога щодо виконання попереднього рішення

39. Стосовно автоматичного рішення про неприйнятність касаційних скарг заявників, щодо яких постановлене, але не виконане рішення про взяття під варту:

- Неприйнятність скарги з причин, пов'язаних із втечею заявника, вважається непропорційним покаранням, з огляду на першорядне місце, яке посідають у демократичному суспільстві право на захист і принцип верховенства права (*Poitrimol проти Франції*, § 38; *Guérin проти Франції*, § 45; *Omar проти Франції* [ВП], § 42);
- Неприйнятність касаційної скарги виключно з тієї причини, що заявник, попри наявність судового рішення, котре й оскаржувалось, не був взятий під варту, що змушувало заявника самому погодитись на позбавлення волі, спричинене оскаржуваним рішенням, тоді як це рішення не може вважатись остаточним доти, доки або не буде постановлене рішення за касаційною скаргою, або не сплине строк оскарження. Таким чином на заявника покладається непропорційний тягар, що порушує справедливу рівновагу, яка має існувати між, з одного боку, правомірною турботою про забезпечення виконання судових рішень і, з іншого боку, правом на касаційне оскарження і реалізацією права на захист (*ibidem*, §§ 40-41; *Guérin проти Франції*, § 43).

40. Те ж стосується залишення касаційної скарги без розгляду через невиконання судового рішення (*Khalfaoui проти Франції*, § 46; *Papon проти Франції (n° 2)*, § 100).

41. Натомість вимога внести попередню заставу перед оскарженням рішення про накладення штрафу за перевищення швидкості, яка має на меті запобігти недобросовісним оскарженням, котрі робляться виключно задля затягування часу щодо порушень правил дорожнього руху, може вважатись правомірним обмеженням, котре не є диспропорційним відносно права на доступ до суду (*Schneider проти Франції* (déc.)).

4. Інші обмеження, що порушують право на доступ до суду

42. Такі обмеження можуть мати місце, коли, наприклад, влада переконує обвинуваченого не подавати касаційну скаргу, роблячи неправдиву обіцянку полегшити покарання, накладене судом першої інстанції (*Marpa Zeeland B.V. і Metal Welding B.V. проти Нідерландів*, §§ 46-51), або коли апеляційний суд не повідомив обвинуваченому про поновлення строку для пошуку захисника задля подання касаційної скарги, після того, як призначений судом адвокат відмовився його захищати (*Kulikowski проти Польщі*, § 70).

III. Загальні гарантії: інституційні вимоги

Стаття 6 § 1 Конвенції

> « 1. Кожен має право на справедливий і публічний розгляд його справи (...) незалежним і безстороннім судом, встановленим законом, який (...) встановить обґрунтованість будь-якого висунутого проти нього кримінального обвинувачення. (...) »

A. Поняття «суд»

43. Дисциплінарний або адміністративний орган може мати ознаки «суду» у автономному значенні, яке має це поняття у статті 6, хоча у внутрішньо-правовій системі він може і не називатись «трибуналом» або «судом». У практиці Європейського суду поняття «суду» визначається з огляду на його функції відправлення правосуддя, тобто вирішення питань, віднесених до його компетенції, на підставі правових норм і шляхом належно проведеного процесу. Він має відповідати й іншим вимогам: незалежності, зокрема щодо виконавчої влади, неупередженості, тривалості мандату його членів, процесуальним гарантіям, деякі з котрих перелічені у тексті самої статті 6 § 1 (*Belilos проти Швейцарії,* § 64; *Соёте і Інші проти Бельгії*, § 99; *Richert проти Польщі*, § 43).

44. Надання адміністративному органу повноваження здійснювати переслідування дрібних «кримінальних» правопорушень не суперечить Конвенції доти, доки зацікавлена особа може оскаржити будь-яке з ухвалених таким чином рішень до суду, що надає гарантії, закріплені статтею 6 (*Öztürk проти Німеччини*, § 56; *A. Menarini Diagnostics S.R.L. проти Італії*). Тому рішення, постановлені будь-яким адміністративним органом, що не відповідає вимогам статті 6 § 1, повинні проходити наступний контроль «судового органу повної юрисдикції». Поміж ознаками такого органу є повноваження скасовувати рішення нижчого органу з будь-яких підстав, як з питань фактів, так і з питань права (*ibidem*, § 59; *Schmautzer проти Австрії*, § 36; *Gradinger проти Австрії*, § 44). Наприклад, є адміністративні суди, які здійснюють судовий контроль, котрий перевищує «формальну» перевірку законності і містить детальний аналіз належності і пропорційності накладеної адміністративним органом санкції (*A. Menarini Diagnostics S.R.L. проти Італії*, §§ 63-67, у випадку штрафу, накладеного незалежним регуляторним органом у антимонопольній сфері). Так само судовий контроль може відповідати умовам статті 6, навіть якщо закон встановлює санкції залежно від тяжкості правопорушення (*Malige проти Франції*, §§ 46-51, у випадку зняття балів з водійських прав).

45. Повноваження постановляти обов'язкові рішення, котрі не може змінити несудовий орган, є невід'ємним для самого поняття «суд» (*Findlay проти Сполученого Королівства*, § 77).

B. Суд, встановлений законом

46. У розумінні статті 6 § 1, суд має бути обов'язково «встановлений законом». Цей вислів віддзеркалює принцип правової держави, невід'ємний для системи, запровадженої Конвенцією і Протоколами до неї загалом (*Jorgic проти Німеччини*, § 64; *Richert проти Польщі*, § 41). Дійсно, такий орган, не встановлений відповідно до волевиявлення законодавця, буде неодмінно позбавлений легітимності, яка необхідна в демократичному суспільстві для вирішення спорів між приватними особами (*Lavents проти Латвії*, § 114 *Gorguiladzé проти Грузії*, § 67; *Kontalexis проти Греції*, § 38).

47. Тобто «закон», про який каже стаття 6 § 1, є не просто законодавством, пов'язаним із організацією і повноваженнями судових органів (*Lavents проти Латвії*, § 114; *Richert проти Польщі*, § 41; *Jorgic проти Німеччини*, § 64), але й будь-якими іншими внутрішньо-правовими нормами, недотримання яких робить неправомірною участь одного чи кількох суддів у розгляді справи (*Pandjikidzé і Інші проти Грузії*, § 104; *Gorguiladzé проти Грузії*, § 68). Вислів «встановлений законом» стосується не лише правових підстав самого існування «суду», але й дотримання цим судом особливих правил, якими він має керуватись (*ibidem*), а також складу суду у кожній справі (*Posokhov проти Росії*, § 39; *Fatullayev проти Азербайджану*, § 144; *Kontalexis проти Греції*, § 42).

48. Тому суд, котрий, відповідно до чинних положень національного права, не має повноважень судити підсудного, «не встановлений законом» у розумінні статті 6 § 1 (*Richert проти Польщі*, § 41; *Jorgic проти Німеччини*, § 64).

49. Запровадження вислову «встановлений законом» у статтю 6 «має на меті уникнути того, щоб організація судової системи (…) залишалась на розсуд виконавчої влади, і зробити так, щоб це питання регулював закон, ухвалений парламентом» (*Richert проти Польщі*, § 42; *Соёте і Інші проти Бельгії*, § 98). У державах з кодифікованим правом організація судової системи не має залишатись на відкуп судовій владі, що, проте, не виключає надання їй певних повноважень з тлумачення національного права у цій галузі (*ibidem*; *Gorguiladzé проти Грузії*, § 69).

50. Недотримання судом положень внутрішнього права, пов'язаних із організацією і повноваженнями судових органів, зазвичай спричиняє порушення статті 6 § 1. Тому Суд є компетентним постановляти рішення щодо дотримання норм національного права з цього питання. Водночас, з огляду на загальний принцип, відповідно до якого саме національні суди мають першими тлумачити внутрішнє право, Суд вважає, що він повинен ставити під сумнів їхні висновки тільки у випадку очевидного порушення такого законодавства (*Соёте і Інші проти Бельгії*, § 98 *in fine*; *Lavents проти Латвії*, § 114). Тож завдання Суду обмежується встановленням того, чи мають судові органи достатні підстави проголошувати свою юрисдикцію (*Jorgic проти Німеччини*, § 65).

51. Ось випадки, коли Суд постановляв, що певний орган не є «судом, встановленим законом»:

- Касаційний суд судив інших підсудних, ніж міністри, за правопорушення, пов'язані зі злочинами, за які переслідували міністрів, хоча правило про пов'язаність не було передбачене законом (*Соёте і Інші проти Бельгії*, §§ 107-108);
- Суд складався з двох засідателів, обраних спеціально для розгляду даної справи, порушуючи таким чином законодавчо встановлений обов'язок жеребкування і максимального строку їхніх повноважень тривалістю два тижні на рік (*Posokhov проти Росії*, § 43);
- Суд складався з двох народних засідателів, котрі за встановленою традицією продовжували розгляд справ, тоді як закон про народних засідателів вже було скасовано, а новий закон ще не ухвалено (*Pandjikidzé і Інші проти Грузії*, §§ 108-111);
- Суд, склад якого не відповідав закону, оскільки двоє суддів у справі заявили про самовідвід (*Lavents проти Латвії*, § 115).

52. Європейський Суд постановляв, що суд «встановлений законом» у наступних випадках:

- Німецький суд, який судив особу за скоєні у Боснії діяння, що становлять геноцид (*Jorgic проти Німеччини*, §§ 66-71);
- Спеціалізований суд у справах корупції і організованої злочинності (*Fruni проти Словаччини*, § 140).

C. Незалежність і безсторонність суду

53. Гарантоване статтею 6 § 1 право на справедливий судовий розгляд вимагає, аби будь-яка справа розглядалась встановленим законом «незалежним і безстороннім судом». Між поняттями незалежності і об'єктивної безсторонності існує тісний зв'язок. Тому питання їх дотримання Суд часто розглядає сукупно (*Findlay проти Сполученого Королівства*, § 73).

Принципи, які застосовуються для визначення того, чи суд може вважатись «незалежним і безстороннім», однаково застосовуються до професійних суддів, мирових суддів і присяжних (*Holm проти Швеції*, § 30).

1. Незалежний суд

a. Загальні принципи

54. Стаття 6 § 1 вимагає незалежності відносно інших гілок влади, тобто виконавчої і законодавчої, а також сторін провадження (*Ninn-Hansen проти Данії* (déc.)).

55. Хоча поняття розподілу повноважень політичних державних органів і судової влади набирає все більшої ваги у практиці Суду, ані стаття 6, ані будь-яке інші положення Конвенції не зобов'язують держави приводити себе у відповідність до того чи іншого теоретичного конституційного поняття про допустимість меж співдії між цим гілками. У кожній конкретній справі питання полягає у тому, чи було дотримано вимог Конвенції (*Henryk Urban і Ryszard Urban проти Польщі*, § 46).

b. Критерії оцінки незалежності

56. Аби встановити, чи даний орган може вважатись «незалежним», Суд бере до уваги наступні критерії (*Findlay проти Сполученого Королівства*, § 73):

i. спосіб призначення і
ii. тривалість мандату його членів,
iii. існування захисту від зовнішнього тиску,
iv. існує чи ні видимість незалежності.

i. Спосіб призначення членів судового органу

57. Призначення суддів парламентом саме по собі не можна тлумачити як підставу для сумніву у їхній незалежності (*Filippini проти Сан-Марино* (déc.); *Ninn-Hansen проти Данії* (déc.)).

58. Так само може бути дозволене призначення суддів органом виконавчої влади, за умови, що вони не зазнаватимуть жодного впливу чи тиску під час відправлення правосуддя (*Henryk Urban і Ryszard Urban проти Польщі*, § 49; *Campbell і Fell проти Сполученого Королівства*, § 79).

59. Хоча призначення справи до розгляду тому чи іншому судді чи суду відноситься до можливості розсуду, котру в цьому питанні мають державні органи, Європейський Суд має переконатись, що таке призначення є сумісним зі статтею 6 § 1, і, зокрема, з вимогами незалежності і неупередженості (*Moiseyev проти Росії*, § 176).

ii. Тривалість мандату членів судового органу

60. Жодна конкретна тривалість не вважається необхідним мінімумом. Незвільнення суддів протягом тривалості мандату зазвичай вважається невід'ємною складовою їхньої незалежності. Водночас, відсутність однозначно зафіксованого правового положення сама по собі не становить недостатність незалежності, доки суддівський мандат визнається *de facto*, а всіх інших необхідних умов дотримано (*Campbell і Fell проти Сполученого Королівства*, § 80).

iii. Гарантії проти зовнішнього тиску

61. Незалежність суду вимагає, аби жоден з суддів не зазнавав неналежного зовнішнього чи внутрішнього (відносно суддівського корпусу) впливу. Внутрішня незалежність суду вимагає, аби судді не отримували жодних вказівок чи тиску з боку колег або осіб, які наділені адміністративними повноваженнями всередині суду, таких як, наприклад, голова суду або однієї з судових палат. Відсутність достатніх гарантій, які захищали б незалежність суддів

всередині суддівського корпусу, і, зокрема, стосовно керівництва, може змусити Суд дійти висновку, що сумніви заявника у незалежності і неупередженості суду є об'єктивно виправданими (*Parlov-Tkalcic проти Хорватії*, § 86; *Daktaras проти Литви*, § 36; *Moiseyev проти Росії*, § 184).

iv. Видимість незалежності

62. Для того, щоб вирішити, чи суд може вважатись незалежним, як того вимагає 6 § 1, важливою може бути також і зовнішня видимість. Вона полягає у довірі, котру в демократичному суспільстві суди мають викликати під час судового розгляду, перш за все у підсудних під час кримінального провадження (*Şahiner проти Туреччини*, § 44).

63. Для того, щоб вирішити про існування правомірної підстави сумніватись у недостатній незалежності або неупередженості голови судового органу, слід взяти до уваги думку обвинуваченого, якій, проте, не можна надавати вирішальної ролі. Визначальною є потреба встановити, чи оцінка зацікавленої особи може вважатись об'єктивно виправданою (*Incal проти Туреччини*, § 71). Проблема з незалежністю відсутня у тому випадку, коли Суд вирішить, що «об'єктивний спостерігач» не мав би жодних підстав висловлювати стурбованість з огляду на обставини справи (*Clarke проти Сполученого Королівства* (déc.)).

64. Якщо в складі суду є особи, котрі перебувають у стані службової підпорядкованості відносно однієї зі сторін провадження, підсудні можуть правомірно сумніватись у незалежності цих осіб (*Şahiner проти Туреччини*, § 45).

2. Безсторонній суд

65. Стаття 6 § 1 вимагає, аби кожен суд, до якого вона застосовується, був «безстороннім». Зазвичай безсторонність визначається як відсутність упередження або наперед складеної думки і може оцінюватись у різний спосіб (*Kyprianou проти Кіпру* [ВП], § 118; *Micallef проти Мальти* [ВП], § 93).

a. Критерії оцінки безсторонності

66. Суд розрізняє:

i. *суб'єктивний підхід*, тобто спробу встановити переконання або особистий інтерес певного судді у даній справі;

ii. *об'єктивний підхід*, тобто встановити, чи суддя надав достатні гарантії, які виключали б будь-які правомірні сумніви з цього приводу (*Kyprianou проти Кіпру* [ВП], § 118; *Piersack проти Бельгії*, § 30; *Grieves проти Сполученого Королівства* [ВП], § 69).

67. Межа між цими двома поняттями не є герметичною, оскільки не лише сама поведінка судді може, з точки зору зовнішнього спостерігача, породити об'єктивно виправдні сумніви у його неупередженості (*об'єктивний підхід*), але й може свідчити про його особисте переконання (*суб'єктивний підхід*). Тому застосування одного з цих критеріїв, або ж обох, залежатиме від конкретних обставин, пов'язаних із спірною поведінкою (*Kyprianou проти Кіпру* [ВП], §§ 119 і 121).

i. Суб'єктивний підхід

68. У рамках суб'єктивного підходу Суд завжди вважав, що особиста неупередженість судді є презумпцією, доки не буде доведено протилежне (*Kyprianou проти Кіпру* [ВП], § 119; *Hauschildt проти Данії*, § 47).

69. Щодо виду необхідних доказів, то, наприклад, Суд намагався перевірити обґрунтованість тверджень про те, що суддя виявляв будь-яку ворожість або, керуючись особистими мотивами, добився того, що справа була призначена саме йому (*De Cubber проти Бельгії*, § 25).

70. Хоча іноді важко навести докази на спростування презумпції особистої безсторонності судді, проте вимога об'єктивної безсторонності надає додаткову важливу гарантії. Суд визнає складність встановлення порушення статті 6, спричинене особистою упередженістю, і тому у переважній більшості випадків застосовує об'єктивний підхід (*Kyprianou проти Кіпру* [ВП], § 119).

ii. Об'єктивний підхід

71. Об'єктивний підхід у випадку колегіального розгляду справи вимагає поставити питання про те, чи, незалежно від особистого ставлення одного з суддів, певні факти, котрі можна перевірити, дозволяють піддати сумніву безсторонність усього складу суду (*Castillo Algar проти Іспанії*, § 45).

72. Для того, щоб вирішити, чи у даній справі є правомірні підстави сумніватись в неупередженості судді, слід взяти до уваги думку скаржника, якій, проте, не можна надавати вирішальної ролі. Визначальною є потреба встановити, чи його оцінка може вважатись об'єктивно виправданою (*Ferrantelli і Santangelo проти Італії*, § 58; *Padovani проти Італії*, § 27).

73. Об'єктивна оцінка стосується переважно ієрархічних чи інших зв'язків між суддею і іншими учасниками провадження, які можуть об'єктивно обґрунтувати сумніви в неупередженості суду і, відповідно, не відповідають нормам Конвенції стосовно об'єктивної безсторонності (*Micallef проти Мальти* [ВП], § 97). Тому у кожному подібному випадку необхідно вирішити, чи характер і ступінь даних зв'язків є такими, що засвідчують недостатню неупередженість з боку суду (*Pullar проти Сполученого Королівства*, § 38).

74. У цьому випадку навіть зовнішня видимість може бути важливою. Вона полягає у довірі, котру в демократичному суспільстві суди мають викликати під час судового розгляду, в тому числі й у підсудних. Тому кожен суддя, в неупередженості якого є правомірні сумніви, має заявити самовідвід (*Castillo Algar проти Іспанії*, § 45).

75. Слід вказувати також міркування матеріального характеру (*Piersack проти Бельгії*, § 30 d)). Існування національної процедури, покликаної гарантувати неупередженість, а саме, правила стосовно відводу і самовідводу суддів, є необхідною складовою. Такі правила засвідчують намагання національного законодавця усунути будь-які правомірні сумніви в неупередженості судді і відповідного суду, а також є спробою забезпечити безсторонність, усунувши таким чином причину занепокоєння. Окрім гарантування відсутності дійсно заангажованого підходу, вони мають на меті усунути будь-яку видимість упередженості і, відповідно, зміцнити довіру, яку в демократичному суспільстві суди мають викликати у громадськості (*Micallef проти Мальти* [ВП], § 99; *Mežnarić проти Хорватії*, § 27; *Harabin проти Словаччини*, § 132). Європейський Суд братиме до уваги такі правила, вирішуючи, чи суд є неупередженим, і, зокрема, чи сумніви заявника можуть вважатись об'єктивно виправданими (*Pfeifer і Plankl проти Австрії*, § 6; *Oberschlick проти Австрії (№ 1)*, § 50; *Pescador Valero проти Іспанії*, §§ 24-29).

b. Випадки, у яких може постати питання щодо недостатньої безсторонності суду

76. Є два випадки, у яких може постати питання щодо недостатньої безсторонності суду (*Kyprianou проти Кіпру* [ВП], § 121):

i. перший, *функціонального характеру,* стосується, наприклад, виконання однією особою різних функцій в межах судового провадження, або ієрархічні чи інші зв'язки між цією та іншою особою в межах того ж провадження;

ii. другий має *особистий характер* і є наслідком *поведінки судді* у даній справі.

i. Випадки функціонального характеру

α. Виконання різних судових функцій

77. Той факт, що суддя до початку судового розгляду вже ухвалював рішення стосовно, зокрема, досудового затримання, не може сам по собі виправдати сумніви у його безсторонності; важливими є обсяг і характер таких рішень (*Fey проти Австрії*, § 30; *Sainte-Marie проти Франції*, § 32; *Nortier проти Нідерландів*, § 33). Якщо ж рішення про взяття під варту ґрунтувалось на «очевидній» вині, то неупередженість суду може бути предметом сумніву, а занепокоєння заявника з цього приводу може вважатись об'єктивно виправданим (*Hauschildt проти Данії*, §§ 49-52).

78. Той факт, що суддя раніше працював слідчим, не є підставою сумніватись у недостатній безсторонності; водночас, якщо суддя, котрий під час роботи у органі слідства особисто вів певну справу, а згодом має розглядати ту ж справу вже як суддя, то учасники провадження мають право сумніватись у тому, що він може надати достатні гарантії безсторонності (*Piersack проти Бельгії*, § 30 b) і d)).

79. Послідовне здійснення однією особою у тій же справі функцій як слідчого, так і судді, може також змусити Суд дійти висновку про те, що заявник мав підстави сумніватись у безсторонності суду, що розглядав справу (*De Cubber проти Бельгії*, §§ 27-30).

Водночас, коли участь судді у справі на стадії слідства була обмеженої тривалості і полягала у допиті свідків без оцінки доказів або ж формулювання висновків, Суд постановив, що сумнів заявника у недостатній безсторонності національного суду не може вважатись об'єктивно виправданим (*Bulut проти Австрії*, §§ 33-34).

80. Не виникає питань про недостатню безсторонність суду і тоді, коли суддя вже постановляв суто формальні і процедурні рішення на інших стадіях провадження; натомість, така проблема може виникнути тоді, коли на інших стадіях провадження цей же суддя висловлювався щодо вини обвинуваченого (*Gómez de Liaño y Botella проти Іспанії*, §§ 67-72).

81. Сам факт, що суддя вже висловлювався щодо подібних кримінальних обвинувачень, не пов'язаних з даною справою, або що він вже судив одного з обвинувачених, але у іншій кримінальній справі, ще не є достатнім для сумнівів у його безсторонності у наступній справі (*Kriegisch проти Німеччини* (déc.); *Khodorkovskiy і Lebedev проти Росії*, § 544). Проте зовсім інша річ, якщо такі попередні рішення містять висновки, котрі є преюдиційними у питанні про вину обвинуваченого, який вже притягався до кримінальної відповідальності (*Poppe проти Нідерландів*, § 26; *Schwarzenberger проти Німеччини*, § 42; *Ferrantelli і Santangelo проти Італії*, § 59).

82. Обов'язок безсторонності не може вважатись таким, що зобов'язує суд, уповноважений переглядати і скасовувати адміністративні і судові рішення, передавати справу до іншого судового органу або ж до суду у іншому складі (*Thomann проти Швейцарії*, § 33; *Stow і Gai проти Португалії* (déc.)).

β. Ієрархічна або інша підпорядкованість стосовно іншого учасника провадження

• *Ієрархічна підпорядкованість*

83. Подавати до військових судів кримінальні обвинувачення проти військовослужбовців, в принципі, не є несумісним з положеннями статті 6 (*Cooper проти Сполученого Королівства* [ВП], § 110). Водночас, якщо усі члени військового суду ієрархічно підпорядковані офіцеру-головуючому і перебувають у його підпорядкуванні, сумніви заявника у незалежності і безсторонності суду можуть вважатись об'єктивно виправданими (*Findlay проти Сполученого Королівства*, § 76; *Miller і Інші проти Сполученого Королівства*, §§ 30-31).

84. Здійснення суду над цивільними особами в суді, утвореному з військовослужбовців збройних сил, може спричинити правомірні підозри, що суд цілковито керується упередженими міркуваннями (*Incal проти Туреччини*, § 72; *Iprahim Ülger проти Туреччини*, § 26). Навіть якщо військовий суддя залучався до провадження проти цивільної особи тільки під час ухвалення рішення, до проголошення остаточного вироку, то усе провадження загалом втрачає подібність до судового розгляду, що здійснювався незалежним і безстороннім судом (*Öcalan проти Туреччини* [ВП], § 115).

85. Випадки, коли військовий суд має юрисдикцію над цивільними особами за діяння, спрямовані проти збройних сил, можуть спричинити правомірні сумніви у об'єктивній неупередженості такого суду. Судова система, в рамках якої військовий суд має юрисдикцію над особою, яка не належить до збройних сил, може природньо вважатись такою, що анігілює необхідну відстань між судовим органом і сторонами кримінального провадження, навіть за наявності захисних заходів, достатніх для гарантування незалежності такого суду (*Ergin проти Туреччини (№ 6)*, § 49).

86. Випадок, коли військові суди постановляють рішення за кримінальним обвинуваченням проти цивільних осіб, може вважатись відповідним до статті 6 тільки за виняткових обставин (*Martin проти Сполученого Королівства*, § 44).

• *Інша підпорядкованість*

87. Існування об'єктивно виправданих сумнівів у безсторонності голови суду, в якому розглядалася справа, був підтверджений фактом, що її чоловік керував слідчою групою, уповноваженою розслідувати справу заявників (*Dorozhko і Pozharskiy проти Естонії*, §§ 56-58).

88. Те, що один із членів суду особисто знає одного із свідків у справі, не обов'язково означає, що такий суддя матиме позитивне упередження щодо свідчень цієї особи. У кожному випадку необхідно встановити, чи характер і ступінь зв'язків між ними можуть спричинити недостатню безсторонність суду (*Pullar проти Сполученого Королівства*, § 38, стосовно присутності у складі суду присяжних найманого працівника одного із двох найважливіших свідків обвинувачення; *Hanif і Khan проти Сполученого Королівства*, § 141, стосовно присутності поліцейського у складі суду присяжних).

ii. Випадки особистого характеру

89. Судові органи під час відправлення правосуддя повинні поводитись якнайобачніше, аби гарантувати збереження іміджу безсторонніх суддів. Така обачність має змусити їх не використовувати ЗМІ, навіть для відповіді на провокації. До цього зобов'язують найголовніші вимоги правосуддя і важливість судових функцій (*Lavents проти Латвії*, § 118; *Buscemi проти Італії*, § 67). Тому якщо голова суду публічно висловлює натяки на негативну оцінку перспектив заявника перед тим, як головувати в суді, котрий має розглядати цю справу, то такі вислови можуть об'єктивно виправдати сумніви заявника у безсторонності суду (*ibidem*, § 68; див. також *Lavents проти Латвії*, § 119, у якій суддя зазнав публічної критики з боку захисника

і публічно висловив свою здивованість тим, що обвинувачений не заявляв про свою невинуватість).

90. Жодного порушення статті 6 не було встановлено у випадку, коли заяви у ЗМІ робили певні члени судового корпусу, а також у випадку статті, оприлюдненої Національною асоціацією суддів, з критикою політичного клімату, в якому відбувався судовий розгляд справи, запропонованих урядом законодавчих реформ і стратегії захисту, але не було висловлювань щодо винуватості заявника. Окрім того, судові органи, залучені до розгляду справи заявника, були повністю сформовані з професійних суддів, котрі мали досвід і професійну освіту, достатні для того, аби запобігти будь-якому зовнішньому впливу на процес (*Previti проти Італії* (déc.), § 253).

IV. Загальні вимоги: процесуальні вимоги

A. Справедливість

Стаття 6 § 1 Конвенції

> « 1. Кожен має право на справедливий і публічний розгляд його справи (…) судом, який (…) встановить обґрунтованість будь-якого висунутого проти нього кримінального обвинувачення (…) »

1. Рівність сторін і змагальне провадження

91. Рівність сторін є одним з невід'ємних елементів поняття справедливого судового розгляду. Вона вимагає, аби кожна сторона бачила, що їй надано розумні можливості представити свій інтерес за умов, які не ставлять її у несприятливе становище, порівняно із супротивником (*Foucher проти Франції*, § 34; *Bulut проти Австрії*; *Bobek проти Польщі*, § 56; *Klimentyev проти Росії*, § 95). Вона вимагає забезпечення справедливої рівноваги між сторонами і застосовується як до цивільних, так і до кримінальних справ.

92. Право на змагальне провадження означає, в принципі, можливість для сторін знати і коментувати усі складові наданої доказової бази і усі зауваження, надані для того, щоб вплинути на рішення суду. Воно тісно пов'язане з принципом рівності сторін і, до речі, Суд іноді вирішував про порушення статті 6 § 1 саме внаслідок сукупного розгляду цих двох понять.

93. Практика Суду зазнала значної еволюції, зокрема щодо важливості зовнішніх проявів і щодо збільшення уваги громадськості до належного відправлення правосуддя (*Borgers проти Бельгії*, § 24).

94. У кримінальних справах стаття 6 § 1 перетинається з особливими гарантіями статті 6 § 3, хоча і не обмежується переліченими у ній мінімальними правами. До речі, гарантії, наведені у статті 6 § 3, є водночас складовими, що входять до поняття справедливого судового розгляду в розумінні статті 6 § 1.

a. Рівність сторін

95. Обмеження прав сторони захисту було констатоване у справі *Borgers проти Бельгії*, у якій заявнику не дозволили відповісти на висновки державного обвинувача у Касаційному суді і не надали завчасно копію цих висновків. Нерівність посилилась ще й через те, що державний обвинувач брав участь у якості консультанта в ухваленні рішення цим судом вищої інстанції.

96. Суд дійшов висновку про порушення статті 6 § 1 в сукупності зі статтею 6 § 3 у кримінальному провадженні, в якому захисник мав чекати 15 годин, перш ніж зробити свій виступ дуже рано вранці (*Makhfi проти Франції*). Так само Суд дійшов висновку про порушення принципу рівності сторін в суді вищої інстанції, котрий постановляв рішення у кримінальній справі: заявник, якого апеляційний суд визнав винним, просив про особисту присутність, але його не допустили до слухання справи, яке відбувалось у закритому засіданні (*Zhuk проти України*, § 35).

97. Натомість була визнана неприйнятною як вочевидь необґрунтована скарга заявника щодо нерівності сторін, оскільки прокурор, порівняно з іншою стороною процесу, займав місце на підвищенні. Обвинувачений у захисті своїх інтересів не перебував у несприятливому становищі (*Diriöz проти Туреччини*, § 25).

98. Відсутність у законодавстві певних кримінально-процесуальних правил може становити загрозу для рівності сторін, оскільки їхня мета – захистити обвинуваченого від будь-яких зловживань представників державної влади, і від недоліків або недостатньої чіткості таких правил найбільше ризикує постраждати саме сторона захисту (*Соёте і Інші проти Бельгії*, § 102).

99. До свідків обвинувачення і свідків захисту треба ставитись однаково; водночас, встановлення порушення залежить від того, чи свідок мав привілейоване становище (*Bonisch проти Австрії*, § 32; див. *a contrario Brandstetter проти Австрії*, § 45).

100. Недоведення доказової бази до відома захисту може загрожувати рівності сторін (а також праву на змагальний судовий розгляд) (*Kuopila проти Фінляндії*, § 38, де захист не мав можливості прокоментувати додатковий звіт поліції).

101. Рівність сторін може бути порушена і тоді, коли обвинувачений має обмежений доступ до матеріалів своєї справи або ж до інших документів, що мають загальний інтерес (*Matyjek проти Польщі*, § 65).

b. Змагальний судовий розгляд

102. Будь-яке кримінальне провадження, в тому числі його процесуальні аспекти, мусить мати змагальний характер і гарантувати рівність сторін між обвинуваченням і захистом: це є однією з основоположних складових права на справедливий судовий розгляд. Право на змагальний судовий розгляд у кримінальному провадженні передбачає, як для обвинувачення, так і для захисту, можливість ознайомитись із поданнями або доказами, наданими іншою стороною. Окрім того, стаття 6 § 1 вимагає, щоб органи кримінального переслідування повідомляли захисту усі наявні у них докази, як на обвинувачення, так і на виправдання (*Rowe і Davis проти Сполученого Королівства* [ВП], § 60).

103. У кримінальних справах стаття 6 § 1 перетинається з гарантованими статтею 6 § 3 правами захисту, наприклад, з правом допитувати свідків.

104. Якщо з огляду на громадський інтерес докази було приховано від захисту, то Суд не має встановлювати, чи подібні заходи були абсолютно необхідні, оскільки, в принципі, внутрішні судові органи повинні оцінювати надані їм докази. Суд скоріше встановлює, чи процес ухвалення рішення відповідав, наскільки це можливо, вимогам змагальності і рівності сторін, і чи він підкріплювався гарантіями, необхідними для захисту інтересів обвинуваченого.

105. В рішенні у справі *Rowe і Davis проти Сполученого Королівства* [ВП] Суд дійшов висновку про порушення статті 6 § 1, оскільки обвинувачення не повідомило суду про деякі докази у справі, необхідні для ухвалення рішення, чим позбавило заявника справедливого судового розгляду. Натомість в рішенні у справі *Jasper проти Сполученого Королівства* [ВП] (§ 58) Суд дійшов висновку про відсутність порушення статті 6 § 1, оскільки докази, про які не було

повідомлено, не були долучені до матеріалів справи і ніколи не подавались до суду присяжних.

106. Тобто право на розкриття необхідних доказів не є абсолютним. У певній кримінальній справі можуть бути присутні й конкуруючі інтереси, наприклад, національна безпека або необхідність захистити свідка, який може зазнати переслідування, або ж збереження у таємниці поліцейських методів розкриття злочинів, і ці інтереси необхідно врівноважити з правами обвинуваченого. У певних випадках може бути необхідно приховати від захисту певні докази, аби захистити основоположні права іншої особи або ж об'єкт особливого суспільного значення. В кожному випадку, з точки зору статті 6 § 1 правомірними є тільки ті заходи обмеження прав захисту, які є абсолютно необхідними (*Van Mechelen і Інші проти Нідерландів*, § 58). Для того ж, аби гарантувати обвинуваченому справедливий судовий розгляд, будь-які труднощі, спричинені для захисту обмеженням його прав, повинні бути належно компенсовані у ході провадження в судових органах (*ibidem*, § 54; *Doorson проти Нідерландів*, § 72).

107. У справі *Edwards і Lewis проти Сполученого Королівства* [ВП] заявникам було відмовлено у доступі до спірних доказів. Тому представники захисту не змогли переконати суддю у своєму твердженні про існування провокації. Європейський Суд постановив про порушення статті 6 § 1, оскільки процедура вирішення питання про пред'явлення доказів і наявності провокації не відповідала необхідним вимогам гарантії змагального характеру провадження і рівності сторін, а також не надавала гарантій, які дозволяли б належно захистити інтереси обвинувачених.

108. Порушення права на змагальний судовий розгляд було встановлене і тоді, коли сторони, на відміну від державного обвинувача, не отримали звіт радника-доповідача і не змогли дати відповідь на його висновки (*Reinhardt і Slimane-Kaïd проти Франції*, §§ 105-106).

2. Мотивованість судових рішень

109. Відповідно до усталеної практики, котра віддзеркалює принцип, пов'язаний із належним відправленням правосуддя, судові рішення повинні повно відображати мотиви, на яких вони ґрунтуються (*Papon проти Франції* (déc.)).

110. Метою мотивування є показати сторонам, що їх почули і, таким чином, це сприятиме тому, щоб вони погодились із рішенням. Водночас це зобов'язує суддю обґрунтовувати свої міркування об'єктивними аргументами і дотримуватись прав сторони захисту. Проте, обсяг обов'язку мотивування може змінюватись залежно від характеру рішення і має аналізуватись у світлі обставин справи (*Ruiz Torija проти Іспанії*, § 29).

111. Хоча суд не мусить надавати відповідь на кожне порушене питання (*Van de Hurk проти Нідерландів*, § 61), проте з рішення має бути ясно зрозуміло, що головні проблеми, порушені у даній справі, були вивчені (*Boldea проти Румунії*, § 30).

112. Національні суди мають достатньо чітко наводити мотиви, на які вони спираються, аби дозволити підсудному ефективно скористатись належним йому правом на апеляційне оскарження (*ibidem*; *Hadjianastassiou проти Греції*).

Мотивування рішень суду присяжних

113. Присяжні у кримінальному провадженні рідко постановляють мотивовані рішення, і спочатку Комісія, а потім і Суд вивчали у певній кількості справ вплив цієї проблеми на справедливість судового розгляду.

114. Конвенція не вимагає, аби присяжні мотивували своє рішення, а стаття 6 не заперечує проти того, щоб обвинуваченого судили присяжні з народу, навіть у випадках, коли їхній вердикт не мотивується (*Saric проти Данії* (déc.)). Проте безсумнівним лишається той факт, що

для дотримання вимог справедливого судового розгляду громадськість і, перш за все, обвинувачений повинні бути спроможними зрозуміти постановлений вердикт. Це є однією з основних гарантій проти сваволі (*Taxquet проти Бельгії* [ВП], § 92; *Legillon проти Франції*, § 53).

115. Що стосується суду присяжних, складеного з народних засідателів, то треба пристосуватись до особливостей процедури, оскільки найчастіше присяжні не повинні або не можуть мотивувати своє переконання. У таких випадках стаття 6 вимагає встановити, чи обвинувачений зміг скористатись достатніми гарантіями, які допомогли уникнути будь-якого ризику протиправності і дозволили йому зрозуміти підстави вироку. Такі процесуальні гарантії можуть полягати, наприклад, у інструкціях або поясненнях, які головуючий суддя дає присяжним щодо порушених юридичних проблем або щодо складових доказової бази, а також у точних, однозначних питаннях, які суддя ставить перед присяжними для того, аби закласти підвалини для обґрунтування вердикту, або ж для того, щоб належно компенсувати відсутність мотивування відповідей присяжних (*R. проти Бельгії*, рішення Комісії; *Zarouali проти Бельгії*, рішення Комісії; *Planka проти Австрії*, рішення Комісії; *Papon проти Франції* (déc.)). Суд встановив порушення статті 6 § 1 у випадку, коли головуючий суддя відмовився ставити окремі питання щодо існування обтяжуючих обставин стосовно кожного з обвинувачених, завадивши, таким чином, присяжним визначити індивідуальну кримінальну відповідальність заявника (*Goktepe проти Бельгії*, § 28).

116. В рішенні у справі *Bellerín Lagares проти Іспанії* (déc.) Суд констатував, що в оспорюваному вироку, до якого було долучено протокол наради присяжних, перелічувались факти, які присяжні мали б встановити, аби визнати заявника винним, юридичний аналіз цих фактів і, з метою призначення покарання, посилання на обставини, які вважались такими, що впливають на ступінь відповідальності заявника у даній справі. Суд дійшов висновку, що цей вирок є достатньо мотивованим у розумінні статті 6 § 1 Конвенції.

117. Слід взяти до уваги усі доступні для обвинуваченого юридичні засоби (*Taxquet проти Бельгії* [ВП], § 92). У цій справі було поставлено лише чотири питання, сформульовані так само, як і для інших співобвинувачених, що не дозволяло заявнику зрозуміти, на якій фактологічній або правовій базі його було засуджено. Така неспроможність зрозуміти, чому його було визнано винним, призвела до несправедливості судового розгляду (*ibidem*, § 100).

118. В рішенні у справі *Judge проти Сполученого Королівства* (déc.) Суд вирішив, що обставини ухвалення немотивованого рішення шотландського суду присяжних були достатніми, аби обвинувачений зрозумів вирок щодо себе. Окрім того, Суд дійшов висновку, що наявна у шотландському праві можливість апеляційного оскарження є достатньою, аби усунути будь-які недоліки вироку суду присяжних. Відповідно до чинного законодавства, апеляційний суд мав широкі наглядові повноваження і мав право скасувати будь-який вирок, що становить судову помилку.

3. Право зберігати мовчання і не свідчити проти себе

a. Визначення і сфера застосування

119. Кожен обвинувачений має право зберігати мовчання і не свідчити проти себе (*Funke проти Франції*, § 44; *O'Halloran і Francis проти Сполученого Королівства* [ВП], § 45; *Saunders проти Сполученого Королівства*, § 60). Дійсно, хоча стаття 6 однозначно не каже про право зберігати мовчання і не свідчити проти себе, проте це - загальновизнана міжнародно-правова норма, котра є осердям поняття справедливого судового розгляду, якому присвячена стаття 6. Захищаючи підозрюваного від неправомірного тиску з боку влади, цей імунітет допомагає уникнути судових помилок і гарантувати результат, до якого прагне стаття 6 (*John Murray проти Сполученого Королівства*, § 45).

120. Право не свідчити проти себе застосовується до кримінальних проваджень стосовно будь-яких кримінальних правопорушень, від найпростіших до найскладніших (*Saunders проти Сполученого Королівства*, § 74).

121. Право зберігати мовчання застосовується починаючи зі стадії дізнання, яке провадить поліція (*John Murray проти Сполученого Королівства*, § 45).

b. Обсяг

122. Право не свідчити проти себе передбачає, що у кримінальній справі сторона обвинувачення має обґрунтовувати свою аргументацію, не вдаючись до доказів, отриманих під примусом або тиском, попри волю обвинуваченого (*Saunders проти Сполученого Королівства*, § 68; *Bykov проти Росії* [ВП], § 92).

123. Проте право не свідчити проти себе не поширюється на застосування у кримінальному провадженні інформації, яку можна отримати від обвинуваченого, вдаючись до примусових повноважень, але яка існує незалежно від волі підозрюваного, наприклад, документи, вилучені за судовим наказом, проба дихання, крові і сечі, а також тканин тіла, з метою проведення ДНК-аналізів (*Saunders проти Сполученого Королівства*, § 69; *O'Halloran і Francis проти Сполученого Королівства* [ВП], § 47).

124. Негайний допуск захисника є частиною процесуальних гарантій, яким Суд приділяє особливу увагу під час встановлення того, чи певна процедура зашкодила чи не зашкодила самій суті права не свідчити проти себе. Аби право на справедливий судовий розгляд, якому присвячена стаття 6 § 1, залишалось достатньо «конкретним і ефективним», зазвичай необхідно, щоб допуск захисника відбувся починаючи з першого допиту підозрюваного поліцією, якщо тільки не буде доведено, що існують першорядні причини обмежити це право (*Salduz проти Туреччини* [ВП], §§ 54-55).

125. Затримана особа має, з одного боку, право не свідчити проти себе і зберігати мовчання, а з іншого боку – право на допомогу захисника протягом усіх допитів. Тож йдеться про окремі права, а, отже, фактична відмова від одного з них не спричиняє відмову від іншого. Водночас, ці права залишаються взаємодоповнюючими, оскільки затримана особа повинна *a fortiori* мати право на допомогу захисника, якщо представники влади заздалегідь не повідомили їй про право зберігати мовчання (*Brusco проти Франції*, § 54; *Navone і Інші проти Монако*, § 74). Важливість повідомлення про право зберігати мовчання є такою, що навіть якщо припустити, що особа після того, як їй повідомили, що її слова можуть бути використані проти неї, добровільно погоджується зробити поліції заяву, не може вважатись повністю поінформованою, оскільки їй однозначно не повідомили про право зберігати мовчання і вона прийняла рішення без допомоги захисника (*ibidem*; *Stojkovic проти Франції і Бельгії*, § 54).

126. Право зберігати мовчання і не свідчити проти себе в принципі служить захисту свободи підозрюваного обирати, свідчити йому, чи зберігати мовчання під час допиту поліцією. Така свобода вибору буде серйозно порушена, якщо представники влади у випадку, коли підозрюваний вирішив зберігати мовчання під час допиту, вдаватимуться до інсинуацій, аби змусити його до зізнання або інших заяв, що свідчать проти нього, і які вони не змогли отримати під час допиту (у даній справі, зізнання, зроблені співкамернику, який був інформатором поліції), і якщо отримані у такий спосіб зізнання або заява під час судового процесу надаються як докази (*Allan проти Сполученого Королівства*, § 50).

127. Натомість у справі *Bykov проти Росії* [ВП] (§§ 102-103) на заявника не чинили жодного тиску чи примусу, він не був позбавлений волі, з власного бажання зустрівся з інформатором поліції, самостійно вирішував, говорити з ним, чи ні. Окрім того, суд не вважав запис розмови справжнім і однозначним зізнанням, яке могло би стати вагомою підставою для встановлення

вини; натомість цей доказ не мав значної ваги поміж іншими елементами доказової бази, оцінку якої зробив суд.

c. Відносне право

128. Право зберігати мовчання не є абсолютним (*John Murray проти Сполученого Королівства*, § 47).

129. Аби встановити, чи під час провадження було позбавлено самої суті право не свідчити проти себе, Суд має, зокрема, перевірити наступні складові:

- Характер і ступінь примусу;
- Наявність під час провадження належних гарантій;
- Спосіб застосування отриманих у такий спосіб доказів (*Jalloh проти Німеччини* [ВП], § 101 ; *O'Halloran і Francis проти Сполученого Королівства* [ВП], § 55; *Bykov проти Росії* [ВП], § 104).

130. З одного боку, вирок не повинен ґрунтуватись виключно або переважно на мовчанні підозрюваного або на його відмові відповідати на питання чи розмовляти. З іншого боку, право зберігати мовчання не може зашкодити брати до уваги мовчання зацікавленої особи у тих випадках, які вочевидь вимагають пояснень з його боку, аби оцінити силу елементів обвинувачення. Тому не можна сказати, що рішення підозрюваного зберігати мовчання протягом усього кримінального провадження буде обов'язково позбавлене наслідків.

131. Аби встановити, чи рішення зробити з мовчання обвинуваченого несприятливі для нього висновки порушувало статтю 6, слід взяти до уваги сукупність обставин, взявши, зокрема, до уваги вагу, яку надали йому національні суди під час оцінки елементів доказової бази, і ступінь притаманного даній ситуації примусу (*John Murray проти Сполученого Королівства*, § 47).

132. Водночас, важливість для загального інтересу переслідування саме даного правопорушення і покарання особи, яка його скоїла, можуть бути взяті до уваги і врівноважені з інтересом особи у тому, щоб докази, які лягли в основу її обвинувачення, були зібрані законно. Тим не менш, міркування загального інтересу не можуть виправдати заходи, які позбавляють заявника самої суті права на захист, включно з правом не свідчити проти себе (*Jalloh проти Німеччини* [ВП], § 97). Загальним інтересом не може бути виправдане використання відповідей, отриманих під примусом під час досудового слідства, для доведення вини обвинуваченого під час розгляду кримінальної справи в суді (*Heaney і McGuinness проти Ірландії*, § 57).

4. Використання доказів, отриманих незаконно або з порушенням захищених Конвенцією прав

133. Хоча стаття 6 і гарантує право на справедливий судовий розгляд, проте вона не визначає допустимість доказів як таку, оскільки це питання вирішується перш за все внутрішнім правом і національними судами (*Schenk проти Швейцарії*, §§ 45-46; *Heglas проти Республіки Чехія*, § 84).

134. Тому, в принципі, Суд не має висловлюватись щодо прийнятності певних доказів, наприклад, отриманих у спосіб, що суперечить національному праву. Натомість слід перевірити, чи провадження, включно із способом збирання доказів, було справедливим в цілому, що передбачає перевірку згаданого порушення законності, і у випадках, коли йдеться про порушення іншого захищеного Конвенцією права, характеру цього порушення (*Khan проти Сполученого Королівства*, § 34; *P.G. і J.H. проти Сполученого Королівства*, § 76; *Allan проти Сполученого Королівства*, § 42).

135. Для, того, аби встановити, чи провадження в цілому було справедливим, треба також порушити питання про те, чи було дотримано прав сторони захисту. Необхідно, зокрема, встановити, чи заявникові надали можливість поставити під сумнів автентичність певного доказу і заперечити проти його використання. Окрім того, необхідно врахувати якість цього доказу, включно з питанням про те, чи обставини, за яких його було отримано, породжують сумнів щодо його надійності або точності. Хоча проблема справедливості не обов'язково постає, коли отриманий доказ не підтверджений іншою доказовою базою, слід зазначити, що у випадку, коли такий доказ є дуже вагомим і не викликає жодних сумнівів, то потреба у інших доказових елементах, які б його підтверджували, є меншою (*Bykov проти Росії* [ВП], § 89; *Jalloh проти Німеччини* [ВП], § 96). У зв'язку з цим Суд надає також ваги й питанню про те, був чи не був згаданий доказ визначальним для наслідку кримінального провадження (*Gäfgen проти Німеччини* [ВП]).

136. Що ж до встановлення характеру констатованого порушення Конвенції, то питання про те, чи використання як доказу інформації, отриманої з порушенням статті 8, позбавило провадження загалом справедливого характеру, котрого вимагає стаття 6, має вирішуватись із врахуванням усіх обставин справи і із встановленням, зокрема, того, чи були дотримані права сторони захисту, і якими є якість і важливість даного доказового елементу (*ibidem*, § 165).

137. Водночас, у випадку використання у кримінальному провадженні доказів, зібраних за допомогою засобу, визнаного таким, що порушує статтю 3, слід керуватись іншими міркуваннями. Використання подібних доказових елементів, зібраних з порушенням одного з абсолютних прав, котрі є осердям Конвенції, завжди викликає глибокі сумніви щодо справедливості провадження, навіть якщо надання згаданим елементам доказової сили не було вирішальним для визнання підсудного винним (*Jalloh проти Німеччини* [ВП], §§ 99 і 105; *Haroutyounian проти Вірменії*, § 63).

138. Отже, використання у кримінальному провадженні свідчень, отриманих внаслідок порушення статті 3, незалежно від того, чи йдеться про катування, нелюдське, чи таке, що принижує гідність, поводження, автоматично позбавляє справедливості провадження в цілому і порушує статтю 6 (*El Haski проти Бельгії*; *Gäfgen проти Німеччини* [ВП], § 166). Те ж стосується і матеріальних доказів, безпосередньо отриманих за допомогою катування (*ibidem*, § 167; *Jalloh проти Німеччини* [ВП], § 105). Натомість використання доказів, отриманих шляхом поводження, що суперечить статті 3, але не досягає рівня катування, порушуватиме статтю 6 тільки тоді, коли буде доведено, що порушення статті 3 вплинуло на результат провадження, тобто, що воно спричинило постановлення обвинувального вироку або вплинуло на призначення покарання (*El Haski проти Бельгії*, § 85; *Gäfgen проти Німеччини* [ВП], § 178).

139. Ці принципи застосовуються не тільки тоді, коли потерпілим від поводження, що суперечить статті 3, є сам обвинувачений, але й тоді, коли йдеться про третіх осіб (*El Haski проти Бельгії*, § 85). Зокрема, Суд вирішив, що отримання у ході провадження доказів внаслідок катування є складовою кричущої відмови у правосудді навіть тоді, коли особа, у якої у такий спосіб вибили докази, не є обвинуваченим (*Othman (Abu Qatada) проти Сполученого Королівства*, §§ 263 і 267).

5. Провокація

a. Загальні зауваження

140. Суд визнає необхідність для державних органів використовувати спеціальні слідчі методи, зокрема у справах стосовно організованої злочинності і корупції. У зв'язку з цим Суд вирішив, що застосування таких методів, зокрема різних способів проникнення, саме по собі не становить порушення права на справедливий судовий розгляд. Водночас, через ризик

породження ними поліцейських провокацій, вкрай важливо обмежити їх використання чіткими рамками (*Ramanauskas проти Литви* [ВП], § 51).

141. Хоча зріст організованої злочинності і вимагає вжиття необхідних заходів, але, незважаючи на це, право на справедливий судовий розгляд, з якого випливає вимога належного відправлення правосуддя, застосовується до усіх видів злочинності, від найпростішої, до найскладнішої. Дійсно, у демократичному суспільстві право на належне відправлення правосуддя посідає таке визначне місце, що ним не можна жертвувати задля доцільності (*ibidem*, § 53). У зв'язку з цим Суд підкреслив, що хоча поліція і може діяти таємно, проте вона не може провокувати скоєння злочину (*Khoudobine проти Росії*, § 128).

142. До того ж Конвенція не забороняє на стадії дізнання, коли це може бути виправдане характером правопорушення, використовувати такі джерела, як повідомлення анонімних інформаторів, але їх пізніше використання суддею, який розглядає справу за суттю, для доведення вини, порушує зовсім іншу проблему (*Teixeira de Castro проти Португалії*, § 35). Звернення до таких джерел є прийнятним тільки тоді, коли воно супроводжується належними і достатніми гарантіями проти зловживань і, зокрема, чіткими і передбачуваними процедурами дозволу, виконання і контролю щодо згаданих слідчих заходів (*Ramanauskas проти Литви* [ВП], § 51). Щодо органу, який має контролювати операції з проникнення, то Суд вважає, що хоча контроль з боку судді є найбільш рекомендованим, можна залучати й інші органи, за умови існування належних процедур і гарантій, наприклад, контроль з боку прокурора (*Bannikova проти Росії*, § 50).

143. Хоча залучення таємних агентів може бути допустимим, якщо воно чітко прописане і супроводжується наданням гарантій, проте використання доказів, отриманих шляхом поліцейської провокації, не можна виправдати громадським інтересом. Така процедура може *ab initio* і остаточно позбавити обвинуваченого права на справедливий судовий розгляд (*Ramanauskas проти Литви* [ВП], § 54).

144. Тому для того, аби встановити, чи було дотримано права на справедливий судовий розгляд у випадку використання таємних агентів, Суд, перш за все, перевіряє, чи влаштовувались пастки (те, що зазвичай називається «матеріальним критерієм провокації»), і якщо так, то чи міг заявник у національному суді скористатись цим задля свого захисту (*Bannikova проти Росії*, §§ 37 і 51). Якщо дії агентів, як найнятих державою, так і приватною особою, котра допомагає владі, становлять пастку, а докази, отримані в такий спосіб, були використані проти заявника під час кримінального провадження, то Суд робить висновок про порушення статті 6 § 1 Конвенції (*Ramanauskas проти Литви* [ВП], § 73).

b. Матеріальний критерій провокації

145. Суд визначає пастку як ситуацію, коли задіяні агенти - працівники органів правопорядку або особи, що діють на їх прохання - не обмежуються суто пасивним спостереженням протиправної діяльності, а здійснюють на особу, за котрою стежать, певний вплив, провокуючи її скоїти правопорушення, яке вона у іншому випадку не вчинила б, з метою зафіксувати його, тобто отримати доказ і розпочати кримінальне переслідування (*Ramanauskas проти Литви* [ВП], § 55).

146. Аби встановити, чи розслідування було «суто пасивним», Суд вивчає мотиви, які виправдовували операцію проникнення, і поведінку державних органів, які її здійснювали. Зокрема, Суд встановлює, чи були об'єктивні сумніви у тому, що заявника втягнули у злочинну діяльність або схилили скоїти кримінальне правопорушення (*Bannikova проти Росії*, § 38).

147. Встановлюючи це, Суд бере до уваги низку чинників. Наприклад, у попередньому прецедентному рішенні у справі *Teixeira de Castro проти Португалії* (§§ 37-38) він, зокрема, взяв то уваги те, що до того заявник не мав судимості, щодо нього не порушувалось жодного

слідчого провадження, що поліцейські не знали його, що у нього вдома не знайшли жодних наркотичних речовин, і що кількість наркотичної речовини, знайденої при ньому під час затримання, не перевищувала обсяг, про який просили таємні агенти. Суд дійшов висновку, що у цьому випадку поліцейські зробили більше, ніж звичайні таємні агенти, оскільки вони спровокували правопорушення, і ніщо не дозволяє припускати, що без їх втручання дане правопорушення не було б скоєне.

148. Наявність судимості сама по собі не є показником схильності до скоєння злочину (*Constantin і Stoian проти Румунії*, § 55). Проте, той факт, що заявник знав точну ціну наркотиків і мав можливість швидко отримати їх, а також те, що він не відмовився від їх придбання з метою розповсюдження, хоча й мав для того не одну нагоду, були визнані Судом як показник існування злочинних діяльності або наміру (*Shannon проти Сполученого Королівства* (déc.)).

149. Питання про те, чи заявника підштовхнули скоїти дане правопорушення, є іншим чинником, який слід взяти до уваги. З власної ініціативи встановити контакт із заявником за відсутності об'єктивних підозр у його причетності до злочинної діяльності або схильності скоїти кримінальне правопорушення (*Burak Hun проти Туреччини*, § 44), поновити пропозицію, незважаючи на його попередню відмову, наполягати, вчиняючи тиск (*Ramanauskas проти Литви* [ВП], § 67), збільшувати ціну понад звичайну (*Malininas проти Литви*, § 37) або викликати у заявника співчуття, симулюючи симптоми наркотичного голоду (*Vanyan проти Росії*, §§ 11 і 49) – все це Суд вважає поведінкою, яку можна розглядати як таку, що спровокувала заявника скоїти даний злочин, незалежно від того, був таємний агент працівником правоохоронних органів чи особою, котра діяла на їх прохання.

150. Іншим важливим питанням є те, чи агентів, які діють від імені держави, можна вважати такими, що «долучились» до злочинної діяльності або «проникли» у неї, чи вони радше її спричинили. У першому випадку згадана дія залишається у межах секретної розробки. В рішенні у справі *Milinienė проти Литви* (§§ 37-38) Суд вирішив, що хоча поліція і вплинула на перебіг подій, зокрема, надавши особі технічні засоби для запису розмови і доведення того, що заявнику пропонували грошове заохочення, вона «долучилась» до злочинної діяльності на прохання приватної особи. Цей чоловік поскаржився до поліції, що заявник вимагав від нього хабаря для позитивного вирішення його справи, і тільки після отримання цієї скарги заступник генерального прокурора дав дозвіл на проведення операції з метою перевірити її обґрунтованість (щодо подібного мотивування див. *Sequieira проти Португалії* (déc.); *Eurofinacom проти Франції* (déc.)).

151. Спосіб, у який була розпочата і провадилась секретна поліцейська операція, слід брати до уваги для встановлення того, чи заявник став жертвою пастки. Відсутність чіткої і передбачуваної процедури отримання дозволу, проведення даного слідчого заходу і контролю за ним схиляють терези до кваліфікації оскаржуваних фактів як пастки: див., наприклад, справу *Teixeira de Castro проти Португалії*, § 38, у якій Суд встановив, що втручання таємних агентів не було передбачене заходами контрольованої суддею офіційної операції з боротьби проти наркотиків; справу *Ramanauskas проти Литви* [ВП], § 64, у якій ніщо не дозволяло сказати, з якої причини чи з якого особистого мотиву таємний агент з власної ініціативи встановив контакт із заявником, не доповідаючи про це своєму керівництву; справу *Vanyan проти Росії*, §§ 46-47, у якій Суд встановив, що поліцейська операція була дозволена внаслідок звичайного адміністративного рішення органу, який згодом провадив її, що у цьому рішенні не було інформації про мотиви і цілі передбаченої пробної закупівлі, і що за операцією не здійснювалось жодного контролю ні з боку суду, ні іншого незалежного органу. Окрім цього, техніка «пробної закупівлі», яку застосовують російські правоохоронні органи, була ретельно досліджена в рішенні у справі *Veselov і Інші проти Росії*, у якому Суд постановив, що дана процедура була недосконалою, спричинила протиправні дії поліції щодо заявників і зашкодила справедливості порушеного проти них кримінального провадження. Суд також вирішив, що національні суди теж не здійснили належної перевірки засобів захисту, які заявники виводили

із обставин влаштування пастки, і, зокрема, що вони не проаналізували ні мотиви пробної закупівлі, ні поведінку поліції та її інформаторів щодо заявників (*ibidem*, § 127).

c. Контроль з боку суду за засобами захисту, що ґрунтуються на факті провокації

152. У справах, що стосуються пасток, стаття 6 Конвенції може бути дотримана тільки тоді, коли під час судового розгляду заявник міг з користю для себе посилатись на факт провокації, наприклад, шляхом висловлення заперечень або у інший спосіб. Отже, недостатньо, аби було дотримано загальних гарантій, таких як рівність сторін або права захисту (*Ramanauskas проти Литви* [ВП], § 69). У подібних випадках Суд вирішував, що доведення відсутності провокації лежить на стороні обвинувачення за умови, що твердження обвинуваченого не позбавлені правдоподібності.

153. Якщо певні ознаки вказують на наявність провокації і підтверджують її, то судові органи мають перевірити факти справи і вжити заходів, необхідних для встановлення істини, аби визначити, чи дійсно мала місце провокація. У випадку її наявності вони мають вжити дій, відповідних до Конвенції (*ibidem*, § 70). Лише той факт, що заявник визнав себе винним у пред'явленому обвинуваченні, не звільняє суд, котрий розглядає справу, від обов'язку перевірити повідомлення про провокацію (*ibidem*, § 72).

154. У таких випадках Суд перевіряє, чи апріорі обґрунтована скарга на провокацію є відповідно до внутрішнього права реальним засобом захисту, чи допомагає вона визнати докази неприйнятними або спричинити подібні наслідки (*Bannikova проти Росії*, § 54). Хоча саме державні органи повинні визначати, якої процедури слід дотримуватись у випадку повідомлення про провокацію, проте Суд вимагає, щоб така процедура була змагальною, ретельною, повною і давала відповідь на питання щодо провокації (*ibidem*, § 57). Окрім того, у тому випадку, коли слідчі органи відмовляються розкривати інформацію, Суд надає особливої ваги дотриманню принципів змагальності і рівності сторін (*ibidem*, § 58).

155. Якщо обвинувачений стверджує, що його спровокували на скоєння правопорушення, то суди, котрі розглядають кримінальну справу, повинні уважно вивчити матеріали справи, оскільки для того, щоб судовий розгляд був справедливим у розумінні статті 6 § 1 Конвенції, усі докази, отримані внаслідок поліцейської провокації, повинні бути відхилені. Тим більше, якщо така поліцейська операція провадилась за відсутності правової бази і достатніх гарантій (*Ramanauskas проти Литви* [ВП], § 60).

156. Якщо на підставі наявних матеріалів Суд не може дійти висновку, що проти заявника була вчинена провокація, тоді судова перевірка цього питання стає визначальною (*Edwards і Lewis проти Сполученого Королівства* [ВП], § 46; *Ali проти Румунії*, § 101; див. також справу *Khoudobine проти Росії*, у якій державні органи не проаналізували відповідні фактологічні і правові чинники для того, щоб відрізнити провокацію від законних видів слідчої діяльності; справу *V. проти Фінляндії*, у якій заявник не міг скористатись фактом провокації як засобом захисту; справу *Shannon проти Сполученого Королівства* (déc.), у якій хитрощі, до яких вдалась приватна особа, були предметом ретельного вивчення судами, які визнали необґрунтованість доказу, отриманого внаслідок провокації).

6. Відмова від гарантій справедливого судового розгляду

157. Ні дух, ні буква статті 6 Конвенції не перешкоджають особі добровільно відмовитись від гарантій справедливого судового розгляду у однозначний або у мовчазний спосіб. Проте для того, щоб стати чинною з точки зору Конвенції, відмова від права брати участь у судовому засіданні повинна бути зроблена у однозначний спосіб і має супроводжуватись необхідним мінімальним рівнем гарантій, що відповідають серйозності такої відмови. До того ж, вона не

повинна суперечити жодному важливому громадському інтересу (*Hermi проти Італії* [ВП], § 73; *Sejdovic проти Італії* [ВП], § 86).

158. Перш ніж вважати обвинуваченого таким, хто мовчазно, своєю поведінкою, зрікся права, важливого відповідно до статті 6, слід встановити, що він міг розумно передбачати наслідки такої поведінки (*Hermi проти Італії* [ВП], § 74; *Sejdovic проти Італії* [ВП], § 87).

B. Публічність провадження

Стаття 6 § 1 Конвенції

> « 1. Кожен має право на (...) публічний розгляд його справи (...) судом, який (...) встановить обґрунтованість будь-якого висунутого проти нього кримінального обвинувачення. Судове рішення проголошується публічно, але преса і публіка можуть бути не допущені в зал засідань протягом усього судового розгляду або його частини в інтересах моралі, громадського порядку чи національної безпеки в демократичному суспільстві, якщо того вимагають інтереси неповнолітніх або захист приватного життя сторін, або – тією мірою, що визнана судом суворо необхідною, – коли за особливих обставин публічність розгляду може зашкодити інтересам правосуддя. »

1. Принцип публічності

159. Публічність провадження захищає підсудного від таємного правосуддя, на яке не поширюється контроль громадськості; вона є також одним із засобів, який допомагає зберегти довіру до судів. Завдяки прозорості, яку вона надає відправленню правосуддя, публічність дозволяє втілювати мету статті 6 § 1 – справедливий судовий розгляд, гарантованість якого є одним із принципів кожного демократичного, у розумінні Конвенції, суспільства (*Riepan проти Австрії*, § 27; *Krestovskiy проти Росії*, § 24; *Sutter проти Швейцарії*, § 26).

160. Із принципу публічності провадження в судових органах випливають два різні аспекти: здійснення публічних судових дебатів і публічне проголошення рішень і вироків (*ibidem*, § 27; *Tierce і Інші проти Сан-Марино*, § 93.

2. Право на публічний судовий розгляд і на присутність під час судового розгляду

161. Право на «справедливий судовий розгляд», гарантоване статтею 6 § 1, неодмінно передбачає право на «судове засідання» (*Döry проти Швеції*, § 37).

162. Принцип публічного судового розгляду має особливу вагу в кримінальному провадженні, коли, загалом, обвинувачений повинен мати можливість бути присутнім під час розгляду справи у суді першої інстанції (*Tierce і Інші проти Сан-Марино*, § 94; *Jussila проти Фінляндії* [ВП], § 40).

163. Навряд чи обвинувачений міг би реалізовувати права, які однозначно гарантує йому стаття 6 § 3 c), d) і e), а саме, «захищати себе особисто», «допитувати свідків (...) або вимагати, щоб їх допитали» і «якщо він не розуміє мови, яка використовується в суді, або не розмовляє нею, – одержувати безоплатну допомогу перекладача», якби він не був присутній під час судового розгляду своєї справи. Обов'язок гарантувати обвинуваченому право бути присутнім у залі суду є однією з основних складових статті 6 (*Hermi проти Італії* [ВП], §§ 58-59; *Sejdovic проти Італії* [ВП], §§ 81 і 84).

164. Хоча здійснення провадження за відсутності підозрюваного не є саме по собі несумісним зі статтею 6 Конвенції, проте відмова від правосуддя має місце тоді, коли особа, засуджена *in*

absentia, пізніше може добитись тільки того, щоб суд, вислухавши її, знову проголосив рішення щодо обґрунтованості обвинувачення як щодо фактів, так і щодо права, у той час, як не було встановлено, що ця особа відмовилась від права з'явитись у суді і захищати себе особисто, або що вона мала намір переховуватись від правосуддя (*ibidem*, § 82).

165. Водночас, обов'язок провести відкрите судове засідання не є абсолютним в усіх справах, що стосуються кримінально-процесуального аспекту статті 6. З огляду на поширення поняття «обвинувачення у кримінальній справі» на випадки, які не належать до традиційної категорії кримінального права (наприклад, адміністративні правопорушення, митні порушення і штрафи за несплату податків), «обвинувачення у кримінальній справі» мають різну вагу. У той час, як вимоги справедливого судового розгляду є найсуворішими стосовно осердя кримінального права, гарантії, надані кримінально-процесуальним аспектом статті 6, не обов'язково мають застосовуватись з усією суворістю до інших категорій справ, які хоч і підпадають під цей аспект статті 6, але не мають особливо тяжкого характеру (*Jussila проти Фінляндії* [ВП], §§ 41-43).

166. Виняткові обставини, якими можна виправдати відсутність судового засідання, залежать переважно від характеру питань, які вивчатиме суд, зокрема, чи вони стосуються питань фактів і права, які не можна розглянути належним чином на підставі матеріалів справи. Проведення судового засідання не є обов'язковим у справах, які не порушують жодних питань щодо достовірності або не викликають суперечності щодо фактів, що вимагає обговорення складових доказової бази чи змагального засідання за участю свідків, як і тоді, коли обвинувачений мав належну можливість захистити свою позицію письмово і спростувати зібрані проти нього докази (*ibidem*, §§ 41-42 і 47-48). У зв'язку з цим є правомірним, аби державні органи брали до уваги вимоги ефективності і економічності (*ibidem*, §§ 41-43 і 47-48, стосовно провадження щодо штрафного нарахування податків; *Suhadolc проти Словенії* (déc.), стосовно спрощеного судового розгляду за порушення правил дорожнього руху).

3. Процедура оскарження

167. Проте, особиста присутність підсудного в суді апеляційної інстанції не має такого ж вирішального значення, як в суді першої інстанції. Умови застосування статті 6 Конвенції стосовно апеляційного провадження залежать від особливостей певного провадження; слід взяти до уваги проведений судовий процес загалом у внутрішньому правопорядку, а також роль, яку відіграє у ньому апеляційна інстанція (*Hermi проти Італії* [ВП], § 60).

168. Процедура прийняття апеляційної скарги до провадження, або ж присвячена виключно питанням права, а не фактів, може відповідати вимогам статті 6, навіть якщо апеляційний або касаційний суд не надали заявнику можливості особисто висловитись у такому суді, за умови, що в суді першої інстанції засідання відбувалось публічно (*Monnell і Morris проти Сполученого Королівства*, § 58, стосовно питання про прийняття апеляційної скарги; *Sutter проти Швейцарії*, § 30, стосовно касаційного оскарження).

169. Навіть у випадку, коли апеляційний суд має повну юрисдикцію, стаття 6 не завжди передбачає право на публічний судовий розгляд, ані, *a fortiori*, право на особисту присутність (*Fejde проти Швеції*, § 31). У даному питанні слід взяти до уваги особливості певного провадження і спосіб, у який було представлено і забезпечено інтереси сторони захисту в апеляційному суді, з огляду, зокрема, на питання, які вона мала вирішувати (*Seliwiak проти Польщі*, § 54; *Sibgatullin проти Росії*, § 36).

170. Натомість, якщо суд апеляційної інстанції має розглядати справу і з питань фактів, і з питань права, і на цій підставі здійснити загальну оцінку вини або невинуватості, то він не може постановляти рішення без безпосередньої оцінки складових доказової бази, наданої особисто підсудним, котрий бажає довести, що не вчиняв діяння, котре може становити кримінально каране правопорушення (*Popovici проти Молдови*, § 68; *Lacadena Calero проти Іспанії*, § 38). Із принципу публічності судових дебатів випливає право обвинуваченого бути вислуханим

особисто у апеляційному суді. З цієї точки зору, принцип публічності судових дебатів має на меті забезпечити обвинуваченому права захисту (*Tierce і Інші проти Сан-Марино*, § 95).

4. Винятки з принципу публічності

171. Обов'язок публічності судових дебатів має винятки. Це випливає з тексту самої статті 6 § 1, котра зазначає, що «преса і публіка можуть бути не допущені в зал засідань протягом усього судового розгляду або його частини (...) якщо того вимагають інтереси неповнолітніх або захист приватного життя сторін, або – тією мірою, що визнана судом суворо необхідною, – коли за особливих обставин публічність розгляду може зашкодити інтересам правосуддя». Закрите судове засідання, протягом усього розгляду чи частини, має бути суворо зумовлене обставинами справи (*Welke і Białek проти Польщі*, § 74; *Martinie проти Франції* [ВП], § 40).

172. Якщо мають застосовуватись один чи кілька винятків, тоді судові органи мають не зобов'язання, а право провадити закрите судове засідання, якщо вважають таке обмеження виправданим (*Toeva проти Болгарії* (déc.)).

173. Незважаючи на те, що у кримінальному судочинстві публічність є цілком очікуваною, іноді, з огляду на статтю 6, може бути необхідно обмежити прозорість і публічність провадження, наприклад, для захисту свідка або його приватного життя, або ж для сприяння вільному обміну інформацією і думками в інтересах правосуддя (*B. і P. проти Сполученого Королівства*, § 37).

174. У кримінальному провадженні проблеми безпеки трапляються часто, але справи, у яких вони виправдовують заборону присутності громадськості під час судового розгляду, скоріше рідкісні (*Riepan проти Австрії*, § 34). Заходи безпеки мають бути суворо регламентовані відповідно до принципу необхідності. Судові органи повинні передбачити усі можливі рішення, які гарантували б спокій і безпеку в приміщенні суду, і мають обирати скоріше менш, ніж більш суворий захід, якщо він дозволяє досягти тієї ж мети (*Krestovskiy проти Росії*, § 29).

175. Міркування громадського порядку і проблеми безпеки можуть виправдати видалення громадськості у провадженнях, порушених проти засуджених ув'язнених осіб за порушення тюремної дисципліни (*Campbell і Fell проти Сполученого Королівства*, § 87).

176. Проведення судового процесу всередині тюрми у рамках загально-кримінального провадження не обов'язково спричиняє недостатню публічність. Водночас, аби усунути перешкоди для організації судового розгляду поза звичайним приміщенням суду, держава зобов'язана вжити компенсаторних заходів, щоб гарантувати належну поінформованість громадськості і ЗМІ про місце проведення судових засідань і організувати належним чином доступ до нього (*Riepan проти Австрії*, §§ 28-29).

177. Сама тільки наявність засекреченої інформації у матеріалах справи не завжди означає, що судовий розгляд має бути закритим, без забезпечення рівноваги між прозорістю і міркуваннями національної безпеки. Перш ніж закрити судовий розгляд кримінальної справи для громадськості, суддя має однозначно дійти висновку, що цей захід необхідний для захисту вищих інтересів держави, і обмежити конфіденційність лише наскільки це необхідно для захисту цього інтересу (*Belashev проти Росії*, § 83; *Welke і Białek проти Польщі*, § 77).

5. Публічне проголошення вироків

178. Суд не вбачає потреби робити дослівне тлумачення вислову «проголошується публічно» (*Sutter проти Швейцарії*, § 33; *Campbell і Fell проти Сполученого Королівства*, § 91).

179. Незважаючи на звичай обов'язкового зачитування вироку вголос під час публічного судового засідання, інші способи публічного проголошення судового рішення теж можуть бути сумісними зі статтею 6 § 1. В принципі, слід брати до уваги форму надання «рішенню»

публічності, передбачену внутрішнім правом даної держави, з огляду на особливості конкретного провадження і на мету статті 6 у цьому питанні – дозволити громадськості контролювати судову владу задля забезпечення права на справедливий судовий розгляд. Здійснюючи таку оцінку, необхідно брати до уваги провадження в цілому (справа *Welke i Białek проти Польщі*, § 83, у якій було вирішено, що обмеження публічного проголошення повного тексту судових рішень, постановлених внаслідок закритих проваджень, не суперечило статті 6).

180. Проте повне приховування усього судового рішення не може бути виправданим. Правомірні міркування безпеки можуть бути дотримані за допомогою певних прийомів, наприклад, засекречення тільки тих частин рішення, оприлюднення яких може зашкодити національній безпеці або безпеці інших осіб (*Raza проти Болгарії*, § 53; *Fazliyski проти Болгарії*, §§ 67-68).

C. Розумний строк

Стаття 6 § 1 Конвенції

> « 1. Кожен має право на (...) розгляд його справи упродовж розумного строку (...) судом, (...) який (...) встановить обґрунтованість будь-якого висунутого проти нього кримінального обвинувачення. (...) »

1. Визначення процесуального строку

181. Стаття 6 § 1, котра надає кожній особі право на розгляд справи упродовж розумного строку, у кримінально-процесуальній сфері має на меті забезпечити, аби обвинувачений не залишався занадто довгий час під тягарем обвинувачення, обґрунтованість якого має бути доведена (*Wemhoff проти Німеччини*, § 18; *Kart проти Туреччини* [ВП], § 68).

a. Початок відліку строку

182. Строк, який треба брати до уваги, починається з дня, коли особі було пред'явлене обвинувачення (*Neumeister проти Австрії*, § 18).

183. Іноді розумний строк починає відраховуватись від дати, що мала місце до передання справи до суду (*Deweer проти Бельгії*, § 42), наприклад, від моменту затримання (*Wemhoff проти Німеччини*, § 19), складення обвинувального акту (*Neumeister проти Австрії*, § 18) або початку досудового слідства (*Ringeisen проти Австрії,* § 110).

184. «Обвинувачення», у розумінні статті 6 § 1, може бути визначене «як офіційне повідомлення з боку уповноваженого державного органу про підозру у скоєнні кримінального правопорушення» (*Deweer проти Бельгії*, § 46), що відповідає поняттю «важливі наслідки для становища» підозрюваного (*ibidem*; *Neumeister проти Австрії*, § 13; *Eckle проти Німеччини*, § 73; *McFarlane проти Ірландії* [ВП], § 143).

b. Завершення строку

185. Суд постановив, що у кримінальному провадженні період, до якого застосовується стаття 6, включає все провадження в цілому (*König проти Німеччини*, § 98), у тому числі оскарження вироку (*Delcourt проти Бельгії*, §§ 25-26; *König проти Німеччини*, § 98; *V. проти Сполученого Королівства* [ВП], § 109). Дійсно, стаття 6 § 1 визначає як завершальний термін постановлення рішення щодо обґрунтованості обвинувачення, що може стосуватись рішення апеляційної чи касаційної інстанції, якщо вона висловлюється щодо обґрунтованості обвинувачення (*Neumeister проти Австрії*, § 19).

186. Строк, який треба брати до уваги, триває принаймні до проголошення виправдального чи обвинувального вироку, навіть якщо він постановлений апеляційною інстанцією. Окрім того, немає жодних підстав припиняти захист особи від повільності судового провадження від моменту першого судового засідання: невиправдані перенесення засідань або надмірні запізнення також можуть траплятись з вини суду, що розглядає справу (*Wemhoff проти Німеччини,* § 18).

187. У випадку обвинувального вироку «обґрунтованість кримінального обвинувачення» не буде «встановлено», у розумінні статті 6 § 1, доти, доки покарання не буде призначене остаточно (*Eckle проти Німеччини*, § 77; *Ringeisen проти Австрії*, § 110; *V. проти Сполученого Королівства* [ВП], § 109).

188. Виконання рішення або вироку будь-якого суду має вважатись невід'ємною частиною провадження у розумінні статті 6 (*Assanidzé проти Грузії* [ВП], § 181). Гарантії, запроваджені статтею 6 Конвенції, були б примарними, якби внутрішня правова або адміністративна система держави-учасниці дозволяли, аби виправдальний вирок, який є остаточним і обов'язковим судовим рішенням, залишався невиконаним на шкоду виправданій особі. Кримінальне провадження є цілісним, і захист статті 6 не припиняється із постановленням виправдального вироку (*ibidem*, § 182). Якби державна адміністрація могла відмовитись виконувати виправдальний вирок чи знехтувати ним, або ж зволікала з його виконанням чи неналежно його провадила, то гарантії статті 6, якими виправданий користувався до того, під час стадії судового розгляду, стали б частково примарними (*ibidem*, § 183).

2. Оцінка розумності строку

a. Принципи

189. Розумний характер тривалості провадження визначається відповідно до обставин справи, що вимагає оцінки в цілому (*Boddaert проти Бельгії*, § 36). Хоча окремі стадії провадження можуть провадитись з прийнятною тривалістю, проте загальна тривалість процесу може, однак, перевищити «розумний строк» (*Dobbertin проти Франції*, § 44).

190. Стаття 6 передбачає невідкладність судового розгляду, але водночас вона закріплює і загальніший принцип – належне відправлення правосуддя. Тому слід віднайти справедливу рівновагу між різними аспектами цієї основоположної вимоги (*Boddaert проти Бельгії*, § 39).

b. Критерії

191. Встановлюючи, чи була тривалість кримінального провадження розумною, Суд бере до уваги, зокрема, складність справи, поведінку заявника, а також відповідних адміністративних і судових органів (*König проти Німеччини*, § 99; *Neumeister проти Австрії*, § 21; *Ringeisen проти Австрії*, § 110; *Pélissier і Sassi проти Франції* [ВП], § 67; *Pedersen і Baadsgaard проти Данії*, § 45).

192. *Складність справи*: вона може залежати, наприклад, від переліку статтей обвинувачення, кількості осіб, залучених до провадження, таких як обвинувачені і свідки, або ж від міжнародного виміру даного судового процесу (*Neumeister проти Австрії*, § 20, у якій протиправні транзакції мали відгалуження у різних країнах, що спричинило потребу залучати Інтерпол і застосовувати угоди про правову допомогу, аби провадити слідчі дії за кордоном, а також викликати 22-х осіб, декотрих з-за кордону). Справа є особливо складною, якщо підозри стосуються злочинів «білих комірців», таких як, наприклад, широкомасштабне шахрайство, до якого залучаються численні комерційні організації, або складні транзакції з метою уникнути контролю слідчих органів, що потребує проведення складних бухгалтерських і фінансових експертиз (*С.Р. і Інші проти Франції*, § 30).

193. Проте навіть якщо справа є достатньо складною, Суд не може визнати «розумними» безпідставні тривалі періоди стагнації провадження (*Adiletta і Інші проти Італії*, § 17, у якій провадження тривало тринадцять років і п'ять місяців, зокрема, між переданням справи слідчому і допитом обвинувачених і свідків сплинуло п'ять років, а між поверненням справи для додаткового розслідуванням і новим направленням до суду – один рік і дев'ять місяців).

194. *Поведінка заявника*: стаття 6 не вимагає від заявника активної співпраці з судовими органами. Не можна також звинувачувати його і в тому, що він повністю скористався передбаченими внутрішнім правом засобами правового захисту. Водночас, його поведінка є об'єктивним фактом, за який держава-відповідач не може нести відповідальність, і який слід брати до уваги, аби відповісти на питання про те, чи провадження перевищило розумний строк (*Eckle проти Німеччини*, § 82, у якій заявники створювали численні приводи, наприклад, систематично подавали скарги, котрі спричинили сповільнення провадження, іноді такою мірою, що складало враження про навмисне створення перешкод).

195. Слід взяти до уваги також, наприклад, помітне з матеріалів справи бажання заявника сповільнити розслідування (*I.A. проти Франції*, § 121, у якій заявник, зокрема, чекав моменту повідомлення про остаточне передання справи прокурору Республіки, перш ніж подавати клопотання про численні додаткові слідчі дії).

196. Заявник не може скаржитись на період, протягом якого він намагався переховуватися від правосуддя своєї країни. Якщо обвинувачений тікає з держави, яка сповідує принцип верховенства права, то можна припустити, що він не може скаржитись на нерозумну тривалість провадження стосовно періоду після втечі, якщо тільки він не наведе достатні причини, котрі дозволять спростувати це припущення (*Vayiç проти Туреччини*, § 44).

197. *Поведінка відповідних державних органів*: стаття 6 § 1 зобов'язує держав-учасниць організувати свою судову систему у такий спосіб, аби суди усіх рівнів могли виконувати усі її вимоги (*Abdoella проти Нідерландів*, § 24; *Dobbertin проти Франції*, § 44).

198. Хоча тимчасове блокування провадження не спричиняє відповідальність державних органів, якщо вони з належною швидкістю вживатимуть заходів, потрібних для подолання подібного виняткового становища (*Milasi проти Італії*, § 18; *Baggetta проти Італії*, § 23), проте посилання влади на перевантаженість справами і вжиття різноманітних заходів, спрямованих на нормалізацію становища, рідко мають, з точки зору Суду, вирішальну вагу (*Eckle проти Німеччини*, § 92).

199. Важливість провадження для заявника також слід взяти до уваги, аби оцінити розумність тривалості провадження. Наприклад, взяття особи під варту як запобіжний захід є обставиною, яку слід взяти до уваги для визначення того, чи рішення щодо обґрунтованості обвинувачення було проголошене у розумний строк (*Abdoella проти Нідерландів*, § 24, у якій із 52 місяців, потрібних для остаточного розгляду справи, більше 21-го місяця було витрачено на те, щоб двічі передати матеріали справи до суду вищої інстанції. Суд вважає неприйнятним такий тривалий період бездіяльності, тим більше у випадку обвинуваченого, який перебував під вартою).

3. Приклади

a. Перевищення розумного строку

- 9 років і 7 місяців у справі, що не мала особливої складності, окрім кількості зацікавлених осіб (35), незважаючи на заходи, вжиті владою на усунення виняткової завантаженості суду, створеної внаслідок численних заворушень (*Milasi проти Італії*, §§ 14-20).

- 13 років і 4 місяці внаслідок політичних проблем у регіоні і перевантаженості судів справами; спроби держави поліпшити умови роботи судів розпочались тільки через кілька років (*Baggetta проти Італії,* §§ 20-25).
- 5 років, 5 місяців і 18 днів, з них 33 місяці між проголошенням вироку і завершенням його остаточної редакції суддею, який розглядав справу, за відсутності належного дисциплінарного стягнення (*B. проти Австрії*, §§ 48-55).
- 5 років і 11 місяців, труднощі полягали у кількості осіб, яких було потрібно допитати, і технічній складності документів, які потрібно було вивчити у справі про шахрайство з обтяжуючими обставинами, що, однак, не могло виправдати строк проведення слідства у п'ять років і два місяці, а також численні періоди бездіяльності з вини державних органів. Тому стадія судового розгляду виглядає прийнятною, а стадія слідства не може вважатись такою, що провадилась з належною сумлінністю (*Rouille проти Франції*, § 29).
- 12 років, 7 місяців і 10 днів у справі, що не мала ані особливої складності, ані дій з боку заявника, спрямованих на затягування провадження, але між переданням справи до адміністративного суду і отриманням перших зауважень від податкової адміністрації минуло два роки і більш ніж дев'ять місяців (*Clinique Mozart SARL проти Франції*, §§ 34-36).

b. Відсутність перевищення розумного строку

- 5 років і 2 місяці, складні справи, пов'язані із шахрайством і фальшивим банкрутством, а також численні клопотання і скарги заявника, спрямовані не тільки на збільшення складу суду і відведення більшості його членів, а також на передання справи до іншого суду (*Ringeisen проти Австрії*, § 110).
- 7 років і 4 місяці; більше семи років сплинуло від моменту пред'явлення заявнику обвинувачення, а рішення про обґрунтованість обвинувачення у вигляді обвинувального чи виправдального вироку так і не було постановлене; подібна виняткова тривалість у більшості випадків мала б вважатись такою, що перевищує розумний строк, тим більше, що протягом 15 місяців суддя не допитав ані жодного з численних підсудних, ані свідків і не вчиняв інших дій; водночас, ця справа є особливо складною (кількість пунктів обвинувачення і залучених осіб, міжнародний вимір справи, що спричинило, зокрема, складнощі з отриманням за кордоном виконання численних судових доручень тощо) (*Neumeister проти Австрії*, § 21).

V. Особливі гарантії

A. Презумпція невинуватості (стаття 6 § 2)

Стаття 6 § 2 Конвенції

« 2. Кожен, кого обвинувачено у вчиненні кримінального правопорушення, вважається невинуватим доти, доки його вину не буде доведено в законному порядку. »

1. Обов'язок доведення

200. Принцип презумпції невинуватості вимагає, окрім іншого, аби члени суду, виконуючи свої функції, не відштовхувались від наперед ствердженого уявлення, що підсудний скоїв діяння, у якому його обвинувачують; сторона обвинувачення має обов'язок доведення, а сумнів має

тлумачитись на користь обвинуваченого. Водночас, сторона обвинувачення має повідомити зацікавленій особі, у чому її обвинувачують, аби надати можливість підготувати і згодом представити свій захист, а також надати докази, достатні для обґрунтування обвинувального акту (*Barberà, Messegué і Jabardo проти Іспанії*, § 77; *Janosevic проти Швеції*, § 97). Презумпція невинуватості була би порушена, якби обов'язок доведення був перенесений зі сторони обвинувачення на сторону захисту (*Telfner проти Австрії*, § 15). Обов'язок доведення не може бути перенесений і у випадку позову про відшкодування шкоди, поданого внаслідок остаточного рішення про звільнення від кримінальної відповідальності (*Capeau проти Бельгії*, § 25).

201. Звільнення від кримінальної відповідальності не перешкоджає встановленню цивільної відповідальності з метою присудити відшкодування шкоди за ті ж дії на підставі менш суворих критеріїв доведення (*Ringvold проти Норвегії*, § 38; *Y. проти Норвегії*, § 41; *Lundkvist проти Швеції* (déc.)).

2. Презумпція факту і права

202. Право кожного обвинуваченого у кримінальній справі вважатись невинуватим і покладати на сторону обвинувачення обов'язок довести усі твердження щодо наявності вини, не є абсолютним, оскільки у кожній юридичній системі є презумпції факту і права, щодо яких Конвенція, в принципі, не заперечує (*Falk проти Нідерландів* (déc.), стосовно накладення штрафу на зареєстрованого власника машини, який не був фактичним водієм на момент скоєння даних порушень правил дорожнього руху). Держави-учасниці можуть, зокрема, за певних умов зробити караними доконаний факт або очевидний намір, незважаючи на те, чи є вони наслідком протиправного умислу або недбалості (*Salabiaku проти Франції*, § 27, стосовно презумпції кримінальної відповідальності за незаконний обіг наркотиків на підставі володіння ними; *Janosevic проти Швеції*, § 100, стосовно нарахування штрафних податкових відсотків з об'єктивних причин і їх стягнення до ухвалення рішення суддею). Тобто, стаття 6 § 2 приписує державам запроваджувати такі презумпції в розумних межах і беручи до уваги тяжкість випадку, а також зберігаючи права сторони захисту (*Salabiaku проти Франції*, § 28; *Radio France і Інші проти Франції*, § 24, стосовно презумпції кримінальної відповідальності головного редактора за дифамаційні висловлювання у радіопрограмі; *Klouvi проти Франції*, § 41, стосовно неможливості захищатись проти неправдивого донесення через правову презумпцію хибності обвинувачення стосовно особи, виправданої на підставі відсутності доказів).

203. Держави-учасниці, які застосовують презумпції у кримінальному праві, повинні врівноважити важливість випадків і права сторони захисту; інакше кажучи, застосовані засоби мають бути розумно пропорційними щодо переслідуваної законної мети (*Janosevic проти Швеції*, § 101 ; *Falk проти Нідерландів* (déc.)).

3. Обсяг статті 6 § 2

a. У кримінальному провадженні

204. Стаття 6 § 2 регулює кримінальні провадження в цілому, незалежно від їх наслідків, а не лише перевірку обґрунтованості обвинувачення (див. поміж численними прецедентами, *Poncelet проти Бельгії*, § 50; *Minelli проти Швейцарії*, § 30; *Garycki проти Польщі*, § 68).

205. Презумпція невинуватості не може припиняти діяти під час апеляційного розгляду лише через те, що провадження у першій інстанції завершилось визнанням особи винною, якщо було подано апеляційну скаргу (*Konstas проти Греції*, § 36).

206. Якщо було належно доведено, що обвинувачений є винним у даному правопорушенні, то стаття 6 § 2 не може застосовуватись щодо тверджень, зроблених стосовно його особи і

поведінки у рамках процедури постановлення вироку, якщо тільки ці твердження не є такими, що за своїм характером і серйозністю спричиняють формулювання нового «обвинувачення» у автономному значенні, яке це поняття має у рамках Конвенції (*Böhmer проти Німеччини*, § 55; *Geerings проти Нідерландів*, § 43; *Phillips проти Сполученого Королівства*, § 35).

207. Тобто право кожного обвинуваченого вважатись невинуватим і покладати на сторону обвинувачення обов'язок доведення висунутих проти нього закидів, відноситься до загального поняття справедливого судового розгляду у розумінні статті 6 § 1, яке застосовується до процедури постановлення вироку (*ibidem*, §§ 39-40; *Grayson і Barnham проти Сполученого Королівства*, §§ 37 і 39).

b. Наступні провадження

208. Презумпція невинуватості також стає на перешкоді тому, аби до особи, яку було виправдано, або кримінальну справу щодо якої було закрито, державні органи чи службовці ставились так, ніби вона насправді винна у правопорушеннях, у яких її обвинувачували. Без такого захисту, спрямованого на забезпечення протягом усього наступного провадження поваги до виправдання або до рішення про закриття кримінальної справи, гарантіям статті 6 § 2 загрожував би ризик стати теоретичними і примарними. Репутація зацікавленої особи і спосіб, у який її сприймає громадськість, - це те, що лишається на кону після завершення кримінального провадження (*Allen проти Сполученого Королівства* [ВП], § 94).

209. Щоразу, коли постає питання про можливість застосування статті 6 § 2 у рамках наступного провадження, заявник повинен довести існування зв'язку між завершеним кримінальним провадженням і наступними процесуальними діями. Такий зв'язок може існувати, наприклад, коли наступне провадження вимагає вивчення наслідку кримінального провадження і, зокрема, коли відповідний суд має проаналізувати вирок, дослідити або оцінити складові доказової бази, долученої до матеріалів кримінальної справи, здійснити оцінку участі заявника у одній чи усіх подіях, які призвели до пред'явлення обвинувачення, або прокоментувати ознаки, які продовжують вказувати на можливу вину зацікавленої особи (*ibidem*, § 104).

210. Суд вже вивчав застосування статті 6 § 2 до судових рішень, постановлених після закриття кримінального провадження, стосовно, зокрема:

- Обов'язку, покладеного на колишнього обвинуваченого, сплатити судові витрати і витрати, пов'язані з проведенням слідства;
- Клопотання колишнього обвинуваченого відшкодувати шкоду, заподіяну перебуванням під вартою або іншою несприятливою подією у рамках кримінального провадження;
- Клопотання колишнього обвинуваченого відшкодувати витрати на захисника;
- Клопотання колишнього обвинуваченого відшкодувати шкоду, заподіяну слідством або провадженням, які провадились з порушеннями або були неправомірними;
- Цивільного обов'язку відшкодувати шкоду потерпілому;
- Відмови у задоволенні позову, поданого заявником проти страхової компанії;
- Залишення чинним судового наказу віддати дитину під опіку після ухвалення прокуратурою рішення не обвинувачувати батька у жорстокому поводженні з дитиною;
- Дисциплінарних питань і звільнення; і
- Анулювання права заявника на соціальне житло (див. *Allen проти Сполученого Королівства* [ВП], § 98 з іншими численними посиланнями).

4. Негативні висловлювання

211. Стаття 6 § 2 Конвенції має на меті перешкодити порушенню права на справедливий судовий розгляд внаслідок негативних висловлювань, безпосередньо пов'язаних з судовим розглядом. Коли немає порушеного кримінального провадження або воно ніколи не порушувалось, то висловлювання стосовно вини іншої особи у правопорушенні або у іншій караній діяльності відносяться скоріше до захисту від дифамації, а також до права звертатись до суду задля їх спростування, що стосується права цивільного характеру і потенційно порушує питання за статтями 8 і 6 Конвенції (*Zollmann проти Сполученого Королівства* (déc.); *Ismoilov і Інші проти Росії*, § 160).

212. Є відмінність між тим, що хтось сказав, ніби когось просто підозрюють у скоєнні кримінального правопорушення, і однозначною заявою представника судового органу, за відсутності остаточного вироку, що певна особа скоїла даний злочин (*ibidem*, § 166; *Nešťák проти Словаччини*, § 89). Другий випадок порушує презумпцію невинуватості, тоді як стосовно першого Суд у багатьох випадках, з якими до нього звертались, вирішував, що немає підстав для скарг (*Garycki проти Польщі*, § 67).

213. Питання про те, чи висловлювання судді або представника іншого державного органу порушують принцип презумпції невинуватості, має вирішуватись в контексті конкретних обставин, за яких були виголошені спірні висловлювання (*Daktaras проти Литви*, § 42; *A.L. проти Німеччини*, § 31).

214. Висловлювання судді є предметом суворішого контролю, ніж висловлювання представників слідчих органів (*Pandy проти Бельгії*, § 43).

215. Висловлення сумнівів щодо невинуватості обвинуваченого допустимі доти, доки кримінальне провадження не завершилось рішенням щодо суті на користь обвинувачення (*Sekanina проти Австрії*, § 30). Водночас, від моменту, коли виправдання стало остаточним, висловлення таких сумнівів щодо вини є несумісними з презумпцією невинуватості (*Rushiti проти Австрії*, § 31; *O. проти Норвегії*, § 39; *Geerings проти Нідерландів*, § 49; *Paraponiaris проти Греції*, § 32).

5. Висловлювання представників судових органів

216. Презумпція невинуватості буде знехтуваною, якщо, без попереднього встановлення законним шляхом вини підсудного, у судовому рішенні щодо нього віддзеркалюватиметься відчуття, що він винен. Це стосується і випадків, навіть коли відсутня формальна констатація: достатньо, аби мотивування наводило на думку, що суддя вважає особу винуватою (див., як засадові справи, *Minelli проти Швейцарії*, § 37, і, пізніше, *Nerattini проти Греції*, § 23; *Didu проти Румунії*, § 41). Передчасне висловлення такої думки самим судом неспростовно зневажає презумпцію невинуватості (*Nešťák проти Словаччини*, § 88; *Garycki проти Польщі*, § 66).

217. Для застосування статті 6 § 2 важливим є дійсний зміст згаданих заяв, а не їхній буквальний вигляд (*Lavents проти Латвії*, § 126).

218. Те, що заявника було остаточно визнано винним, не позбавляє його права вважатись невинуватим доти, доки його вина не буде доведена відповідно до закону (*Matijašević проти Сербії*, § 49; *Nešťák проти Словаччини*, § 90, стосовно рішення залишити заявників під вартою).

6. Висловлювання посадових осіб

219. Презумпція невинуватості може бути знехтуваною не тільки суддею або судом, але й іншими державними органами (*Allenet de Ribemont проти Франції*, § 36; *Daktaras проти Литви*, § 42; *Petyo Petkov проти Болгарії*, § 91). Стаття 6 § 2 забороняє будь-які заяви з боку

посадових осіб державних органів стосовно кримінального слідства, що триває, які давали б громадськості підстави вважати підозрюваного винним і наперед формували б бачення фактів представниками відповідних судових органів (*Ismoilov і Інші проти Росії,* § 161; *Butkevičius проти Литви*, § 53).

220. Стаття 6 § 2 не може перешкодити державним органам інформувати громадськість стосовно кримінального слідства, що триває, але натомість вимагає, аби це робилось якомога тактовніше і у повній відповідності до вимоги поважати презумпцію невинуватості (*Fatullayev проти Азербайджану*, § 159; *Allenet de Ribemont проти Франції*, § 38; *Garycki проти Польщі*, § 69).

221. Суд наголосив на важливості добирати слова, які використовують посадові особи у заявах щодо особи, яка ще не була засуджена і визнана винною у даному кримінальному правопорушенні (*Daktaras проти Литви*, § 41; *Arrigo і Vella проти Мальти* (déc.); *Khoujine і Інші проти Росії*, § 94).

7. Негативна кампанія у ЗМІ

222. У демократичному суспільстві суворі коментарі ЗМІ іноді є невідворотними стосовно справ, що цікавлять громадськість (*Viorel Burzo проти Румунії*, § 160; *Akay проти Туреччини* (déc.)).

223. Шалена кампанія у ЗМІ іноді може шкодити справедливості судового розгляду, оскільки справляє вплив на громадську думку і, внаслідок цього, на присяжних, які мають висловлюватись щодо вини підсудного (*Kuzmin проти Росії*, § 62). Суб'єктивні переживання заявника щодо відсутності упереджень, котрі нав'язуються суду, що розглядає справу, якими б зрозумілими вони не були, не є визначальним чинником: перш за все треба встановити, чи у даному випадку їх можна вважати об'єктивно виправданими (*Włoch проти Польщі* (déc.); *Daktaras проти Литви* (déc.); *Priebke проти Італії* (déc.); *Mustafa (Abu Hamza) проти Сполученого Королівства* (déc.), §§ 37-40, стосовно впливу повідомлень у пресі на упередженість суду, що розглядав справу).

224. Національні судові органи, що повністю складаються з професійних суддів, мають, зазвичай, на відміну від присяжних достатні досвід і освіту, які дозволяють протистояти будь-якому внутрішньому впливу (*Craxi проти Італії (№ 1)*, § 104; *Mircea проти Румунії*, § 75).

225. Оприлюднення фотографій підозрюваного саме по собі не порушує презумпцію невинуватості (*Y.B. і Інші проти Туреччини*, § 47). Поширення зображень підозрюваного через телебачення за певних обставин може становити проблему у сфері дії статті 6 § 2 (*Rupa проти Румунії (№ 1)*, § 232).

8. Санкції за нерозкриття інформації

226. Презумпція невинуватості тісно пов'язана із правом не свідчити проти себе (*Heaney і McGuinness проти Ірландії*, § 40).

227. Обов'язок власників транспортних засобів повідомити особу водія у момент скоєння порушення правил дорожнього руху не є несумісною зі статтею 6 Конвенції (*O'Halloran і Francis проти Сполученого Королівства* [ВП]).

228. Зобов'язання для водіїв проходити тест на вміст етилу у видиху або здавати аналіз крові в принципі не суперечить презумпції невинуватості (*Tirado Ortiz і Lozano Martin проти Іспанії* (déc.)).

B. Права сторони захисту (стаття 6 § 3)

Стаття 6 § 3 Конвенції

« 3. Кожний обвинувачений у вчиненні кримінального правопорушення має щонайменше такі права:

a) бути негайно і детально поінформованим зрозумілою для нього мовою про характер і причини обвинувачення, висунутого проти нього;

b) мати час і можливості, необхідні для підготовки свого захисту;

c) захищати себе особисто чи використовувати юридичну допомогу захисника, вибраного на власний розсуд, або – за браком достатніх коштів для оплати юридичної допомоги захисника – одержувати таку допомогу безоплатно, коли цього вимагають інтереси правосуддя;

d) допитувати свідків обвинувачення або вимагати, щоб їх допитали, а також вимагати виклику й допиту свідків захисту на тих самих умовах, що й свідків обвинувачення;

e) якщо він не розуміє мови, яка використовується в суді, або не розмовляє нею, – одержувати безоплатну допомогу перекладача. »

229. Вимоги частини 3 статті 6 є особливими аспектами права на справедливий судовий розгляд, гарантованого частиною 1 (*Sakhnovskiy проти Росії* [ВП], § 94; *Gäfgen проти Німеччини* [ВП], § 169).

230. Гарантії, однозначно закріплені у статті 6 § 3, є ілюстраціями до поняття справедливого судового розгляду у деяких типових процесуальних випадках, що трапляються у кримінальному провадженні, але їх головна мета – гарантувати або допомогти гарантувати справедливий характер кримінального провадження в цілому. Тому вони не є самоціллю і, отже, мають тлумачитись у світлі власних функцій і в загальному контексті провадження (*Mayzit проти Росії*, § 77; *Can проти Австрії*, звіт Комісії, § 48).

1. Інформація про характер і причини обвинувачення (стаття 6 § 3 a))

Стаття 6 § 3 a) Конвенції

« 3. Кожний обвинувачений у вчиненні кримінального правопорушення має щонайменше такі права:

a) бути негайно і детально поінформованим зрозумілою для нього мовою про характер і причини обвинувачення, висунутого проти нього; »

a. Загальні зауваження

231. Сфера дії статті 6 § 3 a) має оцінюватись, зокрема, у світлі загальнішого права на справедливий судовий розгляд, гарантованого статтею 6 § 1 Конвенції. У кримінальних справах точна і повна інформація про обвинувачення, висунуті проти особи, і, отже, юридична кваліфікація, яку проти неї може висунути суд, є основною умовою справедливості провадження (*Pélissier i Sassi проти Франції* [ВП], § 52; *Sejdovic проти Італії* [ВП], § 90).

232. Між пунктами a) і b) статті 6 § 3 і правом бути поінформованим про характер і причини обвинувачення існує зв'язок, який має бути вивчений у світлі права обвинуваченого підготувати свій захист (*Pélissier i Sassi проти Франції* [ВП], § 54; *Dallos проти Угорщини*, § 47).

b. Інформація щодо обвинувачення

233. Стаття 6 § 3 а) вказує на необхідність особливо ретельно повідомляти «обвинувачення» зацікавленій особі. Обвинувальний акт відіграє вирішальну роль у кримінальному переслідуванні: починаючи від його пред'явлення, особа, проти якої порушено кримінальну справу, є офіційно повідомленою про юридичну і фактологічну базу сформульованих проти неї обвинувачень (*Kamasinski проти Австрії*, § 79; *Pélissier i Sassi проти Франції* [ВП], § 51).

234. Стаття 6 § 3 а) Конвенції визнає за обвинуваченим право бути поінформованим не лише про «причину» обвинувачення, тобто про матеріальні факти, висунені проти нього, і на яких ґрунтується обвинувачення, але й про «характер» обвинувачення, тобто про юридичну кваліфікацію цих фактів (*Mattoccia проти Італії*, § 59; *Penev проти Болгарії*, §§ 33 і 42).

235. Така інформація не обов'язково має наводити докази, на яких ґрунтується обвинувачення (*X. проти Бельгії*, рішення Комісії; *Collozza і Rubinat проти Італії*, звіт Комісії).

236. Стаття 6 § 3 а) не передбачає жодної особливої форми щодо способу, у який обвинувачений має бути повідомлений про характер і причину висунутого проти нього обвинувачення (*Pélissier i Sassi проти Франції* [ВП], § 53; *Drassich проти Італії*, § 34; *Giosakis проти Греції (№ 3)*, § 29).

237. Обов'язок повідомити обвинуваченого повністю покладається на сторону обвинувачення, і він не може бути дотриманий у пасивний спосіб, створюючи інформацію і не повідомляючи про це сторону захисту (*Mattoccia проти Італії*, § 65; *Chichlian i Ekindjian проти Франції*, звіт Комісії, § 71).

238. Обвинувачений має дійсно отримати таку інформацію; правова презумпція отримання не є достатньою (*C. проти Італії*, рішення Комісії).

239. Якщо недотримання цього обов'язку трапилось з вини обвинуваченого, то він не може стверджувати про порушення прав сторони захисту (*Erdogan проти Туреччини*, рішення Комісії; *Campbell i Fell проти Сполученого Королівства*, § 96).

240. Якщо зацікавлена особа страждає від психічних порушень, то влада має вжити додаткових заходів, аби такий обвинувачений міг бути детально повідомлений про характер і причини обвинувачення, висунутого проти нього (*Vaudelle проти Франції*, § 65).

c. Зміна кваліфікації фактів

241. Обвинуваченому потрібно належно і повністю повідомити про зміни у обвинуваченні, включно з тими, що стосуються його «причини», і він повинен мати час і можливості, необхідні, аби відреагувати на це і організувати свій захист на підставі усієї нової інформації або тверджень (*Mattoccia проти Італії*, § 61; *Bäckström i Andersson проти Швеції* (déc.)).

242. Інформація про висунуті обвинувачення, включно з юридичною кваліфікацією, яку суд може підтримати у даній справі, має бути надана у вигляді обвинувального акту до початку судового розгляду або принаймні під час судового розгляду за допомогою інших засобів, таких як формальне або фактичне розширення обвинувачення. Сама згадка про теоретичну можливість того, що суд дійде іншого висновку, ніж прокуратура, щодо кваліфікації правопорушення, є явно недостатньою (*I.H. і Інші проти Австрії*, § 34).

243. У випадку зміни кваліфікації фактів у ході провадження обвинуваченому вчасно, у практичний і ефективний спосіб має бути надана можливість реалізувати свої права на захист (*Pélissier i Sassi проти Франції* [ВП], § 62; *Block проти Угорщини*, § 24).

244. Зміна кваліфікації правопорушення може вважатись достатньо передбачуваною для обвинуваченого, якщо вона стосується невід'ємної складової обвинувачення (*De Salvador Torres*

проти Іспанії, § 33; *Sadak і Інші проти Туреччини (№ 1)*, §§ 52 і 56; *Juha Nuutinen проти Фінляндії*, § 32).

245. Недоліки у змісті обвинувачення можуть бути виправлені апеляційною інстанцією, якщо обвинувачений має можливість відстояти свої засоби захисту відносно переформульованого обвинувачення і оскаржити визнання себе винним за усіма відповідними питаннями права і фактів (*ibidem*, § 33; *Dallos проти Угорщини*, §§ 49-52; *Sipavičius проти Литви*, §§ 30-33; *Zhupnik проти України*, §§ 39-43; *I.H. і Інші проти Австрії*, §§ 36-38).

d. Детальність

246. Звичайно, обсяг «детальної» інформації, згаданої у цьому положенні, залежить від особливих обставин справи. Проте обвинувачений у будь-якому випадку має отримати подробиці, достатні для того, аби повністю зрозуміти висунуті проти нього обвинувачення і належно підготувати свій захист.

247. Для цього належний характер інформації має оцінюватись у зв'язку зі статтею 6 § 3 b), яка визнає за кожною особою право мати час і можливості, необхідні для підготовки свого захисту, а також у світлі загальнішого права на справедливий судовий розгляд, гарантованого статтею 6 § 1 (*Mattoccia проти Італії*, § 60; *Bäckström і Andersson проти Швеції* (déc.)).

e. Негайність

248. Згадана інформація має бути передана обвинуваченому настільки вчасно, аби він міг підготувати свій захист, що є головною негласною метою статті 6 § 3 a) (*C. проти Італії*, рішення Комісії у справі, де повідомлення обвинувачення заявнику за чотири місяці до початку судового розгляду було визнане прийнятним; див. *a contrario Borisova проти Болгарії*, §§ 43-45, де заявник мав лише дві години, аби підготувати свій захист без адвоката).

249. Вивчаючи питання стосовно дотримання статті 6 § 3 a), Суд бере до уваги автономне значення слів «обвинувачений» і «кримінальне обвинувачення», які слід тлумачити з огляду на реальну і формальну ситуацію (*Padin Gestoso De Salvador Torres проти Іспанії* (déc.); *Casse проти Люксембургу*, § 71).

f. Мова

250. Якщо доведено, або якщо є підстави вважати, що обвинувачений не знає у достатньому обсязі мову, якою йому повідомлено згадану інформацію, влада повинна забезпечити для нього переклад (*Brozicek проти Італії*, § 41; *Tabaï проти Франції* (déc.)).

251. Хоча стаття 6 § 3 a) не уточнює, що необхідно надати або перекласти письмово відповідну інформацію обвинуваченому-іноземцю, проте на практиці підсудний, котрий не володіє мовою, яку використовує суд, може опинитись у несприятливому становищі, якщо йому не нададуть також і письмовий переклад обвинувального акту тією мовою, яку він розуміє (*Hermi проти Італії* [ВП], § 68; *Kamasinski проти Австрії*, § 79).

252. Водночас, дослівний переклад обвинувального акту також може надати достатню інформацію щодо обвинувачення, якщо це дозволяє обвинуваченому підготувати свій захист (*ibidem*, § 81; *Husain проти Італії* (déc.)).

253. Стаття 6 § 3 a) не надає обвинуваченому права отримувати повний переклад матеріалів справи (*X. проти Австрії*, рішення Комісії).

254. Витрати, спричинені перекладом обвинувальних матеріалів, мають покладатись на державу, відповідно до статті 6 § 3 e), яка гарантує право на безкоштовну допомогу перекладача (*Luedicke, Belkacem і Koç проти Німеччини*, § 45).

2. Підготовка захисту (стаття 6 § 3 b))

Стаття 6 § 3 b) Конвенції

« 3. Кожний обвинувачений у вчиненні кримінального правопорушення має щонайменше такі права:

(...)

b) мати час і можливості, необхідні для підготовки свого захисту;»

a. Загальні зауваження

255. Стаття 6 § 3 b) стосується двох складових справжнього захисту – питань можливостей і часу. Це положення передбачає, що дії, пов'язані з ґрунтовним захистом обвинуваченого, можуть включати усе, що «необхідне» для підготовки до судового розгляду. Обвинувачений повинен мати можливість організувати свій захист у належний спосіб і без обмежень щодо можливостей вживати усіх засобів захисту під час судового розгляду, а також впливати на його результат (*Сап проти Австрії*, звіт Комісії, § 53; *Gregačević проти Хорватії*, § 51).

256. Питання щодо належного характеру наданих обвинуваченому можливостей і часу слід вивчати з огляду на обставини кожної справи (*Iglin проти України*, § 65; *Galstyan проти Вірменії*, § 84).

b. Належний час

257. Стаття 6 § 3 b) захищає обвинуваченого від квапливого судового розгляду (*Kröcher і Möller проти Швейцарії*, рішення Комісії; *Bonzi проти Швейцарії*, рішення Комісії). Хоча важливо здійснити провадження протягом належного строку, але не можна задля цього жертвувати процесуальними правами однієї зі сторін (*OAO Neftyanaya Kompaniya Yukos проти Росії*, § 540).

258. Вивчаючи питання про те, чи обвинувачений мав належний час для підготовки свого захисту, слід особливо брати до уваги характер провадження, а також складність справи і стадію провадження (*Gregačević проти Хорватії*, § 51). Слід також врахувати обсяг звичайної праці адвоката, від якого, вочевидь, не можна вимагати, аби він перелаштував увесь свій розпорядок роботи і повністю присвятив свій час одній справі (*Mattick проти Німеччини* (déc.)).

259. Стаття 6 § 3 b) Конвенції не вимагає, аби підготовка до розгляду справи, яка триває певний час, була завершена до першого судового засідання. Перебіг судового розгляду не можна повністю спланувати наперед: трапляється, що під час судового процесу виявляється нова інформація, і тому сторони потребують часу для додаткової підготовки (*ibidem*).

260. Після певних процесуальних дій стороні захисту треба надати більше часу, аби вона сформувала свою позицію, підготувала клопотання, склала заяви тощо (*Miminoshvili проти Росії*, § 141). Поміж такими «діями» є, наприклад, зміна обвинувального акту (*Pélissier і Sassi проти Франції* [ВП], § 62), надання прокуратурою нових документів (*G.B. проти Франції*, §§ 60-62) або раптова і повна зміна експертного висновку в ході процесу (*ibidem*, §§ 69-70).

261. Обвинувачений може просити про відкладення або перенесення судового засідання, якщо вбачає проблему у встановлених строках (*Campbell і Fell проти Сполученого Королівства*, § 98; *Bäckström і Andersson проти Швеції* (déc.); *Craxi проти Італії (№ 1)*, § 72), не рахуючи виняткових обставин (*Goddi проти Італії*, § 31), або якщо для цього у внутрішньому праві і практиці не існує жодних правових підстав (*Galstyan проти Вірменії*, § 85).

262. За певних обставин суддя може бути змушений з власної ініціативи відкласти розгляд справи, аби надати стороні захисту достатньо часу (*Sadak і Інші проти Туреччини (№ 1)*, § 57; *Sakhnovskiy проти Росії* [ВП], §§ 103 і 106).

263. Аби обвинувачений міг ефективно реалізувати надане йому право на оскарження, внутрішні суди мають достатньо чітко навести мотивування, на яке вони спираються (*Hadjianastassiou проти Греції*, § 33). Якщо до моменту завершення строку на оскарження не існуватиме жодного повністю мотивованого судового рішення, то обвинуваченому треба надати інформацію, достатню для того, аби він міг свідомо сформулювати скаргу (*Zoon проти Нідерландів*, §§ 40-50; *Baucher проти Франції*, §§ 46-51).

264. Держава має стежити за тим, аби кожен обвинувачений міг скористатись гарантіями, передбаченими статтею 6 § 3; покладення на особу, засуджену за вироком у кримінальній справі, обов'язку самостійно дізнаватись про початок відліку або завершення строку не є сумісним із «сумлінністю», яку мають виявляти держави-учасниці, аби забезпечити ефективну реалізацію прав, гарантованих статтею 6 (*Vacher проти Франції*, § 28).

c. Необхідні можливості

i. Доступ до доказової бази

265. Поміж засобами, які мають бути надані обвинуваченому, є можливість, з метою підготувати свій захист, ознайомлюватись із результатами слідства, накопиченими протягом усього часу його провадження (*Huseyn і Інші проти Азербайджану*, § 175; *ОАО Neftyanaya Kompaniya Yukos проти Росії*, § 538).

266. Якщо обвинувачений утримується під вартою, поняття «можливості» може включати в себе умови ув'язнення, які дозволяли б йому, належно зосередившись, читати і писати (*Mayzit проти Росії*, § 81; *Moiseyev проти Росії*, § 221). Вкрай важливо, аби і обвинувачений, і його адвокат могли долучатись до провадження і робити зауваження, при цьому надмірно не перевтомлюючись (*Makhfi проти Франції*, § 40; *Barberà, Messegué і Jabardo проти Іспанії*, § 70).

267. Можливості, якими обвинувачений повинен мати змогу користуватись, обмежуються можливостями, котрі допомагають або можуть допомогти підготувати свій захист (*Padin Gestoso проти Іспанії* (déc.); *Mayzit проти Росії*, § 79).

268. Обвинувачений не обов'язково повинен особисто мати доступ до матеріалів справи, достатньо, аби він був ознайомлений з ними за допомогою представників (*Kremzow проти Австрії*, § 52). Водночас, обмеження доступу обвинуваченого до переданих до суду матеріалів справи не повинне жодним чином перешкоджати тому, аби елементи доказової бази були надані йому до початку судових дебатів, щоб він міг за допомогою адвоката сформулювати зауваження щодо них у своєму виступі (*Öcalan проти Туреччини* [ВП], § 140).

269. Якщо обвинуваченому дозволено захищатись самостійно, то відмова у наданні йому доступу до матеріалів справи є порушенням прав сторони захисту (*Foucher проти Франції*, §§ 33-36).

270. Аби сприяти роботі захисту, не можна створювати перешкод ані у отриманні обвинуваченим копій долучених до справи документів, ані у здійсненні і використанні ним будь-яких нотаток (*Rasmussen проти Польщі*, §§ 48-49; *Moiseyev проти Росії*, §§ 213-218; *Matyjek проти Польщі*, § 59; *Seleznev проти Росії*, §§ 64-69).

271. Право на доступ до матеріалів справи не є абсолютним. У певних випадках може бути необхідно приховати від сторони захисту деякі докази, аби захистити основоположні права інших осіб або важливий суспільний інтерес. Водночас, з точки зору статті 6 § 1 є правомірними тільки ті заходи із обмеження права на захист, які є абсолютно необхідними. Європейський Суд має перевірити, чи процес ухвалення такого рішення якнайповніше відповідав вимогам змагальності і рівності сторін, і чи він був доповнений гарантіями, здатними захистити інтереси

обвинуваченого (*Natunen проти Фінляндії*, §§ 40-41; *Dowsett проти Сполученого Королівства*, §§ 42-43; *Mirilashvili проти Росії*, §§ 203-209).

272. Нерозкриття стороні захисту матеріальних доказів, котрі містять елементи, що можуть зняти вину з обвинуваченого або пом'якшити покарання, можуть становити відмову надати необхідні можливості для підготовки захисту і, отже, порушення права, гарантованого статтею 6 § 3 b) Конвенції. Водночас, обвинувачений може окремо мотивувати своє клопотання, і національні суди можуть перевірити обґрунтованість цих мотивів (*Natunen проти Фінляндії*, § 43; *C.G.P. проти Нідерландів*, рішення Комісії).

ii. Отримання порад від захисника

273. Поміж «можливостями», якими має скористатись обвинувачений, є отримання порад від свого захисника (*Campbell і Fell проти Сполученого Королівства*, § 99; *Goddi проти Італії*, § 31). Можливість для обвинуваченого спілкуватись із адвокатом щодо свого захисту є ключовою у його підготовці (*Bonzi проти Швейцарії*, рішення Комісії; *Can проти Австрії*, звіт Комісії, § 52).

274. Стаття 6 § 3 b) перетинається із правом на отримання допомоги від захисника, визначеним статтею 6 § 3 c) Конвенції (*Lanz проти Австрії*, §§ 50-53; *Öcalan проти Туреччини* [ВП], § 148; *Trepashkin проти Росії (№ 2)*, §§ 159-168).

3. Право захищати себе особисто або за допомогою захисника (стаття 6 § 3 c))

Стаття 6 § 3 c) Конвенції

> « 3. Кожний обвинувачений у вчиненні кримінального правопорушення має щонайменше такі права:
>
> (...)
>
> c) захищати себе особисто чи використовувати юридичну допомогу захисника, вибраного на власний розсуд, або – за браком достатніх коштів для оплати юридичної допомоги захисника – одержувати таку допомогу безоплатно, коли цього вимагають інтереси правосуддя; »

275. Частина 3, пункт c), статті 6 є особливим аспектом права на справедливий судовий розгляд, гарантованого частиною 1 (*Correia de Matos проти Португалії* (déc.); *Foucher проти Франції*, § 30). Він гарантує, аби провадження проти обвинуваченого не здійснювалось без його належного представництва з метою захисту (*Pakelli проти Німеччини*, звіт Комісії, § 84). Цей пункт передбачає три окремі права: право захищати себе особисто, право використовувати допомогу захисника, вибраного на власний розсуд, і право одержувати допомогу захисника безоплатно (*ibidem*, § 31).

a. Обсяг

276. Кожен обвинувачений є захищеним статтею 6 § 3 c) на будь-якій стадії провадження (*Imbrioscia проти Швейцарії*, § 37). Тому такий захист може стати необхідним до передання справи до суду і як тільки з'являється ризик тяжкого порушення справедливості провадження через недотримання цього положення (*ibidem*, § 36; *Öcalan проти Туреччини* [ВП], § 131; *Magee проти Сполученого Королівства*, § 41).

277. У той час як стаття 6 § 3 b) пов'язана із міркуваннями стосовно підготовки до судового розгляду, стаття 6 § 3 c) надає обвинуваченому загальніше право на допомогу і підтримку захисника протягом усього провадження (*Can проти Австрії*, звіт Комісії, § 54).

278. Умови застосування статті 6 § 3 c) протягом стадії, що передує судовому розгляду, наприклад, протягом досудового слідства, залежать від особливостей провадження і обставин справи (*Brennan проти Сполученого Королівства*, § 45; *Berliński проти Польщі*, § 75). Стаття 6 зазвичай вимагає, аби обвинувачений міг скористатись допомогою захисника починаючи з найперших стадій допиту поліцією (*John Murray проти Сполученого Королівства*, § 63; *Öcalan проти Туреччини* [ВП], § 131; *Salduz проти Туреччини* [ВП], § 54; *Averill проти Сполученого Королівства*, § 59; *Brennan проти Сполученого Королівства*, § 45; *Dayanan проти Туреччини*, § 31). Водночас, це право може зазнавати обмежень з різних правомірних причин (*Magee проти Сполученого Королівства*, § 41; *John Murray проти Сполученого Королівства*, § 63). У кожному випадку необхідно встановити, чи з огляду на провадження в цілому дане обмеження позбавило обвинуваченого справедливого судового розгляду (*ibidem*; *Brennan проти Сполученого Королівства*, § 45). Навіть якщо доступ до захисника може бути винятково виправданий вагомими причинами, подібне обмеження не повинне безпідставно створювати перешкоди для прав, які надає обвинуваченому стаття 6 (*Salduz проти Туреччини* [ВП], § 55).

279. Так само умови застосування статті 6 § 3 c) у апеляційній або касаційній інстанціях залежать від конкретних обставин даного провадження (*Pakelli проти Німеччини*, звіт Комісії, § 29; *Meftah і Інші проти Франції* [ВП], § 41). Слід брати до уваги провадження в цілому, як його встановлено у внутрішньо-правовій системі, і роль, яку відіграють у ньому апеляційна і касаційна інстанції (*ibidem*; *Monnell і Morris проти Сполученого Королівства*, § 56). Потрібно відповісти на такі питання, як характер процедури з надання дозволу на апеляційне оскарження і її важливість у загальних рамках кримінального процесу, обсяг повноважень апеляційної інстанції і спосіб, у який інтереси двох заявників були реально визначені і захищені у цій інстанції (*ibidem*).

b. Особистий захист

280. Можливість для обвинуваченого брати участь у судовому засіданні випливає з предмету і мети статті 6 Конвенції в цілому (*Zana проти Туреччини* [ВП], § 68; *Monnell і Morris проти Сполученого Королівства*, § 58). Стаття 6 § 3 c), тісно пов'язана з цим правом, дозволяє обвинуваченому самому особисто захищати себе. Тому, в принципі, добровільний самостійний захист обвинуваченого не суперечитиме приписам статті 6, якщо тільки інтереси правосуддя не вимагають іншого (*Galstyan проти Вірменії*, § 91).

281. Водночас, право самостійно здійснювати свій захист не гарантоване у абсолютний спосіб. Дозволити обвинуваченому самостійно захищати себе або призначити йому адвоката – це належить до можливості розсуду держави-учасниці, яка перебуває у ліпшому становищі, ніж Суд, аби обирати засіб, визначений у її системі правосуддя для гарантування прав сторони захисту (*Correia de Matos проти Португалії* (déc.)). Внутрішні суди, отже, мають право оцінювати, чи інтереси правосуддя вимагають призначення державного захисника (*Croissant проти Німеччини*, § 27; *Lagerblom проти Швеції*, § 50). Йдеться про засіб захисту обвинуваченого, спрямований на забезпечення оптимального захисту його інтересів (*Correia de Matos проти Португалії* (déc.)).

282. Окрім того, стаття 6 § 3 c) не надає необмежене право використовувати будь-які аргументи для свого захисту. Кожен обвинувачений, який вирішує захищати себе особисто, добровільно відмовляється від свого права на допомогу захисника і має сам виявляти сумлінність у здійсненні свого захисту (*Melin проти Франції*, § 25). Якби обвинуваченому вдавалось уникнути будь-якого переслідування за те, що, реалізовуючи свої права, він умисно провокував би хибні підозри щодо протиправної поведінки свідка або іншої особи, яка бере участь у провадженні, то це було б надмірним розширенням прав сторони захисту (*Brandstetter проти Австрії*, § 52). Проста можливість згодом переслідувати підсудного за твердження, зроблені в ході його захисту, не може вважатись такою, що становить порушення прав, гарантованих статтею 6 § 3 c). Але висновок був би інакшим, якби виявилось, що національні

право або практика через надмірну суворість у цьому питанні породжують ризик того, що подібне переслідування може бути настільки суворим, що в дійсності паралізувало б вільну реалізацію обвинуваченим цих прав (*ibidem*, § 53).

c. Допомога захисника

283. Право кожного обвинуваченого мати дієвий захист адвоката фігурує поміж основоположними складовими справедливого судового розгляду (*Salduz проти Туреччини* [ВП], § 51). В принципі, кожен підозрюваний, від моменту затримання або взяття під варту, повинен мати доступ до захисника (*Dayanan проти Туреччини*, § 31).

Право обвинуваченого мати ефективну допомогу в ході порушеного проти нього кримінального провадження передбачає, загалом, не лише право бути присутнім, але й право за потреби отримати допомогу адвоката (*Lagerblom проти Швеції*, § 49; *Galstyan проти Вірменії*, § 89). Проте, сама присутність захисника обвинуваченого не може компенсувати відсутність останнього (*Zana проти Туреччини* [ВП], § 72).

284. Право на допомогу захисника не залежить від присутності самого обвинуваченого (*Van Geyseghem проти Бельгії* [ВП], § 34; *Campbell і Fell проти Сполученого Королівства*, § 99; *Poitrimol проти Франції*, § 34). Неявка належно викликаного обвинуваченого не може, навіть за відсутності виправдання, позбавити його права на захист адвоката (*Van Geyseghem проти Бельгії* [ВП], § 34; *Pelladoah проти Нідерландів*, § 40; *Krombach проти Франції*, § 89; *Galstyan проти Вірменії*, § 89).

285. Право кожного обвинуваченого на захист самостійно обраного адвоката не є абсолютним (*Meftah і Інші проти Франції* [ВП], § 45; *Pakelli проти Німеччини*, звіт Комісії, § 31). Хоча, в принципі, вибір обвинуваченим захисника потрібно поважати (*Lagerblom проти Швеції*, § 54), але національні судові органи можуть відхилити його кандидатуру, якщо існують дійсні і достатні підстави вважати, що цього вимагають інтереси правосуддя (*Meftah і Інші проти Франції* [ВП], § 45; *Croissant проти Німеччини*, § 29). Наприклад, специфічність провадження, якщо оцінювати його в цілому, може виправдати відведення лише спеціалізованим адвокатам монополії на представництво (*Meftah і Інші проти Франції* [ВП], § 47).

286. Аби право на допомогу захисника стало практичним і дієвим, а не лишалось теоретичним, його реалізація не повинна ставитись у залежність від виконання надмірно формальних умов: судові органи повинні забезпечити справедливий характер процесу і, відповідно, стежити за тим, аби адвокат, який бере в ньому участь, вочевидь, для захисту свого клієнта за його відсутності, отримав можливість робити це (*Van Geyseghem проти Бельгії* [ВП], § 33; *Pelladoah проти Нідерландів*, § 41).

287. Обвинувачений може відмовитись від свого права на допомогу захисника, подібно як і від інших прав, пов'язаних із справедливістю провадження (*Pishchalnikov проти Росії*, § 77). Водночас, до того, як обвинуваченого можна буде вважати таким, що непрямо, своєю поведінкою, відмовився від важливого права, передбаченого статтею 6, має бути встановлено, що він міг розумно передбачати наслідки своїх дій. Додаткові гарантії будуть необхідні у тому випадку, коли обвинувачений попросить захисника, оскільки за його відсутності він матиме менше шансів бути поінформованим про свої права, і тому буде менше шансів того, що їх буде дотримано (*ibidem*, § 78).

d. Безоплатна юридична допомога

288. Третє і останнє право, передбачене статтею 6 § 3 c), право на безоплатну юридичну допомогу, залежить від двох умов.

289. По-перше, обвинувачений має довести свою неплатоспроможність. Проте, він не повинен робити це «поза будь-якими розумними сумнівами»: достатньо, аби існували «певні ознаки»

цього або, інакше кажучи, може бути встановлена «відсутність чітких вказівок на протилежне» (*Pakelli проти Німеччини*, звіт Комісії, § 34).

290. По-друге, держави-учасниці мають забезпечувати безоплатну юридичну допомогу лише тоді, «коли цього вимагають інтереси правосуддя», котрі мають оцінюватись із врахуванням сукупності фактів справи: не лише становища, яке існувало на момент ухвалення рішення за клопотанням про надання безоплатної юридичної допомоги, але й становища, що склалось на момент постановлення національним судом рішення щодо суті (*Granger проти Сполученого Королівства*, § 46).

291. Оцінюючи, чи інтереси правосуддя вимагають, аби обвинувачений мав безоплатну допомогу захисника, Суд бере до уваги різні критерії, зокрема, тяжкість правопорушення і покарання, яке може бути призначене. В принципі, якщо йдеться про покарання у вигляді позбавлення волі, інтереси правосуддя вимагають надання безоплатної юридичної допомоги (*Benham проти Сполученого Королівства* [ВП], § 61 ; *Quaranta проти Швейцарії*, § 33; *Zdravko Stanev проти Болгарії*, § 38).

292. Окрім умови «інтересів правосуддя», Суд бере до уваги складність справи (*Quaranta проти Швейцарії*, § 34; *Pham Hoang проти Франції*, § 40; *Twalib проти Греції*, § 53), а також особисте положення обвинуваченого (*Zdravko Stanev проти Болгарії*, § 38). Остання умова є особливо важливою з огляду на спроможність обвинуваченого захистити себе, наприклад, через недостатнє знання мови судочинства або у системі особливих прав, якщо у наданні безоплатної юридичної допомоги має бути відмовлено (*Quaranta проти Швейцарії*, § 35; *Twalib проти Греції*, § 53).

293. Якщо має застосовуватись вимога інтересів правосуддя, то цей критерій полягатиме не у тому, аби встановити, чи відсутність безоплатної юридичної допомоги «дійсно зашкодила» здійсненню захисту; слід застосовувати інший, менш суворий критерій, а саме, чи «виглядає у даному випадку правдоподібним припущення», що захисник буде потрібен (*Artico проти Італії*, §§ 34-35; *Alimena проти Італії*, § 20).

294. Незалежно від важливості заснованих на довірі стосунків між адвокатом і його клієнтом, право мати захист з боку захисника, вибраного «на власний розсуд», неодмінно є об'єктом певних обмежень, якщо йдеться про безоплатну юридичну допомогу. Наприклад, суди, призначаючи для здійснення захисту державного захисника, мають брати до уваги бажання обвинуваченого, але можуть і відхилити таку кандидатуру, якщо є нагальні й достатні підстави вважати, що того вимагають інтереси правосуддя (*Croissant проти Німеччини*, § 29; *Lagerblom проти Швеції*, § 54). Водночас, статтю 6 § 3 c) не можна тлумачити як таку, що гарантує право на заміщення призначеного державою адвоката (*ibidem*, § 55). Натомість, інтереси правосуддя не можуть тлумачитись настільки широко, аби вимагати автоматичного надання безоплатної юридичної допомоги щоразу, коли обвинувачений, не маючи жодних об'єктивних шансів на успіх, бажає подати апеляційну скаргу після того, як у першій інстанції йому було забезпечено справедливий судовий розгляд, як того вимагає стаття 6 (*Monnell і Morris проти Сполученого Королівства*, § 67).

e. Конкретна і дієва безоплатна юридична допомога

295. Безоплатна юридична допомога, право на яку гарантує стаття 6 § 3 c), має бути «конкретною і дієвою». Тобто, саме призначення державного захисника ще не означає ефективність такої допомоги, оскільки адвокат *ex officio* може померти, тяжко захворіти, зіткнутись з тривалими перешкодами або ухилятись від виконання своїх обов'язків (*Artico проти Італії*, § 33).

296. Право на дієву безоплатну юридичну допомогу включає, зокрема, право обвинуваченого мати приватні розмови зі своїм адвокатом. Лише у виняткових випадках держава може

обмежити конфіденційне спілкування особи, яка утримується під вартою, зі своїм захисником (*Sakhnovskiy проти Росії* [ВП], § 102). Якщо адвокат-захисник не може розмовляти зі своїм клієнтом поза таким наглядом і отримувати конфіденційні вказівки, то його допомога помітно втратить свою дієвість (*S. проти Швейцарії*, § 48; *Brennan проти Сполученого Королівства*, § 58). Жодне обмеження стосунків клієнтів зі своїми адвокатами-захисниками, як мовчазне, так і однозначне, не повинне ставати на перешкоді ефективній допомозі захисника, право на котрого має обвинувачений (*Sakhnovskiy проти Росії* [ВП], § 102). Прослуховування телефонних розмов обвинуваченого зі своїм захисником (*Zagaria проти Італії*, § 36), а також постійне обмеження кількості і тривалості відвідувань обвинуваченого захисниками (*Öcalan проти Туреччини* [ВП], § 135) становлять інші можливі порушення права на дієву допомогу.

297. Водночас, держава-учасниця не може вважатись відповідальною за усі недоліки призначеного або обраного обвинуваченим захисника (*Lagerblom проти Швеції*, § 56; *Kamasinski проти Австрії*, § 65). Із незалежності адвокатури від держави слідує, що поведінка захисника стосується в основному обвинуваченого і його адвоката: держава-учасниця має втручатись тільки тоді, коли неспроможність державного захисника стає очевидною, або якщо про це буде належно повідомлено у інший спосіб (*ibidem*; *Imbrioscia проти Швейцарії*, § 41; *Daud проти Португалії*, § 38). Відповідальність держави може бути задіяна тоді, коли адвокат просто перестає діяти на користь обвинуваченого (*Artico проти Італії*, §§ 33 і 36) або не дотримується суто формальної умови, якщо це не можна вважати помилковою поведінкою або звичайним недоліком аргументації (*Czekalla проти Португалії*, §§ 65 і 71).

4. Допит свідків (стаття 6 § 3 d))

Стаття 6 § 3 d) Конвенції

> « 3. Кожний обвинувачений у вчиненні кримінального правопорушення має щонайменше такі права:
>
> (...)
>
> d) допитувати свідків обвинувачення або вимагати, щоб їх допитали, а також вимагати виклику й допиту свідків захисту на тих самих умовах, що й свідків обвинувачення;»

a. Автономне значення поняття «свідок»

298. Поняття «свідок», якими б не були визначення у національному праві, має в системі Конвенції автономне значення (*Damir Sibgatullin проти Росії*, § 45; *S.N. проти Швеції*, § 45). Якщо повідомлення може суттєво обґрунтувати визнання підозрюваного винним, то воно є свідченням на користь обвинувачення, і до нього застосовуються гарантії, передбачені статтею 6 §§ 1 і 3 d) Конвенції (*Kaste і Mathisen проти Норвегії*, § 53; *Lucà проти Італії*, § 41).

299. Це поняття включає й інших обвинувачених (*Trofimov проти Росії*, § 37), потерпілих (*Vladimir Romanov проти Росії*, § 97) і експертів (*Doorson проти Нідерландів*, §§ 81-82).

300. Стаття 6 § 3 d) може застосовуватись і до документальних доказів (*Mirilashvili проти Росії*, §§ 158-159).

b. Право допитувати або вимагати допиту свідків

i. Загальні принципи

301. Стаття 6 § 3 d) закріплює принцип, відповідно до якого перш ніж обвинуваченого можна буде визнати винним, йому, загалом, потрібно пред'явити усі докази обвинувачення у відкритому судовому засіданні, аби уможливити змагальні судові дебати. Цей принцип має

певні винятки, з якими, однак, можна погодитись за умови забезпечення прав сторони захисту; за загальним правилом, ці права вимагають надати обвинуваченому належну і достатню можливість опротестувати свідчення проти нього і допитати осіб, які їх зробили, або під час дачі таких показань, або на пізнішій стадії (*Hüttner проти Німеччини*, § 38; *Lucà проти Італії*, § 39; *Solakov проти Колишньої Югославської Республіки Македонія*, § 57).

302. Цей загальний принцип передбачає дві вимоги: по-перше, відсутність свідка має бути виправдана серйозною причиною; по-друге, якщо обвинувачення ґрунтується винятково або переважно на показаннях однієї особи, яку обвинувачений не може допитати або вимагати, щоб її допитали, ні на стадії слідства, ні протягом дебатів, то права сторони захисту можуть бути обмежені у спосіб, несумісний з гарантіями статті 6 (правило «єдиного і визначального» доказу) (*Al-Khawaja і Tahery проти Сполученого Королівства* [ВП], § 119).

303. З огляду на визначне місце, яке посідає право на належне відправлення правосуддя у демократичному суспільстві, будь-який захід, що обмежує права сторони захисту, має бути абсолютно необхідним. Якщо достатньо буде менш суворого заходу, то застосовувати слід саме його (*Van Mechelen і Інші проти Нідерландів*, § 58).

304. Важливою складовою справедливого судового розгляду є також можливість для обвинуваченого вступити в суперечку зі свідком у присутності судді (*Tarău проти Румунії*, § 74; *Graviano проти Італії*, § 38).

ii. Зобов'язання вжити розумних зусиль для забезпечення допиту свідка в судовому засіданні

305. Питання про те, чи є вагомі підстави допустити показання відсутнього свідка, є найпершим питанням, яке слід вивчити до того, як встановлювати, чи становить дане свідчення єдиний або визначальний доказ. Тому якщо свідок не з'являється особисто, аби дати свідчення, судовий орган має встановити, чи є ця відсутність виправданою (*Al-Khawaja і Tahery проти Сполученого Королівства* [ВП], § 120; *Gabrielyan проти Вірменії*, §§ 78 і 81-84).

306. Частина 1 статті 6, в сукупності з частиною 3, зобов'язує держав-учасниць до позитивних заходів, які дозволили б обвинуваченому допитати свідків обвинувачення або вимагати їх допиту (*Trofimov проти Росії*, § 33; *Sadak і Інші проти Туреччини (№ 1)*, § 67).

307. Якщо свідків неможливо допитати (чи вимагати їх допиту) через те, що вони зникли, влада має вжити розумних зусиль для того, щоб забезпечити їх появу в суді (*Karpenko проти Росії*, § 62; *Damir Sibgatullin проти Росії*, §§ 51; *Pello проти Естонії*, § 35; *Bonev проти Болгарії*, § 43).

308. Водночас, не можна вимагати неможливого: якщо державні органи не можуть бути звинувачені у недостатній сумлінності у намаганні надати обвинуваченому можливість допитати даних свідків, то сама лише їх відсутність не може призвести до закриття провадження (*Gossa проти Польщі*, § 55; *Haas проти Німеччини* (déc.); *Calabrò проти Італії і Німеччини* (déc.); *Ubach Mortes проти Андорри* (déc.)).

iii. Зобов'язання мотивувати відмову допитати свідка

309. Хоча висловлення думки щодо важливості доказу не входить до функцій Суду, проте відсутність розумного виправдання відмови допитати або викликати свідка може становити обмеження прав сторони захисту, несумісне з гарантіями справедливого судового розгляду (*Popov проти Росії*, § 188; *Bocos-Cuesta проти Нідерландів*, § 72; *Wierzbicki проти Польщі*, § 45; *Vidal проти Бельгії*, § 34).

iv. Посилання на свідчення, зроблені поза судовим розглядом

310. За певних обставин може виявитись необхідним застосовувати свідчення, зроблені під час попереднього слідства (*Lucà проти Італії*, § 40), наприклад, якщо свідок помер (*Mika проти Швеції* (déc.), § 37; *Ferrantelli і Santangelo проти Італії*, § 52) або скористався своїм правом зберігати мовчання (*Vidgen проти Нідерландів*, § 47; *Sofri і Інші проти Італії* (déc.); *Craxi проти Італії (№ 1)*, § 86), або якщо державні органи вжили розумних зусиль, аби забезпечити явку свідка, але марно (*Mirilashvili проти Росії*, § 217).

311. Враховуючи міру, якою відсутність свідка, котрого ніколи не допитували на попередніх стадіях провадження, шкодить правам сторони захисту, його письмові свідчення можуть бути допущені замість присутності на судовому засіданні тільки як крайній засіб (*Al-Khawaja і Tahery проти Сполученого Королівства* [ВП], § 125).

312. Слід вкрай обережно ставитись до показань свідків, отриманих за умов, коли права сторони захисту не могли бути гарантовані у межах, яких зазвичай вимагає Конвенція (*S.N. проти Швеції*, § 53; *Doorson проти Нідерландів*, § 76).

313. Якщо відсутність свідка під час судових дебатів виправдана вагомими причинами, то суддя може врахувати показання, зроблені на попередній стадії провадження, за умови, що вони підтверджені іншими доказами (*Mirilashvili проти Росії*, § 217; *Scheper проти Нідерландів* (déc.); *Calabrò проти Італії і Німеччини* (déc.); *Ferrantelli і Santangelo проти Італії*, § 52).

314. Стаття 6 § 3 d) вимагає можливості перехресного допиту свідків, які дали показання, не представлені суду, тільки тоді, коли такі показання відіграють важливу або вирішальну роль у доведенні вини (*Kok проти Нідерландів* (déc.); *Krasniki проти Республіки Чехія*, § 79).

315. Звичайно, допуск у якості доказу показань з чужих слів, які становлять єдиний або визначальний доказ на користь обвинувачення, не спричиняє автоматично порушення статті 6 § 1, але якщо обвинувальний вирок повністю або переважно спирається на показання відсутніх свідків, Суд має якнайретельніше вивчити дане провадження. Зважаючи на ризики, притаманні свідченням з чужих слів, долучення до справи доказу такого виду як єдиного або вирішального є дуже важливим чинником, котрий потрібно брати до уваги під час оцінки справедливості провадження загалом, і котрий має бути врівноважений достатніми складовими, зокрема, надійними процесуальними гарантіями. У кожній справі, в якій постає проблема справедливості провадження через показання відсутнього свідка, необхідно встановити, чи існують інші складові, здатні компенсувати мінуси, пов'язані із допуском такого доказу, аби уможливити правильну і справедливу оцінку його достовірності. Вивчення цього питання дозволяє постановляти обвинувальний вирок тільки тоді, коли показання відсутнього свідка, враховуючи їх важливість у справі, є достатньо достовірними (*Al-Khawaja і Tahery проти Сполученого Королівства* [ВП], § 147).

v. Анонімні свідки

316. Хоча питання, спричинені показаннями анонімних і відсутніх свідків, не є тотожними, проте, в принципі, ці два випадки подібні тим, що обидва становлять ризик створити несприятливе становище для обвинуваченого. Засадовий принцип полягає у тому, що в кримінальному процесі обвинувачений повинен мати реальну можливість оскаржити твердження щодо себе (*Al-Khawaja і Tahery проти Сполученого Королівства* [ВП], § 127).

317. Використання показань анонімних свідків для обґрунтування вироку не завжди є несумісним з Конвенцією (*Doorson проти Нідерландів*, § 69; *Van Mechelen і Інші проти Нідерландів*, § 52; *Krasniki проти Республіки Чехія*, § 76).

318. Звичайно ж, стаття 6 не вимагає однозначно, аби брались до уваги інтереси свідків загалом і інтереси потерпілих, які мають надати свідчення, зокрема. Водночас, це може

стосуватись їхнього життя, свободи і безпеки, котрі є інтересами, що, на загал, відносяться до сфери дії статті 8 Конвенції. Держави-учасниці повинні організувати кримінальне провадження у такий спосіб, аби ці інтереси не зазнавали непотрібного ризику. Принципи справедливого судового розгляду у відповідних випадках вимагають також, аби інтереси сторони захисту були врівноважені з інтересами свідків або потерпілих, які мають надати свідчення (*Doorson проти Нідерландів*, § 70; *Van Mechelen і Інші проти Нідерландів*, § 53).

319. Державні органи мають навести нагальні і достатні підстави для збереження анонімності певних свідків (*Doorson проти Нідерландів*, § 71; *Visser проти Нідерландів*, § 47; *Sapunarescu проти Німеччини* (déc.); *Dzelili проти Німеччини* (déc.)).

320. Збереження такої анонімності створить труднощі для сторони захисту, які зазвичай не повинні виникати у рамках кримінального провадження. Водночас, необхідно, аби судове провадження достатньо компенсувало перешкоди, з якими зіткнувся захист (*Doorson проти Нідерландів*, § 72; *Van Mechelen і Інші проти Нідерландів*, § 54; *Haas проти Німеччини* (déc.)).

321. Зокрема, заявнику не повинні перешкоджати у оскарженні правдивості анонімного свідка (*Birutis і Інші проти Литви*, § 29; *Van Mechelen і Інші проти Нідерландів*, §§ 59 і 62; *Kostovski проти Нідерландів*, § 42).

322. Окрім того, аби встановити, чи умови допиту анонімного свідка передбачали достатні гарантії компенсації труднощів, спричинених стороні захисту, слід належно врахувати міру, якою анонімне свідчення було визначальним для визнання заявника винним. Якщо свідчення жодним чином не було визначальним, тоді захист постраждав значно меншою мірою (*Kok проти Нідерландів* (déc.); *Krasniki проти Республіки Чехія*, § 79).

vi. Свідки у справах про статеві злочини

323. Потерпілі від статевих злочинів, особливо неповнолітні, часто сприймають судовий процес як тортури, зокрема якщо їм проти їх бажання влаштовують перехресний допит із обвинуваченим. Аби визначити, чи обвинувачений у провадженні такого виду скористався справедливим судовим розглядом, слід врахувати право на повагу до приватного життя потерпілої особи. Так у кримінальних справах про статеві злочини може бути вжито певних заходів для захисту потерпілих за умови, що такі заходи є сумісними з належною і ефективною реалізацією прав сторони захисту. Аби захистити ці права, судові органи іноді мають вживати заходів на противагу перешкодам, які постають перед захистом (*Aigner проти Австрії*, § 37; *D. проти Фінляндії*, § 43; *F і M проти Фінляндії*, § 58; *Accardi і Інші проти Італії* (déc.); *S.N. проти Швеції*, § 47; *Vronchenko проти Естонії*, § 56).

324. З огляду на особливий характер кримінальних проваджень стосовно статевих злочинів, стаття 6 § 3 d) не може тлумачитись як така, що у кожному випадку зобов'язує, аби під час перехресного допиту або у іншій спосіб питання задавав безпосередньо сам обвинувачений чи його захисник (*S.N. проти Швеції*, § 52; *W.S. проти Польщі*, § 55).

325. Обвинувачений повинен мати можливість стежити за поведінкою свідків під час допиту і оскаржувати їхні показання і правдивість цих показань (*Bocos-Cuesta проти Нідерландів*, § 71; *P.S. проти Німеччини*, § 26; *Accardi і Інші проти Італії* (déc.); *S.N. проти Швеції*, § 52).

326. Перегляд відеозапису дачі показань свідком сам по собі не може вважатись таким, що належно захищає права сторони захисту, якщо влада не створила жодної можливості ставити питання цьому свідку (*D. проти Фінляндії* § 50; *A.L. проти Німеччини*, § 41).

vii. Переваги, надані свідкам за надання свідчень

327. Використання показань, зроблених свідками в обмін на імунітет або інші переваги, є важливим засобом у боротьбі, яку державні органи мають вести проти організованої

злочинності. Водночас, застосування цього засобу може зашкодити справедливості провадження проти обвинуваченого і порушує дражливі питання, оскільки згадані свідчення за своїм характером є наслідком маніпуляції і можуть бути зроблені виключно з метою отримати запропоновані переваги, запропоновані взамін або в якості особистої помсти. Тому не слід недооцінювати часом двозначний характер таких показань і ризик того, що особу може бути обвинувачено і засуджено на підставі неперевірених тверджень, які не обов'язково є незацікавленими. Водночас, використання свідчень цього виду саме по собі не є достатнім, аби зробити судовий розгляд несправедливим (*Cornelis проти Нідерландів* (déc.), з іншими посиланнями).

viii. Свідчення з чужих слів

328. Стаття 6 §§ 1 і 3 d) Конвенції передбачає презумпцію проти використання у кримінальному провадженні свідчень з чужих слів проти обвинуваченого. Виключення такого виду доказів виправдане також і у тому випадку, коли їх можна вважати доказами захисту (*Thomas проти Сполученого Королівства* (déc.)).

ix. Право викликати свідків захисту

329. В принципі, саме національні суди повинні оцінювати надані їм докази, як і доречність доказів, які бажають надати обвинувачені. Стаття 6 § 3 d), знову ж таки в принципі, залишає за судами обов'язок вирішувати щодо корисності доказів, наданих свідками. Вона не вимагає виклику і допиту кожного свідка захисту: її головна мета, як кажуть слова «на тих самих умовах», - повна рівність сторін у цьому питанні (*Perna проти Італії* [ВП], § 29; *Solakov проти Колишньої Югославської Республіки Македонія*, § 57).

330. Тому недостатньо, аби обвинувачений поскаржився на те, що не зміг допитати певних свідків. Потрібно, аби він обґрунтував своє клопотання про допит свідків, уточнивши, що такий допит важливий і необхідний для встановлення істини і для прав сторони захисту (*Perna проти Італії* [ВП], § 29; *Băcanu і SC « R » S.A. проти Румунії*, § 75).

331. Якщо обвинувачений подав правомірне і достатньо обґрунтоване клопотання про допит свідків, належне з огляду на предмет обвинувачення і безсумнівно здатне посилити позицію захисту чи навіть призвести до виправдання, тоді державні органи можуть відхилити це клопотання лише з належних підстав (*Topić проти Хорватії*, § 42; *Polyakov проти Росії*, §§ 34-35).

332. Стаття 6 не визнає за обвинуваченим абсолютного права отримати появу свідка в суді. В принципі, саме національні судді мають вирішувати щодо необхідності чи доречності виклику свідка (див., наприклад, *S.N. проти Швеції*, § 44; *Accardi і Інші проти Італії* (déc.)).

333. За виняткових обставин Суд може дійти висновку про несумісність зі статтею 6 відмови допитати особу в якості свідка (*Dorokhov проти Росії*, § 65; *Popov проти Росії*, § 188; *Bricmont проти Бельгії*, § 89).

5. Переклад (стаття 6 § 3 e))

Стаття 6 § 3 e) Конвенції

> « 3. Кожний обвинувачений у вчиненні кримінального правопорушення має щонайменше такі права:
>
> (...)
>
> e) якщо він не розуміє мови, яка використовується в суді, або не розмовляє нею, – одержувати безоплатну допомогу перекладача. »

a. Якщо обвинувачений «не розуміє мови, яка використовується в суді, або не розмовляє нею»

334. Право на безоплатну допомогу перекладача застосовується лише тоді, коли обвинувачений не може розуміти мову, яка використовується в суді, або говорити нею (*K. проти Франції*, рішення Комісії). Обвинувачений, який розуміє таку мову, не може просити про надання перекладача, аби мати можливість здійснювати свій захист іншою мовою, навіть мовою національної меншини, до якої він належить (*ibidem*; *Bideault проти Франції*, рішення Комісії; *Lagerblom проти Швеції*, § 62).

335. Якщо обвинуваченого представляє захисник, то в принципі недостатньо, аби він, а не його клієнт, знав мову, яка використовується в суді. Переклад під час судового засідання потрібен тому, що право на справедливий судовий розгляд, котре включає в себе право брати участь у судовому засіданні, вимагає, аби обвинувачений міг розуміти обговорення і повідомляти своєму захиснику про будь-які моменти, які він хотів би використати на свій захист (*Kamasinski проти Австрії*, § 74; *Cuscani проти Сполученого Королівства*, § 38).

336. Стаття 6 § 3 е) спрямована не на відносини між обвинуваченим і його захисником, а виключно на відносини між обвинуваченим і суддею (*X. проти Австрії*, рішення Комісії).

337. Обвинувачений може відмовитись від права на допомогу перекладача, але у цьому випадку має йтись про його власне рішення, а не рішення його захисника (*Kamasinski проти Австрії*, § 80).

b. Гарантовані складові кримінального провадження

338. Стаття 6 § 3 е) гарантує обвинуваченому право на безоплатну допомогу перекладача, який письмово або усно переклав би будь-який документ або будь-яку заяву, зроблені в ході провадження проти нього, зі змістом котрих він, аби скористатись справедливим судовим розглядом, має ознайомитись або ж, навпаки, перекласти їх мовою судочинства. (*Luedicke, Belkacem і Koç проти Німеччини*, § 48; *Ucak проти Сполученого Королівства* (déc.); *Hermi проти Італії* [ВП], § 69; *Lagerblom проти Швеції*, § 61).

339. Стаття 6 § 3 е) застосовується не лише до усних заяв, зроблених під час судового розгляду, але й до документів, а також до провадження, що передує судовому процесу (*Kamasinski проти Австрії*, § 74; *Hermi проти Італії* [ВП], § 70).

340. Проте, ця стаття не вимагає робити письмовий переклад кожного документального доказу або кожного офіційного документу з матеріалів справи (*Kamasinski проти Австрії*, § 74). Наприклад, відсутність письмового перекладу судового рішення ще не становить порушення статті 6 § 3 е) (*ibidem*, § 85). Текст цього положення в оригіналі посилається на «усний переклад (interprète)», а не на «письмовий переклад (traducteur)». Це дає підстави вважати, що допомога у вигляді усного перекладу може відповідати вимогам Конвенції (*Husain проти Італії* (déc.); *Hermi проти Італії* [ВП], § 70).

341. Загалом, надана у такий спосіб допомога перекладача дозволяє обвинуваченому ознайомитись із висунутими проти нього обвинуваченнями і захистити себе, зокрема, надавши суду свою версію подій (*ibidem*; *Kamasinski проти Австрії*, § 74; *Güngör проти Німеччини* (déc.); *Protopapa проти Туреччини*, § 80).

c. «Безоплатна» допомога

342. Обов'язок надати «безоплатну» допомогу не залежить від фінансового стану обвинуваченого: послуги перекладача для його потреб скоріше належать до можливостей, які держава повинна мати у рамках своєї системи кримінального правосуддя. Водночас, витрати

на оплату праці перекладача можуть бути покладені на обвинуваченого, який не з'явився на судове засідання (*Fedele проти Німеччини* (déc.)).

343. Від обвинуваченого не можна пізніше вимагати оплату витрат на оплату праці перекладача (*Luedicke, Belkacem і Koç проти Німеччини*, § 46). Якщо вважати, що стаття 6 § 3 e) дозволяє національним судам покладати такі витрати на засудженого, то це становитиме обмеження його у цьому праві у момент користування ним (*ibidem*, § 42; *Isyar проти Болгарії*, § 45; *Öztürk проти Німеччини*, § 58).

d. Умови здійснення перекладу

344. У сфері дії статті 6 § 3 e) не встановлено жодних детальних умов щодо обставин, за яких можуть бути надані послуги перекладача для допомоги обвинуваченому. Перекладач не є працівником суду у розумінні статті 6 § 1 і не обмежений жодними формальними вимогами незалежності або безсторонності як такими. Його робота полягає у наданні обвинуваченому дієвої допомоги у здійсненні свого захисту, а його поведінка не повинна спричиняти ризик порушення справедливості судового розгляду (*Ucak проти Сполученого Королівства* (déc.)).

e. Позитивні зобов'язання

345. Суддя, порадившись із обвинуваченим, має перевірити, чи він потребує послуг перекладача, особливо якщо адвокат-захисник повідомив про труднощі у спілкуванні із обвинуваченим. Суддя має переконатись, що відсутність перекладача не стане на перешкоді повноцінній участі обвинуваченого у судових дебатах, які є для нього вирішально важливими (*Cuscani проти Сполученого Королівства*, § 38).

346. Незважаючи на те, що здійснення захисту належить переважно обвинуваченому і його захиснику (*Kamasinski проти Австрії*, § 65; *Stanford проти Сполученого Королівства*, § 28), національні суди є основними гарантами справедливості провадження, включно із випадками можливої відсутності перекладача для обвинуваченого-іноземця (*Cuscani проти Сполученого Королівства* § 39 ; *Hermi проти Італії* [ВП], § 72; *Katritsch проти Франції*, § 44).

347. Питання про знання мови заявником є вирішальним, і суддя має зважити також на характер фактів, у яких обвинувачують підсудного, або на звернення, адресовані йому державними органами, аби оцінити, чи є вони настільки складними, що потребують поглибленого знання мови судочинства (*Hermi проти Італії* [ВП], § 71; *Katritsch проти Франції*, § 41; *Şaman проти Туреччини*, § 30; *Güngör проти Німеччини* (déc.)).

348. Оскільки право, гарантоване статтею 6 § 3 e), має бути практичним і дієвим, то зобов'язання уповноважених державних органів не обмежуються наданням перекладача: якщо у даному випадку надійдуть негативні повідомлення, вони повинні здійснити певний наступний контроль якості наданого перекладу (*Kamasinski проти Австрії*, § 74; *Hermi проти Італії* [ВП], § 70; *Protopapa проти Туреччини*, § 80).

VI. Екстериторіальна дія статті 6

349. Конвенція не зобов'язує держав-учасниць накидати свої правила третім державам або територіям (*Drozd і Janousek проти Франції і Іспанії*, § 110). Сторони Конвенції не зобов'язані встановлювати, чи судовий розгляд у третій державі, наприклад, внаслідок екстрадиції, буде сумісним із кожною з умов статті 6.

A. Кричуща відмова у правосудді

350. Відповідно до практики Суду, рішення про екстрадицію чи вислання може у виняткових випадках становити проблему за статтею 6, якщо зацікавлена особа ризикує зазнати у країні, яка просить про екстрадицію, кричущої відмови у правосудді. Вперше цей принцип було проголошено в рішенні у справі *Soering проти Сполученого Королівства* (§ 113) і пізніше підтверджено Судом у цілій низці справ (*Mamatkoulov і Askarov проти Туреччини* [ВП], §§ 90-91 ; *Al-Saadoon і Mufdhi проти Сполученого Королівства*, § 149; *Ahorugeze проти Швеції*, § 115; *Othman (Abu Qatada) проти Сполученого Королівства*, § 258).

351. Вислів «кричуща відмова у правосудді» вважається синонімом судового процесу, який явно суперечить положенням статті 6 або закріпленим у ній принципам (*Sejdovic проти Італії* [ВП], § 84; *Stoichkov проти Болгарії*, § 56; *Drozd і Janousek проти Франції і Іспанії*, § 110). Хоча Суд і не мав нагоди визначати цей вислів точніше, проте він зазначав, що деякі види несправедливості можуть становити кричущу відмову у правосудді, наприклад:

- Заочне проголошення вироку без можливості отримати пізніше новий розгляд суті обвинувачення (*Einhorn проти Франції* (déc.), § 33; *Sejdovic проти Італії* [ВП], § 84; *Stoichkov проти Болгарії*, § 56);
- Позасудовий розгляд справи, проведений з повним нехтуванням правами захисту (*Bader і Kanbor проти Швеції*, § 47);
- Позбавлення волі без доступу до незалежного і безстороннього суду, який перевірив би його законність (*Al-Moayad проти Німеччини* (déc.), § 101);
- Умисна і систематична відмова у доступі до захисника, особливо щодо особи, яка перебуває під вартою за кордоном (*ibidem*);
- Використання у кримінальному процесі свідчень, отриманих внаслідок застосування до підозрюваного або до іншої особи поводження, що суперечить статті 3 (*Othman (Abu Qatada) проти Сполученого Королівства*, § 267; *El Haski проти Бельгії*, § 85).

352. Потрібно було більше двадцяти років після постановлення рішення у справі *Soering проти Сполученого Королівства*, тобто, до ухвалення Судом рішення у справі *Othman (Abu Qatada) проти Сполученого Королівства*, аби Суд вперше дійшов висновку, що вислання або екстрадиція є конкретними складовими порушення статті 6. Цей строк, а також приклади, наведені у попередньому параграфі, доводять, що критерій «кричущої відмови у правосудді» є суворим. Кричуща відмова у правосудді – це більше, ніж звичайні хиби або відсутність гарантії під час провадження, які становили б порушення статті 6, якби мали місце у самій держави-учасниці. Необхідно, аби порушення принципу справедливості судового розгляду, гарантованого статтею 6, було настільки тяжким, що спричинило б анулювання чи навіть знищення самої суті права, захищеного цією статтею (*Ahorugeze проти Швеції*, § 115; *Othman (Abu Qatada) проти Сполученого Королівства*, § 260).

B. «Реальний ризик»: обсяг і обов’язок доведення

353. Встановлюючи, чи екстрадиція або вислання становитимуть кричущу відмову у правосудді, Суд застосовує той же обсяг і обов’язок доведення, як і під час вивчення справ щодо екстрадиції або вислання стосовно статті 3. Отже, заявник має навести докази, здатні довести, що існують серйозні підстави вважати, що у випадку екстрадиції з держави-учасниці йому загрожуватиме реальний ризик стати об’єктом кричущої відмови у правосудді. Якщо заявник доведе це, тоді Уряд має розвіяти усі сумніви щодо цього питання (*Ahorugeze проти Швеції*, § 116; *Othman (Abu Qatada) проти Сполученого Королівства*, §§ 272-280; *El Haski проти Бельгії*, § 86; *Saadi проти Італії* [ВП], § 129).

354. Аби перевірити існування ризику кричущої відмови у правосудді, Суд вивчає передбачувані наслідки вислання заявника до країни призначення з урахуванням загальної ситуації, що панує там, і особливих обставин у справі заявника (*Al-Saadoon і Mufdhi проти Сполученого Королівства*, § 125; *Saadi проти Італії* [ВП], § 130). При цьому слід перш за все посилатись на обставини, які дана держава знала або мала знати на момент вислання (*Al-Saadoon і Mufdhi проти Сполученого Королівства*, § 125; *Saadi проти Італії* [ВП], § 133). Проте, якщо вислання або перевезення на момент розгляду справи Судом уже відбулись, то ніщо не перешкоджає взяти до уваги пізніші повідомлення (*Al-Saadoon і Mufdhi проти Сполученого Королівства*, § 149; *Mamatkoulov і Askarov проти Туреччини* [ВП], § 69).

Перелік цитованих справ

Цитована у даному довіднику практика Суду стосується ухвалених ним рішень і постанов, а також рішень і звітів Європейської комісії з прав людини («Комісія»).

Цитовані посилання, за відсутності особливих позначок після назви справи, стосуються рішень щодо суті, постановлених палатою Суду. Позначка «(déc.)» стосується рішень Суду щодо прийнятності, а позначка «[ВП]» вказує, що справу розглядала Велика Палата.

У електронній версії довідника гіпер-посилання цитованих справ відсилають до бази даних HUDOC (<http://hudoc.echr.coe.int>), котра надає доступ до практики Суду (рішень і постанов Великої Палати, палат і комітетів, комунікованих справ, дорадчих думок і витягів із юридичних документів у Інформаційних повідомленнях з практики Суду), Комісії (рішення і звіти), а також до резолюцій Комітету Міністрів.

Суд постановляє свої рішення і постанови двома офіційними мовами - французькою і/або англійською. База даних HUDOC надає, окрім того, доступ до перекладів більш ніж тридцятьма неофіційними мовами деяких основних справ Суду. Вона містить також посилання на деякі збірки юриспруденції, розміщені в Інтернет третіми особами.

—A—

A. проти Австрії, № 16266/90, рішення Комісії від 7 травня 1990 року, Décisions et rapports 65
A. Menarini Diagnostics S.R.L. проти Італії, № 43509/08, 27 вересня 2011 року
A.L. проти Німеччини, № 72758/01, 28 квітня 2005 року
A.L. проти Фінляндії, № 23220/04, 27 січня 2009 року
Abdoella проти Нідерландів, 25 листопада 1992 року, série A № 248-A
Accardi і Інші проти Італії (déc.), № 30598/02, CEDH 2005-II
Adiletta і Інші проти Італії, 19 лютого 1991 року, série A № 197-E
Adolf проти Австрії, 26 березня 1982 року, série A № 49
AGOSI проти Сполученого Королівства, 24 жовтня 1986 року, série A № 108
Ahorugeze проти Швеції, № 37075/09, 27 жовтня 2011 року
Aigner проти Австрії, № 28328/03, 10 травня 2012 року
Air Canada проти Сполученого Королівства, 5 травня 1995 року, série A № 316-A
Akay проти Туреччини (déc.), № 34501/97, 19 лютого 2002 року
Albert і Le Compte проти Бельгії, 10 лютого 1983 року, série A № 58
Al-Khawaja і Tahery проти Сполученого Королівства [ВП], №№ 26766/05 і 22228/06, CEDH 2011
Al-Moayad проти Німеччини (déc.), № 35865/03, 20 лютого 2007 року
Al-Saadoon і Mufdhi проти Сполученого Королівства, № 61498/08, CEDH 2010
Ali проти Румунії, № 20307/02, 9 листопада 2010 року
Alimena проти Італії, 19 лютого 1991 року, série A № 195-D
Allan проти Сполученого Королівства, № 48539/99, CEDH 2002-IX
Allen проти Сполученого Королівства [ВП], № 25424/09, 12 липня 2013 року
Allenet de Ribemont проти Франції, 10 лютого 1995 року, série A № 308
Arrigo і Vella проти Мальти (déc.), № 6569/04, 10 травня 2005 року
Artico проти Італії, 13 травня 1980 року, série A № 37
Assanidzé проти Грузії [ВП], № 71503/01, CEDH 2004-II
Averill проти Сполученого Королівства, № 36408/97, CEDH 2000-VI

—B—

B. проти Австрії, 28 березня 1990 року, série A № 175
B. і P. проти Сполученого Королівства, №№ 36337/97 і 35974/97, CEDH 2001-III
Băcanu і SC « R » S.A. проти Румунії, № 4411/04, 3 березня 2009 року
Bäckström і Andersson проти Швеції (déc.), № 67930/01, 5 вересня 2006 року
Bader і Kanbor проти Швеції, № 13284/04, CEDH 2005-XI
Baggetta проти Італії, 25 червня 1987 року, série A № 119
Balsyte-Lideikiene проти Литви, № 72596/01, 4 листопада 2008 року
Bannikova проти Росії, № 18757/06, 4 листопада 2010 року
Barberà, Messegué і Jabardo проти Іспанії, 6 грудня 1988 року, série A № 146
Baucher проти Франції, № 53640/00, 24 липня 2007 року
Belashev проти Росії, № 28617/03, 4 грудня 2008 року
Belilos проти Швейцарії, 29 квітня 1988 року, série A № 132
Bellerín Lagares проти Іспанії (déc.), № 31548/02, 4 листопада 2003 року
Bendenoun проти Франції, 24 лютого 1994 року, série A № 284
Benham проти Сполученого Королівства, 10 червня 1996 року, Recueil des arrêts et décisions 1996-III
Berliński проти Польщі, №№ 27715/95 і 30209/96, 20 червня 2002 року
Bideault проти Франції, № 11261/84, рішення Комісії від 9 грудня 1987 року, Décisions et rapports 48
Birutis і Інші проти Литви, №№ 47698/99 і 48115/99, 28 березня 2002 року
Block проти Угорщини, № 56282/09, 25 січня 2011 року
Bobek проти Польщі, № 68761/01, 17 липня 2007 року
Bocos-Cuesta проти Нідерландів, № 54789/00, 10 листопада 2005 року
Boddaert проти Бельгії, 12 жовтня 1992 року, série A № 235-D
Böhmer проти Німеччини, № 37568/97, 3 жовтня 2002 року
Boldea проти Румунії, № 19997/02, CEDH 2007-II
Bonev проти Болгарії, № 60018/00, 8 червня 2006 року
Bonisch проти Австрії, 6 травня 1985 року, série A № 92
Bonzi проти Швейцарії, № 7854/77, рішення Комісії від 12 липня 1978 року, Décisions et rapports 12
Boulois проти Люксембургу [ВП], № 37575/04, CEDH 2012
Borisova проти Болгарії, № 56891/00, 21 грудня 2006 року
Borgers проти Бельгії, 30 жовтня 1991 року, série A № 214-B
Brandstetter проти Австрії, 28 серпня 1991 року, série A № 211
Brennan проти Сполученого Королівства, № 39846/98, CEDH 2001-X
Bricmont проти Бельгії, 7 липня 1989 року, série A № 158
Brozicek проти Італії, 19 грудня 1989 року, série A № 167
Brusco проти Франції, № 1466/07, 14 жовтня 2010 року
Buijen проти Німеччини, № 27804/05, 1 квітня 2010 року
Bulut проти Австрії, 22 лютого 1996 року, Recueil des arrêts et décisions 1996-II
Burak Hun проти Туреччини, № 17570/04, 15 грудня 2009 року
Buscemi проти Італії, № 29569/95, CEDH 1999-VI
Butkevičius проти Литви, № 48297/99, CEDH 2002-II (витяги)
Bykov проти Росії [ВП], № 4378/02, 10 березня 2009 року

—C—

C. проти Італії, № 10889/84, рішення Комісії від 11 травня 1988 року, Décisions et rapports 56
C.G.P. проти Нідерландів, № 29835/96, рішення Комісії від 15 січня 1997 року

C.P. і Інші проти Франції, № 36009/97, 1 серпня 2000 року
Campbell і Fell проти Сполученого Королівства, 28 червня 1984 року, série A № 80
Calabrò проти Італії і Німеччини (déc.), № 59895/00, CEDH 2002-V
Caldas Ramírez de Arrellano проти Іспанії (déc.), № 68874/01, CEDH 2003-I (витяги)
Can проти Австрії, № 9300/81, звіт Комісії від 12 липня 1984 року
Capeau проти Бельгії, № 42914/98, CEDH 2005-I
Casse проти Люксембургу, № 40327/02, 27 квітня 2006 року
Castillo Algar проти Іспанії, 28 жовтня 1998 року, Recueil des arrêts et décisions 1998-VIII
Célice проти Франції, № 14166/09, 8 березня 2012 року
Chichlian і Ekindjian проти Франції, № 10959/84, звіт Комісії від 16 березня 1989 року
Clarke проти Сполученого Королівства (déc.), № 23695/02, 25 серпня 2005 року
Clinique Mozart SARL проти Франції, № 46098/99, 8 червня 2004 року
Coëme і Інші проти Бельгії, № 32492/96 і 4 інших, CEDH 2000-VII
Collozza і Rubinat проти Італії, № 9024/80, звіт Комісії від 5 травня 1983 року
Constantin і Stoian проти Румунії, № 23782/06 і 46629/06, 29 вересня 2009 року
Cooper проти Сполученого Королівства [ВП], № 48843/99, 16 грудня 2003 року
Cornelis проти Нідерландів (déc.), № 994/03, 2CEDH 2004–V (витяги)
Correia de Matos проти Португалії (déc.), № 48188/99, CEDH 2001-XII
Craxi проти Італії (№ 1), № 34896/97, 5 грудня 2002 року
Croissant проти Німеччини, 25 вересня 1992 року, série A № 237-B
Cuscani проти Сполученого Королівства, № 32771/96, 24 вересня 2002 року
Czekalla проти Португалії, № 38830/97, CEDH 2002-VIII

—D—

D. проти Фінляндії, № 30542/04, § 43, 7 липня 2009 року
Daktaras проти Литви (déc.), № 42095/98, 11 січня 2000 року
Daktaras проти Литви, № 42095/98, CEDH 2000-X
Dallos проти Угорщини, № 29082/95, CEDH 2001-II
Damir Sibgatullin проти Росії, № 1413/05, 24 квітня 2012 року
Daud проти Португалії, 21 квітня 1998 року, Recueil des arrêts et décisions 1998-II
Davran проти Туреччини, № 18342/03, 3 листопада 2009 року
Dayanan проти Туреччини, № 7377/03, 13 жовтня 2009 року
De Cubber проти Бельгії, 26 жовтня 1984 року, série A № 86
De Salvador Torres проти Іспанії, 24 жовтня 1996 року, Recueil des arrêts et décisions 1996-V
Delcourt проти Бельгії, 17 січня 1970 року, série A № 11
Demicoli проти Мальти, 27 серпня 1991 року, série A № 210
Deweer проти Бельгії, 27 лютого 1980 року, série A № 35
Didu проти Румунії, № 34814/02, 14 квітня 2009 року
Diriöz проти Туреччини, № 38560/04, 31 травня 2012 року
Dobbertin проти Франції, 25 лютого 1993 року, série A № 256-D
Doorson проти Нідерландів, 26 березня 1996 року, Recueil des arrêts et décisions 1996-II
Dorokhov проти Росії, № 66802/01, 14 лютого 2008 року
Dorozhko і Pozharskiy проти Естонії, №№ 14659/04 і 16855/04, 24 квітня 2008 року
Döry проти Швеції, № 28394/95, 12 листопада 2002 року
Dowsett проти Сполученого Королівства, № 39482/98, CEDH 2003-VII
Drassich проти Італії, № 25575/04, 11 грудня 2007 року
Drozd і Janousek проти Франції і Іспанії, 26 червня 1992 року, série A № 240
Dubus S.A. проти Франції, № 5242/04, 11 червня 2009 року
Dzelili проти Німеччини (déc.), № 15065/05, 29 вересня 2009 року

—E—

Eckle проти Німеччини, 15 липня 1982 року, série A № 51
Edwards і Lewis проти Сполученого Королівства [ВП], №№ 39647/98 і 40461/98, CEDH 2004-X
Einhorn проти Франції (déc.), № 71555/01, CEDH 2001-XI
El Haski проти Бельгії, № 649/08, 25 вересня 2012 року
Enea проти Італії [ВП], № 74912/01, CEDH 2009
Engel і Інші проти Нідерландів, 8 червня 1976 року, série A № 22
Erdogan проти Туреччини, № 14723/89, рішення Комісії від 9 липня 1992 року, Décisions et rapports 73
Ergin проти Туреччини (№ 6), № 47533/99, CEDH 2006-VI (витяги)
Eurofinacom проти Франції (déc.), № 58753/00, CEDH 2004-VII
Ezeh і Connors проти Сполученого Королівства [ВП], №№ 39665/98 і 40086/98, CEDH 2003-X

—F—

F і M проти Фінляндії, № 22508/02, 17 липня 2007 року
Falk проти Нідерландів (déc.), № 66273/01, CEDH 2004-XI
Fatullayev проти Азербайджану, № 40984/07, 22 квітня 2010 року
Fazliyski проти Болгарії, № 40908/05, 16 квітня 2013 року
Fedele проти Німеччини (déc.), № 11311/84, 9 грудня 1987 року
Fejde проти Швеції, 29 жовтня 1991 року, série A № 212-C
Ferrantelli і Santangelo проти Італії, 7 серпня 1996 року, Recueil des arrêts et décisions 1996-III
Fey проти Австрії, 24 лютого 1993 року, série A № 255-A
Filippini проти Сан-Марино (déc.), № 10526/02, 28 серпня 2003 року
Findlay проти Сполученого Королівства, 25 лютого 1997 року, Recueil des arrêts et décisions 1997-I
Fischer проти Австрії, (déc.), № 27569/02, CEDH 2003-VI
Foucher проти Франції, 18 березня 1997 року, Recueil des arrêts et décisions 1997-II
Fruni проти Словаччини, № 8014/07, 21 червня 2011 року
Funke проти Франції, 25 лютого 1993 року, série A № 256-A

—G—

G.B. проти Франції, № 44069/98, CEDH 2001-X
Gabrielyan проти Вірменії, № 8088/05, 10 квітня 2012 року
Gäfgen проти Німеччини [ВП], № 22978/05, CEDH 2010
Galstyan проти Вірменії, № 26986/03, 15 листопада 2007 року
Garycki проти Польщі, № 14348/02, 6 лютого 2007 року
Gast і Popp проти Німеччини, № 29357/95, CEDH 2000-II
Geerings проти Нідерландів, № 30810/03, CEDH 2007-III
Giosakis проти Греції (№ 3), № 5689/08, 3 травня 2011 року
Goddi проти Італії, 9 квітня 1984 року, série A № 76
Goktepe проти Бельгії, № 50372/99, 2 червня 2005 року
Gorguiladzé проти Грузії, № 4313/04, 20 жовтня 2009 року
Gossa проти Польщі, № 47986/99, 9 січня 2007 року
Gómez de Liaño y Botella проти Іспанії, № 21369/04, 22 липня 2008 року
Gradinger проти Австрії, 23 жовтня 1995 року, série A № 328-C
Granger проти Сполученого Королівства, 28 березня 1990 року, série A № 174
Graviano проти Італії, № 10075/02, 10 лютого 2005 року

Grayson і Barnham проти Сполученого Королівства, №№ 19955/05 і 15085/06, 23 вересня 2008 року
Gregačević проти Хорватії, № 58331/09, 10 липня 2012 року
Grieves проти Сполученого Королівства [ВП], № 57067/00, CEDH 2003-XII (витяги)
Guérin проти Франції, 29 липня 1998 року, Recueil des arrêts et décisions 1998-V
Guisset проти Франції, № 33933/96, CEDH 2000-IX
Güngör проти Німеччини (déc.), № 31540/96, 24 січня 2002 року
Gurguchiani проти Іспанії, № 16012/06, 15 грудня 2009 року

—H—

Haas проти Німеччини (déc.), № 73047/01, 17 листопада 2005 року
Hadjianastassiou проти Греції, 16 грудня 1992 року, série A № 252
Hamer проти Бельгії, № 21861/03, CEDH 2007-V (витяги)
Hanif і Khan проти Сполученого Королівства, №№ 52999/08 і 61779/08, 20 грудня 2011 року
Harabin проти Словаччини, № 58688/11, 20 листопада 2012 року
Haroutyounian проти Вірменії, № 36549/03, CEDH 2007-III
Hauschildt проти Данії, 24 травня 1989 року, série A № 154
Heaney і McGuinness проти Ірландії, № 34720/97, CEDH 2000-XII
Heglas проти Республіки Чехія, № 5935/02, 1 березня 2007 року
Henryk Urban і Ryszard Urban проти Польщі, № 23614/08, 30 листопада 2010 року
Hermi проти Італії [ВП], № 18114/02, CEDH 2006-XII
Holm проти Швеції, 25 листопада 1993 року, série A № 279-A
Hümmer проти Німеччини, № 26171/07, 19 липня 2012 року
Husain проти Італії (déc.), № 18913/03, CEDH 2005-III
Hüseyin Turan проти Туреччини, № 11529/02, 4 березня 2008 року
Huseyn і Інші проти Азербайджану, №№ 35485/05 і 3 інших, 26 липня 2011 року

—I—

I.A. проти Франції, 23 вересня 1998 року, Recueil des arrêts et décisions 1998-VII
I.H. і Інші проти Австрії, № 42780/98, 20 квітня 2006 року
Iglin проти України, № 39908/05, 12 січня 2012 року
Imbrioscia проти Швейцарії, 24 листопада 1993 року, série A № 275
Incal проти Туреччини, 9 червня 1998 року, Recueil des arrêts et décisions 1998-IV
Iprahim Ülger проти Туреччини, № 57250/00, 29 липня 2004 року
Ismoilov і Інші проти Росії, № 2947/06, 24 квітня 2008 року
Isyar проти Болгарії, № 391/03, 20 листопада 2008 року

—J—

Jalloh проти Німеччини [ВП], № 54810/00, CEDH 2006-IX
Janosevic проти Швеції, № 34619/97, CEDH 2002-VII
Jasper проти Сполученого Королівства [ВП], № 27052/95, 16 лютого 2000 року
John Murray проти Сполученого Королівства, 8 лютого 1996 року, Recueil des arrêts et décisions 1996-I
Jorgic проти Німеччини, № 74613/01, CEDH 2007-III
Josseaume проти Франції, № 39243/10, 8 березня 2012 року
Judge проти Сполученого Королівства (déc.), № 35863/10, 8 лютого 2011 року

Juha Nuutinen проти Фінляндії, № 45830/99, 24 квітня 2007 року
Jussila проти Фінляндії [ВП], № 73053/01, CEDH 2006-XIV

—K—

K. проти Франції, №№ 10210/82, рішення Комісії від 7 грудня 1983 року, Décisions et rapports 35
Kamasinski проти Австрії, 19 грудня 1989 року, série A № 168
Karpenko проти Росії, № 5605/04, 13 березня 2012 року
Kaste і Mathisen проти Норвегії, №№ 18885/04 і 21166/04, CEDH 2006-XIII
Kart проти Туреччини [ВП], № 8917/05, CEDH 2009 (витяги)
Katritsch проти Франції, № 22575/08, 4 листопада 2010 року
Khalfaoui проти Франції, № 34791/97, CEDH 1999-IX
Khan проти Сполученого Королівства, № 35394/97, CEDH 2000-V
Khodorkovskiy і Lebedev проти Росії, №№ 11082/06 і 13772/05, 25 липня 2013 року
Khoudobine проти Росії, № 59696/00, CEDH 2006-XII (витяги)
Khoujine і Інші проти Росії, № 13470/02, 23 жовтня 2008 року
Klimentyev проти Росії, № 46503/99, 16 листопада 2006 року
Klouvi проти Франції, № 30754/03, 30 червня 2011 року
Kok проти Нідерландів (déc.), № 43149/98, CEDH 2000-VI
König проти Німеччини, 28 червня 1978 року, série A № 27
Konstas проти Греції, № 53466/07, 24 травня 2011 року
Kontalexis проти Греції, № 59000/08, 31 травня 2011 року
Kostovski проти Нідерландів, 20 листопада 1989 року, série A № 166
Krasniki проти Республіки Чехія, № 51277/99, 28 лютого 2006 року
Kremzow проти Австрії, 21 вересня 1993 року, série A № 268-B
Krestovskiy проти Росії, № 14040/03, 28 жовтня 2010 року
Kriegisch проти Німеччини (déc.), № 21698/06, 23 листопада 2010 року
Kröcher і Möller проти Швейцарії, № 8463/78, рішення Комісії від 9 липня 1981 року, Décisions et rapports 26
Krombach проти Франції, № 29731/96, CEDH 2001-II
Kulikowski проти Польщі, № 18353/03, 19 травня 2009 року
Kuopila проти Фінляндії, № 27752/95, 27 квітня 2000 року
Kuzmin проти Росії, № 58939/00, 18 березня 2010 року
Kyprianou проти Кіпру [ВП], № 73797/01, CEDH 2005-XIII

—L—

Labergère проти Франції, № 16846/02, 26 вересня 2006 року
Lacadena Calero проти Іспанії, № 23002/07, 22 листопада 2011 року
Lagerblom проти Швеції, № 26891/95, 14 січня 2003 року
Lanz проти Австрії, № 24430/94, 31 січня 2002 року
Lauko проти Словаччини, 2 вересня 1998 року, Recueil des arrêts et décisions 1998-VI
Lavents проти Латвії, № 58442/00, 28 листопада 2002 року
Legillon проти Франції, № 53406/10, 10 січня 2013 року
Lilly проти Франції (déc.), № 53892/00, 3 грудня 2002 року
Löffler проти Австрії, № 30546/96, 3 жовтня2000
Lucà проти Італії, № 33354/96, CEDH 2001-II
Luedicke, Belkacem і Koç проти Німеччини, 28 листопада 1978 року, série A № 29
Lundkvist проти Швеції (déc.), № 48518/99, CEDH 2003-XI

Lutz проти Німеччини, 25 серпня 1987 року, série A № 123

—M—

Maaouia проти Франції [ВП], № 39652/98, CEDH 2000-X
Magee проти Сполученого Королівства, № 28135/95, CEDH 2000-VI
Makhfi проти Франції, № 59335/00, 19 жовтня 2004 року
Malige проти Франції, 23 вересня 1998 року, Recueil des arrêts et décisions 1998-VII
Malininas проти Литви, № 10071/04, 1 липня 2008 року
Mamatkoulov і Askarov проти Туреччини [ВП], №№ 46827/99 і 46951/99, CEDH 2005-I
Marpa Zeeland B.V. і Metal Welding B.V. проти Нідерландів, № 46300/99, CEDH 2004-X (витяги)
Martin проти Сполученого Королівства, № 40426/98, 24 жовтня 2006 року
Martinie проти Франції [ВП], № 58675/00, CEDH 2006-VI
Matijašević проти Сербії, № 23037/04, 19 вересня 2006 року
Mattick проти Німеччини (déc.), № 62116/00, CEDH 2005-VII
Mattoccia проти Італії, № 23969/94, CEDH 2000-IX
Matyjek проти Польщі, № 38184/03, 24 квітня 2007 року
Mayzit проти Росії, № 63378/00, 20 січня 2005 року
McFarlane проти Ірландії [ВП], № 31333/06, 10 вересня 2010 року
Meftah і Інші проти Франції [ВП], №№ 32911/96 і 2 інших, CEDH 2002-VII
Melin проти Франції, 22 червня 1993 року, série A № 261-A
Micallef проти Мальти [ВП], № 17056/06, CEDH 2009
Mieg de Boofzheim проти Франції (déc.), № 52938/99, CEDH 2002-X
Mika проти Швеції (déc.), № 31243/06, 27 січня 2009 року
Milasi проти Італії, 25 червня 1987 року, série A № 119
Milinienė проти Литви, № 74355/01, 24 червня 2008 року
Miller і Інші проти Сполученого Королівства, №№ 45825/99 і 2 інших, 26 жовтня 2004 року
Miminoshvili проти Росії, № 20197/03, 28 червня 2011 року
Minelli проти Швейцарії, 5 березня 1983 року, série A № 62
Mircea проти Румунії, № 41250/02, 29 березня 2007 року
Mirilashvili проти Росії, № 6293/04, 11 грудня 2008 року
Monedero Angora проти Іспанії (déc.), № 41138/05, 7 жовтня 2008 року
Monnell і Morris проти Сполученого Королівства, 2 березня 1987 року, série A № 115
Montcornet de Caumont проти Франції (déc.), № 59290/00, CEDH 2003-VII
Montera проти Італії (déc.), № 64713/01, 9 липня 2002 року
Moiseyev проти Росії, № 62936/00, 9 жовтня 2008 року
Moullet проти Франції (déc.), № 27521/04, 13 вересня 2007 року
Mežnarić проти Хорватії, № 71615/01, 15 липня 2005 року
Mustafa (Abu Hamza) проти Сполученого Королівства (déc.), № 31411/07, 18 січня 2011 року

—N—

Natunen проти Фінляндії, № 21022/04, 31 березня 2009 року
Navone і Інші проти Монако, №№ 62880/11 і 2 інших, 24 жовтня 2013 року
Nerattini проти Греції, № 43529/07, 18 грудня 2008 року
Nešťák проти Словаччини, № 65559/01, 27 лютого 2007 року
Neumeister проти Австрії, 27 червня 1968 року, série A № 8
Nicoleta Gheorghe проти Румунії, № 23470/05, 3 квітня 2012 року
Ninn-Hansen проти Данії (déc.), № 28972/75, CEDH 1999
Nortier проти Нідерландів, 24 серпня 1993 року, série A № 267

Nurmagomedov проти Росії, № 30138/02, 7 червня 2007 року

—O—

O. проти Норвегії, № 29327/95, CEDH 2003-II
O'Halloran і Francis проти Сполученого Королівства [ВП], №№ 15809/02 і 25624/02, CEDH 2007-VIII
OAO Neftyanaya Kompaniya Yukos проти Росії, № 14902/04, 20 вересня 2011 року
Oberschlick проти Австрії (№ 1), 23 травня 1991 року, série A № 204
Öcalan проти Туреччини [ВП], № 46221/99, CEDH 2005-IV
Öcalan проти Туреччини (déc.), № 5980/07, 6 липня 2010 року
Omar проти Франції [ВП], 29 липня 1998 року, Recueil des arrêts et décisions 1998-V
Othman (Abu Qatada) проти Сполученого Королівства, № 8139/09, CEDH 2012
Öztürk проти Німеччини, 21 лютого 1984 року, série A № 73

—P—

P.G. і J.H. проти Сполученого Королівства, № 44787/98, CEDH 2001-IX
P.S. проти Німеччини, № 33900/96, 20 грудня 2001 року
Padin Gestoso проти Іспанії (déc.), № 39519/98, CEDH 1999-II (витяги)
Padovani проти Італії, № 26 лютого 1993 року, série A № 257-B
Pakelli проти Німеччини, № 8398/78, звіт Комісії від 12 грудня 1981 року
Paksas проти Литви [ВП], № 34932/04, CEDH 2011 (витяги)
Pandjikidzé і Інші проти Грузії, № 30323/02, 27 жовтня 2009 року
Pandy проти Бельгії, № 13583/02, 21 вересня 2006 року
Papon проти Франції (déc.), № 54210/00, CEDH 2001-XII
Papon проти Франції (№ 2), № 54210/00, 25 липня 2002 року
Paraponiaris проти Греції, № 42132/06, 25 вересня 2008 року
Parlov-Tkalcic проти Хорватії, № 24810/06, 22 грудня 2009 року
Pedersen і Baadsgaard проти Данії, № 49017/99, 19 червня 2003 року
Pélissier і Sassi проти Франції [ВП], № 25444/94, CEDH 1999-II
Pelladoah проти Нідерландів, 22 вересня 1994 року, série A № 297-B
Pello проти Естонії, № 11423/03, 12 квітня 2007 року
Penev проти Болгарії, № 20494/04, 7 січня 2010 року
Peñafiel Salgado проти Іспанії (déc.), № 65964/01, 16 квітня 2002 року
Perna проти Італії [ВП], № 48898/99, CEDH 2003-V
Pescador Valero проти Іспанії, № 62435/00, CEDH 2003-VII
Petyo Petkov проти Болгарії, № 32130/03, 7 січня 2010 року
Pfeifer і Plankl проти Австрії, 25 лютого 1992 року, série A № 227
Pham Hoang проти Франції, 25 вересня 1992 року, série A № 243
Phillips проти Сполученого Королівства, № 41087/98, CEDH 2001-VII
Pishchalnikov проти Росії, № 7025/04, 24 вересня 2009 року
Pierre-Bloch проти Франції, 21 жовтня 1997 року, Recueil des arrêts et décisions 1997-VI
Piersack проти Бельгії, 1 жовтня 1982 року, série A № 53
Planka проти Австрії, №25852/94, рішення Комісії від 15 травня 1996 року
Poitrimol проти Франції, 23 листопада 1993 року, série A № 277-A
Polyakov проти Росії, № 77018/01, 29 січня 2009 року
Poncelet проти Бельгії, № 44418/07, 30 березня 2010 року
Popov проти Росії, № 26853/04, 13 липня 2006 року
Popovici проти Молдови, №№ 289/04 і 41194/04, 27 листопада 2007 року

Poppe проти Нідерландів, № 32271/04, 24 березня 2009 року
Posokhov проти Росії, № 63486/00, CEDH 2003-IV
Previti проти Італії (déc.), № 45291/06, 8 грудня 2009 року
Priebke проти Італії (déc.), № 48799/99, 5 квітня 2001 року
Protopapa проти Туреччини, № 16084/90, 24 лютого 2009 року
Pullar проти Сполученого Королівства, 10 червня 1996 року, Recueil des arrêts et décisions 1996-III
Putz проти Австрії, 22 лютого 1996 року, Recueil des arrêts et décisions 1996-I

—Q—

Quaranta проти Швейцарії, 24 травня 1991 року, série A № 205

—R—

R. проти Бельгії, № 15957/90, рішення Комісії від 30 березня 1992 року, Décisions et rapports 72
R. проти Сполученого Королівства (déc.), № 33506/05, 4 січня 2007 року
Radio France і Інші проти Франції, № 53984/00, CEDH 2004-II
Raimondo проти Італії, 22 лютого 1994 року, série A № 281-A
Ramanauskas проти Литви [ВП], № 74420/01, CEDH 2008
Rasmussen проти Польщі, № 38886/05, 28 квітня 2009 року
Ravnsborg проти Швеції, 23 березня 1994 року, série A № 283-B
Raza проти Болгарії, № 31465/08, 11 лютого 2010 року
Refah Partisi (the Welfare party) і Інші проти Туреччини (déc.), №№ 41340/98 і 3 інших, 3 жовтня 2000 року
Reinhardt і Slimane-Kaïd проти Франції, 31 березня 1998 року, Recueil des arrêts et décisions 1998-II
Richert проти Польщі, № 54809/07, 25 жовтня 2011 року
Riepan проти Австрії, № 35115/97, CEDH 2000-XII
Ringeisen проти Австрії, 16 липня 1971 року, série A № 13
Ringvold проти Норвегії, № 34964/97, CEDH 2003-II
Rouille проти Франції, № 50268/99, 6 січня 2004 року
Rowe і Davis проти Сполученого Королівства [ВП], № 28901/95, CEDH 2000-II
Ruiz Torija проти Іспанії, 9 грудня 1994 року, série A № 303-A
Rupa проти Румунії (№ 1), № 58478/00, 16 грудня 2008 року
Rushiti проти Австрії, № 28389/95, 21 березня 2000 року

—S—

S. проти Швейцарії, 28 листопада 1991 року, série A № 220
S.N. проти Швеції, № 34209/96, CEDH 2002-V
Saadi проти Італії [ВП], № 37201/06, CEDH 2008
Saccoccia проти Австрії, (déc.), № 69917/01, 5 липня 2007 року
Sadak і Інші проти Туреччини (№ 1), №№ 29900/96 і 3 інших, CEDH 2001-VIII
Şahiner проти Туреччини, № 29279/95, 25 вересня 2001 року
Sainte-Marie проти Франції, 16 грудня 1992 року, série A № 253-A
Sakhnovskiy проти Росії [ВП], № 21272/03, 2 листопада 2010 року
Salabiaku проти Франції, 7 жовтня 1988 року, série A № 141-A
Salduz проти Туреччини [ВП], № 36391/02, CEDH 2008
Şaman проти Туреччини, № 35292/05, 5 квітня 2011 року

Sapunarescu проти Німеччини (déc.), № 22007/03, 11 вересня 2006 року
Saric проти Данії (déc.), № 31913/96, 2 лютого 1999 року
Saunders проти Сполученого Королівства, 17 грудня 1996 року, Recueil des arrêts et décisions 1996-VI
Schenk проти Швейцарії, 12 липня 1988 року, série A № 140
Scheper проти Нідерландів (déc.), № 39209/02, 5 квітня 2005 року
Schmautzer проти Австрії, 23 жовтня 1995 року, série A № 328-A
Schneider проти Франції (déc.), № 49852/06, 30 червня 2009 року
Schwarzenberger проти Німеччини, № 75737/01, 10 серпня 2006 року
Sejdovic проти Італії [ВП], № 56581/00, CEDH 2006-II
Sekanina проти Австрії, 25 серпня 1993 року, série A № 266-A
Seleznev проти Росії, № 15591/03, 26 червня 2008 року
Seliwiak проти Польщі, № 3818/04, 21 липня 2009 року
Sequieira проти Португалії (déc.), № 73557/01, CEDH 2003-VI
Shannon проти Сполученого Королівства (déc.), № 67537/01, CEDH 2004-IV
Sibgatullin проти Росії, № 32165/02, 23 квітня 2009 року
Sidabras і Džiautas проти Литви (déc.), №№ 55480/00 і 59330/00, 1 липня 2003 року
Silickienė проти Литви, № 20496/02, 10 квітня 2012 року
Sipavičius проти Литви, № 49093/99, 21 лютого 2002 року
Soering проти Сполученого Королівства, 7 липня 1989 року, série A № 161
Solakov проти Колишньої Югославської Республіки Македонія, № 47023/99, CEDH 2001-X
Sofri і Інші проти Італії (déc.), № 37235/97, CEDH 2003-VIII
Stanford проти Сполученого Королівства, 23 лютого 1994 року, série A № 282-A
Štitić проти Хорватії, № 29660/03, 8 листопада 2007 року
Stoichkov проти Болгарії, № 9808/02, 24 березня 2005 року
Stojkovic проти Франції і Бельгії, № 25303/08, 27 жовтня 2011 року
Stow і Gai проти Португалії (déc.), № 18306/04, 4 жовтня 2005 року
Suhadolc проти Словенії (déc.), № 57655/08, 17 травня 2011 року
Sukü проти Туреччини (déc.), № 59773/00, 11 вересня 2007 року
Sutter проти Швейцарії, 22 лютого 1984 року, série A № 74
Szabó проти Швеції (déc.), № 28578/03, 27 червня 2006 року

—T—

Tabaï проти Франції (déc.), № 73805/01, 17 лютого 2004 року
Tarău проти Румунії, № 3584/02, 24 лютого 2009 року
Taxquet проти Бельгії [ВП], № 926/05, CEDH 2010
Teixeira de Castro проти Португалії, № 25829/94, CEDH 1998-IV
Telfner проти Австрії, № 33501/96, 20 березня 2001 року
Thomann проти Швейцарії, 10 червня 1996 року, Recueil des arrêts et décisions 1996-III
Thomas проти Сполученого Королівства (déc.), № 19354/02, 10 травня 2005 року
Tierce і Інші проти Сан-Марино, №№ 24954/94 і двоє інших, CEDH 2000-IX
Tirado Ortiz і Lozano Martin проти Іспанії (déc.), № 43486/98, CEDH 1999-V
Toeva проти Болгарії (déc.), № 53329/99, 9 вересня 2004 року
Topić проти Хорватії, № 51355/10, 10 жовтня 2013 року
Trepashkin проти Росії (№ 2), № 14248/05, 16 грудня 2010 року
Trofimov проти Росії, № 1111/02, 4 грудня 2008 року
Twalib проти Греції, 9 червня 1998 року, Recueil des arrêts et décisions 1998-IV

—U—

Ubach Mortes проти Андорри (déc.), № 46253/99, CEDH 2000-V
Ucak проти Сполученого Королівства (déc.), № 44234/98, 24 січня 2002 року

—V—

V. проти Фінляндії, № 40412/98, 24 квітня 2007 року
V. проти Сполученого Королівства [ВП], № 24888/94, CEDH 1999-IX
Vacher проти Франції, № 20368/92, CEDH 1996-VI
Van de Hurk проти Нідерландів, 19 квітня 1994 року, série A № 288
Van Geyseghem проти Бельгії [ВП], № 26103/95, CEDH 1999-I
Van Mechelen і Інші проти Нідерландів, 23 квітня 1997 року, Recueil des arrêts et décisions 1997-III
Vanyan проти Росії, № 53203/99, 15 грудня 2005 року
Vaudelle проти Франції, № 35683/97, CEDH 2001-I
Vayiç проти Туреччини, № 18078/02, CEDH 2006-VIII (витяги)
Vera Fernández-Huidobro проти Іспанії, № 74181/01, 6 січня 2010 року
Veselov і Інші проти Росії, №№ 23200/10 і двоє інших, 11 вересня 2012 року
Vidal проти Бельгії, 22 квітня 1992 року, série A № 235-B
Vidgen проти Нідерландів, № 29353/06, 10 липня 2012 року
Viorel Burzo проти Румунії, №№ 75109/01 і 12639/02, 30 червня 2009 року
Visser проти Нідерландів, № 26668/95, 14 лютого 2002 року
Vladimir Romanov проти Росії, № 41461/02, 24 липня 2008 року
Vronchenko проти Естонії, № 59632/09, 18 липня 2013 року

—W—

W.S. проти Польщі, № 21508/02, 19 червня 2007 року
Walchli проти Франції, № 35787/03, 26 липня 2007 року
Welke і Białek проти Польщі, № 15924/05, 1 березня 2011 року
Wemhoff проти Німеччини, 27 червня 1968 року, série A № 7
Wierzbicki проти Польщі, № 24541/94, 18 червня 2002 року
Włoch проти Польщі (déc.), № 27785/95, 30 березня 2000 року

—X—

X. проти Австрії, № 6185/73, рішення Комісії від 29 травня 1975 року, Décisions et rapports 2
X. проти Бельгії, № 7628/73, рішення Комісії від 9 травня 1977 року, Décisions et rapports 9

—Y—

Y проти Норвегії, № 56568/00, CEDH 2003-II (витяги)
Y.B. і Інші проти Туреччини, №№ 48173/99 і 48319/99, 28 жовтня 2004 року

—Z—

Zagaria проти Італії, № 58295/00, 27 листопада 2007 року

Zana проти Туреччини, 25 листопада 1997 року, Recueil des arrêts et décisions 1997-VII
Zarouali проти Бельгії, № 20664/92, рішення Комісії від 29 червня 1994 року, Décisions et rapports 78
Zdravko Stanev проти Болгарії, № 32238/04, 6 листопада 2012 року
Zhuk проти України, № 45783/05, 21 жовтня 2010 року
Zhupnik проти України, № 20792/05, 9 грудня 2010 року
Zollmann проти Сполученого Королівства (déc.), № 62902/00, CEDH 2003-XII
Zoon проти Нідерландів, № 29202/95, CEDH 2000-XII

6.3. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод, 04.11.1950 року (зі змінами та доповненнями, внесеними Протоколом № 11 від 11 травня 1994 року Протоколом № 14 від 13 травня 2004 року)[14]

КОНВЕНЦІЯ

ПРО ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ І ОСНОВОПОЛОЖНИХ СВОБОД

{Конвенцію ратифіковано Законом № 475/97-ВР від 17.07.97}

(Зі змінами та доповненнями, внесеними

Протоколом № 11 від 11 травня 1994 року,

Протоколом № 14 від 13 травня 2004 року)

{Додатково див. Інформацію до Конвенції та протоколів:
Перший протокол від 20.03.52
Протокол № 2 від 06.05.63
Протокол № 4 від 16.09.63
Протокол № 6 від 28.04.83
Протокол № 7 від 22.11.84
Протокол № 9 від 06.11.90
Протокол № 10 від 25.03.92
Протокол № 11 від 11.05.94
Протокол № 12 від 04.11.2000
Протокол № 13 від 03.05.2002
Протокол № 14 від 13.05.2004
Протокол № 14-bis від 27.05.2009
Протокол № 15 від 24.06.2013
Протокол № 16 від 02.10.2013}

Дата підписання:	04.11.1950
Дата ратифікації Україною:	17.07.1997
Дата набрання чинності для України:	11.09.1997

Офіційний переклад

[14] http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_004/print1510365085564309

Уряди держав – членів Ради Європи, які підписали цю Конвенцію,

беручи до уваги Загальну декларацію прав людини, проголошену Генеральною Асамблеєю Організації Об'єднаних Націй 10 грудня 1948 року,

беручи до уваги те, що ця Декларація має на меті забезпечити загальне та ефективне визнання і додержання проголошених у ній прав,

беручи до уваги те, що метою Ради Європи є досягнення тіснішого єднання між її членами і що одним із засобів досягнення цієї мети є забезпечення і розвиток прав людини та основоположних свобод,

знову підтверджуючи свою глибоку віру в ті основоположні свободи, які становлять підвалини справедливості та миру в усьому світі і які найкращим чином забезпечуються, з одного боку, завдяки дієвій політичній демократії, а з іншого боку, завдяки спільному розумінню і додержанню прав людини, від яких вони залежать,

сповнені рішучості, як уряди європейських держав, що є однодумцями і мають спільну спадщину політичних традицій, ідеалів, свободи і верховенства права, зробити перші кроки для забезпечення колективного гарантування певних прав, проголошених у Загальній декларації, домовилися про таке:

Стаття 1
Зобов'язання поважати права людини

Високі Договірні Сторони гарантують кожному, хто перебуває під їхньою юрисдикцією, права і свободи, визначені в розділі I цієї Конвенції.

РОЗДІЛ I
Права і свободи

Стаття 2
Право на життя

1. Право кожного на життя охороняється законом. Нікого не може бути умисно позбавлено життя інакше ніж на виконання смертного вироку суду, винесеного після визнання його винним у вчиненні злочину, за який закон передбачає таке покарання.

2. Позбавлення життя не розглядається як таке, що вчинене на порушення цієї статті, якщо воно є наслідком виключно необхідного застосування сили:

a) для захисту будь-якої особи від незаконного насильства;

b) для здійснення законного арешту або для запобігання втечі особи, яку законно тримають під вартою;

c) при вчиненні правомірних дій для придушення заворушення або повстання.

Стаття 3
Заборона катування

Нікого не може бути піддано катуванню або нелюдському чи такому, що принижує гідність, поводженню або покаранню.

Стаття 4
Заборона рабства і примусової праці

1. Нікого не можна тримати в рабстві або в підневільному стані.

2. Ніхто не може бути присилуваний виконувати примусову чи обов'язкову працю.

3. Для цілей цієї статті значення терміна «примусова чи обов'язкова праця» не поширюється:

a) на будь-яку роботу, виконання якої зазвичай вимагається під час призначеного згідно з положеннями статті 5 цієї Конвенції тримання в умовах позбавлення свободи або під час умовного звільнення;

b) на будь-яку службу військового характеру або – у випадку, коли особа відмовляється від неї з мотивів особистих переконань у країнах, де така відмова визнається, – службу, яка вимагається замість обов'язкової військової служби;

c) на будь-яку службу, що вимагається у випадку надзвичайної ситуації або стихійного лиха, яке загрожує життю чи благополуччю суспільства;

d) на будь-яку роботу чи службу, яка є частиною звичайних громадянських обов'язків.

Стаття 5
Право на свободу та особисту недоторканність

1. Кожен має право на свободу та особисту недоторканність. Нікого не може бути позбавлено свободи, крім таких випадків і відповідно до процедури, встановленої законом:

a) законне ув'язнення особи після засудження її компетентним судом;

b) законний арешт або затримання особи за невиконання законного припису суду або для забезпечення виконання будь-якого обов'язку, встановленого законом;

c) законний арешт або затримання особи, здійснене з метою допровадження її до компетентного судового органу за наявності обґрунтованої підозри у вчиненні нею правопорушення або якщо обґрунтовано вважається необхідним запобігти вчиненню нею правопорушення чи її втечі після його вчинення;

d) затримання неповнолітнього на підставі законного рішення з метою застосування наглядових заходів виховного характеру або законне затримання неповнолітнього з метою допровадження його до компетентного органу;

e) законне затримання осіб для запобігання поширенню інфекційних захворювань, законне затримання психічнохворих, алкоголіків або наркоманів чи бродяг;

f) законний арешт або затримання особи з метою запобігання її недозволеному в'їзду в країну чи особи, щодо якої провадиться процедура депортації або екстрадиції.

2. Кожен, кого заарештовано, має бути негайно поінформований зрозумілою для нього мовою про підстави його арешту і про будь-яке обвинувачення, висунуте проти нього.

3. Кожен, кого заарештовано або затримано згідно з положеннями підпункту «c» пункту 1 цієї статті, має негайно постати перед суддею чи іншою посадовою особою, якій закон надає право здійснювати судову владу, і йому має бути забезпечено розгляд справи судом упродовж розумного строку або звільнення під час провадження. Таке звільнення може бути обумовлене гарантіями з'явитися на судове засідання.

4. Кожен, кого позбавлено свободи внаслідок арешту або тримання під вартою, має право ініціювати про-

вадження, в ході якого суд без зволікання встановлює законність затримання і приймає рішення про звільнення, якщо затримання є незаконним.

5. Кожен, хто є потерпілим від арешту або затримання, здійсненого всупереч положенням цієї статті, має забезпечене правовою санкцією право на відшкодування.

Стаття 6
Право на справедливий суд

1. Кожен має право на справедливий і публічний розгляд його справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом, який вирішить спір щодо його прав та обов'язків цивільного характеру або встановить обґрунтованість будь-якого висунутого проти нього кримінального обвинувачення. Судове рішення проголошується публічно, але преса і публіка можуть бути не допущені в зал засідань протягом усього судового розгляду або його частини в інтересах моралі, громадського порядку чи національної безпеки в демократичному суспільстві, якщо того вимагають інтереси неповнолітніх або захист приватного життя сторін, або – тією мірою, що визнана судом суворо необхідною, – коли за особливих обставин публічність розгляду може зашкодити інтересам правосуддя.

2. Кожен, кого обвинувачено у вчиненні кримінального правопорушення, вважається невинуватим доти, доки його вину не буде доведено в законному порядку.

3. Кожний обвинувачений у вчиненні кримінального правопорушення має щонайменше такі права:

a) бути негайно і детально поінформованим зрозумілою для нього мовою про характер і причини обвинувачення, висунутого проти нього;

b) мати час і можливості, необхідні для підготовки свого захисту;

c) захищати себе особисто чи використовувати юридичну допомогу захисника, вибраного на власний розсуд, або – за браком достатніх коштів для оплати юридичної допомоги захисника – одержувати таку допомогу безоплатно, коли цього вимагають інтереси правосуддя;

d) допитувати свідків обвинувачення або вимагати, щоб їх допитали, а також вимагати виклику й допиту свідків захисту на тих самих умовах, що й свідків обвинувачення;

e) якщо він не розуміє мови, яка використовується в суді, або не розмовляє нею, – одержувати безоплатну допомогу перекладача.

Стаття 7
Ніякого покарання без закону

1. Нікого не може бути визнано винним у вчиненні будь-якого кримінального правопорушення на підставі будь-якої дії чи бездіяльності, яка на час її вчинення не становила кримінального правопорушення згідно з національним законом або міжнародним правом. Також не може бути призначене суворіше покарання ніж те, що підлягало застосуванню на час вчинення кримінального правопорушення.

2. Ця стаття не є перешкодою для судового розгляду, а також для покарання будь-якої особи за будь-яку дію чи бездіяльність, яка на час її вчинення становила кримінальне правопорушення відповідно до загальних принципів права, визнаних цивілізованими націями.

Стаття 8
Право на повагу до приватного і сімейного життя

1. Кожен має право на повагу до свого приватного і сімейного життя, до свого житла і кореспонденції.

2. Органи державної влади не можуть втручатись у здійснення цього права, за винятком випадків, коли втручання здійснюється згідно із законом і є необхідним у демократичному суспільстві в інтересах національної та громадської безпеки чи економічного добробуту країни, для запобігання заворушенням чи злочинам, для захисту здоров'я чи моралі або для захисту прав і свобод інших осіб.

Стаття 9
Свобода думки, совісті і релігії

1. Кожен має право на свободу думки, совісті та релігії; це право включає свободу змінювати свою релігію або переконання, а також свободу сповідувати свою релігію або переконання під час богослужіння, навчання, виконання та дотримання релігійної практики і ритуальних обрядів як одноособово, так і спільно з іншими, як прилюдно, так і приватно.

2. Свобода сповідувати свою релігію або переконання підлягає лише таким обмеженням, що встановлені законом і є необхідними в демократичному суспільстві в інтересах громадської безпеки, для охорони публічного порядку, здоров'я чи моралі або для захисту прав і свобод інших осіб.

Стаття 10
Свобода вираження поглядів

1. Кожен має право на свободу вираження поглядів. Це право включає свободу дотримуватися своїх поглядів, одержувати і передавати інформацію та ідеї без втручання органів державної влади і незалежно від кордонів. Ця стаття не перешкоджає державам вимагати ліцензування діяльності радіомовних, телевізійних або кінематографічних підприємств.

2. Здійснення цих свобод, оскільки воно пов'язане з обов'язками і відповідальністю, може підлягати таким формальностям, умовам, обмеженням або санкціям, що встановлені законом і є необхідними в демократичному суспільстві в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадської безпеки, для запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я чи моралі, для захисту репутації чи прав інших осіб, для запобігання розголошенню конфіденційної інформації або для підтримання авторитету і безсторонності суду.

Стаття 11
Свобода зібрань та об'єднання

1. Кожен має право на свободу мирних зібрань і свободу об'єднання з іншими особами, включаючи право створювати профспілки та вступати до них для захисту своїх інтересів.

2. Здійснення цих прав не підлягає жодним обмеженням, за винятком тих, що встановлені законом і є необхідними в демократичному суспільстві в інтересах національної або громадської безпеки, для запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я чи моралі або для захисту прав і свобод інших осіб. Ця стаття

не перешкоджає запровадженню законних обмежень на здійснення цих прав особами, що входять до складу збройних сил, поліції чи адміністративних органів держави.

Стаття 12
Право на шлюб

Чоловік і жінка, що досягли шлюбного віку, мають право на шлюб і створення сім'ї згідно з національними законами, які регулюють здійснення цього права.

Стаття 13
Право на ефективний засіб юридичного захисту

Кожен, чиї права та свободи, визнані в цій Конвенції, було порушено, має право на ефективний засіб юридичного захисту в національному органі, навіть якщо таке порушення було вчинене особами, які здійснювали свої офіційні повноваження.

Стаття 14
Заборона дискримінації

Користування правами та свободами, визнаними в цій Конвенції, має бути забезпечене без дискримінації за будь-якою ознакою – статі, раси, кольору шкіри, мови, релігії, політичних чи інших переконань, національного чи соціального походження, належності до національних меншин, майнового стану, народження, або за іншою ознакою.

Стаття 15
Відступ від зобов'язань під час надзвичайної ситуації

1. Під час війни або іншої суспільної небезпеки, яка загрожує життю нації, будь-яка Висока Договірна Сторона може вживати заходів, що відступають від її зобов'язань за цією Конвенцією, виключно в тих межах, яких вимагає гострота становища, і за умови, що такі заходи не суперечать іншим її зобов'язанням згідно з міжнародним правом.

2. Наведене вище положення не може бути підставою для відступу від статті 2, крім випадків смерті внаслідок правомірних воєнних дій, і від статей 3, 4 (пункт 1) і 7.

3. Будь-яка Висока Договірна Сторона, використовуючи це право на відступ від своїх зобов'язань, у повному обсязі інформує Генерального секретаря Ради Європи про вжиті нею заходи і причини їх вжиття. Вона також повинна повідомити Генерального секретаря Ради Європи про час, коли такі заходи перестали застосовуватися, а положення Конвенції знову застосовуються повною мірою.

Стаття 16
Обмеження політичної діяльності іноземців

Жодне з положень статей 10, 11 і 14 не може розглядатись як таке, що забороняє Високим Договірним Сторонам встановлювати обмеження на політичну діяльність іноземців.

Стаття 17
Заборона зловживання правами

Жодне з положень цієї Конвенції не може тлумачитись як таке, що надає будь-якій державі, групі чи особі право займатися будь-якою діяльністю або вчиняти будь-яку дію, спрямовану на скасування будь-яких прав і свобод, визнаних цією Конвенцією, або на їх обмеження в більшому обсязі, ніж це передбачено в Конвенції.

Стаття 18
Межі застосування обмежень прав

Обмеження, дозволені згідно з цією Конвенцією щодо зазначених прав і свобод, не застосовуються для інших цілей ніж ті, для яких вони встановлені.

РОЗДІЛ II
Європейський Суд з прав людини

Стаття 19
Створення Суду

Для забезпечення дотримання Високими Договірними Сторонами їхніх зобов'язань за Конвенцією та протоколами до нестворюється Європейський Суд з прав людини, який далі називається «Суд». Він функціонує на постійній основі.

Стаття 20
Кількість суддів

Суд складається з такої кількості суддів, яка відповідає кількості Високих Договірних Сторін.

Стаття 21
Посадові критерії

1. Судді повинні мати високі моральні якості, а також мати кваліфікацію, необхідну для призначення на високу суддівську посаду, чи бути юристами з визнаним рівнем компетентності.

2. Судді беруть участь у роботі Суду в особистій якості.

3. Упродовж строку своїх повноважень судді не можуть займатися жодною діяльністю, що є не сумісною з їхньою незалежністю, безсторонністю або з вимогами щодо виконання посадових обов'язків на постійній основі; усі питання, що виникають внаслідок застосування цього пункту, вирішуються Судом.

Стаття 22
Вибори суддів

Судді обираються Парламентською Асамблеєю від кожної Високої Договірної Сторони більшістю поданих голосів за списком з трьох кандидатів, запропонованих відповідною Високою Договірною Стороною.

(стаття 22 зі змінами, внесеними згідно з Протоколом № 14 від 13.05.2004 р.)

Стаття 23
Строк повноважень і звільнення з посади

1. Судді обираються строком на дев'ять років. Вони не можуть бути переобрані.

2. Строк повноважень суддів спливає, коли вони досягають 70-річного віку.

3. Судді обіймають посаду доти, доки їх не замінять. Проте вони продовжують вести ті справи, які вже є в їхньому провадженні.

4. Жодний суддя не може бути звільнений з посади, якщо тільки інші судді більшістю у дві третини голосів не ухвалять рішення про його невідповідність установленим вимогам.

(стаття 23 у редакції
Протоколу № 14 від 13.05.2004 р.)

Стаття 24
Канцелярія і доповідачі

1. Суд має канцелярію, функції та організація якої визначені Реґламентом Суду.

2. Коли Суд засідає у складі одного судді, Суду надають допомогу доповідачі, які діють під керівництвом Голови Суду. Вони входять до складу канцелярії Суду.

(стаття 24 у редакції
Протоколу № 14 від 13.05.2004 р.)

Стаття 25
Пленарні засідання Суду

Суд на пленарних засіданнях:

a) обирає Голову Суду та одного чи двох заступників Голови Суду строком на три роки; вони можуть бути переобрані;

b) створює палати на встановлений строк;

c) обирає голів палат; вони можуть бути переобрані;

d) приймає Реґламент Суду;

e) обирає Секретаря Суду та одного чи більше заступників Секретаря;

f) звертається з будь-яким клопотанням згідно з пунктом 2 статті 26.

(стаття 25 зі змінами, внесеними згідно
з Протоколом № 14 від 13.05.2004 р.)

Стаття 26
Одноособовий склад Суду, комітети, палати та Велика палата

1. Для розгляду переданих йому справ Суд засідає у складі одного судді, комітетами у складі трьох суддів, палатами у складі семи суддів і Великою палатою у складі сімнадцяти суддів. Палати Суду створюють комітети на встановлений строк.

2. За клопотанням пленарного засідання Суду Комітет Міністрів може, одностайним рішенням і на встановлений строк, зменшити кількість суддів у палатах до п'яти.

3. Коли суддя засідає одноособово, він не розглядає жодної заяви проти Високої Договірної Сторони, від якої цього суддю було обрано.

4. Суддя, обраний від Високої Договірної Сторони, яка є стороною у справі, є ex officio членом палати або Великої палати. У разі відсутності такого судді або якщо він не може брати участь у засіданнях, Голова Суду вибирає зі списку, поданого заздалегідь цією Стороною, особу, яка засідає як суддя.

5. До складу Великої палати входять також Голова Суду, заступники Голови, голови палат та інші судді, яких визначено відповідно до Реґламенту Суду. Якщо справа передається до Великої палати згідно зі статтею 43, у Великій палаті не може засідати жодний суддя з палати, яка постановила рішення у справі, за винятком голови палати і судді, який засідав від заінтересованої Високої Договірної Сторони.

(стаття 26 у редакції
Протоколу № 14 від 13.05.2004 р.)

Стаття 27
Компетенція суддів, які засідають одноособово

1. Суддя, який засідає одноособово, може оголосити неприйнятною або вилучити з реєстру справ заяву, подану згідно зі статтею 34, якщо таке рішення може бути прийняте без додаткового вивчення.

2. Це рішення є остаточним.

3. Якщо суддя, який засідає одноособово, не оголошує заяву неприйнятною або не вилучає її з реєстру справ, то цей суддя передає її до комітету або палати для подальшого розгляду.

(Конвенцію доповнено новою статтею 27 згідно з Протоколом № 14 від 13.05.2004 р.)

Стаття 28
Компетенція комітетів

1. Стосовно заяви, поданої згідно зі статтею 34, комітет може одностайним голосуванням:

a) оголосити її неприйнятною або вилучити її з реєстру справ, якщо таке рішення може бути прийняте без додаткового вивчення; або

b) оголосити її прийнятною і одночасно постановити рішення по суті, якщо покладене в основу справи питання щодо тлумачення або застосування Конвенції чи протоколів до неї є предметом усталеної практики Суду.

2. Рішення та рішення по суті, передбачені пунктом 1, є остаточними.

3. Якщо суддя, обраний від Високої Договірної Сторони, яка є стороною у справі, не є членом комітету, комітет може на будь-якій стадії провадження запросити цього суддю зайняти місце одного з членів комітету, беручи до уваги всі відповідні чинники, у тому числі те, чи заперечувала ця Сторона проти застосування процедури, передбаченої підпунктом «b» пункту 1.

(стаття 28 у редакції
Протоколу № 14 від 13.05.2004 р.)

Стаття 29
Рішення палат щодо прийнятності та суті заяв

1. Якщо згідно зі статтею 27 чи статтею 28 не прийнято жодного рішення, або згідно зі статтею 28 не постановлено жодного рішення по суті, палата приймає рішення щодо прийнятності та суті індивідуальних заяв, поданих згідно зі статтею 34. Рішення щодо прийнятності може бути прийняте окремо.

2. Палата приймає рішення щодо прийнятності та суті міждержавних заяв, поданих згідно зі статтею 33. Рішення щодо прийнятності приймається окремо, якщо Суд за виняткових обставин не вирішить інакше.

(стаття 29 зі змінами, внесеними
згідно з Протоколом № 14 від 13.05.2004 р.)

Стаття 30
Відмова від розгляду справи на користь Великої палати

Якщо справа, яку розглядає палата, порушує істотні питання щодо тлумачення Конвенції чи протоколів до неї або якщо вирішення питання, яке вона розглядає, може мати наслідком несумісність із рішенням, постановленим Судом раніше, палата може в будь-який час до постановлення свого рішення відмовитися від розгляду справи на користь Великої палати, якщо жодна зі сторін у справі не заперечує проти цього.

Стаття 31
Повноваження Великої палати

Велика палата:

a) приймає рішення щодо заяв, поданих згідно зі статтею 33 чи статтею 34, якщо палата відмовляється від розгляду справи згідно зі статтею 30 або якщо справу було передано їй на розгляд згідно зі статтею 43;

b) приймає рішення з питань, поданих Суду Комітетом Міністрів згідно з пунктом 4 статті 46; та

c) розглядає запити про надання консультативних висновків, подані згідно зі статтею 47.

(стаття 31 зі змінами, внесеними
згідно з Протоколом № 14 від 13.05.2004 р.)

Стаття 32
Юрисдикція Суду

1. Юрисдикція Суду поширюється на всі питання тлумачення і застосування Конвенції та протоколів до неї, подані йому на розгляд відповідно до статей 33, 34, 46 і 47.

2. У випадку виникнення спору щодо юрисдикції Суду спір вирішує сам Суд.

(стаття 32 зі змінами, внесеними згідно з Протоколом № 14 від 13.05.2004 р.)

Стаття 33
Міждержавні справи

Будь-яка Висока Договірна Сторона може передати на розгляд Суду питання про будь-яке порушення положень Конвенції та протоколів до неї, яке допущене, на її думку, іншою Високою Договірною Стороною.

Стаття 34
Індивідуальні заяви

Суд може приймати заяви від будь-якої особи, неурядової організації або групи осіб, які вважають себе потерпілими від допущеного однією з Високих Договірних Сторін порушення прав, викладених у Конвенції або протоколах до неї. Високі Договірні Сторони зобов'язуються не перешкоджати жодним чином ефективному здійсненню цього права.

Стаття 35
Умови прийнятності

1. Суд може брати справу до розгляду лише після того, як було вичерпано всі національні засоби юридичного захисту, згідно із загальновизнаними принципами міжнародного права, і впродовж шести місяців від дати постановлення остаточного рішення на національному рівні.

2. Суд не розглядає жодної індивідуальної заяви, поданої згідно зі статтею 34, якщо вона:

a) є анонімною; або

b) за своєю суттю є ідентичною до заяви, що вже була розглянута Судом чи була подана на розгляд до іншого міжнародного органу розслідування чи врегулювання, і якщо вона не містить нових фактів у справі.

3. Суд оголошує неприйнятною будь-яку індивідуальну заяву, подану згідно зі статтею 34, якщо він вважає:

a) що ця заява несумісна з положеннями Конвенції або протоколів до неї, явно необґрунтована або є зловживанням правом на подання заяви;

або

b) що заявник не зазнав суттєвої шкоди, якщо тільки повага до прав людини, гарантованих Конвенцією і протоколами до неї, не вимагає розгляду заяви по суті, а також за умови, що на цій підставі не може бути відхилена жодна справа, яку національний суд не розглянув належним чином.

4. Суд відхиляє будь-яку заяву, яку він вважає неприйнятною згідно з цією статтею. Він може зробити це на будь-якій стадії провадження у справі.

(стаття 35 зі змінами, внесеними згідно з Протоколом № 14 від 13.05.2004 р.)

Стаття 36
Участь третьої сторони

1. У всіх справах, які розглядає палата або Велика палата, Висока Договірна Сторона, громадянин якої є заявником, має право подавати свої письмові зауваження і брати участь у слуханнях.

2. В інтересах належного здійснення правосуддя Голова Суду може запропонувати будь-якій Високій Договірній Стороні, яка не є стороною в судовому розгляді, чи будь-якій заінтересованій особі, яка не є заявником, подати свої письмові зауваження або взяти участь у слуханнях.

3. У всіх справах, які розглядає палата або Велика палата, Комісар Ради Європи з прав людини має право подавати свої письмові зауваження і брати участь у слуханнях.

(стаття 36 зі змінами, внесеними згідно з Протоколом № 14 від 13.05.2004 р.)

Стаття 37
Вилучення заяв з реєстру справ

1. Суд може на будь-якій стадії провадження у справі прийняти рішення про вилучення заяви з реєстру, якщо обставини дають підстави дійти висновку:

a) що заявник не має наміру далі підтримувати свою заяву; або

b) що спір уже вирішено; або

c) що на будь-якій іншій підставі, встановленій Судом, подальший розгляд заяви не є виправданим.

Проте Суд продовжує розгляд заяви, якщо цього вимагає повага до прав людини, гарантованих Конвенцією та протоколами до неї.

2. Суд може прийняти рішення про поновлення заяви в реєстрі справ, якщо він вважає, що це виправдано обставинами.

Стаття 38
Розгляд справи

Суд розглядає справу разом з представниками сторін і, у разі необхідності, проводить розслідування, для ефективного здійснення якого заінтересовані Високі Договірні Сторони створюють усі необхідні умови.

(стаття 38 у редакції Протоколу № 14 від 13.05.2004 р.)

Стаття 39
Досягнення дружнього врегулювання

1. На будь-якій стадії провадження Суд може надати себе у розпорядження заінтересованих сторін для забезпечення дружнього врегулювання спору на основі поваги до прав людини, як їх визначає Конвенція та протоколи до неї.

2. Процедура, що здійснюється відповідно до пункту 1, є конфіденційною.

3. У разі досягнення дружнього врегулювання Суд вилучає справу з реєстру, прийнявши рішення, яке містить лише стислий виклад фактів і досягнутого вирішення.

4. Це рішення передається Комітетові Міністрів, який здійснює нагляд за виконанням умов дружнього врегулювання, викладених у рішенні.

(стаття 39 у редакції
Протоколу № 14 від 13.05.2004 р.)

Стаття 40
Слухання у відкритому засіданні та доступ до документів

1. Слухання проводяться у відкритому засіданні, якщо Суд за виняткових обставин не вирішить інакше.

2. Доступ до документів, переданих до канцелярії, є відкритим, якщо Голова Суду не вирішить інакше.

Стаття 41
Справедлива сатисфакція

Якщо Суд визнає факт порушення Конвенції або протоколів до неї і якщо внутрішнє право відповідної Високої Договірної Сторони передбачає лише часткове відшкодування, Суд, у разі необхідності, надає потерпілій стороні справедливу сатисфакцію.

Стаття 42
Рішення палат

Рішення палат стають остаточними відповідно до пункту 2 статті 44.

Стаття 43
Передання справи на розгляд Великої палати

1. Упродовж трьох місяців від дати ухвалення рішення палатою будь-яка сторона у справі може, у виняткових випадках, звернутися з клопотанням про передання справи на розгляд Великої палати.

2. Колегія у складі п'яти суддів Великої палати приймає таке клопотання, якщо справа порушує серйозне питання щодо тлумачення або застосування Конвенції чи протоколів до неї або важливе питання загального значення.

3. Якщо колегія приймає клопотання, Велика палата вирішує справу шляхом постановлення рішення.

Стаття 44
Остаточні рішення у справі

1. Рішення Великої палати є остаточним.

2. Рішення палати стає остаточним:

a) якщо сторони заявляють, що вони не звертатимуться з клопотанням про передання справи на розгляд Великої палати; або

b) через три місяці від дати постановлення рішення, якщо клопотання про передання справи на розгляд Великої палати не було заявлено; або

c) якщо колегія Великої палати відхиляє клопотання про передання справи на розгляд Великої палати згідно зі статтею 43.

3. Остаточне рішення опубліковується.

Стаття 45
Умотивованість рішень у справі та ухвал

1. Рішення у справі, а також ухвали про прийнятність або неприйнятність заяв мають бути вмотивовані.

2. Якщо рішення у справі повністю або частково не виражає одностайної думки суддів, кожний суддя має право викласти окрему думку.

Стаття 46
Обов'язкова сила рішень та їх виконання

1. Високі Договірні Сторони зобов'язуються виконувати остаточні рішення Суду в будь-яких справах, у яких вони є сторонами.

2. Остаточне рішення Суду передається Комітетові Міністрів, який здійснює нагляд за його виконанням.

3. Якщо Комітет Міністрів вважає, що нагляд за виконанням остаточного рішення ускладнений проблемою тлумачення рішення, він може звернутися до Суду з метою надання відповідного роз'яснення. Рішення про звернення ухвалюється більшістю у дві третини голосів представників, які мають право засідати в Комітеті.

4. Якщо Комітет Міністрів вважає, що Висока Договірна Сторона відмовляється виконувати остаточне рішення у справі, в якій вона є стороною, він може, після формального повідомлення цієї Сторони і шляхом ухвалення рішення більшістю у дві третини голосів представників, які мають право засідати в Комітеті, звернутися до Суду з питанням про додержання цією Стороною свого зобов'язання згідно з пунктом 1.

5. Якщо Суд встановлює порушення пункту 1, він передає справу Комітетові Міністрів з метою визначення заходів, яких необхідно вжити. Якщо Суд не встановлює порушення пункту 1, він передає справу Комітетові Міністрів, який приймає рішення про закриття розгляду справи.

(стаття 46 у редакції
Протоколу № 14 від 13.05.2004 р.)

Стаття 47
Консультативні висновки

1. Суд може, на запит Комітету Міністрів, надавати консультативні висновки з правових питань, які стосуються тлумачення Конвенції та протоколів до неї.

2. Такі висновки не поширюються на питання, що стосуються змісту чи обсягу прав і свобод, визначених у розділі I Конвенції та протоколах до неї, чи на будь-які інші питання, які Суд або Комітет Міністрів може розглядати внаслідок будь-якого провадження, що може бути порушене відповідно до Конвенції.

3. Рішення Комітету Міністрів про подання запиту щодо консультативного висновку Суду ухвалюються більшістю голосів представників, які мають право засідати в Комітеті.

Стаття 48
Консультативна компетенція Суду

Суд вирішує, чи належить запит Комітету Міністрів щодо надання консультативного висновку до його компетенції, визначеної в статті 47.

Стаття 49
Умотивованість консультативних висновків

1. Консультативні висновки Суду мають бути вмотивовані.

2. Якщо консультативний висновок повністю або частково не виражає одностайної думки суддів, кожний суддя має право викласти окрему думку.

3. Консультативні висновки Суду передаються Комітетові Міністрів.

Стаття 50
Витрати на забезпечення діяльності Суду

Витрати на забезпечення діяльності Суду покладено на Раду Європи.

Стаття 51
Привілеї та імунітети суддів

Судді під час виконання своїх обов'язків користуються привілеями та імунітетами, передбаченими у статті 40 Статуту Ради Європи та угодах, укладених згідно з цією статтею Статуту.

РОЗДІЛ III
ІНШІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 52
Запити Генерального секретаря

На запит Генерального секретаря Ради Європи будь-яка Висока Договірна Сторона надає роз'яснення стосовно того, яким чином її національне право забезпечує ефективне виконання будь-якого з положень цієї Конвенції.

Стаття 53
Гарантія визнаних прав людини

Ніщо в цій Конвенції не може тлумачитись як таке, що обмежує чи уневажнює будь-які права людини та основоположні свободи, які можуть бути визнані на підставі законів будь-якої Високої Договірної Сторони чи будь-якою іншою угодою, стороною якої вона є.

Стаття 54
Повноваження Комітету Міністрів

Ніщо в цій Конвенції не стоїть на перешкоді повноваженням Комітету Міністрів, наданим йому Статутом Ради Європи.

Стаття 55
Відмова від інших засобів урегулювання спорів

Високі Договірні Сторони погоджуються, що без спеціальної домовленості вони не користуватимуться існуючими між ними чинними договорами, конвенціями або деклараціями для вирішення – шляхом звернення – спору, який виникає внаслідок тлумачення або застосування цієї Конвенції, засобами врегулювання спорів, не передбаченими цією Конвенцією.

Стаття 56
Територіальне застосування

1. Будь-яка держава може при ратифікації чи будь-коли після цього заявити шляхом повідомлення Генеральному секретареві Ради Європи про те, що дія цієї Конвенції поширюється, з урахуванням пункту 4 цієї статті, на всі чи деякі з територій, за міжнародні відносини яких вона є відповідальною.

2. Дія Конвенції поширюється на територію або території, визначені в повідомленні, з тридцятого дня після отримання цього повідомлення Генеральним секретарем Ради Європи.

3. Однак положення цієї Конвенції застосовуються до таких територій з належним урахуванням місцевих вимог.

4. Будь-яка держава, яка зробила заяву відповідно до пункту 1 цієї статті, може будь-коли після цього оголосити від імені однієї або кількох територій, яких стосується заява, що вона визнає компетенцію Суду приймати скарги від окремих осіб, неурядових організацій або груп осіб згідно зі статтею 34 Конвенції.

Стаття 57
Застереження

1. Будь-яка держава може при підписанні цієї Конвенції або депонуванні своєї ратифікаційної грамоти зробити застереження стосовно будь-якого окремого положення Конвенції з огляду на те, що будь-який чинний на той час на її території закон не відповідає цьому положенню. Застереження загального характеру згідно із цією статтею не дозволяються.

2. Будь-яке застереження, зроблене згідно із цією статтею, має містити стислий виклад відповідного закону.

Стаття 58
Денонсація

1. Висока Договірна Сторона може денонсувати цю Конвенцію тільки зі спливом п'ятирічного строку від дати, коли вона стала її стороною, і через шість місяців після подання відповідного повідомлення Генеральному секретареві Ради Європи, який інформує про це інші Високі Договірні Сторони.

2. Така денонсація не звільняє заінтересовану Високу Договірну Сторону від її зобов'язань за цією Конвенцією стосовно будь-якого діяння, яке могло бути порушенням таких зобов'язань і могло бути здійснене нею до дати, від якої денонсація набирає чинності.

3. Будь-яка Висока Договірна Сторона, яка перестає бути членом Ради Європи, перестає бути і стороною цієї Конвенції на тих самих умовах.

4. Відповідно до положень попередніх пунктів, Конвенція може бути денонсована стосовно будь-якої території, на яку поширювалася її дія згідно із заявою, зробленою на підставі статті 56.

Стаття 59
Підписання і ратифікація

1. Ця Конвенція відкрита для підписання членами Ради Європи. Вона підлягає ратифікації. Ратифікаційні грамоти передаються на зберігання Генеральному секретареві Ради Європи.

2. До цієї Конвенції може приєднатися Європейський Союз.

3. Ця Конвенція набирає чинності після депонування десяти ратифікаційних грамот.

4. Стосовно будь-якого підписанта цієї Конвенції, що ратифікуватиме її після набрання нею чинності, Конвенція набирає чинності з дня депонування його ратифікаційної грамоти.

5. Генеральний секретар Ради Європи повідомляє всіх членів Ради Європи про набрання Конвенцією чинності, про Високі Договірні Сторони, які ратифікували її, та про подальше депонування ратифікаційних грамот.

Учинено в Римі 4 листопада 1950 року англійською і французькою мовами, обидва тексти є однаково автентичними, в одному примірнику, який зберігається в архіві Ради Європи. Генеральний секретар надсилає засвідчені копії цієї Конвенції кожному підписантові.

(стаття 59 зі змінами, внесеними згідно з Протоколом № 14 від 13.05.2004 р.)

Офіційний переклад

п. 6.4. Протокол № 15 про внесення змін до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод*

Офіційний переклад

Протокол № 15
про внесення змін до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод

Страсбург
24 червня 2013 року

{Протокол ратифіковано Законом № 2156-VIII від 05.10.2017}

Преамбула

Держави-члени Ради Європи та інші Високі Договірні Сторони Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, підписаної у Римі 4 листопада 1950 року (далі - Конвенція), які підписали цей Протокол,

беручи до уваги декларацію, прийняту на Конференції високого рівня про майбутнє Європейського суду з прав людини, яка була проведена у Брайтоні 19 та 20 квітня 2012 року, а також декларації, прийняті на конференціях, які були проведені в Інтерлакені 18 і 19 лютого 2010 року та Ізмірі 26 та 27 квітня 2011 року;

беручи до уваги Висновок № 283 (2013), прийнятий Парламентською Асамблеєю Ради Європи 26 квітня 2013 року;

враховуючи необхідність забезпечення того, щоб Європейський Суд з прав людини (далі - Суд) міг продовжувати відігравати свою провідну роль у захисті прав людини в Європі,

домовилися про таке:

Стаття 1

У кінці преамбули Конвенції додається новий абзац у такій редакції:

«Підтверджуючи, що Високі Договірні Сторони, відповідно до принципу субсидіарності, несуть основну відповідальність за забезпечення прав і свобод, визначених у цій Конвенції та протоколах до неї, користуються при цьому свободою розсуду, яка є предметом юрисдикції Європейського суду з прав людини, створеного цією Конвенцією, щодо здійснення нагляду,».

---

* http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_001-13/print1513104598301207
Протокол № 15 ще не діє, інформація про дату вступу в силу буде опублікована на сайті Європейського суду з прав людини: www.echr.coe.int

Стаття 2

1. Стаття 21 Конвенції доповнюється новим пунктом 2 у такій редакції:

"Вік кандидатів повинен бути менше 65 років на день звернення Парламентської асамблеї за списком з трьох кандидатів відповідно до статті 22.".

2. Пункти 2 і 3 статті 21 Конвенції вважаються пунктами 3 і 4 статті 21 відповідно.

3. Пункт 2 статті 23 Конвенції вилучається. Пункти 3 і 4 статті 23 вважаються пунктами 2 і 3 статті 23 відповідно.

Стаття 3

У статті 30 Конвенції слова "якщо жодна зі сторін у справі не заперечує проти цього" вилучаються.

Стаття 4

У пункті 1 статті 35 Конвенції слова "впродовж шести місяців" замінюються словами "впродовж чотирьох місяців".

Стаття 5

У підпункті "b" пункту 3 статті 35 Конвенції слова "а також за умови, що на цій підставі не може бути відхилена жодна справа, яку національний суд не розглянув належним чином" вилучаються.

Прикінцеві та перехідні положення

Стаття 6

1. Цей Протокол відкритий для підписання Високими Договірними Сторонами Конвенції, які можуть висловити свою згоду на обов'язковість шляхом:

a. підписання без застережень щодо ратифікації, прийняття чи схвалення; або

b. підписання, що підлягає ратифікації, прийняттю чи схваленню, з подальшою ратифікацією, прийняттям чи схваленням.

2. Ратифікаційні грамоти або документи про прийняття чи схвалення передаються на зберігання Генеральному секретареві Ради Європи.

Стаття 7

Цей Протокол набирає чинності в перший день місяця, що настає після закінчення тримісячного строку від дати, коли всі Високі Договірні Сторони Конвенції висловили свою згоду на обов'язковість для них цього Протоколу згідно з положеннями статті 6.

Стаття 8

1. Зміни, внесені статтею 2 цього Протоколу, застосовуються лише до кандидатів за списками, поданими до Парламентської Асамблеї Ради Європи Високими Договірними Сторонами на підставі статті 22 Конвенції після набрання чинності цим Протоколом.

2. Зміна, внесена статтею 3 цього Протоколу, не застосовується до будь-якої справи, що перебуває у провадженні та у якій одна зі сторін заперечила проти рішення Палати Суду відмовитися від розгляду справи на користь Великої Палати до дати набрання чинності цим Протоколом.

3. Стаття 4 цього Протоколу набирає чинності після закінчення шести місяців з дати набрання чинності цим Протоколом. Стаття 4 цього Протоколу не застосовується до заяв, щодо яких було ухвалено остаточне рішення у розумінні пункту 1 статті 35 Конвенції до дати набрання чинності статтею 4 цього Протоколу.

4. Усі інші положення цього Протоколу застосовуються з дати набрання ним чинності відповідно до положень статті 7.

Стаття 9

Генеральний секретар Ради Європи повідомляє всі держави-члени Ради Європи та інші Високі Договірні Сторони Конвенції про:

a. будь-яке підписання;

b. депонування будь-якої ратифікаційної грамоти чи будь-якого документу про прийняття або схвалення;

c. дату набрання чинності цим Протоколом згідно зі статтею 7; та

d. будь-яку іншу дію, повідомлення чи сповіщення, що стосуються цього Протоколу.

На посвідчення чого ті, що підписалися нижче, належним чином на те уповноважені, підписали цей Протокол.

Учинено у м. Страсбурзі 24 червня 2013 року англійською і французькою мовами, при цьому обидва тексти є рівно автентичними, в одному примірнику, який зберігається в архіві Ради Європи. Генеральний секретар Ради Європи надсилає засвідчені копії цього Протоколу кожній державі-члену Ради Європи та іншим Високим Договірним Сторонам Конвенції.

п. 6.5. Протокол № 16 про внесення змін до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод*

Офіційний переклад

Протокол № 16
до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод

Страсбург
2 жовтня 2013 року
{Протокол ратифіковано із заявою Законом № 2156-VIII від 05.10.2017}

* http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/994_002-13
Протокол № 16 ще не діє, інформація про дату вступу в силу буде опублікована на сайті Європейського суду з прав людини: www.echr.coe.int

Преамбула

Держави-члени Ради Європи та інші Високі Договірні Сторони Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, підписаної в Римі 4 листопада 1950 року (далі - Конвенція), які підписали цей Протокол,

беручи до уваги положення Конвенції та, зокрема, статтю 19 про створення Європейського суду з прав людини (далі - Суд);

зважаючи на розширення компетенції Суду щодо надання консультативних висновків, що додатково сприятиме посиленню взаємодії між Судом та національними органами влади і таким чином підтримуватиме виконання Конвенції у відповідності з принципом субсидіарності;

беручи до уваги Висновок № 285 (2013), ухвалений Парламентською Асамблеєю Ради Європи 28 червня 2013 року,

домовилися про таке:

Стаття 1

1. Вищі судові установи Високої Договірної Сторони, як визначено відповідно до статті 10, можуть звертатися до Суду щодо надання консультативних висновків з принципових питань, які стосуються тлумачення або застосування прав і свобод, визначених Конвенцією або протоколами до неї;

2. Суд та судова установа, яка звертається із запитом, може отримати консультативний висновок лише у тому випадку, якщо справа перебуває у його провадженні;

3. Суд та судова установа, яка звертається із запитом, зазначає причини свого запиту і надає інформацію щодо відповідних юридичних та фактичних обставин справи, яка перебуває у провадженні.

Стаття 2

1. Колегія у складі п'яти суддів Великої Палати вирішує, чи приймати запит щодо надання консультативного висновку беручи до уваги статтю 1. Колегія суддів мотивує будь-яку відмову у прийнятті запиту.

2. Якщо колегія суддів приймає запит, Велика Палата Суду надає консультативний висновок.

3. До складу колегії суддів та Великої Палати, зазначених у попередніх пунктах, входить ex officio суддя, обраний від Високої Договірної Сторони, до якої належить суд чи судова установа, що звертається із запитом. У разі відсутності такого судді або якщо він не може брати участь у засіданнях, Голова Суду вибирає зі списку, поданого заздалегідь цією Стороною, особу, яка засідає як суддя.

Стаття 3

Комісар Ради Європи з прав людини і Висока Договірна Сторона, до якої належить судова установа, що звертається із запитом, мають право подавати свої письмові зауваження і брати участь у будь-якому слуханні. Голова Суду, в інтересах належного здійснення правосуддя, може запропонувати будь-якій іншій Високій Договірній Стороні або особі також подати свої письмові зауваження або взяти участь у будь-якому слуханні.

Стаття 4

1. Консультативні висновки повинні бути вмотивовані.

2. Якщо консультативний висновок повністю або частково не виражає одностайної думки суддів, кожний суддя має право викласти окрему думку.

3. Консультативні висновки передаються суду, який звертається із запитом, та Високій Договірній Стороні, до якої належить така судова установа.

4. Консультативні висновки повинні бути опубліковані.

Стаття 5

Консультативні висновки не мають обов'язкової сили.

Стаття 6

Високі Договірні Сторони розглядають положення статей 1-5 цього Протоколу як додаткові статті Конвенції, та всі положення Конвенції застосовуються відповідно.

Стаття 7

1. Цей Протокол відкритий для підписання Високими Договірними Сторонами Конвенції, які можуть висловити свою згоду на його обов'язковість шляхом:

a. підписання без застережень щодо ратифікації, прийняття чи схвалення; або

b. підписання, що підлягає ратифікації, прийняттю чи схваленню, з подальшою ратифікацією, прийняттям чи схваленням.

2. Ратифікаційні грамоти або документи про прийняття чи схвалення передаються на зберігання Генеральному секретарю Ради Європи.

Стаття 8

1. Цей Протокол набирає чинності в перший день місяця, що настає після закінчення тримісячного строку від дати, коли десять Високих Договірних Сторін Конвенції висловили свою згоду на обов'язковість для них цього Протоколу згідно з положеннями статті 7.

2. Для будь-якої Високої Договірної Сторони Конвенції, яка пізніше висловить свою згоду на обов'язковість цього Протоколу для неї, Протокол набирає чинності в перший день місяця, що настає після закінчення тримісячного строку від дати, коли така Сторона висловила свою згоду на обов'язковість цього Протоколу відповідно до положень статті 7.

Стаття 9

Жодне застереження до положень цього Протоколу на підставі статті 57 Конвенції не допускається.

Стаття 10

Кожна Висока Договірна Сторона Конвенції при підписанні або депонуванні своїх ратифікаційних грамот чи документів про прийняття або схвалення, адресованих Генеральному Секретарю Ради Європи, вказує судові

установи, визначені для цілей пункту 1 статті 1 цього Протоколу. Ця заява може бути змінена пізніше у будь-який час і таким самим чином.

Стаття 11

Генеральний секретар Ради Європи повідомляє всі держави-члени Ради Європи та інші Високі Договірні Сторони Конвенції про:

a. будь-яке підписання;

b. депонування будь-якої ратифікаційної грамоти чи будь-якого документа про прийняття або схвалення;

c. дату набрання чинності цим Протоколом згідно зі статтею 8;

d. будь-яку заяву, зроблену відповідно до статті 10; та

e. будь-яку іншу дію, повідомлення чи сповіщення, що стосуються цього Протоколу.

На посвідчення чого ті, що підписалися нижче, належним чином на те уповноважені, підписали цей Протокол.

Учинено у м. Страсбурзі 2 жовтня 2013 року англійською і французькою мовами, при цьому обидва тексти є рівно автентичними, в одному примірнику, який зберігається в архіві Ради Європи. Генеральний секретар Ради Європи надсилає засвідчені копії цього Протоколу кожній державі-члену Ради Європи та іншим Високим Договірним Сторонам Конвенції.

Науково-практичне видання

«PRECEDENT UA – 2017»

Керівник проекту *О. Є. Сапожнікова*
Літературний редактор
та коректор *Л. В. Голубовська*
Комп'ютерна верстка *І. В. Котлінська*
Дизайн обкладинки та інфографіки *В. Боднар*

Формат 62×84/$_{12}$. Ум.-друк. арк. 33,30. Наклад 2700 прим. Зам. № 314.

ТОВ «Комп'ютерно-видавничий, інформаційний центр» (КВІЦ)
вул. Кирилівська, 19-21, м. Київ, 04080, тел.: 482-45-23, 482-55-16
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 461 від 23.05.2001.